Ex collegio Lavdunensi

BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
718

189.3.6.

M.S.t. 111, 21

DD Grandin.

1659.

001

Tractatus
de Deo et diuinis attributis
ad primam quæstionem
Doctoris Angelici
et Sequentes

COLLEGIUM LUDOVICI MAGNI

Quam doctrinam quatuor libris inclusit magister sententiarum eam doctor angelicus compegit in unam summam cuius tres sunt ptes.

prima disputat de deo ut e unus in essentia, trinus in psonis et creaturarum author.

Secunda de mediis internis ad deum tq finem nrum obtinendum nriis, qlia sunt actiones suaæ, virtutes, siue in gre, siue in spee, peccata sc, vitanda, legis cognitio, dona gratuita.

Hæc pars in duas ptes dicitur altera dr 1a 2æ altera 2a 2æ. prior sibi tractanda sumit omnia obita mox enumerata exceptis virtutibus in spee quas cum vitiis contrariis posteriori pti expli candas Reliquit

Tertia de mediis Externis, sc. de Incarnaõe

BIBLIOTHEQUE DE L'UNIVERSITÉ DE FRANCE

Ubi de Xro qui satisfecit pro peccatis nris et nobis gra'as oes promeruit, et de sacramtis per quae remissio peccatorum obtinetur, et gra'a sanctitas que pduc' et Incrementum capit.

Aggredimur 1a ptem cuius hoc anno 26 1as q es deo dante explanaturi sumus sit.

Quaestio 1a de sacra doctrina qualis sit et ad quae se extendat

Articulus 1us Utrum sit nrium praeter Physicas Disciplinas aliam doctrinam habere.

Posset existere Thgia quis vel nria vel admodum utilis o eet. attn quo magis pateat eius existia expendit s Tho. sit ne nria, quod et nos cum eo expendimus. sed prius.

Nota Thgiam dupliciter accipi; 1o pro oi sermone aut notitia de deo sive discatur revelaoe sive o: quo sensu accipe Juxta vim nois. hoc verbo graeco i, s' aug' 8i de civit. dei cap. 1o

Illiginus de divinitate ratoem sive sermonem. 2°
pro notitia quæ revelaõe nititur.

priore sensu etiam prophani rerum divinarum
scriptores, ut poetæ, dicuntur Ethgi, ut patet ex Eod.
S° Aug° 18i de civit. dei cap. 14° ubi orpheum,
museum, linum, Ethgos vocat. et arles S. Iuphr.
cap. 1° Mephca appellat Ethgiam, quo noie utitur
etiam plato lib. 2° de republica.

et Ethgiam qdem sic sptam distinxit Varro in
suis libris antiquitatum, ut refert S. Aug. lib. 6 de
civit. dei cap. 8° in triplex genus μύθικον seu
fabulare, quo poetæ, φυσικον seu naale, quo ppsi,
πολίτικον seu civile quo populi uteruntur. Istius
divisionis mentione faciunt e prophanis scriptoribus
plutarchus lib. 1° de placitis ppsorum cap. 1° e
nris Eusebius lib. 4° præparaõis Evangelicæ in
præfaõe.

Nota 2° Ethgia posteriore mo sptam, et pro
ut revelaõe nitr bifariam accipi. 1° ut attendr
ad ipsum fidei habitum, qui nitr immediate dia
revelaõe et per eam immediate cognoscit veritates
supnaales: ut deum ee trinum et unum: quem
ad sensum librorum canonicorum scriptores dicuntur

Thgi ut Isayas a S.to Dionysio Cælestis Hierar-
chiæ cap. 13.o qui et Joannem Euangelistam in epla
quam ad ipsum scribit aplum et Thgum, et in epla
ad Timoth., S.tum Petrum supremam et antiquissimam
Thgorum summitatem vocat. 2.o ut a fide disguitur
atq; ut versatur circa ea quæ immediate reue-
lata sunt explicanda, vel ex iis siue solis siue
cum aliqua naali veritate seu ppoõe coniunctis
cluoes elicit.

Nota 3.o Thgiam ut a fide disguitur vel strictius
accipi vel in æquo sgratu. priore mo est ea Thgiæ
pars, quæ verba facit de diuinitate et iis, quæ
diuinitatis ppria sunt. et sic a patribus græcis de
Xro disputantibus opponi æconomiæ in qua se ver-
sari dicunt dum agunt de suaa Xri naa. S.tus
basilius epla 141.a dicit a spiritu S.to præmu-
niri sic illigiam nram ut ne ad alterum acce-
dentes occidamus ab altero: et ne in Thgiam
(fde in eam quæ diitatem explicat) intenti, æco-
nomiam (fde humanitatem Xri) contemnamus.
ubi æconomiam vocat qm incarnaõ pertinet
ad diam prouidiam qtenus prouidit deus naam
suaam assumi ut suaæ naæ consuleretur.

sed mo Tsgiam ab oeconomia disgunt alii patres.
Stus gregorius nazianz. oraõe 38a qui et Tsgus
dictus est quod de diitate egerit graviori sublimi
orique stylo q cæteri patres; s. cyrillus lib. 1o in
Joan. ad illa verba, in ppria venit, s. maximus
disputaõe cum pyrro, et alii: posteriore mo ô solum
ad deum porrigitur, sed ad oia quæ supposita reve-
laõe cognoscuntur, sive sint deus ipse, sive cre-
aturæ aut media ad deum tq ad finem, conseqdum
nria.

Nota postremo Tsgiam hoc posteriore modo
sptam considerari dupliciter 1o absolute et scdm
subaam pro ut abstrahit a modo seu methodo, qua
tradr, sive presse et dialectice, sive fusius ac
rethorice explicet et confirmet fidem, et
ex revelatis cludat. 2o juxta aliquem methodum,
qtenus sic qes certo ordine ppositas breviter ac
subtiliter sine dicendi ornamentis explicat, et ex
ppoõibus syllogisticam in foam compositis cluões
elicit. priore modum secuti sunt sti patres:
posteriorem Tsgi scholastici sequuntur.

Hic ô quærimus de Tsgia ut est quælibet

notitia de deo etiam naturalis, tum quia titulus huius quaestionis 1ae est de sacra doctrina: notitia vero naturalis sacra non est, tum quia titulus articuli est utrum praeter philosophicas disciplinas alia doctrina sit necessaria. at per philosophicas disciplinas illiquidem omnis cognitio naturalis et proinde naturalis de deo et independens a revelatione notitia. 2o de theologia ut est fides, tum quia alibi quaerit utrum fides sit necessaria puta 2a 2ae quaestione 2a a. 5o ubi expendit utrum sit necessarium ad salutem credere aliquid supernaturale. tum quia titulus articuli est de disciplina quam sanctus Thomas a. 2o dicit esse scientiam, et quam a. 8o argumentativam facit fides vero scientia non est nec argumentativa. videntur quaedam rationes quas affert sanctus Thomas de sola fide probare. nam in argumento sed contra agit de notitia quam tradit scriptura divinitus inspirata: et in corpore articuli agit de cognitione qua homo ordinatur ad deum tamquam ad finem qui comprehensione rationis excedit. haec vero notitia pertinent ad fidem: de qua se loquitur obscure indicat ad 1um ubi requirens cognitionem aliquam praeter naturalem, solius cognitionis per fidem mentionem facit, sunt tamen, i, revelata a deo

suscipienda per fidem. dici tn̄ p̄t de fide p̄bare
ō ppter se sed ppter ēsgiam. eo mō quo p̄baretur
Jurisprudiæ necessitate p̄bata necessitate legum quas
ut prosint a Jurisprudia exponi necesse est. 3°
de sola ēsgia strictius spta ut æconomiæ opponitur,
ut patet quod doctor aglicus indicat se vrsim
agere de ea quæ revelaōe nitr̄: ea vō sola quæ
strictius ēsgia est, sive quæ de divinitate, et iis,
quæ diitatis ppria sunt, disputat, ō nitr̄ revelaōe,
sed aliæ quoque partes.

Itaq; quærimus de ēsgia tota et ea sive
quo ad suam subaam sive quo ad modum considerata.
cum ā pit ēe nria vel ad salutem, sive sgulis
hoibus sive hoium collectioni vel ad scientias
naales, perfecte consequendas, utrumq; hoc
loco explicabimus, Sit

Prima clus. ēsgia absolute considerata, ō
qdem sgulis hoibus sed hoium collectioni ad salutem
nria est. duæ sunt ptes.

prior ostendr̄.

1° ex s.to eug.o 14.i de trinit. cap. 1°, ubi
qua scientia, i. qua sc. fides gignr nutritur
defenditur, roboratur, ō pollent fideles plurimi

quis ipsa fide plurimum. aliud ꝯ est scire. Hum-
modo, quid homo credere debeat ꝓpter adipiscenda
vitam beatam (quod sc. supponit ad salutem suffi
cere ex pte notitiæ) quæ ō nisi æterna e:
aliud ā scire, qdm hoc ipsum et piis opituletur
et contra impios defendatur.

2° si ēsgia sgulis nria foret, multi ex
fidelibus extra spem oēm salutis forent, neq; ꝯ
oēs doctores 1ª ad corinth. 12° vbi et alii datur
sermo sapiæ, alii sermo sciæ, quo vocabulo sciam
rerum diiarum exponendarum illigit aplus
vt obuat s. eug. cit. loco. at nemo dixerit
oēs doctrina ēsgica ō imbutos extra spem
salutis ēē.

Posterior pbr

1° scpra indicat necessitatem ēsgiæ, epla ad
ephes. 4° ipse dedit quosd. aplos, quosd. ā
prophetas, alios vō euangelistas, alios ā pastores
et doctores ad consummaoem stōrum in ædi
ficaoem cporis Xri ide Ecclia: et plo post
vt iam ō simus parvuli fluctuantes, et
circumferamur oi vento doctrinæ, in nequitia
hoīum, in astutia, ad circumuentione erroris;

et epla ad titum cap. 1° oportet epum ee amplec
tentem eum qui scdm doctrinam e fidelem sermone
ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos
qui contradicunt redarguere.

2° fauent patres, s. ambrosius in cap. 5u
lucae ad illud, duc in altum, haec a, i, quae apli
iubentur laxare retia verborum sunt complexi
ones, et qsi sinus quidam oraois et disputaoum
recessus, qbus fideles, quos ceperint, o amittant;
et s. eug. cap. 1° cit, id dicit, huic sciae tribui
quo fides gignitur, nutritur, defendr, roboratur:
ut sicut hoi parentibus opus e a qbus capiat
ortum et incrementum, sic ecclesiae filiis sit
opus patribus per quos in eis gignatur crescatq.
fides: patres a illi sunt ecclie doctores, qles ii
qbus plantatoribus rigatoribus, aedificatoribus
pastoribus nutritoribus ecclia creuisse dicit
idem s. eug. lib. 2i ctra Julianum cap. 10° sub
fine.

3° illud e nrium ad salute houm collectioni,
sine quo fides nec persuaderetur nec conseruaretur.
at talis e esgia absolute cside rata. go.

maior clara e, qa fides ipsa nria e, cum
sine fide impossibile sit placere deo hebrae. 11°: et

proinde id nrium est, per quod persuadetur et conservatur fides.

Minor ostendit. nam licet fides quae parvulis infundit in baptismo Ecclesiae subsidio opus non habeat, tamen adultis non infundit nisi actu credant et proinde nisi illis persuadeantur quae credenda sunt. ad quod (cum non contingat ut assentiamur iis; quae per se nota non sunt nisi explicata fuerint et propositis aliquibus motivis credibilia facta) nria est aliqua disciplina, quae fidei veritates explicet, quae tollat vel ex parte minuat difficultates, quae occurrunt in ea. agit in illa de rebus altissimis difficillimis, et obscurissimis, quas oculus non vidit, auris non audivit, et quae in cor hominis non ascenderunt. agit de iis quae 1a specie videntur et naturali rationi et moribus nris contraria, ita ut sint Judaeis scandalum, gentibus stultitia. quomodo vero nria est disciplina ad ea persuadenda, quae sunt credenda, dum nondum actu sunt credita, ita et nria est ad retinendos fideles in eorum assensione quae actu credita sunt. at Ecclesia absolute spta est illa disciplina. explicat in fidei veritates; aptis quantum fieri

pt ad eas persuadendas explis ac slitudinib
utitur; ostendit dignas ee qbus assentiamur,
ppositis motiuis credibilitatis; verum scprarum
sensum adsus eos aqbus admittuntur, sicuti Judaei
vetus testamentum, hrici etiam nouum admittunt,
exponit: loca cum locis confert, ut quae doctrina
retinenda sit ostendat quae sit perpetua traditio
scrutatur ac subiicit oculis, quae fidem oppugnant
si opus e dissoluit ac refellit. vbi.

Aduerte cum dico e hgiam o sgulis sed houm
collectioni nriam ee, sensum ee quod o sit necee
sgulos callere e hgiam sed sufficiat aliquos e tota
multitudine eam tenere; sicut ars coquendi
panis nria e. o e sensus quod o sit necee
sgulis persuaderi quae credenda sunt, aut o sit
nrium sgulos per eam in fide retineri. Id n nrium
ee pbat rao nra. adeoq si o actiue ut sic loquar
salte passiue e hgia sgulis nria e, siue ut alii
loquuntur, si o, ut doctrina e, salte ut disciplina.

Aduerte pterea o tn sli prors modo per
e hgia illustrari debere oes qui credunt nam qui
sunt acutiores ipsi fere postulant pse capere ea vel
eorum aliqua quae faciunt ad explicanda pbandam

et defendendam fidem. Spliciter a ac rudibus satis est ut aliqua sibi expoõe facta prudenter sibi persuadeant, iis, quorum doctrina nituntur qles sunt pastores ac doctores ô deēe unde veritates fidei stabiliant, et argta ctraria dissoluant. Sic qi ēsgia passive aliis propinquius, aliis remotius est nria.

Porro nria est ô spliciter, poēt in deus fide in oibus et sgulis iud pdtr ab ea conseruare. Sed ex hypothesi quod voluerit deus hoēs ab hoib doceri, et motiuis aliquibus ad fidem adduci, vel in ea retineri, quod ordinario et coi agendi mo oio consentaneum est, Jo perpetuus ēsgia in Ecclia usus fuit. Illâ concilia et patres usi sunt, illa s paulus alii q, apli et patet ex eorum eplis et actibus aplorum. Imo et Xrus eam adhibet matth. 22°, marci 12°, lucæ 11°, Joan. 10° et aliis locis, dum argtaoibus ex fidei principiis et raõe ductis, quæ credenda sunt persuadet.

2ª Cluo ēsgia nria est ad scias naales perfecte consequdas.

1° qª eo mo, seruata pportione, nria est, quo

fides, cum ad fidem nr̃ia sit, ut diximus. Sed fides nr̃ia e, ut explicat S. Ẽso. 2ª 2ª q. 2ª a. 4º ubi dicit tribus modis fidem ee nr̃iam 1º ut citius homo ad veritatis dia cognitione veniat, qtenus Sc. scia de deo, puta mphca serius addiscit. 2º ut cognitio dei sit coior qtenus multi in studio scientiæ proficere ō pūt. 3º ppter certitudine qm rao suaa in rebus diuinis e multum deficiens. ubi docet salte res mphcas indigere fide, ut certo, si ō aliquæ ttum, salte oēs cognoscantur. Idem censeri dt de aliis scientiis.

2º Licet veritates quæ sunt obcta phcarum sciarum naales sint ad quod sufficit ut virtute naali pint attingi, sicut attinguntur ab angelis et aabus separatis, tn multa sunt in hoibus impedimta quæ obstant earum comprehensioni ut hebetudo ingenii, breuitas vitæ, sensuum corruptio, corpus in quod corrumpitur aggrauat aam, et terrena habitaō deprimit sensum multa cogitantem sapiæ 9º go ut perfecte comprehendantur alterius sciæ subsidio opus e. hæc a e esgia.

3° videmus tenera ppsos oi subsidio fidei ac ēsgiae destitutos alicubi hallucinatos ee, neq in mpsicis solum, quis in iis maxime, ubi alii deos plures, alii ~~[illegible]~~ unum sed vel ò provi dente vel futurorum ignarum induxerunt. sed et alibi ut in psicis ubi admiserunt mundum aeternum et ex necessitate productum, aam nram mortale, aarum transmigraoem, ut in moralibus ubi promiscuam bonorum, libe rorum uxorum coioem fecerunt. go.

Dices s. ēso. hic in cpore, supponens pendere salute a cognioibus naalibus de deo dicit nrium ee ut homo per revelaoem instruatur de diis ut salus hoibus et certius et coientius proveniat. go revelao et proinde ēsgia o e nria mpsica pptr certitudine, sed ttum pptr maiore certitudine, sic q; ēum mpsica tum aliae scia de qbus idem sentiendum e perfecte absq ēsgia obtineri poterunt

nego cons. nam 1° parla, certius, et coientius in sensu positivo sumi put ut idem sint ac certo et coienter. 2° si cparative

Sumantur sic sensus et ut salus ad quam
nria et naalis dei rerumq; ad deum ptinentium
cognio habeatur certius et coientius ppter
maiore sui extensione; contingit ij ut dicamus
certius tenere aliquam sciam, cum plures eius
ptes tenemus, nria et revelao ubi s. Tho.
o dicit naale cognioe dei rerumq; diarum
ad salute sufficere, tum supponit eam requiri,
sicut hoc sensu requiritur quod veritatum
supnaalium de deo cognio supponat cognioem
naalium, ut quod deus sit unus, quod provi
dentiam habeat.

3a Cluo, Thgia quoadmodum cidebata o
et ad salute aut scias perfecte consequendas
nria, et tn valde utilis, ~~prior~~
prior pars de necessitate clara e.

1o qa salvari poterant hoes cum traderetur
Thgia more patrum: poterant quoq; scientiae
naales perfici ex eorum documentis sive scriptis
mandarentur sive o.

2o Thgia quo admodum ea e quae supponit
qes eo ordine quem sequuntur qui coiter scholastici

vocantur, sed illa nria o e vel ad salute
vel ad scias perfecte consequdas. nam qui primus
eam in aliquo ordine compegit fuit s. da-
mascenus libris quatuor quos de fide ortodoxa
inscripsit, vivebat a 8° saeculo, quem 12°
saeculo imitatus e petrus lombardus
paris. epus magister sniarum, qui et e sgiam
meliore in ordine redegit, quem alii e sgi
secuti sunt, eand. auxerunt, illustrarunt que
maxime, ac prae caeteris s. tho. qui et summam
confecit. sed ante s.ti damasc. tpora salus
obtinere poterat, poterant perfectum in modum
obtineri scia. go.

Posterior pars de utilitate ostendr. q.a e sgia
quoad modum considerata haec duo ppria sunt
1.um genus oraois planum pressum, splex apertum,
2.um methodus et ordo, quo et maam oem e sgica
in suas ptes, q.es, arlos distribuit, et argta
scdm disserendi arte disponit ad firmandam
veritate, et contraria eand. in foam disposita
dissoluit. sed haec ostendunt eam valde utilem
ee, prius qdem q.a verborum brevitas cum

claritate

Claritate magnum commodum h̄t posterius
vo. q^a o p̄t illa methodus o conferre plurimum
ad res de q̄bus agr̄ illustrandas, sicut ecctra
ordinis defectus obscuritatem ac confusionem
parit, et argta nr̄a scdm artem disposita magis
urgent, sicuti commodius et exactius soluuntur
ea, quæ ꝓponuntur ab adr̄cis.

Scio methodum istam ab hr̄icis vituperari.
atq; illud usurparent ultro quod luciferianus
hr̄icus apud s^tum hieron. dialog. ctra luciferianos,
oro te, i, ut ꝓphorum argtaoe deposita xr̄iana
mecum simplicitate loquaris, si tm̄ o dialecticos
sequeris sed piscatores o ꝓphicé sed xr̄iané mecum
loquaris. verum 1° ipsi hr̄ici dialectice agunt,
ubi commodum illis videtur: et sic Beza in
colloquio monpergattensi, hoc e concionari, i,
o disputare, ego libentiss^e petere ut syllogistice
ageremus, sic ij melius apparerent oia. 2° vel
ob hoc magni facienda e hæc methodus
quod hr̄icis odio sit, nulla ij de caa eam
oderunt nisi quod utiliss^a e seruandæ fidei,
eaq; stante stare sectæ o p̄ut

opponunt 1° damnari methodum dialecticé dialecticé de rebus diis disputandi coloss. 2° ubi videte ii, aplus, ne quis vos decipiat per ppsiam et inanem fallaciam. 2° inutiles et ineptas q^es ab ea tractari. 3° causam esse schismatum, cum alii alii Thomistae, alii scotistae audiant, quos inter perpetua sit de rebus Thgicis contentio.

Sed haec o nocent.

o 1^m neq; ij damnatur ista methodus nisi q^a inanem fallaciam coniunctam sit, quam coniunctam o sit Thgia. agit aplus ex clemente alexandrino lib. 1° stromatum de ea ppsia quae erat epicureorum et providiam dei tollebat. damnat maam cui serviebat dialectica methodus, foam ipsam o damnat.

o 2^m Tum q^a si q^es aliquas inutiles et ineptas tractat alias tn utilissas explicat. Tum q^a inutiles tractari vitium est artificis o artis: io res cindendae sunt, et vult eas rescindi s^i Tho. initio suae summae. Tum q^a quae hricis videntur inutilia o sunt tn, cum pint conferre ad illustranda fidei mysteria.

o 3^m q^a contentiones sunt in iis in qbus

liberum est in alterutram partem sentire, et diversae opiniones aorum pacem, sive concordiam non laedunt neque hoc appellandum est nomine schismatis, quod charitate non violat. nihil, sed Tho. 2a 2ae q. 29a a. 3o ad 2um prohibet aliquos charitate habentes in opinionibus dissentire, quod aliqui sic addicti sint suorum magistrorum sententiae ut ob solam eorum authoritatem probent, quod alias non probarent, hoc in scholasticam methodum refundendum non est, dicebat franciscus victoria sancti Tho. discipulus tanti apud se esse authoritate sancti Tho., ut ea satis esset si melior non suppeteret. et bene quidem nam et sanctus Eug. epla 19a dicit se hunc honore scriptoribus sacris solum deferre ut nullum eorum aliquid in scribendo errasse crederet, alios ita a se legi ut non putaret aliquid verum quia ipsi scripserunt, sed quia per canonicos authores vel probabili ratione illud suaserunt.

Quod stylum nostrum et incultum loquendi modum reprehendunt, id parvi facimus, si verba quaedam propria et congrua vellicant. nam artis cuiuslib. sua sunt verba, suo sensu plena, quibus, nimium delicati sunt, qui dicunt laedi aures suas. ne de iis quidem questus esset tullius ~~lib~~ qui lib. definib. bonorum

et malorum, a ppso si afferat eloquiam non
asperne, si o habeat o admodum flagito. eorumd.
vo convitia contemnimus, ut quod Lutherus
lib. ctra latomum scholasticam vocat ignoraam
veritatis, et inane fallaciam; quod melancton
in apologia ctra parisienses, dicit Esgiam pari-
siis natam ee, quae obscuraverit Evangelium, et
fidem extinxerit. quod calvinus lib. 3i institut.
cap. 2o parag. 2o invehitur in sorbonicos
quos ait velut obducto velo texisse Xrum. eos
ij in Esgiam vlulare patimur qbus impedimento
e ne dnicum invadant gregem, quorum detegit
fraudes, quorum conatus ut subtiliter ita
nervose repellit. fractus interea Esgia paris.
ea laude qd et alias et superiore saeculo cum
alias galliae ptes tum praesertim urbem haec
principem adsus novatorum errores incolumem
praestiterit, idem factura semper si deus illam
ut facit adiuvare pergat.

Articulus 2us utrum
Sacra doctrina sit scientia?

Hic consideratur Esgia ut cludit ex duab
ppoibus certis, quarum utraq; vel altera salte

sit de fide. nam 1° si in ea consideretur cognitio principiorum vel eorum expõo et declarao scia o e, cum sit discursiua o sit, sed fides dia, aut habitus ppiorum aut aliud quiduis a scia distinctum. 2° si cludat qde ex 2 ppoibus sed quæ certæ o sint o e etiam scia sed aut fides humana aut opinio, quæ sciis miscetur. q^r a utrum e hgia sit scia pprie dicta aut saltem pxime ad scientiam, et propius q ad alios habitus accedat. sit.

1^a cluo, e hgia o e scia pprie spta. ita durand' in prologo q^e 2^a, ariminensis q^e 1^a gabriel q^e 7^a et alii contra caietanum sic, capreolum in cit. prologu q^e 1^a et alios e hoistas qui dicunt e hgiam ee pprie dictam sciam, quis imperfectam.

pb^r q^a scia pprie dicta dt ee euidens, sed e hgia o e euidens. go o e scia pprie dicta.

maior pb^r 1° ex ppso 1^i posteriorum cap. 2° ubi dicit demstraoem et sciam ee ex veris, primis immediatis, notioribus prioribus, cais cluois. et post addit, priora illa et

notiora ee ppoões pse notas, et qbus nihil
sit notius. requirit a illas ppoões ut ipsa
quoq; scia sive clno scientifica nota sit et
evidens. cognoscantur ne ppoões per sciam, an
per alium habitum nihil refert dum evidentes
sint. nam ppsus cit. loco vult haberi sciam de
praemissis, vel aliqd maius scia qlis est illigia
quae est habitus ppiorum. 2° ex 8to eso. qe 14a
de veritate, ubi quaecumq; ii sciuntur pprie, ut
certa scia, cognoscuntur per resolvoe in 1a ppia,
quae pse praesto sunt illectui: et sic ois scia
in visione rei praesentis perficitur, unde
impossibile est quod de eod. sit fides et scia.
ubi praesto ee illectui in visione rei evidiam
sgrant. Idem sentit in 3m dist. 33a qe 1a a. 2°
qa 4a ubi dicit, si eet aliqua scia quae o
poet reduci ad ppia naaliter cognita, o eet
esd. speei cum aliis scientiis, neque univoce
scia diceretur. 3° scia dt efficere ut vi cognioīs
conquiescat illectus in ea cognioe quam st
de obrto scibili, oportet, in ppsus, cit. lib. spliciter
sciente immutabile ee, quo scia differt ab

opinione et fide, per priore ō conquiescit
illectus, cum dubitaōe admittat, si conquiescat
per posteriore ut conquiescit, si fides dīa sit
id fit vi piæ affectionis residentis in voltate
quæ captivat illectum in obsequium fidei: sed ō
conquiescit illectus vi cognioīs si obctum evidens
ō sit.

Minor ostendr. Ēsgiam evidtem ēē est eius
cluōes, ēē evidtes ó sola evidīa csq̄ª, quæ
cluōi etiam pbabili ttum coēit, sed evidentia
conseqtis. sed evidtes ō sunt evidīa cseqtis.
nam ubi ambo ppia ó sunt evidtia ibi nec
sunt cluōes evidtes, cum ō pint ēē pfectiores
quo ad evidīa q sua ppia, aqb' suam evidīam
siquam haberent, mutuari deberent, iuxta illud
ppter quod unum qdq; tale, et illud magis tale
et illud, cluō seqr deteriore ptem. sed ambo
ppia cluōum ēsgicarum si vere tales sunt, evidtia
ō st, e ij salte altera ppoō de fide: dico
si vere tales sunt. nam si ambæ ppoōes
evidtes eēnt cluōes ēsgicæ ō forent sed
ppsicæ. gō.

Ad hanc minore varii varia rondent.

1° quidam franciscus de marchia q.e 3.a prologi quem ariminensis q.e 1.a prologi et alii refellunt, dicit assensum Tsgicum evidtem ee vrte fidei, et lumine naali yllectus agtis spees quasd. yllegibiles de eo pducentis.

Sed refell.r, nam neq; praecise raoe fidei evidtes sunt cum ipsa obscura sit, neq; raoe aliorum actuum comitantium actus fidei qui vi dictarum speerum ab yllectu agente pductarum eliciantur. neq; ij id fieret nisi spees yllae repstarent evidter obcta per fide obscure cognita. Id vo dici o pt. Tum q.a scpra suppo nunt fidei doctrinam absconditam ee, sicut ipsa e argtum o apparentium hebrae. 11° Tum q.a quo ad praesentiam fidei producerentur spees clare repstantes explicari o pt.

2° Henricus gandavensis quodlibeto 12° q 2.a ponit in Tggo medium quodd. lumen inter lumen gloriae et lumen fidei, et vult per illud ppoes evidter cognosci a doctoribus.

Sed medium illud lumen fictitium e

Tum q.a nulli

Tum q.a nulli doctorum notum fuit ne apl.o qde
qui 1.a corint. 13.o ait se videre solum per speculu
et in aenigmate: quod et agnoscunt s.s nazianz.
oraõe 29.a in fine, et s.s eug.s epl.a 85.a, ubi
ad trinitate, i. videndam, qtumlibet in hac vita
proficiamus, per speculum erit et in aenigmate quod
videbimus. Tum q.a nullus doctor evidiam verum
fidei alios docuit. eet a signum evidter scientis, evidter
docere, sicut docere spliciter e signum scientis. Tum
q.a tale lumen evacuaret fide sicut visio beatifica
et habitus sciae infusae in beatis fidem evacuant.
evacuaret inq qm posita certa et evidti cognioe
mysteriorum, authoritate dei revelantis et Ecclia
ppoõe opus o habemus; id vo dicere per quam
temerarium e.

est qde lumen aliquod distinctum a fide sed
quo res fidei explicentur, ut fit a e hgo, o quod
faciat cognioe evidtem. de eo explicandum illud
Isaiae 7.o nisi credideritis, o illigetis. et s.s eug.s
in illud Joan. erat lux vera, ubi admittit lumen
aliud ad credendum, aliud ad illgdum, ubi o ppone
posterius lumen tq perfectius priore, nisi extensive
qtenus prius lumen supponit et ei explicaõe supaddit.

3° Capreolus q 1ª prologi a 1° Bannes ibidem et alii Thomistæ dicunt evidentia sufficiente reperiri in clausulis Theologicis, quia Theologia propria si non per fide, saltem per visione beatificam, tamquam per scientiam superiore et subalternante evidentia sunt: sicut sufficere volunt musicæ ut sit evidens quod eius propria per arithmetica cui subalternatur evidenter cognoscantur.

Sed Refelluntur neque in ad faciendam evidentiam clausulorum sufficit evidentia propriorum, nisi quæ sit in Theologo, alias musicus ex sola fide humana tenens sua propria scientiam haberet quod falsum est. quomodo in conquiesceret in suis clausulis, aut quid illi prodesset, si alius teneret evidenter propria musicæ, et ipse evidenter illa non teneret. unde si musicus supponatur vel arithmeticam non habere vel non tenere sua propria per inductione aut experientiam is scientiam non habebit, sed ad summum fidem humanam, tamen quidem certiorem, quo plures arithmetici asserebunt ea vera esse, numquam tamen evidenter sicut evidens est Constantinopolim esse, quis eam esse quamplurimi referant. patet quidem illa constans fama vocari evidentia moralis, sed

ō ē naālis, qlem scientia postulat ad evidēa
ppiorum ēsgiæ per visione beatificam ō ē in ēsgo,
qa nec ipse beatus ēe supponit.

Dices s. Tho. sic a. 2° dicit sanam doctri-
nam ēe sciam, qa procedit ex ppiis notis lumine
superioris sciæ, quæ sc. ē scia dei et beatorum;
et addit unde sicut musicus credit tradita sibi
ab arithmetico, ita doctrina sacra credit ppia
revelata sibi a deo. go ē requirit cognioēm
evidte ppiorum in ēsgo ut ēsgia sit ppie dicta
scia.

Dist. ant. dicit doctrinam sacram ēe sciam
analogice, c. ppie, n. ē scia anologice qa
sicut scia ppie dicta coniunctum st discursum
cum certitudine, sic et ēsgia: et ppia ēsgiæ vi
suæ certitudinis conveniunt sicut conveniunt
evidtia sciæ ppia: qq dicta raōe, puta quod ppia
scientiæ conveniunt vi cognioīs sui, ppia ēsgiæ
vi piæ affectionis. quod si ēsgum musico com-
parat, ō tn facit oīa paria. nam vel musicam
solum credit arithmetico, vel scit ppia sua per
inductione et experiam. si prius ō ē cparao
scdm certitudine, quæ maior ē in ēsgia. si

posterius ō ē cparaō sedm̄ euidiam, quae ē maior
in musica. Itaq; solum in eo ē cparaō, quod
sicut musica nititur ppiis per superiore scientiam
euidēter cognitis, et sic ē scia sine pprie sine
impprie, quis si ttum crederet ō eēt pprie dicta
scia: sic ēsgia saltē analogice scia sit, qd
euidēter per superiore sciam eius ppia cognoscant.

Instat s9 ēso. ad 2m insinuat de
sgularibus ō dari sciam, et in de iis dari
poēt scia impprie dicta. gō signum ē dum in
cpore arli dicit sacram doctrinam sciam ēē cum
loqui de scia pprie dicta.

R° 1° si datur aliqua scia de indiuiduis,
q1 cur ō sit scia pprie dicta, cum pit habere pro
ppio id quod euidēter cognoscitur per visionē bea-
tificam; hoc solum dici pt, quod ō habeant con-
ditiones scia qlem ppsi definiunt, inter quas
ē obtum vrle. et dicere puniunt sciam a sto
ēso. ō dici, qm longius recedit a scia pprie
dicta, q ea ēsgia quae de vrlibus disputat.
quis huic aliquid desit ad sciam pprie dictam,
sc, euidia, 2° s9 ēso. ō dicit ō dari sciam
sgularium, neq; n potuit negare dari aliqua

sciam o solum de deo, sed etiam de Xro, quin
sgularis est, sed admittit o ee multorum sgularium
sciam, cum sc. o eo fine considerentur, ut de
iis discurratur, quod ad sciam nrium est, sed ad
explum vitae vel alium fine.

atq; haec nra clno illigda est, de esgia o
solum ut est in nobis sed etiam ut scdm se con-
sideratur, nam esgia scdm se procedit ex ppiis
inevidtibus qua talia sunt. poet qdo abstrahi
a esgia nra et esgia beatorum cois esgiae
rao; sed illa o foret esgia de qua disputam?
quare si cognio beatorum et Xri dicatur esgia,
ea disgnitur a nra, sive o discurrant, qm esgia
nra discurrit, sive discurrant (ut o nulli putant
per spees infusae sciae poe discurri) quod nos
reiecimus tract. de incarn. ubi de scia infusa
Xri) qm ex ppiis evidtibus discurrunt. Et sic
dm s. Hieron. epla ad paulinum scribit, discamus
in terris, quorum scia perseveret in caelis, o vulta
scia transiri ad eand. spee sciam. Idem sentiendum
eet de esgia, quae supponeret ppia ee evidtia
in attestante, si hoc tolleret obscuritate fidei, quam
utrum tollat expendr tract. de fide.

Quaeres sit ne Theologia nostra subalterna visioni beatificae, sive Sciae beatorum.

R.° o esse proprie subalternam. et cois contra Caietanum hoc art. q.e 1.a

Ab.r q.a conditiones Sciae proprie subalternatae illi o coeunt nam 1.° clusiones subalternantis dnt esse propria subalternatae, ut ibi incipiat subalternata, ubi subalternans desinit: at propria Sciae beatorum et Theologiae nostrae sunt ead; perinde ij deum trinum esse cognoscimus ut beati, estq; solum hoc discrimen quod illi clare nos obscure cognoscimus 2.° Scia subalternata ut sic, ita pendet a subalternante, ut ab ea accipiat propria sua, et nisi per subalternantem cognoscantur certo et evidenter iis subalternata niti o pit. at Theologia o accipit sua propria a Scia beatorum, cum o sint iidem beati qui Theologi, et dici o pit, quomodo vi cognitionis beatorum derivetur in Theologos propriorum cognitio, 3.° o meretur subalternata Sciae subalternatae nomen, nisi coniuncta sit cum subalternante, quam ut mox diximus accipit ab ea sua propria et ea certo et evidenter o cognoscit, nisi dependenter ab ea. at Theologia nostra cum Scia beatorum coniuncta o e.

Quod si ppia subalternata per inductione aut experiam innotescerent, tunc nisi ma aliter sub alternata ō foret neq; ēnm suam evidiam haberet a subalternante, sed ab ipsa inductione et experia, quæ suppleret. nisi e ā quod scia beatifica respectu nrā ēsgia evidiam suppleat.

dici pprie subalternam ō ee. nam dici pt im proprie subalterna. ēnm qa hoc salte evincit authoritas sti ēso. hoc art. ubi ēsgiam musicæ comparat, nec plus aliquid dici dt intendere. ēnm qa st aliquid quo ad subalternam proprie dictam accedat. hæc ē cognoscit per ppia quæ clare sunt cognita in subalternante. et ppia ēsgia beatis clara st. Io dicunt aliqui ēsgiam mutua capere sua ppia a scia beatorum. sed dicendum ō e qm si per cognioe suam claram in raoe scia, ō influunt in ēsgiam. dici quoq; pt ēsgia subalterna qm ignobiliore et tendit ad visione beatificam tq ad fine, quo alia quoq; scia dici poent subalternæ scia beatorum.

2a clno ēsgia aliquo mo scia e, ea q; prime accedens ad sciam pprie dictam, et propius q ad alios habitus. tres sunt partes.

Prima pars ostendit 1° quam tum in scriptura tum in patribus scia dr. 1ª corint. 13° sive linguae cessabunt, sive scia destruetur, et cit. cap. 1° lib. 14 de trinit. s. Aug. dicit esse sciam qua fides gignitur et cat. 2° etiam ipsa fides vocatur scientia, Job. 19° scio quod redemptor meus vivit, Joan. 11° scio quod resurget in noviss° die. go et ergo aliquo mo scia est.

2ª pars pb., quam ergo una fere excepta evidentia omnes ~~fere~~ scia proprie dictae perfectiones complectitur. est ergo.

1° habitus verus et certus, quem inclinat ad veros et certos assensus; nititur ergo si vere ergo est propriis veris et certis, atque ut talibus cognitis, ex quibus legitimam in formam compositis nihil nisi verum ac certum colligi potest.

dixi si vere ergo est. nam 1° propositiones possent omnes esse secundum se certae. p. 2° possent omnes attingi ut certae, sed tum veluti fide humana, sive sola ut fit in heresis, sive simul cum fide divina ut fit in ortodoxis, in quibus si amittant fidem, remanet facilitas disserendi de rebus ergo. et tunc

habitus vere

habitus vere Theologicus non erit sed analogice tantum. sic
a contingit, ut circa idem obiectum circa quod est
assensus fidei divinae possit esse assensus fidei humanae, vel
opinionis, quam vel non fit propositio eiusdem obiecti ut fieri de-
beret, sicut in Scripturis, quibus quae credenda sunt, non
proponuntur ab Ecclesia. vel intellectus meo mere naturali
versatur circa obiectum propositum, et non vi luminis fidei
divinae, et proinde circa illud non versatur ut a deo re-
velatum est.

2° est rei immutabilis et necessariae, quia sunt attri
buta dei, sunt quidem aliqua Theologiae obiecta quae per se
contingentia sint ut incarnatio, sacramentorum institutio
et eatenus deficit utique perfectione scientiae. attamen
quamvis immutabilitate iis conciliat decretum dei
per revelationem cognitum, ut saltem ab extrinseco
dici possint immutabilia.

3° est rei per causas neque inclinat ad solam ex
plicationem seu declarationem causarum seu propriorum, qui
Theologiam habitum solum explicativum seu declara
tivum articulorum fidei fecerunt, sed etiam ad assentiendum
cluobus Theologicis, quod est Theologia esse habitum ad sa
sinum. neque vero est habitus solum explicativus quid
nominis eorum quae sunt in Scriptura: erit in scientia vocum, ut

grammatica, ō rerum, nec tn scia foret magis
q memoria, nec magis eet in hoe fideli, q in
infideli, qm sic si calleret linguas, aeque verba
scpra explicaret, ō solum explicativus quid rei,
ut placet aureolo, qa ō pcedit solum definiendo aut
dividendo qui modi ptinent ad explicaoe quid rei,
sed etiam pbando ac raocinando.

3a pars decl. nam habitus mentis qbus slis
ee poet, vel spec veri sunt vel ō: si posterius
qles sunt opinio et fides huaa, longius ab eis ēsgia
recedit, q a scia: haec n caret sola evidia: illi
evidia et certitudine. si prius referri poet ad
illigiam, fidem diam, artem aut prudiam. a duabus
prioribus eo salte recedit quod sint absque
discursu, quod ēsgia ab iis magis removet, q a
scia, a qua deficit solum defectu evidiae. sed haec
illigia evidens e. a duabus posterioribus eo distat
quod versentur circa obctum contingens, ars circa
factibile, prudia circa agibile, cum ēsgia versetur
circa obctum nrium et immutabile, quo magis
recedunt a se invice, q si penes evidiam et
inevidiam differrent.

Conferri poet cum sapia, sed haec scia est, et scia de rebus altiss.is, adeoq; quia Esgia res altiss.as spectat, dum accedit proxime ad sciam, ō pt ō proxime ad sapiam accedere. Sed sit ne sapia inferius examinabitur.

Articulus 3.us Utrum

Sacra doctrina sit una scientia.

Certum est eam ō esse unam nero, si consideretur ut est in pluribus Esgis. nam accidentia multiplicantur nero, pro multiplicatione nerica subiectorum quibus inhaerent. at supponuntur multiplicari Esgi. quae sit ne una sive spee infima, si sedulo consideretur: sive numero, ut in sgulis existit.

Nota considerari solum a nobis Esgia quatenus discursiva est. nam si consideretur ut declarativa est sl ac discursiva, ō est quid unum spee, cum actus spee diversos eliciant. aliud n̄ est ppoōe exponere et declarare simpliciter, aliud ex duabus ppoōibus concludere.

Nota 2.o quintuplice disgui Esgiam positivam, polemicam, moralem, mysticam, et scholasticam. 1.a explicat scpras, loca cum locis confert, et

a clarioribus locis interpretaõe obscuriorum
colligit. eidem tribuitur interpretaõ ccc^torum
s^torum patrum sive per splice expoõe id fiat, sive
per discursum. d^r positiva, quod vel ea quæ sunt
a deo, ecclia, et patribus posita, vel quod ẽ sgia
fundamenta seu positiones, his ñ vocabulis utuntur
promiscue rhetores ac dialectici, considerat. 2^a
versatur in controversiis ctra hrico, et ctra eos
defendit fidem, et eorum hæreses oppugnat. 3^a
versatur in directione actionum suarum et quæ agenda
quæ fugienda st explicat. 4^a ẽ notitia rerum
diarum in oraõe et ctplaõe mediis supnaalib^9
comparata. 5^a ẽ quæ de rebus divinis a contro
versiis et moribus disctis, subtilius disputat ac
cludit. aliqui trimembre ẽ sgia faciunt,
omittunt ñ mysticam, et reducunt polenicam
ad scholastica, alii bimembre nam includunt
quoq; morale in scholastica, et includi p^t si
agat modo dialectico de moribus, sicut doctor
aglic^s isto mo de moribus et iis quæ ptinent
ad mores agit 2ª pte. quidquid sit sic conside-
ramus oes qtenus discursivæ sunt.

1ª Clus. Ergia qstemus nititur duab' pmissis de fide una e spee infima. Id salte docet s' e 50. a. 3°.

pb^r q^a ut habitus iudicativus unus sit specie, satis e quod unum habeat motivum, seu medium, sive unam raõe per quam actum suum elicit. Sed e Sgia e habit' iudicativus cum sit discursiva et discurs' o sit absq; iudicio, et ea quae nitr duab' pmissis de fide unum sit motivum seu medium, ut unam raõe per quam suum elicit actum. go.

mair pb^r per id talis habitus unitate suam speica sit per quod et actus sunt eand. unitate. Sed act' sunt illa unitate, pp^ter unum idemque motivum, seu medium eandemque raõe per quam v. g. actus quo cludis hoem ee risibile qm raalis e, e esd. speei cum actu quo idem cludo, qm sc. idem e utriusq; actus motivum puta raalitas.

Ubi adverte inter illos habitus et poas discrimen ee, poa requirunt duo ex pte obti, alterum e raõ qua, alterum e raõ sub qua, et posterius poam speicat. v. g. illectus requirit in suo obto quod sit res et hac e raõ qua, et quod res illigibilis qua talis, qua e raõ sub qua, et hac raõ illectum speicat neque nria e raõ per quam, sc. discta a raõe sub qua. In habitibus vo 3^m addr et sic cum iudicas

hoēm ee risibile q^a raālis e, hoō e rāo quæ, sive obctum maāle, risibilitas e rāo sub qua, q^a tunc consideratur homo ut risibilis, raālitas est motivum et rāo per quam, q^a per raālitate iudicatur quod homo sit risibilis. et ab hoc motivo ~~pet~~ petitur unitas speica sicut actus cluōis, sic et habitus sciā quo risibilitas de hoē cludr.

Minor evidens e nam ubi ambæ ppōes st de fide, motivum eliciendæ cluōis e diā revelāo: adeo ut naā extremorum ō conferant ad assensum, neq; ñ assentimur huic cluōi, Job e mortalis, q^a Job e hoō et oīs hoō e mortalis, sed q^a utrumq; e revelatum et ex iis tq revelatis colligr. unde et mere naāliter se ht, qd ppōo sit negans, quod affirmans ut dr ubi de unitate fidei. sed diā revelāo e unum idemq; motivum, una eadq; rāo per quam. ubi duo advertenda st.

alterum ut revelāo diā sit rāo per quam, ō ee necē ut sit quid intrinsecum obcto de quo cludr. nam revera in obcto ō e; satis e ut moveat quod prestare pt quis extrinseca sit. nam vel in scientiis naālibus medium extrinsecum ee pt obcto de quo cludr: cludo ñ sole defectione pati ob interpōōe lunæ quæ e soli extrinseca. qq hoc discrimen e quod in illis scientiis id quod movet, habeat rāōe caā, quod ō contingit in

fide dia et ēsgia. nōte suaā fidei satis ē, quod per motiuum rei extrinsecum, puta suaam reuelaōe assensum eliciat. at dia reuelaō mouet ad assensu cluōis ēsgicā.

alterum ē reuelaōe diam considerari dupliciter. 1° simpliciter et vt sine discursu mouet illectum ad assentiendum, et sic fōale vocant. 2° cum addito, et vt cum discursu eundem illectum mouet, et sic vocant virtuale. priore mō ē motiuum fidei: posteriore mō motiuum ē ēsgiā. vtroq; ā mō vnum motiuum ē, illo, respectu oīum assensuum fidei, hoc, respectu oīu ēsgiā assensuum. adeo vt sicut maaliter solum se hēt ad obtum fidei quod sit vrle aut parle, per assensu aut dissensum cognoscibile, ita et maaliter solum ead. se se ad ēsgiā assensu habeant, et sicut illa fidem spēe ō multiplicant, qm vnum idemq; fidei motiuum ē, ita nec ead. illa ēsgiam specie multiplicent.

Ex quo seqr, si deus oēs scias naales reuelaret hoc est ambas oēs pmissas ex qbus oēs cluōes scientifice naales inferuntur, futurum vnum eundemque spēe habitum. neque mirum videri dt sic coēire scias oēs, cum nisil prohibeat vt obuāt s' ēso. ad 2m inferiores pōas vel habitus diuersificari circa illas maas quae coiter cadunt sub vna pōa, vel habitu

superiori, q^a superior poa vel habitus respicit obtu sub vrliore raoe foali. Hæc a revelao o deberet ee sola infusio naalium sciarum, quæ o impediret multiplicaoe speicam, cum o impediret multiplicaoe motivorum, sed poneret solum in scientiis dirsum modum quo pducerentur qui eas spee o multiplicat, vt patet de ppsia adami et nra. Sed deberet ee revelao qlis facta e ppoon fidei, per quam aliquid cognoscitur, q^a dixit deus, o q^a aliud motivum e. quo dei oipoa per revelaoe cognoscr.

Dices lumen naale quis vnum sit, o efficit vt oes sciæ spee infima coeiant. go neq; faciet vna revelao dia vt ois e sgia quæ nititur duab^9 pmissis de fide sit vna spee infima.

Nego cons. nam lumen naale tenet se ttum ex pte poæ illectivæ, qtenus eam facit capace percipiendi obti: quæ rao cois e attingendis oibus obtis sciarum naalium et proinde eas o speicat. earum speicao petr a motivis quæ dirsa sunt, vt sunt dirsæ rerum naæ: sic raalitas qua risibilitas pb^r, aliud e motivum a definioe naæ, qua pb^r mobilitas cporis, at revelao se se tenet ex pte obti et raoe st motivi seu medii, a quo habitus iudicativi suam vnitatem vt dictum e accipiunt.

Caeterum

Caeterum ō ē negandum dirsas spēes ylligibiles nrias ēē pro multiplicaōe ppōōum ex qbus eliciuntur cluōes Ēgica. nam quae faciunt ad cognoscendum qd deus sit trinus in psonis, illae ō faciunt ad cognoscendum quod xrus sit homo, et hoc aeq; in fide ac in Ēgia nrium ē. sed illae dirsae spēes ō faciunt dirsos spēe assensus Ēgicos, sicut nec dirsam spēe fidem faciunt, qm unum solum utrobique motivum occurrit.

2ª cluō, Ēggia ō ē una spēe infima respectu cluōum, eiusq quae nituntur duabus pmissis quarum una ē de fide, altera naalis. ē occhami et gabrielis q.e 8ª in prologo et aliorum ctra Ēhoistas.

Pbr 9ª ubi dirsum ē motivum, ibi disti spēe sunt habitus, sed in connexione pmissarum quarum una ē de fide altera naalis dirsum motivum ē. go.

minor pbr ut sit dirsum motivum satis ē, quod sola ppōō revelata ō concurrat, nam addita naali ō erit idem motivum, sicut si duobus elis, quae cpus cponerent adderetur 3ª, disctum spēe cpus efficeret. at sola revelaō vel assensus datus soli ppōōi revelatae motivum ō ē, cum ō concurreret ppōō naalis in raōe motivi; aut cum assensus datus ppōōi naalis haberet ttum raōem conditionis et qsi applicaōis ppōōis de fide ad cludendum, si in pmissis ambal9

de fide, altera, ō est tantum conditio aut applicatio alterius. ergo.

Opponi pt S. Tho. sit docens sacram doctrinam unam scientiam esse sed duas rationes affert unitatis, alteram in corpore arti quod una sit ratio formalis obiecti sc. revelatio dia, altera ad 1m quod quaecumque tractantur in Theologia referantur ad deum tamquam ad principium vel finem. prior ratio probat unitatem specificam: posterior unitatem ordinis, illa procedit de Theologia quae est simpliciter talis, quae sc. nititur duabus propositionibus de fide. haec de Theologia ut completur omnes partes, sive habeant ambas propositiones de fide sive alteram tantum. neque nos unitatem ordinis inter omnes Theologiae partes negabimus.

3a lno Theologia ut includit ex duabus propositionibus de fide est una numero unitate simplici in singulis Theologis. ō item ut includit ex altera de fide, et altera naturali: est tamen una unitate ordinis, quibuscumque tandem propositionibus constet. Tres sunt partes.

1a probatur, habitus unus idemque specie infima ō multiplicatur numero in singulis subiectis, ut patet de fide quae in singulis una est. sed unum idemque motivum est Theologiae ut constat premissis ambabus de fide. ergo.

nec dicas distincta esse connexione cluoris cum

virtuali revelaõe pro diversitate rerum de quibus
concludit, nam id solum ostendit distinctas nõbo ~~[illegible]~~
cluões elici, ô ostendit habitus multiplicari nõbo.
sicut distincta connexio virtualis revelaõis cum
distinctis obiectis revelatis multiplicat assensus actuales
fidei, habitus ô multiplicat.

Ex quo seqr eum qui unam elicit cluõem ẽ sgiã
ex duabus pmissis de fide habere habitum quo eliciat
alias quasuis cluões, quae duabus pmissis de fide
nituntur; sicut qui instructus ẽ habitu fidei circa
unum assensum per eundem habitum quosuis assensus
fidei elicere pt. attn ut ô elicit novos assensus
fidei, nisi mediantibus novis speebus illigibilibus
ita nisi mediantibus illis speebus novis, novum
assensum ẽ sgiãm ô elicit, ô desinit augeri habitus
ẽ sgiã dum eliciuntur novae cluões, sed intensive
solum augetur quod novos acquirat gradus, ô augetur
extensive sicut nec fides, qsi per entitatem sibi
supaddita ad nova obcta extendatur.

2ª pars evidens ẽ. nam habitus spee diversi ô pnt
ô ee multa nõbo in eo subcto, in quo existunt. sed
ẽ sgia ut cludit ex una ppoõe de fide et altera
naãli ẽ multiplex spee habitus. go.

3ª pbr, ut ẽ sgia sit quid unum in sgulis

subiectis unitate ordinis, satis est quod omnia, de quibus in ea cludit, referantur ad unum primarium obiectum tamquam ad principium aut finem. Sed ista secres sunt, nam ut docet S. Thomas ad 1um sacra doctrina detrahat de deo principaliter, et de creaturis secundum quod referuntur ad deum.

Ex Artic. 4us utrum sacra doctrina sit scientia practica?

Unica conclusio, Theologia est speculativa et practica, idque non eminenter solum sed etiam formaliter, et tamen magis praecipue speculativa. Est Thomas ibi a 4o quatuor sunt partes.

1a, contra Scotum quaestione 4a prologi ubi dicit eam esse tantum practicam probatur quia multae cognitiones Theologicae spectant sola veritate, non opus, seu actione ipsius cognoscentis, v.g. cognitio dei ut unus est et trinus, ut est creator omnium. Sed hoc est Theologia speculativam esse: speculativus intellectus, 1, artes 3i de anima text. 40o nihil speculatur agibile, neque dicit de fugiendo et persequendo quidquam, et 2i Metaph. cap. 1o recte a se sunt scientiam veritatis contemplatrice appellasse, speculativae enim finis veritas, practicae autem opus. alia loca omittimus. Ergo.

dices, oēs ppoōes Ēsgicæ sunt vel circa operaōes nrās vel circa dia mysteria. sed vtræq; practicæ sunt, priores qde vt stat: etiam posteriores qa mouent ad recte instituendas actiones nrās. go.

Nego 2a ptem mi. neque vo posteriores ppoōes mouent ad agendum, nisi remote et ex intentione operantis, sicut oēs sciæ speculatiuæ mouere put: o mouent prime, et ex intentione actus. nam sic respiciunt obctum vt cognoscendu solum, vnde nec dicendus e deus spectari solum a Ēsgo vt finis e, sed etiam vt obctum speculabile, quale obctum e, dum consideratur, vt immensus, æternus sapientissimus: quæ raōes quis noster finis o eet, nrā ctplaōe dignissæ forent.

Seqr qde si deus infinitus e, sapientissimus summe bonus &c. eum ee fine oium, eum colendum ee, sed hoc o facit Ēsgia practicam magis q mphca, quam tn scotus scotus practicam negat. nempe vel hæ ppoōes o attinguntur a Ēsia qua pte speculatiua e, sicut o quæcq; cluōes elici put ex superioribus ppoōibus ptinent ad vnam eamdemq sciam, aliás medicinam a phca o disgueremus

Cum ex ppoōibus pscis pint elici cuōes medicae.
Vel a ēsgia solum attinguntur, ut considerantur
simpliciter, sicq; nihil sgrant aliud q deum habere
in se, quo sit finis ultimus, quo cultum obtineat,
o ut considerantur, cum certo mo quo nobis pponat
psequdus ut finis ac volend'. priore mo o sunt
practicae sed posteriore ttum: sicut quod pscia co-
gnoscat lignum ee fissile, aut in eo reperiri
mercurii figura, sed eam operativa o facit, qa
ligni findendi et detegdi in eo mercurii modum
o considerat: et sic abs re scotus ēsgia nriorum
facit practicam, étingentium speculativa. noie
ēsgia nriorum eam colligens etiam quae spliciter
elicit istas ppoōes, deus e amandus, deus e
colendus quae nria sunt: ad driam ēsgia con-
tingentium, cuius veritates a dei voltate pendent,
qlis e ista baptismus remittit peccatum originale,
quam a ēsgia ut speculativa e vult elici, quod
o ex rei naa sed dependenter a dei voltate ponatur.

opponuntur adhuc scpra et patres, dum aiunt
fine legis ee dilectione, ut aplus Rom. 13°
plenitudo legis e dilectio ut s' aug' 1 i de

doctrina Xriana cap. 11° oium, i, quae dicta sunt
haec summa est, ut illigar scpraru plenitudo et
finis ee dilectio; ~~ut s' eug' 1i de doctrina Xriana~~
~~cap. 11° oium, i, quae~~. Sed aliud o immunt, q
cognioem oem scpraru ex intentione agentis ad
deum referri debere. quo solum sensu esgia di-
cenda est affectiva si eam hoc noie iuvat appellare
ut eam potius vocanda putat aegidius q 4a prologi
q theoretica, aut practicam quod ad charitatem re-
feratur, et charitas potius sit affectio q praxis.

2a pars ctra henricum 12 summa 1a pte q
3a a. 8° ubi dicit eam Hum speculativa ee, ostendr,
qa plurimae clusoes esgicae sunt de rebus agendis
aut fugiendis, sc. ubi esgia tractat de actionib'
suais, ubi de vrtibus et vitiis, ubi de legib'
ubi de smtis, et dispooib' ad ea ministranda
ac suscipienda nriis: sed hoc est esgiam practicam
ee, sicut illectus dr practicus, qui ad agendu
movet, utraq; i, ppsus 3i de aa text. 49° sac
motiva sunt scdm locum illectus et appetitus:
illectus a motivus dr qui ppter aliquid ratiocinatur
et qui activus est, differt a speculativo fine,
go.

obes Idem habitus speculativus et practicus
esse o pt, dividit in ppsus 6 mpsc. cap. 1° ppsiam
in theoreticam et practicam tq diversas spees. go.
dist. aut. si mediis diversis utatur, c. si uno eod. q.
nego. In ppsicis habitus speculativi disguntur
a practicis, qm diversis nituntur mediis. Unde si
contingeret Idem esse medium speculativi et practici
habitus, ut foret, si habitus psca, qui ut a nobis
habetur speculative considerat nutritione, eand.
consideraret practice, ut si hois alicuius imperio
dia vrte subiiceretur nutritio, tunc unus Idemq
habitus esset. atq; Io fides speculativa sl et
practica dici pt. sed et Idem Illectus speculativus
e et practicus, qm ead. e rao sub qua obctu
speculabile, et obctum operabile considerantur ab
Illectu, sc. Illigibilitas. Unde patet rao speculativi et practici pse o esse drias essiales, sed ad
summum disctione maale et extrinseca inferre.
quo tpera circa genus unum cibi a tpera quae
e circa cibi gus alterum, maaliter solum et extrinsece
disguitur dico extrinsece quod o sufficit ad
multiplicandos spee habitus, nec nero qde, quis

eorum actus

eorum actus nō multiplicet. Ex quo fit ut
idem actus sl speculativus ō sit et practicus.

Cæterum cum ēsgia duplex sit una cuius
ambæ pmissæ sint de fide altera cuius una ttum
ppoō de fide sit, in posteriori, licet disgnere
habitum speculativum a practico, cum in ea dirsa
media occurrant, erit tn inter eam et habitus
pphicos discrimen, quod in his ptiales habitus oēs
vel speculativi sint ttum vel practici, cum in illa
ptiales habitus speculativi, ptialib' habitib' practicis
misceantur.

3a pars contra Eumel et caietanum, qui ēsgia
eminenter solum speculativa et practica faciunt, sicut
bannes eam facit ttum eminenter practica, pb' qa
ille habitus foaliter speculativus ē, et practicus
cuius aliæ sunt ppoōes, quarum finis ē veritas, aliæ
quarum opus sive actio finis ē. Sed ēsgia sit istius m-
ppoōes, ut patet ex præcedentibus ptibus. go.

Dici tn poēt eminenter speculativa et
practica hoc sensu quod habitum inferiorum
perfectiones contineat, sed absque eorum im-
perfectionib'. Si sqde sl speculativi et practici

ee ō pūt, cum Esgia sit speculativa sl et practica. Sic deus e qde formaliter justus et misericors, si agatur de justitia et mia scdm se: tn talis quoque eminenter dr, qtenus justitia nram et miam, sed exclusis earum imperfectionib' includit.

4a pars contra Richardum qe 1a prol. pbr qa ut docet s' Eso. ppalius agit Esgia de rebus diis hoc e de deo q de actibus humis et cal. quae ptinent ad actus humos, sed de deo sunt ppoes speculativae, de actionibus humis practicae. go. addo et Esgia ppalius agere de deo qua deus e, sive qua in se e cognoscendus q ut e noster finis. Eum qa prior modus e nobilior, eum qa agit de deo ut fine in ordine ad actus humos ad quos ut sic in raoe scibilis refertr quis ad eum referantr in raoe entis. Jo ppsi potius actione humana q deum ut fine pro obto moralis disciplinae constituunt.

Actio. 5us utrum sacra doctrina sit dignior aliis sciis

Unica clno, Esgia ut speculativa speculativis, ut practica practicis scientiis dignior e ac nobilior.

prior pars ostend^r, dignitas sciæ speculativæ petr' ex certitudine et obcti præstaa, sed ēsgia speculativa certior ē aliis scientiis, et iis dignius obctum st'. certior ē, sc. certitudine medii. Hæc ñ diā revelaōe nititur, cum aliæ sciæ nitantur motivo solum naāli, quod diā revelaōi certitudine longo intervallo cedit. obctum st' dignius qm licet mpsca deum quoq; habeat pro obcto, tn ab ea spectatur, ut raōi subditur, cum ēsgia speculativa deum resque diās consideret, ut raōe altitudine sua transcendunt.

posterior pars pb^r q^a ea scia practica aliis practicis nobilior ē, cuius finis oium ultimus ē, cum practicarum dignitas petatur a digniori fine, sed finis ēsgiæ practicæ oiū ultimus ē, sc. æterna beatitudo, ad quam vel ipsius politicæ finis referri dt, licet illa practicarum naāliū præstantiss^a sit ex ppso 1^i eth. cap. 2° ē etiam maior ēsgiæ practicæ certitudo cum nitatur ppoibus revelatis et nobilius obctū, qtenus ab ea considerantur actus huāi, ut lumini supnāali subduntur. sic ā opponuntur nonnulla præsertim contra priorē ptem..

dicet obtu mpsca vrlius e obto esgia
go mpsca nobilior e.

dist. ant. e vrlius et o se st ad obtum esgia
vt vrlius, e. et se st vt vrlius, n. at si cparetur
cum obto esgia o se st vt vrlius, neq; n ita se st,
nisi eod. lumine cognoscatur eius obtu quo obtu
esgia; sic vo o cognoscr cum lumine naali
mpsca, supnaali esgia nitatur.

disgui adhuc pt idem ant., e vrlius hoc e
de gradu abstractiore, negari pt, nisi n tractat
mpsca, quod subiacere o pit revelaoi, sed transeat;
hoc e de pluribus rebus ac praesertim nobilioribus, n.
nam esgia agit de rebus naalibus et supnaalib
et de his o 7n gre solu, sed etiam 7n spee, de
rebus a naalibus, vt revelaoi subiacent. et licet
de deo quo nisil e dignius agat mpsca tn esgia
de eo plura cognoscit, et ead. cognoscit quae mpsca,
sed altiore mo. vnde vt nego consequens. nam
praecipua scientiae dignitas petr a dignitate obti
vt patet de psca quae nobilior e mathematicis
ob sui obti dignitatem, quis mathematicae psca
evidtiores et abstractiores sint. vnde et s eso.
ad 1m minimum i, quod pt haberi de cognitione

rerum altiss.arum desiderabilius est q. certiss.a cognitio, quae habetur de minimis rebus.

dicit 2.o aliae scientiae speculativae certiores sunt et sigia haec in formidine admittit, illae o. item. go. ead. et sigia nobiliores sunt.

dist. ant. certiores sunt scdm quid, et absolute n. utrumque de fide tradit s. Tho. 2.a 2.ae q.e 4.a a. 8.o in c. et ad 2.um, certiores sunt scdm quid quam maiore ex parte subiecti certitudine habent, o. sunt absolute certiores sed extra, quam minore ex parte medii habent certitudine.

neque aliud docet s. Tho. mox cit. loco. loquitur de minima cognitione hoc est minus certa respectu subiecti quae sc. maiori dubitationi relinquat locum, eum ad modum quem plo. post explicabimus, o. loquitur de cognitione minus certa respectu medii, cum ea in c. artic. maiore in est sigia admittat, quatenus dicit ea repeti ex lumine divinae scientiae sc. revelantis, quae decipi o. pt, hoc a quo clarius illigas.

obiectum duplice esse certitudine; una est intrinseca seu formalis quae est ipsius notitiae seu cognitionis cum re cognita adhaesio, haec si obiecto complexo et formali per se vero et certo commensurata sit dicitur vera certitudo ut docet s. Tho. in 3.um dist. 23.a q.e 2.a a. 2.o. si si vero eid. obiecto commensurata o. sit, sed praeter eius dignitate, et supra quam obiectum postulat, pertinacia

e potius q certitudo; altera extrinseca quae ō e
ipsius intellectus seu eius notitiae sed alterius rei.
Haec 3ex 1a obiecti qua res certo in se talis e, sive
sit nria sive contingens: qq si nria e, maiore
certitudine obtinua st et tto maiore qto magis e
nria. 2a subiecti qua subiectum firmiter adhaeret obiecto
sive tale adhaesione postulet obiecti formalis dignitas, sive
ō. 3a motivi seu medii vi cuius medium st
sistere poe notitia et ea tenera sistit si per illud
et pro eius dignitate obiectum attingatur.
obna 2o veram illa certitudine formale ō consistere
nisi confluat 3ex illa certitudo obiecti subiecti, et medii.
nam si adhaeras obiecto, qsi tale sit quod tn tale ō
sit ō mō ō certa sed ne vera qde erit cognitio. et
si obiectum sit tale, tn dubitanter solum cognoscas ee
tale, quae e incertitudo subiecti, vera qde erit
cognitio certa ō erit. ac tandem si obiectum sit tale,
si firmiter illi adhaeras, sed infirmum sit medium,
erit certitudo pertinaciae potius q vera certitudo.
attn repeti solet certitudo intrinseca et formalis a
sola certitudine medii, qn si per illud et pro eius
dignitate attingatur obiectum ō pt ō ee vera cer-
titudine certa cognitio.

obua 3° proinde maiore aut minore certitudine absolute considerata petenda ee ex maiori ~~vel~~ minori certitudine medii, sive evidente notitia faciat, sive obscura tantum; unde qa medium fidei et medium ēsgiae firmius e oi medio sciarum naalium speculativarum, cum sa nitantur motivo naali, illae motivo diae veracitatis, et hoc illo tto sit praestantius, qto dei veritas obctiva praestantior e veritate obctiva rerum creatarum, fides quoque et ēsgia sciis naalibus speculativis absolute certiores sunt. contingit tn si medium qtumvis certum sit obscurum, ut dubitatione vel antecedente vel cqte admittat, quam medium sl certum et evidens o admittit, et hoc efficit minore certitudine scdm quid quae ex pte subcti, cui medium obscurum tam facile o applicatur, ac si evidens foret, o ex pte medii petenda e. nam tale medium qtum e ex se expellit dubitaoe oem, nec pt actu movere quin eam a cognioe prorsus excludat, unde nec cognitio vi eius elicita comitante ulla dubitaoe st, imo vim maiore st cur eam expellat, q ullum aliud medium, quod sufficit ad faciendam notitiam absolute certiore sicut ad faciendum actum suam spliciter magis voluntarium, sufficit quod eliciatur cum maiori ppensione, et cum

elicitur nulla sit resistia, quis illum et aliqua
~~[illegible]~~ resistia praecesserit et paenia esquatur.

Justas saltem aeque adhaeret intellectus obiecto cum per medium certum et evidens cognoscit, ardum cognoscit per medium certum et obscurum. neutra ergo ex parte occurrit dubitatio de actus cognitionis elicitur. ergo saltem scientiae speculativae minus certae non sunt quam Theologia.

dist. ant. aeque adhaeret negative hoc est exclusione actualis dubitationis, et positive quasi aeque detriatur sit ad assensum, N. at maior certitudo petenda est ex maiori adhaesione positiva. quae cum petatur a certiore medio, non potest non esse maior in Theologia quam in scientiis naturalibus speculativis, quia illa certius medium habet adeo ut si relinquendus esset alterutrum assensus, Theologicus aut scientificus, sic potius quam ille relinqueretur. quo sensu amoris nostri gratia deum maior est adhaesio positiva quam amoris nostri gratia primum, quis utriusque par sit adhaesio negativa, quia sicut prior sic et posterior omni odio vacat.

neque sic excipio adhaesionem qua mens assentitur iis propriis ut solo lumine naturali cognitis. quae non certissima sunt non tamen certa quam assensus vi divinae

revelationis eliciti. unde neque si assensus illis
ppiis nituntur, sed revelaõe dei. ō nego tñ ead. ppia
poē habere certitudine fidei qtenus continentur in fidei
veritatibus, sicut revera continentur, qua in fide credimus
deum ee, ead. credimus ō deum ō ee, cum ead. fides
quae facit credere ppoõe aliquam veram ee, ead. faciat
credere opposita ee falsam.

Atq; haec nra clūo saltem vera e de ēsgia sive
speculativa sive practica ut nititur duab' ppoõib' de
fide. haec in certior e ea quae altera haberet ppoõe lumine
naali cognitam. et de illa solum videtur agere s. ēs.
hoc art. ut patet ex Ronsione ad 2m, ubi dicit ēsgia
ppsicis disciplinis ex necessitate ō indigere. q. sua ppia
ab iis ō accipit, sed immediate a deo per revelatione;
at de sola ēsgia quae nititur duabus ppoõibus de
fide dici pt quod ō indigeat illis disciplinis, cum
ēsgia quae nitr una naali eand. ppoõe naale
e ppsicis mutuetur.

Dubium e ā verum clūo ex altera ppoõe de fide,
altera naali nrio certior sit clūoe naali scientifica.

alii negant ut Caietanus et Vuasselius ob
illud axioma, clūo seqr deteriorem ptem, ex quo inferunt
clūoe ppoõe naali quis haec cum ppoõe de fide coniuncta
sit, certiore ō ee. adeoq; cum ppoõ naalis sylmi ēsgici

pit o ee certior, sylmi ppsici ppoe huius o minus certam, q illius, cluoe ee poe contendunt. dicunt a o ee nrio certiore, neque ñ negant ee poe, ut contingeret si ppoo naalis e sgici sylmi certior foret vel altera vel ambabus pmissis sylmi ppsici, qui et si ppoo naalis sylmi e sgici minus certa foret, q ambae ppoes ppsici sylmi, huius q illius cluoe certiore ee contenderent

alii asserunt ee certiore, ut gandavensis in summa a. 7° q 2ª aureol' q. 1ª prologi a. 2° Isambertus ad q' 1ª disp. 6ª a. 4° et alii hoc fdmto nisi, quod duae ppoes quarum altera e de fide altera naalis sicut certius motivum q duae ppoes naales. qq ñ inquiunt ppoo minus certa aliquo año infirmat ppoe certiore, tñ o sic eam debilitat quin haec aliquid suae virtutis retineat, et per eam influat, sicut clingit in mixtione terum naalium ut vini et aquae. nam quis haec vim illius infringat, complexum tñ ex utroque solâ aquâ potentius agit. qd a cluo dr sequi deteriore ptem nolunt sic accipi, qsi nunq praestet alteri ppoon. Id qde fieri volunt, ubi o e medium inter ppoes sicut o e medium inter ppoe affirmante et negante, vrle et parle, certam et incertam. attñ verum ee negant, ubi pt medium dari sicut inter

certitudine ppoois de fide et ppoois naalis dari medium
pt sc. maior certitudo. volunt go sensum ee quod clus
tendere debeat de infirmitate minus digna ppoois, aut
etiam propius ad eam accedere. quod et fatentur ctingere
in ppooibus naalibus quarum altera foret certior altera minus
certo, et hoc misi probabilius videtur.

neque obstat qd assumit suas ppoes a sciis naa
libus sicque videatur illis subalterna, quod fieri o pt
quin et minus certa sit. nam 1° ppoes illae pnt ee ppia
sciarum naalium, et o tunc earum clusoes, et sic o e cur eaten
esgia minus certa sit q illae scia: cum alimde certior
ee debeat ob adiuncta ppoe de fide. 2° si eent
clusoes naalium sciarum, et sub ea considerae conside
rarentur, sequeretur solum o oes clusoe esgica certiore
ee quavis clusoe scientifica, quis esgia certior foret,
si aqlis certitudinis ppoi naali ppoe de fide coniuncta
haberet: quod sic solum intendimus. sed et ppoo de
fide adiuncta ppoi naali minus certa sic eam elevat
ut iis sic coniunctis clus oi clusoe scientifica certior elici
debeat.

2es verum clus esgica sit de fide.

R° clusoe esgica formaliter et reduplicative o ee de
fide. 1° q a gratia loqdo clus ut sic, tam certa o e, q

sua ppia. 2° q^a motiuum ppoois de fide e sola dia
reuelaõ, siue reuelaõ immediata et foalis, cluois
Thgica e ead. dia reuelaõ sed cum discursu coniuncta
siue reuelaõ mediata solum et virtualis. haec a illa
inferior e atq; infirmior. hoc ob verum e qdo
ambae pmissae sunt de fide, multo verius e, qdo altera
pmissarum e naalis, q^a tunc o sola reuelaõ, sc. mediate,
sed medium naale concurrit ad cluoe

Ex hac a Ronsione seqr hricus o fore qui negaret
cluoe Thgica, ut sic. ad summum in errore eet, sicut
ppoo cluoi Thgicae contraria erronea dr o hrica, praesumi
tn poet hricus, q^a dum negaret cluoe, videretur
quoque negare ppia quae sunt de fide.

dices qdo duo sunt connexa qui credit unum credit
alterum, sed cluo Thgica connexa e cum suis ppiis:
go qui haec credit, credit et illa, et proinde sicut ppia
sic et cluo e de fide.

dist. mai. credit foaliter, n. fdmaentaliter, c.
eo mo, quo qui illigit ppia scientiae, eius cluoes
illigit fdmtaliter tum o foaliter. cus cluoes
foaliter o illigat, pro ut illigere e per habitum illigiae
cognoscere, sed sciat tum.

dixi cluoe Thgica foaliter et reduplicatiue. na.

1° Si clus̄o ō sit, sed quid idem cum ppio aut pars quæd. ppoōis de fide, et per expoōe potius q per ylatione ostendatur, vel aliquid idem ee cum eo, vel in eo ctineri, erit de fide. quo sensu s. gregorius nazian. oraōe s.a de Thgia, quod si, ī, te bis quinque aut bis septē dicente decem aut quatuordecim ex verbis tuis colligere &c. an tibi videre delirare? nequaquam pfecto cum tua dicerem, nempe bis quinque et decem sunt quid idem. eodem mō in hac ppoōe Xrus mortuus e pro oibus hæc ctinetur, Xrus dilexit me et tradidit seipsum pro me, quæ et ipsa pse clare et disctē revelata habetur cap. 2° ad gal.

2° erit etiam de fide, si sit qde clus̄o sed ipsa pse aliunde immediate revelata sit puta in discursu qui habetur in scpra: sicut clus̄o hæc, dari resurrectione mortuorum, colligr a Xro mat. 22° ex his ppoōibus ego sum deus abraham et deus isaac et deus iacob, ō e deus mortuorum sed viventium. et ipsa pse immediate revelatur.

3° Si sit clus̄o Thgica, sed maaliter solum sumatur dubium e numquid sit de fide, ō desunt qui affirmarent hac raōe freti quod eam tq de fide, credenda ppone pit Ecclia, cum tn nihil de novo revelatur Ecclia, sed quæ, sive immediate sive mediate revelata sunt, credenda, post debitum scpra et traditionis examen ppona: ad qd Hucus et ō ad novam revelaōe, illi speciale in modu

assisti contendunt a spiritu s^to, et sic dicunt duas Xri voltates definitas esse in c^io grali 6° ob mediata revelaõe sc. contenta in immediata revelaõe duarum Xri naarum dia et huaa: cum immediate ó putent revelatas esse, vel in scpra, ubi negant tale revelaõe legi, vel in traditione, cum ubi Xrus immediate revelavit petro se esse deum et hoem, necesse ó fuerit ut illi seorsim revelaret se duas habere voltates, quod per traditione fidelibus coicaret.

moneur a licet talis clusio ó sit immediate revelata, tn revelaõe esse caa immediata, cur illi dia fide credatur: sicut dei bonitas caa e immediata diligdi proximum, quis eum ó immediate afficiat et hanc doctrinam extendunt ad clusõe elicita, etiam ex una premissa naali, dummo certa sit, sive pscia certitudine, sicut psce certum e hoem esse raale, sive morali, sicut certum e c^iu trid. legitime congregatum esse ob hunc librum ab ecclia damnatum, qm clusio mediante ppoõe naali certa connectitur cum ppoõe de fide, et sic confert ad applicanda eid. clusoi revelaõe per quam credatur. sed hoc expendit tract. de fide.

Q^e 2° sit ne saltem clusio ẽhgica supnaalis foalitr in entitate. dico foalitr. nam prae suppositive super naale esse nullus negabit, cum ppoões quas praesupponit

sint de fide, et proinde supnaales.

R° cluoe ex duab' pmissis de fide elicita, foaliter supnaale.

pb^r q^a actus ille foaliter e supnaalis ad quem facultas per solos actus supnaales movetur et detriatur: nam v.g. charitatis actus o praesuppositive solu sed etiam foaliter e supnaalis qm per actu illectus foaliter supnaale ad eu movetur ac detriatur voltas sive actus ille liber sit ut amor huius vitae, sive nrius ut amor patriae sive actus illectus moveat pscé, sive moraliter solu. sed solae ppoes de fide movent illectu ad eliciendam ista cluoe, et sunt actus supnaales, sunt n actus ex dia fide eliciti solae inq ppoes de fide. nam earu connexio quae e naalis mera e conditio, qua posita moveant, quae q^a, quovismo fiat, o eas mutat in raoe motivi, neque n si dirsificetur, facit pmissas dirsu ee motivum, sic neque eas extrahit extra viu movendi supnaaliter. Ita si duarum xri in Eucharistia presentiarum simultanea cognio penderet ab earu locali coniunctione, quae naaliter fieret o desineret earu cognio supnaalis ee. go.

Dices nihil e facilius dato assensu circa pmissas de fide q ut eliciatur cluo Tsgica. go illectus pse et suis viribus eam elicere pt et proinde illa spnaalis o e.

Diss. ant. nihil est facilius posita elevatione intellectus sive per concursum superiorem dei, sive per habitum supernaturalem, et nulla elevatione posita, n. sic nihil est proclivius posita visione beatifica, quam ut ametur deus. attamen nisi voluntas elevetur vel per concursum superiorem dei, vel per habitum charitatis, deum amore iusti visioni Rondente amare non potest. quod si posita illa visione voluntas exigit elevari ut sane exigit, et intellectus posito assensu premissarum supernaturalium elevatione sui ad eliciendam elevationem supernaturale exigere fatebimur.

Ex Rationione nostra sequitur habitum est sgia supernaturale, atque adeo infusum esse. supernaturalis est, quia principium est actuum supernaturalium. est infusus quia nullus habitus supernaturalis est acquisitus, ut patet ex plo omnium habitum supernaturalium intellectus et omnium virtutum supernaturalium sive est sgicarum sive moralium. nempe cum habitus intelligerant vice potentiae, et dent agere, non facilius, ut habitus naturales sed simpliciter (sc. connaturaliter) non magis nostris actibus produci possunt quam nostrae potentiae. et sic actus est sgici habent se tantum dispositive moraliter ad producendum habitum est sgia; sicut actus fidei ab infideli eliciti se se habent tantum dispositive moraliter ad producendam fidem, quomodo se habere possunt quis eliciantur ab eo qui sit in peccato mortali sicut actus fidei quis in

peccato mortali

peccato mortali eliciti ad producendam fidem disponunt.
ad dictam habitum supernaturalium qui sunt gratiae Iustificantis
appendices ut virtutes morales infusae, qui non producuntur
sicut nec augentur in eo qui mortali peccato infectus
sit. Et in fatendum discrimen esse inter sanctitatem et alios
habitus infusos, quod his contingat infundi independenter
ab eius actibus cui infunduntur, sicut fides spes charitas
aliae virtutes infunduntur infantibus in baptismo, imo et
augeri possunt in adultis absque propriis actibus: cum in homine
iustus elicit actum temperantiae, non solus habitus temperantiae in
eo augetur sed et fides spes charitas ceteraeque virtutes
quae gratiae Iustificantis appendices sunt, at sanctitas non producitur
absque ullo actu, neque augetur absque propriis actibus. Ideo
1 Thomas a. 6° ad 3um vult hanc doctrinam haberi per
studium, licet eius propria ex revelatione habeantur, et non
nulli sanctitatem non absque eam vocant habitum naturalem
et acquisitum quo ad modum. quo differt etiam a gratiis gratis
datis quae a nullo pendent actu ut producantur vel augeantur,
esto sanctitas referri potest ad gratias gratis datas, quatenus
per se directe spectat communem Ecclesiae utilitatem, et a quibusdam
interpretibus referatur ad illam scientiam de qua 1a Corinth.
12° alii a sermone scientiae, quae numeratur inter gratias
gratis datas.

extendunt aliqui nra doctrina ad cluoes
elicitas ex altera naali. sed nimium extendunt
dicunt satis ee concursum unius caa supnaalis
ad pducendum effectum oio supnaale, sed hoc solum
verum e si caa naalis concurrat ut elevata sicut
illectus qui e poa naalis concurrit ad visione bea-
tifica quae solum supnaalis, quin ad eam concurrit
ut elevatur. at ppoo naalis concurrit qde ut
coniuncta pp ooi de fide, sed o concurrit ut elevata,
naali sua vrte concurrit. alias dici vix poet
quomo dirsa ppoones naales forent ppia dirsarum
spee cluon, sicut illectus duo quis spee disti, si eod.
mo eleventur. v. g. per lumen gloriae eand. spee
cognioe elicitur. dicunt pterea nullum dari actum
pendente ab ente supnaali aut qui ad eum ordine
dicat, nisi ipse quoque supnaalis sit, sed hoc contingit
qa pendet a solo ente supnaali, vel a naali qde, sed
tum ut elevato. nam et perinde possumus dicere
nullum dari actum pendente ab ente naali, qua
naale e, aut qui ad illud ordine dicat, quin ipse
quoqs sit naalis. quare cum pmissa naalis deprimat
aliquomo pmissa de fide, cui coniungr, et proinde
impedimento sit, quinus vim suam exerat ad
pducendum effectum sibi pportionatum, cum aliunde

nihil medium detur inter ens naale et supnaale
sicut inter certius et minus certum medium datur, cum
posita cluõe naali commodius illigatur, quo pmissa
naalis concurrat naaliter et dirsa pmissa naales
tq dirsa media, concurrant, convenientius asseri
videtur cluõe ex altera pmissa naali elicita naale
esse.

Articulus 6us utrum
haec doctrina sit sapientia?

Unica cluõ Ethica est sapia, ita s. Ego.

pb 1o vel ex gratiori acceptione nois sapiae. Sa-
piens dr in quocq; gre qui considerat caam altissa illi
gris, sicut architectus qui disponit fora domus dr
sapiens cparaõe inferiorum artificum, et in vita morali
dr sapiens qui ordinat actus suaos ad debitum finem, sed
Ethica considerat caam oium altissa sc. deum nec quovis
mo sed etiam altisso eum considerat, nempe o solum
qtenus per creaturas cognoscibilis est, sed etiam qtenus et
sibi soli notus est et aliis per revelaõe notus est factus
quae raõ ostendit eam speciali mo sapiam esse, et eo
mo quo phus disgnit sapiam ab aliis habitibus etiam
excellentissimis, eamq; 6i eth. cap. 7o definit scientia
rerum praestantissa, sc. absolute. go.

Confirmatur conditiones quas phus i mphs.

cap. 1° et 2° et cit. cap. 7° lib. 6i ets. tribuit
sapiae, cociunt ēsgiae. 1° ē accuratiss.a et pfectiss.a
sc. ob lumen pfectiss.um. 2° ē rerum pstantiss.arum
dei angelorum &c. 3° maxime vrtia novit, cum ō solum
de naali sed etiam supnaali ente disputet. 4° novit
maxime difficilia. 5° ē omnium certiss.a. 6° pter se
maxime ē expetenda, qq ēsgia practica expetitur
pter operaoe. 7° inter oēs habitus pparatum tenet.
8° ē illigia sl et scia, illigia inquam ō qd
aliunde ō supponat sua ppia, ea ē supponit a fide, vt
agnoscit s. ēso. ad 1um, sed quod, cum ea ō habeat
ab aliqua scia suaa, ead. quodammo pbat, ō
solum deductione ad impossibile vt mpscā, sed etiam
directe dum ex vno revelato et quod ab adrio pro
revelato habetur aliud pbat.

dicit sapia dt pbare ppia aliarum sciarum
sed hoc ēsgia ō praestat go.

Diss. mai. sapia naalis, c. naali superior, n.
nam ppia sciarum vel pse nota sunt, et pbari ō pnt vel
per sola raoe naale pbantur. at ēsgia ō pbat per
sola raoe naale. hinc scia naales ō pprie subalternantur
ēsgiae neq; negabo ee alia quaed. sapiae naalis ~~pp~~
ppria quae ēsgiae ō cociant addo tn ēsgia pbare poē

ppia hor sensu, quod quæ sunt c̄ sgiā cluōes illæ assumi p̄ut ad ulteriores cluōes pbandas, sed et hor sensu pbat ppia nāalia quod de iis iudicet, et ea, si fidei repugnant condemnet; ut illi aptari p̄t istud 1ª corint. 2º spiritualis iudicat oīa et a nemine iudicatur.

dicit 2º sapia acquiritur sine studio sicut et alia dona spiritus sti qbus annumerat Isay. 11º go c̄ sgia ō e sapia.

dist. ant. sapia quæ e donū spiritus sti, c. quæ ō e illud donū, n. prior ut notat s. c̄ so. ad 3ᵘ facit ad iudicandū de diis per modū inclinaōis, sicut virtus facit ad iudicandū per modū cognioīs sicut moralis disciplina etiā a vrte seiuncta facit ad iudicandū de actib⁹ vrtis. c̄ sgia e sapia posteriore mo.

Artic. 7ᵘˢ virum

Deus sit subtus huius sciæ?

c̄ sgia considerauimus spe ut discurritur reuelatis, nō si consideretur ut ō discurrit, sed ut cognoscit vel explicat sua ppia sit pro obto vel obtum ipsum assensus ppiorū quod e obtū fidei, si ppiū sit reuelatū, et obtū alterius habitus v. g. pscā, si ppiū reuelatū ō sit vel ppiū ipsum explicandū et declarandū, sine quo ad

quid nois sive quo ad quid rei. si vo consideretur ut discurrit sed o ex revelatis, habebit qde idem obtu quod sit ut ex revelatis discurrit sed sub alia raoe: cum hoc posteriore mo obtum consideretur ut revelaoi subiacet, illo o item, sive de illo solu opinative, aut per fide huaa sive etiam scientifice cludatur; quo sensu discursus o e pprie e hgicus quis aliqua raoe e hgica induat, qtenus e hgus utitur ppiis sive opinativis ttus sive scientificis, affectu defendendi atq; illustrandi veritates e hgicas.

Nota obtum vel ee totale vel ptiale e otale, vel splicite vel attribuois. ptiale vel 1ariu vel 2ariu obtum a a subto o disguimus; qq n obti nomen latius acceptum sd oe comprehendit, sive de quo aliquid, sive quod de aliquo cognoscitur, sic sumr pro eo de quo; quod noie subti melius exprimi volunt durandus prologi qe 1a n. 6o capreolus qe 4a prol. a. 1o et vuasches sic disp. 10a cap. 1o licet alii inter obtum et subtum o disguant.

prima clio obtu totale splicite e hgia, ut nunc a nobis habetur, e ens oe, de quo per revelaoe actu factam cludr, sc. deus angeli, hoes,

eorum actus, finis supnaalis, media quibus ad illud tendere, eorum opposita et cæt. esdi.

probatur quia illud est subiectum sive obiectum totale spliciter alicuius scientiæ de quo dicitur omnia attributa esd. scientiæ propria sed de ente omni, de quo per revelationem actu factam cludere, dicitur omnia attributa, quæ ens gratiæ propria sunt, ut de deo, quod sit immensus, de angelis quod aliqui beati sint alii o. Exact. confirmatur eo modo iudicandum est de obiecto totali ens gratiæ quo de obiecto fidei cum hoc discrimine quod hoc sit de quo immediate aliquid revelatum est, ~~illud~~ illud de quo mediate tantum. eo modo quo idem est subiectum propriis et cluoris. sed obiectum totale fidei est ens omne de quo aliquid immediate per revelationem actu facta cognoscere. ergo obiectum ens gratiæ est ens omne de quo per revelationem actu facta aliquid cludere.

dixit ut nunc a nobis habetur, nam si considera-retur ens gratiæ secundum tota amplitudine quam habere potest eius obiectum esset ens omne de quo per revelationem sive factam sive quæ fieri potest aliquid concludi posset: sicut fides secundum tota sua amplitudine est de omni ente non solum actu revelato sed etiam revelabili.

2a cluo obiectum partiale 1arium et obiectum totale attri buoris ens gratiæ est deus sub ratione deitatis.

prior pars evidens est, nam 1° ēsgia ꝯo sortitur
hoc nomen, quod de deo sub raōe deitatis agat. 2°
nihil nobilius est in tota ēsgia q̄ deus ꝯta considerat.
posterior de l^r illud est obiectum totale attribuōis ēsgiae
quod et tractatur ipsum ꝑpter se, et ad quod referuntur
oīa de q̄bus ēsgia cludit. sed ēsgia tractat de deo, et
oīa de q̄bus cludit referuntur ad deum. nam vel sunt
eius ꝑprietates q̄le est quod sit bonus perfectus &c. vel
eius effectus qui ad eum referuntur ut ꝑpium et finem.
quin et tres ꝑsoae s. dei ꝑtes subctivae ō sunt, tn̄ earum
iustas se se quodammodo sunt, neq̄de excipi o peccata, &c.
ut vitanda q̄mo tractantur a ēsgo, q̄m ut sic refe
runtur ad deum sicut et suae actiones bonae.

Sic noīe dei sub raōe deitatis illigo quod illigit
s^s ēso. Iuitio q^is 2^a, noīe dei scdm quod in se est
hoc est ut consideratur tq̄ subctum eorum, quae ei nrio
cōeunt, et quae ei cōeirent quis creaturae nullae vel
darentur actu, vel actu decretae eent, ut quod sit ens
a se perfectus immensus unus et trinus. ad driam
dei ut est actu ꝑpium rerum et finis earum, q̄mo earum
existiam supponit. qq̄ s̄ deus sic sp̄tus sit vere ꝑpium
et finis, et revera ad eum tq̄ ꝑpium et finem referantur
oīa, tn̄ ō consideratur ut ꝑpium et finis, neque de

de ut est ꝑpium

eo ut est principium et finis sed tantum ut deus est concluditur
Alii eo nomine intelligunt deum non solum secundum quod in se
est, sed etiam secundum quod est principium et finis creaturarum,
et praesertim creaturae rationalis. quae tria intendi a Thomas
docet s. Thomas. cit. loco. et sane sic potest intelligi. et si hoc
modo accipiatur facilius adhuc intelligentur omnia, quae
tractat Thomas ad deum sub ratione divinitatis referri. attamen
magis arridet prior interpretatio. Cum quia deum esse principium
sc. ad extra, et finem, refertur ad deum, secundum quod in
se est. Ideoque melius assignatur deus ut in se est,
pro obiecto totali attributionis. Cum quia deus ut principium et
finis, non tam est obiectum, quod propter se tractetur, quam quod
tractatur propter aliud, sicut in physica deum esse primum
movens non tractatur propter se, sed propter corpus naturale; et
in morali deum esse finem potius propter actionem humanam quam
propter se tractatur. nam contingit sed ad quod aliquid
refertur in ratione principii et finis, ipsum ad illud referri
in ratione obiecti et scibilis, cum obiecti cuiusque causae propter
ipsum explicari debeant. neque alio sensu pars aliqua
Theologiae dicitur agere de deo ut fine, quam quod illud obiectum
spectat, cuius deus est finis, sive illud sit motus ad

deum, puta actio humana, ac praesertim dilectio dei:
sive sit via tendendi ad deum, ut Xrus qua homo:
sicut S.tus Tho. initio cit. q.is suam Esgia dividit in
has tres partes, de deo, de motu ad deum, de Xro ut via
ad deum. Sic nonnulla opponuntur.

Dicitur nulla scia probat de suo obcto an sit et quid
sit, cum arles i.i posteriorum cap. 1.o ea dicat ad sciam
praesupponi; sed Esgia probat an et quid sit deus. go.

Dist. mai. scia potiss.a et a priori, et alia scia, n.
illa o probat existiam aut essia sui subcti, quia in
premissis demstraois a priori et potiss.e reperitur
subctum scia et eius definitio. Haec vo probare p.t existia
et essiam sui subcti, nunc ex effectibus causarum existia
ex proprietatibus rerum essia probentur. Ita Esgia vel
medio naali utitur vel supnaali, ad probandum de deo
an sit et quid sit, si priori eatenus mpsca e. si
posteriori Esgia e; medium a supnaale e revelao
munita graviss.is motivis credibilitatis, qua etiam
contra negantes existia adeoqi essiam dei efficaciter
uti poet, sic vel sli mo. quod deus revelavit
illud veriss.um e: sed deus revelavit se existere,
sicut multis ~~[illegible]~~ motivis credibile fecit quod id

revelaverit. go verissimum est deum existere.

Caeterum o dico ens gia per se probare dei existia. nam per se dicitur eam supponere tq ppium juxta illud Hebrae. 7° accedentem ad deum credere oportet qa est, itaque solum eum per accid. probare dt sc. ppter pervicaciam atheorum et impiorum.

Dices 2° si deus sit obiectum sive ptiale 1arium sive totale attributionis, debebit ens gia cognoscere quaecque illi coeunt et coeire pnt. sed hoc dici o pt. nam 1° deberet cognoscere infinita, 2° deberet eum comprehendere. go.

nego mai. nam ens gia deo commensurata o est. imo neque illi commensurata est scia beatorum, qui nec infinita vident in deo, neque deum comprehendunt. satis est ut deum attingat juxta modum qui illi obiicitur qui modus est um extensive est um intensive finitus est. extensive qm o superat revelaone facta aut vim ex ea cludendi quae infinite o protenditur. intensive vo qm ens gi facultas finita est, et habitu finito instructa, sicque o nisi finita intensive cognioe elicere pt.

opponi adhuc poet o oia quae tractantur in ens gia facere ad deum melius cognoscendum, sicq; deum o ee

obiectum totale attribuois, sed id solum ostendit deum
o eod. prorsus mo se habere, quo in sciis naalibus
obiectum attribuois totale se hr. In his sciis illud e
obiectum totale attribuois ad cuius cognioem referuntur
cætera sive sint eius species sive ptes ppia et caa,
sive pprietates et affectiones naales. at e sgia multa
explicat, quæ o faciunt ad deum melius cognoscendum,
nisi forte admodum remote, ut quæ de angelorum pprie
tatibus, quæ de Xro, ut hoc, disputat, neque hæc
aliter faciunt q in phca cognitio pprietatum cporis
naalis faciat ad dei notitiam. hoc tn sensu deus e
obiectum totale attribuois, quod et ipse obiectum sit, et
oia de qbus e sgia cludit ad eum tq pprium ac finem
referantur. quo sensu tract. de fide dominus deum ee
obiectum totale attribuois fidei, quod licet alia obiecta
oia o faciant ad deum, ut deus e, melius per fidem
cognoscendum, saltem ad eum referantur, ut pprium et
fine. atq; 5o forte s' e 5o. hoc art. ad 3um dicit
ea quæ detriantur in sacra doctrina comprehendi a
deo ut aliqlite ordinata ad ipsum ubi expendenda
parla, aliqlite..

Ex his cluobus illigi pt ex dictis e sgorum sciis

Circa obiectum Theologiae quaenam retinendae quaenam reiiciendae sint. nam alii bene assignant obiectum totale simpliciter ut s. Tho. prologi sent. a. 4° ubi affert ens diuinum cognoscibile per inspiratione, sc. ui discursus. recte etiam diuerentur res et signa ut a magistro lib. 1i sent. dist. 1a litt. a, dum sumerentur, ut sunt quaed. dia, sicut monet s. Tho. cit. art. 4°. alii recte obiectum totale attribuois ut s. Tho. hoc art. ubi dicit esse deum sub ratione dei, quatenus omnia quae in Theologia tractantur, vel sunt deus ipse, vel ordine sunt ad deum, ut principium et finem. alii neutrum recte explicant ut Hugo Victorinus in prol. summae cap. 2° ubi opera reparationis, ut Cassiodorus apud Scotum q. 3a prologi ubi totum Christum, sed caput et membra. ut Alensis 1a parte q. 1a m. 3° ubi subaam diam cognoscenda per Christum in opere reparationis; ut Durandus q. 2a prologi n. 9° 13° et 21° ubi vel actum meritorium vel deum sub ratione saluat; ut Cruiuinensis q. 4a prol. a. 2° ubi deum sub ratione glorificatoris; ut Bassolis deum sub ratione deitatis, o sub ratione volentis. hoc est ut veritates nriae, o item ut veritates contingentes, ad eum veritatem dicunt. ut Aegidius 1a parte prolog. q. 3a ubi deum ut est principium et finis assignat. nam haec sniae neq;

obiectum totale simpliciter neque obiectum totale attributionis explicant ut de singulis facile probari potest.

atque hactenus explicavimus obiectum materiale, sunt ergo vel res de quibus concluditur, vel deus: neque tamen est omissum formale sc. ut de iis per revelationem concludi potest. nam obiectum sic consideratum solius Theologiae proprium est. his rationibus aliae duae addi possunt de quibus iam supra, sc. ratio sub qua et est complexio attributorum, quae per revelationem de subiecto Theologiae inferri possunt, et ratio propter quam et est, vel revelatio virtualis sola, vel ea coniuncta cum collectione mediorum naturalium ex quibus conclusio Theologica inferri potest.

Articulus 8us utrum haec

Doctrina sit argumentativa?

Quatuor hic quaeruntur. 1° utrum Theologiae sit argumentari. 2° utrum possit demonstrare existentiam principiorum suorum. 3° utrum possit demonstrare ea esse possibilia. 4° utrum solvere possit argumenta contraria sit.

1a conclusio Theologiae est argumentari. Ita sentit Thomas et alii communiter.

1° ex scriptura epistolae ad tit. 1° oportet episcopum esse amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem

sermone ut potens sit exhortari in doctrina sana
et eos qui contradicunt arguere 1ª petri 3º parati sp̄er
ad satisfaciendum oī poscenti vos ratione de ea quæ in
vobis est fide.

2º argtari est unum ex alio deducere, sed hoc
præstat Thgia, nam vel ex duabus ppoōibus de fide
vel ex una salte, cum altera naāli elicit cluōes
suas. et jam ostendimus eam ō solum declarativam ēē.

Opponit s. ambrosius 1º de fide cap. 5º ubi
tolle, i. argta ubi fides quæritur. sed reiicit ppsica
argta et fidei ctraria, Thgica ō reiicit, cum et ibidem
iis utatur. agit contra arianos rationibus huāis xri divi
nitatem impugnantes, iis vō statuit fidem præponderare,
ō creditur, i. ppsis, creditur piscatoribus, ō creditur
dialecticis creditur publicanis. sed et pbandus ō ēet
qui ō mō ō impugnaret fidem sed et solis rationibus
huāis mysteria nra fulcire vellet.

quæres quinam sint loci ex qbus Thgia argtatur.

Certum est eam habere sua ppia: sunt ī ppoōes illæ
ex qbus cludit, sed undena sumuntur illæ ppoōes?

Certum est 2º eas sumi ex authoritate, argtari, i.
s. Tho. ad 2ᵐ ex authoritate, et maxime pprium huius

doctrinae, eo quod propria huius doctrinae per revelationem habentur. refertur quidem ex boetio locum ab authoritate infirmissimum esse, sed loquitur de authoritate humana, qua Theologia non fulcit suas argumentationes nisi ut argumento prorsus extraneo et probabili tantum, ut ibidem S. Thomas obviat expendendum quibus e locis ducatur authoritas.

Respondeo tres esse locos Theologiae maxime proprios 1.um est scriptura sacra complectens utrumque testamentum veteris et novum. 2.us traditio divina quae cognoscitur ex communi consensu patrum in docendo, et fidelium in credendo. 3.us authoritas Ecclesiae, qualis apparet in conciliis aecumenicis, nam si loci proprii sunt Theologiae ex quibus conclusiones simpliciter Theologicae inferuntur, sed ex his tribus inferuntur. certo in iis continentur propositiones revelatae, quae sunt conclusiones simpliciter Theologicarum propria. sic vero Theologia proprie ex necessitate argumentando ut de scriptura loquitur S. Thomas mox cit. loco.

Dixi maxime proprios nam alii dantur, sed vel peregrini prorsus ut ratio naturalis, ut authoritas unius aut plurium personarum. vel non ita proprii qui non faciunt assensum prorsus infallibile, sive temerarium sit contra sentire ut si omnes Theologi ita sentirent, sive libertate maiore relinquant contra sentiendi, ut si unus aut

Bauri Hug

Pauci tamen patres hoc aut illud docuerunt. nam s.
s. Aug. epistola 19a ad Hieron. solis in scripturarum libris
qui canonici appellantur didici hunc honorem deferre, ut
nullum authorem eorum in scribendo errasse aliquid fixissime
credam; alios autem ita lego ut quantalibet sanctitate doctrinaque
praepolleant, non ideo verum putem quia ipsi ita senserunt vel
scripserunt, sed quia mihi vel per authores illos canonicos vel
probabili ratione, quod a vero non abhorreat persuadere
potuerunt.

Ad tres enumeratos locos referri aliquomodo potest clausula
ecclesiastica, quam in eis saltem virtute continetur. Unde et
ipsa potest esse propria alterius clausulae v. g. Ex hac propositione Christus
viator voluntatem habuit quae est clausula istius, Christus est
homo, haec colligitur Christus mereri potuit. ad cons. non refe-
runtur revelationes privatim factae. quae enim privata re-
velatio secundum se aeque infallibilis est ac publica, non est tamen
quoad nos nec infallibilis motivi, quam ita ab ecclesia
recepta ac proposita non, et ratione sortitur. de locis ecclesiasticis
pluribus agit melior Canus illo opere quod de locis
ecclesiasticis inscribit.

2a clausula non potest ecclesiastica demonstrare sua propria im-
mediata sive a priori sive a posteriori; non a priori cum
ex hypothesi sint immediata propria, non a posteriori cum

ppia mediata per quae probarentur immediata, nobis
q haec notiora o forent.

Dixi sua hoc est Theologia simpliciter propria. nam si fuerint
immediata, sed o oio propria Theologia a posteriori probari
poterunt v.g. deum existere, quod est etiam mysterium propium.

Dixi 2° immediata, non mediata pt demonstrari
v.g. Christum habere duas voluntates quae duas sunt naturas.

Dixi 3° sive a priori sive a posteriori, nam argto
ad hoc ea pt probare si nempe adrius aliquid admittat
eorum quae per diam revelaoe habentur, sicut contra
Judaeos probamus incarnaoe ex vetere et Testamento quod
admittunt, et per authoritates potius scripta contra
hericos et per unum artem contra negantes alium.

8a clio ppia Theologia o pt positive demonstrari
possibilia. rao est qa medium per quod demonstrarentur
positive deberet contineri intra limites naa, et cum
iisd. ppiis ex sua naa coniunctum ee, sicut rnalitas
coniuncta est cum risibilitate, quae de hoc cludr sed
tale medium o datur respectu ppiorum Theologia, haec
sunt supnaalia sunt et proinde medium ttum supnaale
sibi coniunctum habere pt, sic demonstrari o pt in-
carnao, quam ipsa supnaalis est, et proinde nullum
medium naale cum ea connexione sit.

Ergo Inquies demstrari pt impossibilia. non seqr.
Id qde demstrari o pt, qa nihil demstratur, nisi quod
vere tale est. at Ens gia ppia o sunt vere impossibilia,
neque si o pt aliquid vere demstrari, ideo demstrari pt
impossibile: o quod ens pt ee o possibile, nisi sit possibile.
Sive ij possibile et impossibile opponantur contradictorie, sive
contrarie, huius saltem sunt esdi, ut nisi unum dicatur de
ente alterum dici debeat sicut nrium et contingens &c.
Sed qa demstrari possibile et demstrari impossibile
o sic opponuntur, ut negato uno ponatur alterum; pt
ij poni aliquid 3m, sc. o demstrari possibile, et o
demstrari impossibile, ad quod sufficit, ut nullae possi
bilitatis, nullae impossibilitatis raoes occurrant.

Dico in cluoe o poe demstrari positive. nam
pt demstrari negative puta Rondendo obtionibus
contrariis ut seqti cluoe explicabimus.

Dico pterea, demstrari possibilia. na demstrari
pt credibilia, hoc est digna quae credantur sc. per
ea motiva, quae dur credibilitatis, qlia sunt mira
cula in confirmaoe Xrianae veritatis edita, et slia
de qbus ubi de fide:
nec dicas ppoe ee credibile, plus ee, q ee

probabile, adeoque si hoc ō pb^r neq; illud probari
poē. nam e qde plus aliquid non quin credibilitas
ee pit de sola rei possibilitate, ut de possibili salute
tyriorum et sidoniorum, quam perinde credibile
faciebant xri miracula, sicut incarnaōis vel alterius
mysterii existiam. sed qm fere solum afferuntur motiva
credibilitatis ad rerum existiam probanda. attn quod
requiritur ad demstranda credibilitate minus e q qd
ad possibilitate demonstranda ad hoc requiritur
medium intrinsecum rei quae pb^r possibilis, sc. ō re
pugnaa trorum interse. ad illud sufficit medium ex
trinsecum sicut resurrectio mortuorum, aliaq; mira
cula ad probanda incarnaōe facta sed incarnaōi
prorsus extrinseca erant.

4^a cluō Esgia pt solvere argta contraria. cois
e contra solcots. et pb^r.

1° Ecclia in c^io later. sub bone 10° sess. 8^a ea
cstituōe quae incipit aplici regiminis, praecipit
docentibus ppsiam ut excludant ac resolvant
argta in maa ppsica contra veritates catholicas
pugnantia, cum ii oia solubilia sint. 2° illectus
eo ipso quo per fide certo cognoscit, vel ipso naali

Lumine cognoscit esse possibiles modos quibus contraria
solvantur, et revera hi occurrunt. nam vel opposita
ratiocinatio peccat in forma, vel o, si prius negari pt
consequens ut in argtis ppsitis. si posterius sit
utendum modis. 1us est simplex negatio ppositionis contrariae
nulla adiuncta ratione, nisi hac forte, quod deus, qui
mentiri o pt, revelaverit: quo mo si o respectu
infidelium, saltem respectu sui aliorumque fidelium
solveret fidelis, qui nempe certissimum haberet deum
revelasse. 2us negatio ppositionis, adiuncta ratione petita ex
fide: sic ista ratione, unius naturae unum est suppositum
solvet ergo negando, addetque ratione, sc. infinitate
naturae dicae quae cogitari pt plura supposita admittere.
3us negatio ppositionis additis rationibus probabilibus depromptis
ex similitudinibus et exemplis aliquid ppio ergo proximum
habentibus, nec non ex testimoniis sicut s. paulus
act. 17o utitur hoc errati testimonio, illius et
genus summus. 4us negatio ppositionis addita ratione nria et
demonstrativa: sic ista ppo monothelitarum, unius
suppositi una est voluntas, solvit negando et addendo
hanc ratione nriam, cuiusque naturae intellectualis sua est
voluntas. 5us negatio ppositionis cum ratione petita ex iis

quae admittit adrius: Ita illud calvinistarum asserentium si Xrus mediator est, et pro nobis interpellat, sancti ō orant pro nobis, solvet negando et hoc addendo quod ex eorum mente viventes sese juvent mutuis precibus, et tn Xrus respectu eorum mediator esse ō desinat. 6us deniq; negaō ppoōis addita raōe petita ex ppsia si agatur de re ppsica. Ita si lutheranus aut calvinista dicat accidentia ō poē ee sine subcto ut transsubaōe tollat, negabit ēsgus addita raōe qd actualis inhaeria ō sit de essia accidentium sed aptitudinalis tum. Ubi

adverte ēsgum in his solvendis modis aliter atque aliter se habere. nam agit nunc ut Xrianus tum ut in 1° mo, nunc etiam ut ppsus ut in 4° et 6° alias ut ēsgus ut in aliis modis ac praesertim 2° et 5°, interdum solvit tum evidter negative ut illo 2° mo contra infidele, contra quem evidter positive demonstrari ō pt falsa ee hanc ppoōe, unius naae unum e suppositum. Interdum evidter positive, sive afferatur raō naalis, sive argtum ad hoem, ut 4° et 5° modo. quorq; a mo solvat opus ō sit alio habitu q ēsgia aliisque sciis. nam si ppoō negata directe pugnet

contra fidem, sufficit ēsgia quæ vel evidēter positive ut contra hrīcos, vel evidēter negative ut contra infideles solvat: si indirecte tñm ut quæ ꝓponuntur de necessitate insæriæ accidentis, ea ꝓphiæ ope solvuntur.

Artic. 9us utrum scpra debeat uti metaphoris?

Quoniam inter locos unde argta ēsgica depromuntur, præcipua ē scpra canonica, et eam tq ꝓprium ac nrium locum affert doctor aglicus, duobus artis 9° et 10° de ea disputat et 1° quærit utrum debeat uti metaphoris hoc ē figuris quas sic noīe metaphorarum illigit.

Certum ē eam mphoris seu figuris uti. hoc supponit s. ēso. et patet inductione. occurrunt in ea hyperbolæ, ironiæ mphoræ, synecdochæ, ænigmata, parabolæ et aliæ. sed iis ne cōcienter utitur. sic

Unica clūo scpra cōcienter utitur mphoris seu figuris. ita s. ēso. variæ raōes afferuntur.

1a ut se captui suāo accommodet, cum mphoræ sumantur ex rebus nobis notis: qua raōe s. dionys. cæl. hierar. c. 1° et 2° attingit, et una persequitur s. ēso. in cpore. cur a ex creaturis humilioribus

transferatur aliquid ad deum potius q ex aliis, hanc
inter alias ratione ex s° dionysio affert ad 2um, qd
per hoc magis animus suaus ab errore liberetur.

2a est ut mysteria recipiantur cum maiore re-
ueria nec sua facilitate vilescant, cum facilia vi-
lescere soleant ex s° eug° in psal. 140um atq; ut ne
indignis pateant iuxta illud matth. 7° nolite dare
s^tum canibus, qua ratione tangit s^us eo. ad 2um ubi
ex s^to dionysio monet diam reuelatione o permittere
ut mentes quibus facta est, in similitudinibus maneant, sed
eas eleuare ad cognitione illigibilium per quas alii quoq;
instruantur, sicut unum supra locus per se clarior
ad explicandum locum mysteriorum facit

3a ut cum humilitate legatur, ut quisq; in s^us
eug^us 2i de doct. xriana c. 6° agnoscat infantia
et ignorantiam suam, recurrat ad deum dicatq; cum
dauide faciem tuam illumina super seruum tuum
et doce me iustificationes tuas, da mihi illectum et
scrutabor legem tuam.

4a ut magis afficiat per tropos et similitudines
q si figurata o eet locutio qua ratione affert s^us
eug^us mox cit. loco. neque tn sola delectatione

spectat, ut poetica quae metaphoris ad repetaoem
pse delectabile utitur, sed etiam necessitate et uti-
litate, ut monet s. Tho. ad 1.m

S.a ut sit illis figuratis locuoibus in sensuum varie-
tate faecundior, dum scpra locum alius sic, alius sic,
illigit ut monet s. Aug. lib. 11 de civit. dei c. 19.
quo spectare videtur illud danielis 12.o tu a daniel
claude sermones et signa librum, usq; ad tpus statutum,
plurimi pertransibunt et multiplex erit scientia.

Artic. 10.us utrum
Sacra scpra sub una littera habeat
plures sensus.

Unica cluo, una littera scpra pt habere plures
sensus, eosque litterales. Ita s. Th.

prior pars ostenditur

Ex s.to gregorio 26.i moralium cap. 1.o scpra sacra
oes scias ipso locutionis suae more transcendit, q.a uno
eodq; sermone, dum narrat gestum, prodit mysterium.

2.o ex variis explis, illud oseae 11.o ex aegypto
vocavi filium meum sgcat egressum israelitarum ex aegypto
et matth. 2.o Xri ex aegypto sgcat egressum. illud Exodi
12.o os o comminuetis ex eo, quod ibi de agno paschali,

de Xro Joan. 20° accipitur illud deuteron. 25°
o ligabis os boui trituranti, quod ibi de boue, 1ª corint.
9° illigr de ministris Ecclia. alia omitto.

Explicat a praeclare s. Tho. quo id fiat nempe
quod deus o vocibus solum vt nos sed rebus ad sgrandum
vti pit, vnde o ex sola multiplici vocum notione,
sed etiam ex rebus sgratis alius sensus elicitur.

obuabis a ex eod. s.to Tho. duplice ee sepra
sensum, alter e litteralis, quo res sgrantur per voces:
alio noie dr historicus. alter e spiritualis seu
mysticus quo res sgrata per voces iterum res alias
sgrant. sic quae narrantur genes. 22° litteraliter
de Isaac in sacrificium postulato, spiritualiter de Xro
explicantur.

obuabis 2° sensum litterale duplice ee. vnus e
proprius, cum verba sumuntur in proprio sgratu, vt in
illa historia Isaac, alter figuratus et mphoricus
cum verba sumuntur figuraté, vt apocal. 5° vicit
leo de tribu Judae, vbi noie leonis scatur Xrus, hunc
posteriorem Liranus refert ad sensum mysticum, ideoq; dicit
ee sepra loca, quorum nullus e sensus litteralis. sed
hoc male. nam in illo sensu mphorico spectamus o quid
res, quarum, o intendr sgrao, neq; in v.g. cit. loco

Intendit aal rugibile, sed quid verba, qq solum figu-
rate sgnt. Ita s. Tho. ad 3.m

Obuabis 3° spiritale sensum triplice afferri.

1.us est allegoricus, quo pter sensum litterale sgratur
aliquid ptinens ad fidem vel Ecclia militante: sic Jonae
in ventre ceti per triduum mora, triduum Xri in se-
pulchro degentis sgrat. Sensus allegoricus rarius reperitur
in novo testamento atq; adeo s. Tho. videtur solum eum
reperire in vetere. reperitur tn aliqdo sicut maledictio
ficulneae math. 21° sgrat excidium synagogae, et
baptismus sepulchrum Xri coloss. 2° consepulti ei
in baptismo.

2.us tropologicus seu moralis, quo pter sensum litterale
aliquid sgratur ptinens ad dirigdos mores: sic illud
cantic. 2° introduxit me in cella vinaria quod aliud
ad littera sgrat, de charitate accipr, porro vinum, i,
guillelmus parisiensis quod in cella bibitur est charitas
et amor dei.

3.us anagogicus quo pter sensum litterale sgratur
aliquid ptinens ad vitam aeternam, seu Ecclia triumphante.
sic illud psal. 94° si introibunt in requie meam
quod litteraliter ingressum in terram pmissam sgrat

Usurpatur a S.to paulo hebræ. 9° et 4° de ingressu in vita æterna.

Tres istos sensus cum 4° sc. historico sive litterali refert S.s Tho. ad 1.m et includi solent hoc dystico.

Littera gesta docet, quid credas allegoria,
moralis quid agas, quo tendas anagogia.

Eos a Liranus reperit in una voce hierusalem quæ urbem ipsam, Ecclesiam militantem, animam fidelem et S.tam, et Ecclesiam triumphantem diversis scripturæ locis significat.

aliter sensus illos omnimodi dividunt patres. nam v.g. S.s Aug.s lib. de utilit. credendi cap. 3° dicit scriptura quæ est vetus et testamentum quadrifariam tradi, scilicet historia, scilicet ætiologia, scilicet analogia et scilicet allegoria. sed allegoriæ nomine intelligit tres sensus mysticos seu spiritales: sicut hugo Victorinus in prologo lib. 1.i de sanctis cap. 4° eod. nomine significat allegoricum et anagogicum, ubi sc. tres numerat sensus, historicum, allegoricum, et tropologicum; tres vero alii referuntur ad sensum litterale qui dicitur historicus, cum spiritualiter aliquid proponitur, ætiologicus

cum dicti affectus causa, analogicus cum veritas unius
scripturae alteri non repugnare ostendere. Ita sunt ad 2um.
posterior pars declar.

1° Id agnoscunt patres, ut s. Eug. 12i confession.
cap. 20°, 24°, 26°, 31° et 3i de doct. Christiana c. 37°

2° patet explic. Illud psal. 2i dominus dixit ad me,
filius meus es tu, explicatur de aeterna et temporali
gratione Christi, immo et de eius resurrectione, et de
duplici illa gratione explicatur illud Isaiae 53° gratione
eius quis enarrabit, nec non et de propagatione fidelium
ut Christi filiorum; illud Osee 11° ex aegypto vocavi
filium meum etiam ad litteram exponitur de reditu
Christi ex aegypto, sicut et de egressu Israelitarum;
illud Joan. 11° expedit ut unus homo moriatur pro
populo, duplicem habet litteralem sensum, alterum quem
intendit impius pontifex. Sc. occidendum esse Christum ut
consulatur reip. alterum quem Spiritus Sanctus, Christo mo-
riendum esse ut mundus salvetur.

Quaeres utrum a solo sensu litterali sumatur
argumentum ex Scriptura.

R° validum ab eo solo sumi nisi alios sensus a
scriptura vel traditione approbatos esse constet.

De eod. semper aut fere semper constat, si unus est et si plures afferuntur sensus litterales, saltem de uno aliquo, si o de oibus.

Pbr a Rousio

1° ex Sto dionys. epla ad tit. ubi ylligdum est, i, duplice esse sgia, altera occulta et mystica, altera plana et notiore: et ylla qde signis contineri, et perficiendi vim habere, hanc sapiae studiosa esse, et demonstrandi vim habere.

2° ex eo solo sumi pt argtu validum quem aperte stat a spiritu Sto intentum esse. Sed mysticus sit ne intentus a spiritu Sto passim o stat esto litterali notior sit saltem in vetere e stamto, cuius finis erat Xrus, et eorum quae per eum futura erant adumbrao. Jo ex fermento abscondito in farinae satis tribus qq mystice sgrat unam in tribus psois essiam, nemo valide pbet deum unum esse et trinum ut obuat S. Hieron. in cap. 13m matth.

Dixi validum non pbabile argtum duci pt e sensu spiritali; Jo ex eo argtantur eum veteres eum recentiores, sed et o leue argtum ducitur ex consonaa tot figurarum veteris e stamti qbus res noui

Testamenti expressa sunt, ad confirmandam fidem nrām.

Dixi praeterea nisi pateat alios sensus, nam si pateat, tunc validum ex eo argtum duci pt, v.g. ex eo quod xriani sunt filii liberae, Judaei filii ancillae ad gal. 4°, nempe si sepra una ad sensum mysticum transferat altera, posterior litteraliter spta explicat prioris sensum, et sic argtum semper in littera nititur. Idem dicendum si traditio quae est justae litterae spirituale sensum approbaverit, videndum a ne mysticus sensus, ultra quam estat intentus a spiritu sto, ad argtandum extendatur, quod et in parabolis obvandum est.

Quaestio 2a De Deo an Deus sit?

Artic. 1us Utrum deum esse sit per se notum.

Notum aliud spliciter, quod quovismo cognosci, sive per se sive o: aliud per se, quod natum est cognosci per se et independenter ab alio: Ita solis substa videtur qdem spliciter, lux solis etiam per se videtur.

notum per se, aliud Respectu sui, quod quidem est ex se, postulat per se et independenter ab alio cognosci, sicut lumen cuiuscumque stellae etiam minimae: aliud Respectu nostri quod per se immediate independenter ab alio cognoscitur, ut lux est. solis, ad differentiam luminis stellae minimae quae specillis, veluti medio quodam ad sui visionem opus est.

Quomodo vero notum generaliter multipliciter dicitur, ita et speciatim propositio dicitur multipliciter nota: vel quia nota est spliciter, vel per se; si per se vel respectu sui vel respectu nostri; secundum Ioannem ea propositio vocatur nota per se cuius praedicatum continetur in ratione, seu definitione subiecti, quia talis propositio nata est ex se independenter ab alio cognosci: cuius rei indicium est, quod quid sit eius subiectum aut praedicatum cognosci non potest quin sit nota propositio. ad differentiam propositionis de cuius subiecti essentia non sit praedicatum, cuius subiectum et praedicatum potest cognosci non cognita propositione, sive subiectum postulet praedicatum, ut si proprietas dicatur de subiecto, sive non, ut si de subiecto dicatur accidens, propositio nota per se a propositione immediata non distinguit Philosophus 1i posteriorum cap. 2°.

ppoo e vo notam p se respectu nri sic explicat
s.us Eso. Ut sit ea de cuius praedicato et subto
notum sit oibus, sicut istius ppoois, totum e maius
sua pte, subtum et pdicatum oibus notum e: dr
coiter ea ee, quae ex sola trorum apprehensione nos
inducit in notitiam sui, et bene qde si illigatur
1.o trorum apprehensio; neq; n illigitur quae uis
apprehensio etiam discursu consequens, qm sic ppoo
independter ab alio nota o eet. hoc posito. sit

Unica cluo, deum ee, notum e p se respectu
sui o respectu nri. Ita s.o Eso.

prior pars ostendr illa ppoo nota e p se res-
pectu sui cuius pdicatum includr in raoe subti
quod sc. nulla st caam aut veluti caam, cur coriat
subto, sed istius ppoois deus e, praedicatum e de raoe
subti. na in ea parla, e, sgrat existiam, est n
ppoo de 2.o adiacente, in qua parla, est, continet
copula et attributum: sic que, deus est, idem
sonat, quod deus e existens. at existia e de raoe
dei, nullaq; e caa aut qsi caa cur illi coriat.
deus n est suum ee iuxta illud exodi 3.o, ego
sum qui sum.

posterior pb^r

1° Scpra supponit deum pse notum o ee Respectu nri, cum tradit eum cognosci per effectus, Rom. 1° Invisibilia dei a creatura mundi per ea quae facta sunt Illecta conspiciuntur, sempiterna quoq; eius virtus et divinitas.

2° ppoo nota pse Respectu nri negari o pt, sc. ex sola 1a trorum apprehensione cognoscitur, ut patet ex illa ppooe totum e maius sua parte. sed haec ppoo, deus e, pt negari, dixit n Insipiens in corde suo, non est deus, psal. 13° et dubitarunt aliqui ppsi, numquid eet deus, ut protagoras apud Tullium lib. 1° de naa deorum, quem et diagoras negavit ee, eamobre atheos vocatus.

3° ut ppoo sit nota pse Respectu nri, oportet eius tri sint pse nobis noti, sive ut ex sola 1a eorum apprehensione cognoscatur, sed ita se o sit ista ppoo, nam 1a, istius termini, deus, o ostendit existiam ee de raoe foali dei. concipitur n deus ttum sub aliqua raoe confusa rei seu raa praestantissa, nec incipit cognosci in se includere existiam

nisi post multum discursum, qlis est iste quod oporteat
res oes creatas ab illo pendere, quod ipsum a nulla re
alia, et sic quod sit ens a se, et existiam in sua
raoe foali includat. quidquod neqde ulla dei appre-
hensio nisi depdte a creaturis dari pt, qm deum
ipsum pse qdiu sic summe o cognoscimus.

dixi et sola 1a trorum apprehensione. nam esgus
nunc qde non concipit deum quin apprehendat de
eius raoe ee existiam sed cum 1m incepit deum
apprehendere, o concepit existiam ee de eius raoe,
neq; hoc oibus vox ista deus ostenderet. ad driam
istius ppii totum est maius sua pte, cuius tri quid sint,
quidue sgcent, ex ipsa 1a apprehensione etiam oibus
innotescit.

non dico apprehendi poe hunc trium, totum, nisi
videndo aliquod totum; sed hoc o facit q minus appre-
hensio tro, totum, apprehendatur in eius raoe includi
quod sua parte maius sit, qm fit sine discursu, ut
hoc totum apprehendatur in sua raoe includere, quod
sit sua pte maius, et tum ppoo vrlis nota est pse
respectu nri, cum parlis cognoscitur independenter
a discursu: sive ex parli cognoscatur vrlis per discursum,
sive o, sicut opus ee discursu o videtur, ut hoc

Cognita ppoōe, hoc totum e maius sua pte, haur cognoscamus, oē totum e maius sua pte.

Addo et si 1a apprehensio dei ostenderet in eius raōe includi existiam o adhuc fore notam Respectu nri, haur ppoōe, deus e, sicut nec si deum per modum alicuius perfectissi apprehenderemus. neq; si ita nota ee pt, nisi constet quod deus sit in rerum naa. nam si id o cstet, ut summum vera e ppoo, deus e, in hypothesi quod sit, sicut haec vera, duo dii sunt, in hypothesi quod sint. at cstare o pt ex 1a apprehensione nri, deus, quod deus sit in rerum naa, cum id negent athei, ut notat s. c. 50. ad 2um atq; id solum per discursum notum fiat.

Dices notum ee pse quod deus sit, e alicui notum ee. go e ee notum Respectu nri.

negari pt cons. nam satis e, quod sit notum respectu dei, quod respectu beatorum, Respectu quorum vere notum e pse quod deus sit, cum deum facie ad faciem videant, et proinde cognoscant de eius raōe ee existiam. sed

Disgno aut. notum ee actu, quod deus sit, c. notum ee potestate, sive ee cognoscibile, n. sic vo notum

ee pse pro cognoscibili sumitur. quare necesse o
e, tros ppoois nota pse respectu sui supponi cognitos.
satis e ut supponantur cognoscibiles. neq; e necesse
eo mo supponi cognoscibiles respectu nri quo sunt
respectu sui. nam respectu sui immediate cognoscibiles
sunt, respectu nri qtenus naaliter cognoscimus
mediate solum. ita sol in se respectu sui o tn res-
pectu nostrae visibilis est.

Dices 2° haec ppoo practica, deus e colendus nota
e pse respectu nri. go et ista speculativa, deus e.

R° 1° dici pt haec ppoo, deus e colendus, o ee nota
pse, qm immediata o e: neque n desunt media, qbus
ehgi et ppsi pbent deum colendum ee. 2° dici pt o ee
nota pse respectu nri, nisi haec innotuerit, deus e,
cum haec illius fdmtum sit. 3° dato ant. negatur cons.
nam ut haec vera sit, deus e colendus, satis e, quod
illigatur ei deberi cultum ex hypothesi quod sit ad
id vo o e nrium ut sit actu. sic cognoscimus pa-
rentes colendos ee, quis parentes actu o sint, aut certe
o sint tam certo parentes q certo colendos ee cognoscim.
at vo ut haec ppoo, deus e, nota eet respectu nri,
notum ee deberet deum ee, non solum ex hypothesi quod
sit, sed etiam absolute.

Dices 3° Cognitio dei nobis naturaliter insita est ut vel ipsi patres sentiunt, Tertullianus lib. de testimonio anime cap. 1° et seqtibus et apologet. cap. 17° ubi dicit anima naturaliter christianam esse, S.tus greg. naz. oratione 34ª, S.s damasc. lib. 1i de fide cap. 1° 2° et 3°. go notum per se respectu nri deum esse.

Dist. ant. qd facile sit ad dei cognitionem venire, et quod eius cognitione statim imbuamur, sive per doctrinam parentum, sive ex communi hominum sensu qui deum statim invocant, c. quod vere cognitio dei nobis sit insita, n. neq; si quisquam nrum expertus est sibi a natura impressam esse speciem dei sine qua deus per se cognosci non pt. et si expertus non est, quomodo asseret indita esse nisi aliquid platonicae reminiscentiae simile somniaverit.

Unde reiicitur obiter eorum sententia, qui hanc propositionem deum esse, principium omnium esse contendunt.

Iustas naturaliter insita est nobis beatitudinis notitia. sed hoc est insitum esse nobis, quod deus sit ergo.

Dist. mai. beatitudinis in communi, c. in particulari, n. dist. mi. si beatitudo sit particularis eaq; vera, c. si in communi tum, n. insita est beatitudinis notitia in communi, hoc sensu, quod homo naturaliter se amet, et cum

sibi ipse ō sufficiat, desideret quod sibi deest, et ne sibi quicq desit, summum bonum desideret. at sic ne deus summum bonum nec ne, hoc per naā ō cognoscit licet deus unus sit summum bonum. eo mō, 1, s. ēso. ad 1.m, quo veniente cognoscere ō e cognoscere petrum veniente, quis sit petrus veniens. eod. mō soluitur quod dr naāliter insita ēē nobis notitia veritatis. nam id solum ~~sit~~ verum e, de veritate in coi, ō de hac veritate sgulari, quae deus e. ita s. ēso. ad 3.m

Arlus 2.us utrum deum esse sit demonstrabile?

Cum pse deum ēē respectu nri notum sit, expendit s. ēso. an pt demstrari. e ā demstrao 2.ex, altera apriori, seu pter quid, altera aposteriori seu quia. quaerimus de utraque. sit

1.a cluō demstrari ō pt apriori, deum ēē, e s.ti ēso. sic et coīs contra ariminensem in 1.m dist. 3.a q. 4.a et aliquomō contra scotum in 1.m dist. 2.a q.e 2.a qui licet neget dari nunc demstrao apriori, putat dari pōe sc. si cui infunderetur clara spēes istius noīs, deus, quae loco definitionis inserviret.

Pbr q.a quod immediate subēto coēit apriori demstrari ō pt, neque ij supponi antecedente sui

Causam habere, sed esse immediate coeit deo, et inde eius essentia, et cum eius predicatum. go.

Confirmatur, si quod medium daretur, maxime definitio dei, hanc in pro medio assignat ariminensis, sed hoc dici non potest. nam per definitionem non potest demonstrari essentialis ratio dei, nihil enim per se ipsum demonstratur. essentialis vero ratio rei, aliud nihil est quam eius definitio. at existentia dei est essentialis eius ratio, cum sit ens a se, quae ratio ostendit quis daretur species huius tri, deus, quae loco definitionis esset, illius tamen usum ~~fu~~ nullum futurum ad demonstrandum a priori quod deus sit.

2a conclusio. demonstrari potest a posteriori deum existere ita sentit Scotus. sic et omnes communiter contra petrum de aliaco in 1um q. 3a a. 2o, Joannem bassolis in 1um dist. 2a q. 1a a. 3o et paucos alios Scotistas, de atheis non dubium non est, quin negent demonstrari posse.

1o Id docet scriptura psal. 18o caeli enarrant gloriam dei, et opera manuum eius annuntiat firmamentum: sapientiae 13o de his quae videntur bona, non potuerunt intelligere eum qui est, neque operibus attendentes agnoverunt, quis esset artifex, et post a magnitudine speciei et creaturae cognoscibiliter poterit horum

creator videri. Rom. 1° quod notum est dei (idem de deo cognosci potest naturaliter) manifestum est illis (ipsis) deus in illis manifestavit et ne credatur id factum per angelos per prophetas aut evangelistas, additur ut obviat s. Chrysostomus homil. 9ª ad populum antiochenum, invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque virtus et divinitas, quae loca ostendunt tutam esse fidem contra rationem suam, quae et damnatur erroris a s.to Tho. 1i contra gentes cap. 12°.

2° ex patribus, est Tertullianus apolog. 7°, eum inquit et notum hominibus obiecit et ignotum (notum quoad existentiam ignotum quoad essentiam) et haec est summa delicti nolentium recognoscere, quod ignorare non potest, et lib. 1i contra marcionem cap. 10° habet deus est testimonia totum hoc quod sumus, et in quo sumus s. greg. nazianz. oratione 34ª quod deus sit ac princeps quaedam causa, quae res omnes procreavit ac conservet, eum oculi ipsi eum lex naturalis docet, illi dum res aspectabiles intendunt &c. s. Aug. lib. 1i confess. cap. 6° caelum et terra clamant mihi undique, ut te amem, nec cessant omnibus dicere, ita ut sint inexcusabiles.

3.° ex effectibus tq a posteriori, demonstrari pt
caa, a qua nrio pendent; qq ij effectus o existunt
nrio, tn dum existunt, nria cum illa caa connexione
habent. sed deus e caa a qua nrio pendent creaturae
tq effectus. go. ad ducimus art. seqte demstraoes ut
ne dum poe demstrari sed etiam actu demonstrari dei
existiam compertum fiat.

dices quod fide credendum e demstrari o pt, sed
fide credendum e deum ee. go.

disguo mai. quod fide credendum e spliciter, sive
quod pse prorsus obscurum e, ut trinitas, c. quod
fide credendum e, o simpliciter sive quod aliqua ex
se claritate hr, demonstrari o pt disguo foaliter ut
fide credendum e, c. maaliter, atq; ut in se consi
deratur, n. de credendis spliciter aut de credendis
foaliter e illud heb. 11° fides e argtum o apparentium
quae sc. vel obscura sunt prorsus in se, vel medio
obscuro puta per revelaoe. cognoscuntur

Instas s' eo. sic ad. ut insinuat ea quae per
raoe naale nota sunt de deo arlos o ee fidei sed
praeambula ad fide, et obtum aliunde demstrabile
o vult ee credibile nisi ei qui demonstraoe o

capit. Idipsum docet 2ª 2ª q. 1ª a. 5º sed ~~de~~
deum esse fide creditur, ex cit. cap. 11º epl. ad Hebr.
accedentem ad deum credere oportet qª e. go.

Rº 1º s. eso. o negat esse demstrabile, deum esse, qª
credi, sed potius negat credi qª demstrabile e; 2º
negat ut summum esse credibile respectu eorum qui
demstrationem habent. 3º si negat esse credibile respectu
aliorum, negat esse credibile spliciter, quia sola obcta
obscura, vult esse credibilia spliciter iis respectu quorum
obscura sunt. nam cit. art. 5º ista sunt, i, quae spliciter
fidei subsunt. Unde ex 2ª 2ª qe 2ª a. 4º vult res
scibiles pponi credendas ob alias qdem rationes, sed etiam
ppter maiorem certitudinem. et 1ª 2ª qe 67ª a. 3º docet
licet cognitio perfecta et imperfecta ex pte medii
coeire o pit in eod. medio, nihil tn prohibere, quin
coeiant in uno obcto et in uno subcto sc. per diversum
medium, alterum probabile alterum demstrativum. Idem st
1ª p. qe 68ª a. 7º ad 3um. et qe 62ª a. 7º ad 1um. et 3ª
p. qe 9ª art. 3º ad 2um. adeoq; deum esse o sic ponitur
inter praeambula ad fidem, qsi fide credi o pit, sed quod
sit quid prius iis ppoibus quae dnr arti fidei, qles sunt
in symbolo, sicut praeceptum de diligendo deo dr ad —

decalogum praeexigi 1ª 2ª q. 100ª a 9º, cur a co-
haereat fides cum visione beatifica, sit ne repugnaa
pbra qlis e caloris cum frigore, an moralis tum qlis e
vestis plebeiae cum regia expendr 2ª 2ª ad qe 1ª.

Dices 2º o pt cognosci deum ee nisi cognoscatur
quid sit, cum in deo existia et essia sint quid idem, et
essia rei sit medium demstraois. Sed o pt demstrari
a posteriori quid sit deus. go.

Disgno mai. nisi cognoscatur imperfecte, c. perfecte
disgno: si penetretur existia dia ppria rao, c. si tum
cognoscatur sub coi raoe rem ponentis actu, etiam in-
dependenter a quavis caa, n. at cognoscitur solum sub
illa coi raoe, nam neque aliter cognoscitur existia
creata. Certo in scimus rem creatam existere; quid
tn sit eius existia, modus superadditus, an congeries
accidentium vel quid aliud, o penetramus. neq; tn ex
pr effectus rei creatae o demonstratur eius existia
quod existia et essia dei sint quid idem, solum id pbat
si cognoscatur existia, saltem imperfecte debere
cognosci essiam. qq secdm modum loqdi sufficit ut
res quovis mo cognoscatur existere, ut dicatur clare
cognosci existere: ut vo dicatur clare cognosci-

essiam, o quaevis eius notitia, sed clara et perfecta
nria e. neq; vo essia rei medium e demonstraoiis
cuiuslib. sed apriori tum, nam cum demonstratur caa
per effectum, necee e vti effectu pro definioe caa, i,
s. Tho. ad 2m. cuius effectu instar e quid nois dei
qa noia dei imponuntur ab effectibus, vt ibid. monet.
qui et ad 3m fatetur ad caa perfecte cognoscenda
nrium ee effectum illi proportionatum, o item ad cog-
noscenda imperfecte, sicut deus per creaturas solum
imperfecte cognoscitur.

Articulus 3us Vtrum
Deus sit?

Ubi enim veteres eum recentiores dixerunt in
corde suo o e deus psal. 13o veteres vt ille diagoras
de quo supra. recentiores vt quidam pseudopolitici, qa
abiecta interna fide ac religione oia ad temp. aut
potius ad privatum commodum referunt contra eos sit.

Vnica clao o mo existit deus sed etia eius existia
a posteriori demonstratur; alii alias raoes afferunt, ac
praesertim s. Tho. quintuplice via proponit probanda
dei existia. eius argta expendit greg. a valentia
disp. 1a qe 2a puncto 3o et defendit contra opposita

Rousa. nos tribus solum argumentis utemur.

1um est, in tota rerum universitate est ens aliquod nrium et a se. ergo deus existit.

aut. probatur si nullum daretur tale ens potuisset fieri ut nullum ens existeret: pt in fieri ut quod o est a se o existat. sed implicat fieri potuisse ut nullum ens existeret ergo dicitur in tota rerum universitate dari ens nrium.

minor probatur si fieri potuisset, pt supponi factum absq; contradictione, sed hoc absq; contradictione o pt supponi factum. nam ex posita hypothesi et res oes possibiles forent et impossibiles. possibiles ut supponitur. impossibiles quia illud impossibile est, quod cum o sit, nulla sui causa productiva sit, ex nihilo siquidem nihil fit, nec quicq incipit esse nisi per id quod est ut recte s. Tho. hoc art. ratione 3a.

neque dici pt o poe supponi, quod e tota rerum universitate nihil eet, quia licet in sensu distributivo poeunt oia o existere, quatenus nullum est ens singulare quod sit a se, tn o pit collective o existere, sicq; existia sit de ratione totius universitatis rerum saltem in sensu confuso. Id inquam dici o pt, tum quia existere est praedicatum alicuius rei singularis, et proinde verificari

o pt nisi de re sgulari: go si in tota rerum
universitate nulla e res sgularis in sensu distribu
tivo quae sit a se, nulla quoque in sensu confuso a se
existet. Tum q^a si quo mo rerum vrsitas eet a se
cad. quoq; foret deus, quod n e a se, eo mo quo e a se
debet ee ens illimitatum, infinitum: quid n eet a
quo limitaretur, et cur in oem oio perfectione, o
erumperet, et proinde foret deus? neq; etiam dici
pt oia qde et sgula ee ab alio, sed intra tota collectione
alia ee ab aliis reciproce et circulariter. nisi l n
pduci spliciter pt a suo effectu: alioqui deberet existere
ante oem sui pductione, cum ois eius passiva pductio
eet ab eius effectu, et sic foret eo posterior: et in effectu
suum spliciter antecederet, cum ex hypothesi foret eius
caa quae saltem naa praeexistit effectui. nisi l qde
repugnat caam aliqua ee posteriore aliquo suo effectu:
cum o implicet eam ab eo repduci, maxime si detriao
quoad individuum o pendeat nrio ab his et illis circstais
sed repugnat aliquid spliciter a suo effectu pduci, et
nisi ab illo o ee, ob eam ratione, quod ei spliciter et
proinde sibimet ipsi praeexisteret.

Nec dicas si daretur infinita multitudo rerum

ō secuturū si sgula supponi poēnt ō existere,
supponi quoq; debere, quod ō existeret tota collectio,
cum in infinito ō valeat illaō a sgulis ad totum.
nam 1° ō ē necēe admitti infinita rerū multitudine
quō neqde admittenda eēt, quis aliqd eorū ab
aeterno fuisset: sicut nunc dum includimus deum,
qui ab aeterno fuit, in rerū oīum multitudine, ō ē
necēe admitti infinita actu rerū multitudine.
Imo ~~in~~finitus ē rerū quae sunt et quae extiterunt
nūmus. 2° ō valet qde illaō a sgulis ad totum in eo
in quo totum differt a sgulis, v.g. positis infinitis
circulaōibus in futurū, postquamcq; circulaōe
foret alia, ō post oēm, et positis infinitis grāoibus
a parte ante, foret alia grāo ante quamcq;, ō in ante
oēm. at in eo in quo totum ō ~~differt~~ differt a sgulis
valet illaō, a sgulis ad totum: v.g. si sguli hoēs
ex infinita collectione viventes sunt, bene seqr
oēs hoēs in ead. collectione viventes ēē, et si
ex infinito cumulo, ō se sustentant sguli lapides
extra centrum neq; se oēs lapides extra centrū
sustentare poē; qm ēē vivens et pse stare ō
sunt attributa quae faciant totum differre a sgulis.

Porro considerantur singula, ut dicunt a toto, quatenus considerantur secundum quantitatem, quam totum addit super singula, et secundum praedicata, quae petuntur a quantitate, sive illa discreta sit, sive continua eaque permanens aut successiva: sicut infinitae gradus dicunt quantitatem discretam, et infinitae circulationes quantitatem successivam. quando non considerantur secundum quantitatem, non considerantur singula, ut dicunt a toto; at potest non existere non attribuitur singulis, ut secundum quantitatem considerantur, neque est praedicatum quantitatis. petitur enim a limitatione essentiae quae sibi existendi fundamentum non est: quae ratio aeque in collectione sive finitam sive infinita cadit ut in singula.

2um argumentum est. aut illud non est quod mundus complectitur factum est aut non. Si posterius id, quod non est factum est deus. Si prius aut factum est ab aliquo extra numerum illum posito, aut ab eorum aliquo, quod in rerum factarum collectione continetur. posterius dici non potest, vel in singula essent a seipsis, quod non potest dici, quia nihil sui ipsius causa est, cum foret seipso prius, et posterius: vel singula essent ab aliquo eorum, quae essent in tota multitudine, quod adhuc falsum est, quia illud ipsum deberet esse factum a seipso ut pote contentum in tota multitudine quae facta est. ergo dicendum est prius, sc.

illud quod factum est ab eo factum esse, quod extra-
nerum eorum quae facta sunt positum sit. et hoc est
deus.

et haec ratio vera est, quis non supponatur impossi-
bilis progressus in infinitum. semper enim verum esset
ens omne quod in illo infinito progressu contineretur
aut factum esse, aut non, si esset aliquid non factum, illud
deum fore: non posse a ens omne esse non factum excluso
aliquo ente, a quo essent caetera, quia nec singula a
seipsis esse possent, nec ab aliquo ex tota collectione
quia et hoc a seipso factum esse deberet. sed et reiici-
endus est omnis progressus in infinitum ~~semper enim verum~~
~~esset ens omne quod in illo infinito progressu~~ in rebus
actu existentibus non modo in causis essentialiter subordinatis sed
etiam in subordinatis contingenter. in prioribus quidem nam
si una causa penderet essentialiter ab infinitis causis non posset
agere, sicut una horologii tota non ageret si eius motus
ab infinitis totis penderet. et sic S. Thomas ratione 1a et 2a
reiicit hunc progressum in infinitum, quem et reiicit aristoteles
2i metaph. text. 6o. in posterioribus vero non quin fuerit
possibilis causa prior et prior in infinitum, sed quia hinc
ascendendo a patre ad avum ab avo ad atavum et sic
deinceps veniendum est ad causam quae sit producta a causa quae

sit tota aeternitate posterior. cum ergo omnes causae dici possint aeternae, oportet esse aliquam posteriorem causam aeternam, et hanc si volumus priorem caeteris causis omnibus aeternis. quod fieri non potest quin sit tota aeternitate posterior causa aeterna, sicut nunc mundum deo tota aeternitate posteriorem esse intelligimus. non potest autem esse tota aeternitate posterior, quin sursum ascendendo perveniri possit ad eam, sicut ad rem quamcumque aeternitate posteriorem ascendendo pervenire possumus.

nec refert quod a parte post dari possit ille progressus in infinitum, nam id solum ostendit prius et prius in infinitum existere potuisse aliquam causam non ostendit extitisse. comparamus ergo solum, potuisse existere a parte ante, cum existere actu a parte post cum ergo causae posteriores quae non sunt non ponant antecedentes causas, ascendendo versus primum aeternitatis punctum, si quod fingi potest, devenietur ad causam actu existentem, super quam alia causa dari non debeat quam si. ante caeteras primam causam perduxerit. ac sive causae permanentes, sive effectus priores, quae existunt ponunt effectus posteriores descendendo versus ultimum si quod fingi potest aeternitatis punctum: et sic non tot sunt, quin plures et plures in infinitum futuri sint. adeoque solum comparandus est progressus in infinitum in causis anterioribus secundum possibilitatem consideratis cum progressu in infinitum in effectibus

acta existentibus et extituris in futurum.

3ª argtum est, orbis dispoo aliqua, 1ª caa demstrat cur in maa 1ª, caeli, elta, in tta qtitate existunt? cur sol seipso maior aut minor o est? cur situm supra saturnum o sit? cur aqua tota o eminet sup terram, cum haec gravior sit? cur terra perfectum in globum composita o est? cur sit montes et sinus? nam quis putet haec oia sic ee nrio qsi contra eorum naam futurum eet si alter se haberet? sunt itaq; qd ista sint aliunde q a se. nec recurri pt ad fortuitum concursum atomorum ut somniant democritus et epicurus. cur in o ex sli fortuito concursu lignorum et lapidum fiunt palatia? cur o ylias ex fortuito concursu characterum extitit, sicut argtatur Tullius lib. 2º de naa deorum. Itaque ad deum recurrendum est. quis est, i, clemens Romanus lib. 8º recognitionum exigui saltem sensus qui cum cernat domum, oia quae ad usus nria sunt habentem &c. o statim pnuntiet a sapientissº et potentissº artifice ee constructam? et ita quis inveniatur insipiens, cum caeli opus inspiciat, splendorem solis cernat ac lunae &c. o tam a sapiente haec artifice et raoibus et tporibus videat definita, o tam a sapiente haec artifice et raoabili q ab ipsa

sapia et raõe clamet effecta. Unius humani corporis fabricam tam præstantem esse vel ipse tullius advertit cit. libro ut summa aliqua ac principe causam demonstret.

Hoc 3um argtum oibus, etiam rudibus ad manum esse pt, nec videtur ullis implicari poe difficultatib9 ut duo priora adeoq; paulo commodius ad pbandam summi numinis existiam adhibebr. ei pt adiungi argtum morale petitum a coi hominum sensu. neq; ñ moraliter loqdo pt o esse, quod esse constanter asseverant et testantur oes gentes ac populi, docti et indocti et ex iis illi præsertim qui mores ad virtutem melius compositos hnt. hæc ñ consensio aliud esse o videtur q vel a naa quæ pse ad falsum o inclinat, vel adeo qui si ad hoc inclinat, eo se pbat existere, et si e ad falsum inclinare o pt. e a illa constans oium asseveraõ, exceptis forte paucis, aut stupidis prorsus ac belluina vita ducentibus, aut aliquod acumen ostentantibus, sed insigniter superbis, præfractæ cervicis, iniquis flagitiosis, ac præsertim uni libidini devotis: cum illud psal. 13o dixit insipiens in corde suo, o e deus, id statim sequatur, corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in iniquitatibus.

Opponens hæc nra raões ut summum ostendunt esse 1a aliqua causam o ostendunt an sit deus. go.

Nego ant. nam ylla 1a caa o pt o ee deus, statim qde o cognoscr quid sit deus, cum cognoscitur an sit 1a caa, sed cognoscr saltem an sit. audito n noie dei ens aliquod 1m ylliqr. Imo et facile ex cognioe an sit venitur ad cognioe, quid sit, qle sic obtinere pmus. nam si deus sit a se cognoscimus nihil ee a quo limitetur ac circumscribatur, ideo q; debere excludere imperfectioes oes, et oes perfectiones includere quod quid sit deus quodammo explicat

Quaestio 3a De Dei Simplicitate.

explicata existia dei explicant sic nonnulli quis sit essialis gradus per quem deus constituitur. id nos tract. detrivit examinavimus, neq; tn omittimus prorsus explicare quid sit deus. id n cum sto e so. aliquo mo facimus exponendo attributa dei, quasi o ad defuiendu accurate saltem ad describendu imperfecte adumbrandumq; deum conferunt anteq a de iis sigillatim agamus.

nota attributi noie id pprie sg cari, quod per modu pprietatis attribuitur deo, et quod deius subaa posterius concipr. dico pprie nam late attributu scat id oe, quod ad deum ptinet, quis essiale sit, ut

ee subaam spiritum .. quo sensu attributa dicuntur noia divina, de quibus s. dionys. suum librum edidit.

Nota 2° attributum, ut per modum proprietatis sgcat sumi tripliciter 1° gratia pro eo oi quod secundum rationem nram de deo per modum superadditi predicari pt. quo absoluta et relativa, positiva et negativa intrinsece et extrinsece denoiantia attributa dicuntur; 2° stricte pro eo oi et solo, quod deo ut unus est coeit quo excludit attributa relativa extrinsece denoiantia, ut ee creatore. 3° strictissime pro eo solo, quod ut positiva interna et absoluta proprietas attribuitur deo, et sic excludit negativa extrinsece denoiantia et relativa attributa.

Sic attributum accipimus 2° praesertim sensu, nec tamen de eo agimus ut extrinsece tantum denoiat, cum a Thomis inter ea quae dicuntur attributa, nerari o soleat, neque a doctore angelico numeretur. agimus de eo ut est intrinsecum sive negativum sive positivum. neq; de priore minus, quam de posteriore, nam patres ut s. dionys. cael. hier. c. 2°, s. aug. tract. 23° in Joan. et s. damascenus 1i de fide cap. 2° et 4° agnoscunt duplicem viam cognoscendi deum divinasque perfectiones, unam per modum negaois quae removentur imperfectiones a deo, alteram per modum affirmaois, qua-

deo superemineni modo tribuuntur perfectiones quae in creaturis elucent. Imo prior via videtur illis perfectior quam posterior. Ob quod ex parte obiecti cognitio, quia perfectior est positiva perfectio quam negatio: sed ex parte modi cognoscendi: Tum quia minus obnoxia est errori, cum tutius dicamus quid deus non sit quam quid sit. Tum quia per eam distincte et proprie, ac non tantum analogice cognoscimus praedicatum, cum per posteriorem illud non distincte et proprio conceptu, sed conceptu solum communi et analogice cognoscamus. Ordinamus cum Sancto Thoma a simplicitate, quae, si non voce, saltem significatione attributum negativum est, cum aliud nihil quam compositionis negatione significet.

Articulus 1us utrum deus sit corpus?

Deum corpus fecerunt non solum apud gentiles praesertim nulli, quos refert Tullius lib. 1o de natura deorum, sed etiam apud Judaeos Sadducaei act. 23o, et apud Christianos anthropomorphitae, qui et Vadiani, ut eos vocat Sanctus Augustinus haeresi 50a, seu potius Audiani dicti, ab Audio quodam Mesopotamia, ut refert Sanctus Epiphanius haeresi 70a oriundo, sive is solum isti errori occasione dederit, dum imagine qua homo repraesentat deum, in corpore sitam esse praefracte defenderet, quod unum

In Eudio reprehendit s. Epipha. sive reipsa cpus
affinxerit deo, ut asserit Theodoretus, lib. 4i de haeresib.
cap. 13o, et innuit s. Eug. cit. loco, dum Vadianos,
Eudianos, notant anthropomorphitas dici, quia sibi fingunt
cogitatione carnali deum in similitudine imaginis corruptibilis
hominis, quod rusticitati eorum tribuit Epiphanius, parcens
eis ne dicantur hrici. nec desunt patres quibus idem error
tribuatur, de quibus postea, sit.

Unica clus, deus o et cpus.

1o ex scpra, cum disserte deum vocante spiritum
o nullis locis, cum aliis illi attribuente ea, quae cum
cpore o cohaereant. prioris gris et hic locus Joan. 4o
spiritus et deus: ubi spiritus nomen pprie sumitur.
sic in loqr. Xrus, ut doceat deum o solum in monte Sama-
riae aut in tplo Hierosolymitano sed ubique, et in
spiritu, et veritate colendum esse. posterioris gris sunt
haec, Hierem. 23o caelum et terram ego impleo.
Malachiae 3o ego deus et o mutor, et ad timot. 1o
regi saeculorum immortali et invisibili. nam cporum
penetratio, immutabilitas, immortalitas cporib
o coeunt.

2o id docent patres origenes lib. 1i periarchaeon

Cap. 1°, ō gā aut corpus aliquod, aut in corpore esse putandus est deus, sed intellectualis nāa, simplex nihil oīo in se admixtionis admittens, s. greg. nazianz. oraōe 34ª an cpus eum esse dices? quomodo vō cpus erit hoc, quod infinitum quod interminabile, figurae expers, quod nec tangi, nec videri pt? s. fulgentius lib. de fide ad petrum cap. 3°; deus igr verum cporearum atq; incporearum creator immensus cōi se nullum cpus esse ostendit, qª quibusd. cporibus vitam ō dedit, cum cpora oīa ipse creaverit. imo ō nulli patrum solum deum incporeum vocant, ut methodius apud photium, gennadius lib. de eccl. dogmatib. cap. 11°, et eophilus lib. contra anthropomorphitas, cassianus lib. 3° collaōum cap. 13°, et ante eos s. hilarius canone 5° in matth.

3° qª cpus ō movet nisi motum, cpus est in poa cum in infinitum divisibile sit; cpus ō est ens nobilissimum, ō si vivum ō est, cum ens vivum ente ō vivo nobilius sit, ō si est vivum, qª id per quod vivit nobilius est ipso. sed deus movet immotus, cum sit 1um movens; deus ō est in poa qª deus est 1um ens et proinde nihil sit per quod reducatur in actum; deus est ens nobilissimum ac perfectissimum cum nihil habeat a quo limitetur. gō ō est cpus.

dices, homo dr factus ad imagine dei gen. 1° faciamus hoem ad imagine et similitudine nram. go sicut homo cpore cstat, ita et deus.

disgno aut. scdm aam, raoe cuius e dnus, et cui tres sunt poa, illectus, memoria, et voltas, qbus deus exprimit, c. raoe cporis, n. o desunt et qui velint hoem scdm cpus factum ad imagine dei, o ut ens scdm se, sed ut foam humanam in creando hoie assumpserat: sic eng Eugubinus in cosmopaia existimat, et fauet prudentius in apotheosi, ubi deo tribuit digitos qbus in hoe foando terram contrectet sed prior solutio quam s. Tho. affert ad 2m retinenda e.

dices 2° scpra sacra deo tribuit ea quae sunt cporis ppria, trinam dimensione Iob. 11° excelsior caelo e, et quid facies profundior inferno, et unde cognosces longior terra mensura eius et latior mari; partes cporeas Iob. 41° si habes brachium ut deus, psal. 33° oculi dni super iustos, psal. 17° dextera dni fecit virtute; situm Isaiae 6° vidi dominum sedente, Isaiae 3° stat ad iudicandu dnus; distaam ut sit trus ad quem, psal. 33° accedite ad eum et illuminamini, et trus a quo Hieremiae 17° recedentes a te in terra scribentur. go deus cpus e.

disquo aut. tribuit figurate et secundum similitudinem, s.
proprie et secundum rem, n. sic eius profunditas virtutem
ad cognoscenda occulta, altitudo excellentiam virtutis
super omnia, longitudo durationem ~~eius~~ eius esse, lati
tudo affectum dilectionis ad omnia, ut docet s. Ep. 50. ad 1.um
sic brachium omnipotentiam, oculus virtutem ad videndum
modo intelligibili, et idem s. doctor ad 3.um: sic sedere
eius immobilitatem, et authoritatem, stare fortitudinem
ad debellandum omne, quod adsatur ut ad 4.um: sic denique
tres accessus et recessus, venientis accessus, o corporis
passus ut idem ad 5.um indicat ac significat.

dices 3.o, Tertullianus lib. contra praxeam cap.
7.o, in qua effigie dei? utique in alia, o tamen in nulla.
quis enim negabit deum corpus esse etsi deus spiritus est,
spiritus enim corpus sui generis in sua effigie.

R.o o unum esse de tertulliano iudicium, nam vel
s. Aug. multipliciter de eius mente pronuntiat 1.o putat
illum in eo errore fuisse lib. 10.i de genesi ad litt. c. 25.o,
ubi, Tertullianus, i, q.a corpus esse animam credidit &c. nec
de deo valuit aliter sapere. idem s. epla 157.a quae
est ad optatum. 2.o cit. cap. 25.o notat eum vacillasse,
qui sane, i, quam acutus est, interdum contra opinionem
suam visa veritate superatur. quid enim verius dicere

potuit, q id quod ait quod loco, sc. lib. de aa cap.
7°, oe corporale passibile est? debuit go mutare sniam,
qua paulo superius dixerat etiam deum corpus ee. neq;
n' arbitror eum ista desipuisse, ut etiam dei naam
possibile crederet. 3° eum excusat haeresi 86ª, ubi
potuit, i, ppterea putari corpus eum dicere, qª o est nihil
o est inanitas, o est corporis vel aae qlitas, sed ubiq; totus
et per locorum spatia nulla partitus: in sua tn
naa atq; subaa immutabiliter permanet; et sic
excusari pt. nam et supra et alii patres utuntur
noie corporis ad sgrandum id quod subaliter existit, ut
aplus coloss. 2° ubi dr in Xro habitare plenitudo
divinitatis corporaliter; ut Seladius aginnensis de filio
dei, o somus, i, vocis, sed res substantiva, et per
subaam corpulentiva. quin et tertullianus lib. adsus
hermogene cum ipsa, i, subaa corpus sit rei cuiusq;
et hoc spectat cit. cap. 7° ut filium dei ostendat o
ee aliquid inane et vacuum sed subaam. nam plo
ante, at ego, i, nihil dico de deo inane prodire
potuisse, ut o de inani et vacuo prolatum, nec carere
subaa, quod de tta subaa processit, et ttas subaas
fecit. quod si lib. 2i contra marcione cap. 16° sensus
attribuit deo sc. incorruptorios, o de veris sensibus

Illigdus est sicut illi veros oculos et pedes ō
assignat. nam et, i, dextera et oculos et pedes
dei legimus, nec ideo tn suais comparabuntur, qa
de appellaōe sociantur.

Melitone sardense ~~alii~~ alii istius erroris
accusant, excusant alii, certe eius accusatur oborigene
apud ē Teodoretum qe 20a in Exod. at lactantius etsi
lib. de ira videatur paratus impugnare stoicos, deum
figuram seu foam habere negantes, tn lib. 7i institut.
cap. 9o eum incporale invisibile et aeternum
constituit.

Artic. 2us verum

In deo sit compōo ex materia
et forma.

aliud apud sctum Tho. est cpus, aliud cpositum ex
maa et foa. Illud dicit tum ptes integrantes, hoc
ptes essiales, sive ambae divisibiles sint, sive ō, ideo
postq docuit deum ō ee cpus, quaerit sit ne compositus
ex maa et foa. sit.

Unica cluo, deus ex maa et foa cpositus ō est.

pbat sus Tho. 1o qm maa est in poa: deus a
est actus purissimus nihil habens de poalitate, 2o qa
cpositum ex maa et foa est ens per participaōe, cum

sit per essiam bonus. 3° q^a compositum ex maa et foa solum agit per foam, deus o pt agere per foam cum sit 1^m et pse agens, et proinde 1° pse foa ee debeat.

Dices juxta s^ti Eso. doctrinam maa e ppriu indiui duaois foa, go cum deus sit individuum dt cstare maa.

Disguit aut. ad 3^m foa receptibilis in maa, q^a sc. talis foa receptibilis e a pluribus, c. foa o receptibilis in maa et pse subsistentis, quae ex hoc individuatur quod o pit ee in alio, negat. at deus e foa subsistens pse.

Sic etiam tribuuntur deo quae vel aa ppria sunt vel compositi naalis, ut ira et gaudium quae sunt passiones coniuncti ex arle. 1 de aa text. 12°, sed hoc fit ttum secdm slitudinem vel actus, ut sicut id quod volumus nobis, e ex aa nra, ita quod e placitum voltati dei, dicatur ee placitum aae eius vel effectus ut sicut irati pprium e punire, sic dei ira punitio vocetur, ita s^t eso. ad 1^m et 2^m.

Artic. 3us utrum sit idem deus quod sua essia vel naa?

Sensus e utrum deus et deitas sint quid idem. Id negat gilbertus porretanus disguens realiter inter

Concreta et abstracta ex S^to Bernardo serm. 80°
in cantica. et proinde nomen deus vult sgrare cpositu
ex naa et supposito. contra eum pluribus agitur
huius ptis q^e 28^a a. 2°. sic, sit

Unica clno, deus e quid idem realiter quod sua
naa, sive o ex cpositu reale ex naa et supposito.
Ita s^t Tho.

1° ex scpra in qua abstracta dur de deo, Joan.
14, ego sum via veritas et vita, 1^a Joan. 1^a deus
lux e, et cap. 4° deus charitas e.

2° ex C^io Lateran. cap. firmiter de summa trinit.
et fide catholica, unus e solus verus deus pater
et filius et spiritus s^tus, e res qde psoa sed una essia,
subaa seu naa splex oio. et in c^io Remensi contra
gilbertu porretanu defr, nec in aliquo sensu
catholico negari poe quin divinitas sit deus. ubi
damnatur quod dicebat gilbertus, in his ppoibus deus
e veritas, deus e vita abstractum ee exponendu
per concretum.

3° ex patribus S^to Hilario lib. 8° de trinit. o
humano mo ex cpositis deus e, ut in eo aliud sit, quod
ab eo habetur, aliud sit ipse qui habeat. S^to Eug^o
11^i de civit. dei cap. 10° ubi ppter hoc, i, naa dr splex

cui ō sit aliquid habere, quod vel pit amittere, vel aliud sit habens, aliud quod sit; S^to Cyrillo lib. 1° Thesauri cap. 8° ō est aliud naā dei, aliud ipse deus, sp̄lex n̄ atq; Jnpositus est. Idem sunt St Anselmus in monologio c. 15° et 16° et St Bernardus cit. serm. 8° in cant.

4° ex raōe quod per essiam perfectiss^m est, ō sit aliqd realiter suae naā superadditum, quo suppositum sit, et sgrētur in concreto: supponeretur n̄ secundum naām incpletum et imperfectum ēe, sed deus per essiam perfectiss^m est; est n̄ ens 1^m et a se quod ō aliunde limitatur. go.

Sic etiam rōatur St Bern. cit. loco, sed eitas ō est deus, go vel est aliquid vel nihil, ō erit nihil cum sit ipsa dei naā. est igr aliquid. aut go illud est maius q ipse deus, et seqr aliquid maius ēe summo bono: vel est minus q sit ipse deus, et seqr deum cōstitui in sua naā per aliquid quod minus est, q summum bonum: vel deniq; est aequale, et seqr duplex ēe summum bonum, nimirum deitatem et deum, sive naā dei et subsistia dei.

omitto raōe S^ti Tho. nam valide qdē cludit, sicut supponere videtur, rerum spiritualium suppositum ab eorum naā disguendum ō est, sed hoc ō cōstat. nam ēsgi satis cōiter naām a subsistia et proinde a supposito disgunt. Imo

et utriusq; distinctio est secundum s^ti doctoris mente, 3^a parte q^e 4^a a. 2° aliisq; locis, quae tract. de incarnatione citavimus. Itaq; solum hoc ex eius argto probabitur esse distinctione inter naturam et subsistentiam dei, qlis est in composito partibus integrantibus constante, quod et materia et forma constat, ad quod ut sic consideratum in ratione suppositi aut etiam individui constituendum, carnes, ossa nigredo albedo, et alia similia confluunt. Ut vero probetur nulla absolute inter naturam et suppositum in deo distinctione reale esse, ea quam attulimus ratione utendum erit.

Dices natura est quid communicabile, suppositum incommunicabile. ergo disguntur ab invicem.

Disgno cons. virtualiter, c. realiter, n. id pluribus explicatur tract. de trinit., ea vero distinctio virtualis sufficit, ut deitas tq forma concipiatur et suppositum tq habens, et tantum praestat quantum in creaturis praestaret distinctio realis. qua de re s^i ens. ad 1^m et 2^m.

Articulus 4us utrum in deo sit idem essentia et esse?.

Esse hoc loco idem est ac existere, seu existentia. Cum a pt esse idem cum essentia 1° realiter, 2° virtualis et secundum nostrum concipiendi modum, de utroq; modo una clausione satisfacimus. sit.

Unica cluo, in deo idem est essia et esse. Ita s. Tho.
hic et alii coiter contra Hernaeum in 1.m dist. 3.a q. 2.a
et ferrariensem 1.i ctra gentes cap. 22.o

pbr q.a existia est de essia dei. go in deo etiam
virtualiter idem est essia et ee.

consequens clarum est, quod in est de essia, ab ea ne
vrtaliter qde disguitur qsi pit ee extra eius conceptum,
sic raoalitas ne vrtaliter qde ab humanitate disguitur.

aut ostendr. 1.o ex scpra quae existiam attribuit
deo, tq ppriam eius raoem, Exodi 3.o ego sum qui
sum. Job. 14.o nonne tu qui solus es; Isaya 40.o oes
gentes qsi o sint, sic sunt coram eo. Jo nomen geova
quod deum exprimit derivant a vbo, haia, quod existiam
sgrat.

2.o ex patribus s.to dionysio lib. de diis noibus cap.
1.o vbi dicit nomen qui est, ee nomen essiale deo a
ehgis attributum; clemente alexandrino 1.o pedag.
c. 8.o vbi dicit hoc nomen, o ων, Jo dei maxime
pprium ee qm illud exprimit qui revera solus est
qui erat, et est et erit, qbus sgrandis tporibus unum
nomen impositum est qui est. s.to hilario lib. 1.o de trinit.
initio ad illa vba, ego sum qui sum, o in, i, aliud
pprium magis deo q ee, illigr. s.to greg. nazian.
oraoe 36.a ens vo pprium sane est dei. et s.to damasc.

lib. 4i de fide cap. 12o ubi ait videri omnium quae de deo dicuntur nomium maxime proprium (ens) quod mosi Rondens in monte dixit, dic filiis Israel qui est misit me

3o ratione si existentia esset praeter essentiam dei, vel ab eius essentia fluere, vel ab exteriori causa esse conciperetur, o primus enim quia res nulla sibi est vel esse concipitur causa essendi. Eum quia ipsa a quo aliquid fluit aut fluere concipitur, praeexistere dicitur, aut concipi praeexistere, o posterius quia deus est 1a causa efficiens, et nullam se priorem efficientem admittit, vel admittere concipitur.

Haec ratio o modo probat existentiam dei esse realiter de eius essentia sed etiam virtualiter nam ubi disquitur virtualiter concipitur rei advenire ab extrinseco ut essentia sit quasi subiectum ex quo proprium externum existentia concipiatur educere.

dicit lactantius lib. 1i de falsa religione c. 7o dicit deum ex seipso esse procreatum, et fecisse seipsum. et s. Hieron. in cap. 3um epistolae ad ephes. eum dicit esse originem sui et suae causam subaae.

disquo negative quod o sit ab alio, c. positive quasi fecerit seipsum, n. neque in hoc concipi potest, nisi forte per imperfectissimum conceptum, quem statim corrigi oportet. sicut nisi per imperfectum ad modum

Conceptum de quo accipiendus s. Tho. in 1. dist. 19 q. 2 a. 1 ad 1, in deo concipi o pt essia prior ee q existia et o nisi qtenus raoes illas potius grice concipimus, q ut dei sunt; qui conceptus, dum ad dei essiam et existiam descenditur corrigi dt. et sic pro ee grico, cui o fit qd est additio sed fieri pt, dt concipi ee dei speciale cui nec fiat additio nec fieri pt, ut illigr ex sto Tho. ad 1.

Artic. 1us Verum deus sit in genere aliquo.

genus vel latius accipitur pro eo oi quod sub se plura spee seu naa dicta complectitur, sive sit univocum sive analogum ttum, vel pprie pro eo qd univocum e, et in plures spees dividi solet.

Certum e deum ee in aliquo gre priore mo. nam ens isto sensu gus e respectu dei et creaturae. neq; in mere aequivocum e, sicut nec mere aequivoce deo et creaturae coeunt alia quae iis attribuuntur, ut docet s. Tho. q. 13 a 5. sed e ne in gre pprie dicto sit.

Unica clio, deus o e in aliquo gre pprie dicto, ita s. Tho.

1o ex patribus raoe gris et speci adeo—

removentibus. clemens alexand. lib. 1° stromatum
dicit deum neque gus ee neq; driam, neq; speem
neque individuum neq; numerum. Evagrius
monachus apud Socrate lib. 3i cap. 5° oīs ppoo
vel gus continet quod pdicatur, vel speciem vel driam
vel pprium vel accidens vel quod ex his cponr. atq.
nihil in sta trinitate esdi pt accipi. boetius lib. de
unitate et trinitate dei, repellit a deo omne pdi
camentum ac proinde et gus: at haec, i, sc. pdi
camenta, cum quis in divina verterit pdicationem
cuncta mutantur quae pdicari pnt, aliquid vo
oro o pt pdicari: non subaa in illo o e vere
subaa, sed ultra subaam: ita qlitas et caetera
quae evenire pnt, quae boetii doctrina ut satis
facile illigr de deo, qtenus licet aliquid simile
qlitatis dicatur de deo tn illigr in gre qlitatis o
coeire cum qlitatibus creatis quae accidentia sunt,
sic aliud sgrari noie subaa in deo, aliud in creaturis
illigdum e. Idipsum tradunt s. cyrillus lib. 3°
e thesauri, rusticus diaconus dialog. contra acephalos
et alii.

2° raoe idquod in deo ratione gris haberet
ne raoe qde saltem scdm conceptum distinctum ab eo qd
dria eet disgnitur go denso e in aliquo gre, sive

quod idem est, deus nullum agnoscit genus.

Cons. clarum est. nam ex ppso 3 mphs. cap. 4°
gus est extra rationem drie, et dria extra rationem gris.

aut. pbr. id quod ratione gris haberet, est esse, sive
ens nominaliter, id quod ratione drie est existere sive
ens participialiter. sed in deo ne ratione quidem disgruntur
esse et existere. quia esse dei non potest concipi ut potens
recipere actum existendi, sicut gus concipitur ut potens
recipere suam driam, dicitur concipi ut existens actu. quo
differt a rebus creatis quarum esse potest concipi ut non
existens actu, quia potest concipi ut potens recipere actum
existendi. neque hic fingi debet duplex esse, unum
gricum quod sibi non identificet existiam, alterum speicum
quod sibi eam identificet. nam quorsum duplex
illud esse, nonne deus concipietur in ratione dei quis
nullum aliud esse quam quod sibi identificat existiam
concipias.

Haec ratio mihi commodior mihi videtur quam
aliae, nam 1° dubia est ista, deum non esse in gre quoniam
gus et dria dicunt disgui formaliter: hoc enim quam plurimi
ppsi negant. 2° neque ista firma est. ens includi in
quibusque driis quae est 2a ratio sti Thoi. etiam si videtur
ens completum essentialiter distinctum ab incompleto sicut
Angelica substantia disgruitur essentialiter a substantia incompleta

dr̄iā ut pote impletā ens completum ō in-
cludunt. 3° neque nr̄ia ē, deum ō poē ēē speciem:
nam licet ō pit ēē species prædicabilis, cuius nāa
multiplicetur in inferioribus, poēt dici spēes subiicibilis
quæ per actuale existiam ab opposita sibi spēe dis-
gueretur. alias omitto. rāo vō nr̄a videtur ēē 3ª
doctoris aglici, ubi dicit in deo essiam sive quod
quod est, ab ēē, sive existere, ō differre, cum in
iis quæ sunt in gr̄e, quod quid est, et ēē dicant.
quō vō existere idem facit cum essiā, sic et
illud identificat cum subāa dei ad c.ᵘ: ad dr̄iam
subāa creatæ, cui competit p̄se ēē, sic tn̄ ut ēē
sive existia de eius rāoē ō sit.

Dices mensura et mensuratū sunt in eod. gr̄e.
Ergo cum deus terum oīum mensura sit, dr̄ ēē in gr̄e.

Disgnō aut. mensura ꝓportionata quæ ē homo
genea, ut longitudo longitudinis, numerus numeri, &c.
mensura ō ꝓportionata, et proinde heterogenea, n.
deus ā ē mensura ō ꝓportionata, et eo solum
mensura dr̄ quod res tm̄ habeat de ēē
qtum accedit ad deum.

Articulus 6.us Utrum

In deo sint aliqua accidentia?

Unica clus. ō sunt in deo aliqua accidentia. Ita s. Tho.

1.o ex s.o Aug.o lib. de fide et sbolo cap. 9.o ubi in dei, i, subaa ō e aliquid tale qsi aliud ibi sit subaa, aliud quod accidat subaa et ō sit subaa, sed quidquid ibi illigi pt subaa e. Idem docet s. Leo epla 91.a cap. 5.o et s. Bernard. serm. 80.o in cantica.

2.o ratoe e in q.a subtum comparatur ad accidens ut poa ad actum: sed oīs poa removenda e a deo. tum q.a deus est suum ee, ex boetio sicut in ee calidi calor e ipsum ee: go sicut calori nisi l additur, sto pt addi calido, ita nec deo quicq addi pt. e in q.a neque in deo est accidens coe, poet n abesse et adee quod dei immutabilitati repugnat, neq; accidens pprium, qm tale accidens causatur ex pprijs subti, et q; per participaoem: nisi l a causatum et per participaoem, ee pt in deo, cum sit c.a caa.

Haec clus illigda e de accidentibus praedicantalib. quae sc. vere insaeceant, nam aliqua sunt instar praedicabilium quae sc. concipiuntur extra essiam dei, sive sint extrinseca, ut ee creatore, sive intrinseca,

eaq; vel substat proprietatum, ut esse infinitum, aeternum vel substat accidentium communium sine quibus deus esse potest ut cognoscere creaturas existentes, iis providere, eas praedestinare: haec quis subaa sint, tamen naa dei jam constituta cogitantur per imperfectum nrum intelligendi modum advenire.

Dices quod in aliquo subto est accidens, ubiq; est accidens, sic calor igni est accidens, quin accidens est aliis subtis. Sed virtus et sapientia, subto creato accidtia sunt go et deo.

Disgno mai. Si univoce dicantur de suis subtis, secus, n. at virtus et sapia o dicuntur univoce de deo et creaturis.

Artic. 7.us Utrum deus sit omnino simplex?

Splex esse pt vel scdm rem, vel etia scdm raoe. de utroq; modo dicendum est.

1a clno deus est oio simplex scdm rem. Ista s9 Eso.

1o ex c.io lateran. cap. firmiter de summa trinit. his vbis, tres qde psoa, sed una essia, subaa, seu naa simplex oio.

~~dicit~~ 2o ex patribus. s.tus ~~greg~~ Justinus sive

sive author quæstionum ad ortodoxos q.e 144.a dicit
o ista ee deum ut sunt creaturæ, ut ex eo quod est
et quod habet, fieri illigatur aliqua cpoo, sed ee
ipsum, et oem cpooe excedere; s. ambrosius lib. 1.i de
fide cap. 2.o deus, i, naa simplicis e, o coniunctæ atq;
compositæ, cui nihil accedat, sed solum quod divinum e
in naa sua habeat, s. cyrillus dialog. 1.o de trinitate
nos i, o summus naa simplices, deus a splex, neq;
cpositus e oio, et oimodam in se pfectione hi, nullius
egens. cæteros omitto.

3.o raoe in deo o e cpoo qtitativarum seu integrantium
ptium, o maa et foa, o naa et suppositi, o essia et
existia, quæ apud e hoistas realiter, o qris et dria quæ
apud scotistas foaliter disguntur, o subti et accidtis.
go in deo nulla e realis cpoo ac proinde scdm rem
oio splex e. addit s. e ho. alias raoes. quod cpositum
sit posterius ptibus componentibus et deus sit 1.um
ens, quod compositum habeat caam uniente ea, quæ
scdm se diversa sunt, dei uo nulla sit caa; quod in
cpositio sit poa et actus, q.a vel pars una e actus
respectu alterius, vel oes ptes sunt instar poa
respectu totius, cum in deo o sit poa et actus;
quod denique compositum e aliquid quod o coeit alicui

ptium, sive sit totum heterogeneum ut pater sive sit homogeneum q^a v.g. si totum est dicubitale, pars dicubitalis o e, id vo quod est dei, deus e.

dices composita meliora sunt simplicibus go melius e deo compositum ee secdm rem q simplice ee.

disgno aut in entibus limitatis, in qbus sc. id fit totum ex pluribus imperfectis, et quod simplicius e ordinatur ad perfectius, c. in ente illimitato et infinito, n. nam in eo infinitas simplicitatis caa e. deus a e infinitus. simplex e, i, maximus martyr apud Euthymium q^a interminatus, interminatus, q^a infinitus

dices 2° tres psoae diae faciunt compositum secdm rem. go deus o e simplex oio secdm rem.

nego aut. nam conferri pnt vel cum essia divina, vel inter se; si prius, iam sunt una simplex entitas o plura unita. si posterius iam sunt plura sedo unita, cum psonae sic spectatae opponantur potius q uniantur, et in cpoo secdm rem e plurium re distorum unio.

at saltem inquies, tres psonae faciunt cpositum per aggregationem. id falsum. nam talis cpositi ptes in unam 3^a entitate o coeunt ut patet de

arbuo lapidum. tres vo psonae sunt quid unum
prorsus cum essia.

Quaeres qle attributum sit illa dei simplicitas
positivum an negativum?

Ro simplicitatem formaliter sptam ee attributum ne-
gativum, nam ista se st ad cpoone sicut unitas ad
multitudinem. sed unitas formaliter aliud nisi est q negao
multitudinis. go et simplicitas formaliter est negatio
compoois. et sic o tam est aliqua perfectio q re-
motio imperfectionis, quam si si vocis perfectionem
negativam, o repugnabo.

Dixi formaliter. nam sicut unitas fdamtaliter
sic et simplicitas fdmentaliter spta est aliquid positivum
illa est entitas ipsa rei, et ead. entitas, ut maxime
actualis sive ut sd totum quodem, actus est, raoe
cuius oem poam et proinde cpoone oem excludit.

2a cluo. deus etiam splex est scdm raoem,
sive o est per raoem compositus.

Nota sic agi de compoone raois raoata quae
fdmtum habeat ex pte obti, nam si ageretur de
compositione raois raoantis quae oem suam causam
in Raoe componente haberet, poet dari talis
compoo.

pbr qa vel eet cpoo inter essiam et existiam

vel inter attributa et essiam, neutrum dici pt, o primus nam essia et existia ne Raoe qde disgui pnt saltem eo conceptu qui fundetur in obcto, quod non est de conceptu rei, ne raoe qde ab eo disguitur go inter essiam et existiam dei o est cpoo per raoem.

dixi saltem eo conceptu qui fundetur in obcto. nam disgui poet eo conceptu qui fundaretur in aliquo extrinseco, qm non in creatis essia et existia raoe disguntur, poet concipi sllis aliqua disctio in deo, sed illa in deo ipso fdmtum o haberet, sic alias diximus in psois sctissae trinitatis o disgui origine, relaoem et foam hypostaticam qm quidqd absolutum o est in divinis, illud est relao, ex quo inter se disguantur ob fdamtum extrinsecum, sc. qm in creatis origo relao et subsistia a se invicem disguntur.

non posterius. nam licet essia concipiatur o conceptis attributis tn in essia rao poa in attributis rao actus concipi o pt, cum fdmto petito ex pte obcti. go inter essiam et attributa o datur compoo per ratione.

Consequens clarum est. nam ea compoo de qua hic agitur, dt ee ex actu et poa. fingi qde alia poet sc. per aggregaoe. sed nulla datur compoo

per aggregaõe nisi inter plura sed in rem distincta, quæ sc. ō habeant raõe actus et poæ, saltē in ordine ad se invicē; quod si quis fingat compositione per aggregaõe quæ sit raõis ttius, et excludat oēm poam is de noie disputabit. certe illa splicitati nisil quicq offirbe pt.

aut pbr. illud ō pt concipi in essiā et attributis, cum fomto petito ex pte obti quod nisil facit ad illigdam dei perfectione, et quod econtra ponit imperfectione in deo. sed in essiā concipi raõe poæ, in attributis raõe actus, ō facit ad illigendam dei perfectione, econtra imperfectione in deo ponit. scio procline ēē menti suaæ, postea q duplici conceptu essiam et attributa concipit, in illa raõe poæ in his raõe actus concipere, qm solet in his, quæ sic ~~ipso~~ reatis multiplici conceptu concipiuntur, raõe actus et poæ cognoscere. sed deus ō postulat in se disgui raõe actus et poæ et hoc minus ad perfectione, q ad imperfectione in eo ponendam faceret.

ad vertes ij hoc in negotio ista disgui poē. 1° simplicissima dei entitate. 2° æquivalentia eius cum rebus disctis, quæ ē disctio virtualis. 3° conceptu foāle duplice quorū altero concipiatur

essia, altero attributum: quae est distinctio rationis deo extrinseca. 4° cognitione essiae et attributi tq duarum entitatum distinctarum. 5° cognitione rationis potentiae in essia et rationis actus in attributo. 6° denique coniunctione utriusque ad faciendum compositum tq ex potentia et actu. Uria priora faciunt ad dei perfectionem nam et perfectissimum est deum esse simplicissima entitate et illam rebus distinctis aequipollere, ac denique ob adaequari uno conceptu mentis creatae, sed multis conceptibus illigi debere. at uria posteriora quid facerent ad dei perfectionem? quid 4um, quod solum praestaret ut una perfectio ob includeret alteram, et proinde ut illi deceret, quod est altera: sed et si 4um faceret aliquid quid faceret 5um quod 4° nihil nisi ratione potentiae et actus, hoc est imperfectione superadderet? haec vero duo potius affirmant diae perfectioni quam prosint, ob est ut 6um prodesse potest cogitemus. neque haec uria magis prodesse possunt quam caeli perfectione ullam indicaret si quis duplici velut intuitu partitus caelum, cogitaret partem illius ab altera seiuncta aptam esse quae illi uniretur et utrumque inter se, hoc est hemisphaerium cum hemisphaerio sua ratione coniungeret.

Dices in deo concipitur ratio proprii et propriati. ergo et ratio et actus concipi potest.

disgno aut. Inter psoas, c. qq psoa procedens
ee a ppio potius q ppiatum dici dt. Inter essias
et attributa disgno per conceptu fundatum in rebus deo
exterioribus, in qbus quod attributum e ab essia tq
aliquid posterius fluit; c. per conceptu fundatu
in deo, n. psoa altera ppium e, altera a ppio. neq;
hoc obest dia perfectioni, qm psona una alteri aequi
valet, et sibi invicem identificantur in essia. at
si essia ppium foret, et attributum ppiatum idque per
conceptu fundatum in deo, attributu o consideraretur
ut aequivalens essiae, neq; ut essiae identificaretur
sed econtra.

Dices 2° e cpoo raois in creatis. v.g. inter gradus
mphcos. go et in deo.

nego cons. nam in creatis e aliquod fdmtum ex pte
eius, quod compositum concipitur, ut pote quod alias cpoes
admittat, v.g. homo admittit compoe ex maa et
foa, angelus ex subto et accidte, itaq; hoc aliquale
fdmtum e cur in iis admittatur cpoo ex gre et dria.
at deus ex pte sui nullum tale fdmtum compoois conci-
piendae suppeditat.

Dices 3° illud e virtualiter in deo quod foaliter
reperitur in creaturis. sed cpoo reperitur foaliter in creaturis.
go in deo e virtualiter.

R° 1° aliqui admittunt ultro compoe virtuale

in deo, quas eo illigunt quod deus rebus compositis aequipolleat. ii tamen omni continuo compositione rationis admittunt. 2° disgno mai. est virtualiter in deo quod simplicissima dei perfectio aequivaleat perfectionibus quae sunt in creaturis et eas eminenter contineat, c. quod tale quid in deo concipi debeat quale in creaturis, n. nam deus virtualiter discursivus est, neque tamen discursum aliquem in deo concipimus.

Ex his colliges simplicitatem sic deo propriam esse ut talis nulli enti qualis deo conveniat, nam quidquid est praeter deum, quantumvis simplex sit vel realem aliquam vel saltem rationis compositionem admittit. ne modos quidem excipio in quibus aliqua actus et potentiae ratione reperias, praeter quam quod in aliqua compositione in ratione actus veniunt, quod deo omni coeit ut mox dicemus.

Articulus 8us utrum deus in compositionem aliorum veniat?

Tres errores proponit sanctus Thomas. 1um eorum qui deum faciebant animam mundi, ut priscillianistae, vel saltem animam caeli. 2um eorum qui dixerunt deum esse causam formalem omnium rerum, quem errorem dicit attributum fuisse almarianis. 3um davidis de bimando qui dixit deum esse materiam 1am. contra eos sit.

Unica conclusio, deus in compositione aliorum per modum materiae aut formae venire omnino potest. Ita sanctus Thomas.

1° ex conciliis toletano 1° sub sancto leone, in quo contra

priscillianistas confusum est, nullam naturam esse tam perfectam cui deus ipse sit natura, ideo cuius compositionem impediatur; laterum sub Innoc. 3° cap. damnamus ubi almaricus ob tam condemnatus ut hereticus, qui ut insanus explodetur. nec minus ille davidis error irridendus est.

2° ex patribus, s^to dionysio lib. de diis nominibus c. 2° ubi dicit, quod neque tactus est eius, sc. dei, neque alia quaed. ad partes commiscendas communio; et s^to eug° lib. 3° contra maximinum cap. 10° ubi negat deum esse potentiae partem ullius rei. 3° ratione, cum quia deus est 1^a causa efficiens: ergo neque est forma quae cum efficiente ob est idem numero, sed specie tantum, neque materia quae cum ead. efficiente ob est quid idem vel numero vel specie, cum sit in potentia, efficiens in actu. Cum quia eius quod venit in compositione ob est 1° et per se agere, sed ipsius compositi, v.g. ob agit manus, sed homo per ~~manum~~ manum. ergo cum deus sit 1^a causa efficiens in compositione ob venit. Cum quia nulla pars compositi potest esse quid simpliciter 1um, si in materia dicitur esse posterior actu simpliciter, per quem reducatur in actum, si forma, cum sit aliquid participatum, dicitur esse quid posterius eo, quod est per essentiam sed deus est ens simpliciter 1um. ergo quid dicam materiam a forma perfici formam compleri a materia, quae imperfectione est, cuius deus capax ob est argumentum.

Quare si deus dicatur ipsum esse aut forma rerum, id accipiendum in genere causae efficientis, aut exemplaris

ut docet S. Tho. ad 1.m et 2.m. Interea o negam
deum venire pōe in compōe, quae dr cpōo cum
sis et admodum numeri, in qua o e necesse ppia
componentia se se mutuo perficere. nam reipsa
verbum divinum sic componit in incarnaōe in qua
solius tri raōem st. solum exclusivus cpōe ex
sis, in qua ppia se se mutuo perficiunt. sed et si deus
se se adiungeret illectui creato in raōe ppii visionis
beatificae, dici qde poet unum quid in raōe ppii cum
eo componere, nullum tn compositum ex ptibus ppriis
dictis cum eo constitueret, eet cpōo veluti per accid.
et per modum numeri, o compōo pse et ex sis
de qua sic agitur.

Quaestio 4.a de perfectione dei
articulus 1.us utrum Deus
sit perfectus?

Unica clūo, deus e pfectus. Ita S. Tho.
1.o ex scpra matth. 5.o estote perfecti sicut pater
vester perfectus e.
2.o ex c.io lateran. cap. damnamus de summa
trinit. ubi uba matthaei suo x allata sic interpre
tatur, estote perfecti perfectione qraa, sicut pater
caelestis perfectus e perfectione naa.

3° perfectum dr̄ tribus modis. 1° cui nihil deest
eorum, quæ pertinent ad eius naam et integritatem.
2° quod sit optimum existendi modum et quo nihil pt
cogitari perfectius. 3° quod oes oium rerum perfectioes
in se continet. Sed ita se ht deus. 1° qdē mō cum vel ipsa
formica isto mō perfecta sit, et sane deo nihil deest
scdm modum suæ perfectionis. 2° vō cum sit maxime
actu, qm̄ ē ppium primum actiuum, et res sit tto
perfectior, qto magis ē actu, quæ ē rao sti ēso.
3° deniq; deus n̄, i, s. dionys. cit. lib. cap. 5 in vna
existia oia præhabet. Sed de hoc seqti arto. 1us modus
eum perfectum ēe ostendit. 2us et 3us etiam perfectiss.
atq; ideo s. dionysius cit. lib. c. 13° eum vocat
αυτοτελη de seipso perfectum, et υπερτελη super
perfectum.

quæ sibi opponit s. ēso. facilia sunt. 1° deum dici
perfectum ō iuxta vim nois scdm quam perfectum idem ē
ac totaliter factum sed assptō noie ad id sg candum, cui ō
deest ēe in actu. 2° ppium qdē maale vt semen
imperfectum ēe qm̄ ab aliquo priore deriditur, ō tn
ppium efficiens quodē spliciter 1um. 3° si dei essia sit ēe
ō continuo deum ēe imperfectum, qm̄ ipsum ēe imper
fectum ō ē, cum respectu gradum oium habeat rao
recepti ō recipientis, hoc ē sit ipsa perfectio et actualitas

rerum omnium, atq; adeo ipsarum formarum. addo et si
esse foret genus respectu inferiorum et proinde coinsimum
et proinde recipiens additiones omnium, o ipsum futurum essentiam
dei nisi quatenus omnes additiones haberet, hoc est omnes perfectiones
complecteretur.

Articulus 2us utrum in deo
sint perfectiones rerum omnium?

1a clus deus in se continet rerum omnium perfectiones
ista sunt cho.

1o ex scriptura Exodi 33o ego ostendam omne bonum tibi, ubi
deus suam visionem promittit mosi. Rom. 11o ex ipso et per ipsum
et in ipso sunt omnia.

2o ex patribus sto dionys. lib. de diis nominibus c. 4o
in deo consistunt omnia quasi in fundo quod capit omnia, et c. s. deus
o quodammodo sed absolute et sine termino, universum quod est in
se comprehendens. sto greg. nazian. oratione 42a q. 2a
deus universum esse in seipso complectitur quasi pelagus quodd.
essentiae immensum, et interminatum. sto aug. lib. 5 de
genesi ad litteram cap. 16o nihil horum quae fecit existens
et omnia primitus habens sicut ipse est.

3o ratione, quidquid perfectionis est in effectu, re-
peritur in causa effectiva, vel secundum eand. rationem si agens
sit univocum ut cum homo gratiam hominem vel virtute et
eminenter, si sit causa aequivoca, ut cum sol calefacit

exsiccat et indurat: at deus est causa omnium rerum. go.
Jo. S. dionys. cit. cap. 5° omnia est ut omnium causa, adde
quod deus est ipsum esse per se subsistens. go totam perfectionem
essendi in se continet. Consequens probatur si calor esset
per se subsistens non posset illi aliquid deesse de virtute caloris,
quod non sit aliquid imperfecte calidum, id fit quia non participat
calorem, secundum perfectam rationem, sc. subsistentis in ratione
calidi. go si deus sit perfecte subsistens nihil ei de essendi
perfectione deesse potest, et proinde quia perfectiones omnes pertinent
ad perfectionem essendi, dicitur omnes includere perfectiones.

dices deus est simplicissimus, go tantam perfectionum diver-
sitatem includere non potest.

nego cons. nam quae in se opposita sunt, ea sunt
quid unum in deo, sicuti sol diversas rerum sublunarium
qualitates una sua luce comprehendit, et Jo. dicit spiritualitati
non officiunt.

dices 2° essentia dei est esse. go deus in se perfectionem
vitae non continet.

disgno ant. esse subsistens, c. esse abstrahens a
perfectionibus interioribus, n. esse a subsistens omnes essendi
rationes includit.

2a clusio non eod. modo continet deus perfectiones rerum
omnium, sed perfectiones simpliciter, formaliter, perfectiones
secundum quid, sc. imperfectione includentes eminenter continet,
duae sunt partes quae antequam probentur.

Nota Ex S^to anselmo in monologio cap. 14° duplicis
gr̄is perfectiones ee, simplices et scdm̄ quid, illas plerique
c̄sgi spliciter simplices, has spliciter perfectiones vocant.
perfectione spliciter definit eam quae unoquoque est maior
et melior ipsa q̄ ō ipsa, perfectione scdm̄ quid, quae
ō ipsa melior est q̄ ipsa.

Illa definitio perfectionis simplicis hoc postulat ut
cuilib. enti q̄tenus est ens simpliciter melius sit eam
habere quam ō habere, nam q̄tenus est tale ens p̄t ō
ee melius. Ita sapia est p̄fectio sp̄lex haec sit ente
spliciter sp̄to melior est q̄ ō sapia, quis lapidi ut est
tale ens, sit melius sapiente ō ee q̄ ee. Tres a
conditiones in ea includuntur. 1ª est ut sit realis et
positiva: quod n̄ nihil est praecise ut est nihil, alio
maius ac melius dici ō p̄t. 2ª ut nulla includat
imperfectione, q̄m perfectio quae includit imperfectione
ō est ipsa melior ante q̄ ō ipsa. 3ª ut sit melior
ipsa q̄ ō ipsa, hoc est q̄ eius vel privatio vel negatio,
vel contrarium, quae faciunt illam ō existere. Unde
colligitur perfectione simplice debere ee compossibilem
in eod. supposito, cum oī perfectione sibi aequali, q̄a nihil
maius et melius est suo aequali, et sic excludit
perfectione aequale ō ee perfectione simplicis q̄a ipsa
ee, ō est maius et melius q̄ aequale ipsi p̄fectione.

Ex his conditionibus colligitur quid sit perfectio secundum quid, est ea cui deest istarum conditionum aliqua, sive sit negatio tantum, si tamen haec dici potest perfectio, sic attributa mere negativa, sunt tantum perfectiones secundum quid, sive perfectio positiva sed cum imperfectione coniuncta, ut corpus planta, equus, sive sit perfectio positiva absque imperfectione sed cum aequali perfectione incompossibilis ut paternitas in patre quae filiatione excludit, quis patrem esse melius o sit ente simpliciter quam esse filium, et sic paternitas o est maior aut melior ipsa quam o ipsa.

Obiectio 2° triplice proponi modum quo aliquid contineatur in altero. 1° formaliter quod est in eo secundum propriam rationem, ut calor in igne. 2° virtute, quod ab eo produci, aut suppleri potest, sive sit perfectius, sive o, sicut in sole continentur imperfecta animalia. qui modus o, ita certus est. 3° eminenter quod ab eo produci aut suppleri potest, et in eo eminentiori modo continetur, sicut anima plantae est in anima rationali, quam haec supplet illam et ea nobilior est. e contra quia neque angelus eminenter hominem continet quam humanam naturam nec producit nec supplet; neque sol humanam, quatenus ut summum producit ea nobilior o est. his obiectis.

Prior pars ostenditur. 1° perfectiones simpliciter pertinent ad dei essentiam, immo sunt ipsa dei essentia, scilicet in sensu reali, ut explicant s. Aug. lib. 7i de trinit. cap. 1° et s. Anselmus cit. lib. cap. 15°.

2° perfectio spliciter nihil imperfectionis includit in quantum est ex se infinita et illimitata: ergo est in deo formaliter. quidni ergo si deus perfectissimus est? omne eo perfectior esse illiquet, si perfectionem istam formaliter, quam si alio solum modo includat, nam si virtualiter solum, dici potest sa imperfectior. quomodo vero eminenter, quando perfectione infinita et illimitata nihil in suo genere nobilius est.

Caeterum perfectiones illae duplicis adhuc generis sunt. aliae sic excludunt secundum se imperfectionem omnem, ut cum sa nulla misceri possint. v.g. ~~[illegible]~~ esse deum, esse actum purum. aliae ergo ita excludunt, quin ad eam possint contrahi et reipsa contrahantur, ut sunt in creaturis. quae prioris generis sunt, et secundum se et quoad omnem modum, sunt in deo formaliter. quae posterioris sunt quidem secundum se formaliter in deo ergo tamen quoad omnem modum. v.g. sapientia secundum se est formaliter in deo, ergo est tamen quoad modum, quo est in creaturis, puta quoad inhaerentiam et limitationem. et hoc sensu s. Dionys. lib. de diis nominibus cap. 1° dicit deum liberum esse, ab omnibus entibus, quorum est causa: et verbum, mentem, vitam ab eo videtur excludere, sc. ut implicantur imperfectionis modo, quem habent in creaturis, licet secundum se formaliter in eo existant.

posterior pars declaratur.

1° tales perfectiones ergo sunt in deo formaliter: ergo sunt eminenter.

aut pb^r Tum ex c^io latr. cit. cap. damnamus,
ubi tq insana exploditur doctrina almarici, qui inter
cætera dicebat res creatas dici de deo vere et pprie.
Tum q^a perfectiones illæ imperfectione includunt: deus a
ut pote actus purissimus, nihil habet imperfectionis.

2° perfectione ee eminenter in deo et deum eam poe
pducere vel supplere, et in eo existere nobiliore mo. sed
deus pt pducere perfectiones illas imperfectione includentes,
v.g. cpus, et ee cporis existit in eo nobiliore mo, q^a res
creatæ ut sunt in deo, sunt ipsa creatrix essia, ut docent
s^t eius lib. 4^i de genesi ad litt. cap. 24° et s^t anselm^us
in monologio c. 34° et 35°.

dixi perfectiones scdm quid imperfectione includentes.
nam pfectiones negativæ ut simplicitas, sunt in deo foaliter.
sunt etiam in eo foaliter perfectiones positivæ in eod. suppo
sito incompossibiles. nisi tn dicamus has o includi
foaliter in essia ut e aliquid absolutum, et vrte præs
cindit a relaoibus, perte s^t anselmus de negativis o egit.
nempe quod negaoes foaliter perfectiones o sint, sed sub
iectivæ tantum. et innuit se in dividendo perfectiones, in
pfectiones simpliciter, et scdm quid relativas omittere, eqde
i, si quis diligenter sgula intueatur, quidquid e pter
relativa, aut tale est, ut ipsum oio melius sit q o ipsum,
aut tale est, ut o ipsum in aliquo melius sit quam
ipsum.

Quaeres utrum deus et creaturae sint quid perfectius q deus solus?

R° ee quid perfectius extensive o intensive. et quid perfectius extensive, q^a sunt plura perfecta. o et quid perfectius intensive q^a deus perfectiones creaturarum in se comprehendit, ita si nummus o mo valeret id quod ipse est, sed etiam id totum quod minutiores monetae extensive qde, o tn intensive, minus perfectus foret ipse pse, q coniunctus cum monetis minutioribus.

Articulus 3us utrum

Aliqua creatura possit ee similis

Deo?

Hoc quaerit 1us c 50. nequis ex eo putet creaturam deo similem ee, quod in eo continentur rerum oium perfectiones, tq in caa efficiente, et caa efficiens agendo nititur effectum suum reddere similem sibi. duplex a est similitudo. altera univoca, qdo ead. foa participatur scdm ead. raoem, sive sit idem prorsus modus, ut si duo aqliter alba o sint, altera analogica, si participetur ead. foa, sed o scdm ead. raoe; sicut effectus solis participant solis foam sed o scdm eam raoem qua e in sole. sit

Unica cluo, nulla est slitudo univoca creaturae cum deo, sed analogica tantum. Ita 1us c 50.

prior pars ostenditur

1° ex Scriptura psal. 82° dne quis similis tibi? Isaiae 44° quis similis mei! et cap. 46° cui assimilastis me et comparastis me, et fecistis similem. Haec loca saltem univocam similitudinem excludunt.

2° creatura nulla specie vel etiam genere convenit cum deo. ergo nulla est similitudo univoca inter creaturam et deum. Ad 1um ergo ad 2um dicit quod deus se habet ad creaturas sicut id quod est extra omne genus et principium omnium generum: quae ad eas se habent, sicut ad res diversorum generum inter quae nulla potest esse comparatio, inter quae nulla est, ne analogica quidem similitudo.

Posterior probatur.

1° ex Scriptura ponente similitudinem aliquam creaturae cum deo, 1° genes. faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. 1a Joan. 3° cum apparuerit similes ei erimus quae loca ostendunt similitudinem hominis cum deo sive naturalem qua sit homo ratione intellectus et voluntatis, sive supernaturale, quae posita est in visione beatifica, et eam proinde perfectiorem, quam rerum expertium rationis, tamen non univocam et sic tantum analogicam.

2° omnis effectus similitudinem saltem analogicam sit cum sua causa, dicit enim saltem imperfecte aliquid suae causae exprimere. Sed creatura est effectus dei; quod autem exprimit dei ipsum esse, assimilantur ei ut 1° Scriptura. creaturae in quantum sunt entia, ut 1° et universali principio totius esse. ~~utramque~~,

Utramq; illa parte cluōis nrā S. dionysius tradit lib. 1i de diis noibus cap. 9o, ubi, ead. i, et slia sunt deo et dissimilia, slia qdē communione quae ēe pt eius qui coicari pt cum nemine. dissslia porro quod effecta a cais distant, infinitisq; ac ō comparandis mensuris ab illis vincuntur.

Quaeres utrum deus dici pt creaturae similis.

Ro ō poē. ita s. ēso. ad 4m.

1o ex Sto dionys. cit. cap. 9o ubi, quae sunt, i, eiusdem qris, pnt qdē sibi invicē dici slia, et ad utraq; pt ista slitudo reciprocari &c. In caa vo, (sc. aequivoca vel explari) ad effectus nequaqua admittimus esdi reciprocaōem. et plo ante, ō a, i, deus slis iis, creaturis, dicendus est.

2o qdo inter duo ō e foa esdem raois et unum imitatur alterum, tq sui mensura, vel ut effectus tq sua causa aequivoca, ō pt inter utrumq; ēe slitudo dicens relaōem aeqlis comparaōis, cum unum dicatur ttm alteri sle, quod sit ad eius imitaōem, aut quod ab altero sumy ēe accipiat. Jo imago dr slis prototypo, ō prototypum imagini. sed ita se hnt deus et creatura, ut utriusq; foa eiusd. raois ō sit, et creatura solum dr slis, quod imitetur deum, et ab eo ēe accipiat. go.

Quaestio 5ª De bono In Communi.

Quae sex huius q^is articulis continentur metaphysica sunt

1° articulo docet ens et bonum ō disgui scdm rem, sed tm scdm raoem, qtenus ens dr quo est actu, et bonum quo est appetibile. Sufficit a illa distio scdm raoem, ut alio mō dicatur ens spliciter, alio bonum simpliciter. Illud quo 1^m est aliquid actu, dr ens spliciter, qle est ee subaale, qa est 1^m quod facit ō ee in poa, cum per actus superadditos dicatur ens scdm quid. Illud vo quod ultimo perficit dr bonum spliciter, qa bonum dicit raoe perfecti, quod est appetibile, et proinde raoe ultimi, qa per id quod ultimum est, res magis perficitur.

articulo 2° dicit ens scdm raoe prius ee q bonum, qa 1° sub conceptum cadit, cum unumquodque cognoscibile sit, scdm quod est ens: fatetur tn bonum in raoe caa prius ee, qm in raoe finalis movet ut bonum, ō ut ens, atq; ideo putat s. dionys. lib. de diis noibus cap. 3° inter noia dei prius bonum q ens numerare.

art. 3° docet oe ens ee bonum, qa quidqd est, in qtum est actu quodammo perfectum est, cum oīs actus perfectio quaed. sit. attn admittit ultro scdm raoe

separari pae bonum ab ente, sicut in mathematicis quae abstrahunt a motu et maa et proinde a raoe finis, qui sit raoe mouentis, bonum ab ente seiungitur.

art. 4° docet bonum habere raoe caae finalis, cum sit id, quod oia appetunt, ac proinde raoe mouentis habeat: ad driam pulchri quod ptinet ad raoe caae foalis, qa pulchrum e quod visum placet et proinde respicit vim cognoscitiua, cuius actio, qm assimilao e et similitudo respicit foam ad caa foale refertur.

art. 5° docet raoe boni consistere in modo, spee, et ordine, iuxta s.tum eug.um lib. de haa boni c. 3°. modus e quod bono praesuppone, spees e ipsa rao boni ordo e aliquid subsequens. modus vocat commensuraoe ppiorum siue maalium siue efficientium, ad foam, qua vocat speem qa per foa res in sua spee constituitur: sicut et ad ordine vult ptinere inclinaoe ad fine, aut ad actione, aut ad aliquid huiusmodi, qua inclinao foam consequitur.

art. 6° diuidit bonum, in vtile honestum et delectabile, illud vtile ee vult, vt e medium, honestum vo et delectabile vt finis e, sed honestum vt e res ad qua pse tendit appetitus, delectabile vo vt e quies in re desiderata, sed haec solum attingimus.

Quaestio 6ª de bonitate dei

Articulus 1us et 2us utrum esse bonum deo conveniat et summum Bonum?

Unica clusio, deo coeit esse bonum, et summum bonum. Ita S. Tho.

prior pars ostenditur

1º ex scriptura psal. 72º quam bonus Israel deus? luca 18º nemo bonus, nisi solus deus, sc. essentialiter. 2º bonum vel sumitur absolute et sic idem est quod perfectum vel relative et sic idem est quod quod conveniens, unde et appetibile est, et coitabile, utroque modo bonus est deus. absolute quia perfectissimus est, relative quia coeientissimus est creaturis, et ab iis appetitur (cum ex S.to Tho. hoc appetatur de omni agente ut eius similitudo participetur, et omnes rerum perfectiones participationes sint divini esse) et illis reipsa coitatur.

dicens ratio boni consistit in modo, specie, et ordine ex quo praecedenti a. S.º sed haec omnia coeiunt deo, ut pote qui immensus est, ergo omnis est bonus.

disgnio mai. boni causati et creati, c. boni increati disgnio, quod istae rationes sint in deo tq in causa, ut qui rebus modum et ordinem imponit, c. quod formaliter, n.

Caeterum bonitas est speciale attributum dei, ut bonum sumitur relative, nam ut sumitur absolute a perfectione ō disgnitur considerabatur a sto eso. ut ab eâ disgnitur, cum alia q^e de perfectione aliâ de bonitate dei disputet.

posterior pb^r.

1° ex supra Exodi 33° ego ostendam oē bonum tibi.

2° ex sto eug° 1^i de trinit. cap. 2° ubi sic quod trinitas diiarum psoarum est summum bonum, quod purgatissimis mentibus cernitur, et lib. 8^i cap. 3° tolle ,i, bonum hoc et bonum illud et vide ipsum bonum, si potes, ita deum videbis, ō alio bono bonum, sed bonum oīs boni.

3° bonum cui nullum malum, nullusq; defectus est admixtus est summum bonum, est bonum in aliquo solum gre, ob alicuius mali vel defectus mixtione. sed deus nihil sit mali aut defectus admixtum, cum debeat cogitari et sit perfectissimus.

addo eum et suam beatitudinem ee et nrā: Eumd. ee caā rerum oīum, ō univoca sed aequivocam, et sic oē bonum in eo debere ee excellentissimo, cum in caā aequivoca ~~aequivoca~~ reperiatur effectu excellentius q in se. Haec postrema rāo est sti eso. et eo validior est in ea doctrina, quod tradit caās

aequivocas ignobiliores suis effectibus, v.g. caelum respectu ranae habere se tantum instrumentaliter ad producendam formam substantialem quam putat produci a 1ª causa supplente defectum causae principalis, ut patet ex q. 70ª a. 3º ad 3ᵘᵐ. Sed nec vis sua deesset eidem rationi, quis aliqua causa aequivoca particularis posset esse suo effectu ignobilior, quam illa saltem unde est omne esse, et quae omnium exemplar est, omni suo effectu meliorem esse oportet.

Dices deus nihil addit supra bonum, alioquin compositus foret. ergo non est summum bonum.

Dist. ant. nihil addit absolutum, c. relativum disgno intrinsecum, c. extrinsecum, n. sc. ponit in creaturis quod deficiant a deo, et illi perfectione inaequales sint; cui relationi nulla respondet in deo, sicut relationi scientiae ad scibile nulla respondet relatio in scibili.

Dices 2º summum dicitur in comparatione aliorum. Sed nihil potest comparari cum deo in ratione boni, eum quia bonum est id quod omnia appetunt, nihil vero appetunt omnia nisi deum. Eum quia quae non sunt unius generis comparabilia non sunt: deus autem et creatura non sunt unius generis. ergo.

Nego min. neque rationes allatae nocent. non prior. nam bonum dicitur id quod omnia appetunt, non quod omnia debeant appetere quodcumque bonum, sed quia quod appetitur est bonum ut hic explicat S. Thomas ad 2ᵘᵐ, quare licet bonum

quodlibet creatum ō appetatur ab oibus, ō desinit ēe bonum, et proinde cum deo aliquomō cparari pt. non posterior. nam licet quæ ō sunt unius gris, et sunt in dirso gre, ō pint inter se comparari, v.g. dulcedo cum linea, qua maior aut minor dici ō pt, tn illud quod est extra omne gus et ppium oīs gris pt cparari ad alia per excessum, deus ā est extra omne genus, estq; oīs generis ppium.

dices 3° summum bonum ō pt malum sustinere, sed deus malos sustinet sc. in multa patientia Rom. 9° gō.

disguo mai. in se, c. extra se, disguo ex necessitate, ex voltate, n. nam sicut deus licet summum bonum extra se ponit aliud aliquod bonum, sic et malum aliquod extra se sustinere pt satis est, ut sicut aliud bonum ō ponit invitus ita nec invitus malum ō sustineat at ō sustinet invitus sed volens sc. ut eminentius commendet bona quæ placent magis dum comparantur malis, ut docet s. eug. in Enchiridio cap. 11°.

Articulus 3us utrum ēe bonum per essentiam sit proprium Deo?

Titulus supponit deum ēe bonum per essiōm, et solum quærit sit ne illi proprium. utrumq; a nobis explicandum est.

1.a ratio, deus est bonus per essentiam. et s.ti c. 50.

1.o ex ipso luca 18.o nemo bonus nisi solus deus quod de bonitate per essentiam accipi solet.

2.o ex s.to dionysio lib. 1.i de diis nominibus cap. 4.o ubi dicit Thegos diam essentiam appellasse bonitatem, quod ipsa per essentiam bona, et essentiale bonum existens, in ea quae sunt bonitatem suam diffundat.

3.o bonum per essentiam est quod suam entitatem ac bonitatem sit a seipso. sed deus suam entitatem et bonitatem habet a seipso. eo suam entitatem et bonitatem sit quo suam perfectionem. at suam omnem perfectionem sit a seipso. neq; in aliunde sit vel suum esse vel operandi facultates vel sum fine, sed ea omnia per suam essentiam sit, cum existat a se, cum per suam substantiam et sine accidentibus sit potens sapiens et si quid est simile, cum sit ipse finis ultimus rerum omnium sibi q; sufficientissimus.

dices filius et spiritus s.tus accipiunt bonitatem a patre et tamen sunt deus. ergo deus bonitatem accipit ab alio, et proinde non est bonus per essentiam.

disgno cons. deus secundum naturam spectatus, n. secundum personam disgno accipit bonitatem ab alio hoc est accipit naturam quae a se sit suum existere, omne operandi principium et in quo quiescat, c. secus, n. cum vero dicimus deum a seipso bonitatem habere satis est quod ea habeat per suam naturam sive ead. non consideretur ut ab alio communicata, sive, ut ab alio communicata consideretur.

2ª cluō solus deus est bonus per essiam. Ita 1ª ē so.
colligit ex argtis praecedentis cluōis. nam ead. ostendunt
creaturas ō ee bonas per essiam sed per participaōem
ttum, quae deum per essiam bonum ee demonstrant. et vō
cum in 3º argto triplice ee perfectione insinuaverim,
1ª ipsum ee rei, quod a foa petitur; 2ª, operandi ppia,
3ª finem in quo quiescat, creaturae eas oes perfectiones
a se ō hūt. hūt in suum ee et suam foam a causa
efficiente, ut ignis a caa a qua pdus. hūt operandi
ppia ab accidentibus sibi advenientibus, ut ignis a calore,
hūt extra se finem suum, ut ignis locum in quo quiescat.
et hoc ostendit creaturas ō habere bonitate
perfecta a se, nec proinde per essiam. sed et ostendit
eas bonitate imperfecta a se ō habere, si agatur de
bonitate actu quae rebus solum coeit dum existunt actu
in rerum naa de qua hic agunt ē hgi. nam illam
a se creatura ō hūt sed a deo. quod si ageretur de
bonitate imperfecta abstrahente a bonitate actu, admitti
poēt creaturas ee bonas per essiam, qm ē ens per
suam essiam, et proinde quid unum et bonum, et
hoc ultro admittunt qui bonitate in rebus mere
possibilibus reperiunt.

Artic. 4us utrum oia
sint bona bonitate divina?
non est dubium quin oia sint bona bonitate dia

efficienter exemplariter et finaliter; nam rei cuiusque bonitas efficitur a deo, est quaed. participatio eius assimilans, et ad eum tq ad finem referuntur oia, cum oia ppter semetipsum operatur sit pbiorum 16°, et sic, quia nihil prohibet 7 s. 5 quae relationem important aliquid ab extrinseco denoiari. v. g. locatum a loco, res oes dici put bonae a deo. quo sensu s. Aug. 8 de trinit. cap. 7° vocat deum bonum ois boni. sed an formaliter sit.

Unica cluo res creatae o sunt bonae formaliter bonitate dia. Ita s. Eso.

pbr qa oia sunt bona formaliter, quio entia sunt. at o sunt entia formaliter per ee divinum, sed per pprium. go nec formaliter bona bonitate divina sed ppria. Id pluribus docet s. Aug. cit. cap. 13° bonum, i, e terra altitudine montium, bonum praedium &c.

Quaestio 7a de Infinitate Dei.

Artic. 1us Utrum deus sit Infinitus?

disputat s. Eso. hoc art. de Infinitate scdm essiam. alibi de Infinitate Immensitatis aeternitatis incomprehensibilitatis aliorumque attributorum disputabitur, de Infinitate molis agendum o e, quia deus expers est ois molis. sit.

Unica clus deus est infinitus secundum essentiam, ita
s. Tho. a. 1° et 2°.

1° Id innuunt scriptura psal. 144° magnus dominus
et magnitudinis eius non est finis: quo loco magni
tudo non est mobilis sed perfectionis, quam ex s. Tho. eius° lib.
6i de trinit. cap. 8° in iis quae non mole magna sunt
hoc, est magis esse, quod melius esse.

2° ex patribus s. Tho. dionys. lib. de diis nominibus
cap. 9° ubi dicit magnitudinem illam quae deo propria est
omnem infinitatem transilire ac superare. loquitur autem de
magnitudine qua dicit esse infinitam sine quantitate et
numero, quae proinde est magnitudo secundum essentiam. s. Tho.
greg. nazian. oratione 38a ubi vocat deum pelagus
essentiae immensum et interminatum, s. Tho. damasc. ubi
etiam deum vocat pelagus substantiae infinitae.

3° Ratione quia deus non est terminus suae perfectionis.
ergo est infinitus secundum essentiam. cons. clarum est, cum
quia nomen infiniti idem sonat ac quod non est terminum, cum
quia illud econtra dicitur finitum, quod terminum est.
ant. probatur.

1° deus est ens per essentiam. ergo non est essentiae ac per
fectionis terminum. consequens ostenditur. quidquid est
terminum illud a causa efficiente limitatur, et non aliunde,
cum limitare dicat causalitatem causae efficientis, et nihil
quicquam seipsum quoad essentiam limitet. non quod, si existit,

aliud esse possit, quam est, sed quia cum possit esse alia res quaevis magis minusve perfecta, a se non habeat, quod ipsum et non aliud poni debuerit. et proinde id in causam efficientem referendum sit. ergo si deus est ens per essentiam et proinde a se nullum suae essentiae ac perfectionis terminum habet.

2° deus in se continet omnes omnium rerum perfectiones sive formaliter, sive eminenter, adeoque est totum esse rerum omnium. ergo terminum suae perfectionis non habet. antecedens quod 4a a 2° probatum est. cons. probatur quia rerum possibilium perfectiones terminum non habent, dari non possunt, sicut plures et plures ita maiores et maiores in infinitum.

3°. deus est actus purissimus ergo secundum perfectionem infinitus est. cons. ostenditur. nam si finitus esset, posset ei fieri accessio, cum finitum ulterioris perfectionis capax sit, non quod ens finitum talis speciei sibi aliquid essentiale addi sinat, sed quia qua finitum perfectius et perfectius esse posset in infinitum, et proinde potentialitatem haberet, quod destruit rationem actus purissimi.

Rationem hanc affert sanctus Thomas; quod esse divinum non sit esse receptum in aliquo, sed a se distincto, cum ipse sit suum esse subsistens, et proinde illius esse in ratione formae per nullum sui susceptivum possit finiri. cuius rationis vis non tam facile capitur.

Eam tamen non parum illustrant Caietanus hic et ferrariensis

lib. 1i contra gentiles cap. 43° nempe volunt inter se
conferri formam et esse quod S.tus Tho. vocat maxime
formale; 2° ut forma infinita est sic esse infinitum esse. 3°, ut
forma materiam, sic esse habere essentiam, tamquam ratione
potentiae seu susceptivi determinetur. 4° sicut forma, si
non determinetur per materiam, sic et, esse, si per essentiam
non determinetur, suam infinitatem retinere. 5° formam in
ratione infiniti differre ab esse, quod illa sit infinita
solum secundum quid, quatenus eius amplitudo se sit ad multa
puta ad multiplicem materiam. tamen esse finitam simpliciter,
quatenus per propriam aliquam differentiam limitatur: quomodo materia
licet secundum quid infinita quatenus ad infinitas formas ordine
dicitur, tamen est finita simpliciter, quatenus limitatur per
propriam differentiam, esse, vero secundum se non esse limitatum, nec
limitari nisi per essentiam, cuius est esse. 6° ubi, esse
nullam sit naturam, tamquam susceptivum per quod limitetur,
retinere omnimodam infinitatem. 7° denique, proindeque
quin dei esse non limitatur per dei naturam, cum natura dei aliud
nihil sit quam esse, illud per se omnimoda infinitate habere.
Ubi monet esse prorsus irreceptibile, et esse infinitum
simpliciter non esse quid idem, quia prius est esse tantam perfectionis
finitae vel infinitae, quam esse receptibile vel irreceptibile,
tamen illa inter se convertit, ut proinde arguitur ab
destructione antecedentis, ad destructionem consequentis, ut

fit in convertibilibus, sicque sicut bene concluditur, quod sit esse receptum est finitum, ita quod esse irreceptum sit, illud infinitum est.

addo poe concipi quod esse si non limitetur per essentiam seu determinatam essentiam sit infinitum simpliciter, quia omne tantum infinitum ut gradus universalissimus qui ad infinita patet inferiora, quae tamen non includit sed et esse includens omnia quae esse possunt, quia est hoc esse et quid prorsus individuum. Ita si aalitas quantum patet, esset in una tantum necessitate, eamque sibi identificaret, omnino perfectionem illam, quam complectitur ut gradus abstractus, sed etiam omnes omnino suorum inferiorum perfectiones in se complecteretur, et sic vis sua constat argto doctoris angelici. ea tamen rationes quas attulimus, faciliores sunt.

dices corpus infinitum caetera corpora excluderet: ergo si deus sit ens infinitum excludet entia caetera.

R.o 1.o corpus infinitum alia poet admittere per dimensionum penetrationem. 2.o nego cons. nam corpus excluderet caetera corpora, quia quovis modo occuparet omnia spatia at deus licet infinitus non contineret quovis modo ~~et~~ omnia entia, nam omnia individua solum eminenter continet, sicut et gradus universales quamplurimos. et licet alios gradus universales contineat formaliter, quantum contineri possunt intensive, non tamen quantum extensive, sicut aalitas in sua natura

Intensive quantum continebi pt + o tn extensive continetur.

Dices 2° creaturæ eo perfectiores sunt quo magis accedunt ad perfectionem dei. at si deus infinitus sit nulla creatura magis accedet ad dei perfectionem q alia, cum finitum oe ab infinito distet infinite, et proinde unum altero ad illud propius non accedat. go.

Diss. mai. quo magis accedunt idem quo magis de deo participant, c. quo ppius accedunt ad ullum diæ perfectionis trium, n. prius sine posteriori illigi pt nam si daretur linea infinita, linea tripedalis propius ad ea accederet, q bipedalis, o quod propius accederet ad ullum eius terminum qui nullus est, sed quod plures ptes pluribus eius ptibus Rondentes continet et hoc sensu q 3a a. 5° ad 2m deus dr mensura omnium quæ unumquodq; tum sit de ee quantum ei appinquat.

Quæ res in quo dei infinitas consistat. R° in eo sitam ee, quod tam perfectus sit scdm essiam ut nullos tros ac limites habeat, sicut sunt creaturæ, quæ sic in certo entis gradu existunt, ut alios gradus formaliter et eminenter excludunt.

1° id sonat infiniti nomen quod sc. excludit tros et sicut infinitum in certo gre, puta in qtitate excludit tros oes qtitatis, ita infinitum scdm essiam excludit

illos tros qui sunt a certis gradibus, alios gradus formaliter et eminenter excludentibus.

2° aliud assignari ō pt in quo consistat infinitas, ō 1° quod nullos habeat tros extensionis ac durationis: hæc n̄ ō est infinitas secundum essentiam sed immensitatis et durationis, cui sl̄is foret extensio et duratio angeli, si quem deus immensum et æternum creasset. ō 2° quod ō sit ens receptibile: neque n̄ irreceptibilitatis conceptus est conceptus infinitatis secundum essentiam, ut sup monuimus. ō 3° quod ō sit sub gre: neq; n̄ hoc concepto statim concipitur infinitas. Cum suprema genera sub genere ō sint, et tn̄ ō concipiantur infinita ee, sc. secundum essentiam. ō 4° qd deus sit a se, tum q^a ō nulli ppsi crediderunt maam ee a se, et tn̄ maam infinitam ee ō putarunt secundum perfectione. tum q^a res creatæ ō sunt formaliter finitæ, quod sint ab aliis, sed quod certos gradus perfectionis essentialis postulent, sunt n̄ essentiæ rerum sicut numeri; qbus nihil addi nihil detrahi pt. qq negandum ō est infinitatem habere se antecedenter ad duo priora. Seqr n̄ si res infinita est secundum essentiam eam infinitam secundum extensione et duratione et irreceptibile ee: et consequenter ad duo posteriora, q^a quod deus sit in nullo gre sit ut sit per existentiam, quodq; ō sit ab alio seqr ut nullos suæ perfectionis limites habeat: licet secundum imperfectum nrum cogitandi modum ex ipso, quo deus est a se nondum illigamur

Cum nullos perfectionis fines agnoscere. Et 1° quod in deo sint infinita attributa et perfectiones cum plura et plura sint infinitum attributa in deo concipi et pint, quae et a Ethnicis ad certum numerum tenebri solent.

Quaeres 2° utrum infinitas sit perfectio simpliciter simplex.

R° Et esse formaliter, esse tamen formaliter, et esse formaliter. nam sic est mera negatio tri, at negatio mera est perfectio simpliciter simplex. est formaliter, nam est ipsa perfectio essentialis dei ut possibile omne seu cogitabile perfectione formaliter aut eminenter continens. pt a perfectio secundum essentiam sumi, vel ut est quid antecedens attributa et eorum radix, vel etiam ut attributa complectitur. priore modo pro una perfectione simpliciter simpliciter haberi pt posteriore et tamen est unum attributum quod plurium attributorum complexio. sic infinitatem priore modo sumpta praesertim explicamus

Articulus 2us utrum aliquid aliud quod deus pit esse infinitum per essentiam?

Non est dubium quin aliquid sit infinitum praeter deum, nam vel ipsa materia est quid infinitum, quatenus nullam speciem sit ex ppso 3i phs. text. 66° et ad

infinitas spēes extendi p̄t aut etiam q̄tenus existens
sub una fōa subaāli, remanet in pōa ad varias fōas
accidtales. Sed hæc infinitas est huius scdm quid, et
imperfectione potius dicit q̄ perfectione et coitur ppsi
admittunt infinitum syncategorematicum in ptibus q̄titatis,
quod est infinitum in pōa. dubium est an pter deum detur
infinitum actu scdm perfectione. cum ā infinitum scdm per-
fectione ēē p̄t vel in oī gre, quod est scdm essiam, vel in
certo gre, v.g. scdm magnitudine aut multitudine, sic
agitur de priore, de posteriore seqtibus arlis. sic.

Unica clūo, nec datur nec p̄t dari aliud infinitum
per essiam pter deum.

prior pars ostenditur.

1° ex illo psal. 34i dne quis slis tibi? eēt a creatura
slis deo, imo deus eēt si foret infinita scdm essiam.

2° quidquid est pter deum, factum est in mensura
numero et pondere, sapiæ 11°. go ō ē infinitum scdm essiam.

dices illectus creatus est virtutis infinitæ cum se
extendat ad vrle quod se p̄t extendere ad infinita sgularia,
go natura cuius est illectus, infinita est scdm essiam.

dist. aut. est virtutis infinitæ, extensive esto,
intensive, n. na vel ipsum vrle intensive infinitum
ō ē, cum in se perfectiones infinitas ō includat, sed per
gradus inferiores perficiatur; nec concedit s. Tho. ad
2m illectum infinitum ēē. dicit ē huius cum se se

se se extendere quodammodo ad infinita et si quam infinitatem sit, eam illi competere, quod o habeat esse receptum, sive quod a materia separatus sit nullique organo addictus. quare neque materia qua subiaceret illectui infinita est secundum essentiam: sed neque talis esset, quis illectus infinitus foret intensive, quando o continuo perfectionem omnem formaliter aut eminenter in se includeret.

posterior declaratur eum quia infinitas per essentiam fundatur in essentiali perfectione continente perfectionem omnem possibilem formaliter aut eminenter. at nihil tale dari potest praeter deum. eum quia vel tale infinitum foret a se, vel o, si prius, esset deus: si posterius o foret infinitum per essentiam, cum o haberet maxima perfectione scilicet esse a se.

dices dei potentia infinita est, ergo potest producere infinitum per essentiam

nego consequentiam quia infinitum per essentiam extra deum repugnat esse in factum, ex hypothesi, et tamen o esset factum, quando deberet in se includere perfectiones omnes, et proinde esset a se, sine quo o est infinitum per essentiam: quare o datur terminus extra deum par eius potentiae: datur solum intra deum. neque tamen desinit omnis eius potentia infinita esse, quando quanta est, et nulla ei facta cuiusque perfectionis additione ad omnem effectum

possibile extendi p't. sic alias diximus valorem meritorum Xri infinitum esse, q° quis illis nihil addatur, plus et plus in infinitum mereri p'ut, esto nihil infinitum mereantur.

Artic. 3us et 4us utrum possit esse aliquid actu infinitum secundum magnitudinem et multitudinem?

Concludit s. Tho. neutrum dari poe. o prius, q'm o p't infinitum esse cpus, ut pote quod debriatam foam subaale habere d't, et d't moveri poe, cum tn nec rectam poet moveri, nec circulariter, o posterius q'm numerus oi est multitudo mensurata per unum: at infinitum per unum mensurari o p't. sed haec quae ppsita sunt o expendimus.

Quaestio 8a de existentia dei in rebus.

Artic. 1us utrum deus sit in oibus rebus?

Sensus est utrum subaa dei fusa sit per res oes. hoc a explicat s. Tho., q'm infinitate secundum essiam sequitur infinitas secundum extensionem locale, sive immensitas, et haec illigi o p't quin deus sit in rebus sit.

Unica clu, deus est in rebus oibus. Ita s. Tho.

1° ex scpra 3i regum 8° si caeli caelorum te capere o p'ut, q'to magis domus haec quam aedificavi. psal. 138°

suam munditiam &c. et ideo nihil inquinatum in eam incurrit.

Caeterum sic deus dicitur esse in rebus, ut tamen potius eas contineat, quam ab illis contineatur. nam, ut sanctus Thomas ad 2am licet corporalia dicantur esse in aliquo, sicut in continente, tamen spiritualia continent ea in quibus sunt, sicut anima continet corpus. Ideo sanctus Augustinus lib. 83 quaestionum quaestione 20a dicit, quod in deo potius sunt omnia, quam ipse alicubi.

Quaeres utrum dei in omnibus rebus existentia ex eius operatione demonstrari possit, hoc praesertim quaeritur, quia sanctus Thomas dei in rebus existentia probat ex eius operatione.

Aliud est quaerere demonstretur ne modus quo deus est in omnibus rebus, aliud demonstretur ne tantum, sit ne in rebus omnibus, prius demonstrari non potest, neque in capimus ut tradit magister lib. 1o dist. 7a litt. a quomodo deus incommutabiliter semper in se existens praesentialiter, potentialiter essentialiter sit in omni natura, sine sui definitione, et in omni loco circumscriptione. quomodo sit in rebus quae moventur gravantur corrumpuntur sine sui mutatione. quomodo totus in omnibus, totus in singulis. Ideo sanctus Chrysostomus homil. 2a in cap. 1um ad Hebraeos dicit nos non intelligere quomodo deus sit ubique de posteriori quaeritur.

Certum est autem non deesse argumenta quibus saltem probabiliter ostendatur deum esse in rebus omnibus. cuiusmodi sunt

ista. 1° sic est coīs oīum hoīum sensus, exceptis pau-
cissimis qlēs Judaei quidam qui deum hierosolymitano
templo includebant, et arlēs lib. de mundo ad alex.
c. 2° et 6° si eius author e, et 1i de caelo text. 100°
at lib. 2i de gratiae et corrupt. text. 59° ubi deum
collocat in extrema caeli circumferia. atq. ex illo
coī sensu s. athan. oratiōe contra Idola pbat sole
et lunam aliamve creaturam deum ō ēē. 2°, quo
angeli praestantiore subaam sūt, eo maius spatium
occupare pūt, ut coīs est ēsgorū sūia. gō cum deus
sit praestantissima quae cogitari pt, subaa, dt omnibus
in rebus existere. 3° deus ō est addictus certo
loco. gō est in rebus oībus. aut pbr vel illi ex
necessitate addictus eēt, vel libere, ō prius, quaena
in rao deum caelo potius q alteri loco alligasset,
ō posterius, qa si ita eet, poēt alibi se se consti-
tuere: quod fieri absque mutaōe poē ō videtur.

Certum e 2° etiam pbabilissme ex operaōe
concludi, quod sit in rebus, hoc sc. mō posito quod
deus agat in res oēs (ut certe agit ō solum ut ēē
incipiant, sed etiam ut conserventur cum sit ipsum
ēē per essiam, et oē creatum eius effectus ēē.
Debeat) modus agendi perfectissus illi dt attribui:
est a modus ille perfectissus ut agens indistans

operetur. ergo dicitur attribui deo et proinde dicitur a rebus omnibus in quibus scilicet saltem ad earum conservationem operatur indistans esse.

Nec dicas creaturas eo perfectiores esse quo magis distant ab eo in quod operantur. Nam id ostendit, secundum quid perfectius esse operari in distans, scilicet posita limitatione naturae: quia absolute et simpliciter praestantius est agens indistans operari. Ita posito quod rex in omnibus partibus regni esse omnipotens, eo maior est, quo remotiores provincias regit: tamen absolute maior esset si omnibus sui regni partibus moderandis ipse per se interesse posset.

Certum est 3° aliunde quod ex operatione demonstrari potest, dei in rebus praesentiam, puta ex comparatione immensitatis cum aeternitate et intellectu dei, hoc modo. Deus secundum immensitatem tantum extendi dicitur proportione servata, quantum secundum aeternitatem et vim intelligendi extenditur. ergo si aeternitas ad omne tempus omnemque durationem, si vis intelligendi ad omnia actu intelligibilia extenditur, immensitas divina ad omnia spatia et proinde ad res omnes extendi dicitur. Sed aeternitas extenditur ad omne tempus, omnemque durationem, vis intelligendi dei ad omnia actu intelligibilia. ergo.

Et sic quidem discrimen inter vim intelligendi et immensitatem. Illa extenditur ad omne intelligibile, sive sit ens —

actu, sive possibile tantum, quin et possibile actu illi-
gibile est. Hæc ad res solum existentes, ō ita ad
possibiles actu extenditur. neq; in per suam immen-
sitatem deus est actu in rebus mere possibilibus, interea
verum est sicut ad oīa actu illigibilia vis illigdi ex-
tenditur, sic ad res, quæcumq; sunt actu contrarie, sua
mensitate extendi. his positis.

R° ex operaōe dei demonstrari quod sit in rebus.

1° Scpra colligit dei in rebus præsentiam ex eius
operaōe act 17° ō longe est ab unoquoq; nrûm, in
illo n̄ vivimus movemur et sumus. Ubi ō ē dicendum
eo mō cludi præsentia dei per operaōe, quo conclu-
deretur æternitas quæ ō pt ex operaōe tq per causa
foāle colligi. aliud n̄ fert sic discursus, deus in me agit
go ē æternus. aliud iste, deus in me agit, go ō distat a
me. In priore actio est medium mere maāle et
extrinsecum, sicut pingere maāliter se ht ad ostendendum
quod homo pictor sit. In posteriore operaō ē medium
foāle et intrinsecum, q̄le ē dum ita colligo, sol agit
in visceribus terræ. go vel secdm se vel secdm virtute
ibi præsens est.

neque dicas scpras uti ō nunq̄ mediis ō foālibus
et intrinsecis, ut in hoc discursu hieremiæ 23° putasne
deus e vicino ego sum et ō deus de longe. si occultabr

vir in absconditis et ego ō videbo eum? numquid
cælum et terram ego impleo? ubi ex immensitate
pb^x cognitio, cum tn eius caa sit infinita vis cognos-
cendi. nam si uno aliquo loco assumeretur caa ō
foalis, ō sequeretur passim ō assumi, imo id sæpius
fieri indicandum eet. deinde cao istius discursus
foalis est hoc sensu, quod si dei poa illigdi infinita
ō eet, deus q^a præsens foret illigeret abscondita,
qm per suam præsentiam obiecto applicaretur.

2° ex patribus, s^to Chrysost. in cit. locum ad ubi
quid i, dico longe, adeo ppé e ut sine ipso vivi
nequeat: qdm ignorari ō pt ubiq. ac diffusus, qui
ō longe ab uno quoque nostrum est, vel potius in
nobis est, ita neque opifex oium. s^to eug^o sive
authore lib. de essia diitatis initio, sup oem quippe
creaturam præuidet regendo, subtus oia est susti
nendo atq; portando ō pondere laboris sed infatigabili
virtute, qm nulla creatura ab eo condita pse subsistere
valet, nisi ab illo sustentetur qui illam creavit.
Idem hui s^t emselmus in monologio c. 2°, hugo
victorinus lib. 6^i eruditionis didascalicæ cap. 19° et
alii.

3° ut ex operaōe dei demonstretur eius in veb^s
existentia sufficit ut constent duo, alterum nisi operari
in distans, alterum cum agens pit indistans ee vel

scdm suppositum, vel scdm virtutem, deum o posse agere, nisi sit indistans scdm suppositum. sed constat utrumque illud verissimum esse, ~~prius qde~~

prius qde 1.° ipsd agnoscit ppsus 7i phs. text. 7° usq; ad 14um, 2i de gratioe et corruptione text. 43° et 1i meteoro. c. 2° deinde ipsa experia docet nullum agens naale agere in distans, sp. in praesens est vel praesentia suppositi, ut cum sol suam ex se 1am profundit lucem, vel praesentia vrtis ut cum per aerem propagat lucem et per eam in primo sibi subcto pductam aliam lucem in remotiore subcto imo et alios effectus pducit. Idem sentiendum de igne et aliis agentibus. oppositas hypotheses de magnete et sllibus phi explicant. 2° no agens infinitum poet agere in distans, qm eius voltas efficacissa est, etsi velit effectum poni etiam in loco remotissimo, eum e nihilo sui erumpere oporteat. sed hoc dici o pt. eum qa voltas nihil efficit nisi mediante poa seu facultate executiva (sive illa in deo disgnatur a voltate, sive sui voltati duo tribuantur munia sc. decernere et exequi, sicut ead. voltas qtumcq; velit obctum illigi, ipsa in pse obctum o illigit sed per illectum solum: at facultas executiva postulat applicari effectui. eum qa nihil plus voltas pt respectu spatii remoti, ubi o est, vel effectus in eo ponendi q poet respectu duraois distantis, cui o eet praesens, vel ponendi

in ea effectus. quid ergo facit, quod voluntas a spatio distans dicitur existere, nam et existit voluntas duratione distans. et sicut hic non existit nunc ista et illa sic non existit: nec videtur magis obsistere ponendo effectui quod non existat nunc, quam quod sic non existat cum et quod sic non existit, perinde ut quod nunc non existit se habeat ac si non existeret. sed voluntas quantumvis efficacissima nihil potest respectu durationis distantis vel effectus in ea ponendi: neque enim si per impossibile deus non esset aeternus, et posita nunc volitione condendi alterius mundi post unam hebdomadam praesens non esset isti hebdomadae, illum alterum mundum ullatenus condere, aut potest condere. nam si hoc potest satis esset deo uno momento extitisse et in illo decrevisse quaecumque futura essent in perpetuum ut omnia quo fuissent ordine decreta venturis temporibus existerent; quod per se absurdissimum videtur.

posterius vero, scilicet deum non posse agere nisi indistante secundum suppositum ostendere. 1° quia deum sic indistantem esse in agendo est perfectio simpliciter simplex. cum quia nihil perfectionis includit, alias deus nunquam ageret indistans, cum quia quod agens creatum non agat indistans secundum suppositum, defectus est in eo scilicet quod limitatum sit quod quidem nocere potest si immediate applicaretur passo,

ut patet de igne qui comburiret potius q calefaceret
si immediate applicaretur. 2° si poet agere indistans
scdm suppositum maxime quod scdm virtutem praesens
esse poet ubi scdm suppositum o existeret. sed hoc dicio
pt nam dei virtus vel a deo discta eet, vel o.

si prius diceretur cum ipsa virtus foret creatura
postularet a deo conservari, perinde ut aliae creaturae
conservantur, o poet a conservari nisi a deo, scdm suppositum
indistante. per quid ?? an per aliam virtutem? sed hoc si
diceretur in infinitum progrediendum eet, quae rao saltem
eos convincet qui admittunt immediatam conservationem
immediatum concursum, et cum ex rao 1ae cae demons-
trari putant sicut ex ea demonstrari videtur. sed
posterius dicendum est, neq; alia dei virtus e pter
oipoa, sed oipoa a deo o disgnitur. go.

minor certiss.a est et eius certitudine supposita ri-
chardus a s.to victore lib. 2i de trinit. c. 23° ex ea
cludit praesentiam dei in rebus oibus, si i, deus vere
oipotens est consequter ubique pt, si ubiq; pt poalitr
ubique est, si ubique poalitr est, et ubique essialitr,
neque i aliud est eius poa atq; eius essia.

maior pbr. Cum q.a ubi alia est virtus, qua
suppositum pse distans sit presens effectui virtus ead.
ut suppositum afficit, est aliquid accidentale, ut patet

de luce solis, quae non solum, ut propagata a sole, sed etiam ut in sole existit, est accidens, ut dicitur de influentiis, si disgregantur a luce, id est de virtute quam magnes et similia ex se profundunt. Sed dei virtus ut deum afficit, non est aliquod accidens, est in omnipotentia. ergo non est alia virtus per quam deus secundum suppositum distans operetur, ac proinde non est alia virtus praeter omnipotentiam eam quam neque in creatione, neque in aliis operibus dei potest esse alia eius virtus praeter omnipotentiam.

non in creatione. nam ubi est talis virtus dicitur illa propagari per medium aliquod et in illo recipi, ut patet de luce solis, quae propagatur per inferiora corpora et in iis recipitur. Sed in creatione tale medium cogitari non potest, non si 1a sit rerum omnium creatio, qualis fuit angelorum, materiae 1ae caeli et terrae, ut constat. non si 1a non sit qualis est creatio animarum rationalium. quia in subiectum aliquod supponitur idoneum non videtur recipiendae virtuti, quae serviret creandis animabus rationalibus. deberet enim virtus illa spiritalis esse ut animae rationales spiritales sunt.

non in aliis operationibus. nam in iis producitur solum forma dependenter a subiecto. ergo deus praesens est eidem formae, quia subiecto praesens est, cum subiectum et forma sibi mutuo praesentissima sint. at deus praesentissimus est subiecto, v.g. subanimae angelicae vel animae rationali, si forma producenda

dependenter a subiecto spiritualis sit, vel [illegible] si forma producenda sit materialis. quae ratio probat dei praesentiam in foris, si non precise ratione ipsarum, saltem ratione subiecti in quo sunt. praeterquam quod iis immediate propter ipsas praesens esse probatur ob earum productionem immediate ab eo dependentem.

~~at~~ [illegible] Inquies sufficeret res producta pro subiecto, sicut in sententia admittente creationem distincta a re creata ipsa creatio rem creatam pro subiecto sit. Id falsum est nam hoc contingit in creatione, quia productio activa et productio passiva sunt quid idem re, et proinde ubi posterior, ibi et prior dicitur existere. at nihil tale contingit in virtute productiva. Imo illa vel est in producente, vel in subiecto in quo vices producentis gerat ad aliquid distinctum a subiecto producendum, ut patet de calore, qui v.g. est in ligno non ad lignum sed ad ignem in ligno producendum.

Dices demonstratio illa ex operatione neque est a priori neque a posteriori. ergo.

nego ant. esset quidem demonstratio a priori si operatio esset forma per quam deus esset formaliter, sic aut illic, at non est, ut pluribus patebit sequenti art. ubi probabitur deum esse super caelos non est inquam simpliciter, esto secundum mensurationem aliquam et modo veluti corporeo sit in loco per operationem transeuntem, et itaque demonstratio a posteriori, nam ex operatione tamquam ex effectu demonstratur causa indistincta, quae

quae sicut est conditio tenens se ex parte causae, ita ad causam ipsam merito refertur. quod perinde dicendum est, si debriate concludatur Indistantia secundum suppositum, atque si Indistantia Indebriate sive secundum suppositum, sive secundum virtutem concluderetur.

Instas prius est rem produci quam deum esse in reipsa, ergo praesentia et Indistantia dei ex ~~operatione tq~~ ex aliquo posteriori non concludit.

Dist. cons. Indistantia dei, ut dicit relationem coexistentiae cum re producta, c. ut dicit deum esse, ubi res per productionem ponenda est, n. at dum ex operatione tq a posteriori colligimus dei praesentiam, sumimus eam posteriore modo, non priore. quo priore modo si accipiatur rei productionem praesupponit, et proinde ex ea tq a priori colligitur. a priori inquam non quod sit vera causa dictae praesentiae, sed quod ad eam praesupponitur, quam nisi esset productio, res non existeret, et si non existeret, deus ad eam relationem coexistentiae non haberet.

Articulus 2us Utrum deus sit ubique?

Posset cogitari deum esse in rebus, et et tamen res easdem omni ex parte non replere, et proinde non esse ubique. Sanctus doctor deum posuit in rebus omnibus, sic quaerit utrum ubique existat. duplicem autem modum assignat existendi in rebus.

primum in alio gre q locati, quo ratio ō d in re cui dat
ee. 2um in gre locati, quo sumus in hac schola. utroq;
vo mo vult ee in rebus. priore qtenus dat eis ee et
virtute locativa. posteriore vo qtenus oem locum replet
hoc posterius plo pluribus explicandum est, et qm deum
ee ubiq; vel ~~ostatum~~ replere res oes actu existentes vel
aliquid amplius, hac quoq; duo expendemus, utrum deus
sit extra mundum, et utrum in spatiis imaginariis.

Sectio 1a utrum deus in ratione locati
idq; repletive sit in oibus rebus?

Unica clno, deus e in rebus oibus in ratione locati, idq;
repletive, ita s. Tho.

prior pars ostendr. nam ee in rebus in ratione locati,
est in iis ee tq in loco, sed ita se res st. go.

minor pbr.

1o ex patribus sto hieron. in cap. 66um Isaiae ubi dicit
deum ee forinsecus et extrinsecus in oibus locis, et extra
ea oia. sto leone homilia 3a de nativitate, ubi universi
tatis, i, conditor totus ubiq; praesens et ursa excedens.

2o deum ee in rebus, tamq in loco, est in eis ee tq in
aliquo disto, quod aliquo mo contineat, quodq; pit o moveri
moto locato, si mobile foret, et illo immoto moveri pit
sed deus ita se st ad res oes. nam sunt illae a deo dictae,

et deum aliquo modo continent, et si deus per impossibile mobilis foret, illis immotis moveri poset, sicut et res ipsa illo immoto moveri poent. go

posterior probatur, deum esse repletive in rebus est eum esse totum in omnibus et singulis rebus, eas ita pervadere ut secum eas compatiatur, nec sic arctari earum finibus ut extra eas vel esse omnipotens, vel etiam actu omnipotens existat et hoc quoque est deum immensive esse in rebus omnibus. sed deus ita est in rebus. nam 1° est totus in iis omnibus et singulis cum sit substantia spiritalis, et certum situm vel ordinem non habeat quo differt enim a corpore quod omnipotens est totum in singulis rebus in quibus existit sed per partes (quod est esse circumscriptum per quarum alias aliis rebus respondent quod quia deest rebus incorporeis dicitur omnimodo in loco omnipotens esse ut a boetio quod illigdum de modo corporum quae sunt in loco per quantitatem dimensivam tum ab indivisibili quantitatis sive permanentis quod determinatum situm in quantitate permanenti, sive successivae quod determinatum in actione et motu ordinem habet, ut explicat S. Thomas ad 2um. 2° deus res omnes in quibus existit comparatur secum, quo differt a corpore locato, quod excludit aliud corpus ab eo spatio in quo est sive pervadatur eo loco, quae omnes nulli ipsi interim vocant et qui cogitatur esse pars imaginarii spatii sive omnipotens.

dicit quod est totum alicubi, nihil eius est extra locum illum. ergo deus totus esse oportet in omnibus et singulis rebus.

Disquo aut. quod est totum alicubi totalitate quantitatis, concedit S. Thomas. ex cuius doctrina tradit unum idemque corpus ne divinitus quidem in pluribus locis esse potest circumscriptive, alii negant sed esto aut. totalitate essentiae, M. non v. g. albedo secundum essentiam tota est in una subiecti parte et tota in altera. at deus omnino dicitur totus totalitate quantitatis sed essentiae tantum.

Quaeres utrum id quod deus est in rebus omnibus repletive sit speciale dei attributum, et illud positivum an negative?

R.o 1.o esse speciale attributum. attributum quidem, non sicut quantitas rei quantae, iam essentialiter constitutae sit id quod deus est in rebus, deo iam constituto secundum suam essentiam advenire concipitur, speciale vero, quia sicut ead. quantitas est speciale accidens distinctum ab aliis accidentibus rem quantam afficientibus sic et attributum istud dei distinctum ab aliis attributis consequentibus eius essentiam qualia sunt aeternitas sapientia providentia &c.

R.o 2.o illud attributum esse positivum. Ratio est quia proportione servata est respectu dei, quod est quantitas et magnitudo respectu corporis, solet in scripturis et patribus per magnitudinem explicari, et sicut extensio corporis eius est quantitas et magnitudo sic immensitas dei virtualis quaedam est extensio ac magnitudo qua deus rebus omnibus respondet: sed quantitas et magnitudo —

Cporis est quid positivum. go. sonat qdem vox immensitas aliquid solum negativum sed tum grammaticaliter sicut incorporeum in deo et rebus spiritualibus grammaticaliter tum mera negatio est.

Caeterum illa dei virtualis extensio eiusque ubicatio est, nam ne virtualiter qdem hanc ab illa necesse est disgui neque in disgueremus in creatis ubicatione ab extensione si ead. extensio rem immutabiliter locaret, at dei magnitudo deum immutabiliter locat ita ut o sit nunc hic nunc alibi, nunc in maiore nunc in angustiore spatio ut adhuc clarius ex sequti sectione constabit.

Sectio 2a utrum deus sit extra mundum?

Iam manifestum est deum replere oia et certum est deum o sic arctari rebus creatis existentibus ut si nomen craret mundum in eo o existeret, sed in saltem ostendunt ea loca quae negant deum caelo coerceri, qlis est iste 3i reg. c. 8o si in caelum et caeli caelorum te capere o put, qto magis domus haec quam aedificavi. q* utrum extra res oes sive extra mundum actu existat sit

Unica clno, deus est supra mundum. Ita sentiunt altissiodorensis lib. 1o suae summae c. 15o, maior in 1o dist. 32a q. 1a, Richardus ead. q. a. 5o q. 4a. bannes hic art. 2o. Sanbertus ad hanc q. disp. 2a a. 6o et alii.

1° ex scpra Job. 11° excelsior cælo est, et quid facies? pro fundior inferno et unde cognosces, longior terra mensura eius, et latior mari est. Ibi o qdē Job ipse sed sophat nahamatites loqr, tn illa verba recipiuntur coiter ad probandam immensitatem dei; Job. 22° eliphas ē hemanites, an o cogitas ī, quod deus excelsior cælo sit et super stellarum verticem sublimetur; Isaye 21° quis mensus est pugillo aquas et cælo palmo ponderavit quis appendit tribus digitis molem terræ et libravit in pondere montes et colles in statere.

2° ex patribus Sto dionys. lib. de diis noibus c. 9° ubi dicit dei magnitudinem ēē extra oēm magnitudinem superfusam et superextensam, et locum omnem continere; Sto hilario lib. 1° de trinit. ubi concilians hæc verba qui tenet cælum palmo et terram pugillo, cum his cælum mihi thronus est, terra a scabellum pedum meorum ut in his ī, cunctis originibus creaturarum deus intra et extra et supereminens et internus idē circumfusus et infusus in oīa noscebatur; Sto ambrosio in illud capitis 3i ad ephes. ut intelligere possitis quæ sit latitudo &c. deus ī, o solum implet oīa, sed et excedit nec ī clauditur, sed oīa intra se ht; Sto hieron. illud Isaye 40° quis mensus est pugillo aquas et cælos palmo ponderavit et alium locum capit. 66i ubi cælum dr sedes dei sic interpretatur ad idem caput 66,

sicut qui pugilla et palmo aliquid tenet, illud includit
et excedit, et qui sedet ista est in sede ut tamen supra
sedem extet, sic deus ista est in omnibus, ut sit sup.
et extra omnia; s.to Aug.o 7.i confess. c. 5.o ubi consti
tuebam, in conspectu spiritus mei universam creaturam
et feci unam massam grandem, discretam gradibus, sane
finitam, te a dne ex omni parte ambientem eam et pene
trantem sed usquequaq; infinitum tq si mare esset
ubique, et undiq; per immensa spatia infinitum
solum mare, et haberet intra se spongiam quamlib.
magnam, sed finitam, tamen plena esset spongia illa ex
omni parte sua immenso mari. s.to greg. homil. 17.a
in Ezechiele, ut indicaret, in omnipotens deus interiorem
se esse et superiorem omnibus caelum ipse sibi sedem esse
perhibuit, ut vero se ostenderet omnia circumdare caelum
metiri palmo et terram se asserit pugillo concludere
ipse interior et exterior, ipse inferior et superior,
regendo superior, portando inferior, replendo
interior circumdando exterior; s.to damasceno 2.i
de fide c. 6.o caelum, in circumdatio visibilium
et invisibilium, intra ipsum et intellectuales an
gelorum virtutes et omnia sensibilia concluduntur,
ipsoq; determinantur ambitu: solus enim deus in
circumscriptus est, omnia replens, omnia continens et
omnia ambiendo trians, et super omnia existens et

et condens universa. Sic et similibus deum sup mundum,
ō solum potestate sed etiam actu ēē clarissime traditur.

3° ratione, ēnunq^a deus extra mundum p^t alium
mundum condere: g^o ē extra mundum. ē ꝯ prius naā
caam ēē alicubi sive per suum suppositum, sive per ortem
q ibi operari, et si ō sit virtute a suo supposito dicta
prius ē ibi ēē sedm suppositum. at dei virtus ab eius
supposito dicta ō est. ēnunq^a deum actu ēē extensum
infinite nihilque expectare quod ē actu extenso
fit extensum actu, est maxima perfectio, sicut magna
perfectio est aeternitatis dei quod actu extensa sit, et
tpus ō expectat quod ē actu extensa, actu extensa fiat,
ut proinde in aeternitate ēē potestate extensum ab actuali
extensione ō separetur. ēnunq^a denique q^a nisi deus sit extra
mundum suam infinitam extensionem actualem habeat,
obnoxius erit mutaōi et motui locali. mutaōi qdē puta
si vel cpus aliquod pducatur supra caelum, ēnunc ꝯ
in eo ēē incipiet, ubi prius ō erat, vel cpus in quo
iam erat annihiletur, ēnunc ꝯ in eo ēē desinet, quorum
neutrum sine mutaōe fieri poet, sicut mutari illig^r
angelus si ad locum maiorem se dilatet, vel se restringat
ad angustiorem: motui vō locali, ut si contingeret
mundum in quo eēt deus moveri motu recto: tunc ꝯ
si ō pte, saltē per accid. et ad motum ipsius mundi mo-
veretur. quid si sup caelum eēt cpus ut S^tus ēso. 3^a pte

q^e s. 7^a a. 4° xri cpus supra cælum empyreum ponit, et si se cpus vel erigeret vel inflecteret nonne et deum per accid. ad motum istius cporis moveri contingeret dico per accid. o quod vere moveretur deus sicut cum dr terræq; urbesq; recedunt, o vere moventur terræ et urbes, sed quod moverentur solum ad motum alterius. at deus mutaoi et motui locali obnoxius ee o pt. cum in eo ne minima sit qde vicissitudinis obumbratio Jacobi 1°.

nec dicas illigi quod dei poa o mutetur quia extendatur ad novos effectus, nec proinde mutandum deum quis ad alia loca extendi incipiat. neque g mutatur poa, qm actio recipr in passo, unde necesse o est poam identificare sibi suum actum. at extensio actualis est in eo subcto, quod extendr. quare vel subctum sibi identificat eaud. extensione vel nisi ea sibi identificat ea nova adveniente mutatur intrinsece, go fieri o pt quin deus ~~pt~~ vel sua extensione oem habeat actu, vel nisi ea habeat, ad eius novæ adventum mutetur.

neq; etiam dicas nihil plus aut minus futurum fuisse in intellectione aut volitione dia, quis ad res plures aut pauciores in aliqua tporis dria extituras extensæ fuissent, neque addendum aut detrahendum quidquam diæ immensitati, sive ad maiora protenderetur

spatia, sive ad angustiora restringeretur. nam vel im-
mensitas dum ad nova spatia extenderetur, supponeretur
semper eand. intrinsecam habere extensione, vel o. si
posterius male comparatur cum illectione et volitione
dia quae sunt actus et voltatis, et nihil patiuntur
intrinsecum, quo magis minusve in actu ponantur.
esto aliud atq; aliud extrinsecum patiantur, ad quod
terminentur, cum poent o triari, cum e contra immen-
sitas aliquid intrinsecum pateretur, puta novam actuale
extensione, sive maiore sive minore, per quam o poet
o mutari. prius dici o pt, nam quo v.g. ead. foret
extensio actualis intrinseca per quam nunc soli mundo
qui creatus est, mox alteri mundo qui recens creatus
eet l'o extenderetur: neq; 2 dici pt ead. semper ee ex-
tensio interior, quae solum extrinsece mutetur ob
spatium extrinsecum. Iam 2 patet qm spatium recens
productum pendet a deo, in priori deum ee, ubi ponendum
e novum spatium, q idem spatium ponatur, et proinde
dt extensio actualis interior dei, novum spatium
antecedere. deinde dicimus qd e illectione et volitione
dei semper easd. ee intrinsece sive ad plura, sive
ad pauciora obcta extendantur. sed hoc dicimus qm
eas in ratoe actuum cogitamus extensiores ee oi
obcto contingenti pendente a decreto; at si deus
extra mundum o eet, actualis eius extensio o
plus pateret q mundus existens, et sic ut sit

apta comparatio extensionis dei cum ylletione et volitione sicut hae latius patent omni contingenti obiecto, sic extensio dei omni spatio producto latius patere cogitanda est. Ubi hoc quoque erit simile inter utrasque, quod sicut hoc et ylla decreto obiecto fuit coexistentia quaedam ylletionis et volitionis cum eodem obiecto, coexistentia ipsa cum eo in ratione obiecti, sic et novo creato mundo sit nova dei cum eo coexistentia, et sicut prior coexistentia nihil superaddit praeter quamdam relationem rationis sic et posterior nihil extensionis dei praeter aliquam relationem rationis superaddat.

Sectio 3a Utrum Deus sit in spatiis imaginariis?

Cum deus sit extra mundum patet eum ibi saltem in seipso esse, nam et patres deum sibi ipsi pro loco assignant. Sanctus Augustinus in psal. 112 dicit: aliquis antequam faceret deus sanctos ubi habitabat? deus apud se habitabat et apud se est deus, et triti sunt antiqui illi versus, quos refert Carthusianus in 1 dist. 34 q. 1a.

Dic ubi nunc esset cum praeter eum nihil esset,
Et nunc ubi nunc, in se quoque sibi sufficit ipse.

Sed et deus existit extra mundum negative hoc sensu quod ambitu mundi non coerceatur. dubium est a Utrum dum extra mundum esse dicitur, dicatur esse in alio

100

Certum est ō ēē in alio positivo. nam extra mundum nihil positivum existit, quare si partes, ibi et extra, ita sumerentur ut spatium positivum designarent deus neq; ibi neq; extra mundum ēē dicendus eēt. sed est ne in spatiis imaginariis.

Unica ratio, melius dicitur quod deus ō sit in spatiis imaginariis.

1° patres id insinuant, Tertullianus lib. ad sum. praxeam c. 5° ante oīa deus erat solus, ipse sibi et mundus et locus et oīa: ubi ante mundum deum ō alibi ponit q in seipso, s. Aug. cit. loco; s. Bernard. lib. 5i de consideraōe c. 6° ubi, alias uō, ubi erat, anteq mundus fieret, ubi est: ō ē quod quaeras ultra ubi erat: praeter ipsum nihil erat: gō in seipso erat.

nec contrarium docet s. Aug. 11i de civit. dei. c. 5° imo nrā sniā satis aperte favet. nam ibi agit contra ppsos qui volebant ~~ante~~ mundum fuisse ab aeterno ne deus infinito tpore otiatus eēt; urget a illos, si infinitum tpus ante mundum admittendum ē in quo fuisset otiatus deus nisi condidisset mundum ab aeterno et infinitum spatium admittendum sup mundum, in quo fuerint infiniti ab eo condendi mundi, si noluit iidem ppsi in eod. spatio otiosum fuisse. quod si noluit sup mundum admittendum ēē spatium, nec tpus ullum ante mundum admittendum

ee. sit copñ ſ' eng', si tlli (ſſ si) ſuſtinita ſpatia-
tpoꝛil ante mundꝰ rogitaꝝ ꝯ qbꝰ eis ꝺ ꝺiꝺatuꝛ ꝺeꝰ
ob opꝰ ee ſſeꝛe potuiſſe, ſitꝫ ꝺo rogitent extꝛa mundꝫ
ſuſtinita ſpatia loꝛum, ꝯ qbꝰ ſi quiſq ꝺiꝛat ꝺ potuiſſe
ſtaꝛe ꝺiſpoſuit, ꝺne ꝯſequens ꝺicꝫ ꝯ mundabiles
mundos nos opinꝛe ſoleamuꝰ ꝺiꝛe? et poſt ꝺ ſoꝛte
ſubaꝛat ꝺei, quam nec ſuſtinꝛemus nec ꝺebꝛiamꝰ loq ſic
eum, ſimꝫ ꝺe ꝺꝛo ſentiꝛe ꝺignuꝰ eſt, ſatiſtuꝛ ſuppoſta
pꝛæſentia tibiq totus, a tantis loꝛum extꝛa mundum
ſpatiis (quæ ſc. ſimꝫ et ſuſtinꝛi) tpꝰ ꝺmittit ꝺe rogum
abſurꝺ ee ꝺicturi ſumꝰ et tuo tñ atq; ꝯ comparatꝫ
ſuſtinitatis ꝺ exiguo loꝛo, ꝯ quo mundꝰ eſt ꝛogatꝰ
ꝺ opinor non ꝯ ſæp tbꝫ tamiloquia p ꝛog reſtoꝛe, et
poſt quod ſtondeꝛe ꝺ ſuſtinitis extꝛa mundꝫ loꝛ, nec
ꝯ nil ab opꝰ ꝺeꝰ ꝛeſtꝛi ſor ſibi ſtondꝛeꝛe ꝺ ſuſtinitis
ante mundꝫ tpoꝛibꝰ, quod ſi ꝺiꝛem ſtꝛane ee ſoleꝰ
cogitaꝛe, qbꝰ ſuſtinita imaginantuꝛ loca, nullꝰ
nullꝰ ſit ſitꝫ mundꝰ, ſtondꝛeꝛ ei ſtonꝫ ſuſtinitꝫ
ſoleꝰ rogitaꝛe pꝛætꝛita tpoꝛa ſtaꝛa ꝺei ꝛe nullꝰ
tpꝰ ſit ante mundꝫ; ſtꝛi ꝺeſuꝛꝛita ſtideꝛe affꝛ
quod neq; ante mundꝫ ſubſit tpꝰ neq; ſit loꝛ ſupꝛa
mundꝫ ꝛ proinꝺe ꝺ ſpatiis imaginꝛiis ꝺ
ꝛeſtitꝛat.

2 ꝛatꝺ quod multipliciteꝛ affꝛuꝛ.

1ª ſit ꝺeꝰ ſi ꝺiceꝛe ꝯ ſit ee ſtc tlli, ꝛatiꝫ
coexiſtꝛe, qꝫ ipſa poſitiua ꝺ ſunt ꝯ ſtꝛi

Cum ſtlis coexiſtia, ſicut circl raritas ō ſit poſitiua, ſ̄ dum ſtligr ꝺ̄l realiſ̄ cum cognitionis ſtudentia, ſ̄ ꝺeum realitꝫ ō coexiſtit ſpatiis ſmaginariis, nam coexiſtia realis ꝺicit aliqꝺ reale rōne coexiſtia, qꝺ rōn̄ negatꝫ ꝺr̄o foret, negatꝫ ſpatiis ſmaginariis, ō ſ̄ ꝺr̄o cum ō magis rōne reale ꝺicat ad ſpatia ſmaginaria q̄ ad qꝫ ſ̄ quo exiſtit: ad ſor ō ō ꝺicit rōne reale, nec cum ſine aliqua ſui mutatōe ō ꝺicit, ō ſ̄ ſpatiis ſmaginariis cum ſ̄ aliqꝺ reale et poſitiuum ō ſint negatꝫ ſunt ſubiecta reſpectꝺ rōnis realis ſꝺonea, tꝫ ſtit ſor argtō ſalte ō ſ̄ qui rōne realꝫ coexiſtia rebꝫ coratis ſuppoñ.

2ª ꝺeꝫ ō ꝺ̄l realitꝫ ſ̄ rebus nūc poſſibilibus ſō neque ꝺ̄l ſ̄ ſpatiis ſmaginariis.

aū. rarid ꝺ̄l ſr. ꝺ̄l realis prāſentia nec ſ̄ ſtlis ea obiectiue aū poſit cū ſtlis prāſentꝫ ea obiectiue diſpoſet.

Conſ. pbr ſō ō ꝺ̄ rebus ſtlis poſſibilibus qꝫ ō ſunt ſtlia extenſio realitꝫ exiſtꝫ, ſtō quantitatꝫ poſſibilꝫ ſint capacitꝫ aliqua extenſionis ſꝺ neq; ſpatia ſmaginaria ſunt ſtlia extenſio realitꝫ exiſtꝫ, eſto ſint aliqua extenſionis capacitꝫ. ō ſunt ſtlia extenſio, ſō ſ̄ ꝺ̄ ſmaginaria, ſunt ꝺ̄ ſummus capacitatꝫ extenſionis, et ſi attente conſiꝺerentur, aliꝺ nihil ſunt q̄ ſtlia capacitꝫ q̄litatis poſſibilis: ſicut quoꝺ fingꝫtur ꝺam chaos, nihil ꝺē poſuit ꝑtꝫ poſſibilitatē ꝺ̄l nec ꝺ̄l rpōnꝺ qꝺ ex nec audita ſunt.

ꝺ̄ ſpatiꝫ ſmaginariꝫ ō ſtlia extenſio ſꝺ ꝺeꝫ

a mente, ergo deus non est in spatio imaginario, consequens
est quia licet deus possit esse in aliquo indivisibili, quod
proinde extensio non esset, aut extensione non haberet, tamen
ita ponitur in spatio imaginario, ut in eo tamen in aliqua
extensione independente a mente existat.

aut. probatur illa extensio foret aliquid negativum neque
in aliquid positivum esse volunt, quidem ponunt in spatio
imaginario, si negativum, vel privativum vel mere
negativum, non prius nam privatio supponit subiectum. at spatio
imaginarii nullum subiectum est, non mere negativum, nam
sic foret negatio solius quantitatis, quae tamen abest ut sit
extensio, ut econtra supponatur esse negatio extensionis.
Scio negationem illam non excludere capacitatem omnem sed
capacitas non est, nisi in causa quae potest extensionem producere, et
nullum subiectum supponit quod extensionis productioni resistat,
sicut negatio extensionis quantitativae in angelo supponit subiectum
resistens productioni quantitativae extensionis, sed in ipsa est omnis
extensionis mera negatio.

Confirmatur illud negativum non est quid medium inter
quantitatem et meram negationem quantitatis. quid enim esset? an media
quaedam extensio? sed hoc dici non potest. neque enim magis est
aliqua media extensio inter quantitatem et negationem quantitatis
quam sit media aliqua intensio inter hos et hos gradus
qualitatis, et absentiam eorumdem graduum. sed nulla media
intensio datur inter hos et illos gradus qualitatis, et

et eorum absiam. adeoq; sicut o licet assignare haec tria,
intensione positiva, absiam intensionis positivae et inten-
sione negativa, hoc ergo 3um prorsus fictitium est, stante ec-
licet haec tria assignare, qtitate sive extensione positiva
negatione qtitatis, et spatium negativum.

Confirmatur iterum, in duratione o licet assignare haec
tria, tpus positivum, negatione tporis et tpus negativum
sive imaginarium, poneretur in tpus imaginarium ante omne
tpus reale et positivum. sicut sup oe spatium reale ponitur
spatium negativum. at tale tpus imaginarium sive negativum
o datur, eo in admisso debuisset ia ab aeterno fluere illud
negativum tpus cum fuisset aliquid independens a deo sicut
spatium negativum quod sup caelum constituunt a deo independens
est, sed o potuit ia ab aeterno fluere, neq; in magis fluere
potuit q tpus reale et positivum, cum o ratio positivi
sed ratio prioris et posterioris quae perinde tpori negativo
ac positivo coeiret, impediat quominus positivum tpus
ab aeterno fluere incipiat, at tpus positivum ab aeterno
fluere o potuit, tpus in reale sit partes essentialiter priores
et posteriores quae ab aeterno existere o potuerunt, cum id
quod aeternum est nihil habeat prius et posterius sed
totum sl existat. go nec licebit haec tria assignare,
qtitate, negatione qtitatis, et spatium negativum sive
imaginarium &c.

Quare si quaeratur quid sit sup caelum aliud nihil dici
pt existere pter negatione qtitatis, sed quae ibi pduci pt

esto qtitate aliqua sine extensione ibi imaginemur
sicut si vel sic vel sup cælum bone imaginemur
o e quod dicamus ponere medium quendam bone inter
reale et o bone sed est ipse deus o existens qui tn ibi
possibilis est. Licet sane alicui concipere vera supra
cælum spatia, quo innetur ad concipienda immensitate
dei, et quo protendatur in infinitum. Sed istum suum
conceptum corrigere debet, ut quod concipit esse quodd. actuale
spatium, sola qtitatis negatione et possibilitate qtitatis
esse concipiat. neq; in spatium illud nrum est producendæ qtitatis
quod nobis ipsi fingimus, ut sicut aere nrum in quo
ponantur cpora extensa, esse illiginus, sic quamd. capedinis
cogitemus quæ sola recipiendæ qtitati idonea sit ipsa sibi
qtitas spatium est neque aliud spatium est pter ipsam. Et
qde deus instar immensi spatii sup cælum sed ibi o pos
tulat deum instar capedinis in qua recipiatur, postulat
solum in ratione causa efficientis.

Dicit ppsus 4i psc. c. 4o text. 40o admittit locum
internum qui nihil sit aliud q ~~pte~~ spatium pse vacuum.
go spatium negatium admittendum est.

Ro. 1o arles pro explo vacui affert aere, qui i, vacare
cpore videtur; ad vo o e pprie vacuum aut spatium
negatium, 2o o tn asserit ppsus vacuum esse locum q
dicit videri, o solum in i, vasis extrema locus videtur
esse, sed id etiam quod ut inane interiectum est: cu
ipse de sua sua definiat locum text. 42o eius, quod —

continet, extremum immobile 1.um et vo talis locus re-
pugnat. eet in ex hypothesi vanum, et tn o eet, qm
pore aliquo plenum foret. unde ut perperam ab isto
loco interno repetit loci immobilitas. unde nam a repe-
tenda sit ad cit. cap. 4.um explicant psij.

dices 2.o s.tus e so. quod libeto n.o a. 1.o docet deum ee
in imaginatis. go.

R.o s.tus e so. per imaginata o illigit spatia imagi-
naria sed res possibiles quas imaginari pnmus. in iis vo
ponit deum o actu, sed potestate solum. quo solum sensu accipiendus
est dum ibidem dicit deum ee in iis quae fuerunt et erunt.

dices 3.o poet deus condere mundum alterum huic o conti-
guum, sed tunc foret spatium intermedium in quo existeret. go.

negaret aliquis mai. hoc fdmto, quod destructo spatio
reali oporteat coniungi ea, quae eod. spatio reali mediante
distarent ab invicem, verum hoc ostenderet cpus xri sup
caelum attolli o poe, videretur in totum cpus debere applicari
caelo, ne caput eius distaret a circumstantibus ptibus
qbus suis sedibus o insideret. itaq;

nego mi. neq; in tunc foret spatium intermedium
eet ut summum possibilitas ponendae qtitatis quae o magis
verum spatium foret, q duos inter qlitatis gradus sibi o
unitos mediorum graduum absia foret vera intensio. —
distaret tn uterque mundus per suum ubi quod huic
ibi et illum alibi constitueret.

per ubi inquam absolutum quod omnem correndiam ad externum locum antecedit, ut explicavimus tract. de angelis ad q. 52 a. 1° sect. 5ª

Caeteras obiectiones solum ostendunt deum esse extra mundum, non ostendunt ubi in alio esse, quam in seipso. Unde nec ad ubiquitatem pertinet quod sit extra mundum, pertinet solum ad immensitatem. Ubiquitas quippe dicit existentiam dei in aliquo extra se. Immensitas vero deo convenit absolute et independenter ab alio in quo sit.

Articulus 3us utrum deus sit ubique per essentiam, praesentiam et potentiam?

Duobus modis deus potest intelligi esse alicubi. 1° specialiter, quilibet modus, quo est in humanitate per unionem hypostaticam. Joan. 1° verbum caro factum est. Quilibet quo est in sanctis per gratiam ut obiectum cognitionis et amoris, sive habitu solum cognoscant et ament, sive etiam actu: quo de modo agitur Matth. 28° ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi, et Joan. 14° si quis diligit me &c. ad eum veniemus et apud eum mansionem faciemus. 2° communiter quod est per essentiam praesentiam et potentiam. Per essentiam, non quidem ut sit rerum essentia, sed ut sit eius essentia seu substantia in loco, sive sit a loco indistans. Per praesentiam si res in quibus esse dicitur sint in eius prospectu. Quomodo quae sunt in domo dicuntur esse praesentia patri familias, quatenus in eius quodam conspectu sunt, licet sedem substantiam non sit in omni

pte domus. per poam si res eius potestati subdantur, easq; efficiat aut conseruet. Sic de speciali mo o agimus, de quo alibi sed de coi ffuis. Sit

Unica clus, deus est ubique sine in rebus oibus existentibus per essiam, praesentiam, et poam ista 1° eso.

prima pars quod per essiam pbr qa deus ee ubiq; sine in rebus per essiam e eius scdm subaam indistante ee. at scdm subaam indistans est. Id demonstrant ea quae attulimus huius qis art. 1°.

2a pars, per praesentiam, ostendr, nam ee in rebus per praesentiam e res ee in oculis et in conspectu dei, quo quod dr 1i regum 15° introduxistis illum ut fureret me praesente, idem ac me vidente et in conspectu meo. Sed oia sunt in oculis atq; in conspectu dei habr. 4° o e ulla creatura invisibilis in conspectu eius, oia a nuda et aperta oculis eius. go.

3a pars de poa clara e, qm ee in rebus per poam est res eius potestati subdi et pendere ab eius operaoe. Sed ista se res ht 1a corinth. 12° deus oia operatur in oibus act. 13° in ipso vivimus movemur et sumus.

Haec a doctrina nra refellit tres errores. 1m manichaeorum qui sola spiritalia et invisibilia voluerunt subiecta ee diae potestati, cporalia vo et visibilia potestati ppii contrarii, de qbus stus epiphanius haeresi 66a 2m eorum qui licet dei potestati subiicerent oia, tn negabant

eius providiam usq; ad inferiora pora extendi, quos
loquitur Iudicit Iob c. 22° circa cardines cæli perambulat
nec nra considerat 3um eorum qui dicerent oia pertinere
ad dei providiam, tn vellent eum immediate creasse
primas creaturas, ab his vo o a deo creatas alias, in quibus
proinde deum o poterent scdm suam essiam.

dices, per idem deus est in rebus per essiam præ
sentiam et poam. go triplex ille modus disgdus o e.

disguo aut. per idem re, c. virtute, n. non essia
scientia et poa vrte disguntur in deo, vnde et triplex
modus triplice in creatura respectu ponit ad deum, 1us
e indistaa, 2us obiti cognitis, 3us dependia in fieri et con
servari.

porro 8tus Tho. ad 3um o eo mo vult deum per sciam dici
debere ee in rebus, quo e per poam. nam scitum sicut et
volitum e potius in sciente et volente, q sciens et
volens, in scito et volito. at poa qa e ppriu agendi in
aliud, debet applicare agens effectui, et sic per illam
dr ee in effectu. attn nec desinit per sciam dici ee in
rebus cognitis.

Qes vtrum illo 3ici mo dicendus sit deus ee extra
mundum.

Ro dicendum o ee. non extra mundum o e per præsiam
neq; n ibi sunt res quas cognoscat o per poam qa ibi
res nulla eius potestati subiceret. Itaq; solum e ibi per

essiam. quomodo neque dicendum est ibi esse in rebus, sed in lettum. ac proinde 3ex ille modus, ut deo agit s. Tho. deo extra mundum non coeit, nam rerum existentia supponat certe non est dubium quin illi potestate coeiat.

Articulus 4us utrum esse ubique sit proprium dei?

Unica lumen esse ubique est proprium dei. Ita s. Tho.

1° ex patribus s.to ambrosio lib. 1 de spiritu s.to cap. 7° ubi quis audeat, i. creaturam dicere spiritum s.tum qui in omnibus et ubique et semper est; s.to hieron. in psal 138 ad illa verba quo ibo a spiritu tuo, ubi colligit quoque spiritum s.tum esse deum, quem est ubique. s.to anselmo in prosologio c. 13° ubi solus, i. deus ubique operatur, ubique esse potest.

2°, ut quid sit ubique haec requiruntur. 1° ut secundum se totum sit ubique, quia quod per partes est in diversis loci partibus non est ubique simpliciter. 2° ut sit ubique totum simul non successive tantum, quia si hoc modo non est proprie ubique. v.g. si angelus omnes mundi partes percurrat. 3° ut sit ubique qualibet positione facta, i. s. Tho. hoc est, ut nullus sit locus vel actualis vel possibilis, cui coexistere non debeat. alias si habeatur ratio solius loci existentis, non diceretur esse ubique, v.g. milium non esset ubique si nullum aliud corpus esset praeter ipsum. at deo soli coeiunt haec tria, nam 1um

v.g. ō coeit cpori, imo nec coeiret qsitati infinitae, quae
ō eet vbique tota, sed per suas ptes. 2m ō coeit angelo
existenti, qui ō pt sl ee vbiq; cum res oes ō adaequet
sed nec vbique foret, quis reproduceretur in oib9 spatiis
quia tunc nulla singularis reproductio eum vbiq; sl
poneret, et plures reproductiones successivae positionis in
oibus locis instar eent: vt ne dicam eum ō tam vnius q
multiplicis angeli ratione sortiturum. 3m angelo ō coeiret,
quis tta pfectionis daretur aliquis, vt totum mundum sl
implere poet; qm alia quavis suppone facta hoc e
creatis aliis rebus ō poet in iis existere.

existeret sane in iis si quis crearetur in infinitum
sup mundum extensus, sed 1o valde dubium e vtrum
infinitum sit possibile. 2o ō videtur tale infinitum possi
bile ee, qm quo plus extendr aliquid ee perfectius est
in pfectione subaali. go angelus ille in pfectione subaali
infinitus ee deberet, quod tn vni deo coeit, 3o hoc
differret eius extensio ab vbiquitate dia quod poet ang
ō coexistere oibus rebus creatis, nempe si se se in
punctum compingeret aut in punctum compingeretur ad
vel si hoc fieri poe ō putetur, si desineret existere deo
subtrahente concursum: quod satis esset vt ō eand. cum
deo vbiquitate haberet, sicut angeli ab aeterno creati ō eet
ead. aeternitas quae dei, qa ō eet intriabilis vitae pfecta
possessio, qtenus saltem extraordinarie desinere poet.

Quaestio 9ª de Immutabilitate Dei.

Articulus 1us Utrum deus sit omnino Immutabilis?

Egit sup. ex so. praecedentibus quibus de Infinitate eius secundum essentiam, eius secundum extensionem. Sic illi agendum erat de Infinitate secundum durationem quae est aeternitas. prius tamen agit de Immutabilitate, quia Immutabilitas est veluti radix aeternitatis. quaerit autem omnino solum Utrum deus sit Immutabilis, sed Utrum omnino Immutabilis ut ab eo genus omnis mutationis excludat. sit.

Unica cluo deus est omnino Immutabilis. Ita sup. ex so.

1º ex scriptura malachiae 3º ego deus et non mutor. Jacob. 1º apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio.

2º ex c.iis niceno in cuius formula hoc definitur contra arianos, dicentes autem creatum aut convertibile filium dei, hos anathematizat catholica et apostolica ecclesia; ephesino parte 1ª c. 4º ubi verbis sancti cyrilli dicitur, deum nulli obnoxium esse mutationi, et verbis sancti athanasii dicitur, Christum secundum divinam naturam impassibile ac Immutabile usque permansisse. Iuxta illud prophetae, ego deus et non mutor. lateran. c. firmiter de summa trinit. ubi sic definitur, firmiter credimus et simpliciter confitemur, quod unus solus verus est deus aeternus, immensus et incommutabilis.

3° ex patribus S.to Chrysost. illud psal. 101 tu autem idem
ipse es sic explicante, tu autem immutabile habes naturam
omnis alterationis expertem; S.to Ambrosio lib. 1 de fide c. 9 arius
dicit mutabile dei filium. quomodo ergo deus sit mutabilis cum
ipse dixerit ego sum deus et non mutor, S.to Aug.o lib. de
natura boni adversus manichaeos c. 24° ubi utitur cum aliis
scriptura locis in loco Jacobi 1° ad probandam immutabilitatem
dei, isto loco legens vocem, ροπης idem momentum pro vocem
τροπης idem conversio seu vicissitudo ut vel momentum
mutationis a deo excludat; et S.i de trinit. c. 2° deum
mutari non potest colligit ex illo exodi 3° ego sum qui sum,
S.to greg. homil. 2a in ezechiele, ubi idem colligit ex
eod. loco, omne, i, quod mutatur desinit esse, quod fuit et
incipit esse, quod non fuit, dei vero est dissimiliter numquam esse
unde ad moysen dicitur, ego sum qui sum, S.to fulgentio lib. de
fide ad petrum c. 7°, ubi idem quoque colligit firmissime
tene et nullatenus dubites S.tam trinitatem solum verum
deum, sicut aeternum ita solum naturaliter incommutabile
esse. hoc in sgrat, cum dicit servo suo moysi, ego sum qui
sum. alios omitto. haec tria argumenta ostendunt de fide esse
quod deus sit immutabilis.

4° ratione quam triplicem affert S.s Tho. 1a est quod
mutatur est aliquo modo in potentia, sed deus in potentia non est, nempe
est actus purissimus, cum sit 1um ens. haec ratio excludit
mutationem, etiam late sumptam, qua res de nihilo, etiam
subiecti transit ad esse: est in illa in aliqua potentia.

2ª quod est omnino simplex nullatenus mutatur aut mutari potest, quod non mutatur quantum ad aliquid manet, et quantum ad aliquid transit, v.g. quod de albo fit nigrum, manet quantum ad substantiam et transit ad nigredinem, et sic compositione patitur, sc. ex eo quod manet, et eo ad quod transit. Sed deus simplicissimus est. Hanc rationem affert S. Aug. lib. 10i de civit. dei c. 10º his verbis, est bonum solum simplex, et ob hoc solum incommutabile, quod est deus: ab hoc bono creata sunt omnia bona, sed non simplicia, et ob hoc mutabilia.

3ª, quod movetur, motu suo aliquid acquirit et pertingit ad illud ad quod prius non pertingebat. Sed deus nihil quicquam acquirere potest, neque est quod pertingat ad quod prius non pertingeret, est enim infinitus per essentiam et proinde continet in se plenitudinem totius esse, nec potest acquirere aliquid, vel ad aliquid se se extendere, ad quod prius non pertingeret. Eadem ratio ostendit, deum nihil posse amittere. nihil enim ei deesse potest, quod est infinitum per essentiam: S. Hilarius in psal. 2º utitur isto argumento nihil, inquit, in aeterna illa et perfecta natura novum incidit, neque qui ita est, ut qualis est talis et semper sit, ne aliquando non idem sit, potest effici aliquid aliud esse quam semper est.

Hae rationes petuntur a summa actualitate, simplicitate et infinitate dei. et sunt demonstrationes quaed. a priori quibus demonstretur simpliciter immutabilis. Sunt et aliunde quod sit immutabilis, sed in certo genere, ab immutabilitate secundum locum, ab aeternitate secundum durationem, a scientia

secundum cognitione, a sapientia secundum decreta suae voluntatis.

dicit sapientia 7° sapientia (sc. divina) dicitur mobilior omnibus mobilibus ergo deus immutabilis non est.

disgno aut. effective, c. formaliter, n. effective mobilis est quod sui similitudine diffundat a summis usque ad terram ultima, sicut sol diceretur moveri usque ad terram quod eius radius usque ad terram pertingeret. hanc mobilitatem vocat similitudinariam s. Thomas ad 2um eod. sensu sc. effective et similitudinarie accipienda sunt quae deum accedere et recedere sgrant, Jacobi 4° appropinquate deo et appropinquabit vobis, non ut sol dicitur intrare et exire domum, sc. per suum radium sic et per suas gratias et alias suae bonitatis influentia ut loquitur s. Thomas ad 3um accedit ad nos vel a nobis recedit.

dicit 2° s. Aug. 8i de genesi ad litteram c. 20° spiritus, i, creator movet se nec per tempus nec per locum ergo est mutabilis

disgno aut. movet se late sumpto nomine motus pro quacumque actione ut etiam ad intellectione et volitione extendit, c. proprie, n. sic loquitur s. Aug. i, s. Thomas ad 1um quomodo plato dicebat 1um movens movere seipsum, omnem operationem nominans motum.

quod sic ad 1am vel 2am obiectionem Respondemus, Respondetur ad ea vel supra vel patrum loca, quae deo poenitentiam, ira gaudium et dolorem tamquam aliquos motus attribuunt. nam ea vel effective accipienda sunt, vel non nisi improprie. et saepius effective sumuntur. sic effective sumendum illud genes. 6

Pœnituit eum quod hominem fecisset in terra, sc. ō quod
interius pœnitentiam ulla passus sit, sed quod pœnitentis
effectus ediderit. Sic quod Tertull. 1i contra marcione
c. 26o. ubi sic, stupidissimus ergo qui ō offendere facto, quod a
amat fieri, quando offensa comes sit frustratæ voluntatis
aut si offendere dicit irasci, si irascere dicit ulcisci. nam
et ultio fructus est iræ et ira debitum offensæ et
offensa ut dixi comes frustratæ voluntatis. Imo et quod
lactantius lib. de ira dei c. 22o, ubi dicit moveri deum
ad gratiam, dum iusta fieri videt, et ad iram dum cernit
iniusta. Ubi sicut nomen motus, quem applicuit deo sumit
improprie, sic et iræ nomen effective accipit, nec refert quod
timore et cupiditate ab eo excludat, cum tamen existant a deo
aliqui timoris et cupiditatis effectus, unde aliquis colligit
iram ab eo poni in deo, secundum affectum. nam effectus a quo
quis dicitur vel timidus vel fugere vel efferri cupiditate ut
agere imprudenter, dei ō sunt, cum e contra punire, quod
contingit deo, habeatur pro effectu proprio irascentis. quod si
cui minus cauté locutus videretur lactantius, illi præ
ferendi essent, sanctus hilarius in psal. 2um ubi, pœna, i, patientis
ira esse credere decernentis, et sanctus ambrosius ad Eund. psal. ubi
dicit iram dei vel esse motum qui sit in anima quæ legem dei
novit, per quam multa vindicantur, vel mentis obscuratione
quæ consequitur eos qui legem dei transgrediuntur. ubi mani-
festum est iram dei effective sumi.

Dicit. 3o. Deus transit a statu ō creantis ad statum

creantis. ergo mutationi subiaceret.

Disgnio aut. deus a statu creantis transit ad statum creantis per positionem seu mutationem rei creatae, c. per sui mutationem, n. causa efficiens in creatis mutatur intrinsece vel per affectum agendi recens conceptum, vel per aliquid decisum a se, puta per semen, aut susceptum in se impetum vel saltem per aliquam relationem sibi supraddita. at deus nullo modo mutatur. 1° ead. est eius volitio quam habuit ab aeterno. S. Aug. 12 de civit. dei c. 17°. Illis, i. post agentibus creatis quidquid faciendum novi venit in mente novo consilio facimus, mutabiles quippe mentes gerunt, nobis a fas est credere, aliter deum affici dum vacat, aliter dum operatur, quia nec affici dicendus est tamquam in eius natura fiat aliquid quod ante fuerit, et plus post pro ad opus novum non novum sed sempiternum adhibere consilium. 2° nihil amittit sui, sicut si una facies, i. Joannes Ypatrissiotus, maneat cuius forma nulla parte et nullo modo varietur, et ponamus multas circum facies ex fulgore illius emicare &c. ad hunc modum recte quis non distribuit aut partiri aut multiplicari deum, sed potius ab eo tamquam solitudines et imagines explarium eius distinctas ac variatas esse illigat, neque ullum suscipit impetum, novit in ut S. Aug. mox cit. loco quiescens agere et agens quiescere. 3° relatione reale in se nullam admittit

quod go ii, s. Aug. s. de trinit. c. 18° temporaliter dici
incipit deus, quod antea o dicebatur, manifestum est rela
tive dici, o tn secundum accidens dei, quod ei aliquid acciderit
sed plane secundum accidens eius, ad quod dici aliquid deus
incipit relative, quod fieri poe explicat similitudine numi
numus i, cum dr pretium relative dr, nec tn mutatus e
cum ee incipit pretium, neque cum dr pignus, et si quasi
similia. Si go numus pt nulla sui mutaoe toties dici relative,
ut neq; cum incipit dici, neq; cum desinit, aliquid in eius
naa vel foa, qua numus est, mutaois, qto facilius
de illa incommutabili dei subaa debemus accipere, ut
ista relative dicatur aliquid ad creaturam, ut quis temporaliter
incipiat dici, o tn ipsi subaa dei accidisse aliquid illigatur,
sed illi creaturae, ad quam dr. et hoc ipsum explicat, quod
mox ex Joanne Cypassissioto allatum est.

Quo ex unione hypostatica verbum mutatum o sit ad 3am
partem explicatur, et de decretis diis infra dicendum erit

Articulus 2us utrum esse
immutabilem sit dei proprium?

Unica clusio dei proprium e immutabile ee, ita s. Eo.
1° ex scpra 1a ad timot. 6° ubi deus dr solus habere
immortalitatem, id e immutabilitatem ut explicat s.
Aug. lib. 1° de trinit. c. 1° et s. Bernard. serm. 81° in
cantica. Hebrae. 1°, ubi caelorum, et proinde caeterarum

Creaturarum naturas, sic opponit filii dei subaa ex psal.
101° ipsi peribunt tu a permanebis, et omnes sicut vestimentum
veterascent, et velut amictum mutabis et mutabuntur
quae loca ostendunt eluoen nram esse de fide.

2° ex patribus, sto Eug° cit. loco, cum aa, i, modo
quodam immortalis esse dicatur et sit, o diceret solus
habet, nisi quia vera immutabilitas immortalitas est quam
nulla potest habere creatura, quam solius est creatoris. sto
damas. 2i de fide c. 3°, quidquid, i, creatum est illud
quoque mutaoi subsit necesse est: idem unum extra
mutaois aleam est, quod nihil sit, a quo sit creatum
sto bern. cit. serm. 81° in cantica, vera, i, et integra
immortalitas, tam o recipit mutaoe quam nec finem
quod ois mutao mortis quaed. imitao sit, oe in quod
mutatur tum de uno ad aliud transit esse, quodammodo
necesse est moriatur, quod est ut esse incipiat, quod o
quod si tot mortes quot mutaoes, ubi est immortalitas

3° raoe sti Tho. Dupliciter aliquid potest esse mutabile
1° per poam, quae est in altero. 2° per poam quae est in ipso
sic per modum appetitus at quidquid est per deum,
alterutro mo imo etiam utroque mo mutabile est.

priore mo mutabiles sunt res oes creatae, nam
sicut antequam essent solum erant possibiles per poam diam
in quantum deus eas poterat producere sic et per diam poam
sunt quod in nihilum possunt redigi. unde et sidens

actione suam subtraheret omnia in nihilum redigerentur
ex S.to Aug.o lib. 4.i de genesi ad litt. c. 12.o potest quidem
cogitari aliquid immutabile propter aliud attributum dei,
puta veracitatem, ut si ab aeterno fuisset actus supernaturalis
fidei de seipso enuntians, numquam mutabor. Illi in falsum
subesse numquam potest. attamen ut precise subiaceret divinae potentiae
mutationi obnoxius esset, immo et propter id foret mutabilis,
quod potuisset non esse, quo modo deus mutabilis non est.

Posteriore itaque modo sunt mutabiles, sive sint mutabiles
quoad esse substantiale et accidentale simul, sive quoad esse actuale
tantum.

Mutabiles sunt quoad esse substantiale et actuale simul, illae
quarum materia admittit privationem formae substantialis et accidentalis,
ut quae sublunari materia constant.

Mutabiles sunt res aliae quoad esse actuale tantum (quae quoad
accidens proprium mutabiles non sunt) ut caeli quorum materia si
distinguitur a sublunari non admittit privationem formae, quia forma
tota eius potentialitate implet: ut substantiae incorporeae, quae sunt
formae subsistentes, et quae sunt esse pro actu, cuius privationem
pati non possunt. duplex autem esse potest earum mutabilitas, altera
quatenus sunt in potentia ad finem, quomodo sunt mutabiles secundum
electionem de bono in malum, et sic angeli viatores mutabiles
fuerunt, nunc non sunt, sunt tamen mutabiles quoad vicissitudinem
cognitionum aliquarum et volitionum: altera secundum locumque
prius non attingebant, et sic tum angeli enim caeli sunt mutabiles.
Ergo res omnes praeter deum mutabiles sunt

brevius proponi potuit hac ratio. res omnis quoad sumptum
vel ab extrinseco saltem mutari potest ut angeli, aut rationalis
caeli: vel etiam ab intrinseco ut res caeteras. res nulla
est quin saltem aliquod accidens recipere possit, nulla quippe
res est omnino perfecta, cum non sit actus purissimus.

Dices formae sunt innumerabiles, dicit Ioannes libro sex
propriorum, quod forma est simplici et innumerabili essentia consistens.

Disgnum aut. quod ipsae nihil recipiant, esto quod non re-
cipiantur, ut recipiuntur in subiecto et sic variantur ipsae.

Quomodo sint angeli incorruptibiles pluribus a nobis
dictum est tract. de angelis.

Quaestio 10a de dei aeternitate.

Articulus 1us utrum convenienter definiatur aeternitas &c.

Boetius lib. 3o de consolatione prosa 2a sic aeternitate
definit, aeternitas est interminabilis vitae tota simul et perfecta
possessio. quaerit sed Eso. utrum per eam convenienter definiatur
aeternitas. sit.

Unica ratio haec definitio conveniens est. ita sed Eso. id
antequam probetur exponenda est ead. definitio.

Dicit 1o interminabilis vitae: interminabilis, idem omni principio et
fine tum actu tum potentia carentis. vitae vero quod aeternitas
sit duratio rei perfectissimae, et proinde viventis. addit sed Eso
ad 2um quod durationis extensio videatur attendi secundum operationem
potius quam secundum esse, quo fit ut tempus dicatur numerus motus

sit a vult vita sgrare actuale vitam, sed tn aliis o placet, qui dicunt aeternitate o mo operaois, sed etiam existia duraoe ee: ita ut si operaoes dei variarentur et eius existia absoluta necessitate haberet o desineret ee aeterna.

dr 2° tota sl. tota quod illi nihil sui desit o tn quod habeat ptes ut s. Tho. monet ad 3.m tota sl, qm successione o st, sed e velut instans fixum et quanens, quod in se indivisibile oibus duraoibus etiam divisibilib coextenditur.

dr 3° perfecta, ut sgrtur, quod o statim effluat, sicut effluit instans tporis, et proinde quod sit inamissibilis et absolute nria. dr, i, s. Tho. ad s.m tota simul ad removendum tpus et perfecta ad excludendum nunc tporis.

dr 4° possessio, ide duraoe seu permansio rei in suo ee. cum n possidere, si vis nois spectetur sgrat posse sedere (pos n potentia sgrat, unde compos, impos) et qui in loco sedere pt ius habeat in eumd. locum, possidendi vocabulum ad sgranda permansione et continuaoe iuris in rem quamlibet usurpatum e. hoc supposito. pb. cluo.

1° fdmtu st in scpra quae designat aeternitate per hodiernum diem, ut fluxus ois ab ea excludatur. psal. 2° filius meus es tu ego hodie genui te: annitui, i, s. eug. ii confessionum c. 7° dies unus et dies tuus o qtidie sed hodie, q hodiernus tuus o cedit crastino neque

succedit hodierno. hodiernus tunc aeternitas ~~[illegible]~~ est ~~[illegible]~~

Ideo coaeternum genuisti cui dixisti hodie genui te, quod

si aeternitas ō fluit, et tn hodie heri, cras, ideo ea inclusa

oportet sit tota et perfecta durao.

2° ex patribus eod. s^to Aug^o in psal. 2° ad illud

hodie genui te, hodie, i, praesentia significat, atq; in aeternitate

nec praeteritum quicq e, qsi ee desierit, nec futurum qsi

ōdum sit, sed praesens, q^a quidquid e aeternum, semper est

in psal. 101° Concione 2^a ad haec verba in gratiae praeterit

anni tui, aeternitas, i, ipsa dei substantia e, quae nihil sit

mutabile. ibi nihil e praeteritum qsi iam ō sit, nihil e

futurum qsi nondum sit, sed ō e ibi nisi est. ō e ibi

fuit et erit, q^a et quod fuit iam ō e, et quod erit ōdum

sed quidquid ibi est, ō nisi est. et s^to anselmo in monologio

Cap. 24°, ubi, quid, i, aliud est vera aeternitas q diuturna

sine initio et fine et carens oi mutabilitate. sic explicant

aeternitatem per duo velut opposita. dicunt deum tantum e

ut temporis successione excludant ab aeternitate. dicunt e

diuturnum, ut aliud ee ostendant q instans et momentum

utrumq; duobus inclusit verbis s^tus dionys. lib. de di

noibus c. 10° dum dixit aeternitatis ee proprietatem ee a

et immutabilem.

3° ratione ista definio sit aliquid instar generis

puta quod sit possessio, seu durao, e in vox illa cais

durationibus omnibus, si tamen tempus dici potest possessio, et non continua deperditio eius quod durat tempore; caeterae partes instar differentiae sunt. disgregant enim aeternitatem a caeteris durationibus.

Dices, ista definitio aliqua superflua continet puta quod aeternitas sit tota et perfecta. nam qui dicit esse possessionem rei intrinsecabilis, sufficienter explicat quod explicarent istae partes. ergo.

nego ant. nam 1° licet secundum rem qui dicit aeternitatem esse possessionem rei intrinsecabilis dicat eam esse totam et perfectam, quia nihil est intrinsecabile quin totam simul et perfectam durationem habeat, tamen secundum rationem potest concipi aliquid intrinsecabile, quod subiaceret durationi successivae qualis esset mundi duratio, si ab aeterno fuisset. 2° licet vox illa intrinsecabilis disgregat aeternitatem ab alia quavis duratione, tamen non explicat quomodo plus ab una duratione, puta a tempore quam ab altera disgregatur. et ideo additae sunt hae partes. Ita si non daretur vocabulum quod scaretur genus proximum hominis non explicaretur homo sufficienter, si diceres hominem esse substantiam rationalem, sed et corpoream vivente ac sentiente diceres, ut sic per has postremas hominem magis a spiritu et planta quam a bruto disgregares. nempe et sic esset componenda illa definitio aeternitatis, possessio tota et perfecta intrinsecabilis vitae: quia priores partes utiliores sunt.

Dices 2° illa definitio communis est immutabilitati,

est in intriabilis. go ō e ppria æternitatis.

nego ant. nam immutabilitas sumitur vel fundamentaliter vel formaliter. fundamentaliter e ipsa dei natura ut e actus purissimus, includitq; perfectiones oes. formaliter e negaō oīs actualis vel possibilis additionis, aut detractionis, sive totius entitatis, sive partialis perfectionis æternitas vo e duraō rei immutabilitate habentis, qq ā sine se immice ee ō pnt (maxime si æternitas pprie, ut a boetio definita est, sumatur, na si mundus ab æterno creatus eet, fuisset mutabilis) tn dicitur e utriusq; conceptus; sicut colligimus aliud ee motus, aliud tporis conceptu, licet re separari ō pnt. motus e successiva mutaō, tpus e istius mutaōis duraō. ubi motui stabilitas vitæ diæ, tpori æternitas comparanda et sic e dicitur conceptus, ut ex immutabilitate colligatur æternitas, tq apriori, sicut vel ipse regius psaltes colligit psal. 101° ē n ā ipse ipse est, et anni tui ō deficient. priora sqde verba immutabilitatis posteriora æternitate, quæ ex ea infertur, explicant.

dicitur 3° parla ex qbus constat boetii definitio in æternitate ō cadunt. go. ut hæc obiectio soluatur, quæ tenda sunt quædam de nonnullis istius definiōis partibus.

Quaeres 1° utrum aeternitas sit duratio proprie dicta, neque enim erit possessio nisi sit duratio.

R° esse. Ita Thomas contra Contra aureolum in 1um dist. 1a q. 2a a. 2°, qui ratus durationem omnem successivam esse debere, negat aeternitatem esse durationem formaliter, et docet eam nihil aliud esse quam deitatem, pro ut tempori nostro potest coexistere et reipsa coexistit et quae non aliter quam per tempus extrinsecum duret, et sic aeternitatem a deitate ratione non distinguit. et probatur

1° ex scriptura, quae per durationem explicat aeternitatem et mutuatur nomina durationum successivarum, ut eam expliret, psal. 89° a saeculo et usque in saeculum tu es deus, psal. 101° in generationem et generatione anni tui, et post, anni tui non deficient. michaeae 5° egressus eius ab initio a diebus aeternitatis.

neque dicas scriptura sic loqui, quia tempus externum est dei duratio; nam per ista loca explicatur aeternitas ut antecedit omne tempus et omni tempore posterior est, quare aliquid cogitari debet per quod deus duret a tempore distinctum. nam sicut ubi deo attribuitur irasci dolere poenitere, per istos actus, qui formaliter in deo non sunt, intelligimus aliquos alios actus in eo existere, istis actibus analogice respondentes, sed quos omnibus imperfectionibus exuimus. Ita nunc.

dies, annos, saecula deo tribuimus, in eo aliquam duraõe eius propria, et quae duraõibus istis analogice respondeat intelligere debemus.

2° permania rei in suo esse vera eius duraõ est. sed aeternitas ut intrinseca deo est permanentia dei in suo esse. ergo est vera eius duraõ.

Fundamentum aureoli, quod nulla sit duraõ sine successione, tam facile evertitur, quam ab eo ponatur, nam is cuius totum esse est simul et quod non potest non durare, quantum durat non postulat durare solum successive, at deus sit totum suum esse simul et non potest non durare quantum durat.

Quaeres 2° utrum aeternitas sit duraõ tota simul.

R° esse. nam successiva non est. ergo est tota simul.

aut. probatur. quod successivum est, sit partes post partes ac proinde constat partibus pluribus. sed aeternitas pluribus partibus non constat. est enim quid idem cum substantia dei, in qua nulla potest esse successio, nullae partes ex S^to anselmo in monologio c. 21.° est inquam idem ut docet S^us Aug^us sup in psal. 101^m concione 2^a ubi non aliud, in anni dei, et aliud ipse deus, sed anni dei aeternitas dei est. sit ne idem rectum nihil refert nam fieri non potest ut duorum quae re sunt quid idem, alterum partes habeat, alterum sit absque partibus. et sic valet nostra ratio, non solum in sua quae non distinguit

duraõe, ab existia rei durantis, et quae proinde vult
aeternitate ee dei existiam, sed etiam in ea quae duraõe disgnit
ab existia, et quae proinde distinctione virtuale ponit inter
existiam dei et aeternitate. Si priore mo, superaddit existiae
sola negaõe, triabilitatis et successionis: si posteriore super-
addit veluti modum, qui negaõis est de triabilitatis ac
successionis fundamentum erit.

Dices supra in aeternitate disgnit praeteritum, praesens
et futurum apocaly. 1° qui est, qui erat, et qui venturus
est. go ô e tota simul.

Disgno ant. quod in ipso nunc aeternitatis includantur
oia tpora, vel ve se accommodet captui nro qui vix pumus
concipere id quod uno instanti ô desinit, quin aliquid in eo
velut praeteritum praesens ac futurum concipiamus, c. quod
vere istae tporum driae partes quae sint in duraõe dei et
per eas varietur, n. sumus assueti duraõibus successivis
et in duraõe oem facile dividimus in partes perinde ac
si successiva eet.

Instas aeternitas includit respectum coexistiae ad
tpus et ei revera coexistit. go sicut tpus divisibile est
ipsa quoque est divisibilis in partes.

R° antecedentis priore parte falsa ee posteriore
vera illa falsa est hoc sensu accepta quod formalis
conceptus aeternitatis involvat respectum ad tpus et deus sit
formaliter aeternus quod infinito tpori coexistat actu vel poa

et fluentes dicat respectu coexistentiae; confertur etiam a S.to Tho. 1.i contra gentes c. 66.o cum puncto quod est in medio circuli. Illud indivisibile est. tamen quidem respectu dicit ad omnes circumferentiae partes et illis coexistit reipsa. Sed ut utraque comparatio rem exprimeret, deberet lignum fixum manens extensione aequari toti fluvio et fluvium excedere, deberet punctum aequare circumferentiam et ea superare. cum aeternitas prorsus indivisibilis non solum aequet sed etiam superet durationes omnes. Ideo commodius adhibebitur comparatio aeternitatis realis quae sua indivisibilitate corpus tot partibus constans adaequat, et adhuc commodius immensitas, ut a nobis explicata est, et deus super caelos constituit quae eatenus non solum coextendit omni loco, sed etiam locum omnem infinito intervallo superat.

Instas iterum si aeternitas indivisibilis est, non poterunt omnia temporalia illi coexistentia non simul existere; quae enim coexistunt alicui quod totum simul existit, non possunt non existere simul. Sed hoc dici non potest. ergo.

Disgno mai. Si illi coexistant adaequate, c. secus, n. nam licet deus per immensitatem suam prorsus indivisibilem omnibus corporibus coexistat, non sequitur omnia corpora simul loco existere, nempe quia nullum corpus, imo nec corpora omnia adaequate coexistunt immensitati divinae. Idem ostendit aeternitatis realis coexistentia cum singulis corporis membris quae non sunt in se

Juniores, quia non coexistunt adaequate aeternitati. Vera
non coexistant singulae temporis partes toti aeternitati satis est quod
haec in se indivisibilis aequivalentiam ~~toti aeternitati~~ habeat
cum infinita duratione divisibili, et amplitudine virtuali,
quae sane illi denegandae non est. Hinc necesse non est omnia deo
praesentia fuisse ab aeterno. nec sane praesentia fuerunt
ut indicat illud proverbiorum 8° antequam quicquam faceret quod
rerum existentiae dei existentia praesupponit quod si patres omnes
dicunt omnia deo ab aeterno praesentia fuisse, non de reali
sed de obiectiva tantum praesentia loquuntur. de hoc iterum
alibi dicendum erit.

Quaeritur adhuc utrum aeternitas sit mensura, quae
haud movet quod sicut tempus dicitur mensura motus, sic omni
duratione videatur competere quod sit mensura.

R° 1° non esse mensuram proprie dictam existentiae dei. 1° quia
mensura realiter a mensurato disgnitur. unde nec
tempus interdum proprie mensura est motus, saltem activa,
sed externum tantum. sed aeternitas non disgnitur realiter ab
existentia dei. 2° mensura notior esse debet re mensurata
ea in tanto medio utitur ad cognoscendam qualitatem rei quae
mensuratur. sed aeternitas notior non est existentia dei,
immo prius cognoscimus deum existere et immutabilem esse,
quam esse aeternum, cum aeternitatem ab immutabilitate
fluere concipiamus. 3° mensura debet supponere aliquid

quod mensuret in eo qre, in quo est mensura, v.g. vlna supponit qtitate vlnae parem multitudo alterius multitudine, pondus alterius pondus. Sed aeternitas o supponit in deo aeternitate per aliam duraoe quam mensuret. Hum igr abest vt rao mensurae sit de essia aeternitatis et vo in definioe aeternitatis inclusa o est.

Dixi pprie. na sicut tpus mensura est saltem impprie dicta ipsius motus, cui intrinsecus est, sic impprie aeternitas essiae divinae mensura est; vbi o disguo inter mensuram impprie et raoe foale per quam res durat, cum econtra mensura pprie dicta a raoe foali per quam res durat disgda sit. sic qtitate diceres mensuram rei qtae sed impprie Hum, cum mensura pprie dicta qtitatis debeat ee altera qtitas dicta ab ea quae mensuratur. S.to eso. art. 2o ad 3um, o dr, i, deus aeternus qsi sit aliquo modo mensuratus, sed accipr ibi rao mensurae secdm raoe nra Hum. vbi negat aeternitate ee mensuram pprie dictam, licet o neget concipi vt mensuram sc. impprie dictam, qtenus est rao foalis quae deum durantem constituit; neque aliud vult art. 4o. vbi dicit quod aeternitas est mensura ee permanentis, tpus vo est mensura motus.

Rno 2o neq; aeternitate ee mensuram respectu duraois rerum creatarum, saltem in ordine ad nos. 1o q.a o est notior nobis sed econtra. 2o qm immensitas dei o est mensura

extensionis rerum creatarum: ergo neque aeternitas earum duraonis.

dices, 1.um in uno quoque gre est mensura caeterorum, ex ppo 10i mphr. text. 2.o et 3.o. sed aeternitas est omnium, ergo gre duraonum. ergo earum mensura est.

disgno mai. mensura perfectionis, et mensura extensionis disgno, si sit quid homogeneum et illud notius re mensurata, et secus, n. cum aeternitatis summa sit perfectio in raone duraonis ex aliquali eius notitia, quam habemus ex eius definitione, cognoscimus, quo duraon rerum creatarum praestantior est, eam magis accedere ad aeternitatis dia perfectione, o in ex aeternitate cognoscimus qta sit rei cuiusque creatae duraon, sive qa aeternitas o est quid homogeneum cum creatis duraonibus, sive etiam qa nobis notior o est, sed e contra, novimus qde aeternitas dia ee virtualiter extensa, sed o ista penetramus eius extensione ut illa aptare primus ad creatas duraones mensurandas. sic qtumvis aa raalis vrtale extensione habeat, ea uti ad metiendum pus o poes

addidi, saltem in ordine ad nos, nam si quis asserat aeternitatem in ordine ad beatos mensura ee, poterit id admitti, ut sicut admitti pt ab iis in essia dei qua immediate cognoscunt res existentes cognosci, sic et in dei duraone sive aeternitate rerum creatarum duraones videant

illas que ex ea metiantur. sed de cognitione rerum creaturarum in deo, dicetur infra.

Articulus 2us utrum deus sit aeternus?

Unica oppo. deus est aeternus. Ita s. Eso. et est de fide.

1o ex scpra deuter. 22o vivo ego in aeternum dicit dnus, psal. 9 dnus regnavit in aeternum et in saeculum saeculi psal. 101 ipsi peribunt tu a permanes. tu idem ipse es et anni tui o deficient.

2o ex sbolo sti athanasii, aeternus pater &c. et cciis nicino in fonta fidei et lateran. c. firmiter de summa trinit. et fide catholica.

3o raoe, cum qa deus est absolute immutabilis. go neque ppium essendi, neq; fine habere pt, ac proinde est aeternus. cum qa definitio aeternitatis duraoi dicit coeit. de tota sl et perfecta et interminabilis vitae.

opponit sibi s. Eso. aeternitate ee quid factum qm ex boetio lib. si de consolaoe, xaa ultima, nunc fluens facit tempus, nunc stans facit aeternitate, et proinde deo o coeit; sed Rondet id dici o scdm rem sed scdm apprehensione nram scdm quam fit tpus ex instanti fluente. cum tn ex ptibus constet. alia sunt facilia.

Articulus 3us utrum
esse aeternum sit proprium dei?

Unica cluo, aeternum esse proprium est dei, sive creaturae
o coeit. Ita s. Tho.

1o ex scriptura 1a ad timoth. 6o rex regum et
dnus dominantium qui solus habet immortalitatem.

2o ex cio lateranensi cit. cap. firmiter, ubi definit
quod solus deus sit aeternus.

3o ratione, deus solus est immutabilis. ergo solus
aeternus, et in aeternitas proprietas immutabilitatis. Sed
ratione utitur s. Tho. post s. Aug. 3i contra ma-
ximinum c. 12o ubi immortalitate, i. deus habere dr
solus, qua est immutabilis solus. Sed et soli deo conve-
nit definitio aeternitatis, ut sit tota simul et perfecta
possessio vitae interminabilis.

Notabis tamen alia pone aeterna dici sed latius, idque
pluribus modis, prout dicimus de aeternitate participant
1o ob magnam duratione, quis utrimque idem a principio et
fine triatam. Sic psal. 75o dicitur montes aeterni: sic
exodi 15o dnus regnavit in aeternum, et ultra, idem
ultra quodque saeculum ut explicat s. Tho. ad 2o ad 2
2o ob duratione rei interminabilis aperte post, quis mu-
tabilis, sicut inferni poena aeterna est sed mutationi
obnoxia. Ad nimium in calore transibunt ab aquis

ninium. Job. 24°, et sic potius tpori subiacet, q
sit aeterna, juxta illud psal. 80i, erit tpus eorum in
saecula. 3° ob duraoem rei immutabilis quoad ee,
triatam qde a pte ante, sed o a pte post, quo aeter-
nitas tribuitur angelis psal. 75° Illuminans tu mira
bilitor a montibus aeternis. 4° ob duraoe rei immutabilis
quoad ee et operari, triatam a pte ante, o o a pte
post, sicut aeternis sunt angeli et hoes beati, quorum
qtus ad visione verbi o sunt volubiles cogitaoes ex sto
eng° 15i de trinit. c. 16°. 5° ob duraoe rei neque
fine neq; ppiu habentis, sed o existentis nisi in mente
dei, sic ppia demonstraois sunt aeterna, qa nria sunt
sed o existunt ut aeterna, nisi qa sunt in illectu aeterno
qui est illectus divinus solus, ut docet s. eso. hoc art.
ad 3m. 6° ob duraoe rei ppium qde et fine o habentis
~~et sum ee~~, sed nec habentis sl suum ee, qlis foret
duraoo caelestis motus, si ab aeterno fuisset, et in aeternum
duraturus eet. 7° denique ob duraoe rei ppium et
fine o habentis et suum ee habentis sl, sed o illud
perfecte possidentis, aut certe pte o intriabilis, qlis
foret duraoo angeli si ab aeterno creatus eet, qui tn
o sic existeret, quin poet desinere, et potuisset o
aeternus ee.

et coitur Instans angelicus vocatur. dicitur a Instans, quod uno solo nostri temporis Instanti duret, sed quod sit unius actus entitative indivisibilis durao.

Tempus discretum est collectio plurium Instantium discretorum sese consequentium, ut actiones singulae angelorum durant Instanti discreto. eadem plures sese iunire sequentes durant tpore discreto, tpore quidem quia pluribus veluti partibus constant, discreto vero quod illae sibi iunire coi vinculo unitae ostendit S.tus Tho. a. 4.o ad 1.m hanc duraoe vocat solum tpus ex S.to Aug.o 8.i 7 genes. c. 20.o et q.e 63.a a. 6.o ad 4.m 7 angelis, tn tpus accipitur pro ipsa successione operaoe illectus et voluntatis, tn quodlibeto 2.o a. 5.o tpus ostendit continuum vocat. et manifesta est Instantis et tporis discreti ab aeternitate distio.

ad Semiaeuum reduci pt durao rerum corporearum insipientium et desinentium, si ostendit sint actiones ut sunt lumen calor; sicut ad Instans discretum et tpus discretum revocari poent duraoes actionum corporearum suum esse sl habentium, ut visionum auditionum, et aliarum sensationum sine nova intensione considerarum.

aeternitas participata est durao rei supernaalis quae tota sl existit ppium quidem ostendit fine saltem ex sua natura habentis. talis est durao visionis beatificae, amoris beatifici, quae ut dicit S.tus Tho. a. 4.o

ad 1um participant aeternitate. differt ab aevo, quod hoc sit entis naturalis, illa supernaturalis. quid dicat ab aeternitate aliisque durationibus obscurum non est.

Modus aeternitatis participatae est duratio rei supernaturalis, cuius totum esse est simul, sine initio et fine ex sua natura habentis. talis est duratio habitum supernaturalium in hac vita, ut fidei, spei charitatis, quae ut incipiunt sic et desinunt, et quid differat ab aeternitate manifestum est differt autem ab instanti discreto sicut aeternitas participata ab aevo, quod instans discretum sit rei naturalis, modus aeternitatis participatae sit rei supernaturalis. qq non desunt qui sicut aeternitate participatam ab aevo (et fauet S. fulgentius lib. de fide ad petrum c. 18°) sic modum aeternitatis participatae ad instans discretum referunt.

Articulus 5us de differentia aevi et temporis.

Sanctus Tho. hic duplex discrimen ponit inter aevum et tempus. alterum est quod tempus sit eius quod vel est subiectum transmutationis ut corpus mixtum, vel ipsa transmutatio, puta motus sc. per quem subiectum transmutari potest, cum aevum sit eius cuius esse neque est transmutatio, neque subiectum transmutationis, quae ad subiectum transmutandum spectet, esto sit transmutabile vel secundum locum, ut caeli, vel

etiam secundum intellectiones et affectiones, ut angeli, alterum quod tempus habeat prius et posterius, ergo item aevum. Unde reiicit S.tus doctor eam sententiam quae dicit aevum habere prius et posterius, sine innovatione et veteratione. neque sic, prius et posterius habere potest quin innovetur in se, et subiectum cui advenit sit transmutabile, cum ex transmutabilitate mensurati sit prius et posterius in mensura 4.i phys. c. 20.o

De priore discrimine facile convenient omnes, de posteriore non consentit S.tus bonaventura in 2.o dist. 2.a q.a qui aevum medium ponit inter aeternitatem et tempus, quod tempus habeat prius et posterius et sit rei prius et posterius habentis, aeternitas neque ipsa habeat prius et posterius neque sit rei prius et posterius habentis, aevum autem sit quidem rei ~~p~~ non habentis prius et posterius, sed ipsum prius ~~prius~~ et posterius habeat. S.ti bonaventurae sententiam probabile putat Scotus ead. dist. q.e 1.a et hoc uno argumento probari potest. quod si aevum indivisibile esset, non posset conferre totum suum effectum formale angelo, ac proinde non conferre duratione in infinitum; sicut si ubi angelicum quoad [illegible]tatem indivisibile supponatur, non potest existere quin tantam extensionem angelo conferat, quantam conferre potest. Id autem falsum est, cum deus possit angelum existentem in

nihilum reducere. neque vero ex esse indivisibili angeli colligitur nostro indivisibilitas aevi, cum neque esse indivisibile angeli inferat indivisibilitatem eius ubi fluentis. neque difficulter omnino explicari potest quomodo pars aevi desinere altera parte succedente, desinere non quia dicitur solum esse, quando fundat tantam distantiam durationis, ab aliquo vel antea vel postea durante. ubi vero tantam distantiam fundare non potest dicitur desinere: sicut desinit pars ubificationis fluentis, quando tantum, quanta prius, distantia ab hoc aut illo spatio non manet. et desinere pars aevi per seipsam sine desitione subiecti vel actione contrarii, sicut qualitas impulsiva sine subiecti destructione vel actione tollens contrarii saltem proprie dicti desinit. sed his explicandis quae physica sunt, diutius nobis immorandum non est.

Articulus 6us Utrum sit unum tantum aevum?

Unica ratio utrum est tantum aevum in ratione mensurae, in ratione mensurati tot sunt aeva quot aevi terna, sive quot res durantes aevo.

prior pars est sancti Thomae et probatur quia illud est mensura scilicet simpliciter in aliquo genere, quod in eo est quid praestantissimum omnium vel etiam simplicissimum. ideo ignis est mensura calidorum unitas est numeri mensura. sed unum tantum est aevum praestantissimum et simplicissimum scilicet supremi omnium angeli. ergo.

Confirmatur eod. mo judicandum est de aevo proportione servata quo de tpore. Sed datur unum tpus in ratione mensurae, sc. tpus motus 1i mobilis, qui praestantissimus est in ratione motus, et ideo praestantissimum est tpus.

Supponit interea nra ratio dari unum angelum omnium supremum quod verius videtur doctori angelico; nam si multi darentur aequalis perfectionis nullum agnoscentes superiorem esset unum aevum in ratione mensurae: sicut esset unum tpus in ratione mensurae, si darentur plures caeli 1o mobiles. quod si 1us angelus sit lucifer, in eo ponendum erit illud unum aevum, nisi tamen beati esse utantur illo tq mensura, sed eo quo durat 1us angelus inter beatos, sive sanctus michael sive alius.

posterior declaratur nam tunc aevum nihil est aliud, quam duratio aeviterni, sed totuplex est illa duratio quot sunt aeviterna sicut totuplex est tpus in ratione mensurati, quotuplex est motus rerum omnium infra 1um mobile.

Quaestio 11a de unitate dei.

Circa 1um et 2um utrum

unum addat aliquid supra ens, et

unum et multa opponantur.

Concludit sanctus Tho. a. 1o esse addere supra ens rem aliquam sed tamen negatione divisionis. sed art. 2o unum quod sc. controvertitur cum ente, opponit multitudini per modum

privaois, vt indivisum diviso. Hæc metaphysica sunt.

Articulus 3us Utrum Deus sit unus?

Sic deum esse unum, ō solum esse indivisum quia se et divisum a quolibet alio, quo sensu homo singularis unus est, sed est ō admittere consortium alterius eiusd. nōis et raōis, quo sol unus est, idem unicus sit.

Unica cluō, deus est unus. Ista sententia est q; de fide contra gentiles et ō nullos hrīcos, illi deorum centurias, si ut gnostici et manichæi duos admiserunt, unum bonorum, alterum malorum principium. pbr.

1° ex scpra deuteron. 6° audi Israel dnus deus tuus, deus tuus est, et 32° videte quod ego sum solus et ō sit alius deus pter me, 1i regum 2°, ō est sanctus ut est dne, neq; ī est alius extra te. Isaiæ 45° ego deus et ō est alius. 1a corinth. 8° nullus est deus nisi unus.

2° Ex Ecclia sensu in sbolo niceno et cstplno credo in unum deum, et in sbolo sti athanasii, hæc est fides catholica ut unum deum in trinitate et trinitatem in unitate veneremur.

3° raōe multiplici.

1a est si duo ~~esset~~ essent dii, vel unus ab altero indepedens eēt, ~~vel~~ et altero inunito et renitente eēt et operaretur, vel ō, neutrum dici pt. ō prius, quia ille a quo

penderet oipotens ō eet cum aliquid eo Inuito, qui est
oipotens, ee et operari ōpit ō posterius nam qui Inde-
pendens ō eet, is ō eet deus, cum deus sit ens a se
eam raoem continent fere haec S.ti athanasii verba, oraō
contra Idola, si concedas ut nolente altero, alter tn exis-
pit, aequa in ambobus potestas et Imbecillitas fuerit
par qde in eo potestas, quod alter alterius voltate vinc
eo ipso quod altero Inuito ee pit par ipse Imbecillitas
amborum in hoc est quod nolentibus ipsis, ea quae volunt
Eueniant.

nec dicas alterum ab altero Independente fore, nec tn debet
supponi, unum agere altero Inuito, cum eorum pfectio ō
admitteret oppoōe voltatum, nam licet ō poet ee oppoō voltatum
in iis quae nrio vel amplectenda vel fugienda sunt quidui
in Indrientibus, maxime cum alter alterius superior ō ee
nec proinde eum sua voltate obligaret quidui unus
vellet mundum condi renitente altero.

2.a Si plures dii sint, eorum Infinita multitudo
admittenda erit, nam ubi contingit sub una naa dari
aliquot Individua nihil e quinus multiplicentur in In-
finitum. et ideo quid eorum nerum definiret an quod dicerent
duo tres ne sufficere? quid ni et sufficeret unus? et si
unus ō sufficeret cur tres sufficerent hanc raoe attingit

Tertullianus lib. 6i contra marcionem c. 5o aut quae ratio, i,
duo summa composuit, 1o in exigam cur o plura, si duo,
qdo locupletiore oporteret credi substantiam divinitatis si competeret
ei nerus. et post, quae potuit duo admittere, eadem potuit
et plura, post duo in multitudo unione jam excessa.

3a dii plures vel spec disgnerentur, vel saltem nero.
neutrum dici pt, o specie, nam sic unus deus o continueret
speciem aliorum dr̄ias, et sic o eet perfectiss.us o continueret
cuiquam vel formaliter, qa ex hypothesi disgneretur ab eis spec,
vel virtualiter qm eos efficere o poet, alias o eent dii cum
deus o sit nisi qui est a se, vel eminenter quia continentia
eminentialis dicit perfectionem ee nobilius in continente q in
alio: deo vo nihil perfectius dari dt o nero, cum qa neq
eorum dr̄ias nerias continueret, cum qa multitudo nerica
deorum inutilis foret datur in multiplicatio nerica vel ad con-
servatione speci, vel propter limitatione individuorum, ut unum
sit in uno loco, alterum in altero, ut unum hoc praestet quod
alterum praestare o poet, et natura in pluribus extensione vel
intensione perfectionis habeat, quam in uno o haberet quod
individuis natura humana habentibus o competeret cum
unum oia loca repleat, unum sit oipotens, unum perfectiones
oes vel formaliter, vel eminenter adeo q extensionem et

Intensione oem continuat. ~~neque~~.

Neque idem retorqueri pt in psonarum trinitate, nam habent in quo identificentur sc. essiam diam, ut proinde una o careat alterius perfectione: cum interea nec tres sint et o plures, ex duplici processione, altera per illectu altera per voltate manifeste explicetur.

Hae raoes pro demonstraoibus ee pnt. S.tus e So. 3a illa offert in suo 2o argto, sc. ex dei infinitate repetito. Sicut 1um suum argtum repetit ad ei simplicitate, quod sc. singularitas sicut et existia, sic essialis naa dia et proinde multiplicari o pit: et 3um ab unitate mundi, qtenus melius ee unum aliquod, oia quae sunt in mundo pse dirsa ordinet ad se invicem: cum neqde multa sint unius caa, nisi per accidens, et qtenus in aliquod unum confluunt, illud vo unum e unus deus. Huc facium illa ppsi lib. 12o mpsi sub fine, o sunt multa ppia, entia nolunt male gubernari o e ~~ma~~ bonum multorum principatus, unus go princeps.

His raoibus addi pt consensus fere oium, o solum post sed etiam ante ppagatum evangelium. post illud ppagatum pa orbes ab inani religione deorum plurium traductum ad unius dei confessione et cultum per aplos eorumq. successores. ante Xrum et ppagatum evangelium, deum unum affirmarunt,

Socrates, 5° ab athenienses veneno sublatus ex S^to Justino
in paraenesi, plato in timaeo, et epla 13^a quae est ad dionysium,
cuius verba refert Eusebius lib. 11^i de praeparatione Evangelica,
c. 9°, ubi dicit se, cum deum nominat, serio scribere, cum
deo et serio, arles lib. 8° phs. et 12^i mphs. textu 50° ubi
hoc etiam testatur de antiquioribus phis, Tullius libris de
natura deorum, Seneca sub Justino propagationis Evangelii lib. 4^i
de beneficiis c. 7° et 8°, et iis deum notum fuisse tradit
apostolus ad Roman. 1°, qq digni sunt reprehensione, sicut
eos ibidem reprehendit apostolus, quia cum deum cognovissent, et
sicut deum glorificaverunt, imo et fecerunt ex pto suo, ut
alii servirent creaturae potius quam creatori. Iste, i, s^e eius
6^i de civitate dei c. 10° agens de Seneca, quem phi quasi
liberum fecerunt, tamen quia illustris populi Romani senator
erat, colebat quod reprehendebat, agebat quod arguebat,
quod culpabat adorabat &c. propter leges civium moresque
hominum &c. eo damnabilius quod illa quae mendaciter
agebat, sic ageret, ut eum populus veraciter agere existimaret.

Et ubi S^ti patres negent deum esse unum sed loquuntur
vel de unitate quae sit proprium neri categorici quae unitas ut
sic docet S^tus Thomas ad 2um, est de gre matematicorum
quae habent esse in materia, quis ab ea per ratione abstrahantur,
vel de unitate qua quid ex varietate accidentium, unum

seu individuum et distinctum efficitur; priore adeo reiicit S^tus basilius epla 141^a. posteriore boetius lib. de unitate, ō loquuntur de unitate, quae est proprietas entis et quodd. mysterium ut idem S^tus ē so. loqr, nec dependet a maa.

Articulus 4us utrum deus sit maxime unus?

Unica clusio deus ē maxime unus. Ita S^tus ē so.

1° ex boetio lib. de trinit. ubi dicit quod inter oia quae unum dicuntur, ascendit tenet unitas diae trinitatis. Idem docet S^tus bernardus lib. 5^i de consideraōe c. 7°.

2° illud est unum, quod est ens indivisum, et maxime unum, quod maxime ens, et maxime indivisum. Sed deus ita se sit. est maxime ens q^a ō ē determinatum per aliquam naam cui adveniat, sed est ipsum ēe subsistens nullo mō finitum. est maxime indivisum quia neque actu neque ~~actu~~ poa secundum ullum divisionis modum dividitur. per prius superat punctum et unitatem quae licet indivisa sint nec dividi possint tamen ō sunt maxime ens q^a limitantur per aliquid subiectum. per posterius superat alia entia quae licet sint quid unum per suam subaam sive per suum ēe, tamen aliquo mō composita sunt, et sic possunt dividi. qq dividi ō possunt tamen eo gre, tamen quo sunt quid unum: neque

hoc compositum in alia composita divisibile est, unde et unitas illa maior, quatenus divisionem in partes excludit, est potius unitas simplicitatis, et maior simplicitas, quam maior unitas.

Dices privatio non recipit magis et minus, sed unitas est privatio sc. divisionis. ergo.

Disgno mai. secundum se, c. ratione sui oppositi, n. ita tenebrae magis et minus per se non recipiunt, sed propter lumen quod magis vel minus a subiecto excludit. eodem modo aliquid dicitur magis unum, non quod negatio ipsa sit maior negatio, sed quod sit negatio maioris divisionis vel divisibilitatis.

Dices 2° divinitas admittit trinitatem personarum. ergo dividi potest.

Disgno cons. ratione sui, n. ratione personarum disgno, quas sibi identificet, c. cum quibus ullam compositionem faciat aut quae illam componant, n. ideo non deum maxime unum dicimus, quia non solum est maxime ens, sed etiam, quia neque ratione sui est plura, neque vel cum alio componit, vel ipsa ex aliis componitur.

Quaestio 12ª

Quomodo deus a nobis cognoscatur?

Articulus 1us utrum aliquis

Illectus possit videre deum per essentiam?

Monet S.tus Tho. se, postquam consideravit deum secundum seipsum, considerare qualiter sit in cognitione nostra seu quomodo

cognoscatur a creaturis, et sic ō videtur peculiare attributum hac q^e explicandum suscipere, dicitur p^t sic spectari eius invisibilitas et incomprehensibilitas quae peculiaris attributi instar ēē p^nt.

Ad 1^m ā arlm explicanda sunt tria. 1^m utrum intellectus creatus videre p^it essentiam dei. 2^m utrum id demonstrari p^it. 3^m utrum nunc reipsa videatur essentia dei a beatis.

Sectio 1^a utrum intellectus creatus videre p^it essentiam Dei?

Vox haec, videre, ex 1^a nōis impoōe omnino coeit, tamen intellectui quoque tribuitur, et usu q^dem ita receptum, ut ja propria sgrāo p^it videri, qua visio pro intellectione sumitur, ut illig^r ex s^to eug^o epla 112^a.

Dupliciter ā accipitur visio, ut intellectionem sgrat, 1° lat pro qualibet cognitione rei certa, sive sit obscura de qua illud 1^a corinth. 13° videmus nunc per speculum, sive evidens sive sit per medium externum rei, et quod ō sit vel res ipsa vel propria eius species, sive sit per rem ipsam aut propriam eius speciem. 2° proprie pro cognitione rei ipsius et ut praesens est, et coram existens, sive per suam subaā et independenter a propria spēe, sive per propriam speciem cognoscatur.

Certum ē deum videri pōe late spto visionis nōie

videtur in scriptis. 1° per creaturas. Roman. 1° Invisibilia dei per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur. 2° sub specie corporea Isaiae 6° regem dominum exercituum vidi oculis meis. 3° per fidem 1ae Corint. 13° videmus nunc per speculum et in aenigmate. 4° per humanitatem ipsi unitam barnes 3° in terris visus est et cum hominibus conversatus est.

Agitur de visione dei proprie sumpta, quae alio nomine quidditativa et intuitiva dicitur, seu visio per essentiam: quidditativa, ut dicitur a cognitione per creaturas, quae quoad perfectionem longe distant a deo, potius ostendunt an sit, quam quid sit deus, esto per eas utcumque quid sit deus explicetur. Intuitiva quod sicut visio corporis fit per intuitionem obiecti praesentis et coram existentis, sic et illa fiat per deum praesentem et coram existentem. Visio per essentiam, ob quod necesse sit ipsa essentia esse ratione videndi, potest in sufficere species impressa, quod infra videbimus, sed quod ipsa praesens et coram existens sit obiectum 1arium visionis. aliae visiones solum abstractivae sunt, sic dictae quod vel abstrahant ab illa praesentia, vel fiant dependenter a speciebus rerum corporearum, componendo sc. et separando. Componendo quae in corporibus coniuncta sunt cum deo, rationem existendi, substantiae, viventis; separando quae sunt propria corporum, ut ratione corporis, qualitatis divisibilitatis, a qua separatione cognitiones abstractivae vocentur.

fuit haeresis armenorum ut refert archiepus
armacanus lib. 14i de q ibi armenorum c. 1o et alphonsus
a castro, verbo, beatitudo, haeresi 1a, asserentium deum in
se videri o poe a beatis, sed tamen ab iis videri fulgore
et claritate ex deo manante, qle in monte thabor apli
viderunt, et in eiusd. fulgoris visione beatitudinem repo-
nentium. in eod. errore fuerunt abaillardus et ille eod.
alphonso ibid. et arnaldus quidam brixiensis nec non et
almaricus de quo turrecremata lib. 4i summae c. 31
eod. haeresis sine authoris note, refert et impugnat
a sto greg. lib. 18i moral. c. 28o eiusd. meminit hugo
victorinus in 1um caput lib. caelest. hierar. sti dionysii
ubi fulgore illum θεοφανίαν, id est, diam apparitionem
vocat. catholica vo sua est deum per essiam videri
poe. cum qua sit.

Unica luo deus per essiam, sive intuitive videri p
ita sctus tho.

1o ex scpra matth. 5o, beati mundo corde qm ipsi
deum videbunt. matth. 18o angeli eorum semper vident
faciem patris mei qui in caelis est. angelis vo sles
fore hoes promittit matth. 22o, 1a corint. 13o, videmus nunc
per speculum et in aenigmate, tunc a facie ad faciem, nunc
cognosco ex pte, tunc a cognoscam, sicut et cognitus sum
1a joan. 3o. charissimi, nunc filii dei sumus, et
odium apparuit, quid erimus, scimus qm cum apparuerit

sles ei erimus, qm videbimus eum sicuti est, apocal.
22° et servi eius servient illi et videbunt faciem eius
videri deum, eius faciem, facie ad faciem, sicuti est,
sicut et cogniti sumus, o e solum splendore videri, sed
ipsa dei substantia. nam vel haec una formula videre
facie ad faciem, hoc indicat, cum mosi postulanti videre
deum, sc. ipse, qm aliter eum viderat, Rondeat deus
Exodi 33° o poteris videre faciem meam, o n videbit
me homo et vivet. et visio faciei cit. cap. 13° prioris ad
corint. opponit visioni per speculum et in aenigmate, ut ex
illa antithesi per eam visio dei in se illigda sit.

Quod si est, ubi videre deum facie ad faciem o sumatur
de visione intuitiva, ut genes. 32°, ubi Jacob, vidi i,
dnum facie ad faciem, et Exodi 33° loquebatur dnus
ad moysen facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad
amicum suum. sunt quaed. adiuncta, quae visionem intui-
tivam excludant. ista cit. cap. 32° genes. leguntur haec
verba, Ecce vir luctabatur cum Jacob usq; mane,
a quo cum benedictionem accepisset Jacob, dixit, vidi dnum
facie ad faciem, dnum, idem virum qui cum Jacob lucta-
batur et sub specie viri, nisi et vidi dnum, idem sit
ac luctatus sum cum dno: sicut 4i regum 14°, videamus
nos idem est, ac, bello cominus certemus. et cap. 33°
exodi moses qui dr loqui deo facie ad faciem, sic

eum rogat, si inveni gratiam in conspectu tuo, ostende
mihi faciem tuam, ut sciam te: et post, ostende mihi
gloriam tuam: ac tandem non poteris, i, deus videre
faciem meam, non enim videbit me homo et vivet. ut
proinde ubi dicitur deus a Jacob videri facie ad faciem
et moses deo facie ad faciem loqui, sed ut summum de
cognitione quadam praestanti ~~[illegible]~~ dei sub assumpta per
angelum corporis forma intelligendum sit de praestanti inquam non de
praestantissima. nam abulensis aliique interpretes putant
gloriam, quod postulat moses videre, et quam recusat
deus, esse non visionem deitatis, sed speciei corporeae quae dei
maiestatem ut gloriam repraesentaret, et quam oculus
corporis sustinere non potest, ideoque dictum a deo ~~[illegible]~~ videbis
posteriora mea, faciem autem meam videre non poteris. sed de
hoc adhuc postea.

2° ex c.io florentino in decreto unionis, ubi
definitur beatos clare intueri deum trinum et unum
sicuti est, et damnatur error armenorum et aliorum exis-
mantium deum non videri, sed tantum eminentem quandam lucem
ex diuina substantia resultantem. afferri etiam potest extravagans
benedicti 11.ii seu 12.i quae refertur ab alphonso a
castro verbo, beatitudo, haeresi 6.a, ubi non modo videre
potest, sed etiam actu videri deum ab animabus iustorum qui

quæ nihil purgandum sunt, definitur, qua de re ad sur
sectione 3ª.

3º ex patribus. Sto Ireneo lib. 4i c. 37º, origene lib. 1i
περὶ ἀρχῶν c. 1º Sto greg. nazianz. oratione 34ª, Sto
hieron. cuius verba refert Stus Aug. epla 111ª. Sto aug.
ad epla et epla 112ª, lib. 22i de civitate dei c. 29º lib.
12i de genesi ad litteram c. 26º, et alibi sæpe Sto greg. cit.
c. 28º lib. 18i moral., Sto bernardo sermone 4º in festum
omnium Storum. Sgulorum locorum verba ō refero. sufficiant
hæc Sti Aug. cit. epla 112ª c. 8º desiderium a vera
citer piorum quo videre deum cupiunt et inhianter ardescunt,
ō opinor in eam speciem contuendam flagrat, qua,
ut vult apparet, quod ipse est, sed in ipsam substantiam, qua
ipsa est, quod est, et Sti bernardi sermo cit. triplicitur
in æterna illa et perfecta beatitudine fruemur deo,
videntes eum in omnibus creaturis, habentes eum in nobis
ipsis, et quod his omnibus ineffabiliter iucundius sit
atque beatius ipsa cognoscentes in semetipsa trini-
tatem, et gloriam illam sine ullo ænigmate mundo
cordis oculo contemplantes, in hoc enim erit vita æterna et
perfecta, ut cognoscamus patrem et filium cum Sto spiritu,
et videamus deum sicuti est, id est ō modo sicut in est
nobis videlicet aut cæteris creaturis sed sicut est in
semetipso.

4° ratione fingi non potest alia claritas dei praeter ipsam naturam dei quae beatis illucescat. ergo deus non per fulgorem aliquem, ut armenis placet, sed per suam substantiam videbitur antecedens est S.ti greg. cit. cap. 28°, ubi sciendum est, quod fuere nonnulli qui deum dicerent etiam in illa regione beatitudinis in claritate quidem sua conspici, sed in natura minime videri. quos nimirum nimia inquisitionis subtilitas fefellit. neque in illi simplici et incommutabili essentia aliud est claritas, et aliud natura, sed ipsa ei natura sua claritas, ipsa claritas natura est. haec S.tus greg. et vero armeni claritatem illam increatam faciunt quaenam a claritate increata esse potest praeter deum. duae vero rationes quas affert S.tus et homas utrum conviuerant per ut demonstrationes sequenti sect. examinabimus certe visionem esse possibilem negative demonstratur solutione obiectionum quas iam proponimus.

Obiectionum Solutio.

obiicitur 1° supra 1.a ad timot. 1° regi saeculorum invisibili et cap. 6° lucem habitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit nec videre potest. ergo non potest deus intuitive videri.

nego cons. nam deus dicitur invisibilis vel oculo corporeo ut explicat S.tus eug.s cit. epla 111.a et 112.a c. vel in hac vita per legem ordinariam ut S.tus gregorius

cit. cap. 28°, vel per naturae vires, ut S.tus epiphanius haeresi 7.a et 8.a, et S.tus ambrosius lib. 1 in lucam c. 1°, vel denique comprehensive, ut S.tus Eug.us cit. epla 112.a c. 23°.

Obiicitur 2° patrum authoritas ac praecaeteris S.ti Chrysostomi homil. 14.a in Joanne ad haec verba, deum nemo vidit unq., deum, i. mirismodi est, ipse solum prophetae sed nec angeli viderunt nec archangeli. sed si ipsos interroges audies nihil tibi quidem de substantia ipsa respondentes, verum gloriam in excelsis deo tribuentes et in terra pacem, et in hominibus bonam voluntatem. et post solus ipsum vidit et spiritus S.tus. ac subinde sibi obiicit illud angeli eorum semper videntes faciem patris mei qui in caelis est, et respondet consequi, videri essentiam dei, et sic illud illigidum dicit, sicut hoc, beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt: ubi dicit illigi mentis intuitum qui ad captum nostrum temperatus est, sicut, quod de angelis dicitur, accipiendum hoc sensu, quod propter puram ipsorum ac vigilem naturam, nihil sibi praeter deum ac unquam videndum ponant. Idem sit oratione 3.a contra anomaeos de incomprehensibili dei natura ubi dicit deum esse, quem nec investigare possunt angeli nec scrutari archangeli nec cherubim percipere, nec videre principatus et potestates ac virtutes, uno verbo quem nulla creatura intueri potest, sed quem solus filius et

Spiritus S^tus cognoscunt. et mox dicit deum a nullare creata comprehendi, ubi vox comprehendi, ō videtur sumenda sicut a Thomis accipitur pro ea cognitione quae dei intelligibilitate exhauriat sed etiam pro quavis clara dicta substantia cognitione. addit 5, atqui ō merum ipsum lumen intuitus angeli, neque sincera ipsam substantiam, sed quaedam dei sese demittentis accommodatio (συγκατάβασις condescensus) id quod videbatur. quid est ā accommodatio sui quando ō est, deus apparet, sed ut capere pr̄is cui videndi sit facultas. ita seipsum exhibet pro intuentium imbecillitate, visionis ostensionem exhibens.

R^o S^tum Chrysost. ō negare beatis visionem intuitivam absolute sed comparate tantum. nam cit. homilia 14^a haec nemo cognoscit patrem, nisi filius. quid? num omnes in ignorantia vivimus? absit, sed nemo ita cognoscit patrem ut filius. et post multi deum cognoscimus ō tamen ipsam substantiam qualis est, nisi solus eius unigenitus, qui certam notionem visumque et comprehensionem habet qualem filium de patre habere par est, et homilia 3^a disputat contra anomaeos qui dicebant se etiam in hac vita, ut tradit St Chrysost. homil. 2^a tam perfecte deum nosse, ut deus seipsum novit, et sua dei cognitione vocabant visionem, quae et de Eunomio. qui fuit in errore anomaeorum scribit Theodoretus lib. 4^i hereticarum fabularum cap. d

Eunomio: et ex eo refellantur ō nulli, qui dicunt tam
amentes anomaeos ō fuisse, eosq; excusant ut excusent s^tum
Chrysostomum; itaque solum ad sensum anomaeorum denegat
beatis et angelis visione dei. et eum sicut et s^tum dionys.
lib. de diis nominibus c. 1° accipit s^tus Chr. de visione com-
prehensionis. quo nomine ō accipit quamq; visione intuitiva
qua beati dicuntur comprehensores, sed illam qua ēsgi opponunt
visioni et qua dei substantia ō solum videtur tota, sed etiam
totaliter, et qtum videri p^t, ō dico tn s^tum Chrysostomum dum
vocat deum ἀπολυτάλεπτον incomprehensibile, aliud
nomine comprehensionis sgrare q visione intuitiva (quam fere
solam esto nomine sgrant antiqui patres) esto comprehensione
soli deo tribuant, ut eam qua ēsgi comprehensione vocant
ei soli propriam ēe ostendat. sic contingit dici solum
deum ēe, res reatas qsi ō sint, Isaiae 45°, sive ō entia,
ō quod vox entia, aliud sgret, q quod solet, sed ut ex
comparatione dei, creaturae licet entia sint tn entia ō ēe
illigantur. nam et hoc sensu s^tus epiphanius haeresi 70^a
dicit deum et visibile ēe et invisibile, eo mo quo mare
visum ex edita specula dici p^t ō videri, q^a quod videtur
fere nihil est sicut eo, quod videtur, conferatur, et
hoc est quod s^tus Chrysostomus visione qua sc. deus
beatis coicat condescensum vocat, quodq; angelos dum ea-

fruntur ex clamare, dicit, gloria in altiss.is dicat perinde
ac si dei nullam visionem habebent.

Et etiam ubi patres explicari p.int vel de visione
corporea sicut s.tus ~~greg.~~ e mag.r epla m.a de ea explicat s.tus
ambrosius athanasius, nazianzenus, ac praecaeteris hiero-
nymus (quem agnoscit admittere visuros nos faciem dei, cum
in angelos profecerimus) esto commodius exponatur de
visione comprehensiva, vel de visione per vires naa aut
huius vitae, sicut accipi p.t s.tus ambrosius sup. cit. loco, scribit
q. neque in potestate nra est videre, sed in potestate illius
apparere: tametsi potestas o. e ~~ill~~ videndi, e gra promo-
rendi, ut videre p.imus. quae postrema verba indicant
possibilitatem visionis beatificae, esto, dum ibi negat in po-
testate nra ee videre, agat de quacq; visione dei, sive in
corpore assumpto, sive per fidem.

Obiicitur 3.o nulla est proportio inter intellectum creatum
et deum. go deus intuitive videri o. p.t.

Disgno ant. entitativa, c. obiectiva, n. entitativa nra
o. e, aliasne abstractive qde deus a nobis cognosci pa-
ner visus colore poet attingere, quod eisdem speciei entita-
o. habeat, obiectiva sufficit, quae in eo consistit quod sicut
deus in raoe obiecti e illigibilis sic et intellectus illigdi
capax sit. s.tus eso. ad 4.m fatetur o. ee proportione qtitatis

ad qtitate, vult ee pportione habitudinis, qlis e effectus ad causam, poa ad suum obtum vel actum. his an illis vtaris terminis nihil refert

Instas inter poam finitam et obtum infinitum e pportio obtiua nam artes 3i rets. c. 8o docet infinitum qua infinitum cognoscitur ee. sed illectus creatus e poa finita, deus est obtum infinitum. go.

disgno mai. si obtum infinitum attingendum e infinito mo, c. secus, n. at deus o attingr infinito mo per illectu creatum cum per eius o comprehendatur ex dicendis art. 7o artes loco cit. vult solum cognioi accomodatam o ee oraoem quae sua veluti mensura o trietur. quod hic o pertinet et si negaret infinitu cognosci, de pertibus infiniti scdm multitudine, aliis post alias cognoscendis, aut de infinito scdm modum infinitu attingendo accipiendus eet.

Instas iterum o pt deus o videri infinito mo, quo n obtum perfectius est, eo praestantior est visio, et proinde cum deus infinitus sit, dt eius infinita ee visio. go.

negoant. neque n necesse est pari excessu perfectiore ee visione dei, quo deus caetera obta superat, nam requiritur excessus arithmeticus quo sicut denarius numerus novem vnitates continet, sic et visio intuitiua foaliter oium oio visionum possibilium pfectiones contineat.

sufficit excessus geometricus, quo verum sit inferiores
ō pōe ad eam adscendere; sicut pr bruta aantia ō pūt
adscendere ad hoīs perfectionē, licet hoīs ō sit infinita pfe

Cur a hoc ō requiratur, imo nec dari pīt aritmetic
excessus, nec proinde infinita pīt ee cognio, hac rao
affertur, quod pendeat qde cognitio ab obto infinito, sed
ō a solo, cum et a poa pendeat. qtenus pendet ab obto
maiorē quandam dignitatem hī, qtenus a poa intra rei
finitae limites continetur.

Sectio 2a Utrum demonstrari pīt quod intellectus creatus videre pīt essentiam Dei?

Concludi poēt vrsim ō demonstrari possibilitatē
visionis intuitivae dei. nam quae sunt entitative supnaalia
ea demonstrari ō pūt sr. positive. Ita nec trinitatis, nec
incarnaois possibilitatē demonstrare pnmus. at visio
beatifica entitative supnaalis ē ut clarius ex-
dicendis patebit, speciatim a ex pendimus an raoes quas
~~[illegible]~~ affert Sus Eo. et Scotus in 4o dist.
49a q. 8a vere et pprie demonstrationes sint. Sus a
Eo. duas affert raoes. altera quod hoīs beatitudo consist
in altissa eius operaoe quae ē visio dei, cum eatenus
aliquid sit perfectum et beatum in qtum unitur pfecte

suo ppio. ac proinde si homo pit consequi beatitudine suam poe illum quoque pervenire ad dei visione. ee a contra fide, sicut beatitudinem in alio constituere q in deo, sic asserere quod numq pit intellectus essiam dei velumq beatitudine obtenturus sit. posterior quod insit hoi naale desiderium cognoscendi causam cum intuetur effectum atq; adeo ne inutile remaneat desiderium naae debere intellectu pertingere poe ad videndam 1a terum causam, qui est deus. duas etiam scotus loco cit. affert. prior intellectu ferri poe in id oe quod e adaequatum eius obtum, ac proinde in deum ut in se visibile, ut qui sub intellectus obto conti neatur; posterior, quod est perfectio in aliquo gre si competit inferiori, superiori quoq; competere: intuitivam a visionem competere inferiori facultati v.g. visui corporeo ac proinde intellectui ~~[illegible]~~ convenire debere hoc posito sit.

1a loco demonstratur possibilitas visionis beatificae ex eo quod in ea sit posita ultima beatitudo hois.

pbr qa ut ex eo demonstraretur oporteret certum et evidens ee naae lumine ultimam hois felicitatem in visione beatifica constitutam ee. sed hoc certum et evidens o est.

minor pbr. cum qa licet constet in eo ee felicitatem hois quod uniatur suo ppio, o tn quod uniatur tam

per ferto mo, qlis est intuitiva visio: sicut nec constat
debere uniri per visione comprehensiva, imo con-
trarium verissimum est. Cum q^a neque per ipsam visionem
beatificam in se cognoscitur quod sit ultimus hois finis cum
ipsa in se o cognoscatur q^a supnaalis est, neque per
ullam causam, illius n causa sunt lumen gloriae, merita, illa
quae obiecta vel o cognoscimus vel o penetramus satis
vel si penetrarent^r a nobis, efficacia o eent ut ex iis
colligeremus beatitudinem nram in visione intuitiva dei
ponenda ee: neque per ulla signa qlis foret appetitus
eiusdem intuitivae visionis, ex eo n visione beatificam o
demonstrari mox pluribus pbab^r.

2^a cluo, neque eiusdem visionis possibilitas demon-
stratur ex appetitu naali intuendae causae post visos
effectus

pb^r q^a neque ex isto appetitu pbari pt, nisi constet
illum ee innatum vel elicitum vere efficacem. sed illud
o constat. go cum de appetitu agat s^tus eso innato ac elic
dubium ee poet. Scotus eum de innato interpretatus
alii et melius de elicito, qm is est qui supponit cognitionem
effectus, qui qdem elicitus ee dt, cum innatus oem
cognitionem antecedat. quidquid sit.

maior nra clara est: nam si sit tm appetitus
elicitus inefficax o pbabit possibilitatem visionis intuitivae

Cum appetitus inefficax pt ee obti impossibilis, sic homo pt appetere appetitu inefficaci sl̄is ee angelo secdm immortalitate et quid sle.

minoris duae sunt partes.

prior ostendr, sc. o cstare esse appetitum innatum, nam appetitus innatus est cuiusque naae facultas propendens in actu 1o in suam pfectione. adeoq; appetitus innatus hoies, ut homo est, est eius voltas, ut in actu 1o, in ppriam pfectione propendens. at o cstat ee tale hois appetitu in visione intuitiva dei tq caae effectuum oium. Cum qa merito cogitari pt nulla ee ppensione voltatis nisi in id quod bonum naale est, quodque naaliter obtineri pt. Cum qa o indicamus de pois, qles sint, adeo q; nec de appetitu innato, nisi dependenter ab actibus: venimus ij ex actibus in notitiam facultatum et pprietatum, et ex his in naturarum notitiam. Ita ne lapidem qde gravem ee nisi per eius gravitaoem cognoscemus. at nullus est actus qui nobis indicet ee appetitum innatum dei intuitive videndi tq caae oium effectuum ut mox cstabit.

poet qde angelus, cui naae immediate patent cognoscere appetitum innatum pse, et sine ullo actu, in hypothesi quod appetitus innatus daretur. sed latet nos quod angelis notum est et suspicari pumus talem appetitum innatum nullum ee, adeoque ignotum

ee angelo, nullum inquam ee, cum appetitus innatus videatur ee tantum naturalis propensio in bonum, quod est naturale, et quod naturaliter obtineri potest.

posterior sc. o constare appetitum elicitum efficacem ee declr. e in appetitus efficax actus voluntatis, quo sic desiderat obiectum ut vi eius desiderii se se applicet ad quaerenda amplectendaque media, quibus res desiderata consequatur. at o constat tale appetitum dari respectu rei intuitive videndi. Cum quia revera voluntas vitalis desiderii o movetur ad medio ~~tuend~~ quaerenda et amplectenda, cum illa supernaturalia sint, et vi naturalis desiderii o moveatur ad quaerenda amplectendaque media supernaturalia. Cum quia prius est cognoscere quod res sit possibilis, quam voluntas ~~sese~~ vi alicuius desiderii applicet ad illa quaerenda amplectendaque media, quibus rem illam desiderii assequatur, ut rem quovis modo desideret, satis est quod ostendatur sub ratione boni, id est sufficit ad simplicem complacentiam ad cuius modum elicitur desiderium inefficax ut vo desideret efficaciter oportet obiectum se ostendat ut possibile, et possibile illi qui desiderat. neque tamen si obiectum ostendatur ut possibile sequitur elici appetitum vere efficacem, nisi revera obiectum possibile sit. potest enim deceptor aliquid tamquam possibile ostendere, quod tale o esset et tunc o ferretur voluntas ex, illud appetitu vere

efficaci, quantumvis sibi videretur efficaciter appetere, et quantum niteretur, ac si efficaciter appeteret, ex quo nisu contingit illum quoque appetitum efficacem dici. ergo non potest constare dari appetitum efficacem respectu dei intuitive videndi, nisi prius constet cognosci quod talis visio sit possibilis. sed hoc non constat nec constare supponitur, cum potius ex appetitu efficaci talis visionis eius possibilitatem colligere conentur.

nec dicas ex appetitione sciendi in quam unusquisque prorumpit colligere nos possibile esse scientiam, et proinde ex illa appetitione videndi causam intuitive, debere colligi eiusdem visionis possibilitatem. nam colligimus quidem ex illa appetitione, scientiam in genere possibile esse, non tamen hanc aut illam scientiam in particulari. illa possibilis esse colligitur, ne possit putetur erumpere solum in appetitiones humanas, et proinde esse frustraneas. haec non colligitur quia sine ea non esset omnino frustranea possibilitas, adeoque ex sola appetitione non colligitur possibilitas rei cuiuscumque appetitae; sed aliis consideratis quod a sola natura prorumpat appetitio, quod res appetita non transcendat capacitatem rei appetentis, quod non superet vim naturae. alias cum res quaevis mortalis etiam rationis expers v.g. canis appetat non mori, sequeretur illi possibile esse non mori, ea scilicet possibilitate, quae suum effectum saltem in aliquo consecutura esset. quod tamen verum non est; neque sane quisquam concludit canis omnis appetit non mori. ergo hoc illi

possibile est. nempe quia non iudicatur quod canem non
mori eius capacitatem vimque naturae non transcendat, et sic
illam appetitionem canis natura prorumpat.

addo et colligi ex appetitione possibilitatem rei desideratae
sed post experientiam, quod appetitio in his et illis suum
effectum consecuta sit. Cum enim cognoscitur sicut appetitio
sic et appetitus cum suo effectu proportio quod fit in aliis
quoque demonstrationibus a priori, neque enim rationalitas v.g.
assumi potest ad probandam risibilitatem, nisi sicut risibilitas ex
risu, sic rationabilitas ex risibilitate demonstrata sit.
postea quam tamen constat rationalitatem esse, per eam demonstratur
risibilitas, sic cognita eius cum risibilitate connexione,
quod ita fieri absurdum non est. cum alio genere demonstrationis
rationalitas ex risibilitate, alio risibilitas ex rationalitate
demonstretur: haec, est demonstratio propter quid, illa
demonstratio quia.

Valet inquies fide supposita per quam de possi-
bilitate visionis intuitivae constat, eliciatur appetitio
efficax, ex qua concludetur, eiusdem visionis possibilitas,
quid enim neque enim hic quaerimus demonstrari ne pit
fide supposita sed utrum independenter a fide, de in-
posito quod eliciatur appetitio post iudicium fidei de
possibilitate visionis, non inferetur novum iudicium de
eiusdem visionis possibilitate, nec proinde datur ulla de

ea demonstrao, sed tunc iudicatur de appetitione ipsa quod versetur circa visione, cuius possibilitas per fidem repraesentata sit, eo modo quo si deceptor de quo supra aliquid possibile dixisset etc, ex ipsius rei appetitione nonnum ō sequeretur iudicium de eius possibilitate, sed tunc iudicium de ipsa appetitione, quod circa rem tq possibile repraesentata versaretur.

Confirmatur haec clus. aeque est appetitus causae comprehendendae comprehensis effectibus, atq; est appetitus causae intuitivae cognoscendae effectibus intuitive cognitis. sed ex nullo appetitu dei comprehendendi colligi pt dei comprehensio. nam si maa 1a comprehensa appetat angelus comprehendere deum ō continuo dei comprehensio possibilis iudicab.x go.

Item urgeri pt quod visio per oculos corporeos effectu sit desiderium videndi causam per tales oculos corporeos, et tn ex tali desiderio ō colligeretur possibilitas dei videndi visu corporeo. sed neqde colligi poet, quod res adeo distae videri poent v. g. influentiae, si quae sunt effectrices auri, argenti, sliumq; effectuum, hae sqde sub visu cadere ō pnt.

Caeterum s.tus Tho. raoes suas demonstraoes ō vocat, ne posteriore qde, satis est quod eam pponat ut valde pbabile. et sane valde pbabilis est

nam desideria sparsa gratiter per genus humanum etiam circa obiecta, ob ista vrtia, praesumuntur ipsius naturae pondus esse, et persuasiones ex eis nascentes, si nihil repugnare intelligitur. praesumuntur esse participationes quaedam divini luminis intellectivi, de quo est illud psal. 4 signatum est super nos &c.

atq; vt visionis possibilitas ob demonstratur ex appetitu naturali videndi intuitive dei tq causa omnium effectuum ita neque ex appetitu dei intuitive videndi tq vltimi hominum finis concludi potest quia ab ob tam conclusionem illum appetitum ob dari q ob constare an deus poet ij existere et clarum ob esse an daretur.

Quaeritur sit ne reuera in nobis appetitus naturalis visionis beatificae tq vltimi hominum finis, sive beatitudinis nrae.

R° ob esse. est caietani hic et ferrariensis 3i contra gentes c. 51° gamachaei huius q.is c. 1° et aliorum contra scotum in prologo lib. 1i sententiarum q. 1a resolutione 5a et 7, 4um dist. 49a q. 10a, dominicum soto libri 1i de natura et gratia c. 4° et estium 7, 4 dist. 49a q. 8a pbr a.

1° ex sto eso. enim vbi negat ~~tale~~ naturalem inclinationem voluntatis esse ad id quod est sup natu

135

vt 1ª pte q.e 2ª a. 2º vbi naalis, i. sublimaõ
voltatis e ad id, quod est coeiens scdm naam et ideo
si aliquid sit sup naam voltas in id fieri o pt, nisi
ab aliquo alio sup naali ppio adiuta. Et in vbi dupli
citer beatitudinem considerat, 1º sub raõe coi beatitudinis.
2º sub raõe speciali, qlis e visio beatifica, dicit priore
mo necesse ee qd oīs homo beatitudinem velit, posteriore
vo o oēs eam velle, qm o oēs eam cognoscunt. Id sentit
1ª 2ª q.e 5ª a. 8º in cpore et ad 1m et 2m. qz q.e 22ª
de voltate a. 7º in cpore vbi docet sicut homo differt
a cæteris aalibus eo, quod his provisum est de specialibus tegu-
mentis corio, duro, plumis et aliis esdi, de specialibus
munimentis, cornibus unguibus, cum hoi sit gralius
provisum, qtenus illi datæ sunt manus qbus sibi tegumenta
ac munimenta præparet, sicut etiam iisdem aantibus ex
pte apprehensionis inditæ sunt detriatæ conceptiones eis
detriatæ, vt oui quod lupus ei sit inimicus, cum hoi
sint indita ppia vrlia, per quæ procedere pt ad oia sibi
nria, sic ex pte appetitus rebus aliis inditum ee
appetitum rei detriatæ v.g. gravi vt deorsum descendat
et unicuique aali id quod illi specialiter coiens est
cum hoi inditus sit naalis appetitus vltimi finis in coi
vt sc. se in bonitate perfectum ee appetat, tn in quo illud
consistat specialiter in virtutibus, an scientiis, vel aliis
esdi, a naa detriatum o sit.

2° ratione quam afferunt caietanus et ferrariensis ad id naturam propensione et appetitum naturale non tribuit, ad quod vis naturae non potest perducere, quod que eius facultatem excedit, sed ista se habet visio beatifica. minore ultro admittunt oppositae sententiae authores. ~~et~~

Maior ostenditur tum ex 1° eo. sup. cit. a. 2° q. 62ª huius partis, ubi dicit naturale inclinatione voluntatis esse ad id, quod est conveniens secundum naturam, et ideo si aliquid sit supra naturam, voluntate in id ferri non potest, nisi ab alio principio supernaturali adiutam. Tum quia natura quae non deficit in nostris, dum alicui tribuit propensione ad finem, sed ei largitur instrumenta et media ad talem finem, secundum nostra, ut patet inductione. sic quia lapidi propensione dedit ad centrum, dedit illi quoque gravitatem qua centrum assequeretur. Atque ideo Philosophus 2° de caelo c. 8° p. astra non habere vim progressivam. quod iis natura instrumentum ad progrediendum largita non sit.

Confirmatur ratio nostra, non potest dici propensio naturalis nisi quod sequatur actualis appetitio naturalis, quo in tantum gratia est potentia eodem in gratia est eius actus, ut si potentia naturalis sit, actus quoque sit naturalis: quod patet ex plato habitum qui si naturales sint actus naturales sunt, et si actus sunt supernaturales, ipsi quoque ~~sunt~~ supernaturales esse iudicandi sunt. eo nomine temperantiam naturalem a temperantia infusa distinguimus

sed actus elicitus quo appetitur visio beatifica supernaturalis est, sc. quatenus tendit in illa qua beatifica est. go.

Obiicitur 1° s^tus Aug^us lib. 13^i de trinit. c. 8° ubi dicit certam scientiam esse ut beati omnes homines esse velint. go.

Disgno aut. beatitudine in com, c. in parti, n. nam s^tus Aug^us c. 9° eiusdem libri dicit fide nobis vera beatitudine o argtatione humana sed dia authoritate promittere go omnes sua ppensione feruntur in vera beatitudine seu beatitudine supnaturale, nam neq; fides est omnium hominum.

Instas s^tus Aug^us lib. de predestinatione s^torum c. 5° disgnit inter pone habere fide et charitate, atq; ad eo et visione beatificam, et actu habere, quod prius sit natura omnium, posterius sit gratia fidelium. quippe quae fidelib^us confertur. go supponit potentiam naturale ad recipienda beatitudine.

Nego cons. vult in solum s^tus Aug^us naturam hominum ex se habere quod pit elevari ad istos actus supnaturales. quo natura intellectualis differt ab aliis naturis, quae ad sles actus elevari o pnt. o est tn illa naturalis potentia, qsi natura hominum quamd. ad eos ppensione, eorumq; exigentia habeat. potius o resistit, q exigat, aut si plus aliquid sit quam quod o exigit, certe quod per eos pit perfici, o quod in eos ppendeat.

Obiicitur 2° s^tus c. 80. 3^i contra gentes c. 61° ubi dicit
oes mentes desiderare pervenire ad diam subaam illigo
go datur appetitus naalis visionis beatificae.

Disgno Cons. sub raoe beatitudinis in coi, c. in
parti, disgno est appetitus naalis raoe coniuncti appe-
titus tendentis in bonum ex oe, c. precise ut tendit in
beatitudine partem, n. hac R° fundatur in ipso
doctore angelico in 4° dist. 49^a q^e 1^a ad 3° ad 3^a q^e,
ubi, quis, in ex naali inclinaoe voltas habeat ut
in beatitudine feratur, secdm coem raoem, tn quod fer
in beatitudine talem vel tale hoc oe ex inclina
naa sed per discretione raois quae adinvenit in hoc
vel illo summum hois bonum cstare, et ideo qdocq;
aliquis beatitudine appetit actualiter coniungitur ibi
appetitus naalis et appetitus raalis, et ex pte
appetitus naalis, semper ibi est rectitudo, sed ex
pte appetitus raalis quandoque e ibi rectitudo, ut
qdo sc. appetitur ibi beatitudo ubi vere est, qdoq; a
perversitas, qdo appetitur ubi vere oe. qbus ubi
indicat per aliud atq; aliud iudicium detriari poe
appetitum ad peculiare consequdum fine. pt ee perversum
pt ee rectum. pt ee naale pt ee supnaale. oe supnaale
rectum est, ~~naale~~ alias rectum alias perversum ee pt

sed et aliud p̄t ēē certum aliud tum probabile. docet
a manifeste o oēm appetitum qui tendit in beatitudinem ēē
naale, sed eum qui tendit in beatitudinem in coi. qm tn̄ is
qui naalis est, sive qui est ex inclinatione naa, cum eo
coniungi qui est ex discretione raois, et sic o p̄t illum
comite o habere, posterior quoq; naalis dr, sc. participa-
tive et sedm quid.

Eod. mo quo s^tus ēso. explicandi sunt pauci exceptis
alii ēhgi, ut durandus in 4° dist. 49^a q^e 8^a, et maior
ead. dist q^e 6^a pauci inquam exceptis. liberalius o q
par est agit molina huius q^is a. 1° disp. 2^a dum ait
coēm ēē scholasticorum sniam quae asserit insitum nobis
ēē appetitum ad beatitudinem in parti.

Obiicitur 3° ad illud est appetitus naalis, quod est
finis naalis creaturae raalis. sed talis est sola visio
beatifica in parti. go.

minor pb^r ille est eius finis naalis in cuius pos-
sessione debet qui esse. at sola visio beatifica est esdi.
ēm ex s^to aug^o 1^i confessionum c. 1° fecisti nos dne
ad te et irrequietum cor nrum donec requiescat in te,
ēm q^a nihil finitum quietare p̄t desiderium nrum. ēm
q^a quidquid aliud detur a visione beatifica illud im-
perfectum erit: quies vo o datur in eo quod imperfectum
est, cum oē imperfectum naaliter sui perfectionem
desideret.

Nego minorem

ad probationem negari potest maior, nam v.g. materia respectu formam tamquam suum finem, neque tamen ulla datur forma in cuius possessione potest quiescere ne praestantissima quidem quae est anima rationalis. quod ratio est communis appetitui, qui non sit detriatus finem, in quem tendat v.g. appetitus visus ad visibile, intellectus ad intelligibile: ad differentiam appetitus cuius finis detriatus est, sicut detriatus lapidis finis est centrum. neque enim quisquam ponet pro fine visus collectionem visibilium omnium, nec pro fine visus collectionem visibilium omnium, nec pro fine intellectus omnium intelligibilium collectionem, cum aliunde numquam finis ille obtineri potest, quod si quid detriatum quod pro fine latis erit ut sit quid optimum inter omnia appetibilia, esto non omni ex parte latiet appetitum, nec proinde appetitus in eo quiescat, nisi comparatione quam ipsum eorum quae appeti possunt, praestantissimum est sicut cognitio naturalis substantiarum separatarum, ac praesertim dei est praestantissimum omnium quae ab intellectu agente naturaliter appeti possunt.

Negari etiam potest minor eiusdem probationis. nam licet posito rerum statu in quo sumus non potest quiescere nec appetitus nisi in visione beatifica, sive sola sive cum iuncta amori beatifico, tamen si deus noluisset attollere naturam intellectualem ad statum gratiae et gloriae, potuisset

alius esse illius finis ultimus et ille naturalis ttum
nempe abstractiva dei visio, cum amore ei correspondente
adiecta, si ista necessario esset notitia aliorum obiectorum
adiectisque dotibus quibusdam naturalibus corporis, eius incommoda
excludentibus, et ideo quidem quiescisset, quia nihil sibi
proponere potuisset ulterius. fit enim ut quietus sit appetitus
si possideat sed totum, ultra quod nihil ei possidendum
ostendit. sic illigi potest fore ut natura quietus sit appetitus post
gloriosam resurrectionem corporum, quando faciunt gloriosae dotes,
ne suis formis exui possit. sic alexandrum nihil torsisset
ambitio sua nisi domito prope toto orbe alios subigendos
mundos sibi propositos habuisset.

opponit Scotus hominem habere naturaliter imaginem
et similitudinem dei, iuxta illud faciamus hominem ad imagi-
nem et similitudinem nostram genes. 1° ergo et naturaliter appetere
deum intuitive videndum, quia simile appetit sibi simile. sed
1° ergo est universalis verum simile appetere sibi simile nam
materia ergo appetit materiam, nec imago caesaris alteram
imaginem, esto verum sit ut de quibusdam aliis, sic de
proprio productivo quod appetat sibi simile, hoc est proportionatum,
sive sit ~~vere~~ vere simile, sive ergo. qua de re dictum
est a nobis, ubi quaesivimus cur productio spiritus
sancti ergo sit generatio. 2° quod sed verum esset hoc loco,
sequeretur solum, quod homo appeteret deum naturaliter

videndum, quatenus est naturaliter imago dei, esto quatenus est quatenus est similitudo supernaturaliter, eum ut ipse cognoscendum appetat duplex hominis similitudo cum deo, altera naturalis, secundum facultates, quas homo cum deo communes sit, puta intellectum et voluntatem: altera supernaturalis, sc. per dona gratiae. Hanc omnes nulli patres nomine similitudinis, illam nomine imaginis sagrata volunt 1° cap. genes. ut Tertull. lib. de bamo c. 5°, s. Basilius homilia 10ª in Joannem, s. Hieron. in illud Ezech. 28°, tu signaculum similitudinis: prior ad summum tendit in deum cognoscendum ~~naturaliter~~ naturaliter, quam deus ut cognoscendus supernaturaliter eius facultatem superat.

3ª clusio neque ex eo demonstratur visionis beatificae possibilitas, quod deus clare visibilis contineatur sub obiecto adaequato intellectus quod est ens.

probatur quia licet ens sit obiectum adaequatum intellectus, non constat, utrum ens sub omni ratione consideratum pertineat ad obiectum cuiusque intellectus, imo contrarium constat, cum deus, ut comprehensive cognoscendus, non sit obiectum intellectus creati, sed divini Hum. ergo dubitari potest, cum deus ut intuitive videndus, sit obiectum intellectus creati, et proinde ex eo quod deus ut clare visibilis contineatur sub obiecto adaequato intellectus dei visione intuitiva intellectui

creato possibilem esse non demonstratur.

Quod dicet Scotus, deum ut comprehensibile non continebi sub intellectus obiecto, quia comprehendi repugnat, diceret aliquis forte etiam repugnare deum clare videri, et licet de repugnantia non constet, tamen ex eo non demonstrari positive, quod deus sit clare visibilis, sed negative tantum.

Confirmatur, dici potest obiectum adaequatum intellectus creati esse ens etiam ut abstrahit ab ente naturali et immaterali, creato et increato, sed ad increatum non extendi, nisi ut abstractive cognoscendum est, sive obscure tantum et in universali sive etiam distincte et in particulari, saltem ut sentit Scotus qui vult dari potentiae cognitionem dei abstractivam distinctam et in particulari. ergo deus ut clare videndus in obiecto intellectus creati certo non includetur.

neque dicat Scotus non posse intellectum creatum quietari nisi in summo intelligibili perfectissimo modo quo fieri potest possidendo. nam adhuc quaeritur sit ne modus ille possibilis, ne dicam necessarium non esse ad quietandum intellectum ut possideat summum intelligibile modo perfectissimo nisi modus ille naturaliter debitus sit. quis enim putet visum quietum non fore, si non videret Christum eo modo quo sub speciebus Eucharisticis delitescit? et omne quietus est cuiusque beati intellectus, (quidquid contra sentiat Scotus) quis deum perfectius et perfectius in infinitum videri possit. quietus

Inquam, ō solum ex pte obiti quo nullum p'ee pfectio
sed etiam ex pte actus. qq ī Euesi p'ī illectus ad per
fectiorem actum tn ad perfectiorem nullum ut sibi debitum
persequitur.

4ª Cluō neq; demonstratur possibilitas visionis
beatificæ ex eo quod visio intuitiua coeit visui, et
proinde debeat coeire illectui, qª si perfectio quæ sim
pliciter perfectio est, coeit inferiori, ea superiori coeire
dt.

pbr qª nec constat perfectione simpliciter talem
quæ coeit inferiori debere superiori coeire, et si
constaret satis eet; ut pfectio quæ scdm se simpli
citer perfectio est, qn in inferiori cum magna im
perfectione coniuncta eet, in superiori per alterius
gris perfectione suppleretur etsi deberet ee fa
in superiori ō eet necesse ut semper, sed tum qdo
obiectum id permitteret. go.

antecedentis 3 sunt ptes. 1ª id ō constare
ostendr; nam econtra constat in inferioribus per
fectiones ee quæ simpliciter perfectiones sunt, quæ
tn nullum in superioribus locum inueniunt, sic
intueri naaliter sine ex vi naa suæ pfectio e quæ
coeit visui, et tn illectui ō coeit naaliter deum
intueri. pterea cælis coeit incorruptibilitas, ō sol

acquisitæ scientiæ claritas ō fidei. quod si dicas
incorruptibilitatem cæli et claritatem scientiæ acquisitæ
ō ee perfectiones spliciter, sicuti sane ut contrahunt
ad cælum et scientiam acquisitam, aliquid imperfectionis
admixtum sunt, dicetur quoq; visione intuitiva visus
cum aliqua imperfectione coniuncta ee: et si intuitio
scdm se perfectio ē spliciter, incorruptibilitate et
claritate scdm se ~~pt~~ spliciter perfectiones ee. 2a pars
clara est, nam discurrere, qm contrahit ipsum illigere
ad perfectione cum aliqua imperfectione coniunctam
ō reperitur in angelis nisi ratione alterius perfectionis
quæ discurrendi perfectione suppleat, et sic diceretur
quod intuitio visivæ facultatis quæ valde imperfecta
est, cum res solum extimas attingat, suppleretur per
visione abstractiva illectus quæ rerum quoq; intima
pertingeret. 3a denique patet. nam v. g. phantasia
ō percipit intuitive obctum quodcumq; quis facultas
visiva ō nisi intuitive obctum visibile attingat, sic
quoq; diceretur illectum poe intueri, sed ō obctum
quodlibet, atq; inter cætera ō poe intueri deum,
qm ē obctum elevatius, sicut certum est deum ut
comprehendendum ee obctum elevatius q ut ab illectu
creato comprehendente cognosci queat. ad summum

Concludetur illud ide obtinus quod ab inferiori facultate videtur intuitive, videri quoq; intuitive a superiori, et sic quis visus intuitive percipit accidentia sensibilia, et ea percipi poe ab intellectu, ultro fatebimur addemus et plus aliquid videri poe ab intellectu actia spiritalia, subaas creatas, sive corporas sive spiritales

Sectio 3a Utrum

Reipsa videatur nunc essentia Dei et Beatis?

Extiterunt hrici quos Chiliastas seu millenarios vocavere qui negaverunt ante Judicii tempus videndum deus a beatis. aiebant aas corporibus eantas certo, loco detinendas ee, usq; ad tpus resurrectionis, post illud vo tpus moraturas in terris mille annis, per quos dicebant duraturum regnum terrestre Xri, qbus confecti ad dei visione admittendae sunt.

Quic errori occasione dedit mala interpretatio capitis 20i apocal. de quo infra. Initium vo dedit cerinthus illos mille annos in voluptatum illecebris consumendos asserens ut ex caii et dionysii alex. testimonio. Scribit Eusebius lib. 3i histor. c. 22o ... tis praecipuus author dr papias hierapolitanus ep.

qui licet ingenii pertenuis foret, plerosq; Ecclesiasticos viros ipse alioqui sanctitate spectabilis, in suam mente pertraxit, in quibus S.tum Irenaeum ut refert ~~[illegible]~~ Ide Eusebius cit. lib. c. 33.° de eo quoq; S.tus Hieron. lib. de scriptoribus Ecclesiasticis c. 18.° reponit etiam vigilantius animas apostolorum et martyrum vel in sinu abrahae vel in loco refrigerii, vel subter aram dei, ubi omnes fruantur deo ut de eo scribit Ide S.tus Hieron. lib. contra vigilantium.

Eumdem errorem armenis tribuit guido in summa de Hereticis. Ide qui fuit graecorum error ut constat ex c.io florentino sess. 1.a eumque quoad dilationem gloriae arripuerunt ultro, ut alios qui plurimos recentiores Heretici, lutherus praelectione in genes. et calvinus lib. 4.i institut. c. 20.° parag. 28 ubi dicit solum Xrum ingressum esse in sanctuarium dei, reliquos residere in atrio, et ibi expectare usque ad mundi consummationem, et cap. 26.° parag. 6.° ubi, cum supra, i, ubiq; iubeat pendere ab expectatione adventus Xri et gloriam ac corona eo usque dicat, contenti simus sis finibus divinitus praescriptis animas piorum militiae labore perfunctas in beata quiete, concedere, ubi cum felici laetitia, fruitione promissae gloriae expectant.

Contraria sententia est de fide, pro qua sit

Unita cluo, animae iustorum quibus nihil expiandum superest reipsa videntur essentiam dei.

1° ex scpra.

Lucæ 23°, Xrus latroni, hodie, i, mecum eris in paradiso, ubi parla, hodie, dilaoem excludit, nam ridicule o nulli eam iungunt cum his parlis antecedentibus dico tibi, quorsum in verbo præsentis tporis addidisset Xrus hodie, qua pse includit, cum et latrone Xrum illo die loqui latere o poet. nec multo aptior est hæc interpretao, ut hodie, sgret post resurrectione, sed propter certitudinem rei futuræ. nam figurate vocem ista exponere nulla cogit necessitas. imo postulat vocem simplicitate simplex promissio. affert illud Joan. 3°, qui a o credit, ja iudicatus est, ubi parla ja putant sgrare solum rei futuræ certitudinem sed hic agitur de damnaoe præsenti, ut sit sensus ja in seipso damnatum ee per infidelitatem per qua fides, quæ salutis e initium, excludit, et si parla ja iudicatus e, solum sgrarent certitudinem futuri iudicii o ja sles parla aliis in locis explicandæ eem o pprio sensu, in quo neque acciperentur iste loco nisi aliunde compertum eet iudicium durante vita o fieri, sed parla sub fine vitæ, vrle sub fine mundi futurum.

Paradisi vo noie pt accipi, vel paradisus terrestris vel empyreum quod e sedes beatorum

vel fruitio gloriae. accipit Euthymius, sc. millenariis
favens, 1° mo, sed male. Cum q^a latroni promitte quod
ibi futurus sit, ubi Xrus futurus erat, Xrus a o erat
futurus in paradiso terrestri qui forte post diluvium
superstes o fuit, nec sufficit, quod secundum divinitatem Xrus
esset in eo. Insinuat in Xrus se ibi futurum ubi odum
erat. Itaq; o de praesentia secundum divinitatem, sed secundum
humanitatem illigendus est. Cum q^a nomen paradisi in novo
testamento o pro terrestri et materiali sed pro spirituali
accipitur ut 2^a corint. 12°, neq; sumitur pro loco ad
corporeas sed ad spiritales delicias parato, neq; accipitur
2° mo, qq in s^o Aug^o tract. 111° in Joan. illud, in
paradiso explicat, in caelo, eo tamen nomine solum gloriae
regnum illigit. nam et lib. 12° de genesi ad litt. c. 34°
per paradisum illigit abrahae sinum et revera sic
accipiendus est, cum certum sit Xrum illo die in caelum
o ascendisse. Itaque sumendum est 3° mo, sicut sumitur
a s^to cyrillo hierosoly. catechesi 3^a, s^to chrysost. homil.
2^a de cruce, s^to greg. nyss. oratione 2^a de 40^a martyrib.
s^to Aug^o sermo. 111° cit. in Joan. et aliis patribus, ut
proinde sinus abrahae dicatur paradisus ob id quod
praecipuum est paradisus, sc. felicitate aeterna.

Ephesiorum 4° Xrus ascendens in altum captivam
duxit captivitatem, dedit dona hominibus, ubi parla, altum,

Sgrat cælum, o crucem ut explicat Euthymius,
subiungit in quod ascendit, quid est, nisi qa et descendit? Vnde
nam vo sc. de cælis in terram et e terra ad inferos.
nam et statim additur, qui descendit ipse est qui et
ascendit super oes cælos ut eo duxisse illigatur capti
uitate. noie captiuæ captiuitatis s. ambrosius et
stus hieron. illigunt iustorum aas quæ detinebantur in
limbis: qbus et dedit dona, quo noie illiguntur spiritus
sti dona, quæ xrus largitur viatoribus, sed et pt
illigi præcipuum donorum quod est æterna gloria, sumi
hic locus ex psal. 67° ubi legit accepisti dona in
hoibus: sed hoc diuersum o e a sensu apli. xrum in
dona in hoibus e accepisse pro hoibus.

Hebræorum 12° o accessistis ad montem sion, sed
ad montem sion et hierusalem cælestem et multorum
angelorum frequentia, Ecclia primitiuorum qui
conscripti sunt in cælo, et spiritus iustorum perfe
ibi terrestri hierusalem opponit cælestis. ad illa
iudæi spectabant ad hanc xriani ptinent, in ea v
ponit o solum angelorum frequiam, sed et primitiuor
hoc est qui primi crediderant, et ia vita functi
erant, ut iacobus aplus stephanus et alii. ita inter
pretatur stus anselmus ubi et per primitiuos illigi
pnt patriarchæ et prophetæ aliique iusti veteris

testamenti sicut et apostoli et martyres per aas perfectorum.

omitto alia loca, ut quod aplus philipp. 2°, cupio t, dissolui et ee cum xro: videtur inutile desiderium si finalis iudicii tempus expectandum eet: ut quod actorum 7° Stus Stephanus videns gloriam dei et Jesum stantem a dextris patris, dno Jesu t, suscipe spiritum meum, sc. ut fruar tua gloria. quod apocal. 7°, si qui amicti sunt stolis albis, sunt ante thronum dei et seruiunt ei die ac nocte, in templo eius: nam ante dei thronum ee quid aliud est q deum videre?

2° ex duobus ciis ecumenicis, florentino sess. ultima in decreto Eugenii pro graecis, ubi definitur illorum aas qui post baptma susceptum nullam oio peccati maculam incurrerunt, illas etiam quae post contractam peccati maculam in suis corporibus vel eisdem exutae corporibus sunt purgatae, in caelum mox recipi, et intueri clare ipsum deum trium et unum sicuti est. trid. sess. 25a decreto de inuocaoe Storum, ubi mandat epis ut fideles doceant sanctos una cum xro regnantes oraoes suas pro hoibus deo offerre, bonum atq; utile ee suppliciter eos inuocare. et sum ea de re sensum prodit Ecclia in oraoe de Sto greg. deus qui famuli tui gregorii aeternae beatitudinis praemia contulisti &c.

3° ex Sanctissimis pontificibus, Innocentio 3° cap. aplicam de presbytero ō baptizato, ubi q.ª i., 7 sta matris Ecclia fide, et Xri nois confessione perseverans (presbyter ō baptizatus) ab originali peccato solutus et cælestis patriæ gaudium ee adeptum asserimus circumstanter, vult adeptum ee gaudium, ō quod illud certo adeptus eet, sed quod illud saltē primé per preces et hostias deo oblatas atq; a deo ante resurrectionis tpus obtenturus eet. benedicto 12° sua decretali, quam refert alphonsus a Castro lib. 3° contra hæreses verbo, beatitudo, quæq; habetur tom. 29.° c. iorum typographiæ regiæ.

4° ex patribus. Græcis, S.to athanasio 7 vita S.ti anthonii, ubi dicit aam ammonis visam ee ab anthonio 7, cælum de ferri angelis stipatam; S.to basil. homil. 7, 40.ª martyres, ubi vos i., ō terra occulta sed cælum suscepit. apertæ sunt vobis paradisi por. S.to greg. nazian. oraōe 18.ª ubi dicit S.tum cypriani 7, cælo ee et S.tæ trinitati assistere. Latinis, S.to cypriano lib. de exhortaōe martyrii c. ultimo, quis ō oibus viribus elaboret ut cum Xro stati gaudeat, ut post supplicia et tormenta terrena ad præmia dia perveniat; et post clauduntur oculi 7, persecutoribus terræ sed patet cælum &c. S

ambrosio lib. 10° in lucam, unde te, i. Euoces petre,
ut doceas me quid flens cogitaueris? unde inquam Euoce?
e cælo ubi ia in choro insertus es angelorum, et epla
54ª de sto geruasio et protasio, quorum, i. aa in cælo,
cpus in terra. sto eug° tract. 124° in Joan. ubi tra
eos qui stum Joanne asserebant dormire in sepulchro
dicit consentaneum o ee ut ei discipulo Jesus, quem
diligebat præ cæteris, in huius ut super pectus eius dis
cumbere mereretur, pro magno munere longum in
cpore donauerit somnum, cum beatum petrum per ingente
martyrii gloria ab onere ipsius cporis soluerit, eiqi
concesserit quod aplus paulus se concupisse dixit et
scripsit, dissolui et ee cum xro; sto chrysologo serm.
66° de lazaro postq vo, i. dnus resurgens a mortuis
aperuit infernum, patefecit cælos, paradisi claustra
reseravit, dedit stis paradisi intra re glorequiem,
ad cæli gloria peruenire.

5° deniq; raoe, eum qa deus statim punit reprobos,
ut patet de diuite epulone lucæ 16°, go cum sit
promior ad mia q ad vindicta psal. 144° miseraoes
eius super oia opera eius, prædestinatos si nihil obstat
statim remunerare debet, si nihil inq obstat sicut
ante xri resurrectione obstabat, quod eo o glorificato
o dum aperti eent cæli, sicut nunc in pluribus obstat

eluenda in purgatorio pœna peccatis debita. Eum q[ua]
ante Xri adventum mors S[tor]um deflebatur, ut notat
basilius oratione in S[tu]m Barlaam sc. q[ua] tunc mortem
excipiebat gaudium beatitudinis, nunc lætitia celebramus
diem mortis S[tor]um, quem et eorum natalem vocamus, quod
sc. nascantur ad vitam æternam. Cum q[ua] nunc S[ti]
sunt omnes meritum vitæ æternæ, quia nihil ultra mereri
possunt, cum extra statum viæ nullus supersit merendi
locus, aliunde, nullo detineri supponuntur impedimento
g[ra]o o[mn]e cur eorum gloria differatur.

Obiectionum Solutio.

Obiect. 1° Scipra matth. 20° dnus vineæ reddi jus
oibus operariis mercedem ad diei vespera quod sgrat
finem mundi. Heb. 11° Si oes testimonio fidei probati
o[mn]es acceperunt repromissiones deo pro nobis aliquid
melius providente ut o[mn]es sine nobis consummarentur
ubi differtur merces Justorum. 1ª Joannis
3° Scimus q[ua] cum apparuerit (in 2° adventu) sles
ei erimus q[ua] videbimus eum sicuti est.

R° ad Sgula

ad 1[um], vel diei vespera sgrat finem mundi, vel o[mn]es, si pa-
terius nihil contra nos concludit, quia inde sumitur argu-
quod diei vespera finem mundi sgret, pt a o[mn]e sgrare finem
mundi sed postrema mundi ætate, quam sextam vocat

vocat S^tus Tho. 3^a p^te q^e 1^a a. 6° ad 1^m, mundi senectutem S^tus Aug^s lib. 1^i de genes. contra manichaeos c. 13° quae a Xro coeperit, et cum mundo desitura sit. nam scopus Xri est comprimere arrogantiam Judaeorum qui se putabant primos fore in regno caelorum (quibus et tribuitur ista querimonia hi novissimi una hora fecerunt) quod praestat dicendo eos qui ad diei vesperam hoc est post seipsum salvandi erant parem denarium accepturos, immo et primos fore novissimos. Si prius (sicut parlas illas, cum Scoa a factu est, de fine mundi coiter accipiunt interpretes) locus ille illigdus est de dilatione felicitatis completae o incompletae, haec solius aa illa etiam corporis praemium est. atq; ita interpretatur S^tus Aug^s serm. 59° de verbis dni ubi felicitate completa vocat, felicitate resurrectionis, qua et epla 56^a extrema totius hois immortalitate appellat, sed redibit iterum locus ille art. 6°.

ad 2^m, vel locus iste illigr de quavis beatitudine etiam incompleta, vel de completa tum pt illigi de priori ut sit sensus Justos veteris testamenti de quibus aplus o accepisse beatitudine aa ante aplos aliosq; Justos qui post Xrum natum morituri erant, et sic parla, sine nobis, inde sgrant ac o ante tpus novi testamenti, ubi obiter nota aplum sibi o contradicere, qui plo ante scripserat, adepti sunt repromissiones. ibi n agit de aliis praemiis sc. ingressu in terras Canaan et sl̄ibus, et sub fine

capitis, ō acceperunt repromissione de aeterna beatitudine loq̄r. de posteriore beatitudine huic locum illigit S^tus Aug. cit. epla 99^a, et eius sensum textus indicat. Consummatio in sgrare videtur perfectam, aa sc. et cporis beatitudine. est tn difficile quod matth. 27° dr, multorum cpora resurrexisse cum Xro, sc, ad vitam, ut valde probabile est, immortale: neque ab eorum, qui resurrexerunt nero videntur exclusi plerique illorum quos aplus nerat cit. cap. 11°, dici tn pt vel paucos resurrexisse, comparatione omnium qui ante Xrum mortui fuerant, vel potius illos non resurrexisse sine nobis, id est ante novi testamenti tpus ut ia explicavimus. Hoc spectat S^tus paulus ut probet gloriam ō per legem, vel ante Xrum, sed per Xrum data esse, quem et cap. 9° fuse docet caelum nobis reserasse in sguine suo.

Ad 3um hic sensus est, cum apparuerit sive quid erimus, scribit in verbis antecedentibus ōdum apparuerit quid erimus, sive Xrus, legit in syrus, cum ipse revelatus fuerit sc. in iudicio sles ei erimus, id est apparebimus esse coram oculis totius mundi (cui ōdum apparet quid erimus) quam tn ~~[illegible]~~ verbum sicuti est vid ebimus et sic locus Joannis ō ostendit solum in die iudicii beatos fruituros deo, sed tum 1um eorum gloria manifestatum iri, pt etiam illud, sles ei erimus, explicari de slitudine quo ad gloria cporis cuius causa sit visio beatifica expressa his verbis, quam enim vid ebimus sicuti est, sc. antecedentibus

ad tempus iudicii. nempe ex aa gloria redundant
gloriosae dotes in cpus, ut docet Stus Eug. epla 56a
ad dioscorum.

obiicitur 2o Joannes 22us qui fertur mandasse
parisiensibus ut o aliter docerent, q contrariam nra
sniam, et nullos promoverent ad gradus in Ehgia, nisi
iurarent se istam sniam defensuros, quin et dr in publico
consistorio declarasse aas Storum purgatas o dum clare
et facialiter deum videre. hoc illi impingit ocham
2a pte suorum dialogorum quam inscripsit de erroribus
Joannis 22i. 90. hoc qui opponunt errare se malint
q secum absolui summum pontifice sed n faciunt ut
se tueantur eius authoritate, sed ut in eam contumelia
faciant. nos illis sua in haeresi relictis faciemus saltem
nihil ut a Joanne contra sensum Ecclie videatur
definitum ee.

Ro Joanne fuisse qde aliquando in illa damnata
snia eam tn ab eo retractatam ee, certe nihil unq
ab eo definitum ee pro ead. snia

fuit in ista snia. id tradit o solus ocham sed etia
gerson sermone de paschate, et adrianus 6us pte 4a
de confirmaoe circa fine, et probant aliqui Joannis
sermones, ut sermo habitus in festo ivium Storum, et dnica
2a adventus an. 1331o. imo et Joannes ipse agnoscit

illa declaratione quae refertur inter eius epistolas et ex Joanne Villano lib. 11i historiae de rebus florentinorum c. 19o sexta est, habeturque cit. tomo 27o rationum, sic a sensit sancti Irenaei aliorumque patrum authoritate fretus, cum sic liceret sentire absque periculo haeresis, quae odium ea de re quicquam definitum erat.

Eamdem sententiam retractavit, id praesefert ead. declarat. ubi habetur, fatemur sequidem et credimus quod animae separatae et purgatae a corporibus sint in caelo caelorum regno et paradiso cum Christo, in consortio angelorum congregatae, et videant deum facie ad faciem, et dicam essentiam clare, in quantum conditio et status patitur animae separatae. et post alias a dicta vel scripta illa (sc. ortodoxae sententiae contraria) habebimus et habere volumus pro omnibus dictis et scriptis, eaque renovamus expresse. atque ita sub fine vitae declaravit. id quidem fecit ut iudicare licet, motus praesertim facultatis parisiensis decreto, omnino sine magna commendatione cuius ordinis, cuius iudicium privatae suae sententiae summus pontifex antetulerit.

Nunquam definivit pro ista sententia, nam vel o sanus ipse eius adversus Infensissimus, qui et se ludovico Bavaro Imperatori cuius erat stipendiarius ad vexandum summum pontificem addixerat, aperte profitetur ver

147

hæc, Joannis fuisse, numq mea intentionis fuit dicere aliquid contra fidem, et si aliquid dixerimus totum ex nunc revocamus, quod o fecisset si quid definiendo tradidisset. deinde Jde Villanus refert Joannem 7, Extrenis testatum esse se numq cum ea de re loqueretur 7, ao habuisse q^dm definire, sed tum disserere ad investigandam veritatem. deniq; benedictus 12us cit. sup de re tali scribit Joannem cogisse consistorium ad q^dm ista definiendam, eoq; aio mandasse, cum cardinalibus e quorum nro erat ipse benedictus ante dictus Jacobus tolosanus, cum prælatis et magistris 7, Thgia qui multi aderant præsentes, ut super mea de visione pdicta qdo requirerentur, deliberate unusquisque diceret quod sentiret, eumd. vo præventum morte perficere nequivisse.

Mandarit ne Joannes parisiensibus ut pro sua snia docerent nec ne, nihil facit ad pbandam certo eius definitionem, solam eius 7, eam sniam ppensionem ostendit. sed o tam ~~optavit q~~ mandavit q optavit ut parisienses ista 7, utramq; pte agitare poent, ut patet ex litteris eiusd. Joannis ad philippum regem datis 14° calend. decemb. anno 1333° qbus qd regem rogat ut parisiensibus permittatur potestas ea de re disputandi, dum aliter per sedem aplica ordinatum fuerit. nec scribit adrianus 6us id mandatum

ee parisiensibus, scribit solum id rumore et fama cir-
cumlatum ee. nam vo famae oibus nota est, i, tertullianus
apologetici 7°, fama nomen incerti, locum o sit, ubi
certum est, certo, quo famae aliquid videatur licuisse, mentitur
alia calvinus de Joanne, quod negarit vae immortalitatem
quod nullus cardinalium sese eius sniae opposuerit, quod
rex galliae philippus suis communione Joannis intu-
dicerit, quae de Joanne sine authore narrat. nam gerson
quem citat in margine nihil quicq eorum dicit nec dicere
potuit nempe si aae saltem post iudicium beandae sunt
illa Joannis snia et sua quoq; immortalitatem sn
et benedicti 12i defuio quae Joannis morte proxime
secuta est, et cardinalium c10 edita ostendit et bene-
dictum ipsum et alios cardinales tacituros o fuisse si
voluisset Joannes definire pro sua snia et licet gerson
scribat rege philippum magis redidisse parisiensi
q Joanni sc. ut doctori parli q curiae, prohibitae
cum Joanne coicaois nullam mentionem facit, de hac
difficultate plura Rayllardus Continuator baronii
ad annum 1331m et seqtes.

Obiicimus 3° patres. e graecis Stus Justinus
sive author qm ad ortodoxos, ubi neq; ii, ante resu-
rectionem unicuiq; eorum quae in vita gessit, retributio-

Contingit et q.e 76.a de latrone dignus, ut reputatur
et qui sanctorum coetui adiungeretur, et quo usq; ad diem
resurrectionis et remunerationis reservatur. origenes homil.
7.a in leviticum, ordinem, s.ti receperunt laetitiam suam, nec
apli qde sed et ipsi expectant ut et ego eorum ~~parti~~ laetitiae
particeps fiam. et cap. 17.o lib. 2.i περὶ ἀρχῶν dicit
iustos deferri in paradisum terrestre, et inde, qui puriores
sunt ascendere ad ~~aer~~ aeris loca, quibus annumerantur s.tus
chrysost. homil. 39.a in 1.a ad corint. theodoretus in cap.
1.m ad heb. aretas in cap. 6.m apoc. et euthymius in cap.
16.m et 23.m lucae. Latinis tertullianus lib. de
testimonio aa c. 4.o, affirmamus te (aam) remanere
post vitae dispensionem et expectare diem iudicii, proq;
meritis aut cruciatui destinari, aut refrigerio utiq; sempiterno;
et post dicit aam nihil boni ac mali sentire poe sine
carnis passionalis facultate; idem tradit lib. de aa c.
56.o et 57.o, lib. 4.i contra praxeam c. 34.o et aliis
locis quae referuntur a pamelio paradoxo 9.o. Lactantius
lib. 7.i cap. 21.o ubi nec quisq; putet aas post mortem
protinus iudicari, nam oes in una coiq; custodia detinentur,
donec tpus adveniat quo maximus iudex meritorum
faciat examen. s.tus eug. enchiridii ad laurentium
c. 109.o tpus quod inter hois mortem et ultimam —

resurrectione interpositum est, aas abditis receptaculis
continet. et S.tus Bernardus serm. 3.o de omnibus S.tis ubi
tria admittit aas loca, primum in corpore corruptibili, 2.um
sine corpore, 3.um in beatitudine consummata. 1.um in tabernaculis, 2.um patriis, 3.um in domo dei. et post in illa
beatissima dei domum aas nec sine nobis intrabunt, nec
sine corporibus suis, ideo nec S.ti sine plebe, nec spiritus
sine carne.

Ad.o admitti pote patrum aliquos in illa sententia fuisse
sine haeresi nota, cum nihil dum cadere definitum
opinionemque suam sine pertinacia defendere, parati ea
relinquere si contra ab Ecclesia iudicatum fuisset alii dum
~~[illegible]~~ fuerunt, mox in una mox in altera sententia
procliviores, qq meliori sententiae firmius adhaeserunt. Ad
singulis dicendum paucis.

S.tus Iustinus sive autor ille q.e 75.a admittit aas pa-
torum duci in paradisum, ibi frui angelorum archangelorum
et Xri conspectu, et praesentes esse ad dnum, quae ostendit
beatitudinis locum et beatitudinem ipsam. non praesentes esse
ad dnum visione sgcat. Itaque citatis quibus 60.a et 70.a
dici pt solum excludi completa beatitudo et retributio perfecta
quae ad corpus extendi debet. quod q.a Lazarus non habebat
dicit q.e 60.a narratione quae fit de Lazaro et divite

parabola esse ō historia (quia loquitur quoque, ut Theophylactus
in cap. 16 Lucae) quam huius supplicium et illius praemium
ut narratur videtur esse corporis. cur a quo 70 meminerit
visionis dei, haec tamen affert, quod visio apud graecos com-
prehensione significet.

Origenes homil. 7a loquitur de completa beatitudine
nec de illa quae fit ex coniunctione corporis cum anima, sed quae
contingit ex adiunctione aliorum iustorum, tamquam membrorum
Christi: cuius defectu dicit ne Christus quidem habere perfectam laetitiam
sc. accidentale, quia omnium sunt omnia sua membra cit. vo loco
lib. 2i. περὶ ἀρχεῶν in eo quidem errat quod velit animas sanctorum
paulatim proficere in alia vita, tamen eas 1um in locum terrestre
mox in loca aerea, tandem ad Christum ducit, ubi vult eas
videre perfecte causas rerum omnium, sicut et ibi vult paulum
et similes perfectos videre in deo omnia.

Alii et de gloria completa explicandi sunt, nisi
quod sanctus Chrysostomus cit. loco dum dicit animam ō frui-
turam bonis aeternis, si caro ō resurgat, vult solum si
denegetur praemium corpori, sumus quoque praemium animae
denegandum esse, ō negat nunc ab anima deum videri. Euthy-
mius sane defendi ō potest, sed ille admodum recens est, et
eum scripsit, cum iam graeci descivissent ad manifestum
schisma et haeresim.

Tertullianum conatur absolvere pamelius cit.
paradoxo 9° ubi obvat aliquos patres ut disgnerent
statum aarum sine cpore a statu aarum cum cporibus,
priore explicasse noibus, sinus abrahae, quietis pla
subaltari et paradisi cum posteriore vocarent caeles
sinum, altare superius, et caeleste portum. attamen si qui
locus commodam interpretationem o pate, condona
dum putat, quam Ecclia nihil adhuc certi de hoc ar
credendum statuerat et bene qde. nam S^tus Hieron.
c. 28° Tertullianum, victorinum pictaviense, et
lactantium papiae sectatores facit et alii sunt ero
a qbus Tertullianus et lactantius vindicari o pu
victorinus vo martyr qde fuit, sed ei defuit
eruditio, licet eruditionis voltas o defuerit, ut st
S^us Hieron. epla ad magnum.

S^tus Aug^us dubitavit qde alicubi o tam de bea
titudine aarum, q de loco, quem a caelo distinctum ponit, re
tam considerata maturius, ut aabus beatitudine sic
pro beatitudinis loco, caelum assignavit. qq innuit o
ttam ee unum eorum beatitudine, qta post resurrectio
futura est dubitavit de loco, ut patet ex cap. 1°
9^i confess. ubi nebrinium ponit in sinu abrahae
seu quid quid illud e quod illo sgratur sinu. ub

tn bibit, in quam pt sapientiam pro aviditate sua, sine
fine felix. assignavit alicubi locum distinctum a cælo
ut cit. cap. 109° Enchiridii ad Laurentium. postea tn
agnovit cælum pro loco beatitudinis ut lib. quæstionum
Evangelicarum c. 23°, ubi sinum abrahæ in quo pauperes
post hanc vitam recipiuntur, innuit esse regnum cælorum,
vocatq; secretum patris, quo post passionem resurgens
xrus assumptus est, ubi etiam ante resurrectionem justorum
aæ vivunt cum deo. Idem disserte tradit lib. 20° de civit.
dei c. 15° fatemur tn eum minore ponere beatitudine
ante judicium, ut patet ex lib. 12° de genesi ad litteram
c. 35°, ubi dicit o sic beatorum aas videre poe
incommutabile dei subaam, ut sti angeli videntur,
sine alia ob caam, sine qm aæ retardantur appetitu
naali corporis administrandi. et videtur angere
aæ beatitudine post resurrectionem, ut serm. 103° et
107° de dirsis, quod dicat ne, qm crescit essialis
aæ beatitudo, an quod adiuncti cporis gloria redundet
in aam, eiq; tribuatur, non expendo.

Stus bernardus excludit solum aas a completa
beatitudine quod vocat ee in patriis. nam ut taceam
alia loca, in qbus agnoscit aas justorum, statim
assumi ad dei visionem, ut est sermo de sto malachia

et epla 266ª ad Sugerium abbatem, ubi, quid tibi, et terrenis exuviis qui ad Cælum iturus stola gloriæ mox indui habes, cit. serm. 3º de beatis ut nunc sunt, acceperunt in singulas stolas, sed ō vestientur duplicibus, donec vestiamur et nos; et pa stola ij prima ipsa est felicitas et requies animarum 2ª vō immortalitas et gloria cporum, ubi sola gloriam cporis nunc a beatis expectari clarissime ostendit quod a postea insinuat augeri gloriam aā, loqr de augmento quod fit sublato defectu est que extensivum eo mō, quo plō ante de 1to emg diximus.

Obiiciuntur postremo rationes aliquot. 1ª ē aām non mereri sine cpore go nec beari. 2ª aām Xri ō ante resurrectionem ascendisse in cælum. 3ª iudicium et examen bonorum et malorum futurum huius in fine mundi. go.

Rº ad singulas.

ad 1ª ō meretur aā sine cpore, qm solum est meriti capax dum ē in via in qua ō ē sine cpore: ad præmii sine corpore capax est, neque iniuste secum agi queretur cpus. Ens q ª pertinet ad idem suppositum, malitque saltem alteram supposi partem beari

q neutram. Cum q^a concurrit aa ppaliter ad meritum, et proinde prior venire dt ad coronam, cum denique q^a cpus separatum ab aa o pt ee particeps suae beatitudinis, cum aa suae particeps ee pit, iniustum o e eo te frui quod meritus sis, cum frui potes altero o fruente, cum o potes frui. Imo stultiss^a invidiae foret si cum frui poes frui te doleret alter, qui frui o poet.

ad 2^a. esto xri aa o ascenderit ad caelum ante resurrectione, saltem prius beata fuit. descendit a ad inferos, o ut aabus iustorum descendendi explum foret, sed ut illuc aas iustorum educeret. fuit sanae explar nostrum moriendo, quiescendo in sepulchro, resurgendo, ascendendo in caelum, sed ut iis oibus illum scdm cpus imitaremur, o scdm aam.

ad 3^a, erit qde in fine mundi iudicium publicum et vrle, sed aabus e cpore egredientibus est privatum et parte. neque publicum inutile erit, valebit ad ostendendam dei iustitiam et miam ad clarificandum xrum ad ad laude bonorum et malorum ignominia, ad totum hoem iudicandum, ad damnanda oia peccata malorum et oia bonorum opera glorificanda, cum et o nulli post morte vel adsul male vel adsur bene operentur, sc. pd

sua expla, documenta, libros et slia, ut s^tus Bo-
lius docet lib. de virginitate ex hoc apli, 1^a ad timo
5°, quorumd. hominum peccata manifesta sunt, praecedunt
ad iudicium, quosd. vero subsequuntur.

Articulus 2us utrum essentia
dei ab intellectu creato per aliquam
similitudinem videatur?

Iam constat deum videri a beatis, nunc exp-
candum cum s^to doctore per quid fiat visio. Sacra
parla, per quid, exprimit visionis aut principium aut
sicut dum explicatur per quid fit calefactio, parla
per quid exprimit principium et terminum calefactionis. duo
vero modis aliquid potest esse principium, 1° efficienter. 2° obiective
et per modum determinantis. s^tus Eso. de his tribus, scilicet
principio efficiente, et principio se obiective, seu per modum determinantis
habente, disputat sub ista q^e utrum essentia dei vi-
deatur per aliquam similitudinem.

Certum est deum videri per aliquam similitudinem
ex parte principii efficientis. nam intellectus beati est principium effe-
ctivum visionis. at intellectus est aliqua dei similitudo. manifestum
est a quod deus est est principium intellectivae virtutis, et a
intellectu videri potest. et cum ipsa intellectiva virtus

creaturæ ō sit dei essia, relinquitur, quod sit aliqua participativa similitudo eius qui est 1us intellectus. unde et virtus intellectualis creaturæ lumen quodd. intelligibile dr, qsi a prima luce derivatum, sive hoc intelligatur de virte naali sive de aliqua superaddita gratiæ et gloriæ. ubi vult Sctus Tho. intellectum sive seorsim sive cum lumine gloriæ consideratum dei similitudinem ee. similitudinem a accipit ō pro vera aliqua imagine sed participaōe dei.

difficultas est de similitudine, quæ vel sit trus visionis vel ad eam detriet. prior dr species expressa. posterior vel est impressa, vel alia quævis imago detrians intellectum ad videndum, de iis dicendum, duabus sectionibus. qbus adiungemus 3a, qua quæremus sit ne possibilis species impressa per quam fiat visio beatifica.

Sectio 1a utrum visio Beatifica fiat per speciem expressam?

Species expressa et impressa in hoc coeunt, quod faciant ad obcti cognioem, licet ipsæ ō cognoscantur, saltem directa cognioe ad drtam similitudinis obctivæ, quæ repstat qde, sed ipsa 1o directa cognioe cognoscr. ambæ dnr species intentionales. differunt a quod expressa

sit ipsa formalis similitudo obiecti, illudque exprimat eo
fere modo quo tabella caesaris exprimit eius vultum
impressa vero non tam sit formalis similitudo quam semen ex
primendae similitudinis eo modo quo semen a patre decisum
non tam est eius similitudo quam eius exprimendi semen.
nam et impressa dicitur semen obiecti. Contingit tamen illam
similitudinem formalem vocari. sed hoc ~~se~~ nomine dicitur quod potentiam
afficiat instar formae, non quod ipsa obiecti formalis repraesentatio
sit. sic de specie expressa, quae et verbum mentis quae
rimus an detur.

Caietanus hic negat dari speciem expressam
in visione beatifica. Idem sentiunt alii discipuli sancti
Thomae. qq nec desunt qui putent contrarium quoque de
fendi posse, ut aureolus in 1a dist. 27a q. 2a et
ferrariensis 1i contra gentes c. 53o. sit

Unica clausula, visio beatifica fit per speciem ex
pressam, seu verbum mentis. Ita scotus in 4o dist. 49a
q. 3a a. 3o et alii.

1o ex patribus. Sanctus Eug. de trinit. 9i c. 11o. Sicut
ipsi animus non nulla rei notae similitudine, sive cum ea
placet, sive cum eius privatio displicet. quo circa in
quantum deum novimus, similes sumus. sed non ad aequalitatem similes

q° ō ttus cum novimus qtus ipse est, et qdm, cum
per sensum corporis discimus cpora fit eorum aliqua
similitudo in aō nro quae phantasia memoriae e & cae. Ita
cum deum novimus, quis meliores efficiamur, q eramus,
antequam nosseamus, maximeq; cum ead. notitia etiam placita
digneq; amata, verbum est, fit q; aliqua similitudo illa
notitia tn inferior est, q° in inferiore naa. Ubi tria
docet 1° in oi cognioe dari rei notae similitudine. 2° etiam
in cognioe qua deus cognoscitur, sicut et in cognitione
sensuum. 3° similitudine istam verbum ee, cum eam mox
verbum post similitudine vocet, addit 4° ista similitudine
ad aequalitate ō ee, quae e in inferiore naa. Sed hoc 4um ad
nos hoc loco ō ptinet. et S^tus Anselmus in monologio c.
31° docet negari ō poe mente raalem illigdo se imagine
sui ipsius formare, imo cogitaoe illa, et ~~similitudine~~
illectione ee ipsa sui imagine, addit que idem sentiendum
ee de quacumq; cogitaoe seu illectione, ad caput istud
sic cludit, sic igr mens raalis cum se cogitando illigit
secum imagine suam ex se natam, ide cogitatione sui
ad suam similitudine qsi sua impressione foetam, quae
imago eius verbum eius est.

2° raoe aut nulla alia illectio fit per speciem
expressam aut per eam fit visio beatifica, sed aliae illectiones
fiunt per speciem expressam. go.

minor admittitur a Caietano de ylleſtionibus quarum obiectum est absens. neque negari pt, neq; ſic fingendum est ylleſtione oem ee tuum formaliter unitiua sine productione verbi. nam obiectum ea tenus solum unitur formaliter, qtenus exprimitur, sicut tabellae o unitur formaliter ~~qtenus exprimitur~~ visus hominis nisi per lineamenta eiusd. vultum exprimentia, at sola productione verbi exprimitur.

maior pbr. Jo ylleſtiones aliae fiunt per speciem expressam, qa cognoscere nihil est aliud q exprimere vitaliter rem quae cognoscitur, neq; aliter exprimitur q per speciem expressa, atq; Jo vel ynsensibus datur aliqua rei cognitae ymago. sed visio beatifica cognitio est.

Confirmatur maior nra, si o eet visionis beatificae ead. ratio quae aliarum oium ylleſtionum maxime quod obiectum ylliuus sc. deus sit praesentissimum et proinde per se triare debeat ylleſtionem haec sed est caietani ratio. sed haec ratio nulla est, cum pater aeternus produxit verbum, et tn ylleſtui suo praesentissimus est. Eum qa tos Eug. et anselmus, etiam in ea cognitione produxit verbum, in qua se mens ylligit et ex eo prebent patrem aeternum, seipsum ylligendo

verbum producere. Cum quia requiritur, quia nisi yllec
tione formalis repraesentatio obiecti, per quam denominetur formaliter
ylligens, at deus etiam praesens non potest reddere yllectum
formaliter ylligentem.

Dicitur species eo solum requiritur ut supplet obiecti
praesentiam. ergo si obiectum sit praesens species nostra non est.

Dist. ant. impressa, c. expressa, n. haec requi
ritur ut sit terminus actionis, quo res cognita vitaliter
exprimatur.

Dicitur 2° deus est obiectum immediatum visionis
beatificae. ergo visio beatifica non fit per speciem expressam.

Dist. cons. tamquam obiectum saltem immediatum, c. tamquam
terminus, n. dixi tamquam obiectum saltem immediatum, nam forte
est obiectum sed mediatum solum, sc. quatenus visio bea
tifica virtualiter reflexiva est.

Dicitur 3° verbum quod deum exprimeret foret
infinitum. sed hoc dici non potest.

nego mai. neque in verbum yllud adaequaret cog
noscibilitatem dei sicut nec visio ipsa dei cognoscibi
litatem adaequat.

Quaeres quid ea de re sentiat S. Thomas ergo.

R° sentire possum pro nostra sententia. nam quaestione 27 a. 1°
haec sunt, qui cumque ad ylligit ex hoc ipso quod ylligit

procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei
intellectae ex dicta intellectiva proveniens. quam quidem concep-
tionem vox significat et dicit verbum cordis significatum verbo
oris. Idem sic q. 4a de veritate a. 2o ad 5um ubi
omne intelligere in rebus proprie loquendo est dicere: dicere a
omne est absque verbo. Idem 4i contra gentes cap. 11o ubi
omne intellectum in quantum intellectum oportet esse in intelligente,
et post intellectum a in intelligente est verbum. Idem q. 9a
de potentia a. 5o ubi dicit intellectum sive quando se sive quando
alia intelligit semper formare conceptum rei intellectae quem
vocat verbum, et illud dicit esse de ratione eius quod
est intelligere. quibus locis loquitur universaliter et de omni intelligente
sive sit aequalis cum obiecto sive non, omitto locum quia
8a de potentia ubi dicit intelligentes posse habere respectum
ad quatuor, ad obiectum ad speciem impressam, ad
intellectionem ut actio est, ad conceptum intellectus qui
in nobis proprie est verbum. dicit enim posse habere
respectum ad ista non dicit semper habere. nam neque
species impressa in visione beatifica admitteret.

Sectio 2a utrum detur
species impressa vel alia quaevis
imago detrianus intellectum beati ad
videndum deum.

Species expressa nr̄ia ē, tq̄ vr̄us visionis beatificæ, nunc q^r sit ne alia spēes aut imago nr̄ia ex p̄te obc̄ti, quæ illud cum pōa uniat an vō obc̄tum ipsum uniatur p̄te. alia quævis imago ipsa directe cognoscitur, et inducit in alterius obc̄ti notitiam, unde et obc̄tiva dr̄. sit

Unica clūo, per nulla spēem impressa, aut aliam imaginem sc. obc̄tivam, videtur deus a beatis.

Posterior pars de imagine obc̄tiva. nam cognitio dei quæ fit in obc̄to cognito specularis ē et ænigmatica. et facit potius ut cognoscatur an sit deus q̄ quid sit deus. neq; in ullum obc̄tum cognitum habere se p̄t ad deum cognoscendum, nisi ut creatura atq; ut has et istas perfectiones sibi p̄prias includens. atq; neque ut creatura est, neque ut has et istas perfectiones includit, sufficere p̄t ad ostendendum deum, ut in se est, cum sit divinum ēē neque formaliter neque eminenter includat. conferre poterit si valde perfecta sit ad formanda perfectiorem aliquam notitiam dei, sed ad quidditativa conferre numq̄ poterit.

prior pars de impressa spēe ē cōis s^ti Tho. interpretum contra Henricum in sua summa a. 33° q^e 2^a ad 3^m, ægidium lib. 8° de beatitudine q^e 3^a a. 3° parag. 1° ubi alios refert, qui et negant absque specie deum videri pōe.

pb.r q.a tunc solum species impressa admitti qdo obiectum ō pt per se concurrere, et tunc reiicitur qdo pt concurrere per se: et ij species obiecti vicaria. at dia essia per se concurrere pt ad visionem intuitivam sui. go.

minor pb.r

1.o ex doctrina s.ti Tho. 7. 4.m dist. 49.a q.e 2.a a. 1.o ad 15.m ubi 3.er medium ee supponit 7. visione corporali et intellectuali, 1.m sub quo, quod est lumen, 2.m quo, quod est species impressa, 3.m 7. quo, qle est speculum et dicit 7. visione patriae ō futurum 3.m et 2.m sed solum 1.m.

2.o ut essia dia per se pt concurrere, satis est, quod intellectui sit praesentiss.a et ea pt praestare quae praestarentur per speciem impressam, sed intellectui praesentiss.a est, ut patet et ea praestare pt quae praestarentur per istam speciem. nam duo sunt quae tribuerentur impressae speci, alterum est detriare poam. alterum cum ea efficienter concurrere ad eliciendam visionem. quidam negant hoc posterius, qui nullam efficientiam speci sed detriaoem solam attribuunt, ego, ne hoc moretur nos utrumque nrm suppono, at pt utrumque praestare essia dia.

dicit 2.a ad corint. 5.o aplus dum sumus, i. 7. corpore peregrinamur a dno, per fidem ambulamus,

ō per speciem, quae postrema verba supponunt
deum a beatis per speciem videri.

Rº ambulare per speciem seu videre per speciem ō ee
videre per speciem impressam, sed per ipsam essentiam et
sua specie. et sic idem est ac videre facie ad faciem
ut etiam explicat S^tus Chrysost., nam et isto loco
S^tus Joannes 5º pater perhibuit testimonium de me,
nec vocem eius audistis nec speciem vidistis, voces
istae, speciem vidistis idem sonant ac vidistis illum
ipse, et ipsi patres utuntur speciei nomine ad rei veri
tatem significandam, ut S^tus Aug. serm. 147º de tempore
et S^tus Greg. lib. 18 moral. c. 28º, ubi haec sunt,
quidem sic mortaliter vivitur, videri per quasd.
imagines deus potest, sed per ipsam naturae suae speciem
ō potest.

dices 2º, si essentia divina potest ee instar speciei im
pressae, ergo et relationes divinae instar speciei impressae
ee possunt, sunt enim obiectum visionis beatificae aeque ut
essentia. sed hoc dici ō potest. Ens quia relatio activa ō est
ad extra, et tamen effective deberet concurrere, ens quia
opera trinitatis sunt indivisa et tamen una relatio
deberet posse concurrere forsitan. Ens denique quia una
relatio videri posset absque alia, quod tamen coitur negatur
a Thomistis.

nego minore.

ad 1.a Rationem. 1.o nihil probat si obiectum detriative solum et ob efficienter concurrit. Idem de 2.a dicendum est. 2.o relatio ob est activa efficientia physica ab intentionali distincta, efficientia intentionali, n. efficientia physica est quae res producit sibi simile vel aliquid ad quod ob concurrit ut obiectum, efficientia intentionalis ea est quae res concurrit ad aliquid ut obiectum sive illud ad quod concurrit sit species impressa, sive sit expressa, sive earum productio. Color ob est activus efficientia physica, quia simile sibi colore ob producit, nec agit nisi ut obiectum. Est tamen activus efficientia intentionali, quia ad species impressa producenda in ratione obiecti, immo et ad visionem saltem per speciem, tamquam sui semen concurrit et sic relatio intentionaliter activa est. quia nec seorsim et independenter a concursu potentiae quicquam producit eo modo realis relatio, si quae haberet angelus inhaerente sibi ad sui cognitionem efficientia intentionali angelo cognoscente concurreret.

ad 2.a opera trinitatis sunt indivisa secundum quod procedunt a potentia, et secus. n. ob desinerent esse indivisa omnia opera externa quia ad omnia concurreret divina potentia quae 3 personarum communis est, attamen quod haec relatio

foret obtus ō illa, eatenus unius psoa efficientia ab alterius efficientia disgueretur. et sic semper supponimus obtum effective concurrere, quod si ita ō eet, sed mere detriative se haberet, sicut videri pt cognio illectus obtu voltati ponentis mere detriative se habere ad volitione eliciendam, nihil quicq ut iam manuimus negotii facerent raoes illae quibus satisfecimus, sed sit ne ita nec ne ō expendimus. solum dicimus si species effective concurreret et obtum effective concurrere.

ad 3a Relao qtus ex pte sui videri poet absq; alia saltem directe cognita, qtus relao seipsa ō aliam repstaret tn sine ea videri ō pt, sine qa una relao e ordo ad altera relaoe, et sic sine ea ō pt videri, sine qa identificatur essia, et sic absq; essia videri ō pt, nec proinde absq; sua correlaoe, quam sibi essia identificat. quod saltem de visione, ut fit ordinarie sentiendum e, utrum una relao sine altera et sine essia extraordinarie videri pit, inferius examinabitur.

dices 3o si essia dia impressa speciem supplet inutile erit lumen gloriae sed hoc dici ō pt.

maior pbr, ut sit inutile satis e quod visio beatifica aliunde habeat ut sit illectio, ut illectio talis obti, ut illectio clara et evidens. sed haec —

aliunde habebit q a lumine gloriæ. nam ab illectu habebit quod sit illectio, a dia essia supplente vices speci, quod sit talis obti, ab ead. deniq; essia, quod sit clara et evidens, qn essia, o cuiusvis speci sed ppria et quidditativa, et per quam videtur deus sicuti est, vices subibit.

Confirmatur iterum, eo mo lumen gloriæ erit inutile quo spes impressa inutilis e. ex hypots. quod essia dia pit pse concurrere, sed spes impressa inutilis e.

nego sequela maioris.

ad pbaõe disgno mai. satis e ut aliunde habeat excluso lumine gloriæ, c. secus, n. at aliunde qde sl sed o eo excluso, neq; 3 magis illud excludit essia dia pse concurrens q si per speces concurreret nempe ubi plura concurrunt ad actione aliquam negari o pt ee ab uno ppio, quis aliunde quoq; existat concurrunt a plura ad visione beatificam. concurrunt illectus, essia dia, lumen gloriæ. neq; unum eorum concurrit absq; altero. sed sl et in suo quæq; 4te concurrunt illectus ut vitalis poa, dia essia ut obtus, lumen gloriæ ut qlitas elevans, neque dia essia dare pt claritate nisi qtum e ex pte obti. requiritur ex pte poa lumen, quod visioni claritate

claritate impertiat ita lumen solis clara in oculo
nocturnae visionem non faciet nisi oculus idem qualitate
aliqua confirmatus fuerit.

Ad confirmationem. Lumen gloriae non est modo
inutile quo species impressa. Haec inutilis est, quia re-
quiritur solum ut supplat vicem obiecti, ideoque connaturalius
est, si obiectum per se aliquid potest praestare ut illud
per se praestet. et sic praesente obiecto et faciente per se quod
species faceret, haec supervacanea est. Illud inutile
non est, quia sine eo completa non esset potentia intellectus, et conna-
turalius est potentiam compleri per aliquid sibi inhaerens,
si quid datur, quod potentiam intime complere potest et se ex
eius parte teneat. Ergo cogitur admittere habitus fidei
spei et charitatis. quos si non ponunt semperante 1um
quemcumque actum credendi sperandi et amandi (neque
in adulti, si dum infantes essent habitus illos non receperunt
per baptismum eosdem habitus recipiunt nisi praeviis
eorum actibus) id fit quia actus ad eosdem habitus se
habent dispositive ac veluti meritorie cum interea ut
sint in statu connaturali ad operandum, necesse sit ut
iisdem habitibus instructi sint. nihil vero necesse est
ut novae dispositiones praecedant respectu luminis gloriae
tamquam habitus, quia dispositiones omnes nostrae ad ea quae in futura
vita recipienda sunt ponuntur in statu viae.

Dixi si quid datur, quod poam & ratt. nam 1°
si o datur aliquid quo poa compleatur intime, nihil
interius quaerendum est quo compleatur. Ergo baiulus
baiuli virtute exterius complet, ratione causae partialis
quam nulla datur interior virtus per quam eum com-
plere pit et proinde o ut causa subordinata, sed ut
causa ttis partialis, ad alterum baiulum se ht. 2° si o
se teneat ex parte poae o est necesse ut compleat
interius. Ergo sol concurrens cum hoe ad gratiae nihil
sui vicem, hoe per modum vrtis ponit, per quam
hois virtus compleatur quam sol o se tenet ex parte
poae hois, sed ht rationem causae dirsi gris, et o causa
vrtis, homo causa partis. quod ostendit quia dia essia se
se obtine habens dirsi gris est, a poa collectiva, ut
ppio productivo visionis beatificae, necesse o ee ut cum
ead. poa per aliquid inhaerens ac proinde per speciem
concurrat, ipsa parte vice speciei supplere dt.

Sectio 3a Sit ne possibilis
Species impressa per quam fiat
Visio beatifica?

Unica clus possibilis est species impressa per
quam fiat visio beatifica. Scoti 4um dist.
49a q. 11a. aureoli apud capreolum cit. dist. 5a et

aliorum contra caietanum hic 7. 4.^m dist. 49.^a q.^e 2.^a a. 3.º
aliosq; Thomistas.

pb.^r q.^a tria solum p.^t ~~[illegible]~~ numia speci impressa
1.^m est repstare. 2.^m detriare poam. 3.^m cum ea con-
currere, sed o repugnat dari speem impressa dei,
cui ista numia coeant. 3.^s sunt minoris ptes.

duae postremae si de 1.^a constiterit facile admit-
tentur. nam si repstet spees quidni et detriet saltem
si illectus ex pte sui dispositus sit cum ad detriandum
nisi aliud nrium sit q. ut idoneae facultati repstetur
obtum. si vo detriet, quidni et concurrat, cum
aliae spees eo p.^t concurrere quod repstant ac
detriant, et quid plus h.^t difficultatis spees impressa
q. lumen gloriae, quinimus si hoc concurrat, illa quoq;
p.^t concurrere

pars itq; 1.^a istius minoris ostend.^r p.^t dari
spees expressa quae repstet deum, et reipsa datur.
go possibilis est species impressa, quae deum repstet.

ant. pbatum est sect. 1.^a

cons. pb.^r q.^a species expressa repstat nobi-
lius q. impressa, haec n. effective solum repstat illa
formaliter, impressa est instar seminis, expressa est
velut ipse factus, et proinde qto factus est pfectior

Semine, tto speciem impressam per fortione superat expressa.

neq; ꝯ pbat speciem impressam dei nobiliore fore expressa, 1° quod impressa deberet esse purior ac splicior aut saltem aeque simplex ac deus, cum species impressae obtorum sensibilium aeque purae sint ac simplices imo puriores ac spliciores q ead. obta. 2° quod impressa manaret a deo, et proinde foret infinita, cum expressa o nisi finita esse pit, qm ab intellectu creato pduci. 3° quod impressa foret beatitudinis caa, minus o alia caa q deus, iuxta illud psal. 83i graam et gloriam dabit dnus, cum expressa o sit caa beatitudinis sed potius effectus.

Haec inquam o pbant. o 1a nam falsum est, oem speciem debere puriorem esse suo obto id qde ctingit qdo quod maale e dt attingi a poa spiritali, quae per crassiorem speciem detriari o poet, cum detrictur solum per accid. sibi inhaerens, et accidens maale subto spiritali inhaerere o pit. contingit etiam qdo poa qde maalis e sed obtm crassius q ut pse applicetur poa, sicut color applicari visui o pt pse sed per speciem tum o e tn vrsim verum nam species angeli superioris inhaerens intellectui angeli inferioris, eumque detriant ad intelligendum. eod. angelo superiore purior ac simplicior

ō ē, imo minus pura, minusque simplex videtur
cum sequatur conditionē subti 7, quo recipitur quidquid
ij recipitur ad modū recipientis recipr. multum ā recedit
perfectus angeli inferioris a puritate et splicitate angeli
superioris. neq; vō id magis asseri pt de spēe impressa
q de expressa, cum haec illa 7, repstando perfectior sit,
et si 7, repstando quidni 7, essendo aut saltē cur ab
puritate et simplicitate superabitur.

non 2ᵘ na illa spēes ō manaret a dia essia,
et si manaret ō eēt necesse infinitam ēē.

non 3ᵘ na licet ō pit ēē caa 1ª ~~be~~ et ppalis
beatitudinis pter deum, de qua locus psal 83ⁱ illigi dt,
tn nihil obstat quinus aliqua eius caa 2ᵃʳⁱᵃ minusque
ppalis detur, ac 1ª subordinata. ōne ij lumen gloriae
caa efficiens ē visionis beatificae. at spēes impressa
eēt tum caa 2ᵃʳⁱᵃ minusque ppalis. vbi

obua si daretur spēes duplici mō sese habere poē
diam essia ad visionē beatifica. 1º vt concurreret eod.
mō, quo si spēes ō adeēt, hoc ē detriando sl et
efficiendo prime. 2º ita vt ō ipsa pse prime
detriaret et efficeret, deo suspendente concursu
quem illa praesente coiter exhibet, sed tum remote

et mediante spec. Utrouis mo dari poet spec
Impressa. priore qde, si, quod phri satis coiter docent
dari pnt duae caae totales unius eiusd. q; effectus. et hoc
si efficienter obtinet ac spees concurrunt. quod si forent
tres conditiones qles eent, si detriarent tres et o
efficerent, facilius illigerentur sl se habere, ad eand.
visione beatifica, sicut duae duorum oculorum visiones
quarum tn altera sufficeret, detriare pnt sensu
internum ad sua sensatione. posteriore vo, na
enim se haberet sicut se hnt color et spees coloris.
Color a o ipse pse et prime sed mediante solum
spee detriat et efficit visione corpoream. posterior
modus o ita extraordinarius foret solius in speei
pductione extraordinaria haberet, qua posita
concursu immediatu suspendere deberet essia dia,
et reipsa suspenderet, ut prior haberet pterea
concursu aeq; immediatu essia et speei, et sgulae
forent caae totales effectus pducti quod phris magis
videtur extraordinarium, qui si duo ponerentur
ignes penetrative intra se negant absq; novo
miraculo sl ad unum eumdemq; effectu concursuros
et iuxta posteriore modum verum e praesertim
quod diximus speei impressa essia subordinata

fore, cum tunc essia ō pse sed per speem tantum detriaret et efficeret.

Utrouis a mo se se haberet speēs dici ō poet caa 1a et ppalis beatitudinis, ut proinde ista rao, quod eet beatitudinis caa, ō magis obstaret, quinus daretur q speēs expressa, qm obstare ō pt nisi speēs sit praeci pua caa beatitudinis ut patet ex dictis de lumine gloriae. haberet ne se speēs connaaliter nec ne nihil refert.

Quaeres quid ea de re senserit s.tus eso.

Rondent aliqui eum tm negare speem obtiua ee possibile. sed male; nam ut ja dominus reiicit qde obtiua solam in argto sed contra. attn in tpore arli negat possibilitate impressae speei, per quam sc. fieret unio essiae diae cum intellectu, sicut per speēs sensibiles fit unio obti visibilis cum visu.

Rondent alii ab eo negari possibilitate speei impressae, sed tm scdm poam ordinata ō scdm absoluta. verum eius raoes aut de spee impressa nihil concludunt aut ea scdm poam absoluta impoibile pbant. at cludunt de spee impressa. eas statim examinabimus.

Ro go eum negare speem impressa ee poibile. id sequitur ex mox dictis. et vo alibi eam poibile negat nam qe 8a de veritate a. 1o, nulla, i, similitudo diae essiae

pt habere aliqua cōcentia cum essiā diā nisi analogice tm. et ideo cognitio quae est per talem similitudinem, ō est ipsius dei per essiam, sed multo imperfectior q si cognosceretur subaa per similitudinem accidtis. Ubi agit de spēe impressa. agit ꝫ de ea quae inducit in obti notitiam, sicut spēes accidentis inducit in notitia subaa, nec ā impressa potius reiecerit q expressam ō occurrit, nisi quod illam qm se tenet ex pte obti repugnare crediderit, haec ō item qm se tenet ex pte poa, sicut et lumen gloriae.

Obiectionum Solutio.

obiicitur 1° quod est inferioris ordinis ō pt aliquid superioris ordinis repstare, ex sto dionys. lib. de diis noibus c. 1° go ō pt dari spēes impressa dei.

Disgno ant. quod est inferioris ordinis ō pt repraesentare tq similitudo obtiua et cognita, c. tq foalis et incognita dist. si sit inferioris ordinis ēn entitative ēn repstative, c. repstative tm, n. s dionys. loqr de similitudine obtiua. explicat ꝫ doctrina sua explo cporis per quod videri ō pt res incporea ac praesertim deus: nunc ꝫ per cporis spēem alterum pus videri poet puta per tabella is qui per eam exprimitur saltem quoad exteriora lineamenta, et si

Loqueretur de spēe foāli, postularet solum ut eiusd. ordinis eēt repstative, quo spēes impressa dei esde ordinis foret cum deo.

obiicitur 2º obtum cuius essia e ipsum eius ēe, o pt repstari nisi per foam, cuius essia sit eius ēe. sed speei impressa essia eius ēe o foret: hoc ñ deo soli pprium e. go.

disquo mai. si sit foā seu spēes obtiua, c. si spēes foālis ttum. n. rao sti eso. supponit eamd. ēe immaalitate speei quae e obti, aut etiā maiore, id vo nrium o ēe explo speei superioris angeli pllectum angeli inferioris ad ylligdum de triantis plo ante pbauimus. quare neque necesse foret ēe entitatiuum speei deum repstantis p eod. ordine ēe i quo eēt eius ēe repstatiuum. neq; vo sic aliter de impressa q de expressa spēe sentiendum.

Instat slitudo entitatiue repstans e slitudo naalis. go si obti essia e suum ēe, speei quoq; essia suum ēe futura est.

dist. ant. quod o mo repstet aliqlite sed quod clare obtum ut ys se est, oesq; eius gradus a 1º ad vltimum exhibeat, c. quod sit esde naa n. quae spēes —

repstat colore oculorum nostro naturalis est, sed
sensu quod repstet colore qualis est. ergo quod entitative sit
eiusdem essentiae.

Instas iterum species impressa dicitur obiectum exprimere
perinde ut species expressa, quod in verbum seu species
expressa quodammodo gignitur, proceditque ut filius
sicut obiectum sic et species ~~quodammodo~~ impressa gratiam
rationem habet, cum intellectus sit instar foeminae quod obiectum
vel per se vel per speciem foecundat, unde illud sancti Aug.
ex obiecto et potentia paritur notitia. sed ergo potest exprimere
perinde ut species expressa nisi sit entitative in eodem
ordine, in quo est deus, oportet in sit formalis eius
similitudo et univoce cum eo conveniat, ergo.

Nego mi. nam cur esse debebit in eodem ordine
entitative magis quam species expressa. neque in desinet esse
formalis similitudo, vel univoce, sic repstative, convenire
cum deo, quis ergo sit eiusdem ordinis secundum entitatem et
eo differt semper a quavis specie obiectiva, quae deum
univoce sic est ut in se est, repstare ergo potest.

Sed et neg. potest maior. nam species expressa est
formalis repstatio, impressa virtualis tantum, quae sic
differt ab obiecto quo modo semen differt a gravante. In

hoc est formaliter naturaliter coincidenda, et illo virtualiter tantum, quare si species non poterit esse formalis similitudo, quin eiusdem ordinis entitative foret cum deo, non esset necesse speciem impressam divinae essentiae esse quid idem entitative cum deo, quin non est eius formalis similitudo. dicunt sane gratiam naturalem transire in externam materiam atque in semen non debere esse simile entitative ipsi gratiae, cum species expressa similis esse debeat obiecto secundum entitatem, quin intellectio ~~[illegible]~~ sive gratia intellectualis ad intra perficitur. verum non etiam intellectio fit ad extra respectu obiecti esto fiat ad intra respectu intellectivae potentiae quae est instar uteri materni? quare non erit magis necesse speciem impressam esse formale similitudine quam semen sit formalis similitudo gratiae.

Obiicitur 3° species dicitur in esse intentionali includere omnes perfectiones obiecti quod repraesentat sed species impressa non potest in esse intentionali includere perfectiones omnes dei. nam divina essentia est aliquid circumscriptum continens sup. eminenter quidquid potest significari vel intelligi ab intellectu creato, species autem illud repraesentare non potest, quin omnis forma creata detriata est, secundum aliquam rationem vel sapientiae vel virtutis vel ipsius esse vel alicuius huiusmodi. go.

Dist. mai. quod exprimat illud qle est in se, c.
quod tam perfecte exprimat q ipsum perfectum est, n.
nam species angeli superioris in angelo inferiore supe
riore exprimit qlis est, o tn tam perfecte q ipse est
perfectus undeliret clare et quidditative superiore
cognoscat inferior, eum tn o comprehendit, neque
naaliter comprehendere pt, id plus difficultatis o
st in impressa q in expressa spee.

obiicitur 4° obstum quod per suam essiam repra
sentabile est, fieri o pt repraesentabile per accid. at
deus per suam essiam repstabilis est. go.

Dist. mai. Ita ut quod st foaliter et intrinsece
per accid. habere o pit, c. Ita ut quod efficienter aut
velut efficienter et extrinsece st, illud o pit habere
per accid. aut per aliquid aliud, n. Ita po a illa qua
st deus pdicendi creaturas foaliter et intrinsece
suppleri o pt per aliud. attn efficienter et extrinsece
quod poet deus facere per se solum facere pt per
creaturas. at deus ut detriat et concurrit ad sui no
titiam st se velut efficienter et extrinsece. Ho
vo facilius diam illigibilitate ita suppleri posse
concipimus, quod dia bonitas nrio suppletur per
notitiam sui ut voltate moveat quod si quaed. dei

ppria suppleri ō pūt, ut immensitas et æternitas
id fit quin nube formaliter se habet. nam et in creatis ō
supplentur ea, quæ sic se habent, v.g. qtitas ō suppletur
per aliquid extrinsecum quod ō impedit quinimus obstorum
creatorum detriaō et concursus per spēes supplentur.

Quæres utrum dari pūt impressa spēes per
quam deus quidditative qde ō tn intuitive, sed abstrac-
tive tum videndus repstaretur.

R° negative. nam cognio quidditativa dei est, qua
ipsa dei quidditas se se clare conspicienda ostendit. sed
dei quidditas ita se exhibere ō pt, quin intuitiva
sit visio. hæc n visio est rei existentis et præsentis,
ut sic. at dei quidditas videri ō pt quin eius
videatur existia et præsentia. existia qde, quin est ipsa
dei quidditas. præsentia vo, quin præsentia dei est eius
immensitas sine qua, sicut neque absq; cæteris attri
butis eius essia videri ō pt. ne dicam eo cognosci rem
ut præsente, quo eius existia in se immediate, ide, sine
medio cognito, et clare conspicitur. quare neqde in
via poēt ee quidditativa dei cognio, nisi intuitiva
foret, quidquid scotus aliique ō nulli in contrarium
sentire videantur.

opponit aureolus ab astrologo videri existentia Eclypseos, et tamen eam abstractive videri. nam videtur quidem abstractive tantum, sed quia sine medio cognito non videtur nos supponimus eam speciem quae essentiam dei ut praesentem et coram existentem sine ullo medio cognito ostenderet. ubi non nego dari posse intuitivam visionem rei per medio cognito si continuatur eminenter per eod. medio et per unam eandemque cognitionem attingatur sed de hoc postea.

Articulus 3us utrum essentia dei videri possit oculis corporalibus?

Quaerimus, 1o utrum reipsa videatur 2o utrum possit videri. sit

1a conclusio dei essentia non videtur reipsa oculis corporis ita s. Thomas.

1o ex scriptura 1a corint. 2o oculus non vidit nec auris audivit, nec per cor hominis ascendit, quae praeparavit deus diligentibus se, 1a ad timot. 1o regi saeculorum immortali invisibili, quae invisibilitas saltem respectu oculi corporei illigda est.

2o ex patribus sancto ambrosio lib. 1i per lucam c. 1o ubi, nec corporalibus, inquit deus quaeritur, nec circumscribitur visu. sancto hieron. per cap. 64am Isaiae, ubi deus, inquit, nequaquam

sermonibus explicatur, nec oculo contemplabilis est, sed ab his videtur de quibus scriptum est, beati mundo corde qui ipsi deum videbunt. S.to Aug.o Ex ubi in hanc sniam inclinat ut epla 111.a et 112.a ubi eam confirmat aliorum patrum hieron. athanasii, greg. nazian. et ambrosii testimoniis: Ex ubi eam aperte tradit ut epla 6.a profecto, i, lux deus, sed lux mentium purgatarum o istorum corporis oculorum erit, et post, hoc a oculus videre corporis neque nunc pt, neq; tunc poterit. ibidem opinione contraria vocat insipientiam ac dementiam et perversam ~~opinione~~ sniam. Sed S.tus Aug.s aliquid difficile lib. 22.i de civit. dei cap. 29.o sed postea explicabitur.

3.o cum saltem extraordinarium sit obiectum spirituale attingi oculis corporis, o e quod illi tribuatur dia essia visio nisi id sufficienti testimonio probatum sit at nullum est illud testimonium. Certe S.tus athanasius apud S.tum Aug.m cit. epla scribens adsus arianos asserentes tum mo deum patre invisibile esse, filium vo et spiritum s.tum visibiles, aequale trinitatis invisibilitate scripturarum s.tarum testimoniis et diligentia suae disputationis asseruit, instantissime suadens deum o esse visum nisi assumptione creaturae, secundum deitatis a suae proprietate oio deum esse invisibile, id est patre et filium

et spiritu s^tu, nisi per quem mente ac spiritu nostri pr.

Obiicitur illud Job. 19° et per carnem meam videbo deum salvatorem meum. go.

Respondet s^tus eso. ad 1^m Job visurum deum o oculis poreis sed per carne existente. atq; ro obiat s^tus eug^s cit. lib. 22° de civit. dei c. 29° scripsisse Job o per carne, sed per carne, unde quod additur quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt, accipiendum videtur de oculo mentis: sicut et s^tus eso. ibid. accipit illud Job. 42° auditu auris audivi te, nunc a oculus meus videt te. qq ad litteram accipiendum videtur de cognitione experimentali diae providiae quam Job habere caperat.

Obiicitur 2° s^tus eug^s proxime cit. cap. ubi st, vis itaque praepollentior illorum oculorum erit, sc. glorificatorum, o ut acutius videant, quam quidam perhibent videre serpentes vel aquilae, qtalib. in acrimonia cernendi ead. aetia vigeant, nisi aliud p^ut videre q pora sed ut videant et incorporalia. go.

Respondet duo s^tus eso. ad 2^m, alterum quod s^tus eug^s loquatur solum inquirendo, praemittuntur in haec verba, longe itaq; poa alterius erunt, sc. oculi glorificati, si per eos videbitur incorporea illa naa, alterum, eam quem sic detriari, valde credibile est sic nos

visuros mundana enim corpora caeli novi et terrae
novae, ut deum ubique praesentem et ipsa etiam corporalia
gubernante clarissima perspicuitate videamus. Et sicut
nunc invisibilia dei per ea quae facta sunt, intellecta cons
piciuntur, sed sicut homines inter quos viventes motusque
vitales exercentes vivimus, mox ut aspicimus, et
credimus videre sed videmus: ex quo infert sanctus Eccl.
iuxta sanctum Eugenium beatos oculis corporeis et aliter visuros
deum, quam oculi nostri videant alicuius vitam. Vita vero
et videtur oculo corporeo, sicut visibile per se, sed sicut
sensibile per aliud quod et cognoscitur a visu, sed statim
cum sensu (scilicet aliud attingente) ab alia virtute cognos
citiva, ita contingit in epistola videri mores scribentis
et valetudinem, quod e stylo quomodo se mente et corpore
habeat aperte cognoscamus. Eo vero sanctus Eugenius dicit
beatos oculos visuros, quod ex corporum, quae visuri sunt
refulgentia, ob sui perspicuitatem intellectus clarius
cognituri sint deum praesentem esse quam in via cognoscatur
a nobis. Quo fit ut visione illa beatorum sanctus Eugenius
opponat visioni per speculum et in aenigmate, et
quod specularis et aenigmatica et sit si comparetur cum
visione beatifica, sed quod si conferatur cum ea visione
qua habemus in via, videatur facilis esse. Ita —

nerorum 12° deus ore, i, ad os loquor ei (mosi) et palam et o per aenigmata; et per figuras dominum videt o quod intuitive sed quod clarius q aliis deus mosi conspiciendus appareat.

2ª clus, neque pt essia dei corporis oculi videri.

1° ex patribus 7a cit. quorum aliqui docent o solum o videri deum oculis corporeis sed nec videri poe, ut s^tus Hieron. 7, cit. cap. 64^m Essaiae, et s^tus Aug. epla 6ª. 7 de s^tus Hieron. apud s^tum Aug^m epla iii^a videre, i, deum sicuti e, 7 nata sua, oculus hois o pt; s^tus Cyrillus Hierosol. catechesi 9ª, carnis qd e, i, oculos contemplari deum impossibile e; quod in corporis e expers 7, carnis oculos cadere nequit, s^tus Fulgentius in Ronsione ad q^d 3ª ferrandi, quisquis, i, putat deum poe oculis corporalibus cerni, prius e ab ipsis oculis corporali spatio separari. quisquis a vult cognoscere qbus oculis deus videatur, ipsum cogitet q^a sapientia est, veritas e, charitas e.

2° o magis pt deus oculis corporeis videri, q vel sonus attingi per visum vel deus attingi per auditum, vel ide deus belluinis oculis conspici. sed haec fieri o pt.

Minor in controversia vocari o pt, nam vide 3ª eius pte dicam, si patere poet dia essia belluinis oculis poet quoq; diligi a brutis eo affectu qui clarae visioni

Rondebet, sic que brutum fruerentur beatifice deo, quod absurdissimum est cum vel hoc uno bruta superemus quod istius beatitudinis capaces simus.

Maior ostendit. nam 1° visus omnino minus distat a deo ut illigibili quam a sono imo ab hoc minus distat quam ab illo quod saltem hoc commune habeat sonus cum obiecto visus, quod sensibilis sit. dicit quidem essentia dei visibilis esse, sicut et obiectum visus, sed et mere aequivoce sicut et mere aequivoce sapor tribuitur menti a quo et sapientia dicta est, cum econtra sonus cum obiecto visus in ratione sensibilis univoce conveniat, sicut et sensus ipsi inter se conveniunt univoce. 2° deus omnino est magis visibilis quam audibilis cum aeque sit expers coloris et luminis corporei quam soni. nam quod suum quoque dei lumen est, illud toto genere differt ab isto lumine, quod in visum nostrum incurrit. Ideo sanctus Augustinus cit. epistola 6a sonus ergo erit deus, ut possit etiam auribus percipi. et halitus deus erit ut sentiri possit olfactu. et liquor aliquis erit ut possit et bibi. et moles erit ut possit et tangi. 3° oculi nostri sua perspicacitate omnino superant oculos brutorum, imo superantur a lynce et aquila, neque, cur dicatur horum quam illorum virtus minus patere.

3° facultas visiva ferri omnino potest in obiectum huius illigibile. sed ~~deo~~ oculi beatorum sola facultate visiva corpora pollent et deus est obiectum huius illigibile. ergo.

Maior pb nulla facultas vitalis vitaliter agens ferri pt extra obtum suum, cum per ordinem essiale ad illud constituatur sed facultas visiva corporea vitalis est, et supponitur vitaliter agere (nam si vitaliter o ageret forte nihil detriatum haberet, quod ferri poet saltem quatenus subiaceret diae poae) obtum vo huius illigibile e extra obtum facultatis visivae porea haec n pro obto solum st lumen et colore.

Confirmatur dnt ee certi limites qbus coerceantur facultates vitales ne confundantur inter se, ut visus cum auditu, auditus cum visu, at si vel poa vitalis gratiam ferri pt extra suum obtum vel facultas visiva porea circa obtum huius illigibile, nulli erunt certi limites facultatum vitalium. quinam n eent tri vitalis poae pt obtum suum. qui nam poae visivae porea si ad illigibile quoq; se extenderet.

obes contra lucem pt ab oculo poreo videri angelus, e n oculum inter et angelum maior proportio, q inter illectum et deum. go et deus.

nego ant. et vo quis sit pportio entitativa maior inter oculum et angelum, q inter illectum creatum et deum o e tn maior obtiva. imo nulla est. nam sicut illectus illectivus e, ita deus e illigibilis. at oculus

visivus quidem est, angelus vero non est obiectum visibile cum nec sit lumen nec color. Sic intellectus potest percipere sonum, sc. quatenus intelligibilis est, visus non item. quamvis licet entitativa proportio maior sit inter visum et sonum quam inter intellectum et sonum tamen inter hos, non inter illos reperitur obiectiva proportio.

Obiectio praeterea potest oculus corporeus videre punctum coloris aut luminis. ergo ferri potest extra suum obiectum.

Ro vel punctum coloris visibile est vel non, si visibile percipi poterit, si non visibile non poterit percipi: et sic non feretur visus extra suum obiectum aliis a videtur visibile, quamvis ut supponitur est aliquid coloris licet prorsus indivisibile. aliis non item quamvis licet sit aliquid coloris et proinde habeat aliquid sensibilis proprii, non est tamen extensum et sic non habet sensibile commune, sine quo sensibile proprium attingi non potest. Sed hoc quale sit, expenditur sub de Eucharistia.

Articulus 4us utrum aliquis intellectus creatus per sua naturalia divinam essentiam videre possit?

Arguimus de intellectu creato nunc existente ut expendemus sequente utrum creari possit qui naturaliter

deum videat. extiterunt Hrici qui dicerent essiam
dei naaliter ab illectu creato videri poe. s^tus epiphani
haeresi 76^a istius erroris arguit aetium qui dicebant
o simpliciter fidei aliqua notitia deum sibi ee perspectum,
sed perinde ac quispiam cognoscit quidquid oculis cernitur
aut manibus attrectatur, tam deum novi cuiusquisbat
q meipsum, imo o tam novi meipsum q deum. eumd.
errore amplexi sunt anomaei sic dicti, qsi absque
nomo idest regula et aeqlitate, quod filium patri in-
aequale facerent ut ariani; fuerunt quoq; ead. in
haeresi begardi et beguinae de qbus habetur clementina
ad ~~[illegible]~~ nostrum de hrici. adeum errore proxime
accedit durandus in 4um dist. 49^a q^e 2^a n. 24° asserens
deum o qde in hac sed in futura vita videri naaliter
contra citatos hricos et durandum. sit.

Unica cluo, neque in hac neque in futura vita
videri pt naaliter essia dei. ita s^tus cho. sic et cgi
coiter.

1° ex scpra. cuius aliqua loca pbant pro hac vita
~~et~~ alia etia pro futura vita. prioris gris est illud 1^a
corint. 13°. ex pte cognoscimus et ex pte prophetamus
cum go venerit quod perfectum est, evacuabitur
quod ex pte est, et post videmus nunc per speculum

et in ænigmate, tunc a facie ad faciem posterioris sunt ista psal. 35° apud te est fons vitæ et in lumine tuo videbimus lumen. psal. 83° gratiam et gloriam dabit dnus. Rom. 6° gratia dei vita æterna: quæ vita consistit in visione diæ essiæ.

2° ex c^io Viennensi cit. Clementina damnante beguardos et beguinas quorum hic 4us error fuit, quod homo pt ista finale beatitudine secdm oem gradum perfectionis in præsenti assequi, sicut eam in vita obtinebit beata. ibi tn clare o dr utrum id fieri pt naturaliter nec ne, et s^us quam lib. intellectuale naam in seipsa beata ee, et aam o indigere lumine ipsa elevante ad deum videndum, et eo beate fruendum. cuius posterioris erroris damnatione ostendit sniam durandi ab erroris nota ablui o poe, et si excusat^r durandus ipse sive quod ante definitione c^ii scripserit (dicit tn ad calce lib. 4^i sniarum se iuvene qde incoasse opus suum sed complevisse senem ac correxisse, floruit vo circa an. 1320um et c^ium Viennense an. 1311° habitum e) sive potius quod ad eam o attenderit. nam si attendisset, o restitisset Ecclia definitioni, quippe qui protestaoe sua qua edidit sua præfaoe in quatuor libros sniarum, et qua sub fine 4^i vult applicari cæteris libris, agnoscit interpretaoem dubiorum sacræ scpræ ad s^ta Ecclia Romana et catholica pertinere, et oia opera sua eius correctioni totaliter supponit.

3° ex patribus S^to dionys. lib. de diis nominibus c. 1° ubi, cum notitiae, i, omnes sint entium et per entia desinant, quae entitate superat omnem substantiam ead. cognitione omni superior et S^to epiphanio haeresi 70^a numero 7° ubi, impossibile est videre deum praesertim humanae naturae. Idem tamen invisibilis deus pro sua humanitate ac bona corroborat quod imbecillum est; S^to chrysost. homil. 5^a contra anomaeos substantia excellit excellentiore substantiam, ut patet perfecte scire, quis modicum discrimen intersit. Patet tamen explicari S^tus chrysostomus de comprehensiva notitia, quam inferior angelus superiore intuetur, licet non comprehendat. S^to eug° lib. 11^i de civit. dei c. 9° ubi dicit quae per sacra scriptura dicuntur de charitate gratia et gloria quod sint supernaturalia dona dei, ut minus vera esse per angelis, quam per hominibus. Ista loca concludunt pro praesenti et futura vita. de visione praesentis vitae agunt S^tus ambrosius lib. de bono mortis c. 11° quem cit. S^tus eug° 4^i ad bonifacium c. 11°. S^tus greg. nazianz. oratione 34^a S^tus greg. nyssenus lib. 12° contra Eunomium.

4° ratione duplici, altera ostendit per hanc vitam videri ut possit, altera nec per futura.

prior est esse intellectus noster quidem est per corpore pendet a sensibus, ergo videre ut patet intuitione nisi ea

ea quae per se cadunt sub sensus. at deus per se non cadit sub sensus, cadit solum per species sensibilium effectuum.

dico intellectum videre non posse intuitive nisi quae cadunt sub sensus nam quae videntur per alio sive per aliena specie videntur solum abstractive, saltem si medium illud causa non sit quae proprie rei speciei aequivaleat, at quae per se non cadunt sub sensus videntur solum per alio sive per aliena speciem.

posterior est remotio impedimenti non sufficit ad visione beatifica. ergo ne per vita quidem futura dari potest naturaliter visio beatifica.

ant. probatur nam si remotio impedimenti sufficeret et angelus cum 1° creatus est vidisset deum intuitive et nunc daemones omnesque animae separatae viderent intuitive deum cum nullis teneantur impedimentis, et a sensibus non pendeant sed hoc dici non potest. ergo.

Confirmatur utraque ratio. Impossibile est intellectum elicere naturaliter actione supernaturale, eo modo quo supernaturalis est: neque credere sperare ac diligere deum ut oportet ad salute obtinenda vi solius naturae possumus, ut docetur tract. de gratia ex c.io arosicano 2° can. 7° milevit. can. 4° et trid. sess. 6a can. 3° et si hos actus elicere non possumus, qui sunt media beatificae visionis

obtinendæ uria, certe nec visione ipsa beatificam quæ est finis, qui suis mediis est ignobilior, sed nobilior, primus elicere. at visio beatifica supernaturalis est ~~[illegible]~~ sine respectu vitæ presentis sine respectu futuræ vitæ. Illud in genus entis supernaturale est, quod deum ut authorem gratiæ et gloriæ respicit, quo in gratia sine dubio est visio beatifica.

Opponebant anomæi. 1° si deus clare est cognoscere in hac vita, neque sic coli debere, quia est colimus quod ignoramus, sic opponunt apud S^tum Chrysost. homil. 5^a 2° deum esse rem simplicissimam, ideo quia est potest nisi perfecte cognosci. sic opponunt apud S^tum greg. nazianz. oratione 42^a.

R° 1° quis est cognoscatur quid sit deus, in vel ex creaturis cognoscitur an sit, ut docet S^tus Chrysostomus et per fidem cognoscitur deus in hac vita, accedentem in ad deum credere oportet quia est hebræ. 11°, quod sufficit ad cultum. 2° res simplex cognoscitur perfecte, si cognoscitur intuitive, sicut si abstractive tantum. non si cognoscitur solum per effectus, qui ut cognoscuntur varie sic faciunt ut varie et secundum diversas perfectiones cognoscatur deus at cognitio quæ habetur nostra liter abstractiva est ne angelica quidem excipio. nam quod S^tus dionys. lib. de diis nominibus c. 4° dicit angelum esse speculum purum clarissimum

suscipiens totam, si fas e dicere, pulchritudine dei, id solum indicat angelum ad abstractiva dei notitiam medium esse praestantiss.^m, o tn deum secundum suam naam ab eo cognosci qua de re s.^tus e so. ad 1.^m

opponitur adhuc facultate attingere poe naalitr quidquid sub eius obto specificativo comprehendr. sed id verum est solum, si, ut continetur intra sphaera obti, contineatur intra sphaera activitatis sive si pportione perfecta cum eo habeat, et o inchoatam tantum habeat, nam si o contineatur intra sphaera activitatis et pportione solum inchoatam habeat ad obtum, nisi compleatur poa, obtum attingere o pt. completur a vel per aliquid naale si actio sit naalis ordinis, sicut oculus noctua per qlitate aliquam naale compleri poet vel per aliquid supnaale si actio supnaalis sit ordinis, sicut e visio beatifica.

nec refert quod illectus angeli v.g. o patiatur aliquem defectum, nam defectum qde o sit privative qsi careat eo, quod habere dt, sit tn defectum negative, cum ad deum comparatur, qa o sit eam excellentiam quae invenitur in deo, ut docet s.^tus e so. ad 2.^m

Articulus s.^us utrum illectus creatus ad videndam dei essiam aliquo creato lumine indigeat.

Constat aliquid nrium ee yllectui per quod elevetur ad visione beatificam. Sed cum aliquid elevari pit dupliciter, 1° per foam sibi inhaerente, 2° per diam poa tq per foam assistente quaerendum e. 1° virum actu per lumen aliquod tq per foam inhaerente elevetur. 2° virum supleri pit lumen illud, et proinde elevari yllectus extrinsecus per diam poam. 3um erit expendendum, sit ne ita necesse, vel per foam inhaerente vel per diam assistentiam extrinsecam elevari poam yllectiva ut o pit creari yllectus, qui pse et sine auxilio elevante videret diam essiam. Haec seqtibus sectionibus explicanda sunt.

Sectio 1a virum yllectus creatus elevetur actu per lumen aliquod tq per forma inhaerente?

Illa foa inhaerens e in 1a spee qlitatis. e in habitus aut dispoo. Itaq; dum quaerimus, virum per lumen tq per foam inhaerente videatur deus, idem e ac si quaereremus, virum per lumen habituale. etc.

Unica ratio, yllectus creatus elevatur actu per lumen aliquod tq foam inhaerente, sive per lumen habituale ad videndum deum. e sti ēsa. hor art. et pb.

1° ex c^io viennensi cit. clementina ad nrum de hrīcis, ubi damnantur hrīci asserentes aam ō indigere lumine gloriae ad deum videndum.

quo loco putant aliqui definiri necessitatem luminis gloriae, tq habitus, et sic hrīcam vocant sniam oppositam nrae. alii negant hrīcam ee, et melius, qm ibi solum agitur contra beguardos et beguinas asserentes naaliter deum videri, adversus quos sufficienter decernitur si ponatur quod visio beatifica supnaalis sit. supnaalis vō eet etiamsi penderet intellectus elevaō a solo concursu actuali dei, aut ipsa visio produceretur a solo deo, ut ab eo solo pduci sentiunt scotus et durandus. et sic idem concursus actualis imo et ipsa visio scdm se dici poet lumen gloriae, qm tn licet c^ium institutum ō habeat definire lumen illud ee habituale, tamen sic coīs e ēhgorum sensus, quorum loquendi modum seqr, et cum iis loqdo videtur approbare sensum, absq; temeritate negari ō poet lumen istud habituale ee.

2° Connaaliter e intellectum elevari per foam inhaerente, sive per lumen habituale q alio mo.

Consequens clarum est, nam deus coiter praesumitur id facere quod connaalius sive coientius rerum naae

Id est postulat lex cois diae sapiae quae disponit oia suaviter sapiae 8°, ita cum poet ad praesentia caarum producere per se earum effectus, aut eas per solum suum concursum actuale elevare ad operandum, tn eas operari permittit, atq; perficit idoneis ad operandum virtutibus et licet poet subaam facere subsistentem per alienam subsistentiam, tn eam relinquit trianda propria subsistentia nempe utrumq; illud naae congruentius est.

Ant. ostendr 1° qa connaalius est illectui nro ut innetur ad actus naales quibusd. habitibus: go et ut ad supnaales. 2° facilius illigr illectus ipse tq praeri pua caa se se applicare ad agendum, si infoatus sit aliquo habitu: sicut facilius illigr baiulus se se applicare ad gestandum onus, si virtute intrinsecam completam habet q si indigeat robustiore aliquo baiulo sibi assistente, maxime qui per se eo opus o haberet. 3° qm ubi eliciendo est actio o disponens aliunde ad foam aqua pt elici et ea permanenter elicienda, coeientius est poam ee completam intrinsece et per aliquid permanens, qui differt enim ab actione, quae deberet disponere ad ipsa foam, sicut per actus fidei spei et charitatis, ad fidem spem et charitatem habituale in iustificaoe disponimur enim ab ea quae deberet solum transeunter elici, sicut

moses et s^tus paulus, si deum intuitive viderunt, hac vita, transeuntes solum viderunt. at visio beatifica o disponit ad formam a qua p^t elici, cum nihil ultra promerendum supersit in patria, et est permanens cum duret aeternitate participata. go.

Ex quo seq^tur si visio beatifica supernaturalis est, reipsa lumen illud supernaturale esse debere, quod et docet s^tus Tho. oe. 1. quod elevatur ad aliquid quod excedit suam naturam oportet quod disponatur aliqua dispositione quae sit sup suam naturam. sicut si aer debeat accipere formam ignis, oportet quod disponatur aliqua dispositione ad tale formam. cum a aliquis intellectus creatus videt deum per essentiam, ipsa essentia dei fit forma intelligibilis intellectus. unde oportet quod aliqua dispositio supernaturalis ei superaddatur ad hoc ut elevetur ad tantam subsimitatem.

dicit essentia o videtur per medium. go opus o sit aliqua forma inhaerente sive lumine habituali per quod videatur.

dist. aut. per medium in quo, et tenens se ex parte obiecti qui per se minus visibilis esset, C. per medium sub quo et tenens se ex parte potentiae, 11. at lumen habituale o est medium in quo nec se tenet ex parte obiecti, deus enim est lux intelligibilis: est medium propter quod et tenens se ex parte potentiae.

Lumen illud, i 5° Eso. ad 2um o requiritur ad videndum dei essentiam qsi solitudo (vocaverat tn a 2° solitudine, sed cum addito, sc. ex parte visivae potentiae) in qua deus videatur, sed qsi perfectio quaed. intellectus confortans ipsum ad videndum deum.

Sed lumen illud quid sit, quod n. eius numerus et officium, quae na efficientia, quaeq; affectiones aliqtes pluribus explicandum est quod fiet sequtibus punctis.

Punctum 1um quid sit lumen illud, quo intellectus creatus elevatur ad visionem beatificam?

Auxilium illud vocant lumen gloriae; lumen, enim sic dr in scriptis psal. 35°. inebriabuntur ab ubertate domus tuae et in lumine tuo videbimus lumen, et qa lumen vocatur quidquid ad manifestandum facit, in luminis manifestare ephes. 5° at lumen illud manifestat deum unde et dr claritas dei apoc. 21°, glo vo qm inservit visioni beatificae, quae est gloria et vita aeterna.

Definitur a habitus supnaatis quo intellectus creatus ad dei visionem elevatur.

Dicitur 1° habitus est in in gre qlitatis. non solus

ō sit, ō pt ā ꝯ alia ee spee q habitus neq; ꝯ e
poā naalis, quæ fluit a rei naā, et ꝯ naā immediate
recipitur, cum lumen gloriæ adventitium sit et recipiatur
ꝯ ꝑlectu, eum ꝯ elevat, neq; patibilis qlitas quæ vel
afficere dt sensum, vel saltē ad agendum ꝑse ō spectat
vt e talis, sed tm ad ornandum subctum. neq; foā et
figura quæ sunt trus qtitatis.

Habitum vō potius q dispoōe dicimus qn licet nihil
forte repugnat dari auxilium aliquod quod ō ꝯhæreat
firmiter (qle putant aliqui fuisse illud quo s^us paulus
deum vidit ꝯ via, si tn vidit, et favet s^us ē 80. 2^a 2^æ
q^e 170^a a. 3° ad 2^m) tn illud firmiter inhærere
dt, cum sit ad operandum permanenter et æternitate
ꝑticipet, vt sup diximus.

Dr 2° sup naalis. e ꝯ ad eliciendum actum naā
superiore, vt ex cit. clementina ad nrum ꝯ patet.
et pro hoc differt ab habitibus naalibus, et cum super
naalibus coeit, ac proinde cum eo dirant sup naales
a naalibus quod si dum se tenent ex pte poā deum
agere, ō simpliciter ad dria poā ipsius sed tm facilius,
illi deum agere spliciter quatn re poās imitantur,
nrm e lumen istud ad operandum spliciter sc. connaaliter.

Dr 3° quo Intellectus creatus &c. quae est dria, lumen illud disgnens ab aliis habitibus supnaalibus.

Punctum 2um quodnam

Istius Luminis munus et officium

Sit?

Quadruplex cogitari pt officium. 1um ut sit Hmus lumen gloriae ad recipienda visione beatifica. 2um ut sit ad recipienda essiam diam pr raoe speci impressae. 3um vice impressae speci suppleat 4um denique ut valeat elevanda et vegetanda poam Intellectiva, et concurrenda cum ea ad visione beatificam pducenda. Sit

Prima clno luminis gloriae officium oe, sive eo nomine nrium ut Intellectus recipiat solum visione beatifica. est contra maiore pr 3um diss. 14a qe 2a dubio 2° et pr 4um diss. 49a qe 4a et marsilium pr 3um qe 10a a. 2° et pbr.

1° ex cio viennensi cit. clementina ad nostrum ubi Intellectus beati elevari dr per lumen gloriae ad deum videndum, videre vo o est Hmus recipere visione sed elicere.

2° si requireretur solum ad recipienda visione, vel Intellectus eam o pduceret sed reciperet pducta a solo deo, vel qa Intellectus eam qde pduceret pse solum, sed ita pdu

intermedio lumine gloriae reciperet. Hoc asserit maior illud marsilius, neutrum dici pt.

non prius Eum qa visio beatifica est actus vitalis, et proinde a poa vitali elici dt. Eum qa ro deberet elici a deo solo, et o ab illectu qm supnaalis e, sed haec rao nulla e, sufficit n illectus ad eliciendum actum supnaale, si elevetur aliquo superiore auxilio, sicut et voltas ad dilectione dei supnaale per auxilium supnaale elevatur.

non posterius, nam eliciendae visioni beatificae ut pote supnaali par non est illectus, nisi vegetetur aliquo auxilio supnaali. go illectus pse solum o pt producere visione beatificam. quid n refert quod deberet visio beatifica recipi in illectu mediante lumine gloriae. deinde si lumen gloriae nrium e ad recipiendam, qto magis ad eliciendam visione beatificam.

3° forma et actus supnaalis o postulant dispoonem in subto ut in eo recipiantur. go o requiritur lumen gloriae ut illectus visione beatifica recipiat.

aut ostenditur 1° habitus fidei spei et charitatis sine ullis dispoonibus recipiuntur in parvulis in baptismo. 2° actus earumd. virtutum disponentes adultos ad justificaoe, nulla requirunt in iis dispoone sed recipiuntur immediate. 3° vel ois foa et actus

supnaalis postulat dispoone praeviam in subto vel
aliqua solum foa, aliquis solum actus. o prius. nam
sic daretur progressus in infinitum. o posterius. cur in
haec foa vel sic actus dispoonem aliquam postularet al
o Item.

Nec dicas solum requiri dispoonem ad recipiendas fo
aut actus qui sunt instar foarum subaalium, et velut
trus graois supnaalis, sicut et verae foae subaales
praerequirunt dispoones in maa. nam (ut ne dicam vis
beatifica o ee trum sed viam ad trum saltem in gre p
qm e actio quae suum effectum sit pro tro) graa sancti
ficans e veluti trus graois supnaalis, cum per eam
constituamur filii dei, et tn sine ulla media dispo
recipitur in parvulis. et si in adultis praerequirit actus
fidei spei et charitatis per modum dispoonum, illos o e
se a rei naa sed ex sola dei ordinaoe, neq; ut dispo
in gre caae naalis et subtiae, sed in gre caae efficien
moralis seu meritoriae praerequirit. unde patet dispo
ee inter verum trum graois et trum qsi graois. sic
qm accidens est, aliud accidens per modum dispoois nri
o postulat, ille nrio postulat dispoone. postulat in
nrio qm foa subaalis o recipitur nisi in subto quan
et per haec et illas qlitates ad haec et illa recipienda

præparato (nisi tñ qualitates præuiæ se habent potius
ꝯ gre caæ efficientis, ad foam intromittenda ꝯ maam
q ꝯ gre caæ subtiuæ. Videtur ꝯ foa subaalis ignis
recipi immediate ꝯ eius maa, cum oīs calor ignis ō nisi
dependenter a foa subali ignem afficiat) at ō apparet
cur perinde præuia dispoō supnaalis requiratur ad
trum qsi generaōis, sicut qtitas aliæq; dispoōes ad trum
veræ graōis, siue ad foam subaale nriæ sint.

Confirmatur hoc totum argtum. poa passiua obedi-
entialis ꝯ raōe poæ passiuæ sufficiente capacitatem ht ad
recipiendas foas supnaales, neque patet quid conferrent
illæ dispoōes ad easd. foas recipiendas siue absolute
siue connaalius, quo dirunt ab habitibus supnaalibus
qui requiruntur ꝯ gre caæ efficientis ad actus eli-
ciendos connaaliter. go ō e illud officium luminis
gloriæ vt disponat ꝯ illectu ad recipienda visione
beatifica.

Oppons stus cso. hic vbi oē, ꝯ quod eleuatur ad
aliquid quod suam naam excedit, oportet quod disponatur
aliqua dispoōe quæ sit supra suam naam.

Ro stus cso. prærequirit dispoōe ꝯ gre caæ efficientis
ō ꝯ gre caæ subtiuæ. neque nocet quod vtitur explo

aeris qui per calorem disponi pt, anteq recipiat fo
ignis. nam 1° do utitur ad rem magis explicandam
o ad accuratam similitudine afferendam. 2° Calor in aere
receptus e potius dispoo in gre caa efficientis q in
gre caa substantiae, cum ignis foa ut iam dictum est
potius caa ois sui caloris, q ab eod. calore substantiae
se se habente dependeat

2ª Cluo, neque hoc munus et luminis gl
ut disponat intellectum ad recipiendam essiam diam in ratione
speci impressae. e contra capreolum in 4ᵘ dist. 49ª q
a. 1° cluoe 2ª, sotum cit. q. a. 4°, Caietanum hic,
ferrariensem hi contra gentes c. 54° licet huic quod
effectum lumini gloriae tribuant, quod effective conv
ad visionem beatificam.

1° poa dia in ratione ppii effectivi unitur im
mediate intellectui et voltati ad eliciendos actus fidei
et charitatis, et poet uniri cum eod. intellectu ad supp
lumen gloriae ut dicemus sequti sectione, et proinde
eliciendam immediate pse in ratione caa efficientis visio
beatifica. go poterit essia dia in ratione speci impr
immediate et sine dispoone uniri intellectui.

2° ipsa speci impressa, si daretur o postula

mediam dispoōe ut reciperetur in illectu, et si inhaereret
imo multo minus essiā dīa requirit dispoōem ut iustas
speci impressae recipiatur in illectu, multo inquam
minus quam foā velut assistens multo minus requirit
dispoōe in subcto, cui assistit, q foā infoans seu inhaerens.

Opponitur adhuc s^tus Tho. hor a. ubi dicit requiri
lumen in illectu ut essiā dīa sit foā illigibilis ipsius.
sed requirit lumen ut essia dīa sit foā illigibilis
ō in actu 1° sed in actu 2° hoc est ut actu videatur,
eliciatusque visio beatifica. nam independenter a
lumine sit quod sit visibilis in actu 1°, qtenus illectui
praesens est, sicut oculo nocturnae lumen solis in actu 1°
visibile est, licet idem oculus habeat opus opus aliqua
virtute corroborante ut actu lumen solis videat.

3ª Clūo lumen gloriae hor munus ō sit ut ipsum
obctum uniat poā, et obcti vices suppleat. et contra
vasquez disp. 43ª.

pbr q^a ro vasquez hor munus tribuit lumini
gloriae, quam tribuitur ei aliqua efficientia, nec pt alia
tribui q ut obcti vices sive efficientiam supleat. sed
haec rao nulla est. go.

minor pbr illa rao supponit essiā concurrere

ō poe efficienter si lumen efficienter concurrat et
proinde lumini soli tribuendam efficientiam et eam
qdem quae obiecto tribueretur sed hoc male supponi
nam dicta est efficientia diae essentiae et luminis gloriae
hoc ex parte poae concurrit, illa praeoe obiecti alia
a obiecti alia efficientia poae, nam si gabriel michaelis
absente videat, alia erit speci michaelis efficientia,
poae gabrielis. unde et si deeet spees ō foret visio
defectu poae sicut etsi poa supponeretur insufficiens
visio ō fieret, sed ō defectu speci.

Quod opponitur S^tus Tho. huius q^is art. 2° ubi
lumen gloriae similitudine vocat ja obuanimus similitudinem
dici sed ex parte poae visiuae. quo et ipsa poa illectiua
dr similitudo dei.

4^a Clus, hoc munus est luminis gloriae, vel
elevet ac vegetet poam illectiua et concurrat
cum ea ad visione beatifica producendam. Ita est
Coitur.

1° seqr ex refutaoe sniarum praecedentium.

2° eo mo iudicandum est de lumine gloriae, quo
habitu fidei spei et charitatis. sed horum munus est
elevare poas et cum eis concurrere ad actus fidei
spei et charitatis. go.

Punctum 3um quænam sit
efficientia quæque affectiones luminis
gloriæ?

Quænam illæ sint pluribus quæstionibus
explicabitur.

Q. 1o quomodo lumen gloriæ iuvet intellectum beati-
duplici modo cogitari potest id præstare. 1o intendendo vim
intellectus intrinsece. 2o adiungendo se illi ad producenda
visionem beatificam, sicut baiulus baiulo ad ferendum onus
candela candelæ ad magnum lumen producendum adiungitur.

R. Lumen gloriæ non iuvare priore modo sed posteriore.
non priore. 1o quia intellectus intendi et remitti
non potest, esto quoad usum, et ob dependentiam a corpore
videatur intendi et remitti, dum ea corpus infoat. 2o
vel intenderet formaliter, vel effective. non formaliter quod in
intendit formaliter accedit alteri ut gradus, lumen
vero gloriæ non est aliquis gradus intellectus, cum gradus
eod. sint in qualitatis genere, sive sint homogenei sive heterogenei,
lumen autem pertinet ad habitum, intellectus ad potentiam. non efficienter,
quod in efficiente intendit vel sit formaliter in se formam
per quam intendat statum alterius subiecti formam sicut ignis

sit in se calorem, per quem intendit calore ligni combustibilis, vel saltem virtualiter sicut sol in se continet virtualiter calore. at lumen gloriae non in se formaliter intellectum ut iam constat. neque sit virtualiter, cum eum producere nequeat.

Ergo iuvat posteriore modo, cum a causa coniuncta, vel sibi invicem subordinata sint vel non, lumen gloriae et intellectus ita iunguntur, ut inter ea sit subordinatio, quo fit ut necesse non sit vel lumen gloriae seorsim vel intellectum seorsim posse producere visionis, sicut duae candelae quae sibi invicem subordinatae non sunt partem luminis possunt producere, et duo baiuli seorsim partem oneris portare. nam causae sibi invicem subordinatae non dividunt inter se effectum ne possunt dividere, ita homo et caelum nullam hominis partem producunt, aut producunt totum. Idem dicendum de manu et calamo in scriptione, de specie impressa et facultate cognoscitiva in cognitione, de habitu charitatis et voluntate in dilectione dei et similibus.

Quaestio 2° Utrum intellectus lumini gloriae subordinetur an e contra.

R° esse mutuam subordinationem, nam visio consid

vel ut talis est, vel ut supnaalis. Lumen subordinatur yllectui quoad prius, quia petitur ab yllectu quod visio vitalis sit. Yllectus subordinatur lumini quoad posterius, quia a lumine gloriae repetitur visionis supnaalitas.

Quod ergo efficit ut visionis entitas partim sit ab yllectu, partim a lumine gloriae. nam quando entitas est indivisibilis realiter, si sit ab aliqua causa, ab ea est ~~tota~~ tota, esto sub una ratione attribui potest uni causae sub alia alteri. Ita physicus effectus v. g. homo genitus est quoad individuationem, est quoad speciem est adeo et ab hoc generante, quia gradus nobilius ac specificus sunt una entitas realiter indivisibilis, licet effectus quoad individuationem causae 1ae et causae 2ae quoad speciem attribuatur. at visionis beatificae entitas ~~est~~ indivisibilis est, nec dicere potest entitate a qua sit vitalitas et entitate a qua sit supnaalitas.

Nec dicas id quod vitale ergo est ergo potest concurrere ad vitale effectum. nam id verum est, si quod vitale ergo est separetur a proprio vitali, et tale ergo sit ut ordine dicat ad proprium vitale detrahendum, iuvandum aut elevandum. nam si tale sit potest concurrere ad effectum

vitalem, alias neque species impressae neque habitus
mentis cum intellectu concurrere possent ad eliciendas eius
operationes quae vitales sunt. at lumen gloriae con-
iunctum est cum intellectu et tale est ut ordine dicatur
ad eum iuvandum et elevandum, quo vero lumen con-
iunctum cum intellectu ad vitalitatem, sic et intellectus cum
lumine coniunctus ad supernaturalitatem concurrere
aliter forsan sentiendum esset, si supernaturalitas
modus actioni vitali superadditus. sed non est
1° visio beatifica entitative considerata non potest
dici intuitive videndi. quod n. in obiectum aliud habet
sed visio dei intuitive videndi est supernaturalis. ergo visio
beatifica entitative spectata supernaturalis est. ergo quia
sit supernaturalis non est modus illi superadditus. 2°
visione aliqua naturale esse non est modus illi super-
additus ergo supernaturale esse non est modus superadditus
entitati visionis beatificae. 3° si supernaturalitas visionis
esset modus eius entitati superadditus, intellectus non habet
opus auxilio elevante ad visionem beatificam ent-
eliciendam. sed hoc dici non potest. nam Concilium Viennense
definit intellectum elevari per lumen gloriae ad
videndum.

Ex his sequitur Cum intellectus eius lumen gloriae
esse causas totales totalitate effectus: dici quoque possunt
totales totalitate causae in suo quaeque genere, sicut causa 1a
et causa 2a in suo quaeque genere totales sunt totalitate causae
quia in suo genere nullius causae consortium admittunt, ut
intellectus in ratione proprii vitalis, ut lumen gloriae in ratione
causae elevantis sunt tamen hoc sensu partiales partialitate
causae quod influxus quo visio producitur ut sic sub
omni ratione vel ab intellectu solo vel a solo lumine gloriae.

Quaeres 3o Utrum intellectus et lumen gloriae sint causae
praecipuae vel instrumentariae; et vel inter se
conferuntur vel cum aliis rebus: si cum aliis rebus
vel intellectus cum causa conferatur ac deo vel lumen
gloriae cum deo et causa.

Ro 1o neque intellectus luminis gloriae neque lumen
gloriae intellectus instrumentum esse. nam utraque causa
agit propria virtute; intellectus quidem quia causa vitalis suam
sit propriam virtutem qua operetur; lumen vero quia quod
effectus suum attingat ut sit ab intellectu. quo dicunt
intellectus et lumen gloriae ab instrumentis sive naturalibus
sive artificialibus quae aliena solum virtute concurrunt

ad producendum suum effectum sic calor ō nisi per virtute ignis producit ignem et calamus ō pingit lit[illegible] nisi per virtutem manus.

R° 2° neq; illectum neque lumen gloriae vel vel aā instrumentum ee.

Illectus ō e instrumentum dei. nam agit ut p[illegible] vitalis, et proinde ut caā praecipua, qm ppria vitale agit ut se ipsum movens, e y actio vitalis motio quaed. ab intrinseco. nec refert quod agat p[illegible] poam obedientiale. nam id quod agit per veram po[illegible] obediale instrumentum e, ut sicta dum producunt [illegible] cante graam, cum ut sic se a seipso ō moveat. [illegible] si agat per poam vitale simul et obediale, [illegible] ut dictum est, q tenus per poam vitale agit se se moveat ab intrinseco, ideo actus fidei spei et charitatis in via a nobis procedunt tanquam causis praecipuis.

Illectus etiam ō e instrumentum aā qm p[illegible] virtute suum effectum producit, sicut calor producit [illegible] e sane discrimen quod calor a calore solo produ[illegible] ō effectus illectus ab illectu solo. nempe actio vi[illegible] q^a motus est ab ~~[illegible]~~ intrinseco posta a viventi subaā quis mediante facultate pro[illegible]

ō desinit tñ illectus sua virtute sui effectus pduc
tione attingere. quod si virtus oīs rei dicenda eēt
instrumentū, illectus quoq; aā instrumentū foret
qm illius ē virtus, sed tunc quoq; calor eēt ins-
trumentū ignis ō ttūs respectu ignis sed etiam respectu
caloris pducendi.

Lumen gloriæ ō ē instrumentū dei, qm et ppriâ
virtute pducit visionē beatificam, cum differt a calore
qui ō sua sed ignis virtute pducit ignē. ō nego lumen
gloriæ ēē a deo, sed et homo generans a deo est et
tñ dei instrumentū ō ē.

Lumen ō ē instrumentū aā, qm ō alio modo se
hēt ad aām q ad illectū. sed ō ē instrumentū illectus.

Quæres postremo utrum illectui imbuto lumine
gloriæ visio connaālis sit. de illectu seorsim cōsiderato
ō agitur. nam ei ut sic ō ē connaālis visio, sive
ut activum sive ut passivum eius ppium ē. neq; ij
aliter q per poām obediale pducit illam aut recipit
cum ō sit eiusdē cum ea ordinis. agitur vel de lumine
ipso, vel de illectu ut eo imbutus est.

R° visionē ēē connaāle lumini gloriæ. 1° qa ō
agit ut entitas elevata, alias ō elevaret ipsum

yllectum, sicut si deus calore impresso aquae ut
ad producendam gratiam baptismalem, non ipsa aqua sed
solus calor elevaretur. 2° si lumen indigeret ele-
miraculum non esset quod yllectus eo imbutus non videret
essentiam dei, quia lumini non foret debita visio, sed
et contra rationem est sgorum sensum. 3° si lumen ele-
vandum esset, yllo non esset opus, cum solum admittatur
ut connaturalius operetur yllectus et nisi ad sum-
sensum. nrium foret proinde per concursum actualem
dei elevaretur yllectus ac per lumen ipsum.

R° 2° yllectum ut imbutum lumine gloriae est
proprium connaturale activum visionis beatificae. nam si
opus uberiore dei auxilio non sit, sed per proprias vi-
res ordinario dei concursu visionem producit, sicut aqua
fervida ad calorem producendum non extraordinario sed ordi-
nario huius dei concursu opus sit.

R° 3° yllectum ut eod. lumine imbutum beati-
visionis est connaturale proprium passivum. nam ubi causa
efficiens connaturaliter se sit ad producendum effectum
subiectum, quo recipitur yllectus eiusd. effectus
passivum connaturale proprium. cum deus ut concurrens
extraordinarie non subiectum elevet, sed causam efficientem

solam quam ō p. gre caā maalis sed p. gre caā effi
cientis solū concurrit, sed yllectus ut imbutus
lumine gloriae est ppiū connaale actiuum beatificae
visionis. go.

Vertio 2ª utrum
suppleri pt lumen gloriae et proinde
yllectus extrinsecus eleuari per
diuinam potentiam?

Negant absq; auxilio inhaerente saltē ~~[illegible]~~
transeunte deum poē videri, capreolus p. 4ᵘ dist. 49ª
qᵉ 4ª a. 3º. Sotus ibid. qᵉ 2ª a. 4º. ferrariensis
3ⁱ contra gentes c. 54º. caietanus et bannes hic.
affirmant paludanus citata dist qᵉ 1ª. a. 3º
argentinas qᵉ 2ª, maior qᵉ 4ª et alii coitur. sit
unica clūo suppleri pt lumen et proinde
yllectus eleuari per diam poam.

1º ex Sto Tho. cit. dist. qᵉ 2ª a. 2º, ubi pt
i. miraculose fieri quod dia virtute aliquis yllectus
creatus ō habens nisi dispoōem viae eleuetur ad vi-
dendū deum per essiam, si solas dispoōes viae, go
excluditur lumen gloriae quod est dispoō patriae et
qᵉ 10ª de veritate a. 11º. sicut a dia poa substa

sunt corpora ista et mentes: unde sicut pt aliqua corpora producere ad aliquos effectus, quorum dispoo in corporibus o invenitur, sicut dimus petrum fecit super aquas ambulare, sive hoc, quod ejus agilitatis dotem tribuebat, ita mentem ad hoc perducere ut diae essiae uniatur in statu viae, modo illo, quo sibi unitur in patria, sive hoc quod a lumine gloriae perfundatur. Ubi sicut a corpore divi petri omnes dotes sic ab intellectu oe lumen excludit.

2° deus supplere pt influxum oeis caae efficientis o vitalis. at lumen gloriae est caa efficiens o vitalis

minor clara est qq in lumen gloriae principium vitale elevat ipsum in vitale o est, sicut nec habitus naa vitales sunt qq poae vitali facilitate comprimunt

Maior etiam patet ex inductione. supplere pt deus caas efficientes naales, ut lumen, calorem et similes, cum per se solum earum effectus pt producere sicut et ante oem creationem potuit eosd. producere effectus pt supplere caas efficientes supnaales ut fidem spem et charitatem et reipsa supplet in peccatoribus oibus qde charitatem cum eliciunt actum dilectionis dei, quo se disponant ad graam, infidelibus vo etiam fidem et spem cum credere et sperare incipiunt: tunc in deus per se ipsum cum pois concurrit ad producendos

actus, exclusis omnibus habitibus. Cum quia nisi supplere
pt concursum causae efficientis, o vitalis, nullius causae
concursum supplere pt. sed hoc falsum. Coiter a hoc reci
pitur deum per se facere poe quidquid facit per causas 2as
go aliquas causas supplere pt. Ut a suppleat efficienter, satis
est ut saltem eminenter eius virtute contineat, et nulla
sit exigentia ex effectu ratione cuius postulet a causa 2a
procedere.

Dixi supplere poe concursum causae efficientis. Illud
vo sufficit. adeoq; licet lumen gloriae inhaereat illectui
o est necesse ut deus inhaereat quoque ad illud supplendum.
qm sufficit ut illud suppleat, qtenus efficiens est. o est
a efficiens qtenus inhaeret, esto, qm accidens est, illudq;
vitali poe serviens, efficere o pt nisi inhaereat. Ita
supra diximus suppleri poe speciem impressam qm suppleri
pt eius detriao et efficientia, licet o pt suppleri quo
ad inhaeriam.

3o nulla rao contradictionis affertur quinimmo
suppleri pt gloriae lumen go.

Dices per id o pt suppleri lumen quod o constituit
illectum in actu 1o ad eliciendam visionem beatificam.
at deus o pt constituere illectum in actu 1o ad visionem
beatificam eliciendam go.

Disgno mai. quod o constituit illectum in actu 1o

vel extrinsece vel intrinsece, c. intrinsece ttum
n. nam sicut ad gestandum onus completur homo
per extrinsecum hois alterius consortium, ita et pt
illectus constitui in actu 1° per assistentiam alterius
causae quam inhaerentis. et one deus se se hoi
infirmo adiungere poet ut se Sansoni adiunxit
spiritus dei ad gestandum onus eius viribus maius
aliudve opus moliendum.

Dist mi. deus o pt constituere illectum in actu
intrinsece, c extrinsece, n. ad id q sufficit ut sit
intime presens et paratus concurrere licet con-
cursu extraordinario. quod aeq; illigi pt sicut in
concursu ordinario velut intrinsece complet causam
2am per intimam suam assistentiam. complet inquam
o quod causa 2a desit aliquid illi intrinsece debitum
sed qa dei in ratione cum ppii assistia cais 2is
ad operandum nria est. quod in concursu ordinario
illigitur quodammo complere extrinsecus. conci-
piatur quoq; extrinsecus complere in concursu
extraordinario.

Instas nisi illectus compleretur extrinsece
per lumen gloriae a deo pducto, explicari o poet per
quid deus ad agendum se se detriaret sed hoc dici o
pt go.

nego sequela mai. nam detriaõ vel sumitur pro decreto concurrendi, vel pro actuali exercitio istius decreti. prius illigeretur eo ipso, quo deus in se liberrimus statuisset concurrere extraordinarie sicut in priori quam ignem eiusque calore in fornace babylonica comprimeret illigr voltas reprimendi ignis. posterius vo sic illigitur, sicut illigitur actuale exercitium eius decreti in actionibus naalibus. nam sicut se in concursu ordinario per ipsum concursum detriat, sic et se detriaret in concursu extraordinario per actuale concursum. eet hoc discrimen quod in hoc se detriaret, quod o exigeret caa 2a in illo vo exigente caa 2a se se detriat. utrobiq vo dt illigi detriaõ per actum 2um sive per concursum actuale, cum neqde ipsa caa 2a aliter se se determinet ad actum quam per actum ipsum.

Sectio 3a utrum possit creari illectus qui per se et sine auxilio elevante videret essentiam dei.

Si daretur talis illectus daretur quoq; sub aa ei respondens. et proinde quod sic quaerimus idem ac si quaereremus utrum creari pit substantia —

Cui visio dei connaturalis esset sit.

Unica ratio, quod per absoluta dei virtute creari intellectus qui per se et sine auxilio elevante videret essentiam dei. Et S.ti Thomae hoc articulo ad 3.um et rationis contra maiorem 4.um dist. 49.a q.e 4.a, molinam hic disput. 2.a, et paucos alios.

Probatur. Id conformius est scripturae 1.a ad timoth. 6.o qui lucem habitat inaccessibilem sc. secundum naturam, et in intentum apostoli, deum dei que secreta quod cognosci nisi quatenus deus ipse ostendit. at quod esset inaccessibilis sc. absolute ut sonant ista verba, solum in esset inaccessibilis comparate ad creaturam existentem neque aliter, quam angelus, si unus creatus esset diceretur inaccessibilis, quia videri quod posset ab hominibus maxime si de anima quidem separata, eius videre posset sed eo tantum sensu quod dicitur inaccessibilis ea lux quam habitat deus.

2.o favent patres S.tus Aug.us lib. 12.i de civitate dei c. 1.o quod ex seipsa potest esse beata, sc. creatura, quia ex nihilo creata est, sed ex illo a quo creata est et S.us Prosper lib. Sententiarum S.ti Aug.i Sententia 143.a creaturae rationalis vel intellectualis bonum, quo beata sit quod est nisi deus, quod ei quod ex seipsa est quia ex nihilo creata est, sed ex illo a quo creata est.

3° si dari poét Illectus qui per se videret deum dari quoq; poét voltas sancta per se et impeccabilis. sed hoc dici ō pt. go.

maior clara est qm sanctitas et impeccabilitas voltatis naaliter ex beatitudine sequuntur.

nec refert quod deus suspendere poét visionem beatificam, sive ō concurrendo in raōe speci impressa sive suspendendo concursu quem praestat Illectui. neq; ij ō peccare poét illa creatura, qm ex sua naa detriata eét ad ō peccandu, et proinde quovis substracto concursu ō poét peccare. sicut qa ignis detriatus e ad ō frigefaciendu, quovis detracto concursu ō pt frigefacere. aliud e ō elicere actum naae debitu aliud elicere contrariu. prius fieret detracto concursu ō posterius. quod nunc beati peccare poént si deus ad visione intuitiva ō concurreret. id fieret qm eorum naa ad ō peccandu detriata ō e. adde quod si detracto solu concursu dei peccare poét, foret solu peccabilis per miraculu. sed hoc dici ō pt, qm hoc eét illa ō ee peccabile, cum deus saltem moraliter loqdo miraculu facere ō pt ut creatura sua naa impeccabile in statu peccati constituat. id quod semper dici deberet sua naa impeccabilis, sicut ignis

sua naa calefactiuus est, quis deo substrahente concursu pit ō calefacere.

minor pbr tum ex patribus. sto Hieron. epla 146a ad damasu, ubi solus deus e, ī ꝯ quem peccatu ō cadit, cætera cum sint liberi arbitrii ꝯ utramq; partem suam pnt flectere voltate. sto eug lib. de vera relig. c. 19o, bonu quod vitari ō pt, deus est, cætera a bona oia ex ipso sunt quæ per seipsa pnt vitiari. qa per seipsa nihil sunt. sto greg lib. 5i moraliu c. 25o, oīs quippe creatura qa ex nihilo facta est, et per seipsa ad nihilu tendit, ō stare st, sed ettenere. consentiunt alii patres. tum qa voltas quæ ō e regula suæ actionis quando sibi relicta est pt ꝯ agendo deficere ab eo quod bonum est et rectum ut docet stus ēso. qe 63a a. 1o tunc ꝯ separari pt a sua regula sicut subtum ab eo quod sibi ō identificatur pt separari: at voltas creata ō e sua regula, dt ꝯ dirigi a superiore regula ad driam dei qui ut oium supremus est ista superiore regula ō st et ipse est sua regula ꝯ ō stus anselmus lib. 2i cur deus homo c. 10o dicit nihil aliud ee deum facere creaturam impeccabile, q facere creatura ee deum.

4o qua rao pbat creatura ꝯllectuale quæ nunc

datur, ō poē naāliter intueri deum, ead. pbat de
oī creabili. Sed creatura intellectualis, quæ nunc existit
ō pt deum intueri. ex a° 4°. go.

Maior ostenditur creatura intellectualis quæ nunc
datur ō pt videre deum naāliter, qm ē in diverso
gre immaālitatis, et proinde postulat per auxilium
aliquid superius ad participaōem quamd. ipsius ēē
divini, quod ē in summa immaālitate elevari. Sed
naā intellectualis creabilis foret in diverso gre im-
maālitatis, neq; inforet suum ēē subsistens, sicut est
deus. go. dicunt qdam raōe ista valere pro naturis
quæ existunt, qm fundatur in experiā rerum
existentium ō tn vrlium pro oī creabili naāli intellec-
tuali. Sed unde melius cluderetur pportio naālis
facultatis cognoscitivæ cum obto cognoscibili q ex
eo quod idem essendi genus habebunt.

5° denique ō poēt dari talis intellectus quin
daretur subaā sup naālis. Sed talis subaā ō pt dari.
go.

Maior evidens ē. nam pōa suum subtm rondet
sic sensui rondet aālitas intellectui suaō naā suaā.

minor pbr ō poēt illa subaā dari quin eēt
eiusd. ordinis subaālis cum deo, et proinde deus.

go talis subaa dari o pt. Consequens clarum e.
subaa sqde creata eet et proinde o eet eiusd.
ordinis subaalis cum deo. Ut antecedens manifestum
fiat.

Adverte 1° sic noie entis supnaalis o illigi
quidquidquovis mo supnaale dr. neq; s sumitur
pro eo quod a nullo ente creato fieri pt naaliter
quo sensu ~~quo sit~~ angelus supernaalis eet. 2° pro eo
quod caetera entia actu creata perfectione supera
quo sensu angelus supremus eet supnaalis. Sic
s quaeritur de subaa supnaali quae actu o existat
at subaa alterutro ex istis modis sumpta existit
actu. go ens supnaale sumendum s pro eo quod sit
eiusdem ordinis cum lumine gloriae, et aliis entibus
quae pprie supnaalia dur.

Adverte 2° sicut ens supnaale etiam pprie
sumptum conceptum univocum o st sed analogum ttum
sta et ens supnaale o univocum sed analogum
ttum conceptum habere. ens naale o solum sd quod
est praecipuum entium naalium, sed etiam ~~et~~ eius affectio
aliaq; ad illud ptinentia sgrat; ens etiam supnaale
o solum illud sgrat. quod praecipuum est inter entia
supnaalia, sed et ea quae per modum qlitatum et

affectionem ad illud pertinentium, aut ab illo ut super-
naturale est dependentium supernaturalia dicuntur quod vero
entium naturalium praecipuum est naturale compositum a quo
caetera sunt et dicuntur entia naturalia, sic et praecipuum
entium supernaturalium est deus, a quo alia supernaturalia sunt
et dicuntur. Haec participative ille essentialiter supernaturalis
dici potest

Adverte denique virtutem et rationem qua se deus
attingit non esse aliquid divinae naturae superadditum, cum omnia quae
sunt in deo sint quid idem cum natura divina nec proinde
virtus divini intellectus qua se deus immediate cognoscit
quicquam superaddit intellectui divino, sed est ipse dei intellectus
ut tale perfectione sit attingit virtus communicata creaturae
per quam immediate attingat deum, et virtus dei non
per quam se se deus attingat sed per quam creatura ad
esse divinum elevata attingat deum. eo fere modo quo
calor aquae ferventis elevatae ad quodd. ipsius ignis
esse est virtus ipsius ignis. Ten totam ut est exprimeret
ista comparatio, si calor ut est in igne identificaretur
igni. sicut alias proprietates omnes nulli sub subiecto identificant
et solum extra ignem foret qualitas. sed calor etiam in igne
qualitas est. et inquam virtus communicata creaturae

dei virtus nam et per eam in ordine dio ponitur
sicut per ardentissimum calorem constituitur subiectum in
ordine ipsius ignis. et per gratiam quae vel est ipsa
charitas qua deus immediate in se amare potest per
id quod est ratio primi subiecti in ordine dio, quod
in se continet semen luminis gloriae et charitatis
quibus immediate deus attingitur dicimur fieri dia
consortes naturae 2ae petri 1o, et deificari ut loquitur
sanctus dionys. lib. de Ecclesiast. hierar. c. 1o quod de
illa virtute dico idem dicendum de unione hypostatica
quae est quidam dei modus. idem de aliis entibus
supernaturalibus quae disponunt ad immediatam cum deo
unionem vel ad eam ex sua natura pertinent. sic
obviatis.

antecedens nostrum probatur sc. subaudiam spiritale
dari non potest quin sit deus; fieri non potest ut virtus
connaturalis fiat alicui subiecto quin sit eiusd. naturae cum
eo subiecto cuius virtus illa est propria. sed si detur
subaudia supernaturalis fiet illi connaturalis virtus dei
propria sc. ipsum lumen gloriae.

minor ex iis explicari et probari potest quae ultimo
loco obviabimus, nam et nisi lumen gloriae esset

aliquid proprium deo, sicut et gratia, potius ex dei voluntate fieri, quam ex dei natura quod per gratiam dei amici essemus. quod si diceretur non ita digne sentiretur de divina gratia.

maior ostendit. non potest fieri connaturalis alicui subiecto aut lux solis, aut calor ignis, aut virtus magnetis, quin illud subiectum esset vel sol vel ignis vel magnes. Idem dico de scientia hominis propria, quae nulli subiecto connaturalis fieri potest quin sit particeps humanae naturae.

nec dicas maiorem solum esse veram de ea virtute quae propria est secundum omnem gradum, sive extensum sive remissum alicui subiecto. non item si tantum propria sit secundum gradum intensum ut patet de calore. est enim calor proprius igni et tamen quia eius solum est virtus in intenso gradu potest fieri connaturalis alicui subiecto qui non sit ignis. imo reipsa connaturalis est aeri et mixtis corporibus. porro dici potest quod virtus videndi dei sit tantum propria dei in gradu intenso, et quatenus comprehensiva est id in quam ne dicas. nam si gratia nos deificat, si nos consortes facit divinae naturae oportet eam in quocumque gradu dei propriam esse. Idem proinde sentiendum de

Lumine gloriae. et vo o satis patet cur dari pt
subaa creata quae sit effective supnaalis ~~entitative~~
~~seu obtive~~ quis in remissiore gradu et o pt dari
creata supnaalis entitative seu obtive, quae visa eo
mo quo deus, quis remisse, beatificet. quam in nullum
hactenus excogitavit. nam neque verum est gratiam
quod est alicui subaae ppriu in intenso, poe alteri
in remisso gradu ppriu ee, qm o apparet vim magn
v.g. alteri q magneti, vel in remissiore gradu ppriu
ac connaale ee poe. et si hoc verum eet ubiq
naa id fieret qa res creatae aliquo mo consimiliter
cum in nullo gre cum deo conveniant.

Confirmatur postremum nrum argtum o poet
unio hypostatica fieri connaalis alicui naae quin illa
naa fieret deus, sc. qm naae dia ppria rao est immediate
uniri divinis personalitatibus. go nec poet lumen
gloriae seu visio beatifica fieri connaalis alicui subaae
quin eet deus. scio dici sic o poe dari naam cui
connaalis foret unio hypostatica, qm deberet spoliari
ppria subsistia qua spoliari nulla pt postulare naa
sed neq necesse eet supponere illa naam poe alicui
subsistere, q per increatam subsistentiam, et sic

illi ppria foret; et si supponeretur, poet cogitari in-
differenter se habere naa vel ad ppriam vel ad increata
subsistiam, cum per hanc illa suppleretur cumulatissime,
et nullum appetitum ad eam per modum desiderii relinqueret.

Sic o quaero utrum illa subaa opus haberet lumine
gloriae ad illigendum, nec ne. nam illo opus o haberet. cum
y haberet illectum perfectiss^m sibi Rondente, nullo habitu
ex pte poa ad eam vel elevandam vel iuvanda indi-
geret, diceretur proinde solum supnaalis et habere lumen
gloriae sibi connaale, quod 7, eod. ordine foret qq
ipsa pse ipsa suamq; poam ob eius perfectione poet
deum attingere. o licebit inferre quo creatura illectualis
nunc existens perfectior est, eo minori lumine gloriae
opus habere. nam quaecq; eius perfectio sit, nullam ht
naale pportione nisi remota et incompleta cum
lumine gloriae. illa vo completa cum eo pportione haberet
nihil etiam urgeret quod aliqui dicunt si daretur subaa
supnaalis visione beatifica fore et o fore supnaale.
fore ex hypothesi, o fore qm isti subaae connaalis
eet. nam supnaalis foret intrinsece et obctive, naalis
vo extrinsece et subctive. quae dicta rao contradictione
tollit. itaq; iis solum argtis, quae attulimus sniam nra
confirmabimus.

Ex his a argtis solui pnt ea quae affirmantur pro sua contraria. nam haec opponuntur. 1° tam perfecta poe dari creatura ex sua naa, quam nunc perfectum sit constitutum ex intellectu creato et lumine gloriae. 2° subaa o obstare, vel qua subaa est, vel qua creata quinimo supnaalis sit. 3° sicut calor intensior et intensior in infinitum dari pt, sic dari poe subaam perfectiorem et perfectiore in infinitum, et proinde eius perfectione usque poe ascendere ut intellectus lumine gloriae imbuti perfectione aequet. nihil a si subaa supnaalis dicitur in eod. ordine subaali in quo deus, ex his argtis confici pt. dicetur 1° o poe dari subaam quae in constituto aequivaleat. 2° subaa o qua creata est repugnare supnaalitatem qm et lumen gloriae et alia entia supnaalia creata sunt, sed qua subaa creata. 3° poe qde in ordine naae crescere intellectum in infinitum o tm eo usque ut supnaalis sit, qm et subaam supnaalem inveneret subaam vo creatam supnaale repugnare qm deus eet.

Dices pnt participari subaaliter aliae perfectiones dei puta quod sit intelligens et volens. go et ista quod deus sit subaa supnaalis.

Dist. aut. quae in suo crepto abstrahunt ab ea

secus n. nempe duplicis sunt gris pfectiones aliæ præscindunt ab ee dio, ut intelligente ee. aliæ o præscindunt sive earum conceptus includat ee divinum ut ee actus purissimus, sive illud connotet ut subsistere poe in tribus subsistentiis, priores subaaliter participari pnt, quis ee divinum o participetur, sc. scdm propriam raoem posteriores o pnt participari subaaliter nisi et ~~sub~~ participetur ee divinum. subaam supnaale ee ptinet ad posterius genus

Articulus 6us utrum videntium essiam dei unus alio pfectius videat?

Duo quærimus, alterum, utrum visiones oes beatificæ æqles sint, alterum unde repetatur inæqlitas quæ duo totidem sectionibus explicanda sunt.

Sectio prior utrum oes visiones beatificæ sint æquales?

Negari o pt quin aliquæ sint æqles. nam parvuli decedentes ante usum raois, cum ea sola gra quam in baptismo receperunt æqliter deum vident, qm æqlis e eorum gratia. æqle n oes ad eam dispooem afferunt, qa nullam, et sinta, quæ operantur justas agentium naalium effectum præstantiore o pducunt, nisi ubi dispoes præstantiores sunt. poet

etiam contingere ut duo adulti cum aequalibus omnino meritis e vita discederent. quaeritur utrum omnes aequales sint.

Unica clausula omnes visiones beatificae aequales non sunt. Ita S.tus Tho. et est de fide contra Jovinianum et Lutherum. Illi errandi causa fuit, quod paria peccata paresque virtutes faceret, et proinde merita aequalia. Huic quod nulla vellet esse merita, ut qui nos extrinseca solum, hoc est Xri Justitia justos esse vellet. de Joviniano habetur apud S.tum Hieron. lib. 2.o adversus Jovinianum, et S.tum Aug.um lib. de haeres. haeres. 82.a Lutherus vero errore suum tradit sermone de nativitate Virginis, ubi beatos omnes beatissimae Virgini aequare non veretur. probatur a.

1.o ex Scriptura Joan. 14.o in domo patris mei mansiones multae sunt. 1.a corint. 15.o Alia claritas solis alia claritas lunae, et alia claritas stellarum, stella enim differt a stella in claritate, sic et resurrectio mortuorum. 2.a corint. 9.o qui parce seminat parce et metet et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet.

2.o ex C.iis Florentino in decreto unionis ubi defr. animas beatorum videre clare deum sicuti est sed alium alio perfectius pro meritorum diversitate. et trid. sess. 6.a can. 32.o, ubi definit justificatum bonis operibus

mereri augmentum gratiae, vitam aeternam, gloriae con-
secutionem atque etiam gloriae augmentum.

3° ex patribus, Tertulliano in Scorpione c. 6° s.to
Cypriano lib. de disciplina et habitu virginum, s.to Aug.o
tract. 67° in Joan. ubi locum Joan. 14° a nobis citatum
de gloriae inaequalitate explicant, multae mansiones, i.e. s.
Aug.s diversas meritorum in una vita aeterna significant dignitates.
accedunt s.tus Ambrosius lib. 1° in Lucam, s.tus Chrysostomus
homil. 41.a in 1.a ad Corint. s.tus Hieron. cit. lib. 2° contra
Jovinianum et alii.

4° ubi inaequalia merita ibi inaequale ~~meritum~~ praemium est,
cum ex supra matth. 16° filius hominis &c. reddet unicuique
secundum opera eius. Ex qua id postulat ratio iustitiae distributivae
quam exercet deus, esto si vellet aequale praemium minus
dignis conferre potest, quam quod suum est, largitur. Ex qua
inaequalia sunt supplicia pro inaequalitate demeritorum apo. Calyp.
18° quantum glorificavit se et in deliciis fuit tantum date
illi tormentum et luctum. Sed inaequalia fuerunt beatorum
merita matth. 13° alii dant fructum centesimum, alii
sexagesimum, alii trigesimum, et cap. 26° alius cum
duobus talentis lucratus talenta duo, alius cum quinque
lucratus alia quinque.

opponitur caput 20.um matth. de quo ja sup. ubi

operariis oibus idem denarius retribuitur. Imo et
pater familias volo, i, huic noviss.o dare sicut et tibi:
an o licet mihi, quod volo, facere? Sed per novissimum
illigitur vel qui o minus laboravit qq serius vt fideles
in novo e testamento, vel qui minus laboravit sicut minus
laborare censentur, qui serius ad labore accedunt. Si prius
nihil contra nos pb.r o si agatur de 1.a gra.a sc. actuali
quae nullum supponit meritum. o si de gloria. nam fidelium in
novo e testamento minus meritum o e, quis serius venerint,
q fuerit eorum, qui Xrum praecesserunt. Si posterius
per eund. denarium illigr ead. beatitudo obtinua sc. deus
o ead. foalis, aut foalis qde ead. Sed ratio e solius duratio
priore sensu intendit Xrus; vult in Xrianos qui
postrema aetate mundi venerunt iis qui superioribus aeta
tibus venerant pares futuros imo et superiores iuxta
haec postrema verba capitis 19.i, multi erunt novissimi
primi et primi novissimi quae repetit cap. 20.o versiculo
16.o, nec tn posterior sensus alienus est a proposito loco
eum in recipiunt s.ti patres. oibus i, s.tus emg.s lib. de
s.ta virginitate c. 26.o datur vita aeterna sed eorum
mansiones multae sunt, honoratur in alius alio clarius
et s.tus ambrosius lib. 7.o 7, lucam ad cap. 15.m aequale i,
dignaris solvere mercede vitae, o gloriae. Itaq datur

oibus idem denarius qui sti oes sine fide regnabunt,
quis o oes ead. eminentia regnabunt. ubi indicant
eamd. fore vitam et proinde idem obtinuit vitae, eandemq;
quoq; duraoem o tn eamd. claritate et eminentiam.
dicit aliquis paucis ee aeqlitate aeternitatis o gloriae et
excellentiae. Caeterum murmur obstrepentium vel pertinet ad
sensum parabolae, vel ad eius Emblema ttum. prius dici
poet, et sic vel eet pprie dictum murmur, sc. Judaeorum
se in graa praeferri debere arbitrantium, vel admiratio
ptorum, alios qui minus in speciem laboraverint, sed tn
maiori spiritu gratiaq; excellerint, sibi praeferri o
inuidentium sed obstupescentium, qui sensus e Theophylacto
placet. pt etiam dici posterius na oia quae sunt in pa-
rabolis ad eum qui intendit sensum aptari necesse o est.
neq; ig, cum Lucae 16° laudatur villicus iniquitatis
licebit inferre quod fas sit furari, ut fiant amici de
mammona iniquitatis, qui, cum defecerimus, recipiant nos
in aeterna tabernacula. Eleganter Sti Aug. lib. 16 de
ciuit. dei cap. 11°, sicut, i, in cytharis et esdi organis
musicis o qde oia, quae tanguntur canorum aliquid
resonant, sed chordae ista et in parabolis o oia sgrant, sed
adhibentur ut sgrantia connectant.
opponi pterea pt illud 1a Joan. 3° videbimus eum

sicuti est. sed illud, sicuti est, debet ad solum modum visionis ex parte rei visae, est quod sensus videbimus eum esse, sicuti est. ergo modum ex parte videntis, ut sit sensus quod sit tam perfectus modus videndi, sicuti est ipsum perfectus modus essendi. Ita S.tus Thomas ad 1.um qui et ad 2.um illud S.ti Aug.i lib. 83.e quaestionum q.e 32.a una res ergo potest unus alio plus intelligere, dicit referendum ad modum rei intellectae, quia nemo potest intelligere ipsa re plus quam ipsa est ergo ad modum intelligendi quasi intelligere unius ergo sit perfectius quam intelligere alterius.

Quaeres quomodo dicantur beatorum visiones, essentialiter an accidentario?

R.o ergo differre essentialiter sed accidentario tantum nam vel hominum beatorum visiones conferuntur inter se vel cum angelorum visionibus at neutro modo dicuntur essentialiter ergo priori, nam visiones omnes hominum esse omnino speciei sunt propria, sc. intellectus humanos et habitus luminis gloriae. aliunde nihil est ex parte obiecti quod inducat diversitatem speciei. cum omnes eorum visiones pro materiali obiecto habeant deum, pro formali deum ut clare visum.

non posteriori, quidquid contra caeteros Thomistas sentiunt maior 7, 4.um dist. 49.a q.e 1.a nam et obiectum idem est visionis humanae et visionis angelicae, et sunt ead. spec

visionis utriusq; ppia de obcto ō contendit maior
si de ppiis contendendum ō sit nec videtur contendi
poē de lumine gloriæ. de solis yllectibus pt ee contro-
versia. at yllectus humanus et yllectus angelicus in ordine
ad visionem beatificam sunt esdem speci. go.

minor pbr. ut yllectus ambo sint esdem speci satis
est quod inter se coeiant in aliqua raoe ppii yllectui et
sub ea raoe eleuentur qua inter se coeiunt; utrumq;
requiritur. nam si ō coeirent inter se in aliqua raoe
ppii yllectiui ~~nam si ō coeirent inter se in al~~ ō magis
eumdem spee actum elicere poent per auxilium eleuans
q yllectus et voltas eumdem spee actum per aliquod
ppium eleuans pint elicere. nec proinde sufficeret ut
in aliqua raoe grica poē obedialis coeirent. et si
coeirent qdem in aliqua raoe, tn eleuarentur per auxi
lium dirsæ speci ō magis in uno aliquo spee actu
coeirent q unus yllectus coeiat secum si nunc per
fidem mox per scientiam infusam eleuetur. at
yllectus humanus et angelicus in aliqua raoe ppii yller
tiui coeiunt, sc. utrq; yllectus ppium e apprehensionis
simplicis, et simplex apprehensio angeli spee coeire pt
cum simplici apprehensione hois, sicut aa hois et aa equi
lices drientes spee, eand. spee sensaoem eliciunt aliunde

utrumque intellectus elevatur sub ea ratione qua inter se
coeunt ambo, sc. sub ratione principii simplicis apprehensionis
et per eundem speciem habitum luminis gloriae, qui respectu
utriusque intellectus eorundem speciem actuum principium est. sic quoque
globus aeneus et globus ferreus, calefaciunt, quoniam
in aliqua ratione coeunt, puta subiecti caloris et per eundem
speciem calore elevantur, eandemque quoque speciem calefactionem
elicitur.

atque hoc argumentum ostendit nihil facere ad distinguendum
speciem inter visiones intellectus angelici et intellectus humani,
quod hic discursivus sit, ille non item. nam intellectus noster
non elevatur, ut discursivus sicut neque elevatur intellectus
angelicus ut talem hic intelligendi modum sibi proprium ac
proinde visio beatifica michaelis non est angeli ut angelus
est, sicut nec visio sancti petri est hominis ut homo est
elevantur ambo secundum eam rationem in qua coeunt qua
sub ratione ut patet circa obiecta naturalia eundem speciem
actum elicere, ita et circa obiecta supernaturalia, cum
eandem ad ea potentiam obedientialem habeant. patet ne elevari
intellectus sub ea ratione, qua dicitur, non expendo; (forte
in hoc elevari potest, sicut elevari potest voltas per temperantiam
infusam circa obiectum, quod etiam per temperantiam naturalem
amplecti potest) satis est quod non elevetur actu. non

elevantur a dicto modo quam per idem auxilium elevantur. neque hoc officit perfectioni naturae cuiusque intellectus. nam si visio beatifica hominis caret ea propria ratione quae hominis est ut sic, tamen uberrime compensatur per cognitionem visionis beatificae ut talis est, quae licet simplex apprehensio sit, perfectione superat et iudicia omnia et omnes discursus.

Dices dicitur vulgo beati differre in beatitudine essentiali. disgno, quod dicto modo attingant essentiam, et quod dicant essentialiter, n.

Ex his sequitur visiones beatorum differre solum accidentario. duplex autem accidentaria differentia. altera intensiva, altera extensiva. prior sine dubio reperitur inter visiones beatificas. nam in ea posita est maior et minor earum claritas, et hoc sine visiones suis gradibus realiter distinctis constent, quod necesse non est, sine per simplicem entitatem et gradum pluribus gradibus aequipolleant. utrum reperiatur extensiva differentia, dicemus ad 8um articulum. sed si reperiatur non ponit distinctionem essentialem inter visiones, saltem quatenus ad plura solum obiecta 2aria extenduntur, cum idem motivum sit omnium, sc. deus clare visus, sicut nec ponit differentiam essentialem inter actiones charitatis, quod haec circa primarium illae circa

obtinuit 2^arium ferantur, quia earum idem est obtinuit formale
sc. deus ut in se bonus. Unde et latria distinguatur a
dulia oportet aliud esse motivum quo deus, aliud
quo homines colantur. Ille propter increatam, si propter
creatam propriam excellentiam coluntur, nam si ratio
colendi homines esset increata excellentia ut esse possit
in praxi tutum est ita colere in illis latriae cultus
impendendus esset.

Sectio posterior unde
Repetatur inaequalitas visionis
Beatificae?

Duplex esse potest causa, altera moralis altera physica,
sicut causa moralis ~~reportata victoria~~ coronae
capiti impositae est reportata victoria, physica est manus
quae capiti corona impaenit.

Certum est causam moralem inaequalitatis visionis esse
meritorum inaequalitatem, tum ex supra Rom. 2°, reddet
unicuique secundum opera eius, tum ex cit. sup. c^io florent.
in decreto ~~Eu~~ unionis et favet trid. canone cit. tum
quia deus confert gloriam per modum iustitiae distributivae
2^a ad timot. 4° reposita est mihi corona iustitiae quam reddet
mihi iustus iudex.

Difficultas est de causa physica. Sit

Unica clus, causa physica inaequalitatis visionis beatificae est inaequalitas solius luminis gloriae. Ita S. Thomas hic a. 6° in corpore et ad 3um, et fere omnes eius interpretes contra Scotum in 3um dist. 12a q. 3a et in 4um dist. 50a q. 6a eiusque discipulos. probatur

1° quia potest repeti inaequalitas ab intellectus inaequalitate. ergo repetitur ab inaequalitate solius luminis gloriae.

ant. probatur. quia potest ab inaequalitate intellectus repeti visionis inaequalitas si intellectus omnes agant quia ut inaequale sed aequale prorsus virtute habentes. sed omnes intellectus agunt, quia ut inaequalem sed ut aequale prorsus habentes virtute. ergo.

minor probatur agunt per virtute obediale, sed virtus obedialis omnium intellectuum aequalis est. nihil enim est aliud quam capacitas potentiae, ut elevetur ad actus supernaturales. illa vero capacitas in omnibus intellectibus aequalis est ad hoc enim sufficit, ut quia possint agere nisi eleventur ad id totum quod est in supernaturalibus actibus, et tantumdem unus elevari potest quantum alter. hoc vero ita se habet, neque enim ullus intellectus potest elicere visionem beatificam nisi elevetur ad id totum quod est in ea, et tantumdem unus

Intellectus elevari potest quantum angelicus.

Hanc rationem attingit S.tus Thomas 1.o 1.o corpore articulo ubi facultas, i. videndi deum non competit intellectui creato secundum suam naturam, sed per lumen gloriae, quod intellectus in quadam deifomitate constituit. Unde intellectus plus participans de lumine gloriae perfectius deum videbit. Et in Responsione ad 3.um ubi diversitas, i. videndi erit ex parte obiecti, quia idem obiectum omnibus praesentabitur, sc. divina nec ~~et~~ ex diversa participatione obiecti per diversos sensus sed erit per diversam facultatem intellectus non quidem naturalem sed gloriosam, id est elevatam, ubi indicat intellectus operari per potentiam obedientialem quam supponit aequalem.

Conferri potest duo intellectus cum duobus sigillis simili figura impressis, uno aureo, altero argenteo, ubi sigillum secundum naturam melius supponitur attingens quam ad imprimendam figuram non applicantur secundum dignitatem suae materiae, sed secundum vim applicantem cuius applicatione ambo sigilla perinde recipere possunt ab eorum materia non repetitum quod vel levius vel altius eorum characteres ceras imprimantur. Ita licet angelicus intellectus secundum naturam suam perfectior sit, quam tamen non admonetur ad intelligendum

quatenus tamen perfectione naturale sit, sed ut impressione a lumine gloriae recipit, supposita semper eadem ratione proprii intellectivi tamquam characteribus iisdem ab eius inaequalitate visionis inaequalitas repeti non potest. Scio differre inter intellectus et sigilla, quod haec maneantur ab extrinseco, illi ab intrinseco, cum vita sit motus ab intrinseco, sed in hoc saltem conveniunt, quod sicut sigilla sic et intellectus non nisi elevati et secundum modum elevationis operentur.

2° visio beatifica, quoad suam ~~[illegible]~~ intentionem Rondet meritis, ut qui maiora sunt merita clarius deum videat ex c.io florent. supra. g.o. et Rondet lumini gloriae, ut quo maius est lumen gloriae, eo praestantior sit visio beatifica. Sed hoc dici non potest, nisi visionis inaequalitas proprie pendeat ab inaequalitate solius luminis gloriae. Hanc rationem affert S.tus Tho. in corpore, ubi, plus participabit de lumine gloriae, quo plus sit de charitate (in qua sc. fundatur meritum aeternae gloriae) quia ubi est maior charitas ibi et maius desiderium: et desiderium quodammodo facit desiderantem actum et palatum ad susceptionem desiderati.

ad hoc argumentum duo Rondent. alterum visionis intensionem non Rondere meritis solis, ac proinde

soli lumini gloriae quod aequalibus meritis aequale
conceditur. sed toti complexo ex intellectu et lumine
gloriae, quod complexum habeat etiam ab intellectu ut
~~pent~~ potentius sit ad agendum. alterum, si rhondeat m
solius, tamen non rhondere soli lumini gloriae, ut pote quod
detur vel non aequale meritis vel supra merita, si pon
intellectiva potentior sit in uno quam in altero, sed neve
satisfacit.

Non prius nam et supra et c.m florentinum soli
meritis rhondere volunt praemium vitae aeternae non intell
ac proinde complexo quod potentius fiat per maiorem
intellectus perspicaciam, visionis inaequalitas tribuenda non

Non posterius nam vel intellectus praestantior
acciperet lumen gloriae infra sua merita vel infra
supra. sed hoc dici non potest, nam ipsum lumen gloriae
praemium est et proinde nec infra nec sup merita
concedi. nec potest maior perspicacia intellectus v.g.
compensare minus lumen. cum enim lumen supernaturale sit
per maiorem quamvis intellectus qui est solum qualitas na
intensione compensare pone non videtur. et cur
illi noceret sua perspicacitas, quominus ipsum lumin
iustas praemii acciperet quantum tardus intellectus,

ne 7, sicuti quod minus praemium melioribus facultatibus
conferri solebat quod argumentum valet etiam adversus eos qui
admittentes dari aequale lumen perspicaciori intellectui, tamen
dari negant concursum ad totum lumen. quod in minus erit
de supernaturali 7, visione, per id quod maiori perspicaciae
respondet quodque proinde naturale est, compensabitur ne
dicam ab iis admitti miraculum absque necessitate ut deus
suspendat concursum suum agenti nostro debitum.

obiicitur 1° sententiae 50. 3a parte quaestione 10a a. 4° ad 2um,
ubi 7, visione, 1, diversae essentiae gradus attenduntur
magis secundum ordinem gratiae quam secundum ordinem naturae, ubi
particula magis supponit aliquo modo gradus visionis
attendi secundum ordinem naturae.

R°, 1° si sententiae 50. eo loci contra nos sentiret
praeferendus esset hoc a° 6° ubi rem istam tractat
ex instituto. 2° particula, magis, sumitur adversative
et comparative, et sic et sequitur aliquo modo pendere
inaequalitatem visionis a natura. sicut isto loco 2i malas.
6°, ille gloriosissima mortem magis quam odibile vitam
complectens, vox, magis, et sequitur eleazarum, aliquo
modo complexum esse vitam odibile, sed hac prorsus
relicta vitam gloriosissimam.

obiicitur 2° quod causa totalis coalescit ex pluribus partialibus sese efficienter habentibus ad effectum, ubi augmentum capiunt singulae totalis quoque incrementum capit ac fit una causa totalis ex intellectu et lumine gloriae tamquam partialibus causis, et ambo sese efficienter sunt ad visionem beatificam. ergo augmentum capiente non solo gloriae lumine sed etiam intellectu incrementum accipit causa totalis, et proinde crescit visio beatifica.

Disquo mai. si causae partiales secundum potentiam naturalem operentur, c. si secundum potentiam obedientialem, n. nam augmentum nihil facit ad potentiam obedientialem, cum perinde potentia minus perspicax sit elevabilis, quam potentia valde perspicax. Contuli paulo ante duos intellectus quorum alter sit perspicacior, cum duobus disparis materiae sigillis. possunt etiam coaferri cum duobus ignibus quorum inaequalitas nihil facit ad torquendas magis aut minus aas, cum per potentiam obedientialem agant. erit quidem haec differentia quod ignes vitales non sint. erit et haec altera, quod agant mere instrumentaliter. sed quamvis intellectus inaequales agant aequaliter non desinent agere vitaliter et si vitaliter, ergo et perpetualiter, cum omne agens vitale sese ab extrinseco moveat. Uti adhuc potentiam ex plo speciei impressae quae cum inaequali oculo eodem modo concurrit

qui eod. mo detriat qq ij differt a lumine gloriae, ex
p. aliis ex p. eo quod hoc se se teneat ex parte potentiae illa
ex parte obiecti ostendit saltem sicut species ~~spec~~ speciei
mensura superari o pt ab oculo quantumvis perspicaci
sic neq; superari poe ab intellectu intensione luminis
gloriae atq; adeo ab illo uno visionis beatificae mensura
petenda ee.

Instas tota visio beatifica secundum omnes gradus
est ab intellectu. g o licet concurrat secundum potentiam obedientiale
o desinit ee causa suae qlitatis.

Ro 1o argtum probabat o omnes gradus attribuendos
intellectui sed eos tantum quos attingeret ut excedit acti
vitatem luminis gloriae. 2o disgno aut. secundum omnes gradus
secundum quod ad eos elevatur, e. secus, n. atq; 3o se se
ad eos sit veluti materialiter o formaliter, eo mo quo in
productione effectus physici licet detriao quo ad indi
viduationem pendeat a 1a causa et detriao quo ad speciem
a 2a est tn ab utraq; causa totus effectus, secundum ~~omnes~~
omnes suos gradus, sed ad individuum se se veluti ma
terialiter sit causa 2a ad speciationem, ~~ad~~ o formaliter. clarum
etiam est exemplum instrumenti quod totum opus artefactum
efficit, sed quod sit tam perfectum opus, sicq; conformatum
a solo artifice formaliter pendet scio vir instrumentum

dari pōe quod ratōe sui commodius ō sit aut minus commoda. nam et eius aut gravitas aut figura aut aliquid sl̄ aliquid facit. satis est quod moraliter loqdo ō ab eo, sed ab artifice repetatur artefacti perfectio.

Instas iterum si lumen gloriae elevatur per ylectum ad vitalitate, sicut ylectus per lumen gloriae ad supernaalitate visionis. gō mutuo augebunt virtute sua.

nego aut. nam ea tm̄ caa dicenda est elevari quae ppter adiuncta sibi caam alteram pducit aliquid seipsa superius. at sic se ht solus ylectus, visio sqde ō e superior lumine qq ꝯ vitale ō e foaliter, sit ꝯ effective sic spēs impressa ō elevaretur neque vō habitus disponuntur aut facilitantur per poas sed poa per habitus.

Obiicitur 3° 7ꝯ via perspicacior ylectus cum aqli habitu fidei pt elicere perfectiore fidei actum. gō et 7ꝯ patria pfectior ylectus cum aqli gloriae lumine visione perfectiore elicere poterit.

nego aut. nam pt qde pfectius apprehendere veritate pposita quae apprehensio naalis est et mere praesuppositive se ht ad fidei actum sicut apprehensio trorum se ht praesuppositive ad assensum qui ppiis exhibetur at ō pt pfectiore ipso habitu fidei ~~actum~~ aut

saltem gratia actuali per quam elevatur ad credendum, actum elicere. quod si cum eod. habitu nunc perfectiore nunc minus perfectum, actum fidei elicit, id contingit quia fides non necessitat immo captivatur intellectus a voluntate in obsequium fidei. at lumen gloriae necessitat intellectum, quia deus apparet sub omni ratione boni. Interea nunquam contingit ut propter intellectus perspicaciam excedatur, vel habitus fidei, vel gratia actualis, quae ad credendum elevat. Idem de habitu charitatis, quod de habitu fidei hoc loco credendum est.

Articulus 7us utrum videntes deum per essentiam ipsum comprehendant?

Nomen comprehensionis dupliciter accipitur. 1o pro omni cognitione clara et intuitiva dei, aqua et beati comprehensores dicti, et sic fere a patribus graecis comprehensionis nomen accipitur. 2o pro ea cognitione qua res cognoscitur, quantum cognoscibilis est. ad quod requiruntur duo; alterum ut nihil sit in obiecto quod non cognoscatur. alterum ut cognoscatur obiectum quantum cognoscibile est, sive ut eius cognoscibilitas adaequetur. prius postulat sanctus Eug. epistola 112a c. 9o ubi distinguit inter visionem et comprehensionem quod id quod videtur est, quod praesens utcumque sentitur, id vero quod com-

prehenditur, est quod ita videtur ut nihil eius latere
videntem. posterius indicat S.tus Chrysostomus homil.
15.a in Joan. ubi explicans illud matth. 11.o nemo
novit patrem nisi filius, dicit Xrum ibi cognitionem
vocare accuratam contemplationem et comprehensionem
ac tantam quantam filii notitiam sit pater, quae certe
tanta est, quanta est cognoscibilitas filii; quae et dixi pro
sumere comprehensionem pro visione quae simpliciter
talis sit, ut supra diximus. Sit.

Unica clusio, beati videntes deum nec ipsum com-
prehendunt, nec possunt comprehendere. Ita S.tus Tho.

Prior pars ostenditur, ut comprehendatur deus
o modo cognosci dicitur, quidquid est in obiecto, sed etiam tantum
cognosci, quantum cognoscibile est, sed beatis id o coeit
non licet cognoscant quidquid est in deo formaliter, o
tamen quidquid est eminenter, ut patebit a. 8.o et licet
supponerentur cognoscere, quidquid est in eo eminenter
o tamen eum cognoscunt, quantum cognoscibilis est. est enim cog-
noscibilis infinite. beati vero infinite o cognoscunt in
in tantum enim in 1. S.tus Tho. in corpore, intellectus creatus divinae
essentiam perfectius vel minus perfecte cognoscit, in quantum
maiori vel minori lumine gloriae perfunditur.
at lumen gloriae nullo in intellectu creato infinitum

opponitur S.tus Aug.s cit. cap. 9.o ubi dicit id com-
prehendi cuius nihil latet videntem. verum iam
diximus S.tum Aug.m ibi solum afferre conditionem alteram
comprehensionis et totam eius rationem afferre. sed haec
verba, id comprehenditur, cuius nihil latet videntem;
sic accipienda essent ut et modo nihil videntem lateret
quoad rem visam, sed etiam quoad omnem amplitudinem eius
cognoscibilitatis. addit in citatis verbis haec sequentia, aut
cuius fines circumspici vel circumscribi possunt, quibus
verbis insinuat illam commensurationem quae est altera
conditio in obiecti comprehensione nostra.

Instas explicari et pro, quid sit rem cognosci
quantum cognoscibilis est, si aliud est quod nihil rei videntem
latere. ergo si nihil dei latet beatos ut nihil latet
a beatis comprehenditur.

Huius argumenti ut difficultatem fugiant
aliqui comprehensionem eo distinguunt a visione
quod haec omnes gradus essentiae divinae et attingat quos illa
omnes attingeret. sed hoc male. nam 1.o nulli sunt gradus
essentiae divinae, cum sit res simplicissima. 2.o si essent gradus
sicut illi videri possent sine scientia immo et connaturaliter
viderentur. ita videri possent attributa divina sine

se invicem, imo et videntur connaturaliter. at
dia attributa sine se invicem videri o pnt ut fert
Coior Thgorum sua, aut saltem connaturaliter sine
se invicem o videntur.

alii visione eo disgnunt a comprehensione quod
hec adaequet ea quae sunt in deo tum formaliter tum
eminenter, illa solum adaequat quae sunt in deo formaliter
sed neq; hoc bene nam supponunt si videntur ea quae
sunt in deo formaliter videri quae cognoscibilia sunt sed
hoc falsum est. nam licet eorum nihil lateat, sua tamen cog-
noscibilitate superant cognitionem omnem. alias attributa
illa, quae nullum dicunt ordinem ac respectum ad creaturas
ut simplicitas, aeternitas, immutabilitas, compre-
henderentur, quin creaturas ut sic eminenter o continent
at o comprehenduntur, quin infinita sunt cognoscibilia
quae per intellectum finito solum lumine imbuto adaequari
o pt.

Ex quo sequitur si adaequata cognitio dei duo postulet
alterum ut absolutam, alterum ut comparativam notitiam
adaequatur, quis secundum prius adaequaretur, o continuo
adaequandum secundum prius. nam et patres hoc posterius
negant. s.tus eng. in q. ibus de trinit. ubi st. plenam

divinitatis naturam, nec angelus quilibet, nec sanctorum aliquis perfecte intelligere potest. S.tus greg. lib. 10.i moral. c. 7.o ubi ipsi quoque, i. electi spiritus visione tantae celsitudinis perfecte non penetrant, primasius in illud 1.a ad timot. 6.o, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest, ubi ubi negat beatos deum comprehendere quia, i. nemo videt quantus est, sed unusquisque pro merito. nam et sole tanto amplius videmus, quanto maior fuerit acies oculorum. quae comparatio cum visione solis, ostendit eum agere de notitia absoluta dei. neque tamen dico deum adaequate videri notitia comparativa, quasi adaequentur res omnes, sive existentes sive possibiles, ad quas ordine sunt. nam et patres hoc negant, ut S.tus cyrillus hierosolymitanus. 6.a, S.tus chrysostomus passim contra anomaeos et alii. et falsum esse art. 6.o probabimus.

alii denique disgunt visione a comprehensione quod haec praeter adaequatione requirat cognitione intensissima ac perfectissima, qua intensior ac perfectior dari non potest. unde colligunt deum a se solo comprehendi, quia solus est cognitionem omnium perfectissima. sed hoc etiam male, nam 1.o ea posita cognitione ne formica quidem comprehendi posset ab angelo perfectissimo etiam secundum notitiam absolutam, cum omni

angelica cognitione, quae creata est, dicta, quae est iuxta
perfectior sit. 2° Sti patres solum postulant ad compre-
hensionem ut deus videatur quatenus est, et secundum totam suam
amplitudinem; ad negandam comprehensionem quod non spectant
potest ne dari cognitio perfectior extrinsece et ratione cogno-
scentis, sed tamen potest ne dari perfectior intrinsece et
ratione rei cognitae, et vero sicut si vase ut compre-
hendat liquore sufficit ut adaequet eius quantitatem et
impertinenter se habet ad comprehensionem. sit ne vas
fictile, argenteum an nobilioris materiae. sic ad cognitionem
comprehensivam impertinens est, dari ne potest cog-
perfectior, dum obiecti cognoscibilitas adaequetur. conti-
geret ne tamen si quis deum comprehenderet ut habet
cognitionem quae divina esset et qua nulla potest dari
perfectior, postea videbimus.

R° Itaque neg. ant. superioris enthymematis. nam
id explicari potest exemplo rerum aliarum quae dici possunt to-
tae contineri ut nihil earum absit a continente, licet non
comprehendantur nam anima mea tota continetur in
corde meo, nec quicquam est animae meae, quod non attingatur
a corde, tamen non comprehenditur, quia tota non adaequatur
est quae extra cordis extensionem. Idem dico de angelo.

2° pt explicari explicis depromptis a sensibus. nam
qui videt solem, totum videt. licet ō appareat illi qtus
est, et quam splendidus quamque splendidus appareret
accedenti propius vel acutioribus oculis instructo,
totum inquam, nam ne apex qdem externae superficiei
solis videntem latet. si ī apice unum excipias quidui
et caeteros, cum oēs aeque concurrant ad speciem impressa
producendam quae incurrit oculum. Idem dico de eo qui
legit libri paginam. Idem de eo qui videt Ecclypsim
et qui gustat vel olfacit, totum sapore gustat,
totum olfacit odore, cum oēs utriusq; gradus aeque
ad sui perceptione moveant, tn ō adaequatus sapor
obtuso gustu nec olfactu tardiori odor, cum ō perci
piantur quanti sint, qm sunt ut a vividioribus sensibus
vegetius percipi queant. 3° explicatur explo
cognitionum illectus. S^tus Eso. in epore et ad 2^m adducit
cognitione ppoōis, haec tota attingit perraoēm probabile
qm attingitur subtum et pdicatum, eorumq; connexio,
tn ō comprehenditur, qm ō adaequatur eius cognosci
bilitas, sine qm ut loqr S^tus Eso. ō pertingit illectus
ad illum perfectum modum quo ppoō cognoscibilis est.
adduci poēt fides, ō qdem quod maior et maior ēē pt
eius claritas, fides ī obscura est, sed quod sicut

maior et maior eius adhaesio p̄t ēē ad divinam
veritatem quae tn̄ tota credentem movet, sicq; p̄t deo
tantum ō credi q̄tum credibilis est ppōo de fide, cui
ppter dei authoritatem assentiendum est, ita p̄t ēē
maior et maior penetrāo claritatis dei, licet nihil
sit dei, quod beatum lateat. Ubi

Nota dum dicimus ō adaequari cognoscibilitas
dei dum ō videri deum q̄tus est, semper hoc fugiendum
ēē, ne vel minima obcti parla putetur ō attingi
nec proinde dum dicimus perfectius deum ab uno
videri q̄ ab altero, fingendum quod novum aliquid ex
p̄te obcti addatur, novum inquam q̄si plus aliquid
maaliter cognoscatur. ad summum dici poēe, quod
plus attingitur, ēē quid novum formaliter et quoad
obcti modum, q̄n distinctius et clarius videtur. quis
abstinendum eēt a novo modo se se tenente ex p̄te
obcti, si hoc innueret novi obcti notitiam. Jo. 5
ēho. ad 3m, cum deus d̄r videri totus, et ō totaliter
totaliter, ī dicit modum obcti ō q̄de, ita quod totus
modus obcti ō cadat sub cognitione, sed q̄a modus
obcti ō ē modus cognoscentis. Ubi et admittit
videri scd̄m totum modum, et dictum suum quodammodo
revocat, nequid obcti videatur ō attingi etiam

tenuissimum, quod noie modi aut formalitatis explicari solet. manuli dicere modum obiecti o ee modum cognoscentis, o tn ut ponat comprehensione 7, 50, ut sit aeq; perfecta entitative ut obiectum, sed ut attingentia passiva obiecti, etiam indivisibile prorsus entitatem habentis, per activam cognoscentis attingentiam adaequari neget. sic aeternitatem et immensitatem sive intensive sive extensive consideratas totas attingi volet. sed earum sive intensivam perfectionem sive diffusionem attingi negabit infinito mo; neq; ideo o clare cognoscitur immensitas vel aeternitas. nam pter claram totius earum entitatis notitiam videtur clare superari mente earum illigibilitate, sicut vel ipse solis intuitus ostendit clare solare lucem cuiusq; nra visionis acrimonia maiorem ee.

posterior pars clusionis ostenditur.

1a ex supra hieremiae 2o magnus consilio et incomprehensibilis cogitatu, 1a ad timot. 6o lucem habitat inaccessibilem. Rom. 11o o altitudo divitiarum sapiae et scientiae q incomprehensibilia sunt iudicia eius. sic 3m locus solum pbat dei decreta comprehendi o poe. tn inde colligitur, nec poe comprehendi deus

qm multo minus comprehendi pt, q creaturae
ad quas decreta triantur.

2° ex Cio lat. cap. firmiter et C. damnamus
de summa trinit. ubi defr quod deus sit incompre-
hensibilis, unde constat ppoe nrae ee de fide.

3° ex patribus Sto basilio lib. 1° contra Eunomium
ubi ego vo, i, arbitror o hoes solum sed etiam omnem
raale creaturam ipsius comprehensione excedere
Sto eug° serm. 38° si comprehendis, i, o e deus
et post, attingere aliquantum mente deum, magna
beatitudo est comprehendere a oio impoibile. Sto gre
lib. 18i moralium c. 28°, ubi longe, i, disparitur
videt creator se quam videt creatura creatore. nam
ad immensitatem dei quidam nobis fingitur modus
contplaois qa ipso pondere circumscribimus quo creatura
sumus. ubi raoem repetit a cognioe creaturae. accedunt
Stus hilarius lib. 2° de trinit. inuitio. Stus greg. naz.
oraoe 34a, Stus chrysostomus homilia 3a et 4a con
anomaeos et alii.

4° o pt deus comprehendi, nisi sit adaequatio
eius visione et ipsum deum. sed talis adaequaoe e o p
maior e clara ex comprehensionis explicaoe

minor probatur. Ex quo deus non solum infinitus est, sed infinitus in omni genere infinitis infinitus, et sic ne infinitus quidem intellectus creatus si dari posset, deum adaequaret. Ex quo dicitur esse modus aliquis proprius dei quo se attingat distinctus ab omni modo creaturis communicabili, neque aliter distinguetur inter intellectum dei et intellectum creatum sicut inter intellectum angelicum et humanum non distinguetur, nisi proprius cuiusque modus esset alteri non communicabilis. at si adaequatio quaedam esset inter visionem creatam et deum non daretur modus aliquis proprius dei.

neque in distinctum modum faceret independentia dei, ex quo independentia se se sit extrinsece prorsus ad adaequationem. Ex quo illa adaequatio postularet independentiam, ex ex adaequatione secundum intellectum sequeretur adaequatio secundum voluntatem et potentiam, adaequatio vero secundum has perfectiones independentiam postularet, et si postularet ita haberet, quin nihil quicquam ab alio habere pro independentia, quod esset discrimen inter naturam cui competerent illae perfectiones, et substantiam cui communicaretur calor in gradu intenso, quod postularet quidem esse ignis, nisi tamen non esset quin aliunde pendet, ut producatur ignis et positis omnibus dispositionibus adigne pro non produci ignis substantia.

atq; hæc ratio ostendit ō cuō creatura intellectuale
quæ nunc est, sed et quamvis possibile deum compre-
hendere ō pōe. et argta superiora id eniuntur nam
patres ideo negant creaturæ rationali vim dei compre-
hendendi, quia creatura est, ut s.tus greg. et alii quod et ex eo
probant quod nulla cognitio filio et spiritui s.to propria
relinqueretur, si creaturæ deum comprehenderent nam
ut i. s.tus basilius supra, novit patrem nisi filius, et
spiritus sic scrutatur etiam profunditate dei. quidquid
eximium cognitioni unigeniti aut spiritus s.ti, sqde ipsi-
essiæ ipsius comprehensione sunt atq; illo etiam
sensu videtur definisse c.ium lateran., cum c.ia iuxta
mente patrum definire solebant. Hinc abest, ut idem
solum definierit deum comprehendi ō pōe spto noie
comprehensionis pro visione intuitiva quæ vi naturali ha-
beretur, cum cit. cap. damnamus dicet se definire deum
ee incomprehensibile eo quo quo magister sententiarum
aliiq; scholastici incomprehensibilitate accipiunt.

nec dicas c.ium lateran. eo tm mō definire
deum ee incomprehensibile quo ineffabile. ineffabile
vō ee solum quod per naturam eius nomen explicare
ō pit. na 1.o ō ē necesse ut eod. mō de incompreh-

definitat quo de ineffabilitate. definit ij ad sensum doctorum catholicorum, at doctores catholici dum tradunt deum ineffabile esse, volunt id verum esse secundum naturam ut absolute: eum vero ut solum secundum naturam sed etiam absolute incomprehensibile esse asserunt. 2° si volumus eod. modo c^ium definire deum ineffabile quo incomprehensibile pr etiam dici deus absolute ineffabilis, quatenus nullum dari pr verbum sive mentis sive oris, quod illum adaequate sgret.

opponuntur ut nulla. 1° deum ut comprehensibile esse obstum illectus. 2° naturam diam totam unita esse humanitati xri. 3° dari pone lumen gloriae infinitum. sed haec facilia sunt. 1um quidem, quia deus ut comprehensibilis est obstum illectus indetriate ut tamen cuiusvis illectus est obstum illectus increati ut creati. 2um vero sqde natura dia ut est unita adaequate humanae naturae sed inadaequate ttum. neque ij, illo gre adaequate unita est, cum poet uniri infinitis humanitatibus, si darentur quo differt humanae naturae unio cum natura dia ab unione personarum cum ead. natura. haec sqde ij, suo quaeque gre adaequate uniuntur. ad do neque unita esse per identitatem, cum personalitas uniatur diae naturae per

identitate. Itaq; neque uniri p̄t illectui creato ratio
dia nisi inadaequate. 3ᵃ denique. nam vel lumen
gloriae infinitum tantum cognitionem faceret, qta est cognitio
qua se cognoscit deus, vel ō; si posterius comprehen
sionem ō faceret. si prius, iam ō poēt dari tale lumen
quin eius subtus postularet ēe deus ut diximus
de calore in gradu intenso per quem fit ut subtus
postulet ēe ignis, et si postularet ēe deus, iam eēt
ut dictum est. unde et cogitari deberet lumen infi
nitum ō ēe accidens, sicut calor admodum intensus, ō
accidens, sed proprietas sui subti ēe postulat. et si ō ēe
accidens, iam foret vis ipsa illectus dii qua se deus
comprehendit et proinde deus pro subto aut q̄si subto
postularet. porro dici poēt, si daretur infinitum lumen
futurum ut tantum faceret cognitionem q̄tam s̄t deus
q̄m faceret deum cognosci intuitive sive intensive
extensive, et si vel unum attributum infinite cogno
scetur, caetera infinite cognosci oporteret, sicut in
finite cognito ō poēm ō finite eumdem admodum ca
cognosci. atq; vel ex hoc capite licet alia ō repugna
rent infinita, lumen infinitum dari repugnaret.

Articulus 8us utrum videntes deum per essentiam omnia in deo videant?

Hic explicatur quod n. sit obiectum visionis beatificae. duplex a eius obiectum esse potest alterum 1ariu, puta essentia alterum 2ariu sc. creaturae. 1us ergo agit solum de obiecto 2ario. Ergo etiam de 1ario ad huius articulum disputant nos quoque ad eum haec expendemus. 1um utrum beati videant omnia quae sunt in deo formaliter. 2um utrum possint ea omnia videre 3um utrum videant creaturas possibiles. 4um utrum etiam creaturas in aliqua temporis differentia existentes. sit.

Sectio 1a utrum beati videant omnia quae sunt in deo formaliter?

Quae sunt in deo formaliter continentur essentia dei eiusque attributis sive absolutis ut sunt sapientia, omnipotentia sive relativis ut sunt paternitas filiatio, spiratio passiva. sit.

Unica conclusio beati videant omnia quae sunt in deo formaliter. Ita omnes Ergo.

1o ex scriptura 1a Joan. 3o videbimus eum sicuti est.

2o ex 5io florent. in decreto unionis definiente beatos intueri clare deum unum et trinum. ubi dum asserit deum videri ut trinum, quia deus ut est, vere

trinus ⁊ ⁊ ⁊

cognosci ō pīnt sine respectu ad eas ꝯ gre conside
ratas, sine quo respectu ꝓpria eorum rāo concipi ō pt
ō ē tn necesse, ut respectus ad sgulas cognoscatur.
quare visa oipōa videbitur qdē eius entitas, videbitur
etiā respectus ad sgulas creaturas. Idem dico de Idaeis.
Ita clare cognito visu, cognoscetur eius entitas, cognos
cetur respectus ad visibile ꝯ gre. ō erit necesse
videri respectu ad sgula visibilia. quare si necesse est
visis attributis cognosci creaturarum oīum perfectiones
qbus aequipollent, sufficit ut cognoscantur ꝯ gre, noriutq;
beati eminenter contineri perfectiones earum, licet ꝯ
parti ō attingantur.

Sectio 2ª utrum beati pīnt
non videre oīa quae sunt ꝯ deo formaliter?

Scotus ꝯ 1ᵘ dist. 1ª q. 2ª asserit fieri pōe ut abiis
videatur essiā sine attributis, et proinde attributa sine
se invicem et una relāo sine altera relaōe; cui tn
oppōr. sit

Unica clūo, ō pīnt beati ō videre oīa quae sunt
ꝯ deo formaliter. Ita Scotus ꝯ 4ᵘ dist. 49ª q. 3ª a. 3º
caietanus 2ª 2ª q. 2ª a. 8º et alii, et favet S. Tho.
eod. art. ad 3ᵘ, ubi sit, scdm quod videtur ꝯ seipso

pro ut videtur a beatis, ō pt illigi sine trinitate
psonarum. pb

pbr qa quod in se est quid splicissimum et maxime unum
ex rei naa ō pt clare videri, quin videatur totum
sed oia quae sunt in deo formaliter sunt quid simplicissimum
et maxime unum ex naa rei. go.

minor admitte a esgis oibus exceptis scotistis
cum scoto discunt formaliter in deo essia ab attributis, et
attributa inter se. qq in tres sunt psonae sunt tn una
essia, subaa, seu naa simplex oio, ut loqr cum latere
et refert cap. firmiter de summa trinitate, et licet
sit in deo virtualis distio, imo et ō nulli compone
virtuale admittant tn nulla est distio aut pōo ex
rei naa.

Maior pbr, ubi est clara visio dt res videri
ut in se est, sed ō pt videri, ut in se est nisi id quod
quid splicissimum et maxime unum ex naa rei videatur
totum, totum in ipsum est, quidquid est illius, adeo ut
nihil sit entitatis quin tota entitate contineat et pr
inde si quid eius ō videretur, neque eius videretur
quicq quo differt visio intuitiva rei simplicissimae
a visione vel abstractiva, vel rei constanti

aliarum ex rerum multitudine, abstractiva visio pt
ō attingere totum obtum q^a ō attingit ipsum pte, sed per
rerum alienarum species quae ipsum tum ex pte repstant
quemvis sgulae species illud repstant solum secundum quod res
sgulae in eo continentur, quod est illud tum ex parte
repstare, cum et aliae res continentur in eo. pt ipse
visio clara ō attingere totum si obtum ō sit simplex
et unum ex naā rei. Tunc si sicut in obto, sunt a pte
rei multae entitates, sunt quoque veritates multae et multae
illigibilitates quae alias atque alias visiones etiam clara
triare pnt. Jo duo ista coniunximus in maiore quam
pbamus ut et obtum sit maxime unum et clara visio.

Confirmatur Jo obtum spliciss^m pte et maxime
unum ex naā rei ō videretur totum, quoniam est quid
virtute multiplex, sed haec rao nulla est. nam ee vrte
multiplex ō impedit quinus obtum sit in se entitas
simpliciss^a et maxime una et tam splex atque una
q si obtum vrte multiplex ō foret nihil in addit
virtualis multiplicitas, nisi ut quod tam splex est q qd
simpliciss^m multis entibus eorumque perfectionibus aequipollat
quod eius entitatem neque addensat ut sic loquar, neque
multiplicat. quare nihil plus sit entitatis intrinsece

et ex naa rei. q quod multis rebus o aequipollen
qle est punctum indivisibile coloris, qle est quilibet
v. g. michael cum seipso comparatus. dico intrinse
na quis extrinsece aliud sit atq; aliud, id tn o pt
efficere ut ipse o videatur totum, solum efficere pt
ut o videatur totum quod est extrinsecum. Ita si detur
punctum in centro videri o pt, quin videatur tota ei
entitas esto o videantur ea oia quae ad punctum
se se extrinsece sunt puta o es lineae quae ad circum
ferian se se porrigunt.

Confirmatur iterum si quis cogitaret in unum
punctum coloris coire duos colores et in eo identificari
inter se, o pt id punctum clare videri quin videretur
ambo colores, eo n ipso quo videretur clare videretur
eius entitas et eius entitas foret ambo colores. g
si clare cognoscatur obtum simplicissimum et maxime
unum ex naa rei, fieri o poterit quin videatur totum
et sedm oia quae in se continet formaliter.

Ex quo sequitur abstre disgui cognioem claram et in
tinam dei inadaequatam et inadaequatam na rei sim
plicissimae et maxime unius ex naa rei si clare
videatur, o pt o ee adaequata cognitio.

~~[illegible]~~ Aliae rationes afferuntur sed
quae non urgent. nam 1° quod dicitur saltem unam relationem
videri non posse clare quin clare videatur altera, id ad
summum probat de attributis relativis sibi invicem oppo
sitis: de essentia enim relationibus comparata vel de attributis
absolutis comparatis inter se non probat. sed nec forte
probat de relativis attributis sibi oppositis quae non relata sunt
simul cognitione, tamen non patet utrum uno cognito clare
et intuitive alterum quoque clare et intuitive cognoscatur:
potest enim dici cognosci tantum abstractive, cum ipsa non videntur
in se, neque ut sic loquar, facialiter. 2° quod dicitur essentia
fecunditatem habere quae non potest cognosci, nisi cognitis per
sonis ad quas ordinem dicit, id tantum probat de cognitione
abstractiva, cum essentia ratione suae fecunditatis referatur
ad summum relatione transcendentali ad personas: at relatio
transcendentalis solum praestat ut id, ad quod est, videatur
abstractive, alias cognita intuitive creatura oporteret
deum intuitive videri. 3° quod dicitur essentiam dei visam sine
attributis beatificare non posse, id negari potest, cum essentia
in se bonum omne quin et attributa velut eminenter con
tineat. Imo et foret ead. specie visio, cum ea, quae
nunc est quatenus idem esset obiectum, arium et quae obiectum
beatitudinis ut nunc est se se habere debeat ut loquitur

Caietanus ad cit. art. 8^m doctoris angelici et proinde
ee suppositum, tamen est absolute nostrum, o e, maxime
influxus essentiae a personalitate, o ut a principio efficienter
constituente, sed tamen ut a conditione pendeat aliter
sentiendum est si unum attributum videretur absque alio
attributis et absque essentia, neque tamen eo continueretur
bonum, sicut in essentia continetur. Itaque retinendum est
argumentum illud, quod ex dei simplicitate deprompsimus.
non est tamen contemnendum illud quod ducitur ex
14° s^ti Joan. ubi Xrus philippo dicenti, domine ostende nobis
patrem et sufficit nobis, tto. 1, tpore vobiscum sum et
cognovistis me, philippe, qui videt me videt et pater
meum. qq. Xrus eo velit ostendere se habere deum
in patrem, (est tamen sic sensus eius verborum qui videt
me operantem miraculosa opera, cognoscit deum et
patrem meum, sc. per fidem, quam et pater est in me, ego
et ego in patre, et eius virtute operor, et sic locum
interpretantur s^tus Chrysost. homilia 37^a in Joan. s^ti
Cyrillus lib. 9^i in eund. c. 37° 38° 39° et alii) at
locus idem sumi pt ad sensum nrae clnois, ut sc. Xrus
arrepta pro suo more occasione interrogationis, attollat
philippum ad sublimius aliquid, illumque doceat, si

videatur ipse sed in divinitate et patre ipsum videri,
quia ego in patre et pater in me est. ubi repetit rationem
non a conditione relationis, sed ab unitate essentiae. quae ratio
non probaret nisi essentia ob suam simplicitatem videri non posset,
quin et videretur paternitas, quae cum ea identificatur.
Hunc a sensum proponit S. Aug. in psal. 84 et prae
sertim in psal. 25, ubi haec sunt, ubi non unius separa
ratur natura et substantia, visio separari non potest, quae ratio non
solum de lege ordinaria sed et de extraordinaria probat.

Obes ea sine se invicem videri possunt quorum unum
coniungi potest non coniungato altero. sed in processionibus divinis
a patre coniungitur filio essentia, paternitate non coniungata, et in
mysterio incarnationis humanae naturae coniungitur persona filii non
coniungatis aliis personalitatibus. ergo.

Disgno mai. non coniungato altero vel immediate vel
mediate saltem, C. immediate solum, nam at non coniungitur
essentia quin saltem mediate coniungitur paternitas. personae sequitur
ob unitatem essentiae in qua identificantur sunt in se invicem.
et sic dum immediate coniungitur essentia, ipse mediate
saltem sibi invicem coniungitur. eodem modo si una persona
coniungitur immediate, aliae personae coniungantur saltem remotius
quatenus una personalitate coniungata, coniungitur essentia, et cum

essia aliae personalitates coincantur cum tamen neque pater
dicatur filius, neque filius pater dicitur tract. de Incarna-
tione, cum Christus non dicatur pater aut spiritus sanctus sed
filius dei. ex hoc autem illique argumentum propositum in obiectione
favere nobis potius quam obsit, cum ostendat non posse per visionem
attingi essentiam quin personae attingantur.

Instas saltem ostendit posse videri essentiam immediate
non visis immediate attributis.

Respondeo 1o, quid tum? non saltem essentia sine attributis non
videbitur neque enim videri potest obiectum immediatum sine
mediato, quando sunt quid idem realiter sicut neque eorum
quae sunt idem realiter, unum immediate uniri potest
quin alterum saltem mediate uniatur. 2o illud negari potest
non vel essentia sed cum attributis est obiectum motivum
visionis vel ipsa sola est motivum obiectum, cum non ipsa
tantum sed et attributa sint obiectum triatimum si prius
aeque attributa sunt obiectum immediatum ut essentia si
posterius, esto sint obiectum mediatum comparate ad essentiam
ubi est obiectum motivum, tamen aeque sunt obiectum immediatum
triatimum cum aeque trient visionem sicut speculum
res visa in speculo aeque visionem triam, esto per spe-
res in eo visa se conspiciendam praebeat contingit autem
ut essentia coincidat immediate licet immediate non

dicuntur ea quae identificantur essentiae. quia essentia
adaequate sumpta est entitas absoluta sive et relativa, et qua
relativa immediate coincidi non potest relationi quin opposita sibi
immediate coincidantur. Eodem modo contingit ut una persona
immediate coincidata immediate coincidatur altera quae oppo
sita una cum opposito coincidi non postulat. at ratio relativi
coniuncta cum ratione absoluti in una simplici entitate
non resistit immediate visioni, sicut nec duo relative oppo
sita postulant non videri sive ita abest ut unum sine altero
videri possit aut postulet.

Obiectio 2° deus liber est in coincidenda sua essentia per
modum speciei impressae ergo potest coincidere essentiam intuendam
non coincidentis ad videndum attributis.

Disgno aut liber est quia potest non concurrere etc. quoad modum
applicandae suae essentiae, n.

Instas tamen liber est deus in modo applicandae suae
essentiae sc. absque attributis, quia sit liber in applicatione suae essentiae
clarius et clarius cognoscendae. sed in hoc liber est. ergo.

Nego mai. nam applicatio posterior non impedit quominus
deus videatur totus licet impediat quominus videatur quantum
est visibilis. at prior faceret ne tota videretur entitas dei.
Haec fieri non potest, quia obiectum est simplicissimum et maxime unum

et agitur de visione beatifica quae obiectum attingit simpliciter est, illa fieri potest quin petitur a proportione intellectus qui de visibilitate non potest aequare. petitur chuquam ab illa proportione non quis deus per sua potentiam applicare potest essentiam suam infra proportionem intellectus, sed quia illa sive ut permanentes sive ut transeuntes se sunt superare non potest. illa proportio nihil facit ad applicandam essentiam sine attributis, quia quaecumque sit intellectus lumine gloriae adiuvatus, ea postulat visionem chutaitivam, quae cum sit rei ut ipse est, non potest esse rei simplicissimae.

opponit adhuc Scotus patrem divinum in priori beatum esse quam gerat filium. sed 1° si sic prioritas aliqua admittitur est saltem beatus non est qui filium cognoscat. 2° neque pater beatus est antequam filium gerat, quia prius beatus non est quam sit, at non est antequam gerat filium cum relata sint simul natura non est proinde pater prior prioritate in quo per quam dicitur nunc est pater, nondum est filius. est sane prior origine seu prioritate a quo. sed illa non efficit ut pater sit prius quam gerat, imo efficit ut non sit nisi dum gerat quia non est nisi respiciat filium, quem nisi gerando non respicit. quia a beatus non sit pater, nisi filius sit et

cognoscatur, ō seqr eum pendere a filio. seqr solum
eius cognitionem adeo perfectam esse, ut nihil sit cognoscibile
ac praesertim identificatum essentiae suae. quod ab eo ō cognoscatur.

aliqua exempla proponuntur rerum simplicium quae totae ō
videntur, ut superficiei, quae ut connexa videtur ō ut
concava, ut accidentis quod videtur ō visa eius dependentia
a subiecto, ut gradum mysticorum qui licet sint entitates
simplicissimae tamen sine scientiis videri possunt. sed male nam
1° superficies si omni profunditate careat, ō potest videri, nisi
tota, quam indivisibile quoque colore habere supponitur.
neque sic timenda est penetratio dimensionum quam super-
ficies nihil profundum sit 2° vel dependentia a subiecto est
entitas accidentis vel ō. si posterius nihil ad rem facit
exemplum istud, cum ō sit rei simplicis. si prius videri
ō potest entitas accidentis quin videatur entitas dependentiae esto
potest ō videri saltem clare id ad quod tractatur. 3° si gradus
mystici sunt una entitas, videri ō possunt intuitive quin toti
videantur, quod si ab uno gradu dicitur fluere risibilitas
et ō ab altero, ō seqr risibilitatem ō fluere ab entitate
omnium graduum. seqr solum ab eadem entitate fluere qua
risibilitatis proprium est, ad quod virtualis distinctio
sufficit.

Vertio 3a utrum beati videant creaturas possibiles?

Quaeritur 1o utrum videantur saltem 7, gratiae. 2o utrum videantur aliquae 7, particulari, et quae nostro. 3o utrum omnes videri possint.

1a conclusio beati vident creaturas possibiles saltem 7, gratiae.

probatur quia perfecte videri non potest omnipotentia dei, quin videantur creaturae possibiles saltem 7, gratiae, quia virtus perfecte videri non potest quin videantur ea saltem 7, gratiae ad quae sese extendit, neque enim visus cognoscitur nisi cognoscatur visibile saltem 7, gratiae; sed beati perfecte vident omnipotentiam dei, sicut et omnia quae sunt 7, deo formaliter. ergo.

neque nocet quod omnipotentia dei sit ens absolutum, non est quidem quod excludat omnem relationem categoricam ad creaturas, non quod transcendentalem omnem, dicitur enim esse aliqua propria omnipotentiae ratio haec vero nulla est, aut 7, eo est sita, quod sit effectrix creaturarum quae ratio est relatio quaedam transcendentalis ad creaturas. haec tamen relatio nulla 7, deo dependentia ponit, ponit solum connexionem cum creaturis quo differt a relatione transcendentali materiae ad formam et formae ad materiam quae sese mutuo complent ac perficiunt.

2a conclusio creaturae aliquae possibiles 7, particulari videntur a beatis, non tamen videntur nostro.

prior pars ostenditur. nam beati videat se, nihilum redigi poe, se damnari potuisse, salvari potuisse reprobos et Elia.

posterior declr. poet tota cogitao beatorum impendi in deum eiusq; attributa cognoscenda, sed tunc nihil poibile videretur in parti qq. non oi poa videri o pt absq; rebus poibilibus in gre tn sine iis in parti pt cognosci, sicut visus, licet sine visibili in gre o cognoscatur, tn sine oi parti visibili cognosci pt. si quid haec pars difficile sit a. 9o explicabitur

3a clno oes creaturae poibiles in parti o videntur a beatis nec videri pnt

prior pars ostenditur, en qa s. dionysius caelestis hierarchiae cap. 7o dicit inferiores angelos a superioribus purgari a nescientia. quod o contingeret si beati oia poibilia cognoscerent, en qa nullum e fdmtum attribuendi beatis oium poibilium notitiam. en qa ne illa qde possibilis est.

dices ex boetio beatitudo e status oium bonorum aggregaoe perfectus. go complesti dt cognitione oium poibilium.

disgno aut quod per ea possideatur idq; quo est oe bonum foaliter aut eminenter, quo sensu s. greg. 4i

dial. c. 35°, quid est, i, quod ō videant qui videntē
oīa vident, c. quod per eam attingantur oīa formaliter, n.
neq; ideo intellectus beatorum imperfectus erit saltē ea per
fectione quæ excludat perfectionem illi debitam. ac licet
exclusa cognitione oīum poibilium ō completur capacitas
intellectus, ut subiacet oipoæ diæ, tn completur iuxta modum
et exigentiam status in quo constitutus est. quod etiam
verum eēt, quis oīum poibilium visio poibilis eēt beatis,
quibus tn poibilis ō est, ut iam dicemus; quæ alia opponuntur
pertinent ad scientiam Xri de qua tract. de incarnatione

posterior pars sc. oīa poibilia videri ō poē a beatis
est s.ti Tho. sic et pbr, q.a ō pt dari cognitio poibilium
oīum quin et pt oipoa infinite scdm extensionem videri
sed a beatis infinite scdm extensionem videri ō pt.

maior pbr vel res aēs videretur ead. cognitione
qua oipoa dia vel ō. si prius adæquaretur actu tota
extensio oipoæ diæ. tunc n adæquatur, qdo et videtur
ipsa et quousq; pateat, videtur, quod tunc contingeret
si posteriorem sicut daretur cognitio oīum poibilium in se,
eaq; infinite extensive, nihil eēt quminus oipoa infinite
scdm extensionem videri poēt.

minor ostendr. nam si videretur infinite scdm

extensione, vel comprehenderetur actu, vel certe com-
prehendi poet comprehenderetur actu si oipoa sola
extensiva perfectione haberet, o ite intensiva sicut
in suia o disquente facultates a naa perfectio extensiva
est facultatum, intensiva naae solius. Imo et iuxta
s.tum Tho. hic in cpore et ad 3um comprehenderetur
actu secundum ~~sdo~~ infinitate intensiva, si quam haberet, quam
secundum eius mente quo plures cognoscuntur effectus eo
perfectius intensive poa cognoscitur, et proinde si cognos-
cuntur effectus infiniti, dt infinite secundum perfectione
intensiva cognosci. Id tamen adeo certum o e. poet com-
prehendi si infinita quoque perfectione intensiva habet
nam sicut cognitis oibus ptibus albedinis secundum exten-
sione infinitae, poet cognosci albedo secundum intensione
infinita, sic cognito attributo dei secundum infinitate exten-
siva, nihil eet quinimus et secundum infinitate intensiva
cognosceretur.

afferri poet s.tus ~~gre~~ greg. 18i moral. c. 28o ubi,
qtum i, ad immensitate dei, quidam nobis figitur modus
contemplaois, qa ipso pondere circumscribimus quo creatura
sumus, unde pt colligi oipoam adaequari o poe secundum
perfectione extensiva. Sed, o s.tus greg. accipi poet de
cognioe immensitatis secundum intensiva perfectione,

ō sedis extensiua. 2° nōie immensitatis ō illigit
peculiare dei attributū sed infinita dei illigibilitas
subiungit; sed profecto ō ista conspicimus deum, sicut
ipse conspicit se, sicut ō ista requiescimus in deo, quod
ipse requiescit in se. nam visio nra vel requiescentia
utrumque, scilicet visioni vel requiei illius sed aequalis ō
afferri etiam poēt hac ratio, quod quibuscumque poibilis
cognitis ipsa cognitio quae ea attingeret ō cognoscere
et proinde ō cognoscerentur oia poibilia. sed admissa
cognitio ē sup se reflexa, ut ō videtur impoibilis
ne ipsa quidem obstabit quominus per ipsa videantur oia
poibilia.

dices ō maior requiritur virtus ad videnda oia
poibilia, q ad videndum deum, sed deus videri pt
et videtur actu abeatis. go.

disgno mai. quia ad videndum deum infinite, o
finite, n. at deus abeatis videtur solum finite, nec
aliter q finite videri pt.

Instas, elevari pt intellectus ad deum videndum, ut
est deus supnaale. go ut e ens infinitum.

R° 1° hoc ostendit intellectum elevari poē ad
deum comprehendendum, et sic nimis pbat. 2° pt

elevari ad deum videndum, ut est ens supernaturale, quia sic elevatur et ascendit ad modum unius deo proprius, qui est comprehensio. at si cognosceretur deus ut ens infinitum eiusque infinitas adaequaretur, ead. comprehensio quae est modus unius deo proprius intellectui creato coniungeretur.

dicit 2° pt intellectus nosse infinita. ergo et omnia possibilia.

disgno aut. confuse et potestate, c. disctè et actu, et disgno si ex eorum cognitione et sequatur ullius attributi divini et proinde ipsius dei comprehensio negari pt. neque docet contrarium S. Th. 50. 3a pte q. 10a a 2o ubi vult solum infinita cognosci finite sive in aliquo unito, puta in poa creaturae. sed esto. si comprehensio sequatur, n. et cognitis disctè omnibus possibilibus, sequitur omnipotentiae comprehensio. quod Xrus sua visione videat et sequitur infinitarum reflexionum cognitio. na ea videt per se ipsa sive in verbo sive et alias creaturas videt in verbo, sive extra verbum, sicut volitione nostra sive disctâ volitione reflexiva volumus.

Sectio 4a utrum beati videant creaturas in aliqua temporis dria existentes.

Unica cluo., beati et videant creaturas omnes in aliqua

temporis differentia existentes, tamen aliquas videntur.

prior pars clara est, nam beati non vident cogitationes cordium nisi ad eos dirigantur, nam nec vident iudicium diem, matthi 24° de die a illa nemo scit neque angelus &c. sed et s^tus^ hieron. illud Isaiae 63° quis est ille qui ascendit de edom &c. docet esse interrogationem angelorum non ex admiratione tantum, sed etiam ex ignorantia perfectam. et apostolus ephes. 3° vult angelos ab ecclesia doceri, ut innotescat, inquit, principibus et potestatibus per ecclesiam multiformis sapientia dei.

posterior de l^x^ eorum enumeratione quae a beatis videntur.

1° vident praecipua mysteria fidei nostrae. Enim ex s. Aug° 21^i^ de civit. dei c. 21°, quid videbimus, inquit, nisi deum &c. et omnia illa, quae nunc non videmus, credentes &c. et post, sic creditis, ibi videbitis. Ex qua iustitia quodd. beatorum desiderium essent, ut clare videant ipsa caelis, quod sic obscure vident. ergo cum satiari debeant istud desiderium, ut innuit illud psal. 16^i^, satiabor cum apparuerit gloria tua, et illud s^ti^ Aug^i^, totum prodest nobis erit, quidquid sic desideramus, ad versiculum istum psal. 62^i^ benedicam te in vita mea, merito in

visio beatis tribuitur. 2° videlicet rerum, quae sunt in
verso gra et species. Id docet s.tus Tho. hoc art. ad 4.um ubi
vult inesse rationali creaturae naturale desiderium ad sciendum
omnia illa, esto desiderium istud non extendatur ad singularia,
quorum notitia negat esse de perfectione intellectus creati,
sc. quam naturali desiderio exigat. Sed etsi qua mensura
praeassignari rerum existentium a deo cognoscendarum,
haec maxime coniecturis, ut rerum quae existunt in mundo
genera et species attingant. 3° videlicet ea quae pertinent
ad eorum statum, ex c.to Senonensi decreto 13°
ubi dicit beatis pervium esse omni fore divinitatis speculum
in quo quidquid eorum interest illucescit. ex s.to greg.
2.i moralium c. 2°, ubi, de beatis angelis, quid de iis, i,
quae scienda sunt, nesciunt qui scientes omnia sciunt, in iis
vero quae scienda sunt, merita numerantur ea, quae pertinent
ad cuiusque statum, ex denique quae parum coniecturis esset
beatos ignorare ea, quae suo statui sunt propria, parentes
v.g. nescire quae pertinent ad liberos, nescire principes
quae ad subditos pertinent, quando ne in hac quidem vita igno
rantur ista sine quadam imperfectione. et vero ipsius
1.i ethic. c. 11° fortunas amicorum et posterorum vult
conferre ad beatitudinem.

Ergo inquies beatior erit qui plures habebit posteros, qui amicos aut subditos plures.

Disquo beatitudine 2aria et accidentali quae fere nisi est, et sicut stillicidium de fistula, vel aquae guttula coniecta in immensum pelagus, c. secus, n. ad 5tum eius quod sic refert 5tus eo. ad 4um, infelix homo quis scit omnia illa, sc. creaturas, te a nescit: beatus a qui te scit, etiamsi illa nesciat qui vo te et illa novit o propter illa beatior est, sed propter te solum beatus. Unde colligitur o ee necesse ut quores plures existentes videntur videatur quoque clarius et clarius essentia dei quod a beatis tribuimus suorum notitiam, periculi nisi est ne eos vexent illorum miseriae, nam et ipsius ut loco hoc discrimen ponit inter viventes et beatos, quia si, quae amicis accidunt velut ea quae solum existunt in tragoediis, illi velut ea quae fere fiunt ac gerunt inspiciant. qq si o anguntur beati malis nris, iis de opitulari suis intercessionibus o desinunt.

Articulus 9us utrum ea quae videntur in deo a videntibus dicam essentiam, per aliquas similitudines videantur.

Sic explicatur modus quo beatitudinis obiectum

quo dictum est art. superiore videtur a beatis. de deo a
et diis attributis ō est difficultas. nam constat ex a. 2°
essiam dicam in se immediate videri. dicendum est thus de
obtis 2 artis sive creaturis atq; explicandum quomodo videantur.

Certum est a creaturas si considerentur secundum esse eminens
quod sunt in deo, sine similitudine fideli, sunt in deus ipse
quemadmodum eadem creaturas eminentiori ratione complectitur,
quod et quidquid est in ipso vita est, Joan. 1° agitur de
creaturis secundum suum esse formale ut sunt extra deum
consideratis.

Nota creaturas dici videri a beatis in verbo, ō
quod magis in verbo, quam in essia et tota trinitate vide
antur, sed quod ea quae pertinent ad intellectionem attribuantur
verbo, sicut attribuuntur spiritui sancto ea, quae ad voli
tionem pertinent.

Nota 2° duobus modis videri potest creaturas in verbo
1° causaliter, 2° formaliter. videri causaliter est videri
distincta cognitione ab essiae notitia: quae ex hac praesuppo
sita eiusq; ratione, tamquam causae saltem moralis, videri formaliter
est cognosci eadem cognitione, ō entitative solum, quomodo angelus
cognoscit obtam sibi per eandem speciem repraesentata, una
eademq; cognitione entitative, sed formaliter se habente

ad quod requiruntur duo. alterum ut eorum quae ad no-
titia cognoscantur unum cum altero ~~cognitione~~ connexi-
one habeat. alterum ut unum ex obiectis cognitis sit
medium alterius cognoscendi, sitque obiectum primarium, p
7, signo rationis cognitum, q illud, qd 7, ipso cognoscitur
prioris conditionis defectu, cum per unam speciem et
una cognitione videt angelus equum et leonem, neq; equ
cum leone, neq; leo 7, equo videri dr formaliter, q
equum cum leone neq; leo cum equo connexione
ad summum sese concomitanter sit utriusq; cognitio
defectu posterioris relatum formaliter 7, correlato o cog
qa unum potius q alterum medii vel obiecti primarii ra
o sit. esto sit interutrumq; connexio, neq; unum
sine altero cognosci pit, et sic mere concomitanter se
se o habeant. his positis sit.

Unica clus videri qdem pnt creaturae 7, deo causali
1 videntur etiam formaliter licet o oes. tres sunt pte

1a quod videri pit causaliter, patet qm videri ca
est videri distincta notitia ab ea, qua dei essentia videt
quis dei notitia aliarum rerum notitiae causa sit. sed so
fieri pt. nam pt deus sas et illas partes creaturas

ponere beato cognoscendas per revelaõe intuitu visionis beatificae. et eis quae earum infunderet species, sicq; per similitudinem videantur.

2a pars sc. videri creaturas in verbo, etiam formaliter est sti Eso. sic, et cois Eschgorum contra Unas Chesium et paucos alios, et pbr.

1o ex c.io Senonensi cit. cap. 13o ubi dicit pervium esse beatis oifoe illud diitatis speculum, in quo quidquid eorum intersit elucescat. quae parla, in quo, ostendunt divinitatem esse medium, in quo sicut in speculo, ea quae beatorum intersunt videantur.

2o ex sto Aug.o lib. 11i de civit. dei c. 7o ubi dicit creaturas a beatis cognosci eis in seipsa eum in dei sapia, velut in arte per quam facta est et 4i de genesi ad litt. cap. 22o et sequentibus duplicem distinguit creaturarum in beatis cognitionem, una matutina qua refert ad diem altera vespertina qua ad noctem refert quam ut loquitur c. 23o in comparaõe lucis illius quae in verbo dei conspicitur oiis cognitio qua creatura in ambib. in seipsa novimus. no, innumerito nox dici pt. prior est visio creaturarum in verbo formaliter. posterior creaturarum in seipsis. eamd. sti doctrinam aliis locis. neq; haec argta explicari

put de cognitione creaturarum, scdm esse eminens, quod habet
in deo. nam Ecclesiastes Senonense mentionem facit eorum, quorum
scientia beatorum continet. Haec vero sunt creaturae scdm
esse quod habent in seipsis. Sanctus Augustinus dicit creaturas
esse cognitas in sapientia dei, tamquam in arte, per quam factae sunt
non potest eas intelligere solum scdm esse eminens quod est ipsum
esse divinum, et per artem fieri non potest eas itaque intelligi
scdm suum esse formale, cum vespertina et matutina
cognitiones distinguit cit. cap. 22° et facit mane
sextuplex, totidemque vesperas ut sex dies qui
describuntur cap. 1° genes. de successione angelicarum
cognitionum explicet, stare eius doctrina non potest, nisi
per cognitionem matutinam intelligat cognitionem creaturarum
scdm suum esse formale. nam successio nulla erit in cognitione
matutina, si spectentur creaturae scdm suum esse eminens
sunt in, ut sic, ipsum esse dei, in quo nulla est sic
intelligere a cad. successio si creaturae scdm esse formale con-
derentur, quia licet cognitio sit sit entitative, tamen obiective
successiva est, quod creaturae quae sunt eius obiecta sibi
invicem successerint.

Dices quod videtur in alio, videtur solum obscure

sed visio beatifica obscura esse non potest, quo per eam nihil in alio videtur, et proinde nullae creaturae videntur in verbo formaliter.

Disquo mai. tq in imagine imperfecta vel effectu inadaequato, et tq in causa perfectissima, n. nam in causa perfectissima reperitur quidquid est in effectu, et licet in eo non reperiatur formaliter, tamen reperitur eminentiore modo. quod sufficit cum in praedicta causa efficientis idem praestetur a causa, quae eminenter quod a causa quae formaliter effectum continet.

Quaeres utrum haec nostra doctrina intelligenda sit de creaturis sive possibilibus sive existentibus.

Ro 1o intelligenda esse de creaturis possibilibus. nam sicuti intelligimus videri proprietates in essentia cum qua nostra aliquam connexionem habent ita et creaturae possibiles in dici possunt intelligi quam nostram cum eo connexionem habent.

Ro 2o intelligi quoque de creaturis existentibus. nam Cum Senonense agit de eorum notitia quae beatorum intellectione expectent, quae non possunt esse res mere possibiles. et cognitio matutina operum dei de quibus Sanctus Augustinus non potest esse rerum existentium, sed et lib. 13 confess. c. 15o videmus in facie tuam semper et ibi legimus sine syllabis temporum quid velit externa voluntas tua, legimus, eligimus, diligimus, semper legimus et nunquam praeterit quod legimus, legimus

ipsa Incommutabilitatem Consilii tui, ō claudē codex
eorum, nec plicatur liber eorum, q^a tu ipse illis sor es et
es in aeternum. Incommutabilitas Consilii est circa res
existentes. fauet etiam S^tus Bernardus S^i de consideratione
ad Eugenium C. 1° ubi vident, i, verbum et in verbo
facta per verbum. ubi agit de cognitione quae efficit ne
descendant beati ad creaturas, ut eas cognoscant, ad quas
descenderent si eas viderent in propria specie, et ō in
ubi ut loqr longe melius sunt q in seipsis. adde quod
deus videt in se res existentes ut docetur q^e 14^a go
et visio beatifica, quae est quaed. Imitatio dīae cognitionis
dī res existentes attingere.

Quaeres 2°, sub qua ratione essentia dīa sit medium cogno-
scendi creaturas.

R^o esse medium multiplici modo.

primus est, ut est causa eminentissima earum. cum ex S^to
Dionysio lib. de diis nominibus C. 7° ubi dīa mens, i
continet scientiā, quae secreta est ab omnibus, quae per causam
rerum omnium in se rerum omnium scientia anticipata sunt
tamen q^a effectus cognoscuntur in causa cum qua nrīam
connexione sunt ut proprietates in essentia. go et cre-
poibiles in deo tq in sua causa cum qua nrīam sunt
connexione cognoscuntur.

2us ut est idea. nam ut sit est eminentissimum et perfectissimum exemplar. sed exemplar perfectissimum est medium rerum possibilium cognoscendarum, cum per illud perfectissime repraesententur.

3us ut est scientia seu verbum earumd. rerum possibilium. Ex dicto S.to Aug.o c. 11. cap. lib. 11. de genesi ad litt. ubi dicit creaturas videri 7, sapientia dei, tunc quia dei scientia et verbum res possibiles repraesentant. quod si verbum dicitur solum ei repraesentare qui producit verbum id verum est de repraesentatione cognoscendi formali. nam et secundum rationem obiectivam repraesentare potest alteri et tanto perfectius quanto et perfectius est ipsum et cognoscitur perfectius. nam angelus angelo praesens per eius verbum si ad eum dirigeretur eius cogitatio obiectum eius d. tri cognosceret.

4us ut est species illigibilis aut illius instar, nam ut sub illa ratione sit medium, satis est quod et sit species illigibilis rerum possibilium aut illius instar et per eam ut sic moveri possit illectus beatorum ad eas cognoscendas. sed hoc verum est. prius quidem, cum in essentia divina contineat eminentissime perfectiones omnium creaturarum, et proinde specierum illigibilium potest esse eminentissima similitudo earumd. creaturarum easque repraesentare 7, actu 1.o quod species illigibilis prius est. posterius vero si ponatur quid erit, quaminus

essia sub illa raõe beatos moueat ad cognoscendas res
poibiles.

S.us ut est dei voltas actu simplicis complacentiae rationes
poibiles approbans. Hunc modum indicat S.us Bernardus
S.i de consideraõe c. 4.o ubi quidni, i. videatur cor
&c. patent viscera mia &c. mysteria bonae voltatis
et vo sicut in scientia, sic et in volitione eiusdem
obtus cognosci pt.

Caeterum quouis ex istis modis essia medium sit
medium cognitum, na v.g. si cognoscatur in ea ut est
prius est cognosci eam in raõe causae q creaturas poibiles
prius inquam in signo raõis ut diximus. ne 4.us
excipitur na essia dei in raõe speci illigibilis
directe cognoscibilis est, saltem sub ea raõe, qua dei
in ea ut sic, creaturas poibiles cognosceret quod si con
sideretur sub ea raõe, qua in raõe speci mouere pt
illectum creatum, quod fieri ne pit expendetur q
sic o est magis medium cognitum, q species illigibiles
quas obta cognoscimus, et sic modus ille cognoscendi
o est in verbo formaliter.

R.o 2.o essia dei ee medium cognoscendarum cre
aturarum existentium, o praecise ut essia est sed ut

cum decreto libero aut scientia visionis coniuncta.

non ut est essentia praecise, est quia videntur in ea creaturae, nisi ut est earum causa, in qua continentur eminenter sed ut talis causa est, non facit eas secundum existentiam cognosci, dicitur ut sic sola ~~virtutem~~ virtutem sese communicandi, sive causandi, quae non ostendit actuale existentiam, sicut nec virtus cuiuscumque causae praecise praecise effectus existentiam sed tantum possibilitate ostendit. Tum quia ut essentia qua essentia medium esset cognoscendi res existentes, oporteret eam exigere res existentes: sed eas non exigit, cum antecedat omne decretum voluntatis de ponendis creaturis ~~possibilibus~~ existentibus.

Nec dicas essentiam esse infinitam in repraesentando. nam est quidem sed in repraesentando seipsam intellectui divino, et repraesentandis infinitis creaturis possibilibus et per esse in repraesentandis creaturis existentibus, sed posito decreto quo non posito creaturae non existerent. quod si species infundi per intellectum angelico repraesentativa rei antequam existat, et per sane essentiam divinam esse rerum existentium repraesentativa antequam existant. sed sicut species illa non esset repraesentativa, nisi res esset extitura, ita neque essentia dei repraesentativa est rei existentis, nisi extitura sit. non est autem extitura nisi posito decreto.

Ex hoc sequitur neque, quia scientia simplicis intelligentiae videri potest res existentes, nam illa nondum supponit decretum sine quo nulla est existentia. neque vero per eam deus cognoscit nisi res possibiles et proinde valere solum potest ad res possibiles repraesentandas. quare cum sit enim vult cognosci creaturas quia sapientia sive quia arte dei, si eiusdem doctrina extenderet ad creaturas existentes, sapientia etiam non dicitur sortiri sumi a decreto, sed cum eo, quo posito reperiuntur ad existentiam.

est medium ut cum decreto libero et scientia visionis coniuncta est, neque enim essentia sic cognosci potest quin cognoscatur creaturarum existentia; ubi agimus de decreto absoluto non decretum ~~ab~~ conditionatum rem existentem non ostenderet. certe non potest scientia visionis ostendere rem existentem, quia est solum repraesentativa rerum existentis.

qq a dici potest non videri quidditative res existentes quia solo decreto sola ~~ne~~ scientia visionis, si haec sortiri sumerentur ab essentia, quia potest dici non continere eminenter res existentes, in una cum essentia faciunt cognitionem quidditativam cum essentia res creatas eminenter contineat.

3ª pars nrae Cluois, sc. ō oēs creaturas videri in verbo formaliter, ostenditur. na forte res oēs poibiles quae videntur a beatis ō videntur in verbo et satis certum videtur ō videri res oēs existentes. cum in visio beatifica sit immutabilis ut pote quae duret aeternitate participata, et credibile sit aliqua de novo apparere poibilia quae prius poibilia ō apparebant, cum rerum existentium aliae veniant in notitiam beatorum quae prius notae ō erant v.g. ~~creaturae~~ cogitaoēs cordium, ō pt eadem visio ad ista obcta extendi. neq; in id fieret qui mutaretur aut etiam oīo desineret. na quomo inciperet ēe repstao obcti cuius antea ō erat nisi mutaretur? et si mutaretur quomo eadem consisteret? na si sicut species sive sensibilis sive intelligibilis se se sit ~~ad~~ indivisibiliter ad suum obctum sic et cognio. neq; sic faceret quicq nova modificao, quia tota entitas cognioīs ē de sgulis obctis ad quae extenditur, sicut cognio qua cluoēs cognoscuntur in ppiis tota ē de ppiis et cluoibus ut illam si desinat attingere vel ppia vel cluoēs interire oporteat.

Quare creaturae quae recens videntur, ō videntur in verbo nisi Caaliter, et proinde nisi depdter a scientia

Infusa et speciebus illi Rom entibus ad cuius scia in-
fusione sit se visio beatifica per modum causae saltem mora-
neq; vo dum patres aut Cium Senonense dicunt creatu-
videri in verbo, illigdi sunt de oibus, sed ad summum de iis
quae cognoscuntur in 1o instanti beatitudinis. Ide sen-
tiendum de sto Tho. Sor art. aut si de creaturis oibus
videre in verbo sumitur pro visione quae fit vi vi-
dei sive formaliter sive causaliter.

Quaeritur a cur creaturarum aliae videantur
in verbo formaliter, aliae o.

Ro 1o id o oriri ex essia dia, sor potius q illa
repstante. nam essia aeque oia repstat quae continet
in se eminenter at creaturas oes eminenter contin-

Ro 2o neq; id oriri ex speciebus creatis, quae in
cognitione creaturarum ad visionem beatificam conc-
na vel species illae repstarent creaturas easq; solas
vel eas saltem solas, o repstarent. si prius quidni mo-
verent per se indepdter ab essia dia et solae moveren-
sic que nisil facerent ad visionem beatificam, per
quam tn creaturas istas attingi supponimus? si post
aut nisil facerent ad creaturas cognoscendas. si nemp
eas o repstarent, aut facerent sl ad cognoscendum

deum, sic q; deus videretur per speciem impressam, quod
tamen falsum esse supra dominus, neque tunc magis creaturae
in deo viderentur quam deus in creaturis, sicut si species
una angeli repstet sl equum et leonem, non magis equus
in leone q leo in equo repstatur.

Ro 3o ratione repetenda non esse a diversitate specifica
luminis gloriae vel a diversa eius intensione.

Non a priori nam lumen gloriae unius est speciei in
beatis omnibus, sine qua merita quae disponunt ad illud, unius
speciei sunt, sc. moraliter loquendo, quemadmodum in eiusd. speciei
claritate fundantur, sine qua lumen non sumit speciem a
deo ut in se clare repstabili tq ab obiecto primario, non ipsum
a creaturis quae sunt huius obiectum 2arium. quomodo cognitio
proprietatum in essentia suam sumit speciem ab essentia, non ab ipsis
proprietatibus, unde et repugnat lumen gloriae multi
plicari specie.

Non a posteriori, nam diversa intensio habitus, facit
ut idem obiectum intensius aut remissius cognoscatur,
non facit ut cognoscatur aliud atq; aliud obiectum.

Obiectum tamen maiorem intensionem esse velut occasionem
plurium creaturarum cognoscendarum sive aliunde non
dicat lumen a lumine sive non differat. Ergo sic ergo.

a. 8° quae deus, i. facit aut facere pt, tto aliquis
illectus plures cognoscit, qto perfectius deum videt
et ad 3um multitudo cognitorum in deo consequitur modum
videndum ipsum vel magis perfectum vel minus perfectum
et sic contingit ut qui videt deum intensius, isquoque
videat vel plura possibilia sl vel res plures existentes
vel si pauciores res existentes, harum paucitatem possi-
bilium multitudine compenset.

R° 4° neque repetendam esse ab individuali dria
luminis quae tale habeat extensione virtuale o
quin cogitari pt una individualis dria latius
patere q altera, aut quod illa dicta extensio debeat
diversitate speciem invehere. Id n falsum e. na una
visio beatifica per suam individuale driam latius
extendi q altera, neque illa maior extensio unam
ab altera disgnit spee. quod etiam spees impressa
extendatur ad plura forte ad sola driam individu
ptinet, sed quis aliter pphandum o e, de lumine
gloriae q de habitu fidei aliisque habitibus. sed
o hnt per individuale driam ut latius exten
na v.g. fides o hnt a sua individuaoe quod ex
tendatur ad haec aut illa obcta 2aria ead. n manen

sedm suam individuale dr̄iam ad alia atq; alia obiecta extendr̄. Idem dici pt̄ de charitate, item de habitu illectus.

Neq; sic disparitas est inter lumen gloriae et fide quod haec q^a est viatorum in quibus datur locus merito admittat actus ultra suam ppriam extensione, illud o item, qm̄ o est viatorum. non admittit qdem fides actus sup ppria intensione, sr. deo auxiliante sup intensione habitus fidei. at nullos admittit actus sup ppriam extensionem, si n̄ admitteret, nihil eēt quinus pduceret deus habitum aliquem isti actuum extensioni rondente. et tn̄ o pducit ut supponimus cum unus habitus fidei, maiorem q alter extensione o habeat. quare idem de fidei habitu, quod de lumine gloriae quo ad extensione dicendum est. et sic qm̄ quod fides extendr̄ id repetendum o est ab individuali dr̄ia, neq; quod lumen gloriae latius expendatur, ab eius dr̄ia individuali repetendum est.

Cur a o idem dicatur de ipso lumine quod de visione beatifica, quae ppter suam dr̄iam individualem latius extendr̄, aliud nihil dici pt̄ nisi quod unus idemq; habitus, o mutata extensione, ppius est actuum dr̄sae extensionis ac raois, ut patet de eod. habitu fidei, qui ppois affirmativae et negativae vrtis et parlis

Eliciendae, forte distantiam speciei, certe ~~in~~ diversam
individuale differentiam habentium, ut tales sint, ppium est.

R.o 5.o id provenire ex dei voluntate sic applicante dicta
essentiam ad movendum intellectum hoc vel illo supposito merito
aut statu beatorum, non id provenire potest ab ea cum pro
suo nutu applicare potest essentiam, sive secundum intensionem, sive
secundum extensionem. atque ideo essentia ut subiacet voluntati dei
speculum voluntarium quia deus videtur quando vult, quantum vult
et quomodo vult; ab ea vero provenit actu, quia nihil supponit
et quod dicta illa extensio refundatur. quo differt
extensio ab intensione, quae ab intensiori lumine repe

dixi hoc vel illo supposito merito quae est causa moralis
quae sicut detrahere deum ad producendum lumen tantae
extensionis individualis, si inde maior extensio vi
repetenda esset, sic et eius voluntate movet ad determinatum
tale concursum, tamen dicitur potentia tamen essentiae et ratione mediante
sic posita directione tamquam morali causa, angelo patent
alterius angeli cogitationes sive recens infundantur
sive iam infusae ad easdem cogitationes attingendas
applicentur.

Articulus 10.us utrum videntes deum
per essentiam sic videant omnia quae in ipso
vident?

Concludit S.tus Tho. ea videri sic ubi agit de iis

quæ videntur in verbo formaliter. nam quæ causaliter tantum ea videntur successive, cur a sol. in verbo formaliter? Sc. quia essentia sub ratione unius speciei movet ad ea cognoscenda quæ in ipsa cognoscenda sunt, et lumen gloriæ voluntati non subiacent, sed et visioni beatificæ nihil extensionis addi potest sicut et detrahi quia durat æternitate participata ut art. superiore docuimus.

Articulus 11us utrum aliquis in hac vita possit videre deum per essentiam?

Expendimus duo, alterum utrum id fieri possit, alterum utrum aliquando factum fuerit, sc. in Mose et Sto Paulo, sit.

1a Quod ordinarie fieri non potest ut quis videat deum per essentiam quidem viator est fieri potest extraordinarie.

Prior pars ostenditur, cum ex illo exodi 32o, non videbit me homo et vivet ubi glossa, quidem hic mortaliter vivitur, videri per quasdam imagines deus potest, sed per ipsam naturæ suæ speciem non potest. Cum quamodus cognoscendi huius vitæ secundum legem ordinariam dicit dependentiam a corpore at visio beatifica fieri non potest dependenter a corpore sicut nec a speciebus sensibilibus.

Quare si quis in scripturis dicitur deum vidisse, ut Jacob, id referendum non est ad dictam essentiam, sed ad figuram in qua repræsentabatur deus, per quam fiebat imaginaria visio, ut

sit s^tus Tho. ad 1^m, et si deus d^r ee in rebus oibus, et proinde in aa nostra per praesentiam essia et poam, ee in aa per essiam, sicut illigibile in illectu sed mere sub ad ex cod. ad 4^m.

posterior pb^r. aa nra o e ista pori alligata ut deo extraordinarie concurrente o pt operari indepdter a cpore et phantasmatibus, nam et aa xri in pore videbat deum, et post resurrectione indepdter a phantasmatibus aa beatorum operabitur. go fieri pt extraordinarie ut aliquis in hac vita videat deum per essiam.

2^a clus moyses et s^tus paulus o viderunt deum per essiam.

pb^r argto ex scpra deprompto. Exodi 33°, mosi postulanti videre deum, his verbis, ostende mihi faciem tuam, et post, ostende mihi gloriam tuam, Rondet o videbit me homo et vivet quae Rousio de visione intuitiva accipit, ex quo eam quoq; interpretes o nulli de visione dei sub praestanti fo a cporco accipiant. in 1°, deum nemo vidit unquam. si nemo go nec mosi nam et ibi s^tus Joan. Jo xrum mosi praefert in docendi dia mysteria quod cum deum nemo vidisset unigenitus filius, qui e in ~~sede~~ sinu patris, ipse enarrat. 1^a ad tim. 6° lucem habitat inaccessibile quem nullus hominum vidit, sed nec videre pt. si nullus ergo nec

moses et s^tus paulus ipse a quo ista epla post eius raptum conscripta est.

Ex quibus locis colligitur singulares visiones quibus illustrati sunt moses et s^tus paulus in via, beatificas non fuisse. nam cum cit. cap. 33° exodi dicitur moses loqui deo facie ad faciem. id accipiendum est de visione in praestanti aliqua forma corporea, et in eod. capite postulet deum videre beatifice, tq rem sibi nondum concessam. quod illi denegatur, his quae ja citavimus verbis non videbit me homo et vivet. neq; aliud indicat illud numerorum 12° si quis fuerit inter nos propheta dni, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum. at non talis servus meus moyses, qui in omni domo fidelissimus est, ore in ad os loquar et palam et non per aenigmata et figuras dominum videt, haec in de praestanti quoq; forma illigda sunt, cuius visio tanto corporea praecellebat visioni aliorum prophetarum, sive per somnium huius, sive alio modo fieret, ut haec aenigmatica solum, illa quasi facialis esse videretur. quo sensu art. 3° cognitione dei, ad quam assurgunt beati, etiam depdtis ab oculis corporeis, negabat s^tus eius speculare esse; quod ea cognitione quae habetur in via, multo clarior sit et in eius comparatione specularis et aenigmatica non sit.

Et cum S^tus paulus 2^ae ad corint. 12° scio i, hominem
i, Xpo ante annos 14^in sive i, corpore nescio, sive extra
corpus nescio, deus scit, raptum huiusmodi usq; ad 3um caelum
et scio quin raptus est i, paradisum et audivit arcana verba
quae non licet homini loqui, solum significat se i, caelum, sive per
mentis extasim et intellectualiter, sive etiam vere et realiter
raptum, et ibi vidisse humanitatem et gloriam Xri, sicut videt
Stephanus in actibus, et ea quae pertinent ad fidei mysteria
peculiari quodammodo didicisse non intelligitur vidisse gloriam dei
quam nec a quoquam visam esse tradit cit. c. 6° epla 1^a ad
timot.

adduci possunt a nobis S^ti patres sed eos inter se consentientes
non habemus, nam favent quidem huiusmodi nostrae S^tus dionys. caelestis
hierarchiae c. 4°, S^tus Irenaeus lib. 4^i cap. 37°. Tertullianus
lib. ad Sus praxea c. 14°, S^tus hilarius i, psal. 118um, S^tus
greg. lib. 18^i moralium cap. ultimo qui omnes id mosi con-
cessum negant; sicut et concessum nolunt S^to paulo. S^tus
greg. nazianz. oratione 34^a et alii. at contra nos sentiunt
de moyse S^tus basilius homil. 1^a i, exahemeron et S^tus
ambrosius lib. 1^i exahemeron c. 2°; de S^to paulo S^tus
Chrysostomus S^tus ambrosius, et Theophylactus i, cap.
12um 2^ae ad corint. de utroq; S^tus eug. epla 112^a lib.
et lib. 12^i de genesi ad litt. c. 27° et 28°, cura

227

priores sequamur, facit quod eorum sententia conformior sit
scripturae sacrae, qua ex causa etiam se deseri aegre ferret
S.tus Eug. qui epla iii.a, neq; 5.i, quorum lib. disputationes
quis catholicorum et laudatorum hominum, velut scripturas canonicas
habere debemus, ut nobis non liceat salva honorificentia
quae illis debetur aliquid in illorum scriptis improbare atque
respuere, si forte invenerimus, quod aliter censuerint, quam
veritas habet, divino adiutorio vel ab aliis illecta, vel a
nobis (ad quod accedit quod scripturae conformius est) talis ego
sum in scriptis aliorum, tales esse volo illectores meorum.
Idem habet aliis locis de quibus apud gratianum dist. 9.a

Scio scripturas ac praesertim locum exodi 33.o explicari
a S.to Eug.o cit. lib. 12.o de genesi ad litt. c. 27.o de morte,
quae non sit vera mors sed mentis a corpore avocatio, seu
separatio: at cum dicit deus mosi non videbit me homo et
vivet, multo conformius est litterae, a qua si nihil urget
recedendum non est, si huiusmodi vitae quam ducimus illigatur
absentia, qua mentis a sensu et corpore per extasim
aut contemplatione separatio.

S.tus Eug.us sequitur S.tus Tho. hic ad 2.um et 2.a 2.ae q.e
174.a a. 4.o. non deest tamen ubi visione mosis dicat intel-
pretanda esse non de visione dei secundum essentiam sed de-

Colloquio per subiectam creaturam, ratione cuius secundum opi
nionem vulgi loqueretur cum deo ore ad os, cum ei per
angelum et nubem loqueretur et appareret, vel de quadam
eminenti contemplatione et familiari infra essentiae divinae visione
ita loquitur 1ª 2ª q. 98ª a. 3º ad 2um. Ubi caietanus sibi ipsi
conciliare conatur s. Thomam. Vultque eum dum mosi tribuit
visionem per essentiam spectare cap. 12um numerorum, et dum
imaginariam illum spectare caput 33um exodi. et certe
s. Thomas ibi. cit. art. 4º q. 174ª sic inter utrumque caput
distinguit. et favet s. Thomas eius cit. lib. de genesi ad litteram
c. 27º, ubi quod postulat mosi cap. 23º exodi
dicit illi tribui numerorum 12º, ut deum per suam speciem
videret, quantum eum capere creatura rationalis et intellectualis
potest seuocata ab omni corporis sensu et ab omni significatiuo a
mate. attamen si cap. 33º exodi, quod dicit dominus mosi
non videbit me homo et vivet, de visione beatifica
sumendum est, non est quod dicatur numerorum 12º concessa
esse visio essentiae, quia et cum adhuc vivebat moses
et certe quod dicitur numerorum 12º ore ad os loqui, non differt
ab hac formula capitis 33i exodi, loquebatur dominus
facie ad faciem sicut solet loqui homo ad amicum
suum. adde quod non legitur in scriptura quando se deus mo

videndum intuitive ostenderit, quod tamen supra tacitura non fuerat
nam quod exodi 33° dicit deus mosi ostendam tibi omne bonum
id non praesens saeculum respicit sed futurum.

Quod si mosis et sancti pauli visiones alia de visione
quae de beatifica intelligendae sunt, et de alia sumendae sunt visiones
eliae, isayae, ezechielis et aliorum, ut deum non per essentiam suam
sed per illustriores quasdam similitudines. Id explicat sanctus greg.
nazian. cit. oratione 34ª ubi vult eorum visionem ~~beatifica~~
absolutam fuisse, non simpliciter sed comparate, non ad rei ipsius
veritatem, sed ad aliorum modulum et facultatem expensam
et fauet sanctus eug. cit. epla 112ª c. 8° multi, inquit, videbunt
sed quod voluntas elegit, non quod natura formauit, nam ut sit
plus ante ipse erat, ea specie qua apparere voluerat
non a ipse apparebat, non natura propria.

Articulus 12us et 13us utrum per rationem naturalem
in hac vita deum cognoscere possimus, utrum
etiam per gratiam habeatur altior
cognitio quam per rationem?

Concludit sanctus Thomas deum cognosci per rationem quoad
quem an sit. et hoc art. 12° ad 3um vult eum notum esse
bonis et malis; concludit etiam altiorem esse cognitionem per
gratiam sive quia infusio luminis gratuiti confortat lumen
intellectus, sive quia diuinitus formantur phantasmata res

divinas experimenti a magis, cum res sensibiles sive voces formantur exterius ad aliquid divinum exprimendum sicut in baptismo Xri visus est spiritus sanctus in specie columbae et vox patris audita est, hic est filius meus dilectus, sed haec facilia sunt.

Quaestio 13a de nominibus Dei.

Articulus 1us 2us et 3us utrum deus sit nominabilis a nobis, et aliqua nomina dicantur de eo substantialiter et proprie.

Concludit 1o sanctus Tho. deum nominari potest, cum quaerentur nominatur exodi 15o qsi vir pugnator, omnipotens, nomen eius. Cum quaerentur illud nominari potest quod intelligit, sunt enim voces signa conceptuum. at deus concipitur si non secundum essentiam, quomodo nominari non potest in via, saltem secundum perfectiones quas videmus in creaturis, quarum est causa, componendo sc. et separando sive per modum excellentiae et remotionis, ut loquitur sanctus Tho. quomodo concreta et abstracta dicantur de deo licet simplex sit, quomodo eius nomina significent veluti cum qualitate et verba de eo cum tempore et pronomina cum demonstratione vel relatione, explicat ad 2um et 3um.

Concludit 2o positiva et absoluta dei nomina significare substantialiter. cum ex sancto Aug. lib. 7i de trinit. c. 1o et 7

deo hoc est esse, quod fortem esse sapientiam esse, et si
quid de illa spiritualitate dixerit qua eius substantia significatur.
Tum quia eo modo significant, quo deus concipitur et concipitur
tamquam substantia; concipitur enim quatenus repraesentatur a creatura, non
quod illigatur ut quidem de gratis aut speciei sed ut excellens
principium, et proinde ut continens perfectiones creaturarum
secundum modum altiorem, quod est eum concipi ut substantiam. quae
imperfecte semper, quam ex creaturis quae imperfectae sunt
ad perfectum dei conceptum ascendere et primum aliquibus
placuit dei ~~ass~~ nomina etiam positiva et significare substantiam
sed vel remotione oppositi, vel proprium eius, quod nomen
significat, ut proinde deus dicatur vivens quia vel ut est sicut
res inanimatae, vel est proprium et causa vitae rebus. sed
eos refellit Sanctus Thomas. Tum quia sic dici posset corpus quam
ut est ens et potentia tantum sicut materia prima, et est proprium corporum.
Tum quia per prius diceretur vivens v.g. de creatura quam
de deo, sicut sanum prius de animali dicitur quam de medicina quae
est causa sanitatis.

Concludit 3° licet nomina quaedam. Conveniant deo metaphorice, esse tamen quae proprie conveniant, convenire metaphorice ex quae
exprimunt imperfectum modum, quo dei perfectiones

participantur a creaturis, sicut est nomen lapis quod significat ens sed materialiter. ea vero conveniunt proprie quae non exprimunt illum imperfectum modum ut ens vivens et alia huiusmodi. quamquam sanctus dionysius Caelestis hierarchiae c. 2° dicit haec nomina verius removeri a deo quam de eo praedicari, quia non exprimunt illum excellentem modum, quo deo conveniunt.

Articulus 4us 5us et 6us

Utrum nomina dei sint synonima dicantur que de deo et creaturis univoce, an per prius de deo quam de creaturis?

Concludit 1° omnia dei nomina synonima non esse. Cum quia omnia nomina sibi invicem adiuncta negationem adducunt, ut si dicatur vestis indumentum. sed dici non potest per negationem dici de deo varia eius nomina, alias negaretur scriptura sicut 32° dum dicit, fortissime, magne, potens, dominus exercituum nomen tibi. quod absurdissimum est, cum quia diversis conceptibus alia atque alia respondent nomina non synonima, sed diversi

sunt conceptus quibus intelligimus deum, formamus in conceptiones de deo proportionatas perfectionibus procedentibus a deo in creaturas quae perfectiones ut in deo praeexistunt unice et simpliciter, sic in creaturis recipiuntur divisae et multipliciter. et sic licet deus unum sit omnino simplex, tamen a nobis conceptu multiplici intelligitur.

Cludit 2° nomina de deo et creaturis univoce non dici. Ex qua nullum nomen convenit deo et creaturae secundum eandem rationem. sapientia sequitur v.g. quae in nobis qualitas est, in deo est substantia. Ex qua deus magis distat a creatura quam quaeque creatura a se invicem. sed omnes creaturae univoce non conveniunt cum neque omnes conveniantes, gratiae. Ex qua dum nominamus deum v.g. sapientem non intendimus significare aliquid distinctum ab essentia sicque vox sapiens non comprehendit rem significatam, cum ubi de homine dicitur, rem significatam comprehendat. et sic non est univocus conceptus sapientiae dei et hominis. eadem tamen nomina dicuntur secundum analogiam, quia quidquid dicitur de deo et creaturis, dicitur secundum quod est aliquis ordo creaturae ad deum ut ad principium et causam in qua praeexistunt excellenter omnes perfectiones.

Cludit 3° nomina proprie significantia prius dici de deo saltem quantum ad rem significatam, esto quo ad impositionem nominis prius —

dicantur de creaturis. ut res sgrata prius deo coeit
Jo aplus ephes. 3° flecto, i. genua mea ad patrem
dni nostri J. Xri ex quo ois paternitas in celo et in terra
noiatur. at qa prius cognoscitur creatura q deus prius
quoque nomen creaturae impositum est. nomina me-
taphorica prius imposita sunt creaturae q deo etiam
quo ad rem sgratam, qm res sgrata o est in deo, sed in
creatura ttum v.g. deus o est ignis, licet per mphora dicatur
ignis.

Articulus 7us utrum nomina
quae important relationem ad creaturas
dicantur de deo ex tempore?

Cludit affirmative. Eum ex sto eng° si detrivit. Cub°
ubi dicit, quod haec relativa apellao, dnus deo coeit
ex tpore. Eum qa illa noia supponunt utrumq; sl extremi
sed o existit utrumq; extremum sl nisi in tpore cum a
relao vel in utroq; extremo sit raois, ut relao
gris et speei, vel realis in utroq; extremo ut aeqlitas
inter duas qlitates vel in uno realis et in altero raois.
ut relao scientiae et scibilis, noia quae relaoe important
in deo sl 3i gris et sic nihil mutaois innehum in deo.

Articulus 8.us 9.us et 10.us utrum
nomen, deus, sit naturae, sitque communicabile, et
dicatur univoce de deo secundum participationem
secundum naturam et secundum opinionem?

Concludit 1.o quoad rem significatam esse nomen naturae, et ex
S.to ambrosio in prologo lib. 2.i de fide, ubi dicit quod
deus est nomen naturae, eo quod est eius rei nomen ob a qua
imponitur ad significandum, sed ad quod significandum imponitur
sed ratione dei, impositum est ad significandum eius naturam.
obviat tamen id a quo impositum est ob esse naturam, sed operationem.
nam significat providentiam, θεός ἢ vel ἀπὸ τοῦ θεῖν id est
currere, vel ἀπὸ τοῦ αἰθεῖν id est ardere, vel ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι
id est contemplari. ad dei providentia attingit a fine ad finem
sapientiae 8.o, sicque ut ignis, mobilior est omni mobili, ibidem, et
omnia sunt nuda et aperta oculis eius, Hebr. 12.o Ideo
S.tus dionysius lib. de divinis nominibus c. 12.o deitas est quae
videt omnia providentia et bonitate perfecta. duci etiam potest
a nomine θεός quod significat timorem quem iniicit deus,
primus in orbe deos fecit timor, id est capaneus apud
statium, sed ille impie, melius barnus. 3.o dedisti
timorem tuum in cordibus nostris ut invocemus nomen
tuum.

at inquies ob primum nosse naturam dei: ergo naturam
ob significat.

disgno aut pfecte et adaequate, c. impfecte et inadqte
ut rerum aliarum naas nouimus pfecte si o intuitiue
saltem abstractiue, qm dantur effectus aliqui siue
simplices siue multiplices, illis adaequati. at effectus
nulli naae diae sunt adaequati. Ideo eum nouimus per
modum eminentiae et caalitatis et remotionis, ut
sc. sit ppium oium et ab oibus remotum. quod eum
scdm raoes quasd. vrliores, et o ut ipse est, repstat
c. Cludit 2° dei nomen scdm pprium sgraoem ee
incoicabile, eum ex scpra sapiae 14°, vbi queritur
incoicabile dei nomen impositum lignis et lapidibus.
Eum qa o e coicabile scdm totam sgratione: sgrat
in naam diam, quae o e coicabilis ac multiplicabilis.
Sicut ut pprie ttum sgrat e nomen pprium o appella
tiuum. at scdm metaphoram et slitudinem coicabile
est, qlenus sgrat aliquid diuinum, puta sapientia
scientiam potestatem, raoe cuius de iudicibus dr psal.
81° ego dixi dii estis. Ita res alia a leone non dr
pprie leo qa o e 7, ea leonis naa, dr tn mphorice
et scdm slitudinem quod leonis audaciam participet.
Cludit 3° nomen dei o dici vniuoce de deo per
participaoem scdm essiam et scdm opinionem. na vni
nocorum vna est ratio, sed o e vna ratio dei per
pticipaoem qlis e potestas suaa, dei scdm naturam

qlis est verus deus, dei scdm opinione, qle est ydolum.
dr sane uno modo hoc nomen deus in his ppositionibus
ydolum non est deus, ydolum est deus, cum prior a xriano,
posterior a pagano pnuntiatur, qa vox deus utrobiq;
ide sgrat. sed in priori vere dr, in posteriori falsé.
quod non est univoce dici, qa vere scdm idem nomen eamdemq;
naturam non coeit. et si hoc esset univoce dici, tn cum a
xriano diceretur deus noster est deus, ydolum est deus,
non diceretur univoce, qa in priori ppositione significaret
verum deum, in posteriori deum opinabile. non dr tn
deus mere aequivoce in tribus illis sgrationibus, quia in
deo scdm participatione et opinione includitur sgratio veri
dei, sicut urina sana et medicina sana includunt
aalis sanitatem, sc. ut eius sgrativa est prior ut posterior
factiva, quod ad tollenda meram aequivocationem sufficit
et ponenda analogia sicut eam reperit s.tus Tho. a. 10°
ad 4m inter aal verum et pictum. Caeterum cum dei
nomen non sp̄ pprie sumatur, has regulas afferunt quibus
cognoscatur, qdo id fiat qdo non. volunt pprie sumi 1°
cum nomen deus sumitur absolute. 2° cum illi addr
arlus in graeco. 3° cum in hebraeo est nomen tetragrammaton.
secus si aliter fiat affert 1a regula s.tus Irenaeus
lib. 3i cap. 6° 2a s.tus eug. lib. 1i qm in genesim

q^e 115^a, 3° origenes homil. 14^a 7, nemo, o ē tn
oīo certum sumatur ne dei nomen impropie cum hac
regula desunt. Itaq; ex antecedentibus et sequentibus res
tota expendenda est.

Cur dei nomen in sepra tribuatur hoībus, an-
gelis a vel nunq vel rariss^e, rationem affert s^tus Aug^us
9^i de civit. dei c. ultimo, ne propter illorum excellentiam
aliquem eorum nobis constituere deum infidelis audeat
infirmitas.

Articulus ii^us utrum hoc nomen,
qui est, sit maxime proprium nomen
Dei?

Cludit ee ēn ex cap. 3° exodi, ubi mosi quae
renti, si dixerint mihi quod e nomen eius, quid dicam
eis, Rondet deus, sic dices eis, qui est, misit me.
Ēn q^a ostendit ipsum ee sive existiam, esse essiam
dei, quod nulli alij coeit. Ēn q^a quo dei nomen minus
detriatum est, eo magis e proprium: quippe deus oe ee
includit. Sed nomen illud minus detriatum est unde
s^tus damascenus 1^i de fide cap. 12° principalius, i,
oībus quae de deo dur, est, qui est, totum ē 7, seipso
comprehendens s^t ipsum ee, velut quodd. pelagus
subaa infinitum et intriatum. Ēn deniq; q^a sgcat
existiam praesente, quod deo maxime proprium, minus

ee ꝺ nomiꝑ prætbitꝰ ꝟbꝰ futuruꝫ, et ꝺ'lo exꝯ ꝺ'de
triuiꝯ. cap. 2°. ꝙꝺ ꝟ Hebræo Exodi 3°, no qui no
ſꝺ Hebraiſ familiare ꝺ ꝟbi futuro pro præſenti.
et bo ꝟo a ꝟbum Ego Ehie qui ero ero ego ſum qui ſum.
a atq; illud nomeꝫ putant ſꝺa ee quod nomeꝫ
gꝛeca quod deducunt a radice Saba ſꝺ fui, no
et deus exodi 6° dixit ſe mosi oſtendiſſe nomeꝫ ſuum
ad oꝛaꝫ ꝟ Hebræo e gꝛeca. nomeꝫ a quo oſtendit
moſi ſit, ſt qui ſit, iii. cap. 3° exodi. pueꝛbꝫ ſui
bo. adi° nomeꝫ tetꝛagꝛammatoꝫ, ꝙꝫ ad ꝟꝺ adquod
gꝛandu ſſupoſitꝰ e, ee magiſ ꝓꝓrimuꝫ nomeꝫ q a gꝛaꝫ
ipſaꝫ dei ſubaudꝫ ſuꝑioꝛabile ſc. pluribuꝫ diis, et ſgulaꝛe,
qui et nomeꝫ dei pꝛæfeꝛ quo ad ꝟꝺ ad quod gꝛandu
e ſſupoſitꝰ, et ſſupoſitu ad gꝛanda naaꝫ diaꝫ,
qui quo ad ꝟꝺ a quo ſſupoꝛnitur, et quo ad modu gꝛandi,
ſeu ꝯsgꝛandi, nomeꝫ qui ſit, ſit magiſ ꝓꝓrimuꝫ.
et lia noia ō ſta ꝓꝓria ſunt ua ꝟbi ꝓpꝛdatione,
et attributa gꝛaꝫ, ꝟbi ꝟlletio, ſapia, ꝟbi ꝓꝓordine
ad creaturaꝫ duꝫ, ꝟbi dnus, qꝫ ſſupoꝛnuntur noia
dꝰ arꝛatuꝛis, o tis ſſupoꝛtare dut habitudine ad
creaturaꝫ, ꝟbi ſalte ꝓꝓsupponunt ee, et bonitaſ ſiue
bonu ee.

Porro nomeꝫ illud dei maxime ꝓꝓrimuꝫ e, ꝙꝫ ee pꝛ

Respectu nri, neq; ꝯ deus sicuti est perfecte explicat
neq; ꝯ sicuti est a nobis perfecte concipitur. sed nec
concipi pt ꝯ via adeoq; nec ꝯ via perfecte noiari pt
ꝯ scpra genes. 32°, cur, i, quaeris nomen meum, et
Judicum 13° cur quaeris nomen meum, quod est mirabile.
et Sctus eug. 7, psal. 85 deus, i, est ineffabilis.
facilius dicimus quid o sit q quid sit. et post, quid
quaeris ut ascendas ꝯ, linqua quod ꝯ, cor hois o ascendit
quare perperam contendunt scotus et gabriel 7, 1
dist. 22a q. unica et alii o nulli nomen a viatorib' poe
imponi deo, quod eius pprie et quidditative sgret respectu
eorum, qui pnt pprium et germanum dei conceptu foare
nam imponi nomen ad sgrandum conceptum imponentis, et
proinde si perfecte o concipit nec perfectum nomen imponit
nec dicat nominari essias quas o cognoscimus discte
na eas saltem discte abstractive cognoscimus, cum per
actiones et pprietates iis adaequatas nobis innotescant,
quod deo o coeit neq; etia dicant noium sgraoem
spectari debere ex pte audientium. na id falsum est
de sgrae pte et quae vi impoois nomini competit
esto pit admitti de sgraoe, quae competit per accidens.
spectari vo dt, quid nomen, o per accidens, sed pte
sgret quomo ut perfecte vel imperfecte repstet imago
spectatur quid habeat ex se per quod repraesentet,

o quod respectu intuentis qui vel in rudi imagine
rem qua aliunde novit perfecte concipiet.

nihil sic refert significat ne noia ex sua naa, an ex
instituto solum. nam quis solum ex instituto talis est significatio
qlis est conceptus nomen imponentis. Cum dico impo
nente, eum illigo cuius ad significandum conceptum nomen
institutum est, et cui datum est ad suum conceptum
exprimendum. neq; in nomen qui est, quis a deo sit
deum perfecte noiat, qm soi ad suum exprimendum
conceptum traditum est.

dixi deum in via perfecte nominari o pone. nam in
patria pt nominari perfecte, qm ibi perfecte concipitur.
o ipso necesse est, ut per nomen quod ibi deo imponeretur,
in audientibus ingeneraretur perfecta cognitio dei. nam
ut nomen perfecte significet o requiritur ut cognitione rei
ingeneret audienti; imo neque ut ullo mo significet.
alias deus nullum cognosceret nomen qm nullum nomen
deo cognitione ingrat; sufficit igitur horum alterum, ut
vel audientibus ingret notitiam rei, vel audiens alia
cognitione illigat illud nomen conveniens et proportionatum
ee rei, quam significat. et sic beati per actione reflexa
cognoscerent se ita videre deum, quo significaret nomen dei
impositum, et nomen ita significare, qdm ab iis videtur.

go inquies viatores poterunt deo nomen impo-
nere, quod beati intelligerent esse conveniens diuinae naturae
quam ipsi vident. o seqr non ut id beati intelligant
requiritur ut prius nomen a viatoribus impositum sit,
at o pt imponi, vel ij illud imponerent ex rebus
sibi notis, vel o. si posterius qlis poet intelligi sgrao
nois, imposita rei, quam o nossent; si ij hoc fieri
poet una vocula vel oes sgraremus. si prius sint
nullae res abiis cognoscuntur quae habeant proportione
cum deo, ita nullum nomen abiis pt imponi deo, quod
illi sit proportionatum et conveniens. quod ostendit ex nullo
noie, a quacq; radice ducatur, perfectum nomen deo
imponi o poe.

Articulus 12us utrum propoes
affirmativae pint formari de deo?

Cludit affirmative. cum qa quaed. earum sunt de
fide, v.g. deus est trinus et unus, et oipotens. cum
qa, ut propoes illae formari pint, satis e quod aliud
intelligatur in deo per modum subti aliud per modum
attributi. sed hoc ita se ht. ad hoc ij sufficiunt dirsae
conceptiones quae hic occurrunt, qm deus, ut in se
ipso est o videmus. et si tn eum intelligimus dirsis
conceptionibus, cognoscimus his Rondere unam et eam

rem simpliciter. neq; aliter componit ylectus attributum cum subto, q ut rei identitate sgret. neq; 1, s^tus ẽ so.
ad 3^m ylectus noster formas ppoẽs de deo, dicit eum ee compositum; sed splicem et si eum ylligit composite o ts compositum: sicut materialia qde ylligit sedo maaliter.

Quaestio 14^a de scientia dei.

Articulus 1us utrum in deo sit scientia?

admonet s^tus ẽ so. se abiis, quae ptinent ad subaam dei progredi ad ea quae ptinent ad eius operaoẽs, et 1° ad operationem immanentem, agendo de scientia et voltate. 2° ad operaoẽs transeuntes, agendo de poa. sic a quaerit detur ne scientia in deo. sit

Unica cluo, in deo e scientia. Ita s^tus ẽ so.

1° ex sepra Rom. 11°, o altitudo divitiarum sapiae et scientiae dei. Coloss. 2° in quo sunt oes thesauri sapientiae et scientiae dei. quae et slia loca ostendunt cluoẽs nrãs ee de fide.

2° agens perfectiss^m et ppter fine, ac liberrimum, scientiae pticeps e. sed deus e esdi. go.

3° quo subaa magis immaalis e, eo magis e cognoscitiva sicut quo maalior e magis a cognioe recedit.

sic pauciora cognoscit naa bellvina q suaa, et haec pauciora q angelica, quippe quo res immaalior eo magis sit ut 7, se habeat rerum aliarum foas ad eum sensum, quo ppsus 3i de aa textu 37o dicit aam ee quodammodo oia. sed deus est subaa maxime immaalis. go.

Haec raoe affert stus eso. quod ij scribit, id, quod immaale est, cognoscitivum ee, ad subaam immaale restringendum e. alias caracter alii q; habitus spiritales cognoscitivi eent; sed et restringendum e ad subaam completam. na subsistentiae diae v.g. ut abstrahunt ab essia cognoscitivae o sunt. et si daretur 7, angelis maa quaed. spiritalis, ut qbusd. placuit, quod tract. de angelis refutavimus, ea seorsim spta cognoscitiva o foret.

Advertit a stus eso. scientia dei exuendam ee imperfectionibus, ijo o e habitus sed subaa et actus purus. o e discursiva ut adhuc dicetur postea, qsi deus ab una cognioe progrediatur ad aliam. e una simplicissima dei cognio, quae sl est illigia, sapia scientia, quae disguntur 7, nobis. id tradit ad 2m. unde nec dici pt scientia apriori nisi ad summum obtine, qterus unum obtum pendet ab alio, neque sic scientia est sgularium et urlium ut haec sine

illis cognoscantur et sine his illa ut cingit in sensu et intellectu, nempe diuinae scientiae modus altior est, sicut et diuinae essentiae situm in est in sciente secundum modum scientis. Haec sententia est ad 3um.

Articulus 2us 3us et 4us utrum deus intelligat se et comprehendat, et per quid?

1a Conclusio Deus se intelligit. Ita s. Thomas a. 2o

1o ex scriptura, 1a corint. 2o, quae sunt dei nemo nouit nisi spiritus dei. 2o deus est maxime intelligibilis et pollet intellectu praestantissimo cum sit maxima perfectio. o obuiat s. Thomas discrimen inter intellectum diuinum et nostrum, intellectus noster est omnium in potentia, sc. cum caret specie intelligibili cum qua omnia identificatur. at deus nihil sit potentialitatis cum sit actus purus. Ideo quia omnia caret specie intelligibili, nec species intelligibilis ab eo vel eius intellectu disgnitur. Ideo intelligere dei omnia est quodd. pati et moueri, quomodo deus intelligendo redeat ad suam essentiam explicatur ad 1um.

2a Conclusio. deus se comprehendit. Ita s. Thomas art. 3o. Ratio est quia tunc aliquid comprehenditur quando peruenitur ad finem cognitionis ipsius, sine quando res tam perfecte

cognosci q perfecte cognoscibilis sed deus attingit fine cognitionis suae et non tam perfectus et cognoscendo quanta actualitas eius et existendo quam per se quod actualis est ab omni materia et potentia separatus, deus cognoscitivus attingit, inquam, fine et positive, quasi per suum intellectum tamquam per aliquid externum, sese includat, aut se cognoscat finitum esse, sed negative quatenus seipsum et ratione intelligibilis et excedit, et secundum proportionem sit. Ita s. tus eso ad 1um et 2um.

3a cluo deus sese intelligit per suam substantiam, sive intelligere dei et eius substantia. Ita s. eso a. 3o.

1o ex s. to eng. 7i de trinit. c. 7o deo hoc esse quod sapientem esse. 2o intelligere dei, sicut et quodvis intelligere et operatio immanens, neque intelligere et motus qui sit actus imperfecti, qui est ab alio et aliud sed actus perfecti existens et ipso agente, ut sit s. lus eso a. 2o ad 2um. at nihil est immanens deo, qui sit ipsius dei substantia, cum deus actu et potentia et constet atque ideo deus et se cognoscendo et progreditur et infinitum ut seipsum, ~~perinde~~ deinde cognitione sui et sic deinceps cognoscere debeat, quam ut sit s. lus eso ad 3um. intelligere divinum, quod est et seipso subsistens, et sui ipsius et et alterius intelligere

dicatur ne tamen hoc sensu sua subaa qsi sit gradus
speciei an sit ffectus identifice ipsum esse dei a nobis exa
minatum est tract. de trinit. ubi ratio est investigandum
ut processio verbi sit gratio.

Articulus 5us et 6us utrum
deus cognoscat alia a se et propria
cognitione

Res adeo distinctae considerantur vel secundum esse emi
nens quod sunt in deo vel secundum esse quod sunt formaliter
in seipsis. 1ore modo cognoscit alia a se, quia seipsum intelligit
secundum suum esse eminens. quaerimus an alia posteriore
modo et propria cognitione cognoscat. Sit

1a Clusio, deus cognoscit alia a se, ut sunt formaliter
in seipsis. Ita Sanctus Tho. a. 5o et alii communiter contra
aureolum ut refert Capreolus in 1um dist. 35a q. 2a.

1o ex scriptura genesis 1o vidit deus cuncta, quae
fecerat et erant valde bona; Job. 28o ipse in fines
mundi intuetur, et omnia quae sub caelo sunt, respicit;
proverbiorum 16o omnes viae hominis patent oculis eius, spiritum
ponderator est. quae de rebus ut sunt in seipsis satis
manifesta sunt.

2o ex patribus. Clemente alexand. lib. 6o stro-
matum, ubi deus, i, omnia novit, o solum quae sunt, sed

etiam futura et quidquid erit unumquodque, s.to Hieronymo ylla
s.ti matth. n.o unus passer non cadit super terram sine patre
vestro &c. ubi si, i, parva animalia et vilia, absque
deo authore non decidunt et in omnibus est providentia &c.
vos qui aeterni estis non debetis timere ne absque dei
vivatis providentia; s.to cyrillo lib. 31.o thesauri, ubi
proprium, i, divinitatis est, ut nihil ignoret.

3.o ratione dei cognitio perfectissima est. ergo se se extendit
dicit ad omne intelligibile. sed res, ut sunt in seipsis, intelligibiles
sunt ergo.

dicens cognitio speciem sumit ab obiecto suo. sed dei
cognitio non sumit speciem ab aliis rebus, ut sunt in
seipsis, cum a se specificetur. ergo.

disgnatio mai. ab obiecto suo motivo, et triatimo, tum, n
at res ut sunt in seipsis, non sunt obiectum motivum dicti
cognitionis, sed triatimum tum. sola essentia dei suum
illi etiam aliarum rerum videndarum motivum est, quatenus
rerum omnium species in se comprehendit. Cur vero solum
motivum specificet, explicat s.tus Tho. ad 3.m nempe
quia operatio specificatur per formam, quae est proprium operationis
sicut calefactio per calorem. at obiectum motivum est
proprium intellectionis. haec Ronsio sufficit si res videantur
in essentia dei solum, ut est causa rerum. nam si in, ea videntur

vel species intelligibilis aliter huic argto satisfaciendum est.
sed ea de re plo post agemus.

dicit 2° res ab aeterno ~~deus~~ 7, seipsis o erant
go deus eas 7, seipsis cognoscere o potuit.

disgno aut. formaliter, c. obtine n. quod sufficit.
nos et nunc antichristum novimus quis o dum existat
formaliter.

opponuntur adhuc patres. sed eorum sensus est vel
deum res alias o nosse per acceptas ab iis species, vel a
rebus aliis tq exemplaribus o pendere; vel o perinde res
oes cognoscere seu aequaliter iis providere. 1° sensu loqr, s. dion.
~~vbi st~~ lib. de myst. theolog. c. 1° vbi st, deus o
cognoscit oia quae sunt, qtenus sunt. neq; vo lapis
cognoscitur a deo per propriam speciem quo sensu foret
perfectio dei, sed per essentiam diam vt continet oes species.
2° s^tus aug. lib. 83^ium q^um q^e 46^a, vbi dicit sacri
legum ee opinari deum extra se quicq positum intueri.
quem et de 1° sensu explicat s^tus eho. ad 1um. 3° s^tus
hieron. 7, haec verba capitis 1^i abacuc, mundi sunt
oculi tui, vbi absurdum ee vult ad hoc dei deducere
maiestatem, vt sciat per momenta sgula quot nascantur
culices quotq; moriantur et caet. neque o loqr absolute
vt patet ex eius loco plo ante cit. ad cap. 10um matth.

sed comparate quod rerum ipsarum cognitio apud deum non
sit ut hominibus quibus specialius providet. ad quem sensum
loquitur apostolus 1a corint. 9o. numquid de bobus cura est
deo ut interpretatur S.tus q. 22a a. 2o ad 3um.

2a Clusio deus cognoscit alia a se propria cognitione
ita S.tus Thomas art. 6o. Contra omnes nullos dicentes deum non
cognoscere alia a se nisi per communem.

probatur cognosci propria cognitione ut accipit S.tus Thomas.
est omnino cognosci per communem et sub ratione entis, sed etiam
per particulari, et ~~super~~ ut est tale ens. atque deus res cognoscit non
solum per communem sed etiam particulari, ut ut est tale ens. 1o quia res
cognosci non modo ut sunt effectus dei, sed etiam ut disgregatur
ab invicem. 2o quia cognitio rerum per communem confusa esset et
admodum imperfecta, sicut imperfecta est cognitio qua petrum
eminus cognosco ut animal et omnino ut hominem et petrum cognosco;
at cognitio dei dicta est et quantum fieri potest perfecta. favent
ea, quae superiore clusione ex scriptura et patribus attulimus.

Dices deus eo solum cognoscit alia a se, quo se cog-
noscit ut proprium essendi. sed ut est proprium essendi cognoscit
alia ut entia sunt. ergo solum cognoscit alia, ut sunt
entia, et proinde solum per communem et non ut sunt talia entia.

nego mi. nam ut est proprium essendi cognoscit alia
secundum quod per ipso, ut est tale proprium, continentur

at ō continentur solum secundum essendi gradum, sed
secundum omnes suos gradus ac perfectiones. quidquid in perfec-
tionis est in creatura, i. s. est ho. totum praeexistit et conti-
netur in deo secundum modum excellentem. quare ō se habet
deus ut essendi principium ad alia cognoscenda sicut se habet
centrum ad cognoscendas lineas, et lux ad cognoscendos co-
lores. Cognito centro ō cognoscerentur lineae omnes nec
cognita luce omnes colores, quia lineae ō habent a centro id
per quod diversae sunt, sed ex diverso situ, sicque per centrum
ō est illis principium distinctionis, sed coniunctionis. eodem modo se se ad-
lucem habent varii colores, qui ad ea sola ō habent suam
diversitatem, sed a diversa dispositione diaphani recipientis.
at singula entia habent a deo, ēn quod sint, ēn quod
diversa sint, cum deus omnes essendi modos contineat in
se ut dictum est. adeoque se habet ad res ~~omnes~~ omnes cognos-
cendas ut homo ad cognoscendum aal ut senarius
numerus ad cognoscendum ē ternarium sed de hoc adhuc plo post.
dicit 2° deus cognoscit alia ut sunt in ipso, res
in cognoscitur sicut est in cognoscente, sed in ipso ō sunt
secundum diversas rationes, quae sunt in ipso ut in causa 1ª et verbi. go.
disgno mai. ut sunt in ipso repstative, c. entitative, n.
neque in oculus cognoscit lapidem secundum esse quod habeat
in oculo, sed secundum esse quod habet lapis, qq per speciem,
quae est in oculo. illud, rem cognosci sicuti est in

cognoscente, hoc sensu verum est quod tto perfectius cognoscatur qto est perfectius in cognoscente, ō quod scdm id solum quod est in cognoscente cognoscatur.

Quaeres, quomodo deus cognoscat alia a se; de iis ut sunt possibilia hic agitur. nam de creaturis in aliqua tporis dria existentibus disputatur ad art. 13um.

Certum est alia ō cognosci per ppriae eorum species, nam illae ppriae rerum species deberent in deo recipi, at recipi ō pnt in deo, cum sit actus purissimus. atq; ideo res oīs cognoscens ō fit res cognita, si fieri rem cognitam sit eius speē recipere, et tum ō fit qdo obiectum alio mō cognoscitur, sive per seipsum cognoscatur, sive per aliquid in quo continetur eminenter, aut alio mō. Certe res oīs cognoscens fit res cognita per speēs expressas quo gō medio cognoscuntur.

R° deum alia a se ut possibilia sunt videre in seipso, tq in causa praestantissima. ita s. Th. ē 50. art. 5° et 6°.

1° ex s. Dion. lib. de diis nominibus c. 7°. ubi, ō §. 1, ex his, quae sunt, ea qdem discens dia mens novit sed ex se et in se scdm causam oīum notione et scientia atq; subaam anticipat et ante comprehendit, ō sgula ex cuiusq; speē ducens, sed scdm unicam causam complexione oīa sciens et continens.

2° deum videre alia in seipso, tq in causa

praestantiss.a est videre ipse quaenus est participabilis ab aliis. Sed ea videt ipse quaenus est ab iis participabilis. neq; ipse videre potest, perfecte nisi videat se participabile esse. Sic vero sese videre non potest, qui, ea quoq; videat a quibus est participabilis, quia inter ea et deum sic consideratum est nostra Connexio. nam et si est adaequata ratio cognoscendi res alias quasvis, ut sub una ratione haec, sub altera ratione alias videndas obiiciat. quod est essentia dei esse ratione diversorum videndorum, non per modum adaequationis, sed ut singula excedit, ut sit s. Tho. ad 3.um. nam si per singula adaequaretur, plura per ea videri non possent, sicut quia albedo videtur per sui speciem, cui adaequatur, alius color per eand. speciem videri non potest.

Dices, scientia dei antecedit eius oipotentiam quae est causa rerum. ergo deus non videt res possibiles ipse, tq ipsa.

R.o 1.o negari potest consequens. nam quis dei scientia praecederet eius oipotentia, tum eius essentia ut est fons et radix omnium rerum, scientiae praeintelligeretur, cum vero dicitur deus ipse tq ipsa cognoscere creaturas, hoc de essentia potius, ut est omnium rerum fons et radix quam de oipotentia intelligitur. 2.o disgno ant., scientia dei, ut solum instar potentiae, et non instar actus, concipitur, antecedit oipotentia, C. scientia, ut est instar actus, disgno antecedit oipotentia, ut ipsa quoq; in actu est, C. ut est solum agendi vis

ac poa. M. at oipoa ipsemus medium cognoscendi res
alias considerantur solum, ut est agendi poa, ō ut est
in actu. de oipoa, ut est in actu, vera est haec propo cau
salis, quia deus oia scit, propterea est oipotens. de oipoa,
ut est vis agendi, vera est haec altera, quia deus est oi-
potens cognoscit creaturas in sua oipoa.

Caeterum ego assero deum in seipso alia videre, tq in
causa, quod modus ille sit praecipuus quo deus res
a se distas videt. est 3 modus praestantissimus rem cog-
noscere per suas causas, et eam qdem praestantissimam.
et vo ea cognioe nulla prior illigi pt in deo, et ea
illecta clarum est, quo deus sit obtinens 1ariu dia cognioīs
creaturae 2ariu. nec 2ariu tertius, quod sit quidi ignobilius
deo, sed et qns in essia, tq medio prius raoe cognito
cognoscantur. dico in medio, tq prius cognito, ō quod
per dicta cognitione cognitum sit sed quod sit id a-
quo alia ut cognoscantur dependent. nam ex ferra-
riensi 1i contra gentes c. 47o eis dr divina cog
nitione triari 2ario ad res creatas, per hoc ō intendit
ponere ordinem in ipsa cognioe dia scdm se, sed tertium
cognita, et est sensus quod res aliae sint scdario
obta dia cognioīs.

Non desunt tn alii modi, qbus concipiantur illigi
de qbus qd 12a a. 9a sect. 4a qa 2a. nam ut alios

omittam quos ibi recensui, dici potest ea cognoscere per suam essentiam ut est species intelligibilis, et ut est species expressa.

prior modus videtur recipi posse. nam perfectio est in essentia dia quod res etiam per modum speciei intelligibilis repraesentet ut proinde eas ut sic, deus in se ipsis immediate videat sc. quatenus essentia in ratione speciei intelligibilis considerata, et sub ratione obiecti cogniti.

affertur pro isto modo s. Thomas. huius quaestionis art. 11° ubi, cum 3, 1, sciat alia a se per essentiam suam in quantum est similitudo rerum, vel ut principium activum earum, necesse est quod essentia sua sit principium sufficiens cognoscendi omnia quae per ipsum fiunt. sed per essentiam ut similitudinem rerum potest intelligi essentia ut participabilis: quo sensu art. 5° dicit in essentia continuari aliorum similitudinem. et sic per essentiam ut est principium activum intelligit omnipotentiam, imo et videtur solum admittere modum illum ut deus videat alia in se ipso, tamquam in causa praestantissima. nam cit. art. 5° ad 3um, et oportet quod ipsum intelligere divinum, vel potius ipse deus specificetur per aliud, quam per essentiam suam. nisi tamen ibi agit de solomo primario quo deus res cognoscit. nam et sicut omnipotentia ab eo ~~sine~~ ordine quem sunt ad creaturas suam perfectionem habere intelligi potest, sic ~~et~~ et potest concipi intelligere divinum, veluti 2ario, specificari ab ipsis creaturis, tamquam obiectis, dum tamen tollatur illa imperfectio ut deus ab-

extraneis speciebus 7. intelligendo dependeat.

posterior etiam modus recipi pt, nam verbum suum sine sua expressa specie cognoscit deus. at o pt cognoscere suum verbum nisi et cognoscat res verbo repraesentatas. go. et sic dei verbum est terminus formalis sicut est medium dicta notitiae, sed est terminus formalis directae et medium reflexae.

Sed videntur ne etiam responsibiles 7, scipsis sorte independenter ab essentia dia, sine ut causa rerum, sine ut gerente vicem speciei intelligibilis, sine ut species expressa. quid sit dicendum patebit ad art. 13m ubi expendemus utrum futura contingentia 7, sua determinata veritate videantur.

Articulus 7us utrum scientia Dei sit discursiva

Unica Conclusio

Scientia dei o est discursiva formaliter ista 1us conclusio. ratio est quia scientia discursiva formaliter requirit cognitionem duplicem realiter distinctam, alteram qua antecedens, alteram qua consequens cognoscatur; ex illius 3 tq noti cognitione ad huius tq ignoti cognitionem pervenitur sed hoc o reperitur 7, deo, Et ex patribus, unica sc. recognitione 7, deo ponentibus. deus, i s. eius 15i detrivit. c. 14o o particulati, vel sigillati, oia videt, velut

alternante conceptu sive illuc, inde huc, sed omnia videt
sic; quod ostendit neq; in deo esse discursum secundum suc-
cessionem. Tum quia imperfectionem dicit et illa multitudo actuum
ac praesentis ea, cum deo aliquid ignotum esse supponeret
quare deus non cognoscit effectus per causam quasi prius cognitam,
sed eos videt in causa quasi prius cognita ut sit s.tus Tho. ad
2um et 3um quae cognitio est solum discursiva virtualiter.

Articulus 8us utrum scientia dei
sit causa rerum?

1a conclusio scientia dei est causa rerum. Ista s.t Tho.
1o ex s.to Aug.o 15 de trinit. c. 13o. ubi verbis, i,
creaturas et spirituales et corporales non quia sunt ideo novit
deus sed ideo sunt quia novit.

2o scientia dei sic se habet ad res creatas sicut scientia
artificis se habet ad artificiata; sed scientia artificis est causa
artificiatorum.

Disposita causa ponitur effectus. ergo cum scientia dei sit
aeterna, si sit causa rerum effectus ab aeterno ponitur quod
falsum est.

Disgnio aut pro eo tempore pro quo dicitur esse causa, c. secus
n. ab eo fuit in scientia dei quod res essent ab aeterno ex
s.to Tho. ad 2um, fuit tamen quod essent pro eo tempore pro
quo decreta sunt cum absq; decreto scientia dei non sit causa
rerum ut post dicturi sumus.

Advertes a scientiam dei per se solam o ee causam effectrix, sed directrix. o e effectrix, qm sola poa effectum perducit, cum haec sola transeunter operetur. e directrix, qm dirigit dei poam ad effectus perducendos. sic artifex per habitum cognoscitivum artis dirigit se ad operandum. Ide per facultatem motrice sive executrix, quod praecipuit exeqr, neq; alio sensu ars dr effectiva 6i ethi. c. 4o qq a facultate exequente sibi adiuncta sit, quare dum s. Tho. sic ps pore, oportet, i, quod forma intellectus sit ppiu operaois, sicut calor e ppiu calefactionis, vult tm sicut calor e caa sic et intellectu causam ee o tn calore et intellectu ee caam esse gris.

Qes quaenam scientia dei sit caa rerum!

multiplex e dei scientia o entitative sed obtive.

1o vel e caa rerum vel o. haec dr speculativa, illa practica. qq aliqua dici pt practica, quae o sit causa rerum, qlis e dei cognitio, qua o tm sua bonitate cognoscit, sed et dirigit ad se amandum. haec divisio supponit aliqua dei scientia o ee causa rerum.

2o vel e contingens, vel nria. prior potuit o ee qa potuit o ee obtum, ut creaturae existentes. posterior o potuit o ee, ut ea scientia, qua suam essia et respoibiles cognoscit. haec etiam essialis, illa accidentalis dr. o quod talis sit phce, nullum in ydeo accidens, sed

quod logice quis sine ea omnes perfectiones simpliciter simplices esse
possent.

3° vel est simplicis intelligentiae vel visionis. haec est rei exis
tentis ut existens est, sive sit deus, sive aliquid extra deum.
ut existens, inquam in aliqua temporis differentia. quae dicitur praescientia,
ut est futurorum, memoria ut praeteritorum, visio ut praesentium.
illa est rei non existentis, sive possit existere, sive non sive sit
extitura, sive sit mere possibilis, sive ut futura sub conditione
consideretur sive non. nam et futura sub conditione, subiacent
scientiae simplicis intelligentiae, quatenus ab actuali existentia abstrahunt.
quae non futura sunt sub conditione, ut sic, omnes dicunt conditionem
positam, et proinde omnes considerantur, ut extitura.

et sic dum assignatur scientia media seu conditionata
quae pro obiecto habeat futura sub conditione non tam est
distincta species a scientia simplicis intelligentiae quam eius pars ut
opponitur scientiae visionis, eius inquam pars, quae opponatur alteri
parti, quae est rerum mere possibilium. nam scientia media
est rerum, non ut mere possibilium, sed ut extiturarum sub con-
ditione, abstrahendo a positione conditionis et proinde ab
eo quod actu extiturae sint. atque ideo media dicitur quod sit
obiecti medii inter res mere possibiles, et existentes actu
quod si quis in dei scientia trimembrem faceret, et res
tringeret scientiam simplicis intelligentiae ad ea quae esset rerum,

neq; actu neq; sub conditione existuraru, ea deberem
eo litigandu o eet, difficilior e controversia detur nec ideo
scia rerum sub conditione futurarum de qua a. 13°.

Deniq; alia e scia approbaois alia reprobaois. Haec di-
visio petr ex connotaoe actuum voltatis cui res placent
vel displicent. Si prius e approbaois, si posterius e reprobaois
scientia. de priore e illud genes. 1° vidit deus cuncta quae
fecerat, et erant valde bona. de posteriore illud matt. 7°
amen dico vobis, nescio vos.

Cum q^n quaena scia dei sit caa rerum, agitur de scia
splicis illigiae et visionis. na utramvis dicamus caam,
patebit quid de scia nria et contingente dicendum sit.

R° sciam visionis o ee caam rerum sed sciam splicis
illigiae.

prior pars ostendr, scia, quae e caa rerum, e, quae di-
rigit poam executrice ad res producendas. sed scia visionis
o e esdi, supponit n res prius ee producendas et futuras,
q circa eas versetur, cum sit rerum existentiu, et
proinde ad ponenda rerum existentia dirigere o pit.

et de hac scientia sumendus e origenes 7. illud
epla ad Rom. quos vocavit hos et justificavit, ubi o
pterea, i, aliquid erit, q^a id scit deus futurum, sed q^a futurum
e, ideo scitur a deo antequam fiat. mitto quod s^tus Ex. ad 1^m

eum explicat scdm caam sqa o scdm caam essendi, ut sit
sensus, quod si aliqua sint futura, deus ea praescivit, res
tn futurae o sint caa, quod deus sciat. et sic locus originis
de scientia simplicis illigiae sumendus eet.

posterior pars decl. ea scientia e caa rerum, quae deum,
tq supremum artifice dirigit ad operandum. sed talis e scientia
simplicis illigiae. illa n nondum supponit res existentes, et pro-
ponit modum quo fieri pnt.

obuat a s. Tho. sicut foa naturalis se se dupliciter st,
1° ut manet in eo, cui dat ee, quo o nominat ppium
actionis, 2° ut st inclinaoe ad effectum, quo e ppium
actionis, sic et sciam dei sc. splicis illigiae considerari, vel
ut e solum in deo tq illigente, vel ut e coniuncta cum
inclinaoe ad effectum, sive cum voltate seu decreto voltatis.
priore mo o ee caam, qm talis cognitio indriens e ad
ponendum aut o ponendum effectum: posteriore mo caam ee
qm adiuncto decreto voltatis detriatur ad effectum ponendum.
neq; desinit illa scientia ee splicis illigiae. na decretum
subsequens, qle e istud, o illa extrahit extra ipsam cognioe,
secus si decretum haberet se ut antecedens, tunc n evaderet
scia visionis. unde hic ordo disgui pt hoc loco. 1° ut res
sint poibiles. 2° ut cognoscantur solum per scia splicis illigiae.
3° ut dum cognitae sunt qles ee postulant decernatur earum

existiā, 4° ut ja decreta per sciā spliris illigiā cognos
cantur. de sciā spliris illigiā paratē ad res existentes
verū est qd dicit S. Tho. Ad 3m sciā dei priorē ēē rebus naturalib
atq; ideo res easd. medias ēē inter sciam dei et nostram, qd
dei sciā posteriores sunt, et nostra antecedant. eo mō, i, quo
domus media est inter scientiā artificis qui eam fecit, et sciam
illius, qui eius cognitionē ex ipsa ja facta capit, na sciā
visionis dei eo mō se ht quo nra, et res producta subseqr

Articulus 9us 10us 11us et 12us

Utrū deus habeat sciam non entium, malorum
singularium, infinitorum?

1a Cl. deus cognoscit ō entia. ita S. Tho. a. 9°.
1° ex scpra Rom. 3° vocat ea, quae ō st, tq ea quae
sunt.

2° ō entia sunt, quae ō sunt actu. haec vō vel sunt
negaōes aut privaōes, vel sunt quid positivum aut instar
positivi. cognoscuntur privaōes et negaōes, ō positivae,
sed negativae, qtenus ō videntur fōe qbus oppositae sunt.
si sunt quid positivum, aut instar entis positivi, vel ex-
titerunt aut extitura sunt, vel ō. si prius cognoscuntur a
deo etiam per sciam visionis, ut constat si posterius, vel
sunt ex, poā dei, vel ex, poā creaturae sive activa,

sive receptiva sive opinandi vel imaginandi vel quo-
cumque sgrandi. Si sit in potentia dei, vel creaturae activa aut
receptiva cognosci potest, quia sunt vere possibilia. Sed deus possibilia
cognoscit, cum cognoscat quidquid continetur in sua potentia,
et proinde quidquid in potentia creaturae. Si sunt in potentia creaturae
opinandi imaginandi et sgrandi, qualia sunt impossibilia et
entia rationis, ea quoque cognoscit deus, impossibilia quidem, videndo
extremorum oppositionem, entia rationis, ea cognoscendo ut quidem
in seipsis, ut sunt conceptus obiectivus, quo nihil sunt et
proinde nec intelligibilia deo, sed in conceptu formali, sive in
actione intellectus illa repraesentantis, quasi essent, cum vere non sint.

2a conclusio deus cognoscit mala. Ita s. Thomas a. 10°

1° ex scriptura, proverbiorum 15° infernus et perditio coram
deo.

2° qui perfecte cognoscit aliquid, ea quoque cognoscit quae
illi accidunt. Sed bonis quibusdam accidunt mala; ergo et mala
cognoscit.

3° mala vel sunt naturae ut monstra, et ea novit deus
sapientiae 8° monstra scit antequam fiant, vel poenae et eorum author
est, Isaiae 45° ego dominus creans malum, et proinde ea cog-
noscit, vel sunt culpae et ea videt, amos 5° cognovi scelera
vestra et peccata vestra.

Advertite ex 5° Thomas mala sc. formaliter spectata videri per
formam sibi oppositam. nam si unum quodque cognoscitur, secundum quid
est. Unde cum hoc sit esse mali, quod est privatio boni

per hoc ipsum quod deus cognoscit bona, cognoscit mala sicut per lucem cognoscuntur tenebrae, sc. dum cognoscit, quod in aliquo subiecto non sit; neque est imperfectio rei non cognosci per se quando per se cognoscibilis non est, cum autem dico videri mala per formam oppositam, non nego videri per diuinam essentiam 1° per eam videntur, sc. veluti mediate, quia per eam videntur effectus dei, quibus mala opponuntur. Ioannes Dionys. lib. de diuinis nominibus c. 7° dicit deum per se ipsum accipere tenebrarum visionem, neque aliunde videre tenebras, quam lumine.

Aduerte 2° esse in scriptis ubi dicatur non videre peccata et peccatores sed vel quia se ita gerit ac si nesciret Isay. 38° proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea, vel quia non sit scientia approbationis, sine quia non sit cum complacentia, ut ita cit. loco matth. 25° amen dico vobis nescio vos. Hanc oratione affert origenes 7, Cap. 8um epistolae ad Rom. et Sanctus Eug. lib. 2i quaestionum super Exodum q. 152a, ubi deus, i, dicitur scire quae illi placent, nescire quae displicent, non quia ignorat ea, sed quia non approbat addit origenes ibidem deum nescire malos, quia indigni sunt qui sciantur a deo, et si quid deus posset obliuisci aut ignorare, deberet illos maxime. Indigni inquam ex parte sui. na ex parte dei magna perfectio est, quod nihil ignoret.

3ª lūo deus cognoscit singularia. Ita s. Tho. a. 11°.

1° ex scriptura proverbiorum 16° omnes viæ hominum patent oculis tuis; Hebræ. 4° non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius.

2° vel ipse Philosophus agnoscit inconveniens fore si quid cognosceretur a nobis quod ignoraret deus. et 1ⁱ de anima text. 80° et 3ⁱ Metaph. text. 15° dicit deum insipientissimum fore, si discordiam ignoraret. 3

3° deus cognoscit omnes perfectiones creaturarum quas sunt in se secundum altiore modum et ad quas se se extendit eius causalitas. sed in se continet singularia, et eorum causa est, ergo

cognoscit a per intellectum et sic cognosceret quis per solum sensum a nobis singularia viderentur, ad quod sufficit ut essentia divina per seipsam propriam sit propriorum omnium quæ intrant rei compositionem sive sint propria speciei sive propria individui. et talis est essentia divina. quo differt a specie intelligibili, quæ in ea sua quæ tribuit intellectui creato solam universalis notitiam, abstrahente a propriis individualibus. quæ sua sit nevera, atque etiam a repetenda sit individuatio a sola materia alibi expendi.

4ª lūo deus cognoscit infinita, ita s. Tho. a. 12°.

1° ex s. Aug. 12ⁱ de civit. dei c. 18° ubi quis in infinitorum numerorum nullus sit numerus omnino est incomprehensibilis ei cuius scientia non est numerus.

2° deus cognoscit oia poibilia et cogitaoes cordium
et infinitum futuras sed haec obta infinita sunt, quo sensu
cognoscibibile o sit infinitum explicat s. Thom. ad 1m et 2m
sc. o e cognoscibile scdm successione, sed scdm adaequaoe
quo sensu dei scientia e mensura infinitorum o qti
tatiua, sed scdm essia et veritate eorum ppriam.

porro sicut cognoscuntur poibilia ut sic per
sciam splicis illigiae ita vult s. Thom. videri cogitaoes
et affectiones cordium futuras et infinitum per scientia
visionis. ad quod sufficit ut futura sint. at supponuntur
futura. o e a alia quaerenda species per qua videant
infinita, qua diuina essia inter qua ut repstante et
speciem sensibile, et illigibile creatam hoc discrimen ponit
doctor angelicus, quod sensibilis unum indiuiduum illigibile
creata naa speci, et per ea indiuidua, sed vtiliter
solum essia vo dia, etia infinita singularia, qtenus
eorum caa est, repstet.

Articulus 13us utrum scientia dei
sit futurorum contingentium.

Contingentia sunt ea quorum caa pnt aliter atq; aliter se
habere. ex ppso 6i eth. c. 4°, et sic futura contingentia
sunt ea quae a suis cais pnt pduci vel o pduci. futura
vo comparantur vel cum caa. 1a et sic si quid e
futurum contingens e, qm deus pt quid nesponere vel

ō ponere, vel ex causa 2ª et sic alia sunt intrinsece
nrīa et solum extrinsece contingentia quorum sc. causa impe-
dici pūt ab extrinseco, sc. vel adeo vel aliunde, licet
ipse detrīata sint v.g. Ecclypsis solis, pluvia: alia in-
trinsece contingtia quae causas 2as detrīatas ō hūt, v.g.
locutio mea crastina. haec vel absolute vel conditionate
solum futura sc.

Ultimo est sciam dei ōe futurorum contingentium quae respecta
dei vel ab extrinseco dubia sunt, neque dubium est quin deus
ab aeterno cognoverit se creaturum mundum, et creato mundo
quaenam Ecclypses futurae essent, ut praeduxerint etiam astrologi.
Sed sentiendum de illis effectibus difficultas est de futuris contin-
gentibus quae talia sunt intrinsece sive sint absoluta sive condi-
tionata utrum sc. et quomodo cognoscantur. de iis dicendum est
sequentibus sect.

Sectio 1ª utrum deus cognoscat
futura ctingentia absoluta

Unica. Quod deus cognoscit futura ctingtia absoluta est de fide.
1º ex scriptura Job. 14º numerus mensium eius apud te est
psal. 138º pllexisti cogitationes meas de longe omnes vias meas praevi-
disti; Isaiae 41º annuntiate quae ventura sunt in futurum
et sciemus quia dii estis vos, sc. quod dei proprium sit futura
nosse. daniel. 15º nosti omnia antequam fiant.
2º ex patrib. Tertull. apologet. cap. 20º, ubi, i,

testimonium ~~veritati~~ dictatis veritas divinationis. et alibi
praescientia dei tantos sunt testes quotos fecit prophetas; 5to Aug.
s. de civit. dei c. 9o ubi confiteri, esse deum et negare
praescium futurorum apertissima insania est.

3o ratione multiplici. 1o deus cognoscit omnia, quae enim
a se enim a creaturis fieri possunt: sed inter ea multa sunt
futura contingentia, 2o deus providet rebus omnibus etiam con-
tingentibus. 3o vel numquam cognoscit futura contingentia
vel ea solum cognoscit cum praesentia sunt. ergo prius non bonis
praemia malis supplicia decernit, nec verum est quod dicunt
Sapientii Job. 22o quod novit dominus, quasi per caliginem iudicat
nubes latibulum eius, nec nostra considerat. ergo posterius
esset aliqua successio ex scientia dei, quod dici non potest. 4o
denique futura contingentia detriatam veritatem sunt; ergo deus
cuius scientia infinita est, latere non potest.

Opponitur 1o s. Aug. lib. 2i q. ad simplicianum q. 2a,
ubi dicit non esse in deo praescientia per scientiam: ergo
futura non novit.

Disgno ant. non esse praescientiam quod res futuras in-
tueatur perinde ac si non essent futurae, sed praesentes,
secus, n. sic conscribit, quid est praescientia nisi scientia
futurorum? quid est futurum deo qui omnia superaddit
tempora, si in ipsa scientia res ipsas sunt, ita non sunt ei futurae
sed praesentes ac per hoc, non ita praescientia, sed scientia dici
debet.

opponit 2° si deus bonus et praescius futuri ~~et~~ admit-
tendi mali potens non pateretur hoc &c. labi de obsequio
legis in morte, ita ~~offici~~ obiicit marcion apud Tertull. lib. 2i
contra marcione c. 1°. sed hoc patet deus. go.

Nego sequela mai. deus ij, ut Tertullianus Rondet
liberum et suae potestatis et sui arbitrii instituit homine,
qua perfectione abutitur homo dum peccat, eam vero deus adi-
mere non debuit hoi propter abusum eius in multis actionibus.
nam et res alias permittit sibi, quis alicubi noceant. Ita
non adimit igni vim comburendi, ne incendia faciat.

Opponit 3° necesse est esse quidquid a deo scitur. sed
necesse non est futura contingentia esse, alias liberi non essemus.
hoc argto utitur lib. 2° de divina oe sicut hic s.
Lug. cit. cap. 9° domnos voluit facere liberos fecit
sacrilegos.

Disgno mai. necesse est saltem hypothetice, c. absolute, n.
necesse est esse saltem ex hypothesi suae volitionis liberae,
aquares pendet ut sit quae hypothesis tpore quidem posterior
sit scientia dei, sed obtine prior.

Disgno mi. non est necesse esse futura contingentia abso-
lute, c. hypothetice, n. at necessitas hypothetica libertate
non tollit. necessitas inquam hypothetica non ex quavis
hypothesi etiam non pendente a libertate, sed pendente ab ea,
qlis est ea, qua nria sunt futura contingentia. Ita disguit
p. eso. ad 3m, argtum propositum, oe scitum a deo nricum
esse, scdm dictum, c. scdm rem, n. est vera ppoo

secundum dictum quia sic exponitur, hoc dictum scitum a deo esse, et
nrium. ō et vera secundum rem, quia sensus est cum omnis res,
qua deus scit et nria, quod tamen falsum est. Ubi dum negat
rem omnem, qua deus scit, nria esse loquitur de necessitate ab-
soluta et independente ab hypothesi nrae voluntatis.

Questio 2a Quomodo cognoscat deus futura contingentia absoluta?

Dum quaeritur quomodo assignari potest intellectiva dei potentia
non quaerenti quomodo videamus colorem Rondere potest per visum
assignari quoque potest obiectiva rerum contingentium veritas:
sicut quaerenti quomodo beati videant deum, Rondetur ut
tamen se est, attamen sic quaeritur, ō quaenam sit potentia, ō quodnam sit
obiectum sine quid tamen obiecto cognoscatur quod vocatur obiectum
triatinum, sed quodnam sit motivum seu medium cognos-
cendorum futurorum contingentium.

Ō nulli Theologi ut Greg. 7. 1a dist. 38a q. 2a a. 1o
Ochamus et Gabriel quae 1a dicunt breviter modum illi-
a nobis nec intelligi nec explicari potest. exclamant cum
Davide psal. 138o mirabilis facta est scientia tua, con-
fortata est et ō potero ad ea. alii licet ipse exclamant
quia nihil omnino certum ea de re potest afferri, tamen aliquid
probabile potest dici putant. Variae vero sunt sententiae quas
sequentibus clausulis expendemus.

1a clausula. deus ō videt futura contingentia absoluta
tamen sua essentia praecise, vel tamen suis idaeis. prior pars est

Contra ruis disp. 24ª sect. 3ª n. 3º et 4º posterior contra Stum bonaventuram in 1um dist. 39ª a. 2º q. 3ª et Caietanum hoc art. 13º ubi putat duplicem admitti modum a Sto Tho. alterum ut deus cognoscat in suis ydeis seu rationibus rerum quas habet, nisi et hoc est nosse in essentia sua. alterum ut in ipsis rebus suae aeternitati praesentibus. utraque vero.

Probatur quia essentia divina sic consideratur, quatenus eminenter in se continet creaturas, ideae vero sunt eadem essentia ut est participabilis a creaturis, sicuti quae sequenti declarabimus, sed in essentia utroque modo considerata, non videntur futura contingentia. nam utroque illo modo, ordo supponit decretum dei, sine quo res futurae non sunt.

Dices Sanctus Tho. dicit deo res esse praesentes ab aeterno, non solum ea ratione qua habet rationes rerum apud se praesentes, sed quia eius intuitus fertur ab aeterno supra omnia, pro ut sunt in sua praesentialitate. ergo supponit etiam eas cognosci secundum proprias rationes quas habent in deo, quod est eas cognosci, vel in sua essentia, vel in suis ydeis.

Respondeo 1º Sanctus Tho. dicit deum res cognoscere ea ratione, qua habet rationes rerum apud se praesentes, addit ut quidam dicunt, ut videatur alienam potius, quam suam sententiam proponere.

2º si propria sententiam proponit, vult deum res cognoscere ut habet earum rationes, et proinde in sua essentia, vel suis ydeis, sed ut sunt tantum possibiles, et secundum quidditatem solam, non secundum actualem existentiam, quam alium modum affert

eas cognoscendi secundum suam existentiam, sc. ut eas sit 7, sua praesentialitate, de quo nunc postea.

Dicitur 2° existentia rerum futurarum continetur 7, essentia dei et ideis divinis. ergo 7, eis videtur.

Disgno aut. ut producibilis, c. ut actualis, sive ut actu posita, n. at cognita existentia ut producibili non fit ut cognoscantur res futurae sed tantum ut actualis sive actu posita.

Quod si ideae divinae forent species expressa 7, illis videntur futura contingentia absoluta sed veluti 2ario et per reflexionem, sicut 7 verbo rei cognitae res ipsa cognita per reflexionem cognosci potest, neque non foret 1a ratio eorum cognoscendorum, cum verbum nullum sit 1a ratio cognoscendae rei quae exprimit. sed neque omnis species expressa foret medium cognoscendi futura, sed illa tantum quae eas ut 7a futuras exprimeret. nam species expressa rerum possibilium iisdem rebus possibilibus per reflexionem cognoscendis non 7e rebus existentibus servire potest.

2a Clusio deus non cognoscit futura contingentia absoluta quod eius aeternitati coexistant. est contra capreolum 7, 1m dist. 36 q. 1a a. 2°. Caietanum sic, ferrariensem lib. 1° contra gentes et multos alios thomistas qq neque eorum desunt aliqui qui sequantur nostram sententiam ut ferrariensis fatetur antequam vero probetur clusio nostra, tria notanda sunt.

1m est eos, qui sententiam quam refellimus amplectuntur

dicere futura aeternitati praesentia esse o quod existant
in praesenti tpore aut in preterito extiterint, sed quia cras v.g.
existent, et tunc coexistent aeternitati quae cum sit indivi
sibilis et tota sl, dicunt ead. futura cras extitura toti
aeternitati futura praesentia, et sic quia aeternitas, tempus
oe complectitur, volunt illa aeternitati rondere oi tpore,
et perinde nunc et ante, ac semper et ab aeterno.

2um est in eorum sntia discrimen esse inter ppoes in quibus
copula sgcat tpus praesens, et eas, in quibus praeteritum et
futurum. In his duratione, quae sgcatur per copula,
o posse esse aeternitate in qua nihil est preteritum aut futurum.
In illis sgcari perinde aeternitate, ut tpus nrum aut
instans tporis nri. Sic q. dum dr, adamus fuit, sgcari
ppus tpus praeteritum, dum vo dr antichristus est sgcari
vel tpus praesens quo sensu ppoo falsa sit, vel aeterni
tate, quo sensu sit vera.

3um si quid datur prius et posterius, tale solum esse
scdm duratione nri tporis o scdm aeternitate, cum illi
realiter praesentia sint oia, et sic partes oes tporis,
quae comparate ad invicem priores sunt et posteriores,
in aeternitate sl esse. Jo si respectu nri tporis contra
dictorie opponuntur locutio et o locutio pro nunc, tn
o opponi pro aeternitate quia sl aeternitati coexistunt. o yo
minus, esse contradictorias ppoes istas, ~~sapius~~ petrus loqr, petrus
o loqr respectu aeternitatis q respectu praesentis nri tporis.

huius respectu contradictorias esse quia sequitur quod tenus affirmatur et negatur locutio respectu temporis eadem et respectu illius contradictorias esse quia eadem locutio affirmatur et negatur respectu eadem aeternitatis, ergo ut locutio et ordo locutio quae ordo sunt simul in tempore, et sunt simul in aeternitate, simul praedicentur de petro respectu aeternitatis, in qua simul sunt, usurpandas esse has propositiones petrus est loquens, petrus est ordo loquens, quia in posteriore ordo negatur locutio, quae in priore affirmatur, licet in ea affirmetur ordo locutio, cum in priore locutio affirmetur, quia sc. locutio et ordo locutio aeternitati coexistunt. his positis.

Probatur conclusio nostra, ut deus cognoscat futura contingentia ob eorum cum aeternitate coexistentia, oportet eadem futura ab aeterno coextitisse aeternitati et illam coexistentiam vel veritatem ~~fuisse~~ esse vel saltem sufficiente, ut cognoscatur futurorum existentia. sed haec dici ordo potest. ergo.

Maior per se evidens est, quo ad 2am et 3am partem et supponitur quo ad 1am ex opposita sententia. tres sunt minoris partes..

1a sc. futura ordo coextitisse aeternitati ostenditur. ex qua quae ordo existunt ordo potest dici coexistere: sed futura contingentia ordo extiterunt ab aeterno. ergo dici ordo potest ab aeterno coextitisse. ex qua quod coexistit, propria duratione habere potest dici, coexistere sequitur et durare alio durante, sicut nos hodierno motui solis coexistimus.

qui duramus hodie. at futura contingtia propria duratione
ab aeterno non habuerunt. Ergo denique quia futura contingentia
habebunt solum ut coexisterent aeternitati quia aeternitas est
indivisibilis et tota simul, quia tempus omne etiam ab aeterno illi prae-
sentissimum esse dicitur sed haec nulla ratio. 1° quia licet aeternitas sit
indivisibilis et ita se habeat, ut sine mutatione sui sit
plenitudo potens, quae tempori infinito rondeat, tamen virtualiter
extensa est, et durationi infinitas partes sibi succedentes
habenti aequipollet, sicque quod finita duratione habet, illi
quidem secundum sua tota entitate, non tamen secundum illam extensionem
virtuale considerata rondet. nec proinde dici potest illi ab
aeterno coexistere. 2° nihil magis hoc negotio praestare
potest indivisibilitas aeternitatis respectu rerum, aliqua temporis
differentia existentium, quam indivisibilitas immensitatis respectu
rerum existentium alicubi: sed indivisibilitas immensitatis non
praestat ut res certo loco existentes coexistant ubique
immensitati, alias vero sensu diceretur humanitas Christi esse
ubique, qui est error ubiquitariorum. 3° non magis indi-
visibilitas aeternitatis facit ut futura ei coexistant, quam
indivisibilitas aevi, sive durationis angelicae, si tamen indivisibilis
est, facit ut nos angelis initio mundi praesentes fuerimus:
at nemo dixerit nos ob illam indivisibilitatem aevi an-
gelici fuisse praesentes angelis, cum primum creati sunt. ergo.
Sic disgdum inter coexistere aeternitati aliquo modo

et coexistere oēm ad modū, posteriore sensu loquuntur
adrii qui per eum volunt soli obiecti praesentiae etiam
antequam ipse existat ut nempe dei cognitio intuitiva sit. nos
priore sensu admittimus, ut nihil sit aeternitatis secundum
entitatem consideratae, cui ō respondeant res existentes in
aliqua temporis dria, tamen nolimus eas illi respondere, nisi cum
existunt, atque ei proinde secundum suam oēm extensionem vir
tualiter considerata coextensas negemus. et sic quo
ad hoc ō ponimus discrimen inter has propositiones antichristus
est, antichristus fuit. nam sicut posteriore negamus quod
in praeterito ō fuit antichristi existentia, ita negamus priore
quin neque eadem existentia est in praesenti, ex quo duratio
aeternitatis cui realiter considerata coexistiturus est anti
christus praesentissima sit.

2a pars sc. ō esse nria illa coexistentiam probatur in
qua modum alium quo deus cognoscat futura contingentia
absoluta postea designavimus, cum qua futura conditionata
cognoscit deus, et cognoscit independenter a coexistentia
cum sua aeternitate cum eadem futura ut conditionata sunt
ō dicant existentiam, sc. actuale nec proinde ulla coexistentia
quod coexistentia cum aeternitate nria ō est cognoscendis
futuris contingentibus absolutis.

nec dicas sine illa coexistentia ō futura cognitione dei
intuitiva; nam ad eam ō requiritur ut obiectum existat

cum intuitive cognoscitur. satis est ut videatur praesens
secundum propriam existentiam clare et se perceptam et actu exhibita
cognoscenti, pro eo tempore et quo existit. at sic se habent futura con-
tingentia respectu dei, cognoscuntur in se, ut existentia pro eo
tempore et quo extitura sunt neque in solum cognoscuntur vel secundum
essentiam vel secundum existentiam ut possibile, quomodo tenerent solum cognitione
abstractiva. Immo et cognitio eadem est ab aeterno, pro futuris
quae est cum actu existent, ut et deo cognitio praesentium, praeteritorum
et futurorum ne vertere quidem nisi extrinsece et per paratione ad
multiplicem cognitionem nostram disgrada sit quo differt a reminiscentia
nostra quae non est eadem cognitio cum rei cognitione quae actu existit ac
praesens est.

3a pars declaratur. nam coexistentia cum aeternitate non magis ut ea
explicant sufficere potest cognoscendis futuris contingentibus, quam eorumdem co-
existentia cum aevo, quam opposita sententia tenetur admittere, potest angelo
sufficere ut angelus ea cognoscat. sed illa coexistentia non sufficit angelo ad
ea cognoscenda, etiam et illa sententia opposita. ergo.

admittitur sane discrimen inter deum et angelum. nam dei intellectio
indivisibilis est et tota sit angeli non ita. sed hoc discrimen
nihil facit. nam quod deus cognoscat futura contingentia absoluta non
sit ab aeternitate sua quae indivisibilis est, sed ab eorum coexistentia
cum aeternitate. ac proinde si aevo angelico supponantur
coexistere futura contingentia, non desinet angeli cognitio, quis ipsa
aevo non duret illa cognoscere.

obiicitur s^tus ēso huius q^is a. 9°, ubi, cum dei i,
cognitio mensuretur aeternitate, quae est tota sl et oē tpus
comprehendit, fertur in totum tpus et in oia, quae sunt in
tpore, sicut obcta sibi praesentialiter subcta. et hoc art. 13°
oia, quae sunt in tpore, sunt in deo praesentia ab aeterno, o
solum, qtenus rerum raoes sunt apud se praesentes, sed q^a eius
intuitus fertur ab aeterno super oia, pro ut sunt in sua
praesentialitate. Idem sit ad 2^m; ubi per praesentialitate,
o intelligit obctiua, quae est denoiao petita a cognioe. alias
peteret principium, cum probaret cognosci futura, q^a praesentia
haberent obctiua. hoc est q^a cognoscerentur. Itaq; intelligit
futura esse in dei praesentialitate, quo ad existiam.

R^o. s^tus ēso. vult futura cognosci a deo, q^a sunt illi
praesentialiter subcta, sine q^a sunt in eius praesentialitate,
o quod sint ab aeterno, sed q^a diuinus intuitus fertur in
res futuras secdm actualem earum existentiam, nec alio modo
fertur, dum futurae sunt, q si in se existerent, sicq; eas
sunt in sua praesentialitate sc. obctiua, vel reali quidem
sed pro tpore in quo extiturae sunt, qm eius cognitio,
ut sit citato art. 9° mensuratur aeternitate, ex quo fit
ut ead. semper debeat esse cognitio, et proinde o alia,
antequam res existant, alia, cum existere incipient, sed qlis
est, dum existunt actu, ead. sit etiam ante earum existiam.

Ubi dum ponit futura in praesentialitate obiectiva de ea o
loquitur in actu 2°, sed in actu 1°. Vult in futura cognosci, quia
in futuro perinde praesentia sunt, habentque ut trient vi
sione intuitiva, sicut habebunt dum actu existent, ac
proinde proprius o petit.

atque ut haec nostra Monsione recentiores Thomistae
o probent, tum probatur antiquioribus, ut Aegidio Romano eius
auditori in opusculo contra Corruptore doctrinae S^ti Thomae.
Ubi ad obiectione quae ducitur exci. art. 13° dicit falso
imponi S^to Thomae. quod scripserit omnia quae sibi invicem suc
cedunt in tempore, in natura propria coexistant in aeternitate. Idem
sentit Hernaeus in 1^m dist. 38^a q^e 5^a, 55° quintum ad 3^m, et
post eos Sylvester magister sacri palatii, qui in conflato
doctrinae S^ti Thomae pte 1^a q^e 14^a a. 16 tacito nomine reprehendit
Caietanum quod unus ille fecerit deo futura praesentia ab
aeterno in esse reali, unus vocat, quin caprolus sententiam illa
proponat quidem, sed cum formidine.

Sed. modo explicandi sunt patres, quos S^tus Thomas dum
dicunt deo nihil esse futurum sed praesentia, ut S^ti Aug^i 2^i
quaestionum ad Spliciani q^e 2^a et lib. de cognitione verae vitae
c. 31°, S^tus Greg. 20^i moral. cap. 23 aut 24°, S^ti Isidorus
lib. 1^i de summo bono cap. 8° volunt in nihil esse futurum,
quia quidquid futurum est, ipsi tamen aeternitatis divinae quae

indivisibilis est Rondet, ita illa praesentia ab aeterno ō
ponunt nisi obstinē ut patet ex S° Aug° lib. 3 de gen.
ad lit. cap. 5° res. 1, antequam fierent erant et ō erant: erant
in scientia dei ō erant in propria naā.

3ª Lūo futura Contingentia absoluta ō cognoscuntur
a deo in primis eorum causis. Est S^ti Tho. hic. et satis
Coīs contra durandum in 1^m dist. 28ª q^e 3ª nūo 7°.

Pb^r 9ª. primae illae caā vel sunt ea, quae sunt prae
requisita ad agendum, vel ipsa voltas. ō prius, quia positis
illis praerequisitis pt adhuc voltas agere, et ō agere. et
licet pit ee aliqua moralis detriaō, tn illa ō sufficit
scientiae dei, quae est certa metaphysicae et ō moraliter
tantum. ō posterius, quia voltas pse prorsus indriens est
ad ponendum aut ō ponendum effectum. go in ea ō pt cog-
nosci quod sit effectus futurus.

Valte, inquies, cognosci pt in voltate se detriante
ita sentit Valentia hic, puncto 5° q^e 2ª. sed quid est
voltas se se detrians. atq voltas ut quid antecedens
operaōe oēm! et sic est prorsus indriens; atq voltas
cum operaōe coniuncta, et sic pro raōe affertur quod
est in q^e. dr in quod videatur effectus contingens per
effectum contingentem, quia videtur per operaōe voltatis,
quae est ipsa effectus contingens, de quo quaeritur,

quo videatur quo posito satius est dicere futura con-
tingentia videri ꝛ, detriata eorum veritate, qua de suia
postea dicturi sumus.

Cogitari poet futura contingentia suis ꝛ, cais coniectu-
raliter cognosci a deo, sed ista cognio deo digna o est
quare dum s^tus^ Tho sic postea q scripsit, unde quicumq;
cognoscit effectum contingentem ꝛ, sua caa tum, o sit de eo nisi
coniecturale cognitione addit, deus a cognoscit oia contingtia
o solum pro ut sunt ꝛ suis cais, sed etiam pro ut unum.
quodq; eorum, e actu ꝛ, seipso, o vult contingentia ab
eo cognosci ut solum sunt suis ꝛ, causis (nisi forte
secdm quod poibilia sunt, quod tn ibi spectari o videtur)
quae cognio nimium imperfecta foret, sed tum ꝛ, seipsis,
ut istorum verborum o solum pro ut sunt ꝛ suis causis,
sit sic sensus, o pro ut sunt solum ꝛ suis causis, sicq;
o duplicem, sed unum tum cognoscendi modum deo
assignet.

Dicit idem s^tus^ Tho. i contra gentes cap. 67° dicit deum
o minus certo cognoscere futurum contingens ꝛ, eius caa ctingti
completa, si o impediatur, q futura nria ꝛ, cais nriis. go.

Disgno aut. futurum contingens secdm quid qle est, quod pendet
a concursu multarum causarum, quarum coniunctio pt impediri
ut pluvia, quio opponit futuro nrio prorsus nrio, quod pendet

Caa vel pluribus quarum coniunctio impediri o pt vt
Eclypsis lunae, c. futurum stingens spliciter qle e quod ab huma
libertate pendet, n. ita ferrariensis 7. cit. cap. 57.

Dic 2° deus comprehendit voltate, go certo videt 7. ea
oes eius effectus, ac proinde et futura contingentia, disquo cons.
vt sunt poibilia, esto, vt acta existunt, n. na eo mo videt quo
sunt 7. ea detriata: at o sunt 7. ea detriata, nisi ad summum
vt poibilia, eu vt existia actus o continentur 7. ea, imo
nec connexione habeant cu ea detriate, alias angelus
comprehensa hois voltate oes eius actus liberos etiam futuros
cognosceret, sicq; nosset cogitaoes cordium et quidquisque
7. posterum acturus e, quod falsissimum e.

Instas o mo cognio dei comprehensio e, sed et super-
eminens comprehensio. quid eu pt ne so plus ponere 7. caa,
q 7. ipsa sit. et si vel voltas sola vel ea quae cu ea con-
iuncta sunt, tq praerequisita ad agendum o sunt nriam con-
nexione cu effectibus futuris, cu 7. iis videbuntur ce-
rtissime futura contingentia. na et contingit voltate
operari vbi ad alterutrum aqliter indetriata est, v. g. dum
manum movet, imo et operatur aliqdo contra maiore
inclinaoe gratiae. et contingit vt duorum aqliter dispositorum
operetur vnus, o operante altero vt patet de angelis.

4ª cluo deus certo videt futura contingentia cum in-
detriata eorum veritate cu 7. sua essia tq spee intelligibili

tum in suo decreto.

Prima pars est Scoti in 1.um dist. 39.a et fauet S.tus Tho. sic in corpore ubi dicit deum cognoscere futura contingentia prout unumquodque illorum est actu in seipso sed quia deo praesens est, quia ut loquitur ad 3.um dei intelligere est in aeternitate super tempus. ubi et deum comparat illi qui ex aliqua altitudine totam viam intuetur qui simul videt omnes transeuntes per viam.

Probatur quia ut deus sic cognoscat futura contingentia, satis est quod modus ille sit possibilis, nam aliunde nihil habet indignum deo sed modus ille possibilis est, ad eum enim sufficit ut deus sit infinite cognoscitiuus et futura contingentia sua habeant veritatem per se cognoscibilem, utrumque autem verissimum est, prius quidem ut patet, posterius vero, quia unumquodque eo ipso quod est et eo modo quo est, sine praesens sine praeteritum sine futurum suam veritatem habet, eamque cognoscibilem per se;

Nec dicas praeter veritatem rei medium requiri, per quod attingatur; nam gratis id falsum est, si medium quaeritur ab ipsa rei veritate distinctum. Omne enim deus essentiam suam sine medio cognoscit. Omne et angelus seipsum, et angelum sibi localiter praesentem, omne et nos absque medio enuntiabilia omnia, puta 1.a propria cognoscimus. Unde et colligitur, quia quidquid perfectionis est in creatura, deo denegandum non est, futurorum in seipsis cognitione ei tribuenda esse.

Obiicitur S.tus Tho. hac quae a. 5.o ubi habet alia a deus a se, videt, non in seipsis, sed in seipso: ergo.

Distinguo ant. non in seipsis, quasi vel species effundat ex se

vel justas speciei moveant ac detrient, et ibi ij sic scribit
ij seipso quod cognoscitur aliquid cognoscere per speciem propriam
adaequatam ipsi cognoscibili, sicut cum oculus videt hominem per
speciem hominis secus, n. at nec species effundunt ex se futura
contingentia quae recipi debeat in deo. neq; necesse est recipere
ea sese justas speciei habere ad movendum ac detriandum deum.
Imo concipi potest, cum sint cognoscibilia, deum ea sibi re-
praesentare, et quodammodo arripere ad se per infinitam vim
cognoscendi qua pollet, ut respectu divinae cognitionis, omnia
motivi, qua triatini ipsum obiecti ratione habeant.

Obiicitur 2°, si veritas ipsa futurorum contingentium est
ratio ea cognoscendi, cognitio dei habebit fundamentum
contingens. sed hoc officeret certitudini divinae scientiae. go.

nego sequelam mai. na ut omnis contingens satis est quod
posito quod sint, omnino possint cognosci. omnino est necesse ut nrio sint
at posito quod sint, fieri omnino potest quin cognoscantur, attingantur
in veritate propria; dicantur ne eam obrem dare speciem essentiae
divinae nec ne parum refert. na si qua ei dant speciem,
ea nihil addit scientiae divinae, sicut decretum divinae voluntatis
nihil superaddit. aliter dicendum esset de scientia rerum
possibilium in seipsis, quae videntur admitti posse in deo praeterea
qua eas in sua essentia tq in causa attingit. Illa ij poneret
aliquid reale in deo, sicut in dei potentia reale est aliquid,
quod ad haec et illa possibilia extendi queat. malunt a
aliqui negare, quod futura ~~dent~~ dent speciem cognitioni divinae

quia eorum cognitio est ipsa dei cognitio qua sua essentia attingit
imo est ipsa dei essentia quae sua tota a seipsa speciem habet.

obiicitur 3° si futurorum veritas potest esse ratio ea cognoscendi, poterit quoque eorum bonitas esse ratio ea amandi. sed hoc falsum est; deus enim res omnes amat propter seipsum. ergo.

nego minorem et deus creaturas intellectuales amat amore amicitiae, et proinde quodammodo propter ipsas, quae omnia deus per actum superiorem refert ad seipsum, propter suam bonitatem summe dilectam. sed de eo adhuc q. 19 a. 2°

2a pars ostenditur ut essentia divina tamquam species intelligibilis sit ratio cognoscendi futura contingentia satis est quod speciei intelligibilis ratio in ea reperiatur. nam si hoc ponatur, neque deerit intellectus divinus perfectissimus qui intelligat neque obiectum quod intelligatur et cognitionem trahet. sed in essentia divina reperitur ratio speciei intelligibilis. nam cur illi denegaretur vis repraesentativa in ratione intelligibilis speciei. quod enim ipsa per se est species expressa quidni et impressa species. et hic quidem modus placet suari opusculo 2° lib. 1° cap. 8° et in eius confirmatione adducitur s. Tho. huius q. 15 a. 11° ubi dicit deum cognoscere alia a se per suam essentiam, vel in quantum est similitudo rerum &c. quo de loco iam supra diximus.

dices essentia divina per se indifferens est ad repraesentandas has et illas creaturas existentes, sicut omnipotentia indifferens est ad has aut illas producendas. ergo non potest habere rationem speciei intelligibilis.

disgnuo aut. quod pertinet hae et illae creaturae poni et non poni, e. posita rerum existentia, n. nam ea posita detrahata est

ad eas repstandas ut ratione expressa speci sic ratione
illigibilis. differt a ab oipoa quod haec consideretur ut
antecedens res existentes, et proinde eas o repstat ut sic,
illa ut consequens, et proinde eas repstat.

3a pars de decreto pbr. decretum illud est, quo deus
decernit actu concurrere cum caa libera ad suum actum, in
hypothesi quod praeviderit eam acturam si concursum suum
decernat. sed in illo decreto, videt deus certo et infallibiliter
futura contingtia; eo ipso posito de futuris contingentibus
verum est dicere, erunt, cum eo posito id dici o pit ut
hoc illigatur.

Nota dei decretum aut est de re ponenda a deo solo
qlis est mundi ratio, vel de re ponenda sl a caa 2a libera.
sic o agitur de priore decreto, in quo deus pt cognoscere
futura nria, sive ab una causa nria pendeant, sive
a plurium caarum concursu, quem caa 2a libera nec
ponere pit nec impedire. agr de 2o.

Nota 2o decretum de re ponenda sl cum caa libera
vel o exigit praevisione operaois caae 2ae liberae, licet
efficax sit, et hoc decretum dr praedefinitio seu praede
triao, vel eamd. praevisione exigit, poent videri futura
contingtia in priore decreto si daretur ne eet dei vo-
litio efficax, qua o poet consequi effectus, o est tn illud
decretum in quo volumus a deo videri futura ctingtia.
cum qa peccata o praedefinivit deus, et tn sunt e futuris
contingtibus. cum qa decretum illud praedefiniens tam

certo rem poneret q certa e praescia dei cum oīs certi
tudo praescia fundaretur ꝛ ista praedefinitione illud
vo ō videretur fieri poe, quin necessitaretur voltas. deberet
ꝯ deus per illud ō ee paratus permittere oppositum, et sic
vel solius ipsius decreti vi, vel aliquo ꝛ voltate im-
misso effectus poneretur. Itaq; e decretum, quod exigit
praevisione operaōis caa 2ae liberae.

Nota 3o posterius hoc decretum vel antecedere praevi
sione illa vel subsequi. prioris gris e decretum sal-
vandi oēs hoēs, quodqde exigit Cseqter vitam piam
et obedientiam mandatis praestitam, ut suum effectum sequatur.
eod. mo se ht decretum concurrendi cum creaturis liberis,
sive ꝛ gre, sive ꝛ parli considerati. quod effectum suum ō ht,
nisi ꝛ hypothesi, quod creaturae liberae sese determinatae
sint ad operandum. posterioris gris e decretum, quo praevisis
meritis, ac perseveraa ꝛ fine decernit deus aeterna gloria,
ite quo praevisa per scientia conditionata operaōe caae
liberae si concursum illi decernat reipsa eidem concursum illum
decernit. Si

Gio ō sufficeret decretum antecedens praevisione oper
aōis caae 2ae, qm illo posito ōdum adhuc res certo futura e:
sicut nec posita volitione salvandi oēs hoēs certo futura
est, oīum hoīum salus. sufficit decretum posterius si detur.
nam eo posito res futura est certissime, nec ante futura
est q illud sit ponendum, futura inquam, absolute, licet

Conditionate futura sit neq; solum ylla posito boni actus futuri sunt sed etiam mali. na si peccatum commissionis fuerit futurum est decreto concursu ad actum, qui ut sic et nunc eliciendus est annexa est malitia. si omissionis futurum est, decreta eius permissione eo nempe praeviso per scientiam conditionatam, quod si deus permittat omissio secutura sit.

Cur a decretum istud o daretur? an quod supponit scientiam conditionatam, quae nulla existat? sed ylla sequti sectione probat. an quod necessitate imprimeret? sed o datur, nisi praevisa sub conditione operatione causae 2ae liberae, quo differt a decreto praedefiniente seu praedetriante et sic o necessitat ymo se eidem causae ut exigit accommodat, na et si efficax est et absolutum, o tn spliciter tale est, sed tali conditione posita, ad quod inutile? at videtur utilissimum. na sapientia dei admodum coeit, ut o solum decernat concursum suum vage et confuse sub hac conditione, si forte causa 2a operari voluerit, cum possit velle et o velle operari, sed etiam detriate, ut nempe, quin eo sibi concesso operatura est, reipsa decernatur. na et pater sapiens sic ageret cum filio, quem politioribus litteris imbutum vellet decerneret ergo 1o ylli magistrum idoneum assignare, si quem affectum haberet in litteras, mox tentaret quis na foret filii in litteras affectus, ac tandem considerata prospectaq; eius ppensione ei magistrum decerneret.

Dicis decretum nihil plus facit ad cognoscenda futura,

q dei voltas entitative considerata, cum ei nihil supaddat
at dei voltas entitative considerata ō faceret ad cognoscenda
futura contingentia. ergo

Disgno mai. q voltas ut dicens ordine ad creaturas actu
extituras, c. secus, n. nihil qdem supaddit voltati per modum
actus, quo decernat easd. creaturas. nam ipsa tota actus est.
affin ut sit et vocetur decretum exigit ex vi sua poni fu-
turitione creaturarum. addat ne vo decretum relatione rationis
nec ne, nihil refert. eadem re dicemus q. 19a. satis e
quod videatur a deo, et videri ō pit quin res futurae
videantur. at nemo negabit sum a deo decretum cognosci,
cum et nos voltatis nrae decreta cognoscamus. so vo
cognito patet cognosci creaturas futuras cum ad eas ordine
dicat, et eo mo dicat, quo decreta voltatis nrae, ad ea,
quae decernimus, facienda, quae et cognoscimus nris in-
decretis.

Instas voltas ut dicens ordine ad creaturas actu
extituras, involuit intrinsece easd. creaturas. sed in ea
ut sic, ō videntur creaturae. eet in eas videri in seipsis.
ergo.

nego mai. nam aliud est ordine dicere aliud involuere
intrinsece. visus ordine dicit ad visibile illud intrinsece
ō involuit quod involuit tq sui parte involuit, quod
ordine dicit ō ipse. neq; vo magis nrium e, ut dei
decretum involuat effectum sum qua actus nrae voltatis
sum involuat neq; ō deus magis per aliquid externum

Constituitur decernens, qua nos ipsi cum hoc solum nos
inter et deum intersit quod per actum super additum
decernentes fiamus, deus per suam voluntatem, quae, ut dixi
tota actus est, et tum ex ratione actus patet, quantum pateret
si infinities plura decerneret, sed posita naturarum futu-
ritione decernens fiat, quod aeque intelligitur, ut dicta essentia
concipi habere rationem speciei intelligibilis, quis obstat quae
repugnat intrinsece non includat.

Caeterum cum triplici modo volumus deum videre futura
contingentia, 1° ex detrimenta eorum veritate. 2° ex sua essentia
tamquam specie intelligibili, 3° ex suo decreto 3us sic modus omnium
1us est, cum habeat rationem causae respectu futurorum contin-
gentium, et sic prius causam videri, et proinde effectum ex
causa si cognitio perfecta sit, quam effectum ipsum sive per se sive
per ~~speciem~~ speciem intelligibilem sui.

Sectio 3a utrum deus cognoscat
futura contingentia conditionata?

Cum futura contingentia vel absoluta sint, quae conside-
rantur ut aliquando existant libere vel conditionata quae
non considerantur ut existent aliquando, licet cognoscantur
ut extitura hac aut illa conditione posita, sect. praedicti de
prioribus disseruimus sic de posterioribus disserendum,
sive numquam ponendae sint conditiones quibus positis existerent
sive ponendae sint.

Neque tamen agimus de iis ex quibus conditio posita

absolute transit predicatum qualis est mundi alterius creatio
si deus creare voluisset, nam illa certo cognosci a deo nulli
dubium est. quam certo cognosci, nisi homine adiuvet, vanos
eius conatus futuros iuxta illud psal. 106 nisi dominus aedi
ficaverit domum in vanum laboraverunt qui aedificant eam.
agimus de iis in quibus conditio posita per se predicatum nostro o
inferat, qualis est futura tyriorum et sidoniorum conversio si
Christus apud eos virtutes fecisset. sic enim suppono nullam aliam
cognitionem nostram ex quo ista conversio secutura fuisset. Vit.

Unica ratio deus cognoscit certo et infallibiliter futura
contingentia est magistri lib. 2° dist. 23ª initio, ubi supponit
deum praescisse decipiendum adamum si eum tentari permit
teret, S.ti Thom. 2ª 2ae q. 61ª a. 1° ad 2um; S.ti Bonaventurae
cit. dist. in expositione litterae ubi idem supponunt, et valde
communis contra omnes quorum alii negant ista conditionata vi
deri a deo, alii volunt cognosci, sed coniecturaliter solum.

Probatur 1° ex scriptura pluribus locis.

primus est 1i regum 23° ubi david deum interrogat,
Domine deus israel audivit famam servus tuus quod disponat
saul ~~de ira~~ venire in seilam ut evertat urbem propter
me, si tradent me viri seilae in manus eius? et ait dominus:
descendet. dixitque david: si tradent me viri seilae, et viros,
qui mecum sunt in manus saulis? et dixit dominus, tradent.
ubi david interrogat de praesenti solum saulis et

Seilanorum effectu sed de eventu futuro, si tradent me. Eventus ille erat tunc conditionate futurus, neq; impositus est et Rondet deus, tradent, quod Rondet ō ex coniectura tunc sed ex certa et infallibili praescia. na et ex S^to Aug^o tract. 37° 7. Joanne, divinitas ō opinatur. S^tus Hieron. 7 locis Hebraicis circa citatum locum si tradent me &c. et ait dnus descendet &c. ac si diceret, i, si hic steteris descendet, et quod ait si tradent me viri Seilae, et dnus ait, tradent: iste est sensus si descenderit Saul et sic te immenerit, tradent. ubi locum explicat ō de affectu descendendi et tradendi ut Rabanus a glossa relatus, sed de ipso descensu et traditione. qui ut optimus fuit supra interpres et Hebraicae linguae peritissimus, sic merito audiendus est. esto paraphrasis Chaldaica legat, Cogitavit tradere. na ex ea firmum argumentum nisi forte ad convincendos Judaeos, apud quos est magnae authoritatis dicto pt, ut monet Bellarminus lib. 2° de verbo dei cap. 5°

2° Sapiae 4° raptus est (vir justus) ne malitia mutaret intellectum eius aut ne fictio deciperet aam illius. qui locus ostendit justum ex singulari beneficio dei efferri immatura morte, q^a deus praevidet eius mutationem ac deceptionem, si di diutius viveret illa mutatio et deceptio ō est futurum absolutum sed conditionatum tunc. quem ad locum respiciens S^tus Aug^us lib. de corrept. et gratia c. 8°

dicit econtra deum permittere aliquos vivere qui nisi vixissent diu, mutati in peius ō fuissent. Rondeant ī, si pūt, cur illos deus, cum fideliter et pie vivebant ō tunc de vita huius periculis rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum. Utrum hoc in potestate ō habuit, an eorum mala futura nescivit? nempe nihil horum nisi perversissime et insanissime dr̄. Ubi agit quidem de mutatione futura absolute, sed quae tn̄ in priori praescita fuerat sub conditione, si diu victuri erant. quae scientia est conditionatorum. non supponit s. emg. potuisse ō ee mutaōem, quod tn̄ falso supponeret si dei scientia fuisset futurorum absolute, ut sic, cum illa scientia sit eorum, quae ō pūt ō ee.

neq; praevisione illa mutaōis et deceptionis in iusto qui raptus est, excludit s. emg. lib. de praedestinaōe sanctorum cap. 14° Ubi haec est ī, tota caa, cur dictum est, a quocq; dictum sit, raptus est, ne malitia mutaret intellectum illius, dictum est ī secdm̄ pericula vitae huius, ō secdm̄ praescientiam, qui hoc, quod futurum erat, ō quod futurum ō erat, idest quod ei mortem immaturam fuerat largiturus ut tentaōnum subtraheretur incerto, ō quod peccaturus eet, qui mansurus in tentaōe ō eet; non s. emg. praescientiam quam lib. ō excludit, sed eam, ex qua iudicarentur hoēs, quid opera ponenda ō eent. Illa ī erat qua pelagiani admittebant ut probarent hoēs ad graam vocari propter merita

praevisa. ut si illis opponeretur parvulum unum etiam
infantis moriturum prae alio vocari ad baptismum, et proinde
sine ullis meritis Rondebant eum vocari ob merita quae
facturus erat si vixisset ut de iis refert lib. de praedestinatione
sanctorum c. 12°, et in epistola S.ti prosperi, quae ad Rumidem lib.
praefixa est praescientia ista excludit sed eius sic verbis
dictum est, scilicet primo vitae huius ob scilicet praescientiam,
qui hoc praescivit quod futurum erat ob quod futurum erat,
sc. ex quo praemium aut poena retribueret. aliud solum
hoc sensu vult praescitum, sc. tamquam absolute futurum
ex quo solo iudicium faciendum fuit, quod ei mortem fuerat
immaturam largiturus, puta in statu gratiae, ut tentationum
subtraheretur incerto.

3.us est matt. 11° et lucae 12°, ubi Christus vae tibi
Corozaim vae tibi bethsaida quia si in tyro et sidone factae
essent virtutes, quae factae sunt in vobis, olim in cilicio
et cinere poenitentiam egissent. verumtamen dico vobis, tyro
et sydoni remissius erit in die iudicii quam vobis et tu
capharnaum, numquid usque in caelum exaltaberis, usque in
infernum descendes, quia si in sodomis factae fuissent virtutes
quae factae sunt in te forte mansissent usque in hanc diem
ibi agitur de conversione tyriorum et sidoniorum, necnon
et sodomitarum quae est futurum conditionatum. et de con-
versione qua dicit Christus futura fuisse, ac proinde qua

præsciebat. et qua præsciebat etiam ut homo quanto magis
ut deus? nam et S. Aug. lib. de dono perseverantiæ c. 9°
illa præscientia agnoscit, numquid puniens dicere etiam
tyrios et sidonios talibus apud se virtutibus factis credere
noluisse aut credituros non fuisse si fierent? cum eis ipse dominus
attestetur, quod acturi essent magnæ humilitatis pœnitentiam, si
in eis facta essent divinarum illa signa virtutum. quomodo vero
attestatus esset si tyriorum et sidoniorum conversione vel
nullo modo, vel etiam non certo præscivisset. et sane S.
Aug. ibidem ex eo probat contra semipelagianos nec præ
mium nec pœnam decernendam esse secundum prævisionem, quod non
probasset, si egisset tantum de incerta præscientia, cum semi
pelagiani agerent de certa præscientia, dixissentque se non
comiinci a S.to Aug.o qui de notitia solum incerta et con
iecturali probaret.

neque sic dici potest dictum illud Xri Sgrare solum duritie
et obstinatione Judæorum, non ipse conversione futura ty
riorum et sidoniorum, sicut 2i Machab. 4°. dum scribitur,
miseros a homines qui etiam si apud Scythas causam dixissent
innocentes judicarentur, hos morte damnavit antiochus,
id dictum est ad exaggerandam crudelitatem antiochi, non ad
sgrandam Scytharum clementiam. nam S. Aug. cit. cap. 9° lib. de
dono perseverantiæ supponit præscientiam, ipse, inquit, dominus attestatur,
quod facturi essent magnæ humilitatis pœnitentiam, et fanet

verborum sensus, a quo sine causa discedendum non est, esto vero
ille machabeorum locus secundum exaggeratione accipiendus sit
ob scytharum duritiam quae flecti non potest, praesertim nullo
magnae authoritatis interprete id explicante de praevisa
scytharum clementia, de quibus hoc aliter dictum videri non potest, quod
si quis diceret, ipsae cautes duritiam suam deposuissent
ne dicam potest istum quoque locum de praevisa scytharum
clementia explicari.

Alia loca non desunt ut quod habetur 3i reg. 11, dixit
dominus filiis Israel, non ingrediemini ad eas, neque de illis
egredientur, ad vos certissime enim avertent corda vestra ut
sequamini deos eorum, quod 4i regum 13o si percussisses
(terram) quinquies, id est eliseus ex scientia prophetica ad
Joas aut sexties percussisses syriam usque ad consummationem,
nunc a tribus vicibus percuties eam; quod matth. 24o
nisi breviati fuissent dies illi non fieret salva omnis caro
sed propter electos breviabuntur: et lucae 16o si moysen et
prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit
credent.

Probatur 2o ex patribus sancto nysseno lib. de iis qui praemature
abripiuntur, ubi, verisimile est, id est, eum qui id, quod futurum
est aeque ac praeteritum cognovit, progressum vitae infantis
ad perfectionem prohibere, ne quod in praescientia malum
animadversum est in eo, qui ita victurus fuisset, perficiatur,

atq; ei qui ea voltate arbitrioq; viturus fuisset, vitii nequitiaeq; maa vita fiat; S^to Aug^o epla 49^a q^e 2^a, ubi st tunc voluisse hoibus apparere Xrus, et apud eos praedicari doctrinam suam, quando sciebat, et ubi sciebat ee, qui ipsum fuerant credituri: quae rao occasionis adventus Xri sit ne vera o disputo, certe ostendit S^tus Aug^us admittere conditionatorum praescientiam, eamd. praescientiam agnoscit lib. 11^i de civit. dei, c. 6° et cap. 17° lib. 2^i de nuptiis et concupiscia c. 16° lib. 5^i contra Julianum cap. 8°, ne repetam citatum cap. 8um lib. de corrept. et gra; S^to Damasceno, dialogo tra manichaeos, ubi quaerens eorum noie, cur deus, cum diabolum malum fore praenosset, eum creavit, respondet his verbis, eximia quaed. et singularis bonitas ipsa, caa fuit. ubi admittit illam praescientiam, alios omitto.

pb^a 3° raoe.

1° quidquid e detriate verum, scitur a deo, sed futura conditionata detriate vera sunt. ergo q^a pnt de iis fieri contradictoriae ppoes, quarum oportet alteram ee detriate veram, alteram detriate falsam. illa vera est, quae affirmat futurum ee sub conditione quod tale est, ut petrum ee negaturum ipsis et illis circumstantiis: illa falsa, quae id negat. ergo q^a ppoo absoluta de futuro conditionato est vera, v.g. petrus positus ipsi tali occaoe peccavit, go et ppoo illa conditionalis est

vera si petrus poneretur in tali occasione peccaret, ita
sicut conditione posita sc. tali occasione, connexum est
peccatum cum petro, ita connexum est hypothetice cum
eo sub conditione, sc. talis occasionis, abstrahente ab eius existentia.
Imo prius hoc verum est, si petrus esset in his circumstantiis
peccaret, quod istud, petrus in his circumstantiis positis peccabit.

2° videtur id postulare dei providentia ut praesciat,
quid sit his in circumstantiis futurum, quid o. quo suaviter
et infallibiliter perducat creaturam intellectualem ad suum
finem. ea sqde supposita scientia illigi, quomodo deus
per auxilia congrua ea perducat ad consensum ac
beatitudinem: qua o posita recurrendum est ad praede-
terminationem physicam, aut ad praemotionem moralem ha-
bentem ex entitate auxiliorum concurrentium ut infalli-
biliter consensum attraheret, quarum utramque nrium
esse negavimus tractatu de gratia, ubi de efficacia gratiae
ne dicam praemotione morale sine aliqua conditio-
natorum scientia vix invehi potest. est enim ea quae supponit
concursum harum circumstantiarum et huius gratiae cum
tali voluntate, quibus positis ponendus sit effectus infalli-
biliter. vix a pri illigi quomodo haec gratia talesque cir-
cumstantiae tali voluntati apponantur ad ponendum certum
effectum, nisi quid his circumstantiis positis hacque gratia
voluntas actura sit illigatur, antequam actu talis circumstantiae
aut certe talis gratia determinatur, cum ead. voluntas

in aliis circumstantiis et in alia gratia actura esset.
3° Consentaneum videtur eorum obiectorum certa et infallibile notitia attribuere deo quorum nos coniecturale saltem notitiam habemus. dicitur in scientia dei ibi fallax esse, ubi nostra decipi potest. at futurorum contingentium coniecturale saltem notitiam habemus. ita dicimus Judam futurum esse fuisse furem si loculos esset habuisset, adamum in paradiso peccaturum esse fuisse si a serpente tentatus esset, petrum esse fuisse Christum negaturum si esset ingressus pontificis atrium.

obiectionum Solutio

obiicitur 1° scriptura quae indicat scientiam futurorum conditionatorum in deo tum coniecturale esse quoniam ubi fit eius mentio adhibetur particula forte, matth. 11° si in sodomis factae fuissent virtutes quae factae sunt in te, forte mansissent usque in hanc diem; et Joan. 4° si scires donum dei, tu forsitan petiisses ab eo. ergo cum nulla dei scientia coniecturalis sit, nulla datur vera conditionatorum scientia.

R°. 1° istis locis, ubi legitur, forte et forsitan, graecus textus habet particulam, an, quae non est dubitationis nota cum significet, posse, sic que forte mansissent idem sit ac potuissent manere quod de re certissima dici potest; 2° particulae, forte, et forsitan usurpantur non ad significandam dubitationem dei, sed ad ostendendam eventus contingentiam et arbitrii

libertate, ut habet S. Hieron. in cap. 26 Hieremiae ubi dicens
ibi, loquitur ambigentis affectu, ut liberum hominis monstret arbi-
trium, ob quam ille ventura cognoscit, necesse est nos
facere quod ille praescivit. nam applicantur etiam eadem
parla ad res certissime cognitas ut Joan. 5° si crederetis
moysi forsitan et mihi; et c. 8° si me sciretis forsitan et
patrem meum sciretis; quo utroque loco ob est dubia consequentia
cum id, quod Joan. 8° addita parla forsitan, Joan. 14°
absolute pronuntiet ac certissime, si cognovissetis me
et patrem meum utique cognovissetis.

Obiicitur 2° patrum authoritas ac praesertim sancti Augustini
epistola 105a ad Sixtum lib. de praedestinatione sanctorum cap. 14°
et 17° lib. de anima et eius origine cap. 12°, et sancti Prosperi
cit. epistola quae praefixa est libro de praedestinatione sanctorum.

Respondeo praescientiam negari a patribus vel absolute, vel
contra pelagianos. Si prius eam negant, quia eo distinguunt
praescientiam a scientia, quod haec sit quaelibet rei, sive
extiturae, sive ob extiturae cognitio, illa ob sit quaevis
cognitio, sed importet antecessionem rei de facto extiturae.
nam ex sancto Greg. lib. 20i moralium cap. 23°, praescire
dicitur, qui unamquamque rem antequam eveniat, videt, et id
quod futurum est prius quam praesens fiat praevidet. si
posterius, excludunt solum errorem duplicem. alterum
quo volebant ex praescientia initii fidei per naturae vires
actu eliciti hominem eligi. alterum, quo volebant, ex eorum

conditionatorum praescientia quae tamen nunquam extitura erant
iudicandos homines. Sanctus Aug. et Sanctus Prosper loquuntur praesertim
contra Pelagianos, et interdum quidem de priori errore, ut Sanctus
Aug. cit. epistola 105a, ubi ait deum, credentibus non solum
praenoscere voluntatem illorum sicut, non credentibus, sed et
praeterea opus suum, quod et inspiravit et adiuvit eumdem
errorem damnat capite 17o libri de praedestinatione sanctorum, nam
et eum iudicat cap. 19o ubi sic inducit semipelagianos
loquentes, nos a divinis nostris deum nos praesciisse nisi
fide qua credere incipimus, et ideo nos elegisse ante mundi
constitutionem. Hanc a fide naturale admittebant, ut patet ex cap.
3o cit. libri ubi Sanctus Aug. fatetur seipsum aliquando in illo errore
fuisse. Interdum etiam de posteriore errore, ut cit. cap. 14o
de praedestinatione sanctorum, de quo ita supra diximus, et cit. cap. 12o
lib. de anima et eius origine, ubi, si puniuntur peccata
praevisa quae tamen nunquam committenda sunt, negat ullum
beneficium illi collatum, qui raptus est ne malitia mutaret
intellectum eius; et sic concludit, ipsa exinanitur praescientia omnino,
si, quod praescitur non erit, quomodo igitur dicitur praesciri futurum,
quod non est futurum, quomodo ergo puniuntur peccata, quae
nulla sunt ante carnem, nec morte praeveniente post
carnem? quam ad rem lib. de praedestinatione sanctorum c. 13o hominum
est futura quae non sunt futura, procul dubio nulla sunt merita.
Eodem modo Sanctus Prosper explicandus est,
obiicitur 3o Sanctus Thomas q. 14 a. 9o et 7o in dist. 38a

a. 4° et 7, 3ª dist. 14ª. et q. 8ª de veritate a. 8°.
ubi duplice solum scientia distinguit altera simplicis
intelligentiae qua naturale altera visionis qua libera vocat.
ergo nulla agnoscit conditionatorum scientia.

Distinguo cons. ergo agnoscit scientia conditionatorum
distincta a scientia simplicis intelligentiae, et quae sit velut eius
part. n. qua de re sup. ubi de divisione scientiae dei.
nam loco cit. a nobis 7, nostra tuae scientia illam
agnoscit. addi pt. 3ª parte q. 1ª a. 5° ad 2ᵐ, ubi approbat
quod ait s. Aug. lib. de praedestinatione sanctorum cap. 9°
dictum Xri matt. 11° si cum tyro &c. fuisse attestationem
divinam poenitentiae tyriorum et sidoniorum, quae tamen nisi sub
conditione futura ergo fuit. et vero ~~[illegible]~~ e Somistarum
ergo pauci ut alvares Cumel et alii dum aiunt aliquem
tantum conditionate tantum futura videri adeo, volunt
eorum cognitione ad scientiam simplicis intelligentiae referri debere.

Obiicitur postremo ratio multiplex. 1° futura con-
ditionate ergo habent detrimentum vel 7, se, vel 7, causa,
vel 7, decreto: ergo ergo cognoscuntur. 2° deus ante omne
decretum suae voluntatis non scit quot homines vel angelos
creaturus esset si mundum alterum crearet. ergo neque ante
suum decretum cognoscit quot et quales actus homo produc-
turus esset, si constituebatur 7, talibus circumstantiis. 3°
illa posita scientia infallibilis coniunctio consensus
cum praedefinitione refundenda est 7, aliquid naturale

puta vel constellaõe cælestis vel complexione indi
viduale. &c.

Rº ad 5ᵐ.

ad 1ᵐ illa futura ō sunt de triaõe absolute, c.
sub conditione, n. quod sufficit ad cognitione veram.
nam ut vera ē ppoõ de futuro absoluto qᵃ de triaõe
habiturum est, quis eam in præsenti ō habeat, ita et
vera ē cognitio futuri conditionati, qᵃ licet ō habeat
de triaõe absolute, eam tn̄ sᵗ sub conditione.

ad 2ᵐ disquo aut. ō scit ante oē suum decretum,
saltē sub conditione ponendum, c. ponendum absolute, n.
ō scit priore mō, qm̄ supponit illa scientia obtum
ēē futurum sub conditione. at obtum illud includit
decretum, quo deus in tali suppoõe vellet ~~tot~~ creare
angelos tot hoēs. si posteriore mō, qm̄ necesse ō ē ut
decretum dei actu ponendum sit, sicut neq; ut futurum
sit actu extiturum, ut vera sit cognitio futuri con
ditionati sufficit ut deus decreturus eēt, et se decre
turum cognoscat. sed et negari pt̄ csqᵃ. nam videri
ō poēt, quot forent angeli, qm̄ angelos pondere
pendet a solo dei decreto, et proinde sine eo cognosci ō
poēt quot angeli futuri eēnt. at hoīs actus sub con
ditione futuri penderent etiam ab eius libertate, et
proinde qtenus a libertate penderent poēnt ante
decretum etiam sub conditione positum cognosci, ut sic

deus se se habere poet, si decernere hoi meum cursum ~~quid eet acturus~~ ex illis, circumstais eet acturus hoc et illud, meum itaq; cursum decernere si ponerentur illa circstaa.

ad 3um illa posita scientia reducenda e infallibilis connexio consensus cum praedefinitione, aliquid naale disquo si actus naalis foret, esto: si supnaalis, n. neq; praeuideret deus acturum supnaaliter hoem nisi positis auxiliis supnaalibus, quam ante actu decreta auxilia supernaalia videret quid cum illis acturus eet et sic videret partim a voltate se libere detriante ptim et praecipue a graa sine operante sine cooperante illi exhibita dependere debere actum. sed de hoc plura tract. de graa ubi de graa efficaci.

Nectio 4a quomo cognoscantur a deo futura conditionata.

Duo hic explicanda sunt. alterum utrum cognoscantur ex aliquo se se antecedenter habente ad eorum conditionata futuritione, an secus. si prius oportebit ppoe de futuro conditionato nriam ee necessitate consecutionis. si posterius o requiretur illa necessitate, sed sufficiet concomitantia ipsius futuri cum eo, quod ad illud ht ratoe antecedentis, quo tn posito poet ee et o ee. alterum quid sit illud ex quo cognoscantur. sit

4a clmo futura contingentia o cognoscuntur ex aliquo se se antecedenter habente ad eorum conditionata futurioe e coior contra aluares et alios e hoistas.

pb^r q^a supponit illa cognitio dei certa esse at vi-
nullius antecedentis sit certa cognitionis. go.

minor pb^r illud antecedens vel sunt circumstantiae in quibus
futura sub conditione extitura essent, vel est decretum
voluntatis divinae praedeterminantis.

non prius nam circumstantiarum illarum nulla est con-
nexio nostra cum effectibus conditionate futuris. neque enim
maior earum connexio foret, si ponerentur quam si dum
ponuntur actu. at dum ponuntur actu non est nostra
connexio circumstantiarum istarum cum futuris. go dum
ponuntur sub conditione nostra non est earum cum futuris
conditionatis connexio. Ita posita actu miracula
(consideremus in ea ut posita) et similes circumstantiae nostra
connexione cum tyriorum ac sidoniorum conversione non
sunt, neque habuissent ut sub conditione posita.

non posterius cum quia decretum illud cum libertate
satis non cohaeret. cum quia idem decretum aeque nostrum
foret per modum antecedentis respectu peccatorum con-
ditionate futurorum ac respectu aliorum actuum. cur enim
si decretum supponerent, in quo videri deberent, peccata
non ipse?

et vero quid aliud foret in quo peccata sub conditione
futura viderentur, an decretum permittendi peccatum, et
concurrendi ad actum peccati. hoc dici non potest nam
decretum permittendi et concurrendi vel supponeret

praevisione peccati futuri si illud promitteret, et ad illum
concurrere paratus esset ibi in decretum concurrendi e
paratum esse velle ad concurrendum. vel o. si prius esset
ead. sententia quae nostra cum supponeretur peccati praevisio; si
posterius decretum permittendi diceret voluntate negandi
auxilium nostrum ad peccatum vitandum, ex quo nostro sequeretur
peccatum. quod dici o pt, sive quia durissimum est et alienum
a divina bonitate, quod deus denegaverit angelis, qui lapsi
sunt, etiam ante omne eorum peccatum, auxilium illis nostrum,
ut peccatum vitarent: sive quia posito illo decreto
negandi auxilium nostrum constare o potuit, quo gratia peccati
peccaturi essent angeli, superbiae an invidiae. quod et de
decreto negandi, o cuius lib. auxilii, sed efficacissimum,
dici dt. neq; in illo denegato videri potuit, quo gratia
peccati peccaturi essent. ut ne dicam, sicut omnibus
angelis etiam bonis contulit auxilium, o efficax, sed
sufficiens, ut videtur sentire s. Aug. lib. de corrept.
et gratia c. 11°, ita o ex denegatione efficacis auxilii
deus vidisse, essent ne peccaturi illi qui reipsa pec-
carunt, sicut neq; ex denegatione eiusdem efficacis
auxilii vidit eos peccaturos, qui o peccarunt reipsa.
go ex decreto divinae voluntatis praedestinantis videri debuisset
peccata conditionate futura. at cognita o fuerunt
ex illo decreto. nam ut repugnat divinae bonitati actu
praedeterminare ad peccatum, ita repugnat eidem bonitati

determinare eamdem praedetriaõe.

Illud a repugnat 1° ex 5° ansel. lib. de casu diaboli c. 27°, ubi dicit voluntate angeli defectoris nullam habuisse causam sui peccati praeter seipsum, et cap. 28° ubi dicit actum malum voluntatis secundum essentiam esse a deo sed ô sponte dante idem ô sponte concurrente, quia dei bonitati repugnat actum illum sponte dare, cum tamen illum sponte daret si ad eum praedetriaret. 2° ô poet colligi praedetriaõ ad actum malum ut malus est, ut fatentur ultroii qui decretum praedetrians admittunt et clarissime docet s. prosper in Responsione ad 13ª obiectionem Vincentiana ubi nihil, ibi pater, nihil filius, nihil agit spiritus sanctus nec tali negotio quicquam diae voluntatis intervenit, cuius opere scimus multos ne laberentur detentos, nullos a ut laberentur, impulsos. nec poet colligi praedetriaõ ad entitatem actus, quin esset praedetriaõ ad eum ut malus est. nam quisquis est author actus mali et ad eum detriat secundum entitatem, is quoque praedetriat ad eum ut est malus ergo et deus ad actum ut malus est praedetriaret. dico quisquis secundum entitatem praedetriat. cur in deum excipies an quod ô intendit malitiam actus? at neque hoc malitia intendit et tamen est author actus mali ut malus est. an quod malitia dicit huius ordine ad causam 2ª. quid ni et ad 1ª. si eumdem actum ponat quem causa 2ª, et

eum intendat ~~que~~ ante causam 2ª. alias et mentiri poet
deus et seipsum odisse sine ulla malitia, quam malitia
ad causam 2ª solum ordinem diceret. quo nihil absurdius
fingi pt. an quod bono fine pdetriat? at quisquis aliud
ad ~~actum~~ actum qui o pote o ee malum impellit quoq;
fine imbuat motionem suam, is commissi peccati reus
est. deum inquis, absoluit pdetriandi necessitas?
at dura est necessitas quae o nisi dimidia pte. 1ª
causam deum ee o sinit nisi ad peccandum pdetriat.

quaenam a illa necessitas, nempe inquis quam voltas
creata indriens est et opus st abunde detriari ad
exercitium actus. at qdui se se voltas ipsa detriet
et a statu indrienti se se per vim sua actiua ad actum
reducat. go dei detriao nria o erit.

2ª duo. neque in essia aut idaeis praecise ut sic, sed
vel in seipsis aut essia tq spee illigibili cognoscuntur
a deo futura libera conditionata.

prior pars ostendr qª essia et idaeae precisae ut sic
ostendunt solum effectus ut poibiles sicut a nobis
sup dictum est

posterior pbr. sicut se hnt futura absoluta ut
videantur in seipsis ob suam illigibilitatem et vim infi
nitam illigdi dei, sicut et per essiam diam, tq spem

illigibile repstaur, ita futura libera conditionata
q^a suam illigibilitate sunt, videri dnt ipse ab illectu
dio ob eius infinita perspicaciam, neq; est quinimo re-
presententur per essiam diam tq speciem illigibile ob
sua ig repstando infinitate.

neque nego videri poe in decreto conditionato est
tn hoc discrimen inter futura conditionata et futura ab
soluta quod hac suam futuritione o habeant nisi posito
absoluto decreto actu concurrendi at futura conditionata
pnt cognosci qdmo ante conditionatum concurrendi
decretum. nam cogitari pt deus sic se habere circa illud
decretum, si ponerem hanc et hanc conditione puta miracla
in tyro et sydone, et decerneren concursum meum
sequeretur sic effectus puta tyriorum et sidoniorum conversio.
et actu decerneren meum concursum ad illa conver
sione. Ubi ante illud, decerneren actu concursum meum,
quem voltatis actum poet o habere deus, quis cog-
nosceret qd posito sub condioe decreto concursus se-
cuturus eet, illigr secuturus fuisse sic effectus, si
ponerentur hae conditiones et offerretur concursus
dei. in illo vo priori ut cumq; futurum conditionatum
cognosceret et plus aliquid cognosceret q mere poibile
qm tn o eet perfecte in raoe futuri conditionati. nisi
posito actu decerneren concursum meum in illo

decreto et ratione perfecti futuri conditionati videretur

Articulus 14us utrum deus cognoscat enuntiabilia?

Unica conclusio. deus cognoscit enuntiabilia ista sunt conclusio.

1° ex supra psal. 93° dominus scit cogitationes hominum, sed enuntiabilia continentur in cogitationibus hominum. 2° ut enuntiabilia cognoscat satis est quod cognoscat subiectum et attributum propositionis et utriusque connexionem, sed hoc cognoscit deus. ergo intelligit enuntiabilia ut nos, neque per modum enuntiabilium, cognoscit eam per unam simplicissimam speciem per suam essentiam. atque ideo cognoscit componendo et dividendo, nos per distinctas species subiectum et predicatum et proinde componendo et dividendo cognoscimus

Articulus 15us utrum scientia dei sit variabilis?

1a conclusio scientia simplicis intelligentiae in se, et quoad terminum, invariabilis est.

prior pars de scientia in se probatur quia scientia dei in se est ipsa dei substantia: sed dei substantia invariabilis est ex quaestione 9a a. 1°.

posterior de eadem scientia quoad terminum est evidens. nam scientia quoad terminum variabilis non est, nisi terminus ipse variabilis sit: sed terminus simplicis intelligentiae non est

variabilis sunt in res poibiles quae o pnt o ee poibiles.

2a tmo etiam scia visionis in se est invariabilis. et quoq; invariabilis quo ad trum, tn alia quo ad aliquem trum ee potuit.

1a pars eodmo clara est, quo pars prior superioris tmoiis. nam scientia visionis aliud o e q ipsa dei subaa.

2a pbr, qm ut scientia visionis mutabilis eet quo ad trum oporteret eius trum variabile ee. at trus scientiae visionis invariabilis e vel absolute ut dia essia vel hypothetice, ut creaturae in aliqua tporis dria existentes. nam ex hypothesi quod decretae sint, o pnt o ee pro ea tporis dria, pro qua decretae sunt, qm dei decreta sunt immutabilia.

Cum dico trum invariabile ee, o nego eum aliter atq; aliter ee poe scdm se. nam motus v.g. sine dubio variabilis e, sed dico variabile o ee in raoe obti, qsi desinat ee obtum scientiae dei vel simpliciter, vel eo mo quo ab aeterno obtum fuit, eo sensu s. eso. ad 1m res creatae, i, sunt in deo invariabiliter, in seipsis variabiliter, qm sc. scdm quod repstantur in deo o pnt aliter ee nunc q antea, isto in seipsis aliter sunt hodie q heri, aliter cras futurae sint. Vidit deus ab aeterno nativitatem Xri

praeteritatem pro hoc tempore, pro isto futura et nunc eod. mo eamd. nativitatem videt.

dices quae important relaõe dei ad creaturam variantur secundum variationem existentiae creaturarum. sed deum scire hoc et illud, sc. scientia visionis, dicit relationem ad creaturas existentes. go.

disgno mai. si relaõ sequatur actione transeunte qlis est relaõ dni et creatoris, et cum ista actio temporanea sit, relaõ eam consequens variabilis est. si relaõ sequatur actione immanente, n. at scia et amor, i. s. cum ho. ad i., et huiusmodi important relaões quae consequuntur actus, qui illiguntur in deo esse et sic invariabiliter predicantur de deo.

dices 2° quidquid pt facere deus, pt scire; sed pt facere plura quam quae facit, go et plura scire.

disgno mai, si pt facere, tn absolute, tn hypothetice si absolute tunc disgno, pt scire id est potuisset scire, quae est 3a pars nrae clusionis, et pt scire rebus decretis ut decretae sunt, n.

disgno mi. deus pt facere plura absolute, et hypothetice, et supposito decreto, n. itaq; neq; alia scire pt q quae scit, neq; pt o scire quae novit actu.

3ª pars ostendit, ut varia esse potuerit quo ad tempus satis est quod tempus qui nunc est potuerit non esse et qui non est esse potuerit. sed hoc fieri potuit. nam potuit deus non decernere quae decrevit, et quae non decrevit decernere, et sic alia fuisset dei, quam nunc est, scientia visionis.

Dixi quoad aliquem tempus. nam quoad deum varia esse non potuit, nempe scientia visionis sit pro tempore sine obstaculo diuinae essentiae. at sicut nunc illa invariabilis est, sic absolute loquendo varia esse non potuit.

Articulus 16us utrum deus de rebus

Habeat scientiam speculativam?

Unica lectio. datur aliqua scientia speculativa 7. deo ex parte rei scitae, datur et speculativa de omnibus aliis rebus, quoad sciendi modum, quantum ad finem de rebus aliis sc. possibilibus datur scientia partim speculativa partim practica, ita. Sanctus Thomas. quatuor sunt partes

1ª pars evidens est, nam deus de se ipso scientiam mere speculativam sit, cum operabilis non sit, sc. per artem aut prudentiam, quia nec filius, nec spiritus sanctus producibiles sunt.

2ª probatur illa scientia secundum modum speculativa est, quae licet sit de re operabili, circa eam versatur modo speculativo, ut si Thomas. aedificator considerat domum definiendo et dividendo, et considerando universalia praedicata ipsius.

al deus circa res alias a se distas versatur mo speculativo, qn quidquid de rebus speculativis cognoscimus definiendo et dividendo hoc totum perfectius novit. go.

3a declr. cum res oes poibiles sint operabiles, st earum q plurima quas scdm nullum tpus facit. sed de iis st scientia speculativa quo ad fine q a finis speculativa e nuda contplatio. p Ealis e scientia simplicis pligia nullo addito decreto.

4a deniq; ostendr. rerum poibilium sunt plurima quas scdm aliquod tpus facit. sed de illis e scia practica quo ad fine. ubi vo contingit practicam ee quo ad fine, e quoque practica quo ad modum qn si pducit deus creaturas oportet ab eo cognosci modum quo pducantur. mala quae fiunt cadunt sub scientia practica o qd fiant a deo sed q a ea permittit, vel impedit vel ordinat sicut et cadunt aegritudines sub practicam medici scientiam.

Sic agr de rebus poibilibus na de existentibus datur scientia solum speculativa, sicut domus aedificata cognitio speculativa est. sed et peculiari mo oiis dei scientia e speculativa, qn alia oia videt in seipso, seipsum a speculative cognoscit.

Quaestio 15ª de Ydaeis.

Articulus 1us utrum in deo sint Ydeae?

Unica dico in deo sunt Ydeae. Ita sa. Eso.

1º ex scriptura Joan. 1º quod factum est in ipso vita erat, sc. quatenus per Ydeam suam existebat in mente dei, ut exponit s. Aug. tract. 1º in Joan. quod exprimit vulgare illud boetii 3i de consolatione prosa metro 9º

——— tu cuncta superno
ducis ab exemplo pulchrum pulcherrimus ipse
mundum mente gerens, similique ab imagine formans.

2º ex patribus s. Dionys. lib. de diis nominibus ubi dicit in deo praesubsistere entium omnium Ydeas. et s. Aug. lib. 83 quaestionum, q. 46ª, ubi singula, propriis sunt creata rationibus id est Ydeis, has autem rationes ubi arbitrandum est esse, nisi in ipsa mente creatoris; non enim extra se quidquam positum intuebatur, ut secundum id constitueret quod constituebat. nam hoc opinari sacrilegium est.

3º Ydea est forma quaedam intelligibilis, ad cuius similitudinem fit aliquid ex intentione agentis detriantis sibi finem. at deus talem habet formam, quam ut loquitur s. Eso. in omnibus quae non a casu gerantur, necesse est formam esse

fine gratiis cuiuscumque agens non agere propter formam
nisi in quantum similitudo formae est in ipso sive sit secundum esse
naturale ut in his quae agunt per naturam ut forma ignis
in igne generante ignem sive sit secundum esse intelligibile ut in
his quae agunt per intellectum, ut est forma et similitudo domus in
mente aedificatoris. Ergo cum mundus a deo casu
factus non sit, ut in deo esse forma in quam intendens
mundum ipsum creaverit.

Opponitur s. dionys. lib. de divinis nominibus c. 7° ubi
dicit, quod deus res non cognoscit secundum ideam. Sed vult
tamen quod res non cognoscat secundum ideam extra se
existentem, ut sentiebat plato. Ita s. Tho. ad 1.

Quaeres quid sint ideae dei?

Certum est ideas dei neque esse illas, quas plato
finxisse redditur ex s.to dionys. et s. aug.o, neque ullas
formas actuales existentes in mente dei, cum nullum sit in
deo accidens.

Difficultas est, sint ne creaturae ipsae extra deum
positae, an dei essentia, et si haec, sub qua ratione an
quatenus est causa efficiens an quatenus species intelligibilis an
quatenus conceptus formalis, an denique quatenus conceptus
obtinuit creaturae faciendae in mente dei existens.

R.o 1.o ideae dicuntur non sunt ipsae creaturae extra deum
positae, sed ut a deo conceptae.

1° ex 5° eius° sup. ubi negat deum quicq extra
sepositum intueri, quod quidem praecipue negat de ideis
platonicis attin eius doctrina extendi pt ad id oe quod
deo externum est. nam et cit. cap. 46° ideas dicit esse formas
quasdam ppales, stabiles, incommutabiles, aeternas quae
nec oriantur nec interveniant, ipsas o formatas ad quas tn
formatur quidquid ~~audire~~ oriri et interire pt, et quarum ptici
paoe fit, ut sit quidquid quoquo mo est, quod creaturis
aptari o pt.

2° ~~quia~~ si 1a rao rerum creandarum sit in deo, coenientius
videtur ut in seipsum intendens res easd. pducat deus, quam
ut intendens in aliquid extra sepositum. atq. 1a rao rerum
creandarum est in deo cum in se contineat eminenter oia,
et sit ab oibus rebus ptcipabilis. go sed hoc est ideas
dei o esse extra ipsum.

dico hoc convenientius dici. na si spectetur rao,
poet illigi, sicut deus pter alium cognoscendi modum etiam
immediate in seipsis creaturas cognoscit, sic in eas intendere,
quod etiam docent scotus et gabriel in 1m dist. 35a et durand
dist. 30a: nec nocet, quod ideae sint causae rerum, cum
et finis sit res ipsa, cuius finis est causa, sed finis ut in
intentione, et in exemoe effectus. quod si spectetur au-
thoritas, ideae o sunt extra deum positae.

dices ideae in artificibus sunt res ipsae pducendae

et fauet ꝓsus 7ⁱ mps. cap. 2°, ubi dicit sanitatem
mā fieri a sanitate ꝯ āā ꝯdest a sanitate praeconcepta;
go et ꝯ deo.

negatur a multis antecedens, quia inquiunt ideae
dnt ee, id quod effectus imitatur: at res ꝑducenda ō
imitatur seipsam. quid quod res ꝑducenda ō cognoscitur
ꝯ sgulari, cum tn ꝯ sgulari ꝑduci debeat. attn admitti
pt. nam et effectus dici pt se se imitari, imitari
inquam ꝯ exercitōe seipsum ut e ꝯ cognitōe artificis. ad
quod sufficit ut effectus ꝯ sgulari cognoscatur ꝯ con-
fuso, cum neq; si aliud pro idea ponatur q effectus
ꝑducendus, id effectum suum ꝑducendum aliter q ꝯ confuso
repstet. quod et contingit fini, qui ut e ꝯ intentione
seipsum ꝯ sgulari repstat ut e ꝯ exercitōe, sed ꝯ con-
fuso tm. itaq; concesso antecedente.

nego cq. nam ꝯ artifice res facienda e quid 1ᵘ
ꝯ quod intendat artifex. at reperitur aliquid ꝯ deo prius
creaturis ꝑducendis, sc. ipsa essia ut ꝯ se st 1ª raōe
rerum ꝑducendarum.

R° 2° ideas dei aliud nisi ee pter essiam dei. ita
s. ēso. ad 3ᵘ. et seqr ex precedenti Rōnsione. cum tn
ut loqr arlo 2° ad 1ᵘ idea ō nominet diam essiam,
ꝯ qtum e essia, sed ꝯ qtum e slitudo vel raō suiusdam
aut illius rei, explicandum e sub qua raōe sit idea.

R.° 3.° Ideas dei ō ēē essiam̄ qtenus ē caā efficiens. rāo ē q.ª caā efficiens, ē a qua ē effectus. Idea est ad cuius sl̄itudine, g.o Ideæ ō sunt essia dei, qtenus ē caā efficiens. quare Ideæ dur̄ rerū effectrices a s.to dionys. lib. de diis nōibus c. 5.° ō quod efficienter tales sint, sed quod ttm̄ explariter, neq; alio sensu ppsi caam̄ exemplare ad caam̄ efficiente reducunt.

R.° 4.° Ideas ō ēē dei essiam̄ vt ē spēes illigibilis. 1.° ex s.to ē 50. a. 2.° vbi dicit Ideam ō ēē speēm, quæ ē foā faciens illectum 7, actu. 2.° Idea vel ē foā directe cognita vel reflexe. si prius ō p.t ēē essia, vt spēes illigibilis, qm̄ vt sic directe ō cognosc.r; ō posterius. Ēn q.ª melius assignatur pro Idea id, quod prius et directe cognoscitur, si quid tale datur, q. id quod posterius et quod reflexe: at datur aliquid quod directe et prius cognoscatur vt mox videbimus. Ēn q.ª si poēt ēē aliquid quod reflexe cognosceretur, potius spēes expressa seu verbū pro Idea assignandū ēēt, qm̄ expressius repstat q. spēes illigibilis, vt alibi dicimus.

R.° 5.° Ideas ō ēē essiam̄ dei, vt est conceptus foālis seu spēes expressa. rāo ē q.ª Idea ē sl̄itudo cognita scdm̄ quam aliquid ē pducendum; et cognita supponit s.t ē 50. a. 2.° ad 2.m, vbi sapiā, i, et ars —

sg cavet ut quo deus dilligit sed idea ut qd deus illigit
ac illa similitudo cognita ō e species expressa. qq ī per
reflexione cognosci pt, tn reflexio nria ō e ad producendum
opus, ut patet explo pictoris qui ō st opus reflexione
supra cognitione imitanda, aut etiam pingenda tabella,
ut tabella pingat. addequod si nrium ō foret, ut
idea eet cognita, essia, ut species expressa, ō foret
idea, qm essia sub aliqua priori raōe imitanda eet
ut mox dicemus.

ac inquies, idea e foa. at ō pt ee alia foa pter
conceptum foale, seu speciem expressa. go.

disgno mai. e foa imperie dicta, cuius e detriore,
c foa pprie, etiam ut foa extendr ad expressione
foale, n.

Instas sti patres tribuunt verbo raōe idea et
fauet scpra Joan. 1° et Hebr. 11° go

disgno ant. e foa imperie dicta, quod verbo
tribuantur ea quae pertinent ad cognitione aut postulant
cognosci: c. qd verbum ipsum sit exemplar ut verbum e, n.

Ro 6° ideas dei ee essia ut e conceptus obtinus
et imitabilis seu participabilis a creaturis.

1° ex sto ēsoi a. 2° ubi 7. qtum 1, deus cognoscit
suam essiam ut sit imitabile a tali creatura, cognoscit
ea ut pria raōe et idea huius creaturae. neque

aliud docet in Ratione ad 2um ubi dicit deum non solum intelligere
res per suam essentiam sed etiam intelligere quod intelligat multa
per essentiam suam, et sic intelligere plures rationes plurium rerum,
quae sunt plures ideae. nam illae plures rationes non sunt plures
conceptus formales, ut non nullis videtur, sed sunt multiplex
imitabilitas et participabilitas essentiae divinae. quae duo sunt, alterum
ut ipsa cognoscatur, indicetur quod esse proprium cognoscendae
creaturae alterum ut per eam cognoscatur creatura. sub
quarum priori ratione vult esse ideam, quam vocat quidem
ideam intellectam, non quod per intellectionem aut conceptum formale
sit formaliter idea, sed quod sit talis dependenter ab
intellectu comparante essentiam ad res, vel quod dependenter
a cognitione in ratione causae exemplaris causet. sed modo
intelligendus est verbis antecedentibus ubi dicit dum artifex
intelligit formam domus, ut a se speculatam, intelligere ideam.
ibi non ponit discrimen inter formam domus ut idea est, et
eandem ut non est idea, quod priore modo includat vel
comparatione ad domum construendam, vel cognitione
a qua in causando dependeat, qua posteriore modo non
includit.

2o ratio ideae convenit essentiae divinae ut imitabilis ac
participabilis est, et convenit prius, quam ut ~~essentia~~ essentia sub
aliis rationibus consideratur. nam est forma non quidem proprie, sed

Impropriè quemvis detrahat et est forma ad cuius similitudinem fiunt creaturae et fiunt ex intentione dei tamquam agentis dianoetici, qui sibi finem detrahat. Hoc vero prius conveniat essentiae ut participabilis est, quam ut est, ~~quod~~ aut species impressa aut species expressa quam prius intelligitur essentia ut omnes perfectiones in se continet, quam eadem essentia ut sub ratione omnipotentiae vel speciei intelligibilis, vel speciei expressae consideratur.

Dices creaturae non imitantur essentiam divinam ergo essentia ut est participabilis non est illa forma in qua idea reponenda sit.

Nego ant. nam 1° sicut dici possent imitari essentiam divinam ut est species expressa, cur non ut est participabilis cum illa participabilitas sit motivum cognoscendi creaturas, et proinde sub illa ratione liceat essentiam concipere ut imitabilem. 2° ut imitentur essentiam necesse non est ut cum ea coeant univoce, satis est quod deus ea perfectissime cognita ut eminenter continet omnem perfectionem creatam, dirigi potest ad condendam omnem creaturam. quod fieri potest. Ita si quis perfecte cognosceret lucem, et sub ea ratione cognosceret, qua continet eminenter calorem, is luce uti posset tamquam idea, ad producendum calorem, si arte ad producendum calorem uteretur.

Articulus 2us utrum sint plures ideae?

Unica ratio plures sunt scilicet secundum rationem ideae, ideo. Ita. 1a e 50.

1° S. Aug. cit. q. 46ª mentione facit Idearum
in plurali numero, Ideae 1, sunt principales quaed. formae vel
rationes rerum stabiles atq; incommutabiles.

2° Ut Ideae sint plures, satis est quod essentia dei
participabilis, licet in se simplex, tamen multis Ideis aequi-
valeat, et a nobis cum aliquo fundamento multiplex con-
cipiatur. at essentia dei talis est. est simplex, ut patet,
aequipollet multis, et a nobis concipitur conceptu mul-
tiplici, sive quia unico non potest concipi, sive quia per comparatione
ad plures effectus concipitur.

Quaeres cur dicatur una dei sapientia, plures Ideae.
Respondet S. Thomas ad 2um quia sapientia et ars significantur, ut
quo deus intelligit, sed Ideae, ut quod deus intelligit. cuius
doctrinae sensus est sapientiam et artem concipi instar
habituum, non quos, sed quibus cognoscimus qui non multi-
plicantur pro multiplicatione rerum, seu obiectorum
materialium, vel actuum, qui circa ea versantur, ad
summum multiplicantur, multiplicatis obiectis formalibus,
et per actus qui versantur circa obiecta formaliter distincta.
at Ideae multiplicantur pro diversitate rerum, quae sunt
diversae materialiter. Ita eiusdem artificis ars una est,
Ideae multiplices, quod si sapientia sumeretur pro actu,
perinde multiplicaretur, sc. virtualiter, ut multipli-
cantur Ideae.

Articulus 3us utrum omnium
quae cognoscit deus sint Ideae?

Unica duo, eorum omnium et solorum quae per propriam rationem cognoscuntur, et quae produci dicuntur per se dantur ideae ut exemplaria sunt. Ita sed est ratio est quia vel istarum rerum dari dicuntur ideae, vel ideae nullae sunt.

Dixi rerum quae per propriam rationem cognoscuntur, nam malum suam ideam non habet ex sancto Thoma ad 1um, quia cognoscitur solum per rationem boni. Idem dico de negationibus privationibus et impossibilibus.

Dixi 2o quae produci dicuntur. nam sed est ideas rerum, quae sunt quidem possibiles, tamen produci non dicuntur rationes potius dicendas esse quam exemplaria, tradit. Unde ad 2um eorum, i, quae neque sunt, neque erunt, neque fuerunt, deus non habet practicam cognitionem, nisi virtute futurum, unde respectu eorum non est idea in deo, secundum quod idea significat exemplar, sed secundum quod significat rationem.

Dixi 3o produci dicuntur per se. nam quae per se produci non dicuntur propriae ideas non habent. duobus autem modis id fieri potest. 1o ut nullatenus per se sint producibiles, sic se habet genus respectu speciei, immo in sententia Eloiori, gradus omnes universales licet immutat sed est species per se produci, sic se videtur habere materia in sententia sancti Thomae ad 3um, in qua per se non existit, sic se habent accidentia, quae a subiecto non disgruntur, sunt quidem accidentia logice tantum non physice. 2o ut sint quidem per se producibiles, tamen seorsim produci non debeant. quo sensu sed est

in artifice unam ideam ponit et domus et accidentium quae ab initio comitantur domum, secus de iis quae supervenient, et si in deo ponit ideam compositi, nulla ponit materiae et formae, nulla accidentium quae simul cum subiecto producuntur. quod sic potest intelligi, sicut in angelis una ponitur species compositi et eius partium et accidentium, quod non impedit, quominus rerum, quae licet seorsim non producantur, tamen seorsim produci possunt, distinctas afferre primus ideas, ut proinde sint distinctae ideae singulorum compositorum, formarum, materiae, omnium accidentium, quae servari possunt extra subiectum, omnium accidentium, quae licet extra subiectum servari non possint, tamen peculiari actione producuntur. sed haec gravis momenti non sunt.

Quaestio 16ª 17ª et 18ª de veritate et falsitate, et de vita Dei.

Omitti solent a Theologis quae tractantur his quibus quaestiones physicae sunt. duo solum ad deum pertinent, alterum est, de quo articulo 5º quaestionis 16ª, utrum deus sit veritas, alterum, utrum deo conveniat vita, et omnia in deo vita sint de quo articulo 3ª et 4º quaestionis 18ª. sed haec facilia sunt. nam deus est veritas sine qua ipse rem omnem apprehendit ut est sine qua est res intellectui maxime confusabilis. est etiam vita in deo quia eius esse est intelligere, et omnia in eo vita sunt, quia omnia sunt in deo, ut intellecta, in deo vero sunt idem et intellectus, et

quod illigit, et ipsum illigere eius. ad alia quae sunt magis est sgitra transeundum est.

Quaestio 19ª de voluntate dei.

Articulus 1us utrum in deo sit voltas.

Unica clusio in deo est voltas. Ita sic est.

1º ex scpra Rom. 12º ut probetis quae sit voltas dei.

2º in deo est illectus. go et appetitus illectum consequens. sit in res omis appetitu ad propriam foam, et ut qdo o sit ipsam, tendat in eam, et ut qdo sit ipsam, in ea quiescat. sed appetitus illectum consequens est voltas, sicut habitudo ad bonum in rebus carentibus cognioe vocatur appetitus naalis. mitto quod deus est liberrimus, quod spiritus stus per voltate procedit, quod voltas est perfectio simpliciter splex.

Obiectiones ostendunt o ee voltate in deo, sed cum imperfectione coniunctam. Jo voltas dei o est accidens sed est ipse sua voltas, et suum velle, sicut est suus illectus et suum illigere. o fertur in fine a deo distinctum, sed in deum ipsum, qui est per essiam bonus. o est appetitus, ut praefert appetitus nomen qui est rei quae o habetur, est in appetitus complacentiae, seu quietis in re possessa, o dt ee, ut movens et mota, quod in voltate creata postulat ppsus 3i de aa teat. 34º qm voltas dei sit pro obto eius bonitatem,

quæ est essentia dei, cui essentiæ cum identificetur voluntas, ergo sit quod aliunde moveatur. et sic ~~est~~ ve per rationem causæ efficientis sic per rationem finis 1um movens, movet seipsum.

Articulus 2us utrum deus velit alia a se?

Unica ratio, ergo solum seipsum vult deus, sed etiam alia a se. Ita sed Eso.

prior pars ostenditur 1° ex scriptura, probiorum 16° versu propter seipsum operatus est dominus: ergo vult seipsum. 2° perfectissima voluntas ergo potest id ergo velle, quod est præstantissimum bonum. at dei perfectissima est voluntas, et deus bonum præstantissimum. 3° res quæ lib. sit ut amet suum bonum, sive ut illud habeat, sive ut per illo quiescat, sed deus ipse suum est bonum.

posterior probatur

1° ex scriptura psal. 113° omnia quæcumque voluit fecit; sapientiæ 11° quomodo posset aliquid permanere nisi tu voluisses; 1um Thessalon. 4° hæc est voluntas dei sanctificatio vestra.

2° res omnis naturalis sit ut proprium bonum per alia diffundat secundum quod possibile est. ergo et deus secundum quod possibile est, dicitur communicari aliis bonitatem suam. quod est enim velle alia a se.

dico secundum quod possibile est. ergo quod necesse sit diffundi bonum, secundum tota diffundentis potentiam, alias deberet quidquid agit operari secundum tota intentione suæ virtutis.

sed quod cuiuis se se o quouismo cuiuis sed tamen sed modum possibile ut prinde o sit necesse deum ad extra producere aliquid sibi sle univoce, sed analogice tantum.

opponit sibi o nulla sunt eso. 1° velle dei o disguitur ab ee dei: go o vult aliud a se. 2° dei voltas aliunde moveri o pt q a se. 3° dei bonitas eius voltati sufficiens est. 4° si aliud a se velit, erunt multiplicandae eius volitiones.

Sed haec facile solvuntur. 1um quidem na velle dei saltem ratione disguitur ab eius ee, quo fit ut ipsum dei ee pro solo obiecto habere o debeat. 2um o movetur aliunde voltas dei, qua caetera amat, propter suam bonitatem qua de re ja sup. 3um quod bonitas dei ipsi sufficiens est, o sequitur quod nihil aliud velit sed quod nihil velit aliud, nisi ratione suae bonitatis. 4um velle dei est unum qua multa o vult, nisi per unum, sc. bonitatem suam sicut eius intelligere est unum qua oia videt per sua essia. Ita respondet sunt eso., quin considerat praecipuum modum quo deus vult alia, qui est per sua bonitate, sicut et alia praecipuo mo per sua essia cognoscit. attamen si supponatur immediate velle res alias, nec movebitur aliunde, quin ex vi infinita volendi volet, et nec desinet dia voltas ipsi sufficiens ee, quin per se oia continet, nec volio desinet ee una sc. entitative

esto triatine sit multiplex.

Corlus 3us utrum quidquid deus vult ex necessitate velit?

1a lus deus vult seipsum nrio, ita 1o eso. ipore et ad 2um

1o qa eo mo vult seipsum quo pduce spiritus sctus e ꝯ trus dia volitionis. at spiritus sctus pduce nrio. go.

2o illud bonum cui nihil admixtum est mali, et quod tale ee clare cognosce, amatur nrio, ꝯo sqde se se beati tenere o pnt ab amando deo., sed deus e tale bonum. go.

hæ duæ raoes ostendunt necessitate en quoad specificaoe, ostendunt ꝯ deum se poe ttum amare, o odisse, et sic vult seipsum, sicut voltas nra ex necessitate vult beatitudinem, en quoad exercitium, qm visio clara illimitatæ bonitatis, adeo q; malum oe excludentis, facit, ut o pit deus o velle et amare actu seipsum. nec dicas necessitate ee quamd. imperfectionem. na id qde verum est, de necessitate coactionis, et de necessitate naali qlis e ~~prat~~ brutorum quæ oritur ex angustia facultatis appetitivæ quæ 7, obtu etia valde limitatum, et pse imperfectum, rapitur. at falsum e de necessitate voltaria procedente ex pfectione

facultatis et obti praestaa, a quo amplectendo se
se illa tenere o pit. o ne in melius e deum sui
amore o poe suspendere q ex contra, nam si poet aliqdiu
quidni et diutissime, pit ne illud nrium dici liberum
ad mente Scoti expendr tract. de trivis.

2a. Cluo vult etiam deus nrio oes et sgulas
res poibiles, saltem voltate complaciae, seu simplici
affectu. Ita Scotus 7. 3m dist. 32a q. 5a. nam ex dere
o disputat hoc loco s. e ho. ut mox docebimus: qq
nobis aperte fauet q. 37a a. 2o ad 3m, ubi dicit patre
diligere se et oem creaturam spiritu sto, quod de
creaturis poibilibus illigdum e.

pbr voltas perfectissa o pt odisse aut o velle
id quod bonum est, et nrio bonum: nam si bonum e,
actum odii triare o pt, et si nrio bonum et tale
actu cognitum, o pt talis voltas actum suum circa illud
suspendere, at res poibiles sunt bonae, sunt in ens, si
o actu existens saltem poibile, et sunt nrio bonae et
tales actu cognitae. go. et hoc ostendit ad hunc utramq;
necessitatem, eum quo ad speem, eum quo ad exercitium.

Confirmatur, deus vult nrio suam oipoam: go
et vult obtum oipoae suae, quod est res quaelib. poibilis.

Confirmatur iterum, deus aliquo mo velle pt
res oes poibiles: go eas vult nrio.

ant. pb^r q^a voltas creata eas vult aliquomo,
ita angeli voltas vellet mundum si odium pductus
eet et poibile agnosceret, ita scriptor et architectus
operis sui etiam odium existentis, sed ttum poibilis affectu
quodam tenetur

Conseq^a pb^r circa obtum quod eod. mo semper se
st, dt deus semper eod. mo versari: sed creaturae poi
biles semper eod. mo se sunt, semper in id retinent, quod
sint poibiles. go deus semper eod. mo circa eas versari
dt. go si eas aliquo mo velle pt, vult eas nrio.

dixi 1° luoe res oes poibiles. res inquam; neq; n
vult peccata et slia quae res o sunt. imo peccata odit,
et illa ut poibilia odit nrio.

dixi 2° res oes et sgulas. neq; n e cur unam
velit alteram o. in nobis qm limitata voltate habemus
o e nrio amor sgulorum bonorum. nempe nec ipsa bona
sgula satiant, nec oia uno actu complecti punus, sine
transimus ab uno ad alterum. at deus poibilia oia uno
voltatis actu complecti pt. o ne tn entitas peccati excipienda sit dicemus ad arlum 9^m.

dixi 3° saltem voltate complaciae et simplici affectu.
neq; n vult quicquam efficaci voltate, nisi quod vult
existere. at o vult existere creaturas oes poibiles, ut
manifestum est. sed neque nrium ut res poibiles quas
vult existere. at liberettum vult in eas existere

per suum decretum quod est liberum. Ergo psal. 12° omnia quaecumque voluit fecit et ephes. 1° operatur omnia secundum consilium voluntatis suae. et de iis quidem, quas deus vult existere, non de omnibus loquitur s. Thomas. Sic in corpore, dum asserit deum diligere se necessario, creaturas libere. loquitur in Attum de iis, quae non habent necessariam cum deo connexionem, quales non sunt res possibiles, ut mere possibiles, sed ut rei pere dicunt existentiam.

Dices, ~~pos~~ bonitas existentiam rei quae bona est. Ergo ex s.to Thomas. q.e s.a a. 3° ad 3.m, ubi negat materiam 1.am esse bonam, et similiter entia matematica ad 4.m, quin actu non sunt. Ergo quia quod bonum est amatur, nihil a amare possumus, nisi cui bene velimus: at rei mere possibili bene velle non possumus. Ergo quia ~~ubi~~ ubi bonitas, ibi convenientia est: at convenientia supponit existentiam rei convenientis. ergo res possibiles, ut sic, bonitate non habent, et proinde amari non possunt.

Nego ant. nam bonitas rebus competit quatenus entia sunt, et perinde illis coeunt qua entia sunt, sicuti veritas. at sunt entia sc. possibilia ante omnem existentiam, atque ut sic sua veritate habent. Unde et cognosci possunt. nam quis dicat praeterita et futura quae actu non existunt, non cognosci? neque oppositum probant allata momenta. non 1.m. nam s. Thomas loquitur solum de bonitate actuali,

quam negat materiam sicut eidem propriam existentiam negat.
quomodo negat materiam esse cognoscibilem quae 1a a. 3o ad. 5um,
sc. scientia visionis, quae tractatur ad existentiam. a
matematicis a separat bonitatem, non ut secundum rem,
sed ut secundum rationem considerantur. non 2um nam quod
amamus ei benevolumus, benevolentia vel proprie
sumpta, vel improprie quae est complacentia. benevolumus
ei volendo ei bonum quod sit quovis modo habeat sive
tamen ens actu, sive tamen ens potestate: non ei volendo bonum,
quod non sit. non 3um nam est convenientia rei possibilis
secundum quam placeat, neque tamen placeat potestate, sed
etiam actu, sicut et veritatem habet, qua actu cognos
catur, quamquam illi deest ea convenientia, qua placeat ut
ens actu.

3a dico creaturas in aliqua temporis differentia existentes
non vult deus nostro absolute, vult nostro hypothetice.
Ita sequitur ex 5o. sic, ubi, cum, in, bonitas dei sit perfecta, et
esse possit sine aliis, cum nihil ei perfectionis ex aliis
accrescat, sequitur quod alia a se deum velle non sit nostrum
absolute, et tamen nostrum est ex suppositione.

prior pars ostenditur, quia illud non vult deus nostro abso
lute, ad quod nostram habitudinem non sit. at non sit nostram
habitudinem ad creaturas in aliqua temporis differentia existentes.
quae ratio ostendit, non ex defectu divinae voluntatis non amari
nostro res existentes, sed ex earum defectu, quia sc. prius

ō existere, et p̄t sine eis ēē pfecta bonitas dei,
ut docet s. Tho. 7. pōre et ad 4.m

Quod dico de creaturis existentibus idem dico de
rebus existiā negaōe habentibus sine quas decrevit
deus ō existere, neq; in deus dicit nr̄iam habitudinē ad
earū ō existiam. et res ō extituræ, ut tales decretæ
sunt æque sunt contingentes atq; res extituræ. suppono
deum etiam decrevisse ut res ō extituræ ō existerent,
quod verum est, q̄m ō videtur circa eas se se habere
potuisse mere negative.

Dices, deus ō p̄t dici cāa contingens, go vult nr̄io
absolute quidqd vult.

Disgno aut. Causa contingens, idest mutabilitati
obnoxia aut cui effectus sit fortuitus, et idem indriens
ad ponendū effectū, n. quare ō est naāle deo, velle oia
si naāle sumatur pro nr̄io. neq; tn̄ est innaāle, sed
est voltarium ita s. Tho. ad 3.m, qui etiā ad s.m negat
aliunde detriari diam voltate, qm̄ ex se necessitate
h̄t, sc. sui actus, licet triative necessitate ō habeat
qtenus se se detriat ad volitū, ad quod h̄t habitudinē
ō nr̄iam.

posterior decl.r, deus illud vult nr̄io hypothetice,
quod ō p̄t ō velle, 7. hypothesi quod illud decrevit.
sed hoc verum est, cum dei voltas sit prorsus im-
mutabilis, ut docet s. Tho. a. 8.o

at Inquies s. Tho. hoc articulo ad 6um, postq dixit sicut scire sic et velle dei ipse nria ee, tn discrimen ponit inter scientiam dei, et eius voltate in ordine ad scita et volita, quod deus quaecq; scit ex necessitate sciat, o a quaecq; vult ex necessitate velit. sed hoc verum o eet, si deus vellet nrio hypothetice res existentes, cum res easd. o aliter sciat q nrio hypothetice. go.

nego mi. nam dist stat adhuc utriusq; discrimen quis deus res existentes velit nrio necessitate hypothetica. loqr n de rebus poibilibus, circa quas unicus concipitur illectus actus, qui est cognitio simplicis illigiae. at circa easd. e duplex actus voltatis, alter simplicis complaciae alter voltatis efficacis, quo decernit eas ponere extra nihil. licet a nihil sit discriminis inter actum illectus, et priore voltatis actum quoad necessitate, e tn quo ad posteriore. actus illectus oimode nrius est, qm ut dicit s.tus Tho. scientia dei habetur de rebus, ut sunt in sciente, et proinde de rebus poibilibus, ut in dei essia, tq in sua caa, continentur actus vo posterior voltatis o fertur in res ut sunt in deo, sed ut sunt in seipsis, qtenus vult eas deus poni extra seipsum, qmo nulla necessitate st. quod innuit etiam discrimen aliquod inter cognioe rerum existentium, quae est scientia visionis et

earum volitione. nam cognitio earum nullum alium actum
intellectus priorem supponit a quo determinata fuerit rei futurae
existentia. et dei volitio qua deus amat res existentes
supponit volitionem qua eas decrevit, quo sequatur ~~essentia~~
scientia visionis quae decretum hoc supponit.

Articulus 4us utrum voluntas dei
sit causa rerum?

Unica ratio dei voluntas est causa rerum. Ita sanctus Thomas.

1° ex scriptura sapientiae n° quomodo posset aliquid permanere
nisi tu voluisses.

2° ~~ex~~ agenti per naturam, et per voluntatem praedeterminantur
aliunde finis et media ad finem nostrum, ut sagittae scopus,
a sagittario. sed deo non praedeterminantur aliunde finis et
media, cum sit agens per intellectum et voluntatem, et
primus inter agentia per intellectum et voluntatem. ergo non agit
per naturam. ergo agit per voluntatem. ergo eius voluntas est causa
rerum.

3° agens per naturam et non per voluntatem determinatum sit
effectum, si sit esse determinatum, et si esse determinatum non haberet
haberet effectum indeterminatum et infinitum, essendo. sed
deus non sit esse determinatum, essendo, et tamen effectum inde-
terminatum et infinitum, essendo non produxit. ergo non est agens
per naturam et proinde per voluntatem agit.

4° quando effectus praeexistit, causa secundum modum intelligibilem

dicta prædere per modum voltatis, quia procedunt effectus a causa secundum quod præexistunt in ea, quia omne agens producit sibi simile. Sed effectus præexistunt in eo secundum modum intelligibile, cum esse divinum sit ipsum eius intelligere. ergo

obiicit sibi S. Thomas, S. Dionysium lib. de divinis nominibus c. 4°, ubi sicut, i, noster sol non ratiocinans aut præeligens, sed per ipsum esse illuminat omnia participare lumen eius valentia, ita et bonum divinum per ipsa essentiam omnibus existentibus immittit bonitatis radios. ergo deus non agit per voltatem sed per naturam.

disgnuo ant. per ipsa essentia, quod sine speciali electione omnibus et non quibusdam solum bonitate suam communicet, c. quod agat sine ullo motu voltatis, n. ita S. Thomas ad 1um.

obiicit sibi preterea, deus est rerum causa per suam scientiam. ergo non per voltatem.

disgnuo Cons. in eo gratie in quo est scientia, c. in dicto gratie, n. scientia est causa ut dirigens, quæ sc. concipitur forma operis, voltas, ut imperans, ut forma, quæ est in intellectu, ponatur in effectu. ita S. Thomas ad 4um. qui et ad 2um admittit deum operari per naturam, sc. identice, quia intelligere et velle dei identificantur essentiæ. ~~quod et~~ potest quoque admitti essentia ut participabile causa esse. quia tamen per illa sola non operatur deus sed per intellectum et voltatem, operari dicendus non est naturaliter aut per modum agentis naturalis.

Quærunt hic aliqui scia dei an voltas sit propior caa rerum.

R° voltate ee causa propiore. 1° qa scia est caa ut exprimit effectum pducendum: sed ita se se remotius sit, quin parum e, per eam exprimi effectum, nisi voltas decernat eius applicaoe. 2° in agente intellectuali creato intellectus dirigit voltate, et voltas applicat facultate executiva ad effectum, sicq; voltas media e inter sciam et voltate executiva. ac proinde se se propius sit ad effectum q scientia.

at inquies scia dei e explat quodd. efficax. disgno. explariter, C in qre caa efficientis, n. unde neq; stis e sigillo quod applicatum cera per manum se se efficienter sit, estq; immediata caa pducendæ suæ in cera figuræ.

alio ex cap. faciunt aliqui intellectum ppiore, sicq; post actum intellectus directivum et actum voltatis inclinativum volunt adhuc actum intellectus per modum imperii qui deferat decretum voltatis ad facultate exequente. sed vel nullus e talis actus imperii procedens ab intellectu, vel sit adhuc actum voltatis posteriore sc. usum, quo facultas executiva ad agendum applicetur.

Ex tribus s. utrum voltatis dia

Sit assignare aliquam causam?

Certum est nullam esse causam a parte rei dia voltatis seu volitionis secundum entitatem consideratam, neque in quidquam extra deum, cum omnis causa efficiens maior sit eo quod efficitur ex s.to Eug.o lib. 83 q.um q.e 22.a, et nihil sit maius voltate dei. neque quicquid ideo, cum nihil sui ipsius a parte rei causa sit, v. g. si uno actu illigantur propria et clusiones, propriorum cognitio non est causa cognitionis clusionis, idem dicendum de volitione quae attingit finem sl ac media: at quidquid est ideo, cum dia volitione identificatur. Ita s. Tho.

difficultas est, numquid sicut unum attributum alterius attributi si non causa saltem ratio esse potest, ut immutabilitas aeternitatis, ita volitionis dei quo ad detriaonem altera volitio sit ratio, et quomodo.

1.a lno una volitio secundum rationem nostram est ratio alterius. Ita s. Tho. 1.i contra gentes cap. 87.o, et huius q.is art. 1.o ad 3.um et art. 2.o ad 2.um ubi dicit voltate dei moveri a sua bonitate ad volendum creaturas, quod est volitione, qua vult deus suam bonitatem esse rationem, cur creaturas velit. et favet supra proprium 16.o

vrsa ppter semetipsum operatus est dnus, quae parla
ppter immutat causa seu ratione finale; qui, et Dsqi
ponunt ordine inter obiecta diae volitionis, vt vnum
1arium esse volunt pura dei bonitate, alterum 2arium sc.
creaturas.

2a clio quod vna volitio sit ratio alterius volitionis
petitur o solum ex eo quod dei bonitas volita sit ratio volitionis
creaturarum sed etiam ex eo quod volitio vnius creaturae
sit ratio volitionis alterius creaturae.

priores ptes ostendunt ea, quae mox attulimus pro
prima clione, vbi deus oia ppter semetipsum suamque
bonitatem operatur, hoc est ppter suam bonitatem volitam oia
velle. ad quod nrinus o est vt diam volitione par
tiamur in duas volitiones, quarum vna circa deum
versetur, altera circa creaturas. Id qde illigetur,
si alia concipiatur volitio qua res creatas ad ea,
qua suam bonitatem amat. satis est tn vt vna eadqi
sit volitio, sed se se amet ipse tq fine creaturas, tq
ea quae sunt ad fine. Ita vt cognitio diae essiae
sit ratio cognitionis creaturarum, o requiritur, vt
duplex concipiatur cognitio, satis est quod vi cognitionis
essiae cognoscantur creaturae et hae sint obiectum 2arium
illa primarium. ea et dum nos intendendo fine

saltem implicite volumus media eorum volitio pro ratione sit volitione finis.

posterior pars ostenditur ut volitio unius creaturae sit propter volitionem alterius, satis est quod deus concipiatur unam velle propter alteram, nec tamen omnino et absque fundamento concipiatur. atque res ita se habet. nam v.g. volitio salutis hominum fuit ratio volitionis incarnationis Xri. et volitio gloriae, sive efficaciter sive inefficaciter est ratio volitionis gratiae.

Confirmatur, aeque potest intelligi volitio una esse ratio alterius, ut cognitio est ratio volendi hoc aut illud obiectum. atque cognitio est ratio hoc aut illud obiectum volendi. sic cognitio qua seipsum deus cognoscit est ratio amoris sui, sic praevisio peccatorum est ratio decernendi suppliciis improbis.

Confirmatur praeterea quia ipsa volitio, unius creaturae non esset ratio volitionis alterius, quia deus realiter omnia vult propter suam bonitatem amatam, tamquam media, propter suum finem, et unum medium volitum non potest esse ratio volendi alterius. sed haec ratio nulla est. nam vult quidem creata omnia propter suam bonitatem, et omnia creata sunt media respectu divinae bonitatis, media tamquam, non quae faciant ut deus acquirat sibi bonitatem suam, et aliquid

intra se recipiat. Sed in bonitate suam, et quidquid
sit intra se, inde praeter sicut ab omni causa efficiente, sic
ab omni medio, sed quia sicut finis largitur bonitate mediis,
et haec omnia nisi propter illum amantur, sic et deus impertitur
bonitate et proinde amabilitate omnibus creaturis, et
eas propter se amatum sic diligit ut nisi amaret seipsum,
eas omnes diligeret. S. Tho. 1. contra gentes l. 86. dicit
deum alia velle, ad hoc, ut habeant bonitate ipsius.
attamen vult quoque medium unum quia vult alterum.
neque in gratiam dici potest unius medii volitione omnem
rationem volitionis alterius medii, cum v.g. medicamentum
medium sit ad obtinendam sanitatem, et volitio medicamenti
sit causa volitionis colligendi salutares herbas quae
ad medicamentum componendum necessariae sunt neque, ideo
medium esset finis nisi secundum quid, quia ad ulteriorem finem
referretur.

Ex quo sequitur, omnes solum veras esse istas propositiones, hoc
est propter aliud, v.g. incarnatio propter salutem hominum,
deus vult esse propter aliud, deus hoc vult una volitione,
illud alia, scilicet virtualiter distincta, sed etiam istam hoc
est volitum a deo, quia illud volitum est, sive haec, deus
vult hoc, quia vult illud, quas duas distinguit caietanus
quae tamen distinctae omnes sunt, cum 3a efferat passive, quod

esse actiue ª ꝺꝺ. manente sensu. solu ſi ꝛ duo
titanda sunt, altꝰ uꝛ ꝺeꝛ ſta ꝛ ſtil, tuꝫ ꝑ alium
solitu, ꝛt ꝺci ꝯuitas pulcheꝛ ꝯ ee oium solitoꝝ
finis, altꝰ uerꝝ ꝯ ꝑiꝺ ꝝ ꝓbatuꝛ ſtute solitoneꝫ
ꝺej. ꝛt titel possibius ſ tꝫ Eſa.i ꝯtra gentes c 85°
ꝺicit, quis ā aliquaꝝ ꝺiꝝ solutis assignari pit, ꝺ
tꝫ ſcꝛ quꝺ solutis eiꝰ ſit aliqua causa. uaga-
tiunde satis apte ostenꝺit c. 86° tua solitone
altꝰiꝰ uolitionis ꝝ ee, ubi ꝺicit ꝺeus ſtle
ſoeus, aꝺ ſor habbe ꝝ, ꝛt ſcꝺo ſit aꝺ ſor ſtle
ſoeus ſor ſit completio tuiuſ, aꝺ ſor tonus ꝛsi,
ꝛt habsa ꝯuitate ipsiuꝰ.

ꝓꝛro ſt qꝺ uꝛiꝰ oꝛꝺo ſtute ſolita ſi ꝯ-
pareatuꝛ ꝛes alicꝰ uꝰ ꝺo, uꝰ ꝺeꝰ ꝺ essialitꝺ finis.
ꝺ ſtute ꝛes ꝛatuꝝ ꝫ ꝑtiꝰ ꝯ ꝺ tlꝰ uꝛiꝰ oꝛꝺo.
solueꝰ ſor ꝺiui pl, ꝫ ꝗ ſuꝰ ee oꝛꝺine ꝛꝺeꝰ priꝰ
ꝛtil ꝺ quꝺ finis ſtutar ſt, q media. uꝛ ā ſor
finis ſtutar sit ꝺ ſeꝛ pender ā ꝛtale ꝺej. ꝛeꝫ;
ꝫ priꝰ ꝺ tult uꝛio quꝺ ꝛt ꝺuraꝺe, ꝛt rationalitate,
ꝛt ꝺignitate aut alio uꝰ priꝰ ſt ꝝ prior fuit
ꝛ. gr ꝺata ꝛtiꝗ ꝺuraꝺe et ꝝalitate ꝗ Xꝰ, et
tꝫ priꝰ ſtutentes fuit ꝛt ſtutꝺi ꝓnoꝰ Xꝰ,

q beata virgo, et Xrus praecedit adamum vel adami salute, et tn prius adamus redimendus intentus e aut saltem intendi potuit q Xrus intentus sit. unde colligit o a solo ordine qui aliunde foret 7. rebus diarum volitionum ordine repetendum ee.

Articulus 6us utrum voltas dei semper impleatur!

Quaeritur sit ne efficax ois voltas dei, sit ne aliqua inefficax. efficace voco cuius vis o pater oppositum, et quae impedimentum quodvis superat, si quod occurrat. Inefficax est quae permissione oppositi o excludit.

Certum e voltate seu volitione dei, quae e spliciis complaciae ut sic, o impleri. nam voltas illa dr impleri, cuius obtum ad ee reducitur. at spliciis complaciae obtum ut sic, o reducitur ad ee. e n obti solum possibilis. agimus de voltate qua deus vult aliquid ee, et de ea quaeritur, an semper impleatur.

Duplex a hic voltas disgda est, una conditionata, altera absoluta. Illa est, qua deus vult aliquid sub conditione, nec nisi conditione posita ut Des hoes salvos fieri si nempe 7. fide Xri per charitatem operante usq; 7. fine perseveraverint. haec est, qua

vult aliqui absq; conditione

posterior solet accipi pro ea voltate qua plena dicimus quae sc. ō patiatur oppositi permissione, sive nulla involvat conditione in obto, sive aliqua involvat qde sed qua velit oīo poni, et quae sic explicari pt, volo ō, ttum, si ponatur conditio, sed etia sub conditione qua iuvistissime poni faciant. nam qui vult isto mō absolute velle censetur talis cogitatus actus dei, quo dicunt deum praedestinasse hoēs efficaciter ad gloriam ante praevisa merita, cum meritis qde, sed quae ō permittit ō ee, consequendam attn aliqdo latius accipi pt, ut sit oīs volitio, quae sic explicari pt, volo, ō addita parla conditionali. haec ā vel nulla supponit antecedente ~~cogni~~ conditione, vel antecedente conditione, eamq; ia posita supponit. voltas in conditionata, posita conditione transit in absoluta. si posterius e illa voltas absoluta, qua recipit s. Chrysostomus in caput 1m epla ad ephes. homil. 1a et qua consequte vocat, quamque opponit conditionate, qua appellat antecedente, 1a voltate cum desiderio. et sic quoque accipit a sto damasceno lib. 2i ortodoxae fidei c. 29o et a sto Tho. hic ad 1m. si prius vel e de obto ponendo a solo deo, et ō ab alia causa libera —

qlis est volitio condendi mundi, vel de obto ponendo
a caa libera vel volitio execuois mandatorum, neq;
q vult solum ea impleri sub condioe sc. si volimus sed
sub condioe, quis nolit impleri nisi per voltate ipsius
creaturae quae est libera. nam voltas sive conditionata sive
absoluta de obto ponendo a caa libera vel considerata
vel tum versatur circa obtum quod 1o intendit, vel
voltas salutis hoium, qtenus versatur circa hoium salutem,
vel voltas execuois mandatorum qtenus tum versatur
circa implenda mandata, vel vel conditionata fertur
in obtum. adiecta cognioe, qlis est ista volitio, volo
hoes salvos fieri, si in graa perseveraverint, et absoluta
de obto ponendo a caa libera, cum alio adiuncto
quod secuturum est, nisi ponatur id quod vult deus poni
dependenter ab ead. caa libera, qlis est ista volitio,
volo hoes implere mea mandata, aut excludi a gloria
hoc posito sit.

1a cluo voltas dei absoluta vel quae subseqr condi
tione positam, sed quae antecedit, sed est de obto ponendo
a solo deo, aut de obto ponendo sub conditione, quam
deus vult iuvistissime poni, semper impletur. nam
saltem de ea voltate verum est quod sit supra psal.
115o deus noster in caelo quaecumq; voluit fecit, et

Rom. 9° Voltati eius quis resistit, et illud s.ti Aug.i
Enchiridii c. 96° Voltate cuiuspiam creaturæ, voltatis
oipotentis o impeditur effectus. et vo deus est oipotens:
go quod vult absolute modis explicatis, illud impleri dt.

2ª Ano quod vult deus sub condioe ponenda a caa
libera, vt consideratur sine posita condioe, quod etiam vult
absolute, sed ponendu a caa libera, o semper impletur, id
patet duobus explis. prius e quod deus velit oes hoes
salvos fieri 1ª ad timot. 2° posterius quod velit execuoi
mandari sua præcepta, qle e istud 1ª petri 2°, sic e voltas
dei, vt bene facientes obmutescere faciatis imprudentiu
hoc ignoraa na voltas illa vel salvandi oes hoes vel qua
vult vt bene facientes obmutescere faciamus &c. o semper
impletur sed clarissimu est.

Dicit s.s Eso. hic ad 1.m tale voltate o vocat voltate,
sed velleitate: go o pt dex eo dici qd voltas dei o im-
pletur.

Dist. ant. comparate ad voltate, qua vult absolute obtu
a se solo ponendu, aut caa libera sed iunctis, c. quod nulla-
tenus sic voltas, n. bene hac verissime explicatur per
hanc parla, volo, volo oes hoes salvos fieri, volo servari
mandata mea, hinc s.s Eso. voltate illa vocat
voltate 2ª sedm quid, qm id solum splicite volumus,
quod volumus consideratis oibus circumstantiis quod est

consequenter velle, sic q; illa voltas magis dici p̄t vel
leitas q absoluta voltas. ibidem explicat quomodo deus
velit omnes homines salvos fieri, triplicemq; proponit sensum,
sed ea de re alibi.

Dices 2°, voltas illa quae non impletur, est inutilis et
et ostendit deum omni ex parte beatum non esse ut cui omni ex
parte non satisfiat. ergo ipso deo ponenda non est.

Nego ant. nam 1° utilis est quatenus est occasio
creaturae creaturali aliquid agendi quo illi bene sit cum
interea nihil cidem creaturae desit, quominus assequatur
bonum, quod intendit deus. 2° neque deus eo minus
beatus est, quia sic illa vult ut velit permittere oppositum
nec vult illa plene et efficaciter quo modo si vellet
et non fierent beatus non foret.

3a Ratio, dici tamen p̄t quod quidquid vult deus, ad
aliquem modum impleatur. probatur quia de iis solum p̄t esse
difficultas, quae deus vult, vel conditionate sub con-
ditione ponenda a causa libera, vel absolute. sed quae
ponenda sunt a creatura et quorum patet oppositum
sed utrumque ad aliquem modum impletur. prius quidem quod
vult deus sub conditione pendente a causa libera non
vult quo nisi modo sed cum hoc adiuncto si ponatur conditio.
at si ponatur conditio semper impletur. posterius vero

nam quando deus vult servari praecepta sua, ô vult
hoc seorsim sed veluti disiunctive sc. illa servari aut
eum puniri qui ea ô observaverit. sed hoc etiam mô
impletur. hoes ij obvant mandata dei, aut supplicio
afficiuntur. Jo s. Aug. lib. de spiritu et littera cap.
32° vel 33° negat dei voltate vinci pôe, infideles
i, contra dei voltate faciunt, cum eius Evangelio ô
credunt, nec jô tn eam vincunt, verum seipsos fraudant
magno et summo bono malisq. poenalibus implicant
experturi in suppliciis potestate, cuius in donis mianam con-
tempserunt. Ita voltas dei semper invicta est. vinceretur
a si ô inveniret, quod de contemptoribus faceret, aut
ullo mô poent evadere, quod de talibus illa constituit.
quod exprimit s. Eso. hic in epore, ubi postq gratiam
docuit nihil pôe fieri extra ordine causae vrlis, sed tm
extra ordine parlis, addit cum igitur voltas dei
sit vrlis causa rerum omnium, impossibile est quod dia
voltas suum effectum ô consequatur. unde quod videtur
recedere a dia voltate secdm unum ordinem, relabitur
in ipsa secdm alium. eod. sensu s. Aug. Enchiridii
cap. 100° dicit impleri voltate dei, etiam in iis, quae
ô vult ut sunt peccata, ô solum qtenus ea permittit,
sed etiam qtenus ea ô vult ee, sed cum hoc adiuncto

nisi ut faciat ex eis bonum sc. puniendo eos quos
Juste praedestinavit ad poenam, et iis utendo ad eorum
salute quos benigne praedestinavit ad gloriam.

Ex iis illigr quomodo sit verum voltate dei antecedente,
o semper impleri impleri consequenter, non semper impletur
consequens, antecedens o semper, sed antecedens sumitur
pro ea qua vult aliquid sub conditione pendente a
causa libera, ~~et~~ vel certe vult aliquid poni a causa libera,
sed o juvictissime. antecedens n̄ quae o patitur oppo
siti permissione semper impletur. teneant ~~eam~~ etiam
consequentem quae salte negative ~~suffor~~ supponit circum
stantias nrias ut plene velit, negative inquam
quoniam nullas expectat. illigr quoque quomodo verum
sit conditionata o semper impleri, impleri absoluta
non illa o impletur semper, est n̄ volitio obiecti quod
sub conditione ponendum est haec impletur ut est
plena dei volitio, sive supponat conditione posita
a causa libera, sive o supponat, sed ab ea o pendeat
connectunt aliqui voltate antecedente cum hypothesi
absoluta cum consequente, dicuntque voltate antecedente hypo
thetica o spe impleri, spe impleri absoluta consequentem
et bene quidem, sed eo o explicant impletur ne ois
voltas dei quam datur aliqua voltas quae neque sit antecedens
hypothetica neque absoluta consequens.

Articulus 7us utrum voluntas dei sit mutabilis?

Unica duo, dei voluntas est immutabilis. Ista sunt ergo.

1° ex scriptura 1i regum 15° pœnitudine non flectetur neque in homo est ut agat pœnitentiam; prouerbiorum 19° multæ cogitationes in corde viri, voluntas autem domini in æternum permanebit.

2° sic ratiocinatur sunt ergo, qui est immutabilis circa dispositionem suæ substantiæ et ex parte cognitionis, is secundum voluntatem immutabilis est, mutaretur in quoad voluntatem, vel quod aliquid inciperet esse bonum, vel quod cognosceretur esse bonum, id quod prius bonum esse nesciebat. at deus immutabilis est, cum secundum substantiam, seu dispositione suæ substantiæ ex dictis q. 9a a. 1° et secundum suam cognitionem ac scientiam ex articulo 8° q. 14a. ergo

obiicitur 1° deus in scriptura sua decreta reuocat, ut genes. 20° decretum de morte abimelech, Isaiæ 38° decretum de morte Ezechiæ, Jonæ 3° decretum de subuersione niniuen. ergo.

nego ant. neque in mutantur decreta nisi absoluta fuerint, cum non possit dici mutatio si volitio ponendi obiecti, sub conditione, non ponatur, conditione non posito, at illa decreta absoluta non fuerunt. decreuit in deus abimelech occidere, nisi redderet Saram abrahæ. decreuit morte Ezechiæ, nisi precibus vita impetraret. decreuit excidium niniuen, nisi niniuitæ pœnitentiam agerent. Istæ vero conditiones

posita ō sunt qm̄ abimelech reddidit Saras, orauit Ezechias, niniuitæ pœnia egerunt.

qmo dicatur deus agere pœniam genes. 6° et sicut 18° dictum est q. 9a a. 1°. sc. agit pœniam, ō quoad affectum, sed quoad effectum, agit similitudinarie et mphorice, ō vere et pprie: agere dr̄ ἀνθρωποπάθως accomodando quæ dei sunt ad dispoōe hoīm, ō ad pprium statum.

obiicitur 2°, quis dei voltas mutabilis foret, nulla sequeretur in deo realis imperfectio, sicut realis nulla imperfectio foret in deo, si quæ nunc vult, ō voluisset, cum in eo fuisset deus solum aliter quoad respectum rationis aut extrinsecæ ttus. neque est realis imperfectio, qdo deus de ō creante, fit creans. go.

R° 1° neg. cq̄a na quis nulla sequeretur realis imperfectio, sequeretur saltē moralis, quæ adeo excludendæ alias poēt illigi, quod deus velle poēt peccatum, v.g. mentiri, qm̄ inde nulla realis in deum caderet imperfectio. in eo vō consisteret moralis illa imperfectio, quod deus foret levis et inconstans. nulla n̄ maiore levitas et inconstaō, q mutare suam voltate, nulla præsertim occurrente noua raōe, qua illectus ō ante considerauerit. na si levitas est mutare voltatē levi de raōe, qto maior futura est, si absq; oī raōe mutetur tale vō nihil secutum eet, si deus ab æterno voluisset quod ō voluit, aut econtra. imō hoc ostendit

cius 7. res ostendunt per quod vocavit ea quae ostendit
tq ea, quae sunt, pro nutu suo. quae ostendit vocare, aut
ostendit vocare, sine ratione maxima. et sic ostendit potuit esse
moralis imperfectio, quod voluerit ea quae ostendit vult, aut ea
quae vult ostendit noluerit.

Nec dicas nunc deum posse moveri ea ratione ad mu-
tandum decretum, qua motus fuisset ad illud ostendendum.
nam id fieri ostendit potuit illa tunc uti quae per se idonea
erat, quae tunc moveret. at nunc idonea ostendit absolute
sed ex hypothesi quod per alia ad decernendum motus
fuerit. nam si nunc mutaret decretum, indicaretur
merito, vel ostendit motus esse sufficienti ratione ad decernendum,
aut si ratio sufficiens fuisset, levis esse videretur, qui
superaddita ead. ratione a suo decreto recederet.

Quod etiam deus de ostendit creante sit creans, nihil habet
imperfectionis, ostendit modo physica sed etiam moralis. nam imper-
fectio ostendit agere quo tempore ~~tute~~ tu te acturum decreveris
et quod decreveris multo antequam agas. imo hoc quoque
agentis in res quas efficit, dominium, et rerum ipsarum
ab eo dependentiam ostendit.

Ad 2° negando ant. nam si ostendit directe et formaliter
saltem indirecte et consequenter, realis mutatio sequeretur mutato
decreto ostendit sequeretur directe, sicut directe sequeretur si
deus de simplici fieret compositus, finitus de infinito,
de independenti dependens. at sequeretur indirecte et consequenter.

na directe sequeretur defectus quidam moralis, sc.
levitas et inconstantia, unde et indirecte sequeretur ō
esse perfecte sapientem atq; ideo nec deus. quomodo si mentiretur
aut mentiri vellet ex eo sequeretur quod infinite bonus
ō esset, et sic nec deus.

Instas saltem tale nihil sequeretur, si deus ab aeter
nitate mansisset in suspenso. sed hoc fieri potuit ergo.

nego mi. nam quomodo mansisset in suspenso an nescisset
quid fuisset decreturus? et hoc magnae imperfectionis
fuisset. cum non videat quid nos acturi simus, et nisi
hoc videret imperfecta foret eius scientia, quomodo ō
esset imperfectus, si quae decreturus esset ō prospiceret
an illud praescivisset, et tunc inutilissimum fuisset suspendere
decretum suum, cum ex hypothesi praevidisset quodres
essent futurae, et inutile fuisset iam eum eas ō decreverit
eum eas praevidisset futuras esse. ne dicam cogitari ō potest
quomodo futurae essent, et tamen ō decretae, cum decretum dei
nihil superaddat diae voluntati, nisi respectum ad res futuras.

alia argta ostendunt deum velle mutationem. ita
quodq; voluit obvari legalia, quodq; prohibuit, ideo ostendunt
eius voluntatem esse mutabilem quae non voluit obvari, ex pro
isto tempore voluit obvari, sicut et prohibuit pro alio
tempore q voluntate ut hoc et illud tempus respexit nunq
mutavit.

Articulus 8.º Utrum voluntas dei necessitate rebus volitis imponat.

Unica tamen dicta voluntas quibusdam volitis necessitate imponit omnibus ita sunt esse.

prior pars ostenditur, illis volitis imponit necessitate quibus aptavit causas nostras, quae deficere non possunt. sed quibusdam volitis eisdem causas aptavit, v.g. calori aestivo producendo solem propiore aut recta vibrante radios suos. sic ad causas nostras referendae sunt ea quae licet liberae sint, tamen agunt ut causae naturales. tales sunt intelligentiae moventes caelos, si ab iis moventur.

posterior pars evidens est. Ex qua si dicta voluntas volitis omnibus necessitate imponeret, periret liberum arbitrium, consilium, et alia huiusmodi. Ex qua illis volitis non imponit necessitate, quibus aptavit causas contingentes defectibiles, id est quae non habeant eodem modo semper operari: sed quibusdam effectibus aptavit causas huiusmodi. tales sunt actiones humanae et angelicae, quae pendent ab hominum et angelorum voluntatibus, quae contingentes sunt ac defectibiles. tales effectus etiam naturales, sed qui pendent a combinatione plurium causarum quas inter se coniungi contingens est, et quarum coniunctio a causa 2.a libera impediri potest.

Quaeres quo sensu verum sit quod hic dicit 1° Eso. necessitatem et contingentiam volitorum repetenda esse a causis mediis.

R° hoc sensu verum esse quod mediae causae sint causae primae necessitatis et contingentiae sed quia dei voluntas est 1a radix et causa necessitatis et contingentiae. prior pars probatur quia revera causae mediae sive 2ae sunt causae necessitatis et contingentiae. Ergo quia sunt rerum causae: ergo et sunt causae earum modi puta necessitatis et contingentiae ergo quia ubi verum est entia illa necessaria esse quae contingentes causas sunt ergo a mediis causis tamen a causis primis repetenda est rerum necessitas et contingentia. Ergo denique quia si causae mediae, ut nunc sunt independenter a causa 1a operarentur quae nunc sunt necessariae effectus necessarios quae sunt contingentes, effectus contingentes haberent. ergo et nunc necessitas et contingentia pendent a causis mediis.

Nec dicas si a causis mediis repetenda est effectum necessitas, et contingentia, etiam effectus pendentes immediate a deo quatenus est liber debere habere ab eo quod contingentes sint, cum tamen sint necessariae. nam vere effectus illi sunt contingentes et prima earum contingentiae causa est, quod a deo pendeant, quatenus liber est

ō dicitur contingentes quod respectu causarum 2arum contingentes ō sint. et sic dum dicimus causam primam rerum contingentia esse causas medias contingentes de iis ō loquimur quae pendent immediate ad eo, sed de iis tantum quae a causis mediis.

posterior pars ostendit. na vere deus est 1a radix et causa necessitatis et contingentiae. sed de ut talis sit, satis est quod velit id esse nrio quod nrium est, et contingenter, quod est contingens, et ō pit tale ō esse quale vult esse. sed hoc verissimum est. tum quia si quod deus vult esse nrio potest esse contingens impediri potest dei voluntas, sicut contingit superioris causae nriae effectum contingentem esse, quia eius virtus impeditur per alias causas, v.g. virtus solis per defectum plantae: at dei voluntas nullo defectu impediri pt. tum quia praeter intentionem dei esset effectus aliquis contingens, quippe qui velles aliquid esse nrio, quod tamen contingenter fieret.

Quaeres 2o quo sensu deus sit 1a radix necessitatis et contingentiae rerum: duobus modis hoc intelligi pt. 1o quod ō pit ō esse nrium et contingens id, quod nrium et contingens esse voluit. 2o quod a libera eius voluntate res habeant necessitatem et contingentiam.

Ro esse 1am radicem, priore ō posteriore sensu —

de priore ut mox dixi quod deus voluit
nrium esse et contingens ergo prius ergo esse nrium et contingens.
quae fiunt ii. s. ergo ad 3um tale necessitate sunt, quales
deus vult ea habere. sc. vel absoluta, vel conditionata
huius, quae conditionata necessitas est absoluta contingentia.

ergo de posteriore. ut si per impossibile deus ergo esset
liber et causae mediae liberae essent, puta angelus et homo,
adhuc effectus contingentes essent: ergo ergo sunt necessitate
et contingentia a dei volitione libera.

aut probatur. 1o quia nunc ergo ergo operatur libere, quia
deus libere vult operationem nostram, cum et libere velit
operationem agentium nostrorum. ergo quis deus ergo esset liber
ergo desinerent effectus esse contingentes. 2o quia sicut
calefactio nunc est libera deo, quis ut pendet ab
igne et sole, nostra sit, quia sc. deus operatur ut
causa libera, ita ergo desinerent effectus esse contingentes
quatenus penderent a causa contingente et defectibili
quis deus cond. effectus libere ergo vellet. 3o ut effectus
sit contingens, satis est, ut e multis causis sit aliqua
libera, alias effectus pendens a voluntate et habitu
voluntatis liber ergo foret, quia habitus ex se liber ergo est,
licet dicatur electivus, et electioni et proinde

libertati inserviat. ergo liberi et contingentes eorum effectus
modo manerent voluntas libera.

ergo inquies dicta voluntas se habet per accid. ad rerum con-
tingentiam, sicque illius prima radix non est. Non sequitur nam
saltem hoc sensu habet se per se ad eam quatenus nisi vellet
non essent causae contingentes, et vult causas contingentes
esse secundum proprium suum modum. sint ne a res contingentes
dependenter a voluntate ut libera est, an non, nihil ad
rerum contingentiam refert. Satis est quod dei voluntas sit.

Obviant tamen duabus de causis refundi posse rerum
contingentiam in dei voluntate, qua libera est. 1° quia si
deus liber non esset, neque causae mediae liberae forent. cum
in libertate, quae est perfectio simpliciter simplex, non conveniret
deo, neque etiam convenire deberet causis mediis. 2°, si in
praesenti rerum statu deus praedetriare potest physice, et sic
impedire usum liberi arbitrii, tunc quoque nulla futura
libertate causarum mediarum, nam tunc non posset non agere
quod efficacissime, cum ageret necessario, et proinde non posset non
praedetriare, sicque libertate ~~eriperet~~ perimeret. nos
cum dicimus rerum contingentiam non pendere a voluntate ut
libera est, supponimus adhuc sine per possibile, sine per impossibile
remanere libertatem nostram, et supponimus deum tunc non se
habiturum alio modo, quam in praesenti rerum statu in quo physice
non praedetriat.

Articulus 9us utrum voluntas dei sit malorum?

Unica lu̅o dei voluntas est malorum naturae et poenae, ergo iste malorum culpae. Ista s. Tho.

prior pars de malis naturae et poenae ostendit, ut velit mala naturae et poenae, satis est, quod per se velit aliquid positivum, cum quo mala naturae et poenae nr̄io coniuncta sit, neque in ipsa ratio mali per se appeti potest, et proinde satis est, quod coniuncta sit, cum aliquo positivo, ut appeti dicatur. at deus vult per se aliquid positivum cum quo mala naturae et poenae sunt coniuncta. Ita vult gratiae fieri, cum quibus corruptiones nr̄io coniunctae sunt. Ita vult iustitia sua servari, quod sine irrogatione poenae quae est quid malum, fieri non potest. quod tamen velle hoc modo non est directe velle malum sine naturae sine poenae, vocat hoc s. Tho. velle per accid.

posterior ostendit, neque malum culpae vult deus ipse immediate neque per aliquid positivum, cum quo malum ~~illud~~ ipse connexum sit.

non ipse, vel in appetibile malum ut tale est et hoc non, cum sic non sit appetibile ne ab hominibus quidem, vel malum sub ratione boni, et hoc non est quia res illi quales sunt apparent, neque in deus est, sicut homo, ut mentiatur

nborum 23°, cum q^a peccaret, cum eo tamen soes peccent
quia appetunt malum sub ratione delectabilis aut utilis.

Non per aliquid positivum. 1° S. Tho. ponit discrimen
inter velle mala naturae et poenae et velle mala culpae,
prius tribuit deo, posterius denegat, malum, i. culpae quod privat
ordine ad bonum divinum deus nullo modo vult, et tamen dicit
deum velle malum naturalis defectus vel malum poenae
volendo aliquid bonum cui coniungitur tale malum, quod est deum
per aliquid positivum ergo velle malum culpae. 2° ergo potest
deus velle malum culpae per aliquid positivum, v.c. per
entitatem peccati cum qua nostro coniunctum esset, quin vellet
malitiam peccati. nam et nos solum ista volumus eandem
malitiam, et licet qui intendit aliquid positivum cum quo potest
esse et ergo esse coniuncta peccati malitia, potest causari ergo velle
malitiam, ut patet de petente mutuum ab usurario, tamen ergo
potest censeri eam ergo velle, quando positivum ergo potest coniungi
cum ea, ut patet de eo qui impellit ad mendacium.
at deus ergo potest velle malitiam peccati: ergo. ex quo
sequitur ergo velle mala culpae esse vel fieri ut quibusdam
videtur apud S^tum Tho. ad 1um qui tamen fatentur deum ergo
velle mala culpae. nam quid amplius dicit velle mala
culpae esse vel fieri, quam velle mala culpae, cum velle

ea ee, sit ea velle in statu pessimo, qui est status existiae. dicebant quidem illi, velle malum culpae ee, importare ordinem ad bonum, quod ex malo sequitur. sed ut licet mala facere, ita nec velle ee, quaecumque sequantur bona. praeterea per accidens est quod ex malo culpae sequatur bonum. Cum sit praeter intentionem peccantis, sicut praeter intentionem tyrannorum fuit quod ex persecutionibus laresceret patientia martyrum.

Sequitur praeterea deum non posse praedefinire peccata, quoad entitatem actus, quia hoc etiam foret praedefinire malitiam si haec nrio coniuncta esset cum entitate ut ee supponitur. valet hic illud sti emg. lib. 8 q. 2a. nullo sapiente hoc authore fit homo deterior &c. non ergo volente deo fit homo deterior.

Opponuntur non nulla. 1o illud sapiae 11o diligis omnia quae sunt. 2o deus amat quidquid est connexum cum sua omnipotentia, qualis est entitas peccati. 3o amat potentiam peccandi sc. libertatem creatam. 4o amat quidquid facit ad perfectionem vrsi, ad quam facit peccatum. 5o vult quidquid vult facere, sed vult facere peccati entitatem. sed haec non obstant, non 1um nam per ea quae sunt illiguntur omnes substantiae quas et noie verum illigit sy emg. lib. de perfectione iustitiae c. 2

ratiocinatione 4ª, ubi dicit peccatum esse actum o rem. o 2um, nec
n amat quidquid connexum est cum sua oipoa, sicut nec
amat peccatum formaliter, licet cum sua scia per quam attingit
connexum. atq; ideo licet velit permissione peccati. o vult
peccatum quod ex ea sequitur, imo illud detestari pt. sed
neque vult illud interpretative si o tenetur impedire ut
o tenetur. o 3um. neq; n amat poam peccandi ut talis est, sed
ut est poa ad bonum, ad quod eam creavit deus, licet ex suo
defectu suam limitationem habeat, ut pt deficere. o 4um nam
peccatum o facit ad vrsi pfectionem sed potius ea turbat. o
5um na vult qde quidquid facit suo noie aut ad quod im
pellit, aut cuius agendi vim imprimit, o item quod facit
tum ex cognitione gratis caa, illud n o tam vult q o vult
impedire ne fiat.

Articulus 10us utrum deus
habeat liberum arbitrium?

1ª Cluo deus sit liberum arbitrium. Ita s. Tho.

1º ex scpra psal. 134º oia quaecq; voluit fecit dnus
in caelo et in terra ephes. 1º operatur oia scdm consilium
voltatis suae, consilium voltis libera voltem indicat. 2º

2º ex sto ambrosio lib. de fide c. 3º spiritus sanctus
dividit singulis pro vult, idem libero voltatis arbitrio.

3º ratione libertas est pfectio praestantissima. go dt eam
habere circa obta, circa quae ea habere melius est

exuenda est a dei libertas imperfectionibus omnibus. o versatur circa malum eligendum. Jo. S. Hieron. epla ad damasum solus i, deus est, quem peccatum o cadit nec cadere pt. neq; opus sit mora, consultando, et si quid sle est.

2a cluo dei libertas o est respectu sui sed respectu rerum creatarum.

prior pars ostendr, libertas o est eorum nrio volumus, vel naali instinctu, sed deus vult seipsum sine bonitate sua nrio. go.

posterior pbr respectu eius obti est libertas quod deus o vult ex necessitate, sed o vult res creatas ex necessitate alias mundum multo ante crasset q creauit, et fecisset quidquid facere potuisset.

dices ex sto Tho. hac qa. 9o, ideo est naalis inclinao ad se coiciendum go. o vult libere creaturas.

disgno aut naalis inclinao idest aptitudo, c. ide exigia et necessitas, n.

dices saltem vult deus nrio id quod melius est go o est liber circa oes creaas.

nego aut. eu ex scpra quae tradit praecipua opera dei facta ee ex libera charitate, sic deus dilexit mundum Joan. 3o. nusquam angelos apprehendit, sed semen abrahae apprehendit, hebraeorum 2o ci

Et ex patribus idem docentibus, ut S.to Aug.o lib. 13.i de trinit. cap. 10.o, ubi dicit o alium modum poibile deo defuisse, sc. distinctum ab incarnaoe, cuius potestati aqliter oia subiacent. Et quia si vellet nrio id quod melius est, eorum quae facit nihil eet gratuitum, sicq; o eet opus oraoe ad impetrandum, aut, si medius eet impetrare orando, faceret, ut nrio oraremus, et sic orandi gratia donum o foret.

Instas, deus se amat nrio amore infinito. go quaerit in oibus maiorem sua gloriam, et proinde vult quod e optimum.

Disg. amat se amore infinito, intensive, C extensive, n. na neque amor ille plus adderet deo, cum amor infinitus intensive, quidquid addi poet per maiorem extensive amorem, eminenter in se continet. Sed ea de re actum e a nobis, ubi de necessitate incarnaois.

Quaeres quaena sit libertas in deo? R.o ee utramq; libertate contradictionis et contrarietatis. potuit n ab aeterno, id quod vult o velle, imo et positive nolle.

Quaeres 2.o quid sit et in quo sit posita libertas dei.

R.o libertate dei ee dei volitione pro ut respectu creaturarum e indriens, et ad illas triari et o triari pt. na libertas in qre consistit in indria-

qd ex cōi ppsorū ac ī sgorū sniā supponimus, gō
dei libertas consistit in volitione prout est indriens,
dico volitionē ō voltate sola, qa quod in nobis
indria tribuitur poa, in deo tribuenda est actui, cum
eius voltas ēota sit actus, neq; aliis atq; aliis
actibus subiaceat. dico respectu creaturarū, cum
respectu dei indriens ō sit, ut pl'o antediximus.

dicit volitio dei est oio nria et ab aeterno fuit
gō dici ō pt indriens.

disgno cons. dici ō pt indriens entitative, c.
triative, dist. qsi in suspenso fuerit ad quid se deter-
minaret, et illi mora opus fuerit, c. secus, n.
ō fuit indriens entitative, qa est oio nria, neq; indriens
triative, quasi diuturna deliberaōe opus habuerit, fuit
tn hoc sensu indriens qa quo instanti triata est ad has
creaturas, potuit ō triari.

Quaeres 3o per quid detrictetur voltas dei,
sive quid sint eius decreta, an aliquid superadditum.

Ro decreta nihil ēe superadditū diae voltati seu
volitioni, prorsus immutabili, sed ēe eamd. ipsa
voltate seu volitione, ut ad has aut illas creaturas
triata.

pbr qa ut nihil sit superadditū satis est quod

dei voltas aut volitio sit infinitae perfectionis et
sufficiens ut cuiuslib. actus superadditi perfectione includat
sed hoc verissimum est, tantum in pr. ipse quatenus voltas nra
potest quovis actu reali superaddito, ut vo sit volitio, quatenus
triata ad has aut illas creaturas, satis est, quod o sit vo-
litio, ut versatur circa deum, neq. ut prorsus
indriens. at o est volitio, ut versatur circa deum:
ens qa ut supponimus ad deum volum ut sic triatur:
ens qa talis volitio aequaliter se ht ad oes creaturas, et
proinde poneret aeque decretum circa oes: ens qa oio
nria est neque est volitio dei, ut prorsus indriens,
qa volitio qua indriens, nullum decretum ht alias et
oes creaturas decretas haberet. go neque est quicq
superadditum, sed ipsa dei volitio ut triata ad has aut illas
creaturas. ubi.

obna latum ee discrimen inter diam voltate et
nram. nra indriam duplice ht, altera ad obcta,
altera ad hoc et illos actus. dia unam ht indria,
sc. ad obcta ad dictos actus indriam o ht. rao
istius discriminis est, quod nra sit facultas seu poa,
quae sibi suos actus non identifices: dia vo tota
sit actus et oem suum actum sibi identifices. et
sic dia volitionis indria o est respectu diversorum

actum sed obstorum tuis.

ex quo seqr falsa ee caietani sniam actum liberum sive decretum dei 7, aliqua entitate deo intrinseca ponentis, quae libere sit licet absque caepit ee desinere o pt ob dei immutabilitatem; na ipsa volitio dia per se praestare pt et reipsa praestat quod faceret illud supadditum, et vo ista snia repugnat sto bernardo homil 80a 7 cantica et cto Remensi contra gilbertum porretanum definienti 7 deo nihil ee, quin sit deus. sed et repugnat sto eso. hac qe a. 3o asserentis nihil accedere deo perfectionis ex eo quod velit alia a se. addo entitatem illam futuram aliquid dei, et o futura. erit aliquid dei, qm erit deo intrinseca. o erit tn qm erit quid liberum et o nrium. alia sequuntur absurda, si actus liber e entitas deo supaddita, vt deum o habere oimoda suam perfectionem intrinsecam, qm potuit perfici, per intrinsecam aliorum actuum liberorum entitatem vt ee compoe 7 deo ex essia et entitate liberi actus, vt 7 eo ee poa activa respectu liberorum actuum, quod destruit raoe actus purissimi, vt ee 7 eo accidentia, qm actus liberi neque erunt essia neque psona, neq; quicq ca illis identificatum. quid go pter accidtia.

Nunc qui decretum putant esse entitatem qua possit
deus carere sed qua deo identificant sed quomodo, si deo
identificatur, et proinde est deus, ea deus carere potest,
quidquid enim deus est, omni ex parte est nostrum.

Neque preterea decretum dei omnino esse denominatione
extrinseca petita a productione creaturarum quas pro
ducit deus, et posset omnino producere, contra quam sentit an
reolus, nam si voluntatis nostrae decretum non sit aliquid
extra voluntatem nostram sed actus liber nostrae voluntatis, ita
~~dei~~ nisi extra dei voluntatem positum, quilibet est creaturarum
productio, ad dei decretum constituendum pertinet et si
dei simplicissima volitio sine ullo superaddito tantum praestare
potest, deo, quantum in nobis praestant actus varii nostrae
voluntati superadditi quid est opus ad dei volitionem externum
aliquid adiungere ut ponatur eius decretum, cum ad
liberum nostrum actum ut sit decretum nostrum nisi ex
ternum adiungendum sit quid quod decretum dei expli
catur in scriptura per volitionem psal. 113° omnia quaecumque
voluit fecit, at ~~nisi~~ volitio nisi externum includit
cum sit actus immanens. aliunde aliquid inferre
externum, aliud includere, volitio ut est decretum
aliquid externum infert nisi quinque externum includit.

Dices valde mirum est, quomodo sine aliquo vel interius vel exterius superaddito res aliqua terminari possit ad aliquid, cum ad illud possit non terminari: ergo decretum dei non est eius volitio sed aliquid volitionis vel intrinsece vel extrinsece superadditum.

R° 1° id mirum non esset iis qui putant etiam in creatis nulla entitate opus esse ad novas ponendas terminationes v.g. quantitate sine ulla entitate extendi in ordine ad locum; 2° fatemur mirum esse sicut et alia admirabilia in deo illud tamen; concipere possumus, quomodo immensitas rebus de novo creatis coexistit actu localiter, sine nova entitate, quomodo aeternitas rebus de novo creatis, sine nova entitate, respondet quomodo scientia dei visionis, sine entitate sibi superaddita, terminatur ad obiecta, ad quae terminari non potuit; nempe hoc facit summa perfectio, immensitatis aeternitatis, scientiae quae quoad totae sunt actus, sine in actu positae, tantum faciunt per se quantum in creatis faceret vel ubi, vel quando vel actualis cognitio superaddita. His autem etsi per se sup modum admirabilia sunt, tamen facilius acquiescimus, quod aliter de deo cogitare non licet, nisi deum vel liberum esse vel actum purissimum negemus.

quæ res 4° cum decretum sit ipsa volitio qui nisi
vale superaddit nomine saltem sit relationis aut modi
instar qui volitione indriente detriet.

R° 1° o ee relatione. eet in relatio rationis. at talis
relatio o constituit decretum. 1° quia absurdum est actum
quo deus realiter et vitaliter volens est, quale est decretum,
ee aliquid quod sit nubium nisi. 2° quia nullo cogi-
tante creato intellectu, quin solum concipienda talis
relationis capax est, nullum foret decretum in deo, quod
falsum, cum ab æterno sint dei decreta. 3° quia ead.
relatio supponit decretum in ratione decreti constitutum.
supponit in res futuras, et proinde decretum præsupponit
supponit in qua res futuras, dicit in isti relationi aliqua
relatio Rondere in creaturis, cum in relata sint simul
natura, sunt quoque sl duæ relationes. relatio vero in
creaturis eas futuras supponit, cum eas o ut possibiles
sed ut futuras pro subiecto habeat.

R° 2°, neq; ee aliquid instar modi superadditi.
qui in superadditum modum volunt deum sine eo ee
potuisse, et tn o ee quid pium a deo distinctum, sicut
nec alios modos a suis subiectis distinguunt et sic
explicant Caietani sententiam quam plo ante refutavimus.

pb 2°, cum quia illud superadditum mutaret deum aliquo modo,

sicut extensio actualis maior etsi 7, illa sua nihil
supaddit re distinctum, tamen qualitate mutat: sed hoc dici non potest
quis non putet posse deum mutari, ut mutatur aqua-
dum condensatur aut rarefit. Ergo quia tamen 7, deo praestat
divina volitio, quamvis 7, nobis praestat volitionis actus re
supadditus, cur non dei voluntas tota esset actus, nisi
tamen praestaret ipsa per se, quamvis nostra per suos actus?
Sed voluntas nostra suis actibus nullum supaddit modum
quo trahitur actu ad sua obiecta: sicut neque per modum
sed ut extendatur ad nova obiecta, sed per actus de
novo productos. Ergo quia modus ille supadditus quam
actus nostrius divinae volitionis non posset intelligi sine supaddito
transire ad condicionem actus liberi. Sed neque hoc posito
modo res magis explicatur, quam modus ille ut identifi-
cari prorsus volitioni divinae nostrae, et si identificetur,
redeat difficultas, quomodo per illum modum faciat vo-
litio dei nostra, quod per se solam non faceret.

Neque dicas, nisi requiratur modus supadditus
explicari non posse, cur volitio dei non denominasset deum
decernentem circa hunc mundum, quis mundus futurus
non fuisset. Nam 1° si modus identificatur deo,
nihilque est volitio dei cum tali modo, quod ead. volitio,
ut nostra prorsus, explicari etiam non poterit, cur

sub tali mo voltas denoiatur decernens q si illo
careret, ne dicam quaeri poe cur fuerit talis modus
posito decreto, et o posito o fuerit, cum modus sit
ipsa diae volitionis entitas, neq; illi quicq Rei
supaddat. 2° id explicari pt per aeternitatem immen-
sitatem scientiam de quibus ya diximus quae sine ullo
sibi supaddito mo faciunt deum ee in tpore et loco,
atq; ad obtum triari, in quibus o ee, aut ad quae o triari
poterat. et desumi pt argta a creaturis. nam in sua
o nullorum relao aliud nihil e q fdmtum, per quod,
sine mo supaddito, volunt denoiari relatum, mo sit
exterius positus trus. et spees visibilis in oculo posita,
obto o praesente, sine addito mo incipit denoiare
poam visiva prime disposita ad videndum, si obtum
cepit praesens ee. affertur etiam facultas libera,
quae sine mo sibi supaddito denoiatur sese detrians
ad suum actum mo ponatur idem actus. qq facultas
dici pt o tam se se detrians ad suum actum, q sese
per suum actum detrians; quidquid vit priora expla
ostendunt o oem foam denoiare quocq; mo (esto
habeat oe intrinsecum per quod solum denoiat) nisi
ponatur aliquid extrinsecum quo posito denoiet, adeoq;
axioma illud, idem manens idem semper facit idem,

Ide eod. mo denoiat, solu verum e, si maneat ydem
sive intrinsece sive extrinsece. In hoc a negotio nro
manet volitio dei semper ead. intrinsece, ubi tn
infert res externas in aliqua tporis dria exti
turas denoiatur volitio libera et decretu dei, cum
rebus externis o positis volitione libera ac decretu
dei o denoiaret

Articulus n.us utrum sit
disguenda in deo voltas signi?

Voltas signi e signu diae voltatis. Voltas benepla
citi e actus voltatis diae, haec pprie voltas e, illa me
taphorice, quo signa sunt mphorice res ipsae quarum
sunt signa, sicut imago Caesaris de Caesar et testamentu
de voltas testatoris. Voltas beneplaciti extende
ad oem vera voltate seu volitione, sive sit efficax,
sive o. Voltas signi e oe signu voltatis diae, sive sit
in deo voltas, eo mo, quo sgrat signu, ut cum de
fiat voltas tua, ubi noie voltatis praeceptum
illige, quod sgrat vera dei volitione, sive o sit eo
mo quo sgrat, sicut punitio de ira quae in suo ppali
illectu sgrat ~~est~~ passione quae nulla e in deo hoc posito
sit.

vnica cuō e, ideo vtraq; voltas; ita s.t eso.
pb.a q.a datur reuera signum diuī voltatis, vt præ-
ceptum exterius de quo illud matth. 6.o fiat voltas tua,
et matth. 11.o qui fecerit voltate patris mei. et etiam
vera dei volitio siue efficax de qua illud Rom. 9.o voltati
eius quis resistit, siue inefficax de qua 1.a ad timot. 2.o
vult deus oēs hoēs saluos fieri.

Cæterū voltas beneplaciti omnimq; sumitur pro
sola inefficaci voltate siue spūlici desiderio, qlis est ea
quam s.t Chrysost. Euodoxiam vocat, alias pro sola efficaci.
et sic eam sed strictiss.e accipit s.t eso. opusc. de præscia
et prædestinaōe c. 6.o quod ō impedit quinus eam
alibi expendat ad voltate etiam inefficace. nam in
cap. 2.m 1.a ad corint. illud vult deus oēs hoēs saluos
fieri explicat qdē de voltate signi, qlenus pposuit oībus
salutis præcepta, consilia et remedia, sed explicat
quoque de voltate beneplaciti, et id ō solum vel vt
sit locuō causalis, sgrans, quod deus ~~vel~~ velit nos
velle, vel vt sit distribuō accommoda, pr qua velit
saluare oēs qui saluabuntur, vel vt sit distributio
pro gribus sgulorū, q.a nullū genus excepit a salute,
quo triplici sensu sgratur efficax volitio, sed etiam vt
sgetur voltas antecedens, iuxta s.tm damascenum,

ō ipse consequens quae voltas. antens praefixare
et sic voltas bene placiti ad antente et usque
extendi.

Articulus 12us utrum Coeientes
Circa divina voltate ponantur
quinque signa

Unica clus coeientes quinq; signa ponuntur, praeceptum,
prohibitio, permissio, Consilium et operatio, quae
continentur hoc versu —

praecipit aut prohibet permittit, Consulit implet

probat S. Tho. declarat aliquis se velle, vel per seipsum
vel per alium, per se ipsum vel directe, cum aliquid operatur
et sic est operatio, vel indirecte, quando ō impedit, et
sic est permissio per alium, ordinando alium ad pa-
tiendum, quod fit vel nria inductione, et sic est
praeceptum et prohibitio, vel persuasoria inductione
et sic est Consilium. permissio et operatio referuntur ad
praesens, permissio ad malum, operatio ad bonum. ad futurum
caetera, sed prohibitio respectu mali, praeceptum respectu
boni nrii, respectu boni sup abundantis Consilium. sic
ō nulla obviandum sunt —

1um est haec signa supponere interna aliquam

volitione qua sgrat, operaõ qde ut clarum e, qm id
vult deus qd operat. præceptu vo et prohibitio, o qd
in iis sit voltas efficax, sed quod aliqua voltas vera
quam et absoluta dici poe sup monuimus. supponit etia
aliqua voltas in consilio. qq in immediate indicat iudiciu
diuinu, quod sit melius id quod consulit, tn mediate
quoq; sgrat ut id fiat præ alio qtum e ex pte sua,
nec deest in permissione sive sit eius quod nec præ
cipitur nec prohibetur, sive sit eius quod prohibetur.
nam etiam si sit eius quod prohibetur, indicat volitione,
o qde rei quæ prohibetur, sed ipsius permissionis. volitio
eius quod prohibetur, mala eet: permissionis volitio
o mo mala o e, sed etiam bona. qm tn operaõ est
de præsenti et est effectus pte o per alium, dr præ
cipuo mo ee ead. cum voltate beneplaciti, quod
præcipua beneplaciti voltate indicat. id docet s
eso. ad 2m. 2m

2m est, ex quinque illis signis duo ad volitione
circa alias creaturas referri, puta operaõe et permissione,
cætera referri ttum ad volitione dei, circa creatura
raale, quæ sc. voltarie agit, nempe præceptu
prohibitione et cium. ista s eso. ad 3m.

3m e neq; pauciora neq; plura signa nerari

debere q quinq; pauciora qde viderent admittenda
ee qm circa malu unu e ttm signu, qd tn cu
bonu fiat uno mo, malu vo oifarias ex ppho 2i
eth. c. 6o, plura deberet habere q bonu, et pinde
boni unu, ut summum, signu ee deberet. attn unu
e signu circa malu, qm licet multipliciter fiat, tn
in hoc oe malu convenit, in ordine ad voltate
diam quod ab ea discordet. et sic prohibitio sufficit.
at bonu se ht dirsimode ad diam voltate, cum bona
quaed. velit deus tq nria ad finem, circa quae est prae
ceptum, alia tq perfectius conducentia ad illu con
sequendu, circa quae est consiliu. haec s. tho. ad 4m.
et plura poent admitti. adderetur n impedire, et o
facere. impedire vel ponendo causas contrarias,
vel o ponendo nrias. sed o facere reducitur ad
facere, sicut nolitio ad volitione refertur, ut sicut
facere est signu volitionis efficacis, sic et o facere
signu sit efficacis nolitionis. eod. mo impedire
referetur ad permittere, cui tq contrariu oppone, sc.
ut est circa id ens obctus, puta circa malu, qd vel
permitte vel impeditur.

Quaestio 20ª de amore dei
et rlus 1ª utrum amor sit
in deo.

1ª clus, amor est in deo. ista s. ēso.

1º ex scpra Joan. 3º sic deus dilexit mundum; 1ª Joan. 4º deus charitas est.

2º amor est 1us voltatis motus ut exponit s. ēso. go cum sit voltas in deo, et ea qdem in actu est in eo amor.

dicit amor ex sto dionys. lib. de diis noibus c. 4º est vis unitiva et concretiva, qtenus sc. bonum unit ei cui vult bonum. sed id ō reperitur in deo. go.

dist. mai. est vis unitiva, vel cum vel sine compoōe, c. cum compoōe disquo, ubi bonum quod amatur ō disquitur ab eo qui amat, n. ubi disquitur, disquo, cum compoōe quae sit in re amata, c. in amante, n. at deus, dum se amat, sibi vult seipsum, hoc est bonum a quo ō disquitur. dum vō nos amat vult nobis bonum, quod nobiscum facit compoōe, ō cum deo. qq tsi et dum nos amat nos sibi aggregat, qa nos amando se ht ad nos tq ad seipsum, ut docet s. ēso. ad 3um, in eo ō est compoō, sc. pscā licet sit moralis quaed. unio, quae dei spliritati officere ō pt.

2ª clus in deo est amor amicitiae respectu raalis creaturae, respectu irraalis est amor concupiscentiae. ista s. ēso.

prior pars ostendit, amor amicitiae est quo persona amatur
non propter amantis, sed propter personae amatae commodum. at deus
amat creaturam rationalem propter ipsius creaturae rationalis
commodum non propter suum psal. 15° dixi domino deus meus
es tu, quoniam bonorum meorum non eges; Job. 22° quid prodest
deo, si justus fueris, aut quid ei confers, si immaculata
fuerit via tua &c. quod deus dicitur omnia propter semetipsum
creasse proverbiorum 16°, id quod ostendit, omnia referri ad deum
tamquam ad finem, non tamen ad eius commodum, cui nihil accedit
Ideo S. Aug. lib. 1 de doctrina christiana c. 32°
explicans quomodo deus utatur nobis, ille, inquit, ~~[illegible]~~ usus qui
dicitur dei quo nobis utitur, non ad eius, sed ad nostram voluntatem
refertur.

quod dico de amore amicitiae, dicendum est de amore be-
nevolentiae. sic enim illius pars est et ab eo tantum differt, quod
amor amicitiae dicat redamationem et communicationem in operibus
vitae quas amor benevolentiae non includit.

posterior probatur deus res irrationales amat propter creaturas
rationales et propter seipsum, non quasi eis indigeat, sed propter sua
bonitatem et nostram utilitatem. ergo eas amat amore
concupiscentiae. ad de quod sic dicitur communicatio in operibus
eiusdem vitae, cum creaturae irrationales non possint pertingere
ad amandum deum.

Quaeres utrum aliae voluntatis affectiones seu actiones
reperiantur in deo?

R° 1° reperiri delectaõe et ~~gaudiu~~ odiu, delectaõe qde. sgrat inquiete in bono possesso, in quo nulla est impfectio. et eam indicat illud matth. 3° hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. odium vo sapiæ 14° sliter odio sunt deo impius et impietas eius, et psal. 14° dilexisti iustitiam et odisti iniquitate.

Cum a duplex sit odium, unu abominaõis, quo id aversamur, quod nobis vel aliis malu est, alteru inimiciæ quo alicui malu volumus (per hoc persona, per illud psonæ malum odimus) in deo est odium abominationis. tale est odiu quo peccatu odit et peccatore ppter peccatu. sed utru odium inimiciæ? o e. si odium illud sit psonæ, ut persona est deus in diligit oia quæ sunt, et nihil odit eoru quæ fecit sapiæ 11°, neq; vo odit peccatore, quod illi vult malu, nisi qua peccator e. si vo satis est malu velle psonæ, quæ sub aliqua raõe displiceat, deus peccatore odit odio inimiciæ, et sic admitti pt. excludit sane s. Tho. 1 contra gentes c. 93° odium a deo sed cum his impfectionibus coniunctu, sc. ut per illud velit malu sed o sub raõe boni honesti et oderit naa pse.

R° 2° poe poni in deo, desideriu et fugam o respectu prii, sed respectu alieni boni et mali. o qde

Respectu proprii, neq; in eo illi vellet bonum absens, et
sic s. Thomas reiicit ab eo desiderium a 1° ad 2um. neque
est malum quod ei possit accidere. at respectu alieni. vere
in desiderat bonum nostrum 1a Thessalon. 4° haec est voluntas
dei stificatio vestra. ad quod non requiritur ulla dubitatio,
sufficit ut sit bonum absens respectu nostri. quod si nobis
desiderat bonum, exercet quoq; actum fugae circa malum
nostrum.

Ad 3° tristitiam, spem, desperationem, timorem, audaciam
iram non esse in deo. non tristitiam. nihil est in quod deum
affligat, non afflictiones caeteras quae circa bonum et malum
ardum versantur &c. nihil in deo ardum est prae-
sertim vero ab eo reiicitur ira, non solum ut includit
perturbationem corpoream, quo modo definitur sanguinis,
aut caloris eius qui circa cor est ebullitio, sed etiam
ut definitur appetitio doloris vicissim adversario in-
ferendi. nam sic supponit dolorem acceptum ab eo qui vi-
cissim appetit dolorem inferre. at nullus dolor, nulla
iniuria proprie in deum cadit; quare dum ira tribuitur
deo sive in scripturis sive alibi ea non affective, sed
effective solum accipienda est. nam affective est solum
in deo execratio mali quae est odium abominationis non ira.

Articulus 2us 3us et 4us

Utrum deus omnia, et aequaliter, et meliora semper magis diligat?

1a Conclusio deus diligit omnia. Ita S. Thomas a. 2o.

1o Sapientiae 11o diligis omnia quae sunt.

2o omnia quae sunt, quatenus sunt bona sunt, cum esse cuiuslibet rei, sit quodd. bonum. Sed deus amat omnia bona. neque enim sunt quod bona sint, nisi quatenus a deo sunt volita. quod de rebus existentibus intelligendum, de quibus hic agit S. Thomas. Non amat deus peccatores, ut peccatores, quia, ut sic, non sunt sed ab esse deficiunt, ut hic ad 4um. Sed et quomodo velit peccatum quoad summam aliquam super declaratum est.

2a Conclusio deus non diligit aequaliter omnia effective, ex parte boni, quod vult rebus. Ita S. Thomas a. 3o.

1o ex S.to Aug.o tract. 110o in Joan., omnia diligit deus quae fecit, et inter ea magis diligit creaturas rationales, et illis eas amplius quae sunt membra unigeniti sui, et multo magis ipsum unigenitum.

2o deus non impertit omnibus aequale bonum sive naturae sive gratiae. ergo non aequaliter effective diligit omnia.

Dixi effective. non affective diligit aequaliter cum unica sit dei volitio, et quae spiritus sanctus modo se habet, nec recipit magis et minus. et ideo hoc convenit scientia cum

amore, cum ipso differat qd q^a ipsa p^se immediate
practica ō e, deus ō dicatur hoc scire magis q illud cum tamen magis
q aliud amet, quam eius amor e causa bonitatis rerum immediata.

3^a Cum deus ex p^te effectus semper magis amat
meliora. Ita s^t Tho. a. 4°.

Pb^r q^a magis amat ea quae vel maius bonum sunt,
vel quibus maius bonum vult. sed meliora maius bonum
sunt, aut iis vult maius bonum. go. quare magis amat Xrum
q tota vrsitate creaturarum, cum eo vsq; eum promiserit
vt eet verus deus, neque eum mori passus e nisi vt glo
riosior fieret, diligit angelum cum naam magis q hoem,
scdm gratiam aequaliter cum aequalis sit vtriusq; mensura apoc.
20° aequaliter inquam, si naa cum naa comparetur.
nam p^t vnus angelus vno hoe maiorem habere gratiam et
vicissim vnus homo maiorem vno angelo, imo et beata virgo
superat quemcq; angelum. Innocens et paenitens habent se
vt excedens et excessum. Illi meliores sunt, qui plus
sunt de gratia. Innocentia caeteris paribus dignior e; dr
tn deus plus gaudere de paenitente, vel quam cautior, humilior
et feruentior e, vel q^a aequale donum gratiae plus e paenitenti
qui paenam meruit q innocenti qui ō meruit: sicut
pauperi melior e nummus quam indiget q diuiti, qui abundat.
haec s^t Tho. ad 1^m 2^m et 4^m. qui et ad 3^m expendit

Ubi magis Xpo dilectus fuerit petrus an Joannes
positis tamen utramque partem suis includit praesumptuosum
~~ordine~~ videri hoc judicare, spiritum qui ponderatorem deus
et omnium alius probiorum 16°.

Quaestio 21ª de Justitia et misericordia Dei.

Circa 1um utrum in deo sit justitia?

Unica ratio in deo est justitia. Ita sed Eso.
1° ex supra psal. 10°, Justus dominus et justitiam dilexit.
2° Justitia est qua suum cuique reddit ut deus reddit
unicuique quod suum est, 1ª ad timot. 4° reposita est mihi
corona justitiae qua reddet mihi justus judex.

Sit ne vero justitia proprie dicta in deo, alibi expendit.
Certe commutativam ab eo excludit sed Eso. distributivam
admittit, forte quod proprius accedat ad distributivam, quam ad
commutativam, quae est in permutationibus. nam et jus-
titiam reperit in deo in quantum implet in rebus quod eius
sapientia et bonitas sit, et eius bonitatem manifestat, et in
quantum datur unicuique rei quod debetur ei secundum rationem
suae naturae et conditionis. ut homini quod habeat manus,
in quo tamen est justitia proprie dicta.

Caeterum admittitque quoque pro in deo aliae virtutes, quae sunt
partes potentiales justitiae, ut liberalitas et magnificentia

ō tñ admittuntur in eo religio et obedia quæ subtione inferunt neq; nisi metaphorice eas sit, quæ circa passiones versantur.

Articulus 2us utrum Justitia Dei sit veritas?

Unica clusio, Justitia dici pt veritas. Ita s. Tho.

1° eam scpra vocat et noie, psal. 39° ō abscondit miam tuam et veritate tuam, psal. 83° miam et veritate diligit dnus, psal. 84° mia et veritas obviaverunt sibi.

2° Justitia Dei dr quæ constituit ordine in rebus, conformem raoi sapiæ suæ, quæ est lex eius et 1a veritas. go eatenus dicetur veritas. Idem sentiendum, si restringatur Justitia dei ad rectum iudicium quo decernit præmia et supplicia, quod æternæ legis veritati congruum est, et sic erit veritas directive, ō formaliter, nisi et ea dicatur talis formaliter ppter imperium quo regulantur opera scdm legem, raoe cuius est in voluntate, certe disgda est ab ea veritate per qua se se demstrat aliquis tale in dictis et factis, qlis est in mente.

Articulus 3us utrum misericordia competat deo?

Unica clusio, in deo est mia. Ita s. Tho.

1° ex scpra psal. 110° miserator et misericors dnus.

2° mia e perfectio sine imperfectione. perfectio quidem neq; in per ea fit aliquid contra Justitiam sed supra, ut si cui debes 50ª des 100 et sic Justitia e quaed. mia plenitudo, Joq; Jacobi 2° mia exaltat Judicium, sine imperfectione vo, qª licet ut e 7, nobis, sit species tristitiae ex Sto Damasc. lib. 2i cap. 14°, tn ex sua raoe tristitiam o postulat, sed tm, velle subvenire miae proximi quod etiam 7, angelis ponit S. Aug. lib. 9i de civit. dei c. 9°. e 1 S. Eso. mia 7, deo scdm effectum, o scdm passionis affectum, ut tristitia et compassione excludat. ubi et explicat quid inter se dicant bonitas Justitia liberalitas et mia dei. 1ª spectat coicaoe perfectionum dei absolute considerata. 2ª coicaoe eande, ut rebus proportionata; 3ª eand. ut o propter suam utilitate sed propter suam bonitate suas perfectiones coicat. 4ª eand. 7, qtus sine defectu rebus subvenit.

Articulus 4us utrum 7, oibus operibus Dei sit mia et Justitia?

Unica ratio, 7, oibus operibus dei utraq; reperitur ista S. Eso.

1° ex scpra psal. 24° vrsa via dni mia et veritas.

2° est 7, operibus naae quaed. Justitia, qm deus

nihil facit nisi qd coeiens e suae sapiae et bonitati, et
scdm ordine et pportione creaturae debita. eo vero
cum quo nihil creaturae dt cui dat ee, mia ga eam
vtr.

3° in aliis operibus. Justitia est, quod justificet
impium ppter dilectione, et mia quod eam misericorditer
indulgeat.

Justitia est in reprobis quod puniantur, quod citra
condignum mia sc. o totaliter relaxant, sed aliqualiter
alleuans vt loqr s. Tho. ad 1m; Justitia est quod justi
puniantur in hoc mundo, mia quod in eis purgentur
aliqua leuia, et ab affectu terrenorum in deum erigantur,
et tn vbi justitia magis eluceat, vt in damnatis, ioq;
Jacobi 2° dr judicium sine mia fieri illi, qui o
fecit miam. et vbi magis mia. na et aplus Rom. 15°
attribuit miae, conuersione gentium, justitiae vo ar-
veritati conuersione judaeorum ob promissiones patribus
factas, qq in vtrisque et justitia, et mia apparuit.

Quaestio 22a de prouidentia dei.

Arlus 1us vtrum prouidia deo coeiat?

Vnica ratio prouidia deo coeit. ita s. Tho.

1° ex scpra sapiae 14°, tu a pater gubernas oia
prouidia.

2° providia e rao ordinandorum in fine, sed in deo e talis rao; rao, inquam, ide cognitio practica, qua novit quomodo respiciunt et debeant in fine ordinari. est in rebus bonum, o solum quo ad substantiam earum, sed etiam quantum ad ordinem earum in fine, et praecipue in fine ultimum. quem ordine posuit deus in rebus per actum sui intellectus qui est actus providiae. ubi.

obiectio dei providiam omni imperfectione exuenda esse. pt a esse imperfectio, vel ex parte subiecti, vel ex parte modi. ex parte subiecti, si quis sibi provideat. ex parte modi, si providendo utatur inquisitione circa res dubias. utraque imperfectio excludit a deo. prior quidem, quia deus nihil habet in se ordinabile in fine, cum ipse sit finis ultimus, ut habetur 5° ethic. hoc articulo. et sic o est in deo providia monastica, sed quasi monarchica. posterior vero quia in deo nulla est dubitatio nec proinde inquisitio de rebus dubiis. et sic o est in deo consilium propter inquisitione, quis in eo sit propter certitudinem cognitionis, ad quam consiliantes inquirendo pervenimus.

Articulus 2us utrum omnia sint subiecta divinae providentiae?

Unica dico res omnes o in pre tantum, sed etiam in particulari providiae subiecta sunt. est contra democritum, epicureos, et alios, de quibus hoc art. 5° ethic. et pbr.

1° ex supra, sapia 8° attingit a (sapia dei) a fine

ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter, matth. 10° unus passer non cadit super terram sine patre vestro, et vestri capilli capitis omnes numerati sunt, ubi res etiam vilissimae subiiciuntur divinae providentiae.

2° si deus non provideret omnibus, etiam in particulari, vel quia ea non nosset, vel quia providere nollet. non prius. est in scientia dei infinita, ut dictum est q. 14ª. non posterius. cum in omnia, quae sunt condiderit, indignum est eius bonitate eorum curam abiicere. non est bonus, inquit s. damascenus 2i de fide cap. 9°, qui non providet, et s. ambrosius 1i de officiis cap. 13°, quis, in operatos negligat operis sui curam? quis deserat et destituat, quod ipse condendum putavit? si iniuria est regere, omne est maior iniuria fecisse, cum aliquid non fecisse nulla iniustitia sit, non curare quod feceris summa inclementia.

3° providentia est ratio ordinis rerum in finem: sed omnia a deo ordinantur in finem. ea in omnia ordinantur ab eo, quae ab eo causantur. at causantur omnia, non solum in universali, et quantum ad propria speciei, sed et quantum ad propria individualia, sive sint res incorruptibiles, sive corruptibiles.

Dices multa fiunt casu et fortuito. ergo circa ea non est providentia.

Distinguo ant. Respectu causae particularis, c. Respectu dei, n. ordine causae particularis, inquit s. Thom. ad 1um aliquid praeexire

ō a ordine cāā partis, cāā partes se se iunire impedimur, ō impeditur 1ª cāā qsi quippiā eius ordine fugiat, nisi ē fit, ī s. Aug. 7, enchiridio ad laur. cap. 11º nisi oipotens fieri velit, vel sinendo ut fiat, vel ipse faciendo, sic concursus duorū servorū casualis e eorū respectu, e tn provisus a dno qui eos scienter sic ad unū locum mittit, ut unus de alio nesciat.

Dices 2º sapiens provisor excludit malū ab iis, quorū curam gerit; sed deus a rebus sgulis malū ō excludit; ō a rebus naālitē agentibus, quarū plerāq; se se iunire destruunt, ut ignis aqua et e converso. ō a rebus agentibus libere, sinit ē hoēm peccare et tentari.

Disgno mai. provisor partis, esto: provisor vrlis, n. ille excludit malū, qsum pt, qm eo provisor est, ut excludat malū: ista pater excludere dt a liberis graviora incommoda. sic ō excludit, qm id ō postulat rāo provisoris vrlis. Imo par est ut permittat malarum partium, qm si oia impedirentur, multa bona deeent vrso. ō ē, ī s. cso. eet vita bonis si ō eet occisio aālium. nec eet patientia martyrū, si ō eet persecuo tyrannorū. Speciatim vō sinit hoēm peccare, ne libertate destruat, sine qua ō eluceret meritū bonorū operū. et tentari sinit ut pbet, si boni simus, ut castiget si peccatores, et ut pro patientia nra

am coronā recipiamus. Si Justi sumus, am Judulgiam. Si peccatores, deleāt. Scripturæ. Omnis anima Sua. Ezech. 18. Nolite errare. Deus non irridetur. Quæcunq; seminaverit homo, hæc & metet. Galat. 6. Quia qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem. Qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam. Et alibi, Unusquisq; mercedem suam accipiet secundum laborem suum. Et apud Isaiam. Dicite justo, quoniam bene. Quia retributionem manuum suarum comedet. Et apud Jeremiam. Ego Dominus scrutans corda, & probans renes, qui do unicuique juxta viam suam, & juxta fructum adinventionum suarum. Et apud Ezechielem. Si impius egerit pœnitentiam, vivens vivet, & non morietur. Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor. Et apud Prophetas. Et Psalmum. Et Danielem. Et Apocalypsim. Et alibi, &

ut eorum actus illis imputentur ad culpa vel ad meritum
ut notat S. Eso. ad 5.um atqi ideo 1.a corint. 5.o dr, quod o
Deo cura de bobus; 2.o inter res expertes rationis, aliis
providet etiam divinus ad proprium bonum, quibus aliis o. item,
ut iis quae sunt aliis in escam, quibus adhuc sensum favorabiliter
o. providet 3.o in creaturis rationalibus, magis providet
iis quas o. solum ordinat ad suum finem, sed etiam quas ad
eius assecutionem perducit, ut perducit electos, quibus o. per-
mittit aliquid evenire, quod finaliter impediat eorum salute
ex S.to Eso. ad 4.um illud sapientiae 6.o aequaliter illi cura est
de omnibus, illigdum vel negative tantum, quia nihil est, cui o.
provideat, vel si positive hic sensus est quod in decernendis
praemiis aut suppliciis o. spectet deus, sit ne aliquis pusillus
an magnus, ut ibi habetur, ignobilis aut nobilis.

Caeterum peccata spectantur, vel ut o. fiunt, vel
ut fiunt. priore modo sub providentia cadunt, quatenus et deus
intendit peccata o. poni, et providet de auxiliis, quibus
vitentur. posteriore modo o. cadunt, ut effectus a deo intenti,
sed ut materia circa qua deus aliquid per sua providentia
facit, sc. quatenus ea ordinat ad aliqua bona quae ex
iis efficit et sic o. provideri, sed praevideri tantum seu praescire
dicenda sunt.

Articulus 3.us, utrum deus immediate
omnibus provideat.

Unica ratio, deus omnibus immediate providet. Ista. S. Eso.

1° ex cap. 34° Job. ubi sic, quem constituit alium super terram aut quem posuit super orbem quem fabricatus est. ad quem locum s. greg. 24i moral. Cap. 26° mundum, per seipsum regit, qui per seipsum condidit.

2° ad providiam spectant duo; alterum providere, et ordinare cuncta, alterum, ead. exequi. sed deus per se immediate oia praescit et ordinat, et quae ordinavit, exequitur immediate, sive per se solum, sive concurrendo cum causis 2is. eas quidem vocat s. Tho. media diae providiae, sc. secundum entitatem, et quia minus vrtes sunt, o secundum operaoe. iis interea utitur o propter defectum suae virtutis, sed propter abundaam suae bonitatis, ut dignitate causalitatis etiam creaturis coiret.

opponit sibi s. Tho. illud s. Augi Enchiridii c. 17°, melius est quaed. nescire, quam scire, ut vilia. sed illud explicat de vilium cognioe, quae impedit cognitionem meliorum quod ipsi o stingit.

Articulus 4us, utrum providentia rebus provisis necessitatem imponat?

Rondet s. Tho. quibusd. imponere, quibusd. o. imponit iis, quibus praeparavit causas nrias. o imponit iis quibus assignat maas contingentes. o desiit ee immobilis et certus diae providiae ordo, quem oia evenium eo mo, quo providit, sive nrio sive contingenter. et 7. illo

certo ordine providiae consistit indissolubilitas et
immutabilitas quae fatum vocat boetius 4i de consolatione
ppsiae prosa 6a quae cum effectum contingia consistit
quaerunt hic utrum 1a rerum productio sit pars executionis
providiae circa illas. negant aliqui, quia inquiunt pro
vidia supponit res quibus providetur existere, sicut et
gubernatio eamd. existiam supponit et videtur solum
esse de mediis, et proinde re supponit quae per media
ad finem ordinatur. alii affirmant. Ex qua res o creatur
casu, ergo creatio pertinet ad providiam. Ex qua
sicut rerum creatio est maximum beneficium, ita est magnum
opus providiae, quo est de nomine. Secundum communem loquendi modum
melius negatur; nam sicut pater non dicitur providere filio
dum eum gratia, ita neque deus rebus providere ut, 1a
earum productione dicendus est. hoc illigdum de providia
circa res, quas producit. na rerum productio ad providia
circa res alias pertinet, v.g. mundi creatio ad pro
vidia circa hominem, cui, tq regi, pro palatio mundus
constructus est. utrum tamen providia partis quae est
praedestinatio terminetur ad existiam personae quae prae
destinatur dicetur ubi de effectibus praedestinationis.

Quæstio 23ª de prædestinaõe

Circa 1.um utrum hoes prædestinentur a deo?

Sic duo explicantur. alterum ptinet ad nõem prædestinaõis, alterum ad eius existiam.

quod spectat ad prius. nomen prædestinaõis sumitur 1º late ut extendr ad oẽ voltatis actum, quo deus res quascq; voluit constituit aut decrevit ab æterno, et sic prædestinaõ est faciendorum dispõo apud hugonem de sto victore lib. 1i de sumtis pte 2ª cap. 21º, et tam late patet, q providia. et extendr ꝯ solum ad electos, sed etiam ad reprobos. quo sensu alii ad vitam æternam, alii ad supplicium æternum prædestinati dicuntur apud stum Augm de 18i de civit. dei c. 1º, lib. 21º cap. 24º et tract. 48º 7, Joan. quo prædestinaõe accipit s. fulgentius lib. 1º ad monymum, que inscribit de duplici prædestinaõe dei, una bonorum ad gloriam, altera malorum ad pœna. 2º ppie pro destinaõe ad gloriam et media, qbus gloria obtinetur. et hoc sensu accipr 7. spra Romanorum 8º et ephes. 1º, apud stum Augm lib. de pdestinaõe storum c. 8º, ubi pdestinaõe a præscientia disgnit, quod hæc sit etiam malorum, illa bonorum ffu

et a S.to Tho. hoc art. 1.o et tota q.e 23.a quem ad
~~[illegible]~~ sensum nos quoq; praedestinaois nos accepturi
sumus.

In hac voce, praedestinaõ, duo considerantur. alterum
est, quod dicatur destinaõ, alterum quod destinaõ prae. vox
destinaõ sgrat vel missione vel decretum, destinare in
aliqdo idem est ac mittere, ut apud Suetonium in galba cap.
16.o destinare legaõe, saepius est statuere, ut 2.a corint.
9.o unus quisque pro ut destinavit in corde suo. S.
Tho. utramq; sgraõe recipit priore hoc art. in corpore
ubi dicit creatura raale perduci ad vitam aeternam, qsi ad
eam transmissa, posteriore art. 2.o ad 2.um, ubi dicit desti
naõe accipi pro ea missione, quam aliquis mente concipit,
scdm quod dicimus destinare quod mente proponimus.
vox prae sgrare pt antecessione vel dignitatis vel
aeternitatis et existiae. catharinus ea accipit priore
sensu, sicq; vult o oes qui salvantur pdestinatos
dici, sed eos tm, qui, inter salvatos, insigniores
sunt, quos vult praedestinatos ante praevisione operum,
cum alios velit praedestinatos ee tm post praevisa
merita, caeteri coiter ea posteriore sensu accipimus, et
melius qde, cum q.a id conformius est sprae quae extendit
parla, prae, ad oes, qui salvantur matth. 25.o

venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi, hoc est a decreto de constituendo mundo, seu ab aeterno. Et a S.to Aug.o lib. de dono perseverantiae c. 14°, ubi praedestinatione S.torum definit praeparatione et praescientia beneficiorum dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur, quod ad omnes salvandos patet. Et denique, quia hoc indicat vox προορίζειν, qua scriptura passim ut Rom. 8° utuntur, quae vox antecessionem significat: ut utuntur voce προαιρεῖσθαι idem praeeligere quae vox significaret antecessionem dignitatis.

Et aliis nominibus dicitur praedestinatio 1° liber vitae psal. 68°. 2° praescientia Rom. 11°. 3° propositum Rom. 8°. 4° segregatio ad galat. 1°. 5° dilectio Rom. 9°. 6° electio matth. 24°. 7° vocatio, 2ae petri 1°. 8° benedictio matth. 25°. 9° praeordinatio actorum 13°.

Quod spectat ad posterius certum est praedestinatione existere 1° ex scriptura Rom. 8° quos praedestinavit, hos et vocavit, matt. 25° venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum. 2° ~~pro~~ tenera fruuntur et angelorum, in hominum quae plurimi aeterna gloria: ergo ad ea praedestinati sunt. Nam ut obviat S.us Tho. Cum duplex sit finis, alter naturae creatae proportionatus, alter, qui excedit proportionem naturae creatae, prior vi naturae obtineri potest, posterior

pt obtinebi, et sic necesse est ut sicut sagitta a sagitt
ante 7, scopum, sic creatura a deo transmittatur 7, fine
supernaturale, quod est eamd. creatura predestinari.

Articulus 2us utrum praedestinatio
aliquid ponat 7, praedestinato.

Ut hoc explicetur.

Proponenda est definitio praedestinationis, ex qua constabit
ponat ne aliquid 7, praedestinato, sive sit ne aliquid
formaliter 7, praedestinato existens. nam sensus articuli est
utrum aliquid efficienter aut directive 7, predestinato ponat.

definitur a sto Aug° lib. de bono perseverantiae, praescientia
et praeparatio beneficiorum dei quibus certissime liberantur
quicumque liberantur. ubi iungit praescientiam cum praeparatione,
ut ostendatur quod sit scientia practica, quae sciens
decreto conjuncta sit. eamd. definit praeparatione gratiae
lib. de praedestinatione sanctorum c. 10° ubi nomine gratiae ipsa
quoque gloria intelligenda est, ut sit adaequata definitio. nam et
gloria vocatur gratia ut obiicit s. Aug. epla 105a ad 6m
et 7, Enchiridio cap. 103° ubi, cum, i, vita aeterna reddit,
quid nisi gratia pro gratia reddit.

Aliae definitiones a Theologis afferuntur, quae cum definitionibus
sti Aug. conveniunt. qualis est haec, quam refert
s. Tho. 7, 1m dist. 4a q. 1a a. 2a praedestinatio est

praeparatio gratiae 7, praesenti et gloriae 7, futuro
qlis ista est de, hoc art. 1°, ratio 7, deo existens
transmissionis creaturae rationalis 7, fine vitae aeternae. qlis
est haec, actus, quo deus creaturas quasd. illigentes
efficaciter ordinat ad vitam aeternam per certa media
consequenda. quae definitiones ut adhuc clariores sint
duo sunt quaerenda.

Quaeres 1° 7, quo actu sita sit praedestinatio.

multi possunt distingui actus. alii 7, deo, alii extra
deum. 7, deo sunt 1° actus scientiae simplicis illigiae
circa creaturam illigentem, ut possibile, et capacitate eius
obediale, respectu finis supernaalis. 2° actus simplicis
complacentiae circa idem obtinendum, ut praecognitum. 3° actus
scientiae conditionatae de iis rebus quas creaturae illigentes
operaturae essent, si 7, ordine ad fine supernaale cum
talibus circumstantiis producerentur. 4° actus complacentiae
de iisd. rebus sub conditione futuris. 5° actus scientiae
practicae de creaturis ad eumd. fine supernaale creandis:
qui actus, ut practicus dicatur, cum decreto coniungendus
est ut diximus de scientia dei practica: quod decretum
absolutum erit, si praedestinatio sit ante merita, secus, si non
sit. 6° actus scientiae de mediis ad obtinendum fine
supernaale conducentibus, qui est eorum ordinatio ac

dispoo, cui coniungit electio diae voltatis. 7° decretum absolutum de dando fine supnaali, posito bono usu mediorum ad eumd. finem obtinendum conducentium. 8° actus scientiae visionis, quo deus cognoscit praedestinatos fruituros fine supnaali ex eo quod illis decretus sit. 9° deniq; collaõ facta in tpore, vel mediorum ad finem supnaale conducentium, vel ipsius finis supnaalis. hoc posito.

R° 1° pdestinaoem ō ee sitam in quatuor primis actibus. raõ e qa primi quatuor actus nrii sunt. at praedestinaõ nria ō e, sed libera, ut indicat illud Rom. 8°, ubi dicitur praedestinati secdm ppositum vocati, quod actus dei liberum indicat.

R° 2° pdestinaõe includere duos actus seqtes. si praedestinaõ sit ante merita, et 6um et 7um si sit post merita. nam iisd. actibus positis ō pt ō illigi pdestinaõ. vel 5um et 6um ponimus in snia ponente pdestinaõe ante praevisa merita. in ea n e scientia practica, quae dicit sibi coniunctum decretum absolutum de conferendo his et illis fine supnaali. et illis scientiis cum tali decreto coniunctis annectitur ordinaõ seu dispoo mediorum conducentium ad eumd. finem efficaciter obtinendum. In snia ponente pdestinaõe post praevisa merita, ponimus 6um et 7um nam in 1° e mediorum efficacium ordinatio, cum decretum

absolutum dandi fine supernaturale praeviso bono usu medi
orum conducentium ad eundem fine, eamd. praedestinatione
absolvat.

Ex quo intelligit praedestinatione includere actum intellectus
et voluntatis, quod insinuant quoq; ex nomina quibus vocatur
praedestinatio, ex explicationes praedestinationis, quas vel ipsi patres
afferunt, ex ipsa ratione, nomina quidem. nam interdum dicitur praes-
cientia, et liber vitae, quae nomina indicant actum intellectus.
interdum electio et dilectio, quae nomina significant actum voluntatis.
~~actum~~ patrum vero explicationes, sancti Augustini cit. cap. ubi praedesti-
natione dicit esse praescientiam quae est actus intellectus, et sancti
Damasceni lib. 2i de fide c. 29o ubi providentiam, cuius
praedestinatio est pars, definit voluntate dei, per quam res
omnes apte congrueq; gubernantur. tandem ratione. nam
praedestinatio est destinatio ad gloriam efficaciter obtinendam:
sed hoc sine actu intellectus et voluntatis, esse non potest. nam
destinatio est actus voluntatis: destinatio vero efficax in-
cludit actum intellectus, quia includit ordinationem mediorum,
quae ordinatio est actus intellectus, cum sit ipsa cognitio
proportionis mediorum, ex inter se, ex in ordine ad
finem.

Quidam ponunt actum intellectus esse imperium, sed alius
actus ab illa cognitione proportionis mediorum, seu virtuali

Judicio de ea nrius ō ē. Utrum sit actus Imperii Illtui
prius a cognitōe distus aut ō alibi expendr. Cæterum
cum prædestinaō includat actum Illectus et voltatis;
aliqui volunt, unum in recto, alii alterum in obliquo perti
nere ad prædestinaōe, alii utrumq; in eam includunt
in recto; alii magis præcipue unum actum includunt, minus
præcipue alterum. Hæc q° fere ē de noie et ex eo
pendet, velisne considerare prædestinaōe in raōe
decreti seu propositi an econtra. Certe s. Tho. indicat
ēē actum Illectus a. 12° ubi prædestinaō, i.e. quæd.
raō ordinis aliquorum ad vitam æternam in mente divina
existens. et ad 3um talis præparaō ē prædestinatio
pro ut aliquod agens per Illectum dr se præparare ad
agendum in qtum præconcipit raōe operis fiendi. et sane
prædestinaō ē pars providiæ ut mox dicturi sumus. provi
dere vō vel solum actum Illectus includit in recto, vel
illum præcipue includit, cum videatur præcipuum eius
munus ēē deducere ad finem, nosse et præparare media
commoda ad eum obtinendum, attingere a fine ad finem
fortiter et disponere oia suaviter ut res sinantur agere
suis motibus et tn ad finem qsi manu ducantur.

R° 3° prædestinaōe ō ēē sitam vel in actu scientiæ
visionis, vel in actuali collaōe mediorum, aut finis

supnaali, neq; ꝙ ꝙ, so sita ꝺ ꝺq̄ prāsupponit aꝑa
supponitur ⁊ in ꝺcrīa scientia qua ſr. ꝺunſ ſpeculatiua
⁊ prouiꝺa ſupponit ordinatoꝝ effectiuꝝ eiuꝺ qui prꝺeſti
natuꝝ ꝺ ad finē supnaale, ꝑ ꝺonū media cōſequēs
⁊ in ꝺ collatōꝝ mediorum ꝺ finē, qua ꝺ potiꝰ exercitio
prꝺeſtinatoꝝ q ipſa prꝺeſtinatio; atq; ſo ſ ꝯſo. ꝺ cludit
ꝺeſtinatoꝝ niſi ꝓuiꝺeꝝ, ꝓeſtinato. neq; ſane ꝺ, ꝙllo
ſine ſimul actuꝰ ꝙlleꝰ ⁊ voluntatis, ſine ſubd ꝙlleꝰ
actuꝰ ſuſtinꝺat, ⁊ cuꝰ nentō actuꝺ transeat extra ꝑſon
ſubtum. ſ ꝯſo. ⁊ nec rationeꝰ affert, quōꝺ ſit ꝑat prouiꝺa
qua ꝺ ꝙrebuꝰ prouiſa, ſꝺ quōꝺ rationeꝰ ꝙ, ꝙlleꝰ pro
uiſoris. ꝓbatur exemꝓ, prꝺeſtinatoꝝ aliquiꝺ ꝙ, prꝺeſtinato
ꝓbe. quōꝺ obiuge. na ꝺoratio ſuſtificatio glorificatio
aliquiꝺ ꝙ, ſo ꝓmum. ſꝺ ꝙlla ſunt actiones tranſeuntes in
prꝺeſtinato ſic actio ⁊manens. vnde ⁊ ⁊ actiua ꝺ
ꝙlla tpoꝝaleꝰ thꝰ, ꝺeſinit ⁊ ꝙ ꝑ reſpectū ad aliquiꝺ
extrinſ ⁊q ad ſuum obtum ꝺeſinere, non ꝺeſinit ꝑ
ꝓparatoꝝ gratiꝺ. ſꝺ ipſum obtum quoꝺ reſpicit ꝙ ſa
ꝺ ſuſtinꝺ.

ner dicat, ſi prꝺeſtinatoꝝ niſi ponit ꝙ, prꝺeſtinato,
ſꝺ thꝰ actio ⁊manens, vbuꝰ ſoꝝa, q ꝺeſtinatoꝝ
ſit deus, ſi net deꝰ ſcientia deus, quōꝺ ⁊ ꝙ Gotia
lugdunenſis negat contra ſanctū Augn. na ꝙllus

verum est; damnatus tamen Joanne Erigena, quia eo loquendi modo abutebatur ad defensionem sui erroris.

Quaestio 2° quomodo se habeat ad providentiam?

Respondeo 1° esse eius partem. 1° ex sancto Thomaso hoc a° ubi sic, ~~[illegible]~~ patet, i, quod praedestinatio quantum ad obiecta est quaedam pars providentiae. Idem docet a. 2° et 4°. 2° sicut providentia gratiae est ordinatio rei in fine. Ita praedestinatio certum in fine ordinat.

Respondeo 2° posse dici partem subiectivam providentiae, melius tamen integralem.

Prius quidem, nam potest abstrahi ratio providentiae ab ea quae ad finem naturalem et ea quae ad finem supernaturalem ordinat. Fauet sanctus Thomas quaestione 6ª de veritate a. 1°.

Posterius vero, nam ex communi usu loquendi non dicimus esse plures providentias, quod tamen diceretur si providentia plures partes subiectivas haberet. Eo modo se habet quo in deo scientia de omnibus hominibus possibilibus, respectu scientiae simplicis intelligentiae, quo in nobis scientia de aliqua ~~totius~~ respectu totius physicae. quo sensu sanctus Thomas dicit ea esse quamdam partem, quo ad obiecta. neque aliud docet in 1um dist. 40ª, ubi dicit praedestinationem esse quemdam modum providentiae, sed addere quaedam specialia super eam. Nam dum vocat quemdam modum, particula illa diminuens ostendit non esse veram speciem, neque aliter vult addere, quod ut aliqua

v.g. addit hoi, cui o addit nisi quoad modum expressiore, cum vox homo minus expresse aa sgret. p

porro cum providia sumatur aliqdo pro ea pte quae ordinat circa naalia, haec a pdestinaoe disguitur quod pdestinao semper obtineat suum fine. sive in electio ad gloria sit ~~ad~~ ante praevisa merita sive post, per media, quae deus ordinat, infallibiliter obtinetur vita aeterna: at providentia o semper suum fine obtinet. suum inquam parlem, ut patet de repbis, qui o obtinent gloriam, ad qua assequenda dantur eis auxilia gratiae, et de multis agentibus naalib' quae o assequuntur suum fine parle unde et monstra ~~dur~~ gignuntur, esto eo sit immobilis providia qd media quae deus per ea ordinavit semper eveniant, et si creatura frustretur parli fine, numq tn oi fine frustretur, cum repbus v.g. deficiens a consecuoe gloriae decidat in justitia dei ut a nobis supra dictum e.

Articulus 3us utrum deus aliquem reprobet?

Varia sunt noia qbus repbi designantur in scpris, unde et varia repbaois noia foari poent. 1° dur odio haberi Rom. 1°; 2° vasa in contumelia, eod. cap. et 2a

ad timot. 2°. 3° vasa Iræ eod. cap. 9°. 4° hædi et maledicti, matth. 25°; 5° filii perditionis Joan. 17° et 2ª Tessal. 2°. 6° mundus Joan. 1°, 12°, 14° et, 15°. 7° pereuntes 1ª corint. 1°. 8° indurati excæcati, dammati Rom. 9° et 11°. 9° a deo desperti Ecclias. 17°. 10° deniq; reprobi 1ª corint. et 2ª corint. 13° quod sint reprobati et reserti et ab isto noie dicta e reprobao.

Est etiam usitatum apud Ego, ut reprobos vocent præscitos, o quin præsciantur quoq; predestinati, sed vel coi noie iis attributo ob imperfectione vel ut sgetur sicut præscia dei o ponit futura, sed supponit, ita deum o ee causam cur aliqui reprobentur ac dammentur sed hoc ab eorum culpa repetendum ee, iuxta illud osee 13° perditio tua Israel (sc. ex te) tantum mo a deo auxilium eius. hoc posito. sit

Unica clusio, deus aliquem reprobat. ita s' eso.

1° ex scpra malachiæ 1°, Jacob. dilexi, esaü a odio habui, quod repetit Rom. 9°

2° ydipsum probant patres ac præ cæteris s' eius qui, ut de predestinaoe ita de reprobaoe multa disputat, ubiq; supponens eius existiam.

Convenientia e, quod ad dei providiam pertinet,

ut permittat aliquem defectum in rebus quae providentiae subduntur, adeo ut sicut per dictam providentiam ordinantur aliqui in vitam aeternam, sic et permittat aliquos ab eod. fine deficere.

Neque hoc pugnat contra bonitatem dei, nam e contra adeo ea pugnaret, si mali eod. haberentur loco quo boni, et sicut non pugnat contra justitiam suam, quando gratiam confert, quia non tenetur vi justitiae non conferre gratiam. Ita non pugnat contra suam bonitatem, quando non confert gloriam immeritis, quia non tenetur ulla suae bonitatis lege eam conferre. Immo par est, sicut bonitati, sic et justitiae suas partes relinqui, cum deus sit misericors et justus psal. 114°.

Quaeres quid sit reprobatio.

R° eam definiri a magistro lib. 1° dist. 4° hoc modo, reprobatio est praescientia impietatis quorumd. et praeparatio damnationis eorumd. Haec definitio conforis est Isti Xri sententiae in reprobos matth. 25° discedite a me maledicti in ignem aeternum, esurivi enim et non dedistis mihi manducare nam haec posterior pars sententiae ostendit praescientiam iniquitatis, prior vero indicat praeparatione seu decretum damnationis aut eadem praeparationis, seu decreti executionem. Ubi.

adverte sicut in predestinatione reperitur actus ~~voltatis~~ intellectus
cum voltatis actu, sic quoque reperitur utriusque facultatis
actus in reprobatione.

Adverte 2° alio modo se habere actum intellectus in prae-
destinatione, alio in reprobatione. In priori actus praecipuus
intellectus est ordinatio mediorum, quibus efficaciter obtineatur
finis supernaturalis. Dico praecipuum esse. nam licet occurrat
quoque iudicium antecedens decretum efficax conferendi gloria,
tamen in eo non sic elucet praedestinatio, sicut in ordinatione
mediorum: quomodo praecipue elucet providentia in mediorum
dispositione, per quam a fine ad finem attingitur. In posteriori
vero non reperitur talis ordinatio, sed tantum iudicium de
iniquitate, in quo sita est illa praescientia, quod sequitur
alterum iudicium, quod reprobus sit indignus aeterna gloria
cui iudicio subiungitur, decretum absolutum de eo damnando.
Potest videri isti ordinationi, quae est in praedestinatione
Respondere aliquis actus in reprobatione, scilicet iudicium de
derelinquendo, cui coniungitur decretum derelinquendi,
hoc est non conferendi media quae efficaciter obtinerent
finem. sed hoc est potius defectus ordinationis, quam ordinatio.
quare cum magister cit. definitione nomine praeparationis utitur,
eo solum intelligit decretum excludendi a gloria praeparatione
et ordinatione mediorum ad damnationem non intelligit.

Jo monet in reprobatione duo considerari quorum alterum deus praescit et non praeparat, sc. iniquitatem, alterum praescit et praeparat sc. aeternam poenam.

Advertite 3° ex eo sequi, ut in reprobatione praecipuus actus sit voluntatis. nam parum esset ad reprobationem, si praesciret deus iniquitatem impii, eumque iudicaret indignum aeterna gloria, nisi post iudicium de eo excludendo revera eum excludere decerneret. Id inquam parum esset. nam et praescit iniquitatem peccatorum, qui excitandi sunt a peccato, et aliquando beandi et iudicat eos, cum sunt in statu peccati, indignos esse aeterna gloria. quare reprobatio praecipue consistit in illo decreto. non desinit esse pars divinae providentiae, quatenus providentia non solum dicitur ordinare res in suos fines, sed etiam permittere, ut aliquae a suo fine deficiant. quod non fit absque cognitione, per quam eadem permissio dirigitur. sicut et decretum de excludendo a gloria dirigitur per iudicium antecedens.

Hoc vero decretum, si ponatur pro actu praecipuo, ut ponendum est, constat reprobatione non esse mere negativa, sive deum in ea, se se non habere mere negative, cum decretum illud positivum sit. sed de hoc ubi de causa reprobationis.

Q. 2° utrum reprobatio ponat aliquid extra deum.

R° nihil ponere formaliter. nam praescientia et decretum

nihil formaliter ponunt extra deum. at reprobatio consistit ex praescientia et decreto ut constat ex definitione. ergo. ergo dubium quin ponat aliquid effective. nam propter derelictionem ponit actualem damnationem ut patebit amplius, ubi de reprobationis effectibus.

Notabis a quo ad loquendi modum discrimen esse inter praedestinationem et reprobationem. nam praedestinatio sumitur solum active, ita ut ab ea sola ut est praedestinante dicamus praedestinari. at reprobatio sumitur etiam passive. nam sicut lapis non solum reprobatur, dum mente iudicatur inutilis, sed etiam dum manu reiicitur. sic et impius non solum reprobatur actu mentis divinae, sed etiam ipsa sui derelictione, et sic reprobatio duplex dici potest. una activa passiva altera, cum praedestinatio solum activa sit, et sola praeparatione seu ordinatione ut est agente, sequitur, ut monet s. Thomas a. 1° ad 3um.

Articulus 4us Utrum praedestinati eligantur a Deo?

Unica conclusio, praedestinati eliguntur a deo. Ita s. Thomas. 1° ex scriptura elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, matth. 24°, propter electos breviabuntur dies, ubi praedestinati vocantur electi.

2° sic ratiocinatur s. Tho. predestinatio supponit electionem, electio dilectionem, et in pars providentiae quae ordinat media, neque illa ordinat nisi quae vult finem ad quod pertinet dilectio et electio, dilectio in quantum vult hoc bonum, alicui ut comparate ad alium, electio in quantum vult bonum uni prae aliis. quo sensu tamen apud s.tum Tho. et reipsa predestinatio praesupponat electionem, utrum, ut est electio ad gloriam, eaque absoluta, an ut est ad gratiam, sequenti a° expendendum erit. hic solum.

Ad erudiendum electionem de qua hic agitur, distingui ab electione nostra. electio nostra ut ponit bonum in rebus, sed praesupponit. Ideo non eligimus, quia diligimus. at diligimus ut causando bonum, sed quia ex bono praeexistente incitamur ad diligendum. deus vero eligit quidem, quia diligit, sed diligit ut propter bonum quod praeexistat in re, sed quia facit ut bonum inde a re, quam diligit, habeatur. et sic fit ut electio nostra ut cadat nisi in ea quae sunt, cum electio dei sit eorum quae ut sunt. Id monet s. Tho. ex 7. ipsorum ex ad 2.um

Utrum s.us utrum praescientia meritorum sit causa praedestinationis?

Sic arlus multas in sectiones dividendus est, nam in eo explicatur non solum utrum predestinatio fiat ex praevisis meritis sed etiam utrum reprobatio ex praevisis meritis fiat, et de predestinatione quaeritur an adaequata an saltem inadaequata fiat ex praevisis meritis. Obvabis in predestinatione vel adaequate sumi vel inadaequate. Predestinatio adaequata duo includit, scilicet electionem ad gloriam ex praeparatione mediorum ut sunt in adultis, vocatio, iustificatio, mandatorum observatio. Predestinatio autem inadaequate includit solum istorum alterum, et sic satis saepe predestinationis nomine intelligitur a Theologis predestinatio ad gloriam. Econtra non raro sed eius per eam intelligit predestinatione ad gratiam quam sensum accipiunt Theologi plerique, qui predestinatione ad gloriam simpliciter electionem vocant. Licet sed Theologi electionis nomine extendere videatur ad gratiam sed et gloriam ut patet ex arlo 3° ad 2um sic quaedam exponenda sunt.

Certum est 1° predestinationis formaliter sumptae nulla esse causam. Nam predestinatio formaliter sumpta est actus divinae intellectus et divinae voluntatis, sed istorum actuum nulla est causa, cum sint ipsamet essentia divina quae nulla causa agnoscit. Agitur de predestinatione effective sive obiective considerata per de gratia et gloria sive iustificatione et glorificatione quibus gratia et gloria conferuntur.

Certum est 2° dari aliquas causas physicas predestinationis obiective aut effective spectatae. Nam 1° causa subiectiva est creatura rationalis quae recipit gratiam et gloriam, et quae vocatur justificatus et glorificatus. 2° causa totalis est propria ratio gratiae et gloriae sive actionum per quas producuntur vel in quibus consistunt. 3° causa finalis est manifestatio gloriae et bonitatis dei ephes. 1° predestinati secundum ~~[illegible]~~ propositum eius, ut simus in laude gloriae eius: quin et unus effectus est finis alterius, ut gloria gratiae. 4° causa efficiens praecipua est deus psal. 83° gratiam et gloriam dabit dominus, minus praecipua est creatura rationalis, saltem ut effectus illi consistunt in actibus, sicut gratia vocationis et glorificatio in actibus consistunt. nam ad gratiam justificantem quae est habitus, non se efficienter sit creatura rationalis, sed ad summum moraliter. Sic de causa meritoria predestinationis quaestio est.

Ultimo est 3° aliqua praescientia meritorum esse causam predestinationis. Nam praedestinamur ex praevisis meritis Xri, ephes. 1° elegit nos in ipso (id est per ipsum) ante mundi constitutionem ut essemus sancti. quaestio est utrum praescientia meritorum nostrorum sit causa praedestinationis ad qua quaestionem haec expendimus. 1° utrum in nobis sit causa predestinationis adaequatae, et proinde

1ª gratiae actualis qua vocari incipimus. 2º utrum gratiae habitualis. 3º utrum gloriae. postea explicabimus fiat ne reprobatio ex praevisis demeritis. quod sequentibus sectionibus praestabimus.

Sectio 1ª utrum in nobis sit causa praedestinationis adaequata; et proinde ad 1ª gratiam actualem?

Cum quaerimus utrum sit in nobis causa praedestinationis supponimus ea vel a nobis repetenda esse, vel a solo deo. neque ymoramur errore manichaeorum et priscillianistarum, qui totam causam praedestinationis nostrae refundebant in caeli motum dicta quae constellatione quos refellunt, cum scriptura, hierem. 10º a signis caeli nolite timere quae gentes timent. Et patres s. hieron. epistola 8ª quae est ad demetriade, s. Aug. lib. 1 ad simplicianum q. 2ª s. prosper lib. 1 de vocatione gentium cap. 14º s. leo epistola 9ª cap. 11º et s. greg. homil. 10ª super Evangelia. Et ipsa ratio quia astra inclinant solum ut cognoscant necessitatem. Et denique experientia quae ostendit duorum sub eod. caeli aspectu natorum, alterum probum alterum improbum esse, sive sit idem aspectus veluti moraliter ut contigit Jacob et Esau, de quibus illud Rom. 9º ex eod. concubitu Isaac

patris nri, ac s. eug. cit. q. 2a, sive sit ipse me-
taphysice (si hoc nrium e, quod tn ut argtatur s.
greg. cit. homil. 10a ostenderet ~~quod~~ tot ee debere tanqz
dirsa sgulorum fata, quot sunt membra quorum unum
post aliud veniat in lucem) qm o obuantur homines eod.
tporis puncto genitos ipse sortiri fatum. sed dirsa
oia, cum econtra sint q plurimi dirsis° tpore nati,
qbus ~~ipse~~ iide contingant mores, iide eventus, ut
docet favorinus apud gellium lib. 14i cap. 11o.

3ex vo modus cogitari pt, quo sit in nobis caa
pdestinaois nra. 1o ut aa prius creata sint, q infusa
cporibus, et scdm ea quae gesserint prius q eent in
cpore graam et gloriam acceperint. 2o ut solis viribus
libertatis nra, vel saltem initio salutis ab iisd. viribus
pendente prae mereamur aeternam salutem. 3o ut vel
praeviso bono usu liberi arbitrii per graa vel
posita imperfecta quadam dispoe aut o resistentia
ex pte nri, conferatur nobis eod. graa per quam
perveniamus ad gloriam.

1um modum innuit origenes lib. 2i periarchon
cap. 9o ubi in eamd. quoqi caam refert, quod quidam
hebetioris alii acutioris nascantur ingenii, et 3i
περὶ αρχῶν cap. 1o ex go, 1, una sit oium naa

raoabilium creaturarum ex ipsa ob precedentes meritorum
causas, sicut ex una massa figulus creavit, et plas
mavit alios quosd. ad honore, alios ad contumeliam.
Istius erroris eum reprehendit s. Hieron. epla ad
avitum cap. 3°.

2us modus est pelagianorum et semipelagianorum. priores
authore pelagio et Scelestio eius discipulo asserebant
nulla esse gratiam supernaturale, sed volebant per vires naturae
mereri nos, atq; adipisci aeternam gloriam, aut si qua
gratia supernaturale admittere cogebantur, ea tq utile
fuit, o tq nostram ponebant. et, si coacti gratiam
ullam nostram admitterent pro gratia interna statuebant
creationem et liberum arbitrium, pro externa praedicatione,
doctrina, exemplum, qua solum utile dicebant, volebantq;
dari ex meritis posteriores, qui et massilienses dicti, ad-
mittebant quidem gratiam internam supernaturale, eamq; nostram
dicebant esse ad perficienda ~~legem~~ legem dei, et perse-
verandum in justitia, qua in re dissentiebant a pelagianis, tn
initium salutis ponebant in nobis, sive in natura, gratiamque
meritis nostris dari docebant. qq cassianus qui fuit in
eorum errore collatione 13a cap. 12° et 15° fatetur aliquando
nos a deo praeveniri; quae est causa cur cap. 17° dicat
deum aliquorum redemptorem, sc. quos praevenit, cum

aliorum quos sc. praevenit et adiuvat ttu susceptor sit. errores
isti pluribus explicantur ubi de gratia.

3um modum amplectuntur omnes nulli ergo quorum alii tradunt
gratiam a deo iis concedi quos per scientiam conditionatam
praevidet ea per liberum arbitrium bene usuros: quod
Vasquez tribuit alberto 7 1um dist. 41a a. 3o et tradit
ab alexandro 1a parte q. 28a membro 3o a. 3o 7 pore
et ad 2um et 3um, quod tamen revocat 3a parte q. 69a membro 1o
a. 2o. parag. 3o. alii ponunt in nobis omnem meritum
quod sed dispositione quamvis positiva, licet imperfecta, ad
gratiam ut gabriel 7 2um dist. 28a q. 1a a. 2o et richardus
dist 28a a. 1o q. 2a, aut si dispositione vocare omnem
audeant, quia vox illa catholicis suspecta est, dicunt diam
benignitati consentaneum esse, ut intuitu nostrorum actuum
naturalium, nobis gratiam conferat. alii denique ponunt in
nobis dispositione negativa, sive omnem resistentiam, ut sc. deus
eis decreverit gratiam quos ei nullum obice posituros
providerit, quae sententia a omnibus nullis tribuitur aureolo,
et vix discrepat a 1orum ergorum sensu. Sit

1a conclusio opera quae fecerunt aa antequam essent 7 pore
omnes sunt causa nostra predestinationis.

probatur quia haec sententia supponit aas prius extitisse quam
infunderentur corporibus, et secundum quod 7 eo statu

323

haesissent, gratiam in hac vita vel accipere vel non accipere.
sed utrumque erroneum est. prius quidem ut constat ex 6a
synodo actione 11a, et c. 10 lateran. sub. leone 10o ubi
definitur animam vere esse formam corporis, quae ante ipsum
producta non fuerit posterius vero ex scriptura Rom. 9o antequam
quicquam boni aut mali egissent &c. Rom. 11o. o altitudo
divitiarum sapientiae et scientiae dei quae admiratio frustra esset
si causa praedestinationis in praecedentibus actuum factis esset posita.

2a. Cum Solis viribus libertatis nostrae, vel initio salutis
pendente aliis de viribus aeternam salutem proprie non meremur.

1o ex scriptura Rom. 6o gratia dei, non vita aeterna, quod
ideo dictum est, ut s. Aug. lib. de gratia et libero arbitrio
cap. 9o ut hinc intelligeretur deum nos ad aeternam vitam
non pro meritis nostris sed pro sua miseratione perducere sicque
excludit meritum quodvis a sola natura pendens. Rom. 10o
quis prior dedit illi, sc. deo, et retribuetur ei. 1a ad corint.
14o quid habes quod non accepisti sc. quod ad salutem prosit.
Joh. 6o nemo potest venire ad te nisi pater meus traxerit
eum quae postrema loca clarissime excludunt omne initium
quod sit a nobis.

2o ex c. 11 diosp. damnante 7a propositione pelagii, gratia

dari sedis merita nra. arosic. 2° can. 2° si quis sine
gratia dei credentibus, volentibus, desiderantibus, conantib'
laborantib', vigilantibus, studentib', querentib', pulsantib'
nobis mian dicit conferri, aut humilitati aut obedia suaa
subiungi gratia adiutore, resistit aplo dicenti, quid habes
quod o accepisti et gratia dei sum id quod sum. trid.
sess. 6ª de justificaoe, can. 1° si quis dixerit hoem suis
operibus quae vel per suaa naa vires aut per legis
gratia fiant absq; ~~ab~~ divina per J. C. gratia poe justificari
coram deo, anathema sit. ubi oia opera reiicit a nris
viribus pendentia tq dispoes ad justitia, et pinde ad
vita aeterna, et cap. 5° definit justificaois ex ordina
dei per J. C. praeveniente gratia sumendu ee, ide ab eius
vocaoe qua nullis existentibus meritis vocantur.

3° ex s^to eug° 4^i ad bonifacium cap. 8° et 9° ubi
refert ac commendat illud s^ti cypriani, nostrum nihil
est, s^tus epus, i, et gloriosissimus martyr cyprianus
ad quirinu in quo opere se pelagius eius imitatorem
videri vult ait in nullo gloriandu quando nostru
nihil est, cui pposito dia testimonia subiungere inter
caetera posuit aplus, ut illud quo istorum ora maxime

claudenda sunt; quid ergo habes quod non accepisti.

4° duplex est meritum proprie dictum, unum de condigno, alterum de congruo, quae eo differunt quod prius supponat statum gratiae sanctificantis. posterius non item cum interea haec habeant communia, 1° ut opus sit liberum ~~arbitrium~~ et esse ordinis cum praemio. 2°, ut qui meretur sit viator. 3° ut ex parte dei remunerantis sit promissio, sed actiones ~~[illegible]~~ elicitae ex naturae nostrae viribus non sunt esse ordinis cum vita aeterna. neque vel primo quasi ipsae per se esse ordinis sint cum ea, neque remote quasi sint esse ordinis cum gratia per quam obtinetur vita aeterna, haec ergo sicut et gratia est ordinis supernaturalis, cum actiones illae sint ordinis naturalis tantum, quod ostendit nullum meritum fore, quis deus promisisset se daturum gratiam aut gloriam actionibus ~~sup~~ naturalibus quod potuisset promittere sicut 4i reg. 10° elias promisit eliseo spiritum duplicem si viderit eius in caelum ascensum. at nulla talis promissio apparet, vel ex sacris codicibus vel aliunde. si quid sit difficultatis haec clarius ad sequentem explicabitur.

3a clarius non confertur nobis gratia per quam perveniamus ad gloriam, vel ex praeviso bono usu liberi arbitrii

ad gratiam vel futuritu positae imperfectae, nisi dum dispositionem ex parte nostri, cum operum nostrorum naturalium.

Tres sunt partes; 1a sc. ut conferri nobis gratiam per quam perveniamus ad gloriam ex praeviso bono usu liberi arbitrii ad gratiam probatur.

1o ex scriptura matt. 11o. Vae tibi, Betsaida, vae tibi Corozain, si in Tyro et Sidone factae essent virtutes quae factae sunt in vobis olim in cilicio et cinere poenitentiam egissent. ibi praevidet Christus Tyrios et Sidonios bene usuros fuisse gratiam si miracula apud eos edita fuissent, et tamen ut miracula apud eos edita ut sunt ista neque illis collata est gratia per quam convertebantur.

2o si deus ex praeviso bono usu per gratiam praedestinaret ad gloriam omnes omnino praedestinati essent; nullus enim est qui non consensurus esset si non omni saltem alicui gratiae, quam ut docet S. Aug. lib. 1i ad Sinticianum quae 2a posset deus omnes homines ita vocare quomodo illis aptum esset, ut et moverentur et illuminarentur et sequerentur ac vicissim omnes reprobati essent, quam nullus est qui positus in talibus circumstantiis tali gratiae consensurus non fuisset sed hoc dici non potest.

Fingeret quidem sibi aliquis deum illud cognovisse ex oblato quibuslibet aequali gratiae. sed fingeret non vere aequalis

gratia omnibus oblata non est, potius in impulsus est S.tus paulus
quam alii multi sive qui efficaciter sive efficienter tantum
vocati sunt.

2.a pars sc. non conferri gratia ~~[illegible]~~ intuitu
imperfectae cuiusd. dispositionis probatur

1.o ex scriptura quae innuit gratiam dari vel nihil cogitanti 6.
sicut vocantur petrus et andreas matt. 4.o vel a deo
aversis isai. 65.o et Rom. 10.o inventus sum a non quae
rentibus me pala apparui eis, qui me non interrogabant
idem gentilibus falsorum deorum cultui deditis. vel etiam
a persequentibus ut S.to paulo act. 8.o ubi xpus saule saule
quid me persequeris &c. durum est tibi contra stimulum
calcitrare sed et ostendit eos gratia donatos non esse qui
illam aliquam dispositionem habuerunt, ut patet de tyriis et
sidoniis cit. cap. 11.o matt.

2.o nihil aut vix quicquam differt a sententia massiliensium
quam damnavit Ecclia. neque enim eo massilienses peccabant,
ut ponerent meritum de congruo pro ut a quavis dispositione
disgnit dicit in proportione operis meritorii ad rem qua
quis meretur, sed tantum ut dispositione aliqua quae dei bonitate
in nos alliceret, vel ei occasio foret conferendae gratiae.
nam et cassianus massiliensium antesignanus lib. 12.o de
institutis cap. 14.o presto est, in occasione sibi tantum mo

a nobis oblata ad hæc oia conferenda, pro ante dixerat petitione, et pulsaoe nra o ee condignam, nisi mia dei id, quod, petimus dederit. Ubi dum negat condignitate operis nri, o eam solam excludit, quæ e ppria meriti de condigno, et quæ subtum quod operatur deo gratum supponit, ut evidens e, cum agat de nobis ante oem gratiam operantibus, sed etiam oem pportione, qlis e interactum supnaale et præmium supnaale quod meremur; et proinde sola dispoe et occaoe admittit, qlem admittit illa suia, qua refellimus.

3o vel impfecta illa dispoo talis eet ex se et naa sua, vel ex sola dei voltate. o prius neq; in foret illa dispoo esde ordinis cum graa, quæ eius intuitu conferretur. o posterius. na argtu nullu vel ex scpra, vel aliunde pt afferri, quod ostendat illam fuisse dei voltate, imo, quæ attulimus pro hac et superiori pte pbanda, contrariu ostendunt.

3a deniq; graa o conferri ob o resistiam clara e ex dictis. na patet quod tyrii et sidonii o obstitissent graæ, cui resistebant Judæi, et tn tyriis et sidoniis collata o e. neq; e quisq adeo impbus, qui o poet considerari in eo statu in quo o resisteret, et proinde debuisset ei deus dare graam, qua se convertisset actu ad deum, qua tn ut evidens e, deus o contulit.

loquimur de ea qua sequitur conversio. non ea est, quae est
pars obiecti adaequatae praedestinationis. quod si alia confertur gratia,
non tamen constitutiva ullius dispositionis, sed ex mera dei voluntate et misericordia,
quatenus vult omnes salvos fieri.

obiectionum solutio.

obiicitur 1° scriptura quae significat constitutivum conversionis nostrae esse in
nobis. 1i regum 7° convertimini ad dominum et praeparate
corda vestra domino. 2i paralipomenon 19° bona opera
inventa sunt, eo quod praeparaveris cor tuum ut requireres
dominum; Zachariae 1° convertimini ad me et convertar
ad vos.

disgno significat esse in nobis posita gratia actuali, qua
libere convertimur ac praeparamur, et sine actuali
gratia, non non dependia nostra a gratia ostendunt alia loca,
psal. 50° cor mundum crea in me deus, et threnorum 5°
converte nos domine ad te et convertemur, cum dicit, con-
vertimini ad me et convertar ad vos, in tridentinum sessio
6ae cap. 5°, libertatis nostrae admonemur, ut respondemus
converte nos domine ad te, et convertemur, dei nos gratia
praeveniri confitemur, quale praeparatio non significat ex parte nostri
aliquid antecedens gratiam, sed liberum nostrum consensum, posita
gratia aut si quid significat antecedens gratiam, non significat
antecedens omnem gratiam, sed habitualem illum, sic qui supponit

gratia actuale per quam excitamur adeo, ad que sensu
trid. cit. q. cap. 6° usurpat citatum illud 1i regum 7°
praeparate corda vra.

Obiicimus 2° omnes patres, ut s. Chrysostomus
homil. 17a in Joan. homil. 12a in epla ad Hebraeos et
aliis locis, ubi dicit deum omnino praevenire voluntates nras,
sed nos incipere, et tunc deum quae sua sunt introducere.

R° 1° si qui patres videantur aliquid in nobis ponere
ante gratiam, id ab iis factum velut aliud agendo, cum
mundum ortis pelagianis ac semipelagianis, omnino ita accurate
loquerentur, ut monet s. Aug. lib. de praedestinatione sanctorum
cap. 14°, nec forte adeo sincere sentirent, sicut ipse
s. Aug. in lib. expositionis quarundam propositionum ex epla ad Rom.
ipse docet, quod postea massilienses docuerunt, quod retractat
1i retractationum cap. 23° et lib. de praedestinatione sanctorum cap. 3°;
quis interea plures essent qui loquerentur accuratius, suisque
verbis vera doctrina explicarent; sicut ipse s. Aug.
lib. de bono perseverantiae cap. 19° pro sua sententia, quae sc.
omne meritum dispositione aut occasione excludit, refert cyprianum
ambrosium, gregorium nazianzenum. atque ita videtur omnibus
s. Chrysostomus sensisse, quis et adeo putant cassianum hausisse
errorem suum. 2° s. Chrysostomus dici potest vel solum excludere
praeventionem dei qua nostras voluntates necessitet

vel innuere nos aliqua praemissa praeparatione justos fieri, quae praeparatione illa sine gratia fieri non affirmet qui econtra eius necessitatem alibi sufficienter insinuat, ut homil. 12a in 1a ad corint. ubi acceptum, i, habes, non hoc aut illud, sed omnia non in tua sunt haec recte facta, sed dei gratiae, etiamsi fide dicas, ea extitit ex vocatione, et si dicas remissionem peccatorum, si dona et charismata, omnia inde accepisti.

Obiicitur 3o vulgare illud facienti quod in se est deus non denegat gratiam, ex quo sequitur, quod facienti quidquid in se est per vires liberi arbitrii, et bene operanti naturaliter, quantum potest deus gratiam non deneget. ergo operationes nostrae naturales, si non meriti, saltem dispositionis, occasionis, vel non resistentiae ratione sunt ad obtinendam gratiam.

Confirmatur, Communior est enim hygorum doctrina non permissurum deum ut moreretur sine vocatione ad fidem et sufficienti illuminatione supernaturali is, qui servasset naturale legem quantum potest, quod indicat exemplum cornelii centurionis act. 10o ubi angelus ad eum, orationes, i, tuae ascenderunt in memoriam in conspectu dei, ex quo et sanctus petrus accersitur, et inde cornelius instruitur, fitque christianus. sed hoc ostendit actus naturales aliquam rationem dispositionis, occasionis, vel non resistentiae habere. ergo.

Confirmatur iterum nisi secundum quod quisque facit ex virtute naturali, deus gratiam conferat, erit acceptor

personarum, dum huic gratia conferet o isti, vel certe huic q isti magis idonea, sed hoc dici o pt. et in contra scriptura actorum 10°. Rom. 2° et aliis locis.

R° illud dictum hoc sensu verum ee, facienti, quod in se est per gratiam actuale, deus o denegat aliam gratiam, sive actuale sive habituale, v.g. facienti per gratiam orandi quod in se e, o denegat gratiam agendi, facienti q in se per gratiam credendi, adeoq credenti o denegat ulteriore gratia actuale puta qua diligat et si per hanc gratiam faciat quod in se est o denegat gratiam sanctificante. Ita explicat s. Tho. dictum illud. 1ª 2ª q. 109ª a. 6° ad 2um et q. 112ª a. 2° et 3° in corpore ad 1um.

Ad 1ª confirmatione. Id quod aiunt Thomistae, sed aliud e servare naturale legem, aliud servare vi solius naturae; supponunt prius o posterius, nam et cois e Thomistarum doctrina naturale lege sine gratia servari non pote, o quin unus aliquis actus circa lege naturae sine gratia pit elici, sed q a vel in difficili quolib. actu, vel in actuum multitudine gratia opus e. et s. Tho. dum q. 14ª de veritate a. 11° ad 1um vtr explo eius, qui in sylvis secutus eet ductum naturalis rationis quem dicit vel movendum per interna inspiratione vel aliquo ad eum misso a quo doceretur, addit sicut misit petrum ad Cornelium actorum 10°, qui in cornelius sine gratia o erogabat eleemosynam aut

redeat ut obuiat s. Aug. epla 105a, et doct. Cia
arosicanu 2u Canone 25o ubi et de Zacheo agit. sit ne
fides 1a gra et quaeua fides explicatur tract. de gra et
tract. de fide.

Sed et aliud est deum decreuisse oibus gra si o res-
titerint, aliud qa o restiterint decernere. prius verum e. sed
ita decernere pendet a dia mia et benignitate, ita ut o
resistia o habeat ex se quod moueat dicam benignitate;
sicut econtra aere nebulosu o ee quodammo inuitat sole
ad eu perfundendu radiis solaribus. posterius o e verum,
cu aliunde, q a sua bonitate erogandae gra causam sum-
psisse deus cogitandus o sit; sicut neq; aliunde, q a sua
bonitate inuitatus est ad educendu mundu e nihilo.
aliud e pterea deum decreuisse oibus si o restiterint
dare gra, sc. aliqua, aliud gra efficace. quis
eet verum quod decreuisset oibus legem naale, ex vi
naae, seruantibus et o resistentibus, gra aliqua o tn
eet verum illis decretu ee gra efficace vg.
vocaois ad fide Xri. alias posita aequli non resistia in
pluribus oporteret eos efficaci gra donari et dotari
aequliter quod in tyriis et sidoniis factum o e, quis sit
in capharnaitis factum, quorum o fuit maior o resistia,
imo quorum resistia praeuidebatur. Cum a id quaeritur
concedatur ne gra nris actibus naalibus, sine ut dispoibus,
sine ut occaoib. sine ut impedimentu remouentibus, aqr

de gratia efficaci, aut ij de ea quae pertinet ad completam praedestinationem, at talis est efficax sola, cum sufficiens, licet prodesse possit ad consequendam salutem, tamen actu non prosit.

Ad 2am confirmationem. 1o recte illiquitur non esse personarum acceptio, si uni maiora, alteri minora, naturae dona conferat deus: ergo et si gratiam uni non alteri, aut certe non utrique parem. 2o non est acceptio personarum in distribuendis inaequalibus donis, nisi ad dona ius habeant ii, quibus distribuuntur. nam in liberali distributione, nulla est, saltem vitiosa, personarum acceptio. quis enim merito queretur si unum gratia pauperem liberalius agas, quam circa alterum. at nullum ius habemus ad gratiam dei ex natura nostra. non si consideretur natura ut pura, cum illius eius que actuum ad gratiam nullum sit ius nulla proportio. non si consideretur natura lapsa, cum potius divinae gratiae opponat peccatum, sive originale, sive etiam actuale, et per illud indigna sit omni gratia. Sed enim cit. epistola 105a dicit ibi nulla fieri personarum acceptione, ubi una eademque massa damnationis et offensionis involuit.

Quod addit, si naturales actus vel dispositio vel occasio non sint, aut se non habent tamquam impedimentum prohibentia multos esse qui salvari non possint, cum non possint salvari absque gratia efficaci, et multi gratiam efficacem non habeant, neque ab iis pendeat quominus habeant. id negandum est. neque enim ulli deest, quo salvari possit. nam licet sufficientis non detur

gratia efficax, datur tamen gratia sufficiens, et ab uno
quoque pendet, ut gratiam efficacem habeat, quod eo sensu
non dico quasi gratiae dei quicquam addi possit aut detrahi a creatura.
neque etiam quod peculiare dei beneficium non eluceat, in confe-
renda gratia efficaci. utrumque enim falsum est. ut indicant
haec supra loca 1a corint. 4o, quis te discernit, quid habes
quod non accepisti, si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non
acceperis, et Rom. 11o ubi exclamat apostolus. o altitudo
divitiarum sapientiae et scientiae dei, quam inexprehensibilia sunt
iudicia eius. nam si quid addit aut detrahit divinae gratiae creatura
rationalis, si deus in gratia efficaci conferenda speciale bene-
ficium non confert, et gloriari potest ead. creatura, quod habeat
aliquid a se, et nullus isti exclamationi locus datur. Itaque
~~sic~~ id dicitur hoc sensu quod entitas gratiae actu consensum
respectu huius eliciat, et non eliciat respectu alterius
et ead. interdum utrobique et interdum minor respectu con-
sentientis, quam respectu non consentientis, et quaecumque tandem sit
entitas maior an minor, tamen habens ex se actu, quidquid
necessarium est ad ponendum consensum, et proinde, quod stet per
dissentientem, quominus consentiat. ubi illegitimum qui con-
sentit gloriari potest, sed gloriari in domino ut loquitur apostolus 2a
corint. 10o, cum hoc ~~quidem~~ habeat unus prae altero,
ut eo dissentiente consentiat, tamen consentiat vi gratiae, et non

nisi depdtr a grãa, illigr etiã quõ deus consentienti maius beneficiũ conferat õ quod eum pdetrier, õ qd præmoueat moraliter, eo motu grãæ, quæ vi suæ entitatis oes moueret actu, sed quod eam grãam qua præuidet effectũ suum consecuturã, et qdo eum consecutura est, huic hoi conferat, quæ suum effectũ alteri collata, qq ex eius culpa õ obtineret.

Sectio 2ª Utrum præscientia nostrorũ meritorũ sit causa prædestinaõis nrã ad grãa habitualem?

Sic noie habitualis grãæ, illigo stificante quæ nos justos et deo gratos reddit, sive sit quid ydem cum charitate habituali sive sit habitus ab ead. charitate distinctus. consideratur ã vel ut 1º pducr 7, nobis, et sic dr 1ª grãa, vel ut jam pducta augetur, et sic dr 2ª grãa, sive augmentum grãæ. Ut ã ad hanc vel illã ex meritorũ præscientia pdestinemur, requiritur, et satis e, ut cadat utraq; sub meritũ, cadatne vo seqtes clũoes aperiunt.

1ª clũo 2ª grãa, sive augmentũ grãæ cadit sub meritũ ydq; de condigno.

prior pars clara est 1° ex illo Jacobi 2°. videtis quod ex operibus (sc. in gratia sanctificante factis) justificatur homo, et non ex fide tantum. 2° ex trid. sess. 6ª de justificatione canone 32°, ubi id definitur, et cap. 10°, ubi et superiorem Jacobi locum affert, ex quo incrementum gratiae et meritum 2ae gratiae probatur. 3° ex Sto Hieron. lib. 2° contra Jovinianum sub fine, et Sto Eug° epla 106ª ad Paulinum, ubi supponit hominem jam in gratia constitutum mereri ampliora. denique homo justus bene operatur, erunt enim justi de virtute in virtutem psal. 83°. sed cum augetur eius gratia sanctificans. nam quando alias contingeret, id quod fert supra, qui justus est justificetur adhuc apocalyp. ultimo ne verearis usque ad mortem justificari Ecclias. 18°.

posterior ostendit. Cum quia trident. cit. can. 32° dicit augmentum gratiae cadere sub meritum, nomine vero meriti simpliciter dicti illigatur meritum de condigno, cum quis meritum de condigno postulat ex parte operis, ut sit liberum et esse ordinis cum praemio, ex parte personae merentis, ut sit in statu viae et gratiae, ex parte dei, ut intercedat promissio. sed haec occurrunt, ubi homo justus bene operatur. est enim eius opus liberum, et esse ordinis cum gratia sanctificantis augmento. supponitur ipse jam in gratia: et loca quae supra attulimus, qui justus est justificetur adhuc &c. supponunt dei pactum et promissionem. 2

2ª Cuo 1ª gratia ō cadit sub meritum de condigno, cadit sub meritum de congruo.

prior pars ostendit meritum de condigno supponit personam quae meretur iusta esse ac grata deo. sed 1ª gratia id ō supponit, cum ea sit, quae nos 1º iustos et deo gratos efficit.

dices per actus antecedentes 1ª gratiam meremur de condigno 1ª gloria; ergo et ipsa 1ª gratiam de condigno meremur.

nego cons. na meremur 1ª gloria, quia actus illi iunguntur 1ª gratiae quae est causa meriti de condigno. sed iidem actu ō iunguntur 1ª gratiae ad merendam 1ª gratiam, cum meriti proprium sub illud meritum ō cadat, cuius proprium est.

posterior pbr.

1º ex scriptura quae dispositionibus aliquibus supponit dari gratiam sanctificantem. psal. 31º Confitebor adversum me iniustitiam meam Dno et tu remisisti impietatem peccati mei, ex quibus verbis origenes homilia 3ª 7, leviticum, vide ergo 1, quia pronuntiare peccatum remissionem peccati meretur. haec vero peccatorum remissio fit per 1ª gratiam. lucae 7º remittuntur ei peccata multa quia dilexit multum. ex quo claudit tertullianus 4º contra marcionem cap. 18º, muliere peccatrices per poenitentiam et fidem meruisse apud deum et esse iustificatam. 2º

2º ex cio trid. sess. 6ª cap. 7º, ubi iustitia, i, 7 nobis

recipimus, unusquisq; secundum mensuram qua Spiritus Sanctus partitur singulis pro ut vult et secundum propria cuiusq; dispositione et cooperatione et can. 9° definit hominem per hanc dispositionem cooperari ad consequendam justificationis gratiam, quae cooperatio, ut est quidem physica, sed moralis tantum, tamen infert infusionem 1ae gratiae, sicq; habet vim meriti saltem de congruo.

3° ex patribus S^to Hieron. lib. 2° adsus pelagianos, qui simpliciter confitentur peccata, merentur humilitate, clementiam salvatoris, et sic 1ae gratiam, S^to Aug° epla 105^a neq; in, i, ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est si fides hanc impetrat, neq; in ullum est meritum fidei; et epla 106^a, cum g° i, fides impetrat justificatione sicut unicuiq; deus partitus est etiam ipsius mensura fidei, ut gratiam dei aliquid meriti praecedit humani, sed ipsa gratia meretur augeri ut aucta mereatur perfici, comitante ut ducente, pedissequa ut praevia voluntate. Ubi sicut denegat omne meritum operibus naturalibus ita fidei, et proinde aliis actibus ea sequentibus, ex gratia elicitis, gratiae impetratione attribuit.

4° ut 1ae gratiae cadat sub meritum de congruo, satis est ut sint dispositiones aliquae ordinis supernaturalis quibus positis deus 1ae gratiam infundat. Sed dantur illae dispositiones, cum in per 1ae gratiam constituamur filii dei, sicut dantur dispositiones praeviae gratiae naturali, ita sunt dispositiones praeviae

gratiae spirituali, dispositiones illas recenset Trid. sess. 6ª cap. 5º fide timore spem et dilectione dei, odium ac detestatione peccati.

5º denique actionibus, quas elicimus peccatores beneficio gratiae actualis, convenimus conditiones nostras ad meritum de congruo, nempe sunt actiones liberae et honestae ordinisque supernaturalis, finem in statu viae, nec deest pactum seu promissio dei, ut ostendunt citata supra loca, quibus addi potest hic locus 1ª Joan. 8º si confiteamur peccata nostra, fidelis est et justus, ut remittat nobis peccata nostra, et ~~[illegible]~~ mundet nos ab omni iniquitate. Ubi ipso fidelem dixit ~~[illegible]~~ dominum ad dimittenda peccata, quia, qui orare nos pro delictis et peccatis docuit, paternam misericordiam promisit et veniam secuturam. Id monet S. Cyprianus lib. de oratione dominica ad illa verba dimitte nobis debita nostra, ubi et dicit impetrare nos a deo indulgentiam, quae vox impetrare, meritum indicat, sed de congruo, et de condigno, sicut et voces istae, paternam misericordiam promisit. quibus ostendit quod cit. cap. 5ti Joan. deus justus dicitur, justum stricte et dicit quasi tribuat debitum justitiae, sed latius, ut etiam id quod est congruum et consentaneum vocatur justum.

Obiicitur illud Rom. 3º justificati gratis per gratiam ipsius, cuius loci hunc sensum vult esse Tridentinum

sess. 6ª cap. 8º, quod nihil eorum quæ justificatione præcedunt, sive fides, sive opera ipsa justificationis gratiam promeretur.

Rº dici nos justificari gratis, dupliciter. 1º quia 1ª dispositio ad justificationem non pendet ab operibus naturæ, sed a gratia actuali, quæ gratis concedit. 2º quia dispositiones omnes etiam pendentes a gratia, quæ præmittuntur justificationi ea de condigno non merentur, et meritum de condigno dicitur simpliciter meritum. posteriore sensum sequitur tridentinum cit. cap. 8º, nec non et cap. 7º, dum ait causam efficientem justificationis esse deum misericordem, qui gratuito abluit et sanctificat. ad quem sensum cit. cap. 8º, accipit illud, si ergo gratia est ja non ex operibus. alioquin ut idem apostolus, si gratia jam non est gratia, ubi Cius aliter accipit, parlam gratis, quam accipiatur a patribus contra Spelagianos disputantibus. Si dicunt justificationem fieri gratis, quia 1ª eius dispositio fit per gratiam actualem quæ pure gratis confertur. Cius vero dicit justificationem fieri gratis, etiam positis dispositionibus supernaturalibus, quod licet ab eam proportione habeant ratione dispositionum, eam tamen non mereantur de condigno. nihil autem vetat dupliciter accipi eamdem vocem. sicut nihil prohibet eiusdem loci scripturæ sensum duplicem esse neque vero tridentinum enervat patres, dum per parlam gratis excludit illum meritum

de condigno, nam patres ita mente sua explicant et indicant particula, gratis, id est sequitur quod fit pure gratis. Utuntur etiam his supra locis, quid habes quod non accepisti. Sine me nihil potestis facere, sufficientia nostra ex deo est. et trid. ad probandum quod justificatio fiat gratis, id est non ex meritis de condigno iisdem aut similibus locis non utitur.

Caeterum hic a nobis actum est de adultis; nam parvuli non se disponunt per collos actus ad 1am gratiam, et proinde eam de congruo non merentur.

Sectio 3a Utrum sit in nobis causa praedestinationis ad gloriam sive utrum electio ad gloriam sit ex praevisis meritis.

Tres ea de re ponuntur sententiae, 1a dicit

1a defendit praedestinatione ad gloriam habere pro causa meram dei voluntate, et proinde praedestinatione ad gloriam ex praevisis meritis facta non esse, ita Scotus cap. 1um dist. 41a quae unica paragrapho potest aliter, Durandus ibid. quae 1a nero 8o et 9o Suarez lib. 1o de praedestinatione cap. 8o et sequentibus et alii.

2a docet praedestinatione ad gloriam pendere a praevisis meritis ita ut deus decreverit quidem omnibus gratiam, et

praeuidit aliquos consensuros et in fine perseueraturos
et decreuerit aeterna gloria ex praeuisis eorum meritis
ista s. bonauentura a cit. dist. maior 7. 1.m dist. 40.a q. 2.a
et alii multi.

3.a Inter utramq. media docet aliquos ad gloriam prae
destinatos esse ante praeuisa merita, quos insigniter prae
destinatos vocat qui ponit beatiss.a virginem s.m Joan. bapt.
et alios apostolos alios vero praedestinatos post praeuisa merita.
ea seq.r ambrosius catharinus lib. 1.o de praedestinatione cap. vlt.
sit.

Vnica ratio praedestinatio ad gloriam est ex praeuisis meritis.

prob.r q.a ista sententia conformior est scripturis sacris. ss.
patrib. et rationi. go.
autem multis probandum est.

Argumenta ex scripturis sacris.

1.us locus habetur matth. 25.o his verbis, venite bene
dicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a consti
tutione mundi, esurivi enim et dedistis mihi manducare &c.
ibi paratum dicitur regnum, idem destinatum, et causa affertur,
cur paratum sit, esurivi enim &c. quae sententia ostendit
bonis operibus v.g. Eleemosynis, regnum caelorum paratum
esse, et ipsum sensum amplectitur s. chrysost. homil. 80.a 7.
matth. nam q.a 1.i, scribam, vos antequam nati essetis huiusmodi

futuros, hæc vobis ante præparata fuere.

Rondentur ad istum locum duo, alterum parla enim, si sit causa cur paratum sit regnum, indicare tantum opera bona esse causam, cur in executione conferatur gloria, quis ante prævisum opus esse ead. gloria decreta fuerit. alterum eamd. parla non esse copulandam cum parato regno, sed cum his partis, venite possidete, ut proinde sequeretur causam, cur actu conferatur gloria, non cur his potius, quam illis, dei regnum paratum sit.

Sed contra. 1° si parla non sequeretur causam cur paratum sit regnum, opera bona eius præparatione præcedunt: ergo non explicat solum causam, cur in executione dei regnum collatum fuerit. 2° esto parla, ~~enim~~ enim copuletur cum partis, venite possidete, non tamen cum solis, sed cum istis quoque paratum vobis regnum. neque in Xrus solius executionis, sed etiam præparationis causa affert, ut patet ex interpretatione sti Chrysost., et par fuit etiam præparationis causam afferri. facit enim ad æquitatem suiæ Xri, si separatio malorum a bonis etiam secundum intentionem ab operibus pendeat, non a sola dei voluntate, quæ et si præcipua causa foret prædestinationis ad gloriam, omitti non debuisset a Xro, cum ratione affert, cur secundum executionem electis gratiam contulerit. et sic debuisset dicere, venite benedicti &c. ego vos efficaciter elegi præ cæteris. hanc tamen ratione non attulit.

ner si ab eo allata eet, quicq faceret ad ostendenda
aequitate ipsius sniae, imo subiecisset causas reprobis sese
excusandi. dixissent ij si nos electi efficaciter fuissemus, sicut
alii edidissemus opera, quibus salutem consecuti essemus,
quam electio frustrari non potest. ac proinde cogitari non debet eam
fuisse praecipuam causam cur electi gratiam obtinuerint.

Confirmatur, eo modo parla, ij, dat causam praepa
rationis et actualis collationis gloriae, quomodo parla, ij,
subiuncta isti sniae ipse maledicti &c. utriusque causa affer
tur ij aliter explicabitur ij, ta vicinis sniis. at parla
ij posteriori sniae subiuncta dat causam non modo irrogatae
sed etiam praeparatae damnationis. ergo.

Quare inutile est quod extendunt aliqui parla
benedicti, ac dicunt benedictionem ij, s. pris non supponere sed
facere bonum, quod dicit. na 1° sicut hrici dicuntur benedicti,
sic et reprobi vocantur maledicti: at dei maledictio non
facit malum, quod dicit, sed supponit. 2° est quidem ubi
benedictio faciat bonum, non supponat, ut genes. 1° bene
dixitque illis, et ait crescite et multiplicamini et replete
terram. attamen non desunt loca, ubi supponat bonum, quod
dicit, non faciat, ut cum genes. 22° deus abrahamo, quia
ij, fecisti haec rem, et non pepercisti filio tuo unigenito
propter me, benedicam tibi &c. et post benedicentur ij,

semini tuo oes gentes q^a obedisti voci meae.

2us Locus Rom. 8° si filii et haeredes, haeredes quidem dei; cohaeredes a Xri, si tn compatimur, ut et conglorificemur. et aliqto post, quos prescivit et pdestinavit conformes fieri ymaginis filii sui; ubi caam cur filii sim^us cohaeredesq; Xri, cur q; conglorificemur, hanc unam affert, si compatimur, sicut et pdestinavit electos conformes fieri ymaginis filii sui, sc. in beatitudine, q^a prescivit eorum fidem, et dilectionem. pdestinare vo o executionem indicat, sed praeparationem. poet quidem illa pdestinatio explicari de pdestinatione ad gratiam, eam tn de pdestinatione ad gloriam interpretantur s^tus ambrosius, s^us hieron. et alii. quos, i, s^us ambrosius sive alius author ad istum locum, prescivit futuros sibi devotos, ipsos elegit ad promissa praemia capescenda; et s^us hieron. quos prescivit conformes futuros in vita, voluit ut conformes fierent in gloria. clarissime sedulius in citata uba cap. 8^i aliud e prescire, aliud pdestinare. praescia itaque gerenda prenoscit, post modum pdestinatio retribuenda describit; illa praevidet merita, haec pdestinat praemia. et sic quod 1um e in tota pdestinatione praescientia quam sequitur pdestinatio, sicut hanc sequitur vocatio, vocatione justificatio, justificatione glorificatio. quam seriem describit aplus,

quos prescivit, et (ideo consequenter) predestinavit, quos a predestinavit hos et vocavit, et quos vocavit, hos et justificavit, quos a justificavit, hos et glorificavit. Ubi praescientia et predestinatio actus sunt dei immanentes et aeterni: vocatio justificatio, et glorificatio actus transeuntes, et in tempore eliciti.

atque haec explicatio quae prescientiam meritorum praemittit predestinationi ad gloriam optime coeunt cum intentione apli. nam versu 17° citati capitis 8i hortari incipit fideles ad patientiam, a qua vult pendere, ut simus coheredes Christi in gloria. deinde a versu 18° ad 28m ostendit tribulationes leves esse, si comparentur cum gloria. ac tandem versu 29° quos praescivit, et predestinavit &c. ut illa exposita serie predestinationis cogitandum relinquat quae sint utiles tribulationes, quae nocere non possint, ut ~~que~~ pote quae praevisae sint causa predestinationis ad gloriam, ex qua vocatio, justificatio, et glorificatio consequitur. atque ideo includit versu 31°, quid ergo dicemus ad haec si deus pro nobis, quis contra nos, si deus pro nobis (facientibus) quatenus nos predestinat, vocat, justificat, et suo tempore glorificaturus est, quis nobis nocere possit.

3us locus 2a petri 1°, satagite ut per bona opera certa vestra vocatione, et electione faciatis. nam si hoc satagendum est, ergo ante opera non est certa vocatio

et electio, imo ante opera est velut in suspenso.
Sic est sic locus apocalyp. 3°. tene quod habes, ut
nemo accipiat coronam tuam. et Rom. 11°. nam indicat
a perseverantia pendere retinendae coronae securitatem. neq;
in ibi incutitur terror amittendae coronae, quia praedestinatus
est aliquis ad coronam, ut videtur oppositae sententiae. quis in
terror incuti potest, si deus praedestinavit sic quivis rationari
potest, si me praedestinavit deus et opera nostra sunt ad
obtinendam gloriam, faciet ut bona opera eliciam. si
sollicitudo nostra est, faciet quoque ut sim sollicitus, si
nostra perseverantia, faciet ut perseverem. nihil mihi
quicquam ex me curae esse dicit, quod ut loquitur ille apud ter-
tullianum lib. de pallio, ut ne curem. neq; in magis-
tenere se potest deus quivis me et bene operantem, et solli-
citum et perseverantem faciat, quod sibi ipse mentiri queat.

Et lia loca omitto. nam et quae afferemus, ut
probemus reprobos neque negative reprobari ante praevisa
demerita ostendent electos esse praedestinatos efficaciter ad
gloriam, nisi praevisis meritis.

Argumenta ex SS. patribus.

Hic adducimus patres ex S.to Aug.o anteriores, ex
S.to Aug.o ipsum, ex alios eo posteriores.
ante S.tum Aug.um occurrunt inter caeteros.

Sanctus Ambrosius 7, cap. 9um epla ad Rom. ad illa verba, Jacob dilexi &c. quae ab aplo scripta sunt ex cap. 1o malachiae, unum, i, elegit praescientia, alterum sprevit et in illo quem elegit propositum dei manet, et in illo scilicet quem sprevit manet propositum dei de illo, quia indignus erit. Hoc (sc. eligere et spernere) facit deus, qui praescius, et non acceptor personarum. nam neminem damnat, antequam peccet, neminem coronat, antequam vincat. Ubi per vocem, coronat, ostendit se locum illum interpretari de electione ad gloriam, licet explicetur a multis de praedestinatione ad gratiam. de electione, inquam, non de actuali collatione gratiae, ut indicant voces, praescia, praescius; nam et addit, praescientia dei est qua definitum est, qualis uniuscuiusque futura voluntas erit, in qua mansurus est, per quam aut damnetur aut coronetur. et lib. 5i de fide c. 3o ad illa verba matth. 20o non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a patre meo, sic scribit, non est meum, qui justitiam servo non gratiam. deniq; ad patrem referens addidit, quibus paratum est, ut ostenderet patrem non petitionibus quoq; solere deferre, sed meritis. quia deus personarum acceptor non est. Unde et aplus ait, quos praescivit hos et praedestinavit. quia non ante praedestinavit, quam praesciret, sed ~~solum~~ quorum merita praescivit, eorum praemia praedestinavit. ubi non agit de praedestinatione ad gratiam, quod erroneum foret, sed de praedestinatione ad

gloria, de qua agit ipse cap. 20° matth. ut haec verba indicant, sedere ad dextera mea, sc. in regno, o. emen dare vobis &c.

S.tus Hieron. in cap. 1.m Isaiae, ad illud si volueritis, bona terrae comedetis, liberum, i., servat arbitrium, ut in utramque parte o. ex praeiudicio dei, sed ex meritis singulorum vel poena vel praemium sit, et in cap. 1.m Malachiae, ad illud, Jacob dilexi, dilectio, i., et odium dei vel ex praescientia nascitur futurorum, vel ex operibus. alioqui novimus, quod omnia deus diligat, nec quicquam oberit eorum, quae creavit, sc. ex se et antecedenter ad demerita. quibus confoe est quod habet epla 150.a ad Ebidian q.e 10.a ad cap. 9.m epla ad Rom. ubi citatur ille Malachiae locus Jacob dilexi, deus, i., o. salvat irrationabiliter et absque iudicii veritate, sed causis praecedentibus, quia alii o. susceperunt filium dei, alii a recipere sua sponte noluerunt, et post cludit, ex quo ostendit o. gentes eligi, sed hominum voluntates.

S.tus Chrysost. ad cit. cap. 9.m epla ad Rom. ut ig.r, i., caro vas irae factus e. propria iniquitate, sic et isti vasa mia, sua probitate fiunt nam et si maiori ex parte id a deo geritur, tamen a nobis exiguum confertur aliquid, idcirco o. dixit, vasa praeclarorum facinorum, neque vasa fiduciae, sed vasa mia, ut ostendat totum illud deo te tribuendum, ubi aliquos fieri vasa mia

e eligi ad gloriam. Vult a fieri talia sua probitate, sc.
praevisa. qq minimum e quod putat meritis tribuendum, qm
in dia gratia fundatum sit. Sed vo Chrysostomum o agere
de sola scientia conditionata quae suspicione pelagiani
erroris innecheret, sed de absoluta, ostendunt haec verba, tn a
nobis exiguum conferetur aliquid quod de actibus actu po-
nendis intelligendum e. nam et ibidem, adhuc enim nati cum o eem
discerat deus, maior serviet minori. cur igr dixit deus?
qa o expectat, qdam homo, a rerum exitu videre, quis nam
bonus sit, quis n. item o talis, sed etiam aura novit quis n.
malus et quis o talis. eamd. doctrinam habet homilia 1a
in epla ad ephes. ad cap. 1um aliisq; locis.

Succedit s. Aug. multis locis. tria affero.

1us e serm. 7o de verbis dni, in hoc capitulo, i, dixi
mus qm quos voluit dnus hos elegit, elegit a sicut dixit
aplus, et scdm suam gratiam, et scdm illorum justitiam. quid
e elegisse scdm eorum justitiam, nisi ex praevisis meritis?
quae tn quia o ex solis naae viribus, sed ex dei gratia
existunt elegisse dr scdm suam gratiam ut explicat ide
s. Aug. lib. de gratia et libero arbitrio cap. 6o et lib. de
corrept. et gratia cap. 13o.

2us habetur lib. 83 qum qe 68a, ubi, cuius
vult, i, miseretur, et quem vult indurat. sed haec voltas

dei iniusta ee o pt. venit in de occultiss. meritis,
q^a et ipsi peccatores, cum ppter grale peccatum unam massam
fecerint, o tn nulla e inter illos dirsitas. precedit go aliqd
in peccatoribus, quo, quis odum sint iustificati, digni
efficiuntur iustificaoe. et idem precedit in aliis peccatorib'
quo digni sint obtusione. et post parum e velle, nisi
deus misereatur. sed deus o miseretur, qui ad parem vocat
(ide ad graam iustificante,) nisi voltas praecesserit, sc. actuali
graa adiuta. agit qde locus iste de sola iustificatione
peccatoris, valere tn pt pro electione ad gloriam. 1° qm
ut in praevisione iustificao praecedit aut seqr bona
opera, ita et glorificao: at iustificao seqr bona opera.
2° qm ratio sti emgi sc. quod dei voltas iniusta ee
o pit aeque de glorificaoe ac de iustificaoe decernenda
pbat. sic a iniusta dei voltas, ide e, ac dei iustitia
minus congruens. nam si deus absolute vellet, nullis
praevisis operibus, huic donare gloria, illum o item,
quis eum iniquitatis arguerit?

3us et praecipuus petr ex lib. 1 ad spliciam q^e 2^a
ubi explicans illud apli ad Rom. 9°, ut scdm electione
ppositum dei maneret, o go, i, scdm electione ppositum
dei manet, sed ex ppositio electio. et post, o tn electio
praecedit iustificaoe, sed electione iustificatio. —

nemo ij eligit, nisi ja distans ab eo qui reiicitur, unde
qd dr qa eligit nos ante mundi constitutione, o videro quomodo
sit dictum, nisi praescientia, sc. meritorum. locus ille
satis evidens est. na ibi s. emg. praemittit justificatione
sc. praevisam, electioni, neque aliter vult electione
facta esse, nisi posita meritorum praescientia. ad eum tn
locum respondentur duo.

alterum a sto emgo retractatum esse, quod illa qe 2a docet,
nempe lib. 1i retract. cap. 23o ubi revocat quod
libro expositionis propositionum epla ad Rom. cap. 60o dixerat
electione o. pone esse inter aequales, et lib. de praedestinatione
sctorum cap. 4o, ubi concedit electione ad gratiam inter homines
aequales, sive aeque distantes a gratia. Id vero mirum o esse,
quum quaestiones ad simplicianum scripserat adhuc juvenis,
aetate vero provectum, aliter existimasse. Ita bellarminus
lib. 2o de gratia et libero arbitrio, cap. 15o.

alterum sctum emgum, sicut et alios patres, si merita prae
mittunt electioni ad gloriam loqui de electione sqte
et remuneratoria, sive quoad executione, interea admittere
aliam electionem, quae sit antecedens et mere gratuita.
Ita Didacus de ruis et alii.

Sed haec o obstant.

o prius. na ea quae afferuntur retractatione o

probant, damnatur qde cit. cap. 23° lib. 1i retract. et
cap. 4° libri de pdestinaoe storu ista ppoo, electio o
pt ee inter aqles, sed qsemus electio st obtus qd o pt
aliter conferri q gratuito. qlis e 1a graa actualis. at
libri 1i ad simplicianu qe 2a illa ppoo, nemo eligr,
nisi distans ab eo qui reiicitur, o e de obto quod con-
fertur solu gratuito, sed de eo, quod ex meritis confertur
puta de aeterna gloria, de qua e illud elegit nos
ante mundi constituoe, neq; vo adeo iuvenis erat,
cu scripsit citatu librum 1um ad simplicianu. erat n
ia epus, ut testatur ipse lib. 2i retract. cap. 1°. sicq;
ia maturae aetatis, atque annorum ferme 40a, ut ex
possidio in eius vita cap. 31° colligr. sed si iuvenis
fuisset, io dicendus eet mutasse suiam, nisi hoc cstaret
aut sibi ipse conciliari o poet. alias libri, quos iunior
edidit, contemnendi eent. at facile sibi conciliatur,
ut patet ex citatis locis. et eum, si videtur uspiam
alibi sentire, sibi conciliabimus in solvendis obtionibus.
monemus solu ab eo nihil doceri contrariu epla 105a
epla 106a, et lib. de corrept. et graa quae citantur
a Bellarmino. na licet ibi locum sti pauli Rom. 9°
alio mo interpretetur q libri 1i ad splicianu qe 2a,
tn ~~pro~~ ostendit aliter loqdu ee de graa, q de gloria,

sanc ee ex meritis illa o ista: ista epla 105a
notat gloriam 7, scpris mercede dici o ista gratiam, et
eamd. gloriam dici gratiam, o quin detur ex meritis, sed
quod eam mereamur per gratiam quod posterius repetit
epla 106a. Idem tradit lib. de corrept. et gratia cap. 13o.

Hic omitto quod cit. cap. 1o lib. 2i retract. o retractet
a se dicta duobus ad Splicianum libris, quos ibi suos agnoscit.
nam id valeret tum adversus eos, qui suam nram erroris
arguunt, o ista valere dt adversus alios, cum o oia quae
aliter explicavit q sensit postea, retractaverit, sed ea 7,
qbus se minus catholice locutum ee animadverterat. o
e tn omittendum quod libri de pdestinaoe Storum cap. 4o.
postq. cap. 3o revocavit aliqua scripta de gratia alio
suo libro ante epatum edito, puta 7, expoe quarumd.
ppoon ex epla ad Rom. remittit massilienses ad libros
suos ad Splicianum, ac praesertim ad 1um, ut ex eo quid
sentiat, quidq; sentiendum sit illigant. quod dum praestat
licet eo spectet ut approbet dicta a se de gratia 7, cit. libro
tn arguit quoq; qti eum faciat, cum asserat se 7, eo
scribendo profecisse, qui profectus mirum e, si sola
notitia pdestinaois ad gratiam coercendus sit, et ad no-
titiam pdestinaois ad gloriam de qua disserit isto libro
extendi o debeat.

non posterius, ut alii patres evidenter excludunt
antecedente illa ac mere gratuita electione ad gloriam.
quid est, quod dicit S. Ambrosius deum agere tq praesciu,
et ō acceptore psonarum. poet ne ō dici psonarum
acceptor si unum eligeret ad gloriam ante oia merita,
contempto alio. quid est, qd S. Hieron. scribit ō ex
praeiudicio dei, sed ex meritis singulorum poenam esse vel
praemium, quid deum ō salvare irrationabiliter et absq;
iudicii veritate, sed causis praecedentibus. ō ne ij irratio
nabiliter ad sensum S.ti Hier. egisset, si fuisset illa antecedens
mere gratuita electio, licet altera ō gratuita secutura
fuisset. quid est, quod S. Chrysost. dicit electos sua probi
tate fieri vasa miae? nam si electio praecederet merita, ante
probitate oēs fuissent miae vasa, tales per probitate,
facti ō eent regis filium, quem regni haerede facit naa,
rebus fortiter gestis haerede fieri ō diceres: diceres ad
summum, si per naam haeres ō fuisset, potuisse illum suis
facinoribus regni sceptrum mereri, et satis aperte reiicit
illa gratuita electione S.tus eius dum ait electione fieri
et secdm graam et secdm iustitiam, secdm graam, ob graam
actuale mere gratuita, secdm iustitiam ob merita, dum ait
voltate, per qua unius miseretur, alterum indurat,
iniusta ~~ac~~ ō esse, venire de meritis occultissimis, dum
praemittit iustificaoē electioni, ac nemine nisi distante

eligi asserit. sed haec ō repeto, ita et q̄ inutilis con-
sequens electio si gratuita ea q̄ absoluta praecessit, qui ita
elegit et sequtia electi praeclare facta considerat, ut
qdē ut gratuletur eum a se electum, ō ut ceterum eligat.
sed redibit haec ratio.

Et nunc qui putent s.tum Aug.um nolle electionem ad gloriam
esse absq; meritis, ō quo ad rem sed quo ad nomen tantum, quod
sc. cum scriberet ad Splicianum constat nomen applicari noluerit,
nisi ubi merita supponerentur. sed hoc male. ita licet ibi
nomen electionis strictius accipiat q̄ acceperit postea, nolitq;
illud extendi ad actum, quo deus assumit ad gratiam, tamen
illi quo ad rem vult locum esse in assumptione ad gloriam,
nisi merita supponantur, ōne in quo ad rem disguit inter-
positum iustificationis, et electionem ad regnum, dum vult haec
supponere merita, atq; ita solum electionem dici, q.a ō fit
assumptio ad regnum nisi ex meritis. ōne et de re agitur,
cum illud ephes. 1° elegit nos ante mundi constitutionem ō vult
dictum nisi in praescientia sc. operum. et si assumptionem ad
gloriam vult esse independentem a meritis, qq electionem dici ō
vult, cur ō ibi id insinuat? cur subiungit electionem
iustificationi et nihil iustificationi (quo nomine illigit vocationem
ad iustitiam) praemittit? fuit qdē, cur exemplum Iacob et Esau
transferret ad indicandam unius prae alio iustificationem,
independentem a meritis. sed nec unius, prae alio assumptione

ad gloriam independente a meritis, et omittere debuisset.

post S.tum Aug.m

S.tus Prosper lib. de vocatione gentium c. 35. sic sit, deus
ergo iis quos elegit sine meritis dat unde ornentur et
meritis, et frustra dicitur quod ratio operandi non sit in electis,
cum ad hoc operentur ut electi sint. ibi duplice electione
distinguit, altera ad gratiam, et haec facta est sine meritis.
altera ad gloriam, et hanc ex operandi ratione sive ex
meritis vult pendere.

S.tus Fulgentius lib. 1.o ad Monimum, praedestinavit illos
ad supplicium, quos a se praescivit voluntatis malae vitio
discessuros, et praedestinavit ad regnum, quos praescivit ad se
mediante praevenientis auxilio redituros, et in se mediante subsequentis
auxilio mansuros. Ubi sicut reprobatione posteriore praevisis
demeritis sic electione ad gloriam, et paenitentiae et perse-
verantiae praevisione posteriore facit.

Honorius Augustodunensis dialog. de praedestinatione, sic
definit praedestinatione ut sit praemeritis cuiusque vel ad gloriam
vel ad poenam aeternam dei praeparatio, et mox, porro qui
praevisi sunt in bonis permansuri ad gloriam sunt praedestinati
qui vero praesciti sunt in malo vitam finituri, ad poenam
sunt utique praedestinati, ergo quos praescivit in filium sunt
redituros et voluntarie mandata eius servaturos, hos ante

saecula praedestinavit, hos suo tempore ad fidem vocavit, hos per baptismum justificavit, hos virtutibus magnificavit, hos vasa misericordiae glorificavit.

Argumenta ex rationibus Thomistarum

1um est deus in tempore dat solum gloriam ex meritis: ergo et ab aeterno decrevit efficaciter eam dare intuitu solum meritorum. aut ultro conceditur.

Consequens probatur. 1o a Sti. si gratia 1a excitans ordinaretur in tempore, nisi ex meritis, neque decreta esset, nisi ex praevisis de meritis. Ideo massilienses, cum prius admitterent admitterent quoque posterius. et sic erat, cum esset in eorum sententia quo ad prius erat quoque quo ad posterius, ut patet ex libro expositionis quarumdam propositionum epistolae ad Rom. cum autem eos refellere cepit, ea ratione usus est, quod eadem gratia, quae in opinione massiliensium erat finis ante merita decreta esset quae etiam eo commodior fuisset, quod ea posita, nisi habuissent, quo se discernerent, itaque supposuit quod sicut illa gratia ordinatur in tempore intuitu meritorum, ita neque ab aeterno, meritorum intuitu decerni potuerit efficaciter. 2o si princeps praemium victori ex meritis daret, neque daturus fuisset, nisi ex meritis, manifestum esset, quod illum ordinavisset efficaciter ante certamen, esto forte ante certamen propensior in eum fuisset, quam in ceteros, quatenus

ei suppeditasset meliora arma, ergo cum deus det regnum
cælorum merentibus neq; aliter q merentibus, sit daturus,
illud o decrevit efficaciter ante prævisione meritorum.

Confirmatur, quod datus iustas mercedis o dt supponere
efficace voltate qua decernatur ante prævisum labore
quod distinguitur mercedis ab eo quod ttum finis e, et
præmii ratione o st. Hoc n decerni pt efficaciter, ante
q decernantur media, v. g. deus vult efficaciter terræ
fæcunditate anteq pluviam velit, quia terræ fæcunditas
solum finis e et o præmium respectu pluviæ. Hoc
inquam fieri pt q^a quod tunc medium e, ex se infert
phce fine, scdm executione, sicq; nihil quicq vetat
præmitti efficaci intentione finis, imo ratio talis
finis postulat, cum nullum manifestius signum ee pt
intentionis efficacis, q ut medium phce esse finis
effectivum perducatur. Econtra qd datus iustas mercedis
o postulat obtineri phce sed moraliter ttum, et per modum
impetrationis. Huic a mo resistit antecedens, eaq; efficax
intentio finis. quomo n diceretur impetrari, quod vi immuta-
bilis dei voltatis, debitum eet. na neq; ~~ille~~ filius regis regnum
a patre suis factis impetraret si debitum illi eet ab
ortu suo, aut si impetraret, sine per modum impetrationis
regnum obtineret, oporteret illum renunciare iuri suo, qlis
renuntiatio, no, stingit nro in negotio. porro dubium o e

quia gloria conferatur per modum mercedis matth. 20°
vocat operarios et redde illis mercede.

2ª est, voltas antecedens efficax est inutilis: ergo vi illius
electi non predestinantur ad gloriam.

ant. probatur.

1° si ponatur sola voltas consequens efficax, illa
sufficiens erit ad salvandos electos. Cum quia unica voltas
sufficit in predestinatione ad 1ª gratiam. Cum quia eorum plerique
contra quos pugnamus putant satis fuisse illam unicam
voltatem ad angelos ad gloriam predestinandos. Cum denique quia
respectu reprobationis una illa voltas sufficiens est. ergo inutilis
erit voltas antecedens efficax.

2° ea voltas inutilis est, vi cuius non confertur gloria:
sed vi illius voltatis non confertur gloria. ergo.

minor probatur voltas illa est de conferenda gloria non
iustas praemii. at non confertur gloria, non iustas praemii
cum econtra si praeter iudicent gloriam moraliter quam iustas
praemii conferri.

nec dicas illam voltatem esse coartatam ad merita. nam
vel hoc sensu ad merita coartata est quod ipsa sit voltas
remunerandi, vel quod posse habeat aliam remunerandi
voltatem. non prius. nam voltas remunerandi supponit
merita. sed illa voltas merita non supponit. non posterius.
nam licet vi posterioris voltatis conferatur gloria iustas
praemii non tamen vi prioris et proinde illa inutilis est.

3° possibile est conferri gloriam vi solius affectus simplicis, et merito supponi potest, eam vi eiusdem affectus conferri. ergo voluntas antecedens efficax inutilis erit. antecedentis duae sunt partes.

prior ostendit, ut non possibile sit conferri gloriam vi istius affectus, satis est ut illo posito conferre possit deus unicuique auxilia sufficientia quibus si voluerit cooperetur. sed hoc fieri potest.

neque dicas ex illo affectu dari non posse auxilia quibus aliquis actu cooperetur cum tamen sine hoc nihil faceret. idem affectus ad praedestinationem ad gloriam. cur non dari non possunt talia auxilia. an quod simplex affectus postulat ea non dari? at res ista sese non sit. neque non magis illo posito simplici affectu, teneretur deus ea tantum auxilia conferre, quibus operatio cooperatio non daretur, quia rex dum vult simplici affectu duces suos venire in praelium, teneatur illos solum iis armis imbuere quibus bene usuri non sint. at vi simplicis istius affectus non tenetur princeps ea solum arma suppeditare, quibus duces non sint bene usuri. itaque simplex ille affectus obligat ad auxilia sufficientia conferenda. sint ne a illa sufficientia tantum, an etiam efficacia futura idem

affectus se se indrienter sit.

posterior dest. id merito supponi pt, si vi solius affectus simplicis deus desiderat poni media, quae ad gloriam obtinendam nria sunt. at deus illo posito affectu splici desiderat poni media, quae sunt nria ad gloriam obtinendam. dt ergo supponi affectus ille sincerus, sicut revera sincerus est: at sincerus esse o pt, quin illa media poni desideret, sicut sincere o ageret princeps, qui desideraret victoriam suis ducibus, quibus idonea arma o sufficeret.

porro dico vi solius affectu splicis conferre gratiam, o qd si voltas dei o progrederetur ulterius gloria conferretur actu, sed quod consequenter ad eam decernantur media, quibus obtineri pt gloria, et revera a multis obtineatur. cum interea in priori, q decernantur media o sit voltas efficax sed sylex tum affectus; o sit inq voltas efficax. suppono in affectu istum esse quo deus vult omnium salute qui si efficax esset, oporteret omnes salutem consequi qd tn ita se o sit. nolunt qdem aliqui dari affectum illum simplicem salutis omnium sed illi pauci. eorum plures illum ultro admittunt, et admittendum esse pluribus alibi pbr, pauca solum a nobis ea de re sectione 4a dicenda erunt.

3um argtum est posita voltate efficaci conferendae gloriae ante merita, qui salvans o pt o salvari, seu damnari o pt, sed hoc falsum est. go.

minor patet tum ex scriptura Ecclesi. 15° ubi si volueris mandata servare servabunt te, apposui tibi ignem et aquam, ad quod volueris porrige manum tuam; ante hoc vita et mors, bonum et malum, quod placuerit ei dabitur illi. Ergo quia gloria datur actu ex meritis: at merita supponunt libertatem, sunt in actus liberi.

maior probatur qui salvantur non possunt non salvari libere si scilicet nullius creaturae potestate sit impedire eorum salutem: at nullius scilicet creaturae potestate erit eorum salutem impedire. neque in fieri potest, ut efficax dei voluntas effectum non habeat, ~~cor~~ voluntati in eius quis resistit Rom. 9°.

Non dico eos, qui salvantur non salvatum fieri libere. dico solum non posse damnari. nam sicut posita unione hypostatica datur adhuc locus exercendis actibus liberis, licet fieri non possit, ut Christus peccet, ita posita voluntate efficaci concedendae gloriae, exerceri quidem possunt actus liberi, tamen qui sic praedestinatus est, damnari non potest.

ad maiorem argumenti nostri tria Responderi possunt. 1um est, si non possit damnari qui praedestinatus est, id fieri solum ex necessitate hypothetica, 2um id fieri ex necessitate consequente, scilicet supponente merita praevisa, non quidem absolute, sed per scientiam conditionatam; 3um quis ead. necessitas sit ex aliquo antecedente, tamen non destruere libertatem, quia nihil

intrinsecum ponit in voluntate quod libertatem destruat. sed haec non satisfaciunt.

Non 1um nam licet necessitas hypothetica ex hypothesi pendente a libertate nostra nos relinquat liberos, non tamen illa quae ex hypothesi non pendente a nostra libertate consensuque nostro, sed ab aliquo antecedente. at necessitas illa non est ex hypothesi pendente a nostra libertate, sed ex efficaci dei voluntate, quae nostrum consensum antecedat.

Non 2um. neque in illa praevisio meritorum faceret ut praedestinatus damnari posset. nam sicut in statu absoluto secundum sententiam quam oppugnamus ponit absolute decretum efficax ante praevisa merita, sic in statu conditionato poneretur conditionate decretum efficax ante ead. merita praevisa. et proinde sicut posito absolute decreto efficaci sequeretur damnari non posse eum, qui praedestinatus est, ita et posito conditionate illo efficaci decreto. ead. in ponuntur in statu conditionato, quae in statu absoluto, Eum eo solum dicant, quod in hoc absolute, in illo conditionate res futura sit.

adde quod licet in statu conditionato non antecederet conditionate decretum efficax, et in eo esset sola meritorum praevisio, non continuo si poneretur decretum efficax antecedens absolutum sequeretur necessitatem salutis usquequaque

sine qua posita prædestinatio non potest damnari solum consequenter esse
eo modo quo necessitas consequens liberam relinquit potestatem
eius rei, cuius ponendæ est necessitas. Ideo ut talis esset quæ
efficax volitio superveniret præscientiæ meritorum sub
conditione. Sed hoc nihil faceret. Sed quidem præscientia meritorum
sub conditione solum potest ostendere his et illis positis mediis
prædestinatum libere operaturum, et sic operaturum, ut damnari
potest, si nihil superveniret, quod illi potestatem istam
adimeret, secus si quid tale superveniret. At nostra, negotio
supervenit decretum efficax absolutum conferendæ gloriæ
ante omnia merita. et illud decretum istam potestatem prædestinato
adimit. Æque ut adimit, sicut illa posita præscientia,
meritorum sub conditione potestatem eamdem adimeret, si in
priori, quod præviderentur merita absolute posita, decerneret
vel illectui coniungere visionem beatificam, vel naturam
prædestinati assumere ad divinam hypostasim. At si horum
alterutrum decerneret non remaneret talis potestas operandi
libere quæ potestatem incurrendæ damnationis relinqueret.
Ad 3um nam licet electio efficax per se nihil intrinsecum
ponat, tamen exigit aliquid poni aut tolli, quo posito aut
sublato non sit liberum damnari. et illud quidem potest esse
intrinsecum, ut si gratia gratia intrinseca poneret deus
quæ non relinqueret locum potestati incurrendæ

damnaõis. poet ee extrinsecum v.g. si deus decerneret o
concurrere ad ullum actum quo pdestinatus peccaret
mortaliter, aut illi se praesente daret ad eliciendum
actum imperatum, sic ut illi eius omittendi potestate
o relinqueret. illud extrinsecum voco, qa o eet aliquid
inhaerens pdestinato per modum foa. cod. interea mo se se
fere haberet, quo posita unione hypostatica, se se ht
deus, qua posita deus statuit o concurrere cum humana
naa ad ponendum actum prohibitum, aut illi sic praesens
ee, ut eam actum imperatum omittere o sinat.

Aliae raões afferunt. 1° snia, quae ponit pdestinaõe
post praevisa merita, suaviore ee. 2° eam magis coeire
cum gralibus dei promissionibus, et comminaõibus obtinendi
vita aeterna aut excidendi ab ea, si servetur aut o
servetur mandata. 3° contraria officere aarum zelo
qm posita voltate efficaci conferendae gloriae, nihil
e cur quisq sollicitus sit, cum per negligia decretum
inefficax fieri o pit. 4° minus consentaneam ee eorum
naae, qui eliguntur, qm ut sunt liberi, ita consentaneum
e, ut prius expectetur eorum consensus, q ad tale
fine absolute destinentur. 5° contraria snia posita
poni exclusione sive positiva sive negativa saltem
reprborum a gloria ante oia praevisa demerita quae exclusio
compati o pit cum sincera voltate salvandi oes hoes

Sor ultimum argtum ex dicendis sect. 4a vicissim accipiet.

Obiectionum Solutio.

Obiectiones ex scpra.

Obiicitur 1° illud lucae 12° nolite timere pusillus grex qa complacuit patri vro dare vobis regnum ubi vox complacui, sgcat voltate gratuita o inefficace, quae cois e electis ac reprobis, sed efficace, quae ppria e electorum, quos Xrus loco cit. per pusillum grege illigit, sicut per regnum illigit aeterna gloria.

Ro vel noie regni illigr vita aeterna, vel o. si posterius, nihil quicq concludr ex isto loco, qm agimus de electione ad gloria, si prius vox complacui o sgcat affectum efficace antecedente merita.

posterior sensus defendi pt noie sqde regni in scpra sgcantur varia, puta sanctitas Rom. 14°, evangelium matth. 21°, fides lucae 8°, fideles apoc. 1° virtus edendi miracula matth. 12° et sic isto loco lucae 12° accipi pt. eritq; sensus, qm placuit patri vro o apli (qui pnt illigi per pusillum grege) dare vobis regnum, id e sanctitate evangelium et cae. o e ut metuatis nequid vobis ad virtus et vestitum desit.

prior quoq; sensus idoneus e. sive per pusillum grege oes fideles, sive apli illigantur na constat deus o

voluisse efficaciter omnibus fidelibus et apostolis gloriam voluntate
antecedenti, cum fideles omnes non salventur, neque omnes apostoli ut
patet de Juda, addo etsi illigantur omnes electi, eum quia
electionis efficacis antecedentis revelatio non erat necessaria ad exci
tandam in electis fiduciam quam ibi Christus excitat. Suffi
ciebat certificatio affectus conferendae aeternae salutis, ut
a maiore ad minus concluderet Christus si deo placet dare
electis, sicut et quibusvis hominibus regnum, neque illum
denegaturum necessaria ad victum et vestitum, eum quia plus
post requirit Christus bona opera, et ad eorum sollicitudinem
excitat, vendite quae possidetis, et date eleemosynam,
facite vobis thesaurum &c. sint lumbi vestri praecincti,
quae verba indicant non esse absoluta voluntate conferendae
gloriae, sed hanc conditionem includere, si bona opera po-
nantur, quibus obtineatur gloria, quae iusticia maximum
beneficium est quod deus, quantum est ex se gloriam conferat,
et suppeditet media, ea quae peculiaria electis, ad ea
obtinenda.

Potest etiam vox, complacui, significare affectum
efficacem antecedentem, et vox, regnum, gloriam. at gloriae
nomine non ipsa praecise gloria, sed et media ad ea
obtinenda necessaria et ipsa praesertim 1a gratia actualis
ea quae efficax quae nulla praevisione meritorum
expectat, illigata esset.

obiic. 2° illud. Joan. 13° si haec scitis beati eritis si feceritis ea, ō de oibus vobis dico, ego scio quos elegerit sed ut adimpleatur scpra, qui manducat ~~meum~~ mecum panem levabit contra me calcaneum suum. ibi agr de antecedente electione ea q; absoluta. agr ergo de ea a qua Judas excipr. at ō excipr ab electione conditionata et inefficaci.

R° electionis de qua ibi agitur obiectum ō ce gloriam cum Xrus alloquatur aplos quos inter erat Judas qui ad gloriam electus ō fuit sed ad aplatum. et ante istius loci sic sensus beati eritis, si haec scitis, id est creditis a me dicta et feceritis ut de facto creditis et faciatis, qd supplendum est. ō de oibus vobis dico quod credatis et faciatis. ego scio quos elegerit, id est qles sint interius quos ad aplatum elegit, cum inter eos unus proditor existat unde haec quae sequuntur in textu, sed ut adimpleatur scpra, ō sgrant causam finale sed tantum eventum que scpra praedixit, quo sensu Joan. 12° dr Judaeos ō credidisse ut scpra impleretur. de ead. electione ad aplatum loqr Xrus Joan. 6° nonne ego vos 12 elegi et unus vestrum diabolus est, et Joan. 15° non vos me elegistis sed ego elegi vos, et

posui ut eatis, et aplus 2ª ad timot. 1º collabora
Evangelium scdm virtute dei qui nos liberavit et vo-
cavit vocaõe suâ sanctâ ō scdm opera nra sed scdm
ppositum suum et gratiam.

non nego cit. locum Joan. 13º de electis ad gloriam sumi
a sto eugº tract. 9º in Joan. neque tn sensus ille nrae
sniae nocet, na quod dicit Xrus ego ~~ne~~ scio quos elegerit
id ne fecerit antecedter an cqter solum ō explicat. et
Coeientius accipr consqter ut oīs raõ reprobaõis Judae reiiciatur
in ipsum ō in Xrum qui ea obre Judae ~~et~~ culpa indicat,
qui manducat panem meum levabit contra me calcaneum
suum, etc. sic ee pt commoda ista expoõ, ego scio quos
elegerit efficaciter, sed consqter, et quid facturi sint, que
finale statum habituri, ex cuius praevisione eos efficaciter
elegi.

alia loca in quibus electionis electorum et pdestinatorum
fit mentio magis ō urgent ina electio in iis vel ō sit
pro obto gloriam vel solum cqter facta e, illud matth.
24º nisi breviati eent dies illi ō fieret salva oīs caro
sed ppter electos breviabuntur, ō agit de salute aeterna,
nec de electis ad gloriam antecedter efficaciter. na illa
electione posita nihil fuisset quinus salvata eet oīs
caro. agit de electis secundum sanctitatem et justitiam

praesente quae est electio inchoative ad vitam aeternam
vel etiam de electis ad gloriam sed sequitur. Est quod sic sensus
nisi breviati essent dies excidii hierosolymitani non fieret salva
omnis caro, idem nullus Judaeorum evaderet, qui in dies propter
electos sc. ad sensum quem divinum breviandi sunt. neque
alium sensum haberet idem locus, si de persecutione
antichristi illegitimus esset, ut de eius tempore explicatur illud quod
sequitur, dabunt signa magna, sc. pseudoprophetae, ita ut
in errorem inducantur, etiam electi. nisi quod illud,
non fieret salva omnis caro, hunc sensum habet, nullus
perseveraret in fide, ob atrocitatem persecutionis.

Etiam illud act. 13° crediderunt, quotquot erant
praeordinati, sequitur, quotquot electi et praeordinati
erant vel ad fidem quae sequitur quoque nomine vitae
aeternae, Joan. 17° haec est vita aeterna ut cognoscant
te &c. et sic antecedenter, vel ad gloriam, et sic consequenter.
priore sensu vox praeordinati, sequitur causam cur credi
derit, posteriore non esse, sed aliquid fidem bonorumque
statum inanem consequens, sed et hoc praeordinati de
dispositione antiochenorum accipi potest. graece enim legitur
τεταγμένοι ὁ προτεταγμένοι est quod sensus credi
derunt quotquot dispositi et bene affecti erant ad fidem
scilicet per pium affectum ex gratia elicitum. quae dispositio

opponi resistiae eorum, de qua eod. cap. 13°, vobis oportebat 1° loqui verbum dei, sed quia repellitis illud, et indignos vos iudicatis vitae aeternae &c. convertimur ad gentes.

Obiicitur 3° illud Rom. 8°, Simus, quia diligentibus deum omnia cooperantur in bonum iis, qui secundum propositum vocati sunt sancti. nam quos praescivit &c. ubi agitur de proposito antecedente quod sit causa vocationis, et cur omnia cooperantur in bonum, illud vero est volitio efficax dandi gloriam. Ille est illud Rom. 9°, cum omnes nati essent (Jacob et Esaii) aut aliquid boni egissent aut mali, ut secundum electionem propositum dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei (Rebeccae), quia maior serviet minori, sicut scriptum est Jacob dilexi Esaii, odio habui. et post, non est volentis neque currentis, sed miserentis dei. ac tandem o homo, tu quis es, qui respondeas deo numquid dixit figmentum ei qui se fingit, quid me fecisti sic? an non habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere, aliud quidem vas in honore, aliud vero in contumelia.

Ro° neutro ex loco poe claudi voluntate efficace, antecedente conferendae gloriae.

1° nomine propositi significat desiderium antecedens salvandi omnes, et sic huius sensus est, omnia cooperantur in bonum, diligentibus seu manentibus in dilectione, iis scilicet qui vocati sunt sancti

ꝺe ad fide eꝛ^{ti}tiale ſꝺꝫ ꝓpoſitu, ꝺeſiꝺeꝛiu ſal-
uanꝺi ōc, eꝛ quo ꝓpoſito factu ꝺ ſeꝛuoꝛaꝛe, eꝛ ꝛou-
ſeruiente ſeꝛuoꝛi ꝰ^{ti}ficaꝛe, et ꝰ^{ti}ficato, aꝛ ꝓꝺ ſeue
ſanctꝫ gloꝛificaꝛe. ſꝺ eꝛqꝰ ſꝺꝫ ꝓpoſitꝫ ſeꝛuati ſunt
ſ^{ti}, ꝛ ſunt qꝰ ꝑ gꝛām ſeꝛuati ſunt ad ſanctitate
(ſiue eiuꝺ. eꝑla' ſap. ꝯlt. ſeꝛuatꝫ aꝑlꝰ, ꝺe ꝺ aꝑlatu)
ſe ꝓpoſitu ē ſabꝫal gloꝛia pꝛo obſto ſꝺ gꝛāꝫ ꝑ qꝺ
ſanctitaſ obtineꝛ. qꝺ ſi noīe ꝓpoſiti ꝟligatuꝛ ſoltaꝛ
eſſeꝛaꝛ gloꝛia' Cōſequenꝺa', ſa ꝟtus ſequens ꝺic.
eꝛ ſit ꝺe ꝓpoſitu ſꝺꝫ ꝟtentione ē ꝺic ꝛanſa ſeꝛuati
ſꝺ ſeꝛuāꝺ ꝺictuꝫ ſꝺꝫ ꝓpoſitu, qꝫ ꝛeſpectuꝫ ad ꝟllud
exꝙuendu ꝟ, ꝓꝛe, qꝺ ꝫ ꝟllud ſꝺꝫ ꝑ ꝛaciſione
antecꝺit. qꝫ ſꝺ ſi ſoꝛte ſeꝛuoꝛu ſenſus, nam qꝫ
ꝓꝛaſimil ⁊ ſꝺ. annobi ſup explanatu e.

poſſꝫ noīe ꝓpoſiti ē ꝟlligi ſeꝛuatꝫ eſſeꝛe
antecꝺente ſuſtenꝺa' gloꝛia'. ſor ſ ꝟlligi ē poſſe, niſi
ex ſeꝛuāꝺ ex ſtuctio ad gloꝛia ſaq; poſitiua, ꝓnꝺeꝛet
ante ꝓꝛauiſa ꝛubita. ⁊ꝫ ſqꝺ ſabeſtꝰ ſuos nouꝺa
nati ecce, aut aliquiꝺ ꝺoui egiſſem aut mali. et ſ-
ſ^{ti} ꝛoutra quos diſputamus ſeꝛuāꝺ ante ꝺecꝛetu
ē ꝓnunc. uꝫ ſit ꝛatiocinꝫ ſiue q; aſſeꝛtoꝛ ē mozamur,
ꝟbꝫ plauꝺ ſeꝛuāꝺ ex ſolo ꝺei nutu ad ſupplicia
ꝺeſtinatoꝛ ec. ⁊ſoq; ꝟlligi ꝓpoſitu ꝺeſeꝛuāꝺe ad ſuſti-

Xrique fide et gratiam. na et scopus epla ad Rom. sic
e, quod quid ad fide Xri et euangelium vocetur, id o
operibus sc. legis, vt putabant Iudaei, neque immunitati
a Iudaeorum peccatis, qua gloriabantur gentes, sed dei boni
tati attribuendum ee, solet ide locus ad propositum sine electione
circa gratiam actuale extendi. ex eo sqde argtantur
contra massilienses, vt ostendant predestinatione ad 1am gratiam
actuale o ee ex meritis. quod si extendatur ad gloriam,
vel de illa sumpta inchoatiue, locus ille sumendus e,
vel de ead. praecise considerata, sed in sensu comparatiuo
vt sicut horum verborum, o e currentis, sensus ee pt,
ide o tam currentis q miserentis dei, quam in quodam amplius
a deo e, totum ei adscribr, vt notat s. Chrysostomus
homilia 12a in epla ad hebrae. Ita scdm propositum
dicatur facta electio, quam gloria tota fere pendet a deo
ob concessas misericorditer gratias, quae e causa cur
Rom. 6o scribatur gratia dei vita aeterna: aut si in
sensu absoluto, propositum scdm electione, sit propositum consequens
meritorum praeuisione, quod vt fixum ac stabile maneat
deus gratis vocat in tpore, et ea vocatione, quae sum
effectum obtineat.

ex his locis soluentur caetera quae solum probabunt
nullis operibus praeuisis vnum prae alio placuisse ac

ac dilectum fuisse quo ad fidem Xri, Evangelium, 1a gratia actuale scilicet efficace ō ite quo ad gloriam.

Obiectiones ex patribus.

Opponuntur 1o alii patres a sta. eccl. ut s. Chrysost. sive author operis imperfecti in matth. homil. 54a ubi quos, i, ante constitutione mundi suos esse cognoscit tantis eos laboribus onerat et tantis laborare facit, donec digni efficiantur regno caelesti. ut s. Cyril. lib. 10, Joan. c. 24o ubi sic ego elegi vos, ego me notum vobis ignorantibus feci humanitate clementiaque commotus, ego vos adeo roborari ut possitis procedere ad tantam de deo fiduciam, ut quodcumque petieritis in nomine meo vobis concedatur.

Ro. neutrum eorum facere contrariae sententiae. ō priore ita vult quod per labores obtineri caelestem regnum. ab his quos ante constitutionem mundi suos agnoscit, sed eos ne cognoverit suos ante praevisionem meritorum nec ne non explicat, et s. Chrys. alibi sententia nostra aperte sequitur et patet ex loco pro nobis supra cit. ō posteriore ibi ut agit de omnibus discipulis sive apostolis. atque omnes discipuli sive apostoli praedestinati sunt ad gloriam ante praevisa merita, ut de uno Juda perspicuum est, itaque ~~elegit~~ agit de electione ad apostolatum, quos sui notitia imbuerit Xrus quibus magna virtute potentiaque contulerit, ita quod fiduciam ut quodcumque postularent a patre in nomine Xri illud obtinerent, sed

quid hoc ad predestinatione, ante praevisa merita, ad gloriam.

Opponitur 2° S. Aug. plurib. locis. 1us habetur lib. de corrept. et gratia c. 7° quicquid ab illa originali damnatione ista divina gratia largitate discreti sunt, non est dubium quod et procuretur eis audiendum evangelium, et cum audiunt credunt, et in fide quae per dilectionem operatur, usque in finem perseverant, et si quid exorbitant, correpti emendantur. et post haec omnia operatur in eis, qui vasa misericordiae operatus est eos, qui et elegit eos in filios suos, ante constitutionem mundi per electionem gratiae. Si a gratia, ita non ex operibus. alioqui gratia ita non est gratia. 2us eiusdem libri cap. 13° deo volenti salvum facere, nullum resistit hominis arbitrium, sic in velle et nolle, in volentis et nolentis est potestate, ut divina voluntate non impediat, nec superet potestate. 3us lib. de predestinatione sanctorum cap. 18°, ~~deo volenti salvum facere, nullum~~ ipse quippe operatur secundum propositum suum ut simus in laude gloriae eius, utique sancti et immaculati, propter quod nos vocavit ante mundi constitutionem: ex hoc proposito eius est illa electorum propria vocatio, quibus omnia cooperantur in bonum, quia secundum propositum vocati sunt sancti. et eod. cap. ad illud, elegit nos ante mundi constitutionem, ut essemus sancti; non ergo ideo, quia futuri eramus, sed ut essemus. nempe certum est, nempe manifestum est. Ideo quippe eramus futuri quia elegit ipse predestinans.

4us lib. de bono perseu. cap. 9°. ubi ad illa verba 1^a
Joan. 2° ō erant ex nobis, ō erant, ī, ex eis, q^a ō
erant scdm̄ positu vocati. ō erant in Xrō electi ante
constitutōe mundi. ō erant in eo sorte consecuti. ō erant
prdestinati scdm̄ propositu eius, qui ūrsa operatur. nam si
hoc eēnt, ex illis eēnt, et cum illis sine dubitaōe
mansissent. 1us eiusd. lib. cap. 14°, ubi de fil
tyriis et sidoniis, qui etiā credere potuerunt, si mira
illa Xri signa vidissent. sed qm̄ ut crederent, ō erat
eis datum, etiā unde crederent negatum est alia omitto.
anteq Rondeam obuō circa sniā s^ti emg^i ēē, qui
duo extrema sectentur. alii sqde sic ea ponunt,
ut ea velint ēē de fide. alii econtra declarant se
ō teneri s^ti emg^i authoritate ut quem hac in doctrina
patribus aliis contrariū putent, nos ab utroq; extremo
recedendū credimus. a priore qde, cum remota de fide
ō sit facta ēē prdestinaōe, ante praevisa merita.
neq; ī id omisisset caelestinus papa epla 1^a ad epos
galliae, ubi postq commendavit s^tum emg^um, enumerat ea
quae contra pelagianos certa fide credenda sunt, sic con-
cludens epla sua, profundiores dō, difficiliores q; ptes
intercurrentiū quaestionū (inter quas est illa de prdestinaōe
ad gloriā) quas latius pertractamus, qui haereticis restiterunt,
sicut ō audemus contemnere, ita non necesse habemus

astruere atq; ro ō cadit p nos illa censura s^ti^ Aug^i^
lib. de bono perseverantiae cap. 19° hoc scio neminem contra
ista predestinatione quam secundum scripturas s^tas^ defendimus, nisi
errando, disputare potuisse a posteriore vo. cum ergo sententia
nostra et sacrae scripturae, et aliis patribus, asserant conformiore
esse, ō e, cur illi opponant s^tum^ Aug^um^, si nihil sit
quod cogat, at nihil cogit, ut ja videbimus.

R° ad loca singula.

ad 1um illud, quicumq; diae gratiae largitate discreti
sunt, vel illigr de discretione, qua ex massa p 1° parente
aequaliter damnata, aliqui secernuntur per propositum iis
conferendae gratiae efficacis: vel de discretione facta quoad
efficacem electionem ad gloriam. prior sensus, ut evidens
est ō pt nobis nocere. neq; nocet posterior.

prior sensus defendi pt. nam revera per illud propo
situm conferendae gratiae efficacis secernit electos a
reprobis: et sic haec sqtia, audire Evangelium, audiendo
credere, p fide quae per dilectionem operatur p fine per
severare corripi et emendari, si hunc ad modum electi
exorbitent, et sic dum ait deus p illis operari oia, qui
eos vasa miae operatus est, ō vult factos esse vasa miae,
quam deus eos a massa ante oe praevisum meritum ad gloriam
predestinaverit. sed quod decreverit illis gratiam operaturam

sum effectu, ut ibi expresse scribat, elegit eos in filio suo ante constitutione mundi per electione gratiae. si a gratia, ita non ex operibus. ubi excludit omnia opera, cum ad gratiam illam, qua deus primum vocat, nulla opera sc. meritoria praesupponantur.

quod si eos, de quibus agit vocet electos ad regnandum cum Xpo, ita sic eos ~~et~~ vocat, quod electio ad gratiam perducat ad regnum, non quod istius electionis obtentum immediatum sit regnum, nam eos ita dicit electos, quia secundum propositum vocati sunt, cum tamen deberet eos dicere vocatos quod electi essent sc. ad gloriam.

posterior quoque propugnatur. et sic discretio sit pro obtento gloriae, sed ex praevisis meritis obtenta. neque necesse est decretum conferendae gratiae, per quam audiatur Evangelium, credatur, per sembretur &c. consequi ad istam discretionem. satis est quod ea facta, sed ex praevisis meritis, in tempore conferatur actu gratia, quae ipsos effectus habeat, vel quod ista discretio sese habeat concomitanter ad praeparationem eiusdem gratiae, quis ~~est~~ eius causa non sit.

neque ita verum non erit illud, ita non ex operibus. nam si eum non intendit excludere opera gratiae, sed opera naturae, contra pelagianos, sicut ea excludit passim, ut lib. de

gratia et libero arbitrio c. 6°, ubi, dona, i. sua coro-
nat deus, ō merita tua. si tibi a te ipso, ō ab illo
sunt merita tua, ubi et aeque excludit merita, scdm
ordinem executionis, ut scdm ordinem intentionis, cum tn in sententia,
qua impugnamus et ex ipsa rei veritate scdm exe-
cutionem excludenda ō sint.

ad 2um, deo quidem volenti salvum facere nullus resistit,
sed volenti vel consequenter ad merita vel antecedenter. si consequenter,
verum est, postquam deus decrevit ob praevisa merita salvare
neminem esse, qui resistat gratiae vocanti sc. efficaciter, quae
ō solum ponere pt merita, sed actu ponit. si antecedenter,
verum est deo volenti salvum facere per gratiam efficacem
nullum hominis resistere arbitrium. hic a posterior modus sententiae
sti emgi conformior est. nam deum velle salvum facere
est solum velle vocare efficaciter, ut patet ex antecedentibus,
ubi salutem vocat eam conversionem, quae fit per gratiam,
cum a, i. homines per correptionem in viam iustitiae seu
veniunt seu revertuntur, quis operatur in cordibus eorum
salutem, nisi ille, qui quolibet plantante et irrigante dat
incrementum deus, cui volenti salvum facere nullum
hominis resistit arbitrium. quare dum ibidem potentiam divinae voluntatis
explicat exemplo voluntatis ~~[illegible]~~ qua deus populum israeliticum
impulit ad saulem in regem eligendum, id solum innuit

sicut voluntates istius populi omnipotentissima voluntate inclinavit ad se eidem Sauli subdendum, sic et deus voluntate suam potenter inclinare ad faciendum id quod vult. praecesserit ne electio efficax Saulis in rege ob dicit, nec dicere debuit, ut maneret libera electio, et si dixisset, ob id in eo foret comparatio, sed quod sicut voluntates istius populi ad eligendum regem, sic homines voluntates compellat efficaciter ad sua conversione.

ad 3um, deus vocare nos secundum propositum, ut simus sancti, est vocare ad sanctitatem, sicque propositum illud ob est conferendae gloriae, sed sanctitatis, sc. per gratiam efficacem. est ergo ex illo proposito vocatio ad sanctitatem, tam proximum et immediatum obiectum, ob tam remotum et mediatum, quod propositum efficax beatitudinis conferendae supponat. Sic ibidem electionis obiectum est sanctitas, elegit nos ad sanctitatem ob quam eramus futuri, sed ut essemus sancti. ubi excludit errorem pelagianorum et semipelagianorum ex meritis vel actu vel in praevisione positis vocari nos asserentium, quem eundem excluserat cap. 17o, ubi, ut intelligamus, vocatione, qua fiunt electi ob qui eliguntur, quam redderent, sed qui eliguntur ut credant. hoc enim et dominus satis aperit, ubi dicit, non vos me elegistis.

ad 4um. neque aliud isto capite obiectum est vocationis secundum propositum, electionis, praedestinationis, secundum propositum, quod

Conferenda sanctitas puta parvulo per baptismum de qua
plo ante dixerat, vel impio per gratiam efficacem, nam
et ad occulta dei iudicia refert, quod et parvulus bapti-
zetur, et efficaciter vocetur impius, nec aliam rationem affert,
nam tamen ut monet S. Bonaventura in 1.um dist. 41.a a. 1.o aliam
rationem adducere potuisset, sc. quod antecedenter ad praevisa
ullam sanctitatem aut cooperationem cum gratia illos ele-
gisset ad gloriam. quam tamen rationem non affert. quod si, cur
parvulus baptizetur, alia causa afferri potest, quam inscru-
tabilia dei iudicia, sc. diligentia parentum in recurrendo
ad baptismum, et cooperatio hominum, tamen eadem inscrutabilia dei
iudicia sunt 1.a ratio et positi baptismi, et positae conver-
sionis in quantum placuit deo hanc seriem ponere, in qua
praevidebat fore, ut et parvulus baptizaretur, et con-
verteretur impius, nam aliam omnino seriem ponere potuisset.
quod addit S. Eng. possibile deo fuisse aversas et adversas
in fide sua hominum convertere voluntates, id non dicit, quia
potuerit eligere, efficaciter ad gloriam, quos, aliis effi-
caciter electis, non elegit, sed quia efficacem gratiam illis
decernere potuerit, cum eamdem illis non decreverit.

ad 5.um sensus eius est, quem ut crederent tyrii et
sidonii, iis datum non est per interiorem gratiam efficacem,
iis esse negatam externam vocationem, ad quam signa ferre

praeparatio lib. de bono perseverantiae cap. 14° haec praedesti
natio sanctorum nihil aliud est quam praescientia et praeparatio
donorum quibus certissime liberantur quicumque liberantur.

Obiectiones ex Ratione.

Obiectio 1° Intentio finis praecedit electionem mediorum:
sed gloria est finis, opera meritoria sunt medium: ergo prior
est intentio gloriae, quam praevisio meritoriorum operum.

Disgnatio maior. Intentio finis efficax vel inefficax, e.
efficax, disgnatio, si finis sit ratione finis, e. si finis sit et
praemium, n. nam quod finis sit est ac praemium, pendet
ab aliena voluntate, ut obtineatur, et sic eius volitio
absoluta non est, sed conditionalis, sc. si is, cui finis intenditur,
laborare velit ad eum obtinendum, quae conditio quam includitur,
vero intentionem illam efficacem. et talis est non quod sit simplex
velleitas, vult enim qui sic intendit, poni praemium, quatenus
ex se est ratione praemiantis sed quod obtinendus non sit,
nisi posita conditione meritorii operis. at gloria decernitur
non solum ut finis, sed etiam ut praemium.

Instas ubi est efficax volitio mediorum efficacium,
dicitur esse efficax intentio finis, etiam si praemium sit; sed
deus decernit efficacia media, puta gratiam efficacem.
ergo.

Nego ant. nam 1° potest esse efficax volitio mediorum effi
cacium circa aliquos actus bonos, quis non circa perseverantiam,

sicut vi, ut qui bonos actus vi auxiliorum exercuerint
dabantur in peccatum in quo interiant. 2° si finis obtinendus
sit praemium, media non sunt efficacia independenter a prae-
visa cooperatione liberi arbitrii sed tantum dependenter ab illa, esto non
ideo decernantur, quia praevidetur cooperatio, sed quia sic deo
placet, quia alia media, quae efficacia non forent, licet
sufficientia possent non decernere. at media sunt ad sensum
efficacia non supponunt efficacem intentionem finis. supponunt
tamen fine obtinendum non esse, nisi dependenter a libera operatione
Rationalis creaturae, et sic non obtinendum absolute,
sed sub conditione; ubi et discrimen, inter volitionem
gloriae et gratiae efficacis. hanc potest velle efficaciter, quia
ut diximus tamen efficax non confertur, nisi praevisa
cooperatione libera. at non potest velle efficaciter gloriam,
nisi independenter a praevisione operationis liberae.

Instas iterum, vult deus haec auxilia efficacia tamen
profutura, cum aliis velit quidem auxilia, sed non tamen pro-
futura. sed hoc fieri non potest nisi velit electis efficaciter
gloriam ante merita. ergo.

negant aliqui maior. dicunt tamen deum non velle media ex
eo affectu, quod profutura sint, quasi futurum esset, ut ea non
vellet, sed alia si profutura non forent, quia tamen singularis dei
affectus gratia praedestinatos in eo elucet, quod illis decernat

media quae omnino praevidet pro futura, sed et quae pro futura sunt, neque ex alio melius constitui potest peculiaris eius affectus, quem sibi eumque aliique commendant, esto necesse non sit media quae reprobis decernuntur, ideo decerni, quae praevidentur non pro futura, licet revera non pro futura praesciantur.

Nego mi. nam id fieri quidem non potest, nisi consequenter velit electis gloriam efficaciter (supponimus enim non solum velle 1a actuale gratiam efficacem, sed etiam efficacia ad perseverandum dona, ex quibus concessis consecutura est gloria) tum potest fieri, quis gloria antecedenter efficaciter non velit. Imo aliter fieri non potest, si finis est praemium, cum hoc tolleret ratione meriti, aut saltem potestate incurrendae damnationis. neque in decretum illud efficax gloriae conferendae ex eo positum est, ut deus velit dari gloriam per merita, quatenus ex se est, ut quibusdam videtur, ~~cum in~~ hoc in posito ex illo decreto praecise videri non debet ~~causati~~ collatio gloriae infallibiliter futura sed ex meritis, contra quam exigi nobis oppositi communiter sentiunt, sed ex eo ut velit simpliciter et absolute, idque efficaciter conferre gloriam.

Instas postremo, deus debet velle alio modo gloriam praedestinatis quam reprobis; sed non aliter vellet, nisi volitio mediorum efficacium supponat antecedente eamque efficacem volitionem gloriae respectu praedestinatorum.

Negari potest minor, nam licet aliquibus affectus maior gratia predestinatos foret circa gloriam quam gratia reprobos, ergo non foret affectus efficax. potest enim v.g. rex melius affectus esse circa nobilem unum quam circa alterum, respectu obtinendi praemii, et ex illo affectu maiori praestantiora illi ad certandum arma decernere, neque tamen absolute vellet eidem nobili victoriam antecedenter ad merita. Semper enim in regis volitione includeretur illa conditio, volo isti praemium prae alio, sed nolo, nisi vicerit sed.

Nego mai. nam 7, 1ori vult huius affectu simpliciter gloriam, nec vult nisi ponantur merita, ideoque nec maiore vult, nisi ponantur maiora merita, at ponuntur solum maiora merita post illam 1am intentionem, qua sc. vult omnes salvos fieri. Itaque 1a discretio predestinatorum a reprobis ponenda est in decreto conferendae gratiae efficacis, ergo quidem ad 1um solum actum, sed ad illum et consequentes, per quos perseveretur, ut mox explicabimus.

Quod si is qui consequitur gloriam vult prius sibi efficaciter gloriam quam media, ergo non deus vult illam prius quam eadem media. nam media respectu merentis ergo sunt media moralia quasi respectu ipsius impetrent, ideoque praecedere potest intentio efficax finis. at media respectu dei tamquam proponentis ~~med~~ praemium, sunt huius moralia, et quae per

modum impetrationis finem obtinent adeo, ad quod nrium est finis ita debitus ō sit et ut per opera libera obtineatur.

Obes 2° si predestinatio sit ex praevisis meritis, vel ex uno aliquo paucisve praevisis vel ex praevisa in meritis perseverantia. ō prius, nam multi post aliquot opera meritoria misere pereunt. ō posterius, quia perseverantia sub meritum ō cadit, nec proinde gloria quae obtinetur per meritorum perseverantiam.

R° 1° argtum illud aeque pugnat adversus praevisionem meritorum in executione, sicut et in intentione, cum nec unum opus meritorium in executione gloriam consequatur, et perseverantia in executione sub meritum ō cadat. 2° nego mi. nam pt quidem fieri ex uno paucisque praevisis in quibus finiatur vita, aut si in iis ō finiatur, sit ex praevisa in meritis perseverantia, ad quod necesse ō est, ut ista meritorum perseverantia sub meritum cadat, aut sub ipsa meritum, sub quod aeterna gloria cadit. satis est, ut opera meritoria perseverantia sint proportionata obtinendae gloriae, et caeteras conditiones, quae ad meritum nriae sunt, sortiantur. neque nocet quod peculiare dei donum sit, quod cum iisdem meritoriis operibus adiuta sit perseverantia, in eo consistens, quod ea cum morte coniuncta: nam et licet dei beneficium fuerit, quod opera Xti acceptata sint ad expianda sonus peccata,

tn̄ eod. fuerunt de condigno meritoria redemptionis nr̄ae.

Neq; tn̄ nego perseveraā sub aliquod meritū cadere. non cadit qdē qsi actui unico, vel aliquot actib' etiā pfectis perseveraā devita sit. alias uno vel aliquot actibus positis securi essemus de nr̄a perseveraā. at hoc sensu cadit, quod hoc tpore, et sic deinceps possimus per preces lachrymas eleemosynas et alia bona opera impetrare gratias, per quas actu vincamus tentaōes et dei praeceptis satisfaciamus. quae ē doctrina sti emgi lib. de bono perseveraē cap. 6° ubi ait nos donū perseveraē poē emereri suppliciter, idē freqter, instanter et ardenter orando, ut explicat cap. 7°. imo et cia trid. sess. 6ª cap. 13° postq dixit perseveraē donū aliunde haberi ō poē q a deo, et nemine poē absoluta certitudine illud sibi polliceri, addit, tametsi in dei auxilio firmissimā spem collocare et reponere oēs dnt, deus n̄, nisi ipsius graē defuerint, sicut coepit opus bonū, ita perficiet operans velle et perficere. et statim hortatur, ut cū timore et tremore salutē nr̄a operemur, in laboribus, in vigiliis, in eleemosynis, in oraōibus et oblationibus, in ieiuniis et castitate. hoc ā meritū de condigno ō vocamus, sed de congruo tn̄, q̄ solū impetrando, nec uno actu detriato

quamlibet perfecto, et ex quatacq; gratia elicito (quam
ipso promisit deus, conservatio iuris ad gloriam, sine
auxiliorum omnium ad illud actu conservandum, et proinde
efficacium, coniunctio contingit, sed illius parte his precibus,
obsecrationibus operibus bonis, mox altera aliis precibus
obsecrationibus et operibus instando, et sic deinceps obtinemus.

Obes 3° necesse est fateri saltem aliquos ante praevi
sionem meritorum electos esse, ut parvulos omnes post deletum
peccatum originale morientes, ut beatam virginem, s.tum Joan.
baptistam, apostolos et sanctos ergo et omnes eundem admodum electi
sunt.

Nego ant. nam 1° infantes omnes sine praevisis meritis
electi sunt sine meritis inquam, omnes quidem propriis quorum
incapaces sunt defectu libertatis sed alienis ut a Xri
sibi actu nunc per baptismum, alias per aliud remedium
applicandis quidem neque actu sine baptismo, aut alio remedio,
salutem vel nunc consequuntur vel alias consecuti
sunt.

Erat ille semipelagianorum error parvulos eligi ex
praevisis meritis, quae habituri erant, si vixissent diutius,
ut testatur s. prosper epla ad s.m Aug.m sed eos refellit
idem s. Aug. 1° ex s.a ad cor. cap. 5°, ubi habetur, omnes
nos manifestari oportet ante tribunal Xri, ut referat
unusquisq; propria corporis, prout gessit sive bonum sive

malum. 2° ex illis verbis sapiae 4° raptus est ne malitia mutaret intellectum eius cui sc. prosunt ea, quae fecit, ō nocent ea quae facturus erat. 3° exemplo tyriorum et sidoniorum, quos salvos ō fecit conversio futura, si apud eos miracula edita essent. ea de re s. Aug. epla 105ª lib. de praedestinatione sanctorum cap. 12°, et lib. de dono perseverantiae cap. 9°.

2° nec beata virgo. Ex quo supra et patres de quibus supra loquuntur verbis, nec eam excipiunt, quin et allatae rationes de ea concludunt. Ex quo quoad executionem gloriae consecuta est ex meritis, ut indicat illud cantic. 4°. tota pulchra es amica mea, et macula ō est in te &c. veni de libano sponsa mea, veni coronaberis. Ex denique quia ex sto Tho. 3ª parte q. 19ª a. 3° melius est habere aliquid per meritum, quam sine merito, et proinde melius est idem ex praevisis meritis decretum esse, quam nullis praevisis meritis.

Ex quo illiquet neque eam antecedenter ad merita, in dei matre efficaciter eligi debuisse. neque vero maiores illi collatae gratiae actuales arguunt eius electionem antecedentem eamque efficacem. alias quicque praestantiore aliqua gratia actuali donatus esset, is praesumi deberet electus esse, quod tamen ita se ō habere ipsa monuimus.

3°, ō s. Joannes vel apostoli, nam si de beata virgine

id dicendum est, multo minus de aliis. et vero videmus
eorum aliquos de sua salute valde sollicitos fuisse. Ita
S. Paulus 1ª corint. 9º Castigo, in corpus meum et in
servitutem redigo, ne forte cum aliis prædicavero, ipse
reprobus efficiar; et 2ª ad timot. 4º, bonum certamen
certavi cursum consummavi, fidem servavi, in reliquo repo-
sita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi dominus in illa
die justus judex, non solum mihi, sed et iis, qui diligunt
adventum eius. quæ sollicitudo ostendit electos non fuisse ante
prævisa merita.

neque vero eorum confirmatio in gratia postulabat electionem
ante merita prævisa. ad ea satis fuit, ut eos per gratias
suas ita regere voluerit, ut quis peccare possent, in-
post eamdem confirmationem peccaturi non essent, saltem moraliter,
quod illam absolutam et efficacem ante merita electionem
non requirebat.

atque hinc concludere nullos esse insigniter prædesti-
natos, hoc sensu, quod ante prævisa merita electi sint.
quod explicandum de puris hominibus. nam Christus sine prævisis
meritis prædestinatus est ad gloriam. erat in illi debita saltem
ex maxima congruitate, nec erat melius ea carere,
neque aliunde quicquam faciebat eius absentia ad finem in-
carnationis quod 3ª parte q. 19ª a. 3º expendit. non vero

ō ē Xrus explar pdestinaōis nrae, nam licet ipsor
eius ō repstemus, sicut neq; 7.50 qd ad unione hypos-
tatica et gloria quoad Execuōe sine meritis obtinenda
pdestinatus ē, in illi sles sumus, et quoad aliquē
trum, sc. eamd. gloria, et aliqua filiaōe dei, et quoad
modū, puta circa obtinenda 1a gra actuale, quae
nobis sine praevisis meritis decernr. qua de gra
agit s. eius lib. de pdestinaōe s. tom cap. 15o, ubi ex
so pbat pdestinaōe nra ēe sine meritis, quod prae
destinaō Xri sit explar pdestinaōis nrae. agit s. de
pdestinaōe qua venimus ad graam baptiui et contra
massilienses disputat.

quaeres, quid de difficultate a nobis explicata
hac sectione sentiat s. ēso.

Ro eum nobis favere ad illa verba capitis 8i eplae
ad Rom. quos praescivit hos et pdestinavit, lectione 5a,
ubi dicunt, i, quidam, quod praescientia meritorum bonorum
et malorum ē raō pdestinaōis et repbaōis &c. et
hoc qde raōabiliter diceretur, si pdestinaō respiceret
ttum vita aeterna, quae datur meritis, sed ~~sed~~ sub pdes-
tinaōe cadit oē beneficium salutare &c. et 3a pte
qe 1a a. 3o ad 4um pdestinaō, i, praesupponit praescian
futurorum, et 7o sicut deus pdestinat salute alicuius hoīs
pe oraōes aliorum implenda, ita etiam pdestinavit

opus 7 Incarnaois in remedium humani peccati, ubi sicut praevisione peccati decreto Incarnaois, sic preces Sanctorum et proinde cooperaoe cum iisdem precibus praedestinaoi ad salutem, sive gloriam aeternam praemittit

difficilis est sane hoc quaestio 27a a. 4o, ubi praedestinaoe 1, 7, vitam aeternam praesupponit secundum raoe quod deus illorum velit salutem, ad quod pertinet electio et dilectio. dilectio quidem, 7, quatenus vult eis hoc bonum salutis aeternae, electio autem, 7, quatenus hoc bonum aliquibus prae aliis vult cum quosd. reprobet et eo difficilior est, quod prius ante omnem praecipere, inquit, aliquid ordinandum in finem, nisi praeexistente voluntate finis. Ideo fatentur aliqui Sanctum esse. Ex isto articulo 4o est etiam a. 5o contra nos sentire. sed dicunt eum sibi non constare.

atti explicari potest; nam postponit quidem praedestinaoe electioni sicut dilectioni postponit electionem, sed non sic postponit, quasi obiectum electionis, sit gloria, et obiectum praedestinaois sit gratia. Imo sicut obiectum electionis ipse ponit quod obiectum dilectionis et solum inter eas disgnit, quod per dilectionem velit deus alicui bonum, per electionem ei bonum prae alio velit, nam et cit. art. 4o ad 1um dicit electionem attendi in collaoe gratiae et gloriae, sic ipse ponit obiectum praedestinaois quod electionis, ita ut altera solum ab altera disgnat

quod pdestinaõ sit ordinaõ et ad raõe ptineat, o ipsa electio.

nihil itaq; refert ad sensum sti ẽso. Utrum cit. loco pro aeterna salute intelligat etiam graam, ut ipsa sub noie fide et graam intendat sgrari diximus, an sola gloria, cum ibi solum comparet actum cum actu, et dicat, qd pdestinatio ad salute praesupponat, qd deus salute velit, diligendo sc. atq; eligendo.

Ex lite a. 1o 7. xpone totum effectum pdestinaõis referat ad Electione, sive ad dia voltate, obtum unum ad alterum obtum o refert, sed ad ipsa dei voltate, ad qua .i. totus effectus pdestinaõis ordinatur, ut 7. fine, et ex qua procedit, sicut ex ppio movente.

quod si unum obtum ad alterum refert, tq ad fine, sicut et unum ab altero vult pendere 7. raõe causae meritoriae, o ita id qd finis est, vult fine ee, ut absolute efficaciter intentum sit ante aliud, sed ut salte inefficaciter, quo finis oĩs salte inefficaciter ante id, qd e ad fine, intentus est. dicamus .i. quod deus praeordinavit se daturum gloria ex meritis: ubi o dicit deus praeordinasse dare gloria, sc. efficaciter, ante merita, sed ex meritis quod merita tendant ad gloria, et haec ut ponatur, ponantur illa quod-

salte inefficace gloriae praeordinatione supponit. neque
aliud probat in R.ne ad 3.m, ubi quare, in hos elegit in
gloria, et illos reprobavit, non sit alia ratione, nisi diuina
voluntate; non praedestinare in gloria non dicit obiectum immediatum
praedestinationis esse gloria, sed gratia, ex qua sequatur
gloria quod non requirit solum antecedens gloriae desiderium,
nisi inefficax. dicit in qua gratia esse immediatum
obiectum, ut indicat ipse s. Ego. in ad sua doctrina
probanda affert illud s.ti Aug.i tract. 26.o in Joan. quare
hunc trahat et illum non trahat noli velle diiudicare
si non vis errare, ubi s. Aug. agit de tractione per
gratiam

Certe facit pro nobis quod scribit cit. a.o 4.o ad 3.m
quod deus vult omnes homines salvos fieri antecedenter, non a
consequenter, ubi si consequenter velle aliud nihil est quam velle
positis omnibus circumstantiis ut explicat q.e 19.a a. 6.o
ad 1.m, non aliud ponit velle, quod se non extendat ad omnes
nisi quod praevisa merita quae sunt salutis obtinendae
circumstantiae praesupponat. nec nos adiuvat hoc a.o 5.o
in argto sed contra eumdem agnoscit ordinem intentionis
quem executionis, sicut in, salvos nos fecit, ita et praedestinavit
nos salvos fieri, quod verbum dictum, non ad solius gratiae,
aut totius effectus praedestinationis, de quo ibi agit, sed etiam

ad gloriae intentione et collatione extendi pt.

Sectio 4a utrum reprobatio fiat ex praevisis demeritis.

Reprobatio vel est respectu gratiae vel respectu gloriae sicut utriusque respectu est praedestinatio, de priore ipse sentiendum quod de praedestinatione ad gratiam sc. efficacem, sicut Gaur sic illam antecedere praevisione operum. quia reprobatio a gratia post peccatum originale illi imputari pt. nolo tamen sic quemque eius respectu reprobari, ut deus eo animo non conferat ei gratiam efficacem ut non operetur bene. dat enim illi sincere gratiam sufficientem, ut operetur, sed quod praevidens eum gratiae tali non cooperaturum maiore aptioremque illi conferre non velit. de posteriore licet conicere quid sentiendum sit ex dictis de praedestinatione ad gloriam. quia tamen plures circa eam sunt sententiae, quae difficultatem habent, ideo seorsim de illa agimus.

1a sententia est Calvini, deum pro suo nutu reprobos positive exclusisse a gloria. et poenis aeternis addixisse, quibus consequenter male agendi necessitate imposuerit. ita sentit lib. 3i institutionis c. 23o parag. 1o et 8o aliisque locis.

2a est ariminensis in 1m dist. 41a q. 1a deum nullum quidem addixisse poenis aeternis, tamen positive exclusisse

reprobos ab aeterna gloria, et positivam exclusionem admittunt quidam Thomistae, ac praeter caeteros alvares disput. 140ª de auxiliis nero 8º clusione 1ª qui hoc vult fieri per voluntatem consequentem quam ista vocat, ob quod sequatur usu liberi arbitrii, sed quod subsequatur voluntatem antecedentem de salute etiam reproborum absolute considerata, idem abstrahendo ab eo quod impediat maius bonum decoris universi et splendoris justitiae divinae, vel etiam quia voluntatem haberet salvandi omnes, niti ex hoc impediretur universi pulchritudo et bonum universale divinae justitiae et misericordiae, ut explicat disput. 109ª clusione 4ª.

3ª est Suarez lib. 1º de praedestinatione c. 8º et Bellarmini lib. 2º de gratia et libero arbit. c. 10º de eius ante praevisa demerita nullum exclusisse positive a gloria, exclusisse tamen negative, quatenus sc. ex tota multitudine, aliquos solum elegit ad gloriam, et proinde reliquos praeteritos habuit quibus quidem auxilia gratiae decrevit, sed quae felicem exitum per cooperationem habitura omnino esset. Ita eam sententiam abeunt plures Thomistae.

4ª neque ante praevisa demerita exclusum esse a gloria aut aeternis suppliciis destinatum vel positive vel negative. et proinde 7º 1ºri decreta esse omnibus subsidia nostra ad consequendam salutem, quibus qui praevisi fuerint

Cooperaturi ō ee, et ꝯ peccato mortali morituri, ii a gloria exclusi et spiternis pœnis addicti fuerint. Ita sentimus qui volunt electionem ad gloriam pendere a meritis de quibus superiori sectione. Sit

1ª cluō, nemo exclusus e a gloria et pœnis æternis addictus nisi ex demeritorum præuisione.

1º ex Scpra matth. 25º discedite a me maledicti ꝯ igne æternum qui paratus e diabolo et angelis eius. esurivi ꝯ et ō dedistis mihi manducare &c. Ubi causa discessus ꝯ igne æternum e omissio mortalis bonorum operum.

2º ex Cio arosic. 2º Can. 25º, ubi sit, aliquos ad malum dia potestate pdestinatos ee ō solum ō credimus, sed etiam si sunt qui tantum malum credere volunt, cum oi detestatione ꝯ illos anathema dicimus ad malum ꝯde, ad æternum interitum, aut ad peccatum quod supponit deputatione ad æternam pœnam antecedente ad demerita: quam proinde qui adstruunt ibi feriuntur anathemate. et eos quoque damnat Cium arelatense ubi pbantur anathematismi fausti Rhegiensis ex eius epta ad lucidum. quos vo ibi damnat, vocant pdestinatos de quibus baronius ad an. 490um.

8º ex pp. 1to emgº lib. 3i contra Julianum cap. 18º

ubi, bonus est, et deus, justus est deus, potest aliquos sine bonis meritis liberare quia bonus, et potest quemque sine demeritis damnare quia justus est; idem sic epla 106.a et s.to prospero ad obiectiones vincentianas R.e 3.a, ubi omnium quidem hominum est, deus creator est, sed nemo ab eo ipso creatus est, ut periret quia alia est causa nascendi, et alia est pereundi: ut ergo nascantur homines conditoris est beneficium, ut a pereant praevaricatoris est meritum; et post. Ergo ergo impius et indoctus est, qui vitium naturae non discernit ab authore naturae, a quo prorsus alienum est, quidquid in uno quoque damnandum est. et R.oe 4.a refellit hanc obiectionem, quod maior pars gratis humani ad hoc creatur a deo, ut non dei sed diaboli faciat voluntatem. hanc vero et similes refellit sententias, quas sibi in praefatione credit falso impositas, sicut et massilienses eas imponebant s.to eugenio ut ei labe hereticae doctrinae aspergerent.

4.o illa sententia sic ponit decretum excludendi a gloria et addicendi aeternis poenis, ante omne demeritum, ut velit dei ordinatione iniici necessitate peccandi, ut ea reprobi agant propter quae damnentur. sed hoc falsissimum est, nam scriptura dat nobis optionem boni et mali, deuteron. 30.o Testes invoco caelum et terram, quod proposuerim vobis vitam et mortem, benedictionem et maledictionem; et iunitas

ad bonum apoc. 3° ecce sto ad ostium et pulso, si quis audierit vocem meam et aperuerit janua intrabo ad illum et cenabo cum illo et ipse mecum. neque vero sic invitat ut magis obsurdescamus quod blasphemat calvinus lib. 3i cap. 14° & 13°. quid enim indignius foret dia bonitate ac sinceritate aut quis ferret in deo, quod in iudice non ferret, qui ad ea flagitia impelleret quibus intentaret atrocissima supplicia.

5° Si positive exclusi sint reprobi a gloria, et addicti suppliciis aeternis, ante praevisa demerita, delusoria sunt ista deum velle omnes salvos fieri, Xrum pro omnibus mortuum esse, et deum nolle quemque salvum esse praeter electos, et pro his solis mortuum esse Xrum, quomodo enim ista possunt serio dici, si voluit deus ante praevisum ullum peccatum 5ōm plurimos exclusos a gloria et suppliciis devotos si etiam eum in finem creatos, at vere dicitur quod deus velit omnes homines salvos fieri et Xrum pro omnibus mortuum esse et pro aliis quam pro electis — utrumque enim scriptura docet. prius 1a ad timot. 2° coram salvatore nostro deo qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire, posterius 2a corint. 5°, si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui. ubi tam late patet mors Xri pro omnibus quam mors omnium: at mortui sunt omnes et singuli.

tua, excipimus beatam virginem, qq scdm debitum mortua est ut coior est Suia tract. de peccatis. hoc argtum explicatur pluribus, ubi de graa sufficiente.

6° denique, cum deus sit propensior ad benefaciendum q ad puniendum, et ad mian q ad justitiam, juxta illud psal. 35i magnificata est usq; ad cælos mia tua, et usq; ad nubes veritas tua, plures deberent ee electi q reprbi. sed hoc falsum est, ut indicat scpra matth. 7° lata porta et spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, et multi sunt, qui intrant per eam, angusta porta et arcta via est, quæ ducit ad vitam. et pauci sunt qui inveniunt eam. go.

neque hoc argtum valet contra Suian quæ tribuit deo vocaoe ad graam efficace. na per sgulos stat quinus graa qua vocantur, sit efficax, esto sit in eo dei sgulare beneficium, quod eos, qui vocati sequuntur, eâ graa voces, cui o solum consentire pint, sed etiam sint actu consensuri. at posita reprbaoe ante prævisa demerita per reprbos o stat quinus electi sint. itaq; hoc soli diæ voltati tribuendum est, quæ cum ad mian sit propensior q ad justitiam, plures electos q reprbos dari convenientissimum foret.

dicit prbiorum 16° vrsa ppter semetipsum operatus est dnus, impium quoq; ad die malum. sed hoc ostendit reprbaõe ante praevisa demerita. go.

nego mi. na 1° deus pte neminem vult perire. Sapiae 11° nihil odisti eorum quae fecisti. 2° impium a deo factum ee, et dies malum ō e eo fine creatum ee, vt reprbus eet, sed eum, quis praevideretur lapsurus et peccatum atq; ideo damnandus, nihilominus a deo productum ee, vt inde gloria dei patefieret, deus, i, s' eius Enchiridii cap. 27° melius iudicavit de malis bene facere q nulla mala permittere.

dicit 2° cap. 9° epta ad Rom. Iacob dilexi, esau ā odio habui et de reprbavi, antequam quicq boni vel mali egissent, et de ante vlla merita. go.

disquo aut. odio habui et de reprbavi quoad gratiam, c. quoad gloriam, n. ibi vo odio habui et de ex minus dilexi, sicut deuteronomii 16° si habuerit homo vxores duas vna dilecta et altera odiosa, et de minus dilecta, et matth. 6° nemo pt duobus dnis servire, aut g vnum odio habebit et alterum diliget, vnum odio habebit et de minus diliget. nempe deus gra aliqua reprbis indulget, quis minore, q ~~dil~~ electis.

dicit 3° ex s^to eng^o epla 105^a qui vasa sunt irae
quae perfecta sunt in perditione quae illis debita redd^r,
sibi hoc imputent, q^a ex ea massa facta sunt, q propter
unius peccatum in quo oes peccaverunt, merito deus
justeque damnavit. ergo saltem propter originale multi
ante demerita reprobati sunt.

disgno l'ons. reprobati sunt propter originale peccatum
remote, l'prime, n. reprobati sunt remote, q^a propter
illud factum est ut gratiae reprobis collatae, licet suffi
cientes per se tn efficaces o fuerint. qq in oes in illo
peccato nati sumus, alios tn ex maiore mia dignatur
deus l'commodiore gratia cum aliis ista commoda o procuret
et pro ratione habeat peccatum originale ne agat magis
misericorditer, o sunt reprobati prime, sed prima ratio
fuit, quod aliis applicata o sit gratia Xri, per qua
originali peccato poterant eripi, ut parvuli, alii gratia
sibi concessa usi o sint, ad vitandum peccatum, ut qui
peccato originali peccata actualia addiderunt.

2^a lno nemo positive exclusus e a gloria ante
praevisa demerita. 1°

1° q^a stare o pt sincerus affectus salvandi oes
hoes cum illa voluntate positiva excludendi reprobos a

gloria, ut illum affectum sic explicant, ut ita sit
q futurus esset si nihil aliud obstaret. Voltas illa
antecedens, i. alvares disput 109a clvae 4a importat
deo actum conditionatum, quo vellet salutem omnium nisi
ex hoc impediretur pulchritudo vrsi et bonum vrle
diae justitiae et miae. go o vult salvos fieri, sed vellet
quo vellet prodigus parcere sumptibus et avarus liberaliter
agere nisi sic vellet detestare, ille satisfacere nimio
luxui. qd quo coeit cum illis verbis osee 13o, numquid
voltatis meae est mors impii et o magis vt conuertat
et vivat? 2o sniam quae astruit reprobaoe illam posi-
tivam necessitate reprobis inuicit peccandi saltem finaliter,
sicut ~~oe~~ Calvinus inuicit. est qdem in eo tolerabilior,
quod o dicat ex deo reprobis inuici necessitate infallibile
incurrendae damnaois et consequenter male agendi, et
carendi mediis nriis, quae duo calvinus affirmat
impudentissime. atti reipsa ponit, quod verbis negat
cum in reprobao illa positiva sit actus diae voltatis,
o conditionatae, sed absolutae quae se antecedenter habeat
ad praevisum oem consensum, et quae o pit o impleri
quem locum relinquit suae voltati se se vindicandi
ab aeterna damnaoe. et cum ea posita vel ad malos

actus predetrietur voltas, vel ei denegetur auxilium
praedetrians quo o posito tq antecedenti o pt voltas
o peccare omittendo, quidna libertati vel ad male
agendum, vel ad o peccandum relinqr. dico tq antecedenti.
na ipsum predetriaois noem aliquid antecedens sonat quo
differt ad ei concursu, qui o antecedit actus nros; neq;
sic juvat, quod dr actus actuum malitiam o intendere.
na neque eam Calvinus intendi diceret; et eam satis
intenderet deus, si malum intenderet actum, cum quo
nriam connexionem haberet.

at Jnquies s. Eho. hoc a° s° ad 3m voluit, i, deus,
y hoibus, qtum ad aliquos quos predestinat suam repstare
bonitatem, per modum miae parcendo, et qtum ad aliquos, quos
repbat, per modum justitiae puniendo. et haec e ratio
quare deus quosd. eligit et quosd. repbat. go repbao
facta e intentione exercendae justitiae.

dist. Cons. ex Intentione secundaria, C primaria
n. peccator y vt ht s. doctor q. 19a a. 6o quidquid
e ys se Recedit a dia voltate peccando, Jncidit y,
ordine diae voltatis dum per eius justitiam punitur
vbi et ad 1m vtitur explo Jndicis qui et antecedter
vult oem hoe vivere, sed Consequter homicidam suspendi.

et vo qui volunt ex mente s^ti Tho. deum reprobare ad bonum justitiae, id ab eo doceri putant, quod istud bonum sit vrle, cum singulorum casus sit unum bonum parle, et bonum parle vrli cedere oporteat. quod fundamentum si verum e o potuit se tenere deus quin damnaret multos, imo plures q salvaverit cum revera plures reprobati sint, qle aliquid haud scio vtrum vllo in principe nrium quisquam putaverit, qto minus in deo.

Tertia sluo neque exclusus e negative quisq a gloria ante praevisa de merita.

1° contra id facimus ea oia quae attulimus contra praedestinatione ante praevisa merita, ro n admittitur reprobao negativa, qm multis ante praevisa merita praedestinatis reprobati sunt caeteris.

2° nullum e fundamentum ponendi exclusionem vllam a gloria nisi ponatur condemnao ad aeterna supplicia. neque n separantur poena sensus et poena damni saltem quoties de adultorum reprobaoe agr. at condamnatio ad aeterna supplicia posita o e nisi praevisis meritis. s^s fulgentius lib. 4° ad monimum haec coniunxit, o praedestinasse ad regnum et praedestinasse

ad Interitum et supplicium. deus, i, o predestinavit ad
regnum sed ad supplicium quos a se praescivit voluntatis
malae vitio discessuros, et predestinavit ad regnum quos
ad se praescivit praevenientis mia auxilio redituros
et 7, mia subsequtis auxilio ee mansuros, qui, sic
c. 26° quaeso, i, monime, ut huic locum pauli
(Rom. 9°) attendas. notum namque e yram dei o
poe dici nisi ubi redr iniquitas praecessisse, ubi
nulla yra dei agnoscit, qlis existit o solum 7,
condemnaoe ad supplicia, sed etia 7. exclusione a
gloria nisi ubi praecesserit iniquitas. ex his seqr
vera ee 4a snia reprbaoe sc. ee ex praevisis demeritis
id 5 unum remanet refutatis praecedentibus sniis.
dico ex praevisis demeritis sive foaliter, ut fit 7 adultis
qui peccato originali addiderunt actuale peccatum, sive
virtualiter ut 7 parvulis qui sc. remissione peccati
originalis o qde sua voluntate sed vel aliena culpa
vel ex alio impedimento o receperunt.

Articulus 6us verum predestinatio
Sit certa.

quae supersunt explicanda de predestinaoe ea
pertinent ad quasd. eius affectiones. eius inq sicut et

Reprobationis effectus omittere solent Thomistae. Itaque et nos hic agemus de effectibus postea de certitudine praedestinationis etc.

Sectio 1a de praedestinationis effectibus

Cum a° superiore quaerebamus utrum merita sint causa praedestinationis agebamus de praedestinatione effective et de praedestinatione formaliter, cum haec nulla habeat causam, nunc agimus de effectibus praedestinationis formaliter sumptae.

Tres autem sunt conditiones effectus praedestinationis. 1° debet esse a deo effective cum ut praedestinatio dei propria est, ita praedestinationis effectus a deo esse debeat, ita peccatum cadit quod sub dei praescientiam et sub praedestinatione ex S.to Aug.° lib. de praedestinatione S.torum c. 10° 2° ut detur ex meritis Xri. nos in praedestinavit per Xrum ephes. 1° et ut aliud non est sub caelo datum hominibus, quo oporteat nos salvos fieri act. 4°. 3° ut gloriam actu importet vel formaliter, vel dispositive. quia in volitionis qua deus voluit ante praevisa merita omnes salvos fieri gratiae quae lib. actuales in tempore datae effectus sunt, et in sunt effectus illius ~~praedestinationis~~ volitionis quae praedestinatio est quam gloriam actu et importat. colligi potest hae conditiones

ex illa definitione praedestinationis, quae dicitur praeparatio beneficiorum dei quibus certissime liberantur quicumque liberantur. Sic

1a. Unio vocatio, justificatio et glorificatio sunt effectus praedestinationis. et communis. Contra durandum 7. 1um dist. 41a q. 1a ubi negat glorificationem esse praedestinationis effectum, et sanctum bonaventura ead. distinctione q. 1a a. 1o et gabriele q. unica 4 a. 3o qui ea sola pro effectu afferunt.

Probatur 1o ex illo Rom. quos praedestinavit hos et vocavit et quos vocavit hos et justificavit, quos autem justificavit hos et glorificavit.

2o ex sancto fulgentio lib. 1o ad monimum. ubi omnia 1, et vocationis nostrae initia et justificationis augmentum et glorificationis praemia cum praedestinatione semper habuit deus, quia et 7, vocatione et 7, justificatione et 7, glorificatione sanctorum gratiae suae opera futura praescivit.

3o vocationi, justificationi glorificationi conveniunt omnes conditiones effectus praedestinationis. advertite vero praedestinatione vel accipi pro voluntate salvandi omnes ex qua posita conferuntur gratiae, aliis sufficientes solum, aliis

efficaces, ut earum fructus cum morte coniungatur et proinde gloriae consequente habeat, vel pro efficaci voluntate, cum efficacis gratiae cum gloriae conferendae, vocatio et justificatio dici possunt effectus praedestinationis priori modo sumptae, quia in illa praecise posita est ponit illos effectus, tamen est proprium et fundamentum quodd. illos ponendi. praecipue vero sunt effectus praedestinationis sumptae 2ae modo. nam illa sic sumpta efficaciter ponit illos effectus sive illa ipsa per se illos ponat sive per dei potentiam prout voluntas a potentia aut est disgnitus aut disgnitus.

Adverte 2o sumpta 2o modo vel adaequate sumi vel inadaequate, ut sumitur adaequate vocatio justificatio et glorificatio sunt illius effectus ut sumitur inadaequate est sunt omnes illius effectus sed singuli sunt effectus praedestinationis inadaequatae sibi respondentis. vocatio est effectus volitionis qua vocatio decernitur et glorificatio effectus praedestinationis qua decernitur praedestinatio.

potest tamen glorificatio dici effectus predestinationis inadaequate per quam decernitur vocatio, ideo dico de ea per quam justificatio decernitur, sed remote solum quatenus consensus exhibitus vocationi est causa meritoria justitiae et haec gloria meretur, non est a vocatione quia justificatio effectus predestinationis inadaequatae qua decernitur gloria, sc. efficaciter quam glorificatio secundum executionem prior non est justificatione et sic prior secundum intentionem non est efficaciter et absolute volita, sed tantum ut volita inefficaciter et conditionate, sive ut voluntati solum antecedenti subiacet. aliter praeterquam est in sententia quae ponit electionem efficacem ad gloriam ante praevisa merita.

est hic scrupulus durandi cum glorificatione praedestinationis effectum neget, quod eius finis sit. sed ille facile in modum tollitur. 1° finis est quidem respectu aliorum effectuum sc. quatenus voluntati antecedenti subiacet, sed non est finis predestinationis internae quae est dei volitio, quae nulla agnoscit causa. 2° non ideo quia finis est respectu aliorum effectuum non est effectus predestinationis neque, sed verum est quod durandus asserit providiam et proinde predestinationem quae est illius pars circa finem non versari. est enim providi principis non solum providere de mediis ad praemium consequendum

nrii sed etiã cuiq; p̃ceditis p̃mium ꝺ̃ſtribuit

adulde 3° ꝺ̃ vocauit et iuſtificauit ꝺ̃ ſit effectꝰ ee
ſimꝰ et glorificauit. Sꝫ vbi nõ p̃ꝺeſtinauit effectꝰ ſit,
q̃ nullꝰ et glorificatꝰ, q̃ꝰ ſit nullꝰ effectꝰ. ato ꝺ̃ vocauit et iuſtificauit eiꝰ effectꝰ, cuꝰ aliq̃a ſit, qꝫ
gloriaꝰ actꝰ ꝺ̃ Iꝫportet, ſtatꝰ ꝺ̃ ſola, qꝫ Iꝫportat
gloria, ſine ea q̃ gloria conſiſtit, et effectꝰ p̃ꝺeſtinatꝰ.
cuꝰ ꝺ̃ iuſtificauit, ea q̃ gloria ꝺ̃ſit, effectꝰ ee,
ꝺ̃ ꝟſequꝫ etiamſi peccato ſubrumpatur, nõ reuiuiſcat
p̃ꝺ peccatꝰ. qꝫ ꝺ̃ vbi actꝰ ſubrumpit, effectꝰ ꝺ̃,
q̃ vbi ſit gloria conſequꝫ ꝺ̃, vbi nõ ſit conſequꝫ,
q̃ꝰ reuiuiſcit, cuꝰ vbi ſit Conuerſa ſit ꝺ̃ gloria
ꝺ̃ꝰ Iꝫportet.

Quod opponunt ꝺ̃ Bonauentura et gabriꝫ conſtat vocat
et iuſtificat oſtendit ſolũ ꝺ̃ eos ꝟſequꝫ ee p̃ꝺeſtinat
effectꝰ, quod vltro fatemur, qui ſola vocat et iuſtifi
cat ea q̃ Coniuncta ꝺ̃ gloria, ſtatꝰ p̃ꝺeſtinat effectꝰ
minime ꝺ̃ſtruimus. quod etiã ꝺ̃ ꝟſequꝫ ꝺ̃ oratione electoꝝ
ſuoꝝ effectꝰ ſalutꝫ, nec p̃inde effectꝰ ee p̃ꝺeſtinatꝰ, ꝺ̃
vbi ſit, ſi nullꝰ ſalutꝫ p̃ꝺ ſuꝫ effectꝰ. conſtingit
ſicut lapis ꝺ̃ aqua guttas, vbi cauatur vbi emollitur
ſalte, vbi vnde emollitur, ſic nos electi ꝺ̃ gratiam

excitante vel convertit vel ad conversione disponi, vel
ne disponi quidem. saltem 1° et 2° modo predestinationis effectus
est, esto non sit 3°.

2ª Duo multa bona 7, entitate et supernaturalia sunt
effectus predestinationis. ratio est quia a deo sunt, et ex meritis
Xri et ad vitam aeternam conducunt. talia sunt.

1° nativitas ex bonis parentibus, bona indoles et
educatio, vita longior, mors praematura, quando est occasio salutis
et similia. non ut supponimus illa conducunt ad aeternam sa-
lutem sed ex ordinatione dei (quod sufficit) a quo ad istum speciale
finem ex Xri meritis conceduntur. atque ita bona fortunae
possunt esse predestinationis effectus, quatenus electis serviunt ad
erogandas eleemosynas et obtinendam salutem, ut patet ex
illo math. 25° Venite benedicti &c. esurivi enim et
dedistis mihi manducare, et lucae 11° date eleemosynam
et ecce omnia munda sunt vobis.

excipiunt aliqui nativitatem et bonam indolem,
quod illud spectat esse rei, quod predestinationi praeexistit
sed licet esse praeexistat non tamen tale esse, aut saltem non tale esse
quod nostro non sequatur ex esse. non quod natura suas facultates
habeat, ideo est predestinationis effectus quia nostro naturam
sequuntur. at posito quod deus alicui decernat esse

ō nrīō decernit tales parentes nec tale Indoles
sed utrumq; decernit pro suo nutu, et utrumq; pt
decernere ea mente, ut suā grāam perducat ad effectū
ex quo secutura sit gloria na et qui negant Indole ēē
effectū pdestinaōis, fatentur ea obtineri poē per Xrum.
at licet Indoles per se sola nihil operetur supra
naām neq; disponat ad grāam quā illi pportionata de
tis una cum grāa facit ad agendum facilius, et eo fine
decerni pt. et sic si ō quoad subaām, saltē quoad
finē, pp̄ter que datur a deo, e supnaalis. qd sufficit.
et liter de creaōe, seu ipsa rei subaā sentiendū
quā pdestinaōi praesupponit. haec ē est praeparatio
bonorū, qbus certissime liberatur, quicq; liberatur. qō
eum supponit qui liberandus e. atq; 7o s. eius epla
105a Xrus ī, ō pro multis, ut hoēs conderentur,
sed pro Impiis mortuus e, ut Justificarentur qd ō
Impedit quinus creatio sit aliqua gratia, sicut et
gratia dici poē agnoscit s. eius epla 99a, sed grāa
pro qua grati ēē debemus, ō quae faciat ad nos Justos
faciendos aut praeparandos aut promptiores reddendos
ad recipienda Justitia.

2° mala pœnæ, morbi, orbitates (et sic) nam et
aplus Rom. 8° scimus quia diligentibus deum omnia cooperantur
in bonum iis qui secundum propositum vocati sunt sti, ubi aplus agit
de afflictionibus. et ista mala sunt a deo. Isaiæ 45°
ego dnus creans malum, et sunt ex peculiari amore dei
sicq; ex meritis, probiorum 3°, quos diligit dnus, corripit, et
conferunt ad vitam æternam actorum 14° per multas tribulationes
oportet nos intrare in regnum dei.

3° miracula externa prædicatio, repræsentatio, quibus positis
inspirat sta cogitatione, quam sti patres dicunt esse prædesti
nationis exordium, ô quin aliud eam antecedat, sed quod sit
illa spes 1a dispositio ad gratiam stificante, cum super-
naturalis sit. illa inquam sunt effectus prædestinationis, quia et
a deo sunt, et per Xrum, et ad gloriam actu consequendam con-
ferunt.

Cæterum effectus isti quos addimus, sicut et alii,
referri pnt ad aliquem trium superiorum. nam ad vocationem
revocantur nativitas e bonis parentibus, bona indoles,
prædicationes, bona exempla, morbi, quin et gratia cooperans: sicut
revocantur ad justificationem, infusio virtutum quæ comitantur
gratiam stificante, opera meritoria ea subsequentia,
augmentum gratiæ, donum perseverantiæ; et ad glorificationem,

visiones quae fiunt in verbo causalitate quae sunt aliqua
appendit glorificationis. ad nullum revocamus incarnationem
Xpi et eius merita quae ita sunt praedestinationis effectus, quia
id per quod iidem effectus obtinentur. Idem dici potest de
storum precibus quia tamen ita sunt illud 1um, per quod obtinentur
iidem effectus, et ipsae dici possunt effectus praedestinationis et dicitur
a sto Eso. a. 8o, licet minus proprie quam ipsi actus prae
destinati, v.g. vocatio vel qui ad ipsum fiunt, ut prae
dicatio, cum preces sint ad deum potius quam ad praedestinatum,
licet in huius commodum cedant.

3a Tuo nec peccatum nec peccati permissio est
effectus praedestinationis.

Prior pars ostenditur, quia peccatum ita est a deo, nec per Xpi
merita, nec ad gloriam assequendam confert, nec nocet sibi
eius.

lib. 14i de civit. dei c. 13o ubi audeo, inquit, dicere
superbis esse utile cadere in apertum aliquod manifestumque
peccatum, unde sibi displiceant, qui ita sibi placendo
ceciderant, salubrius enim petrus sibi displicuit, quando flevit
quam sibi placuit, quando praesumpsit. nam hic locus solum
ostendit deum ex peccatis sumere occasionem con
ferendi auxilia praedestinatis quibus agnoscant imbecillitatem

sua, ō ostendit peccato conferre ad salutem, nam et quis
peccata ponat inter ea beneficia quae praeparat deus
quibus liberentur quicq; liberantur.

posterior pars pbr quam permissio peccati ō est ante-
cedenti intentione dei, perducendi hoēm ad gloriam, neque
est ex meritis Xri aut eius gratia, sed potius negatio gratiae,
neq; ad salutem obtinendam confert, imo ab ea removet,
sicut et ipsum peccatum. Conferri pt, ut lapsus ī peccatum,
sic et peccati permissio cum depopulatione alicuius urbis aut
eius permissione. Si rex postea conflet exercitum ad urbem
recuperandam atq; instauranda, nihil quicq ad eius recu-
peratione atq; instauratione, adeoq; nec ad regis victoriam
confert antecedens depopulatio eiusq; permissio. esto regis
amor, regisq; potentia ex depopulatione urbis eius recuperandae,
ac forsan meliore ī foam reficiendae occasione capiat.
qua ex occasione tantum hoc dictum et sl̄ia vera sunt, periera
nisi periissent et id differt peccati permissio a bona
indole et sl̄ibus. haec ī faciunt ad operandum promptius,
quis per se sola conferre nihil pnt. recte conferas illa
naalia bona cum robusto corpore, qd per se nihil quicq
valeat absq; armis, sed concessis armis plurimum faciat
ad reportandam victoriam.

Sectio 2ª de effectibus reprobationis.

Quadruplex numeratur effectus sc. peccati permissio, obduratio, exclusio a gloria, et damnatio ad poenas aeternas quibus se sunt circa reprobum voluntas dei. circa duos priores effectus duo quaerimus. de duobus posterioribus patet quod existant ex dictis art. superiore sect. 4ª quid sint explicatur supplementi q. 97ª.

quaeritur quid sint, sive in quo consistant peccati permissio et obduratio.

Rº 1º permissio peccati in eo consistit, quod deus non impediat peccatum collata gratia quae suum effectum habeat, esto peccanti non desint sufficientes vires quibus peccatum vitet.

Rº 2º obduratio est cum deus non solum sinit aliquem peccare sed et mori in peccato, sed in addit super peccati permissione, fit duobus modis.

1º cum deus homini denegat auxilia per quae converteretur actu et moreretur in peccato. S. Aug. lib. 1 ad Sphericianum q. 2ª obduratio est nolle misereri ut ab illo non progetur aliquid quo sit homo deterior sed tantum quo sit melior, non ~~prog~~ erogetur et epla 105ª non induratur deus impertiendo malitiam sed non impertiendo miam.

2° Cum permittit deus incidere in tentaoes et occaoes peccandi quibus videt futurum ut peccata peccatis accumulent, et magis ac magis indurescant, aut etiam illis offert obiecta per se bona, vel certe ō mala quibus abutantur ad sua ~~malitia~~ perniciem, sicut pharaoni factum est ut explicat s. Aug. lib. quinto in Exodum q. 18a et lib. de graa et libero arbitrio cap. 21°, utique modus ille reprobos noiat induratos et excaecatos sed posteriores vocat despectos, traditos in desideria cordis traditos in reprobum sensum, quas phrases usurpat apostolus Rom. 1°.

Caeterum ō denegari reprobis gratias oes probant Ehgi ex s.to Aug.o in psal. 6um et expoōe 1a in psal. 18um et s.to Prospero lib. 1i de vocaoe gentium cap. 21° et lib. 2i cap. 23°, ex s.to Damasceno lib. 2i de fide cap. 29° ubi disgnens duplice derelictione, altera dispensativa et eruditiva, altera finale et desperativa, vult deum etiam in hac fecisse oia quae nria sunt ad salutem. oinus clarissime id tradit s. Chrysost. homil. 7a in Joan. ad illa verba cap. 1i erat lux vera quae illuminat oem hoem veniente in hunc mundum, sed hoc probant pluribus tract. de graa.

Quaeritur 2° quae sit caa permissionis peccati et obduraois.

Rº 1º utrius q. causa finale ee manifestaõe justitiæ dei, et etiam ex pte nri sic finis. 1º ut agamus libertate nra 2º ut alii ex peccato nro caveant sibi. 3º ut agnoscant dei in se benignitate. qua de re aplus Rom. 11º, 4º, ut agnoscamus imbecillitatem nram et fiamus potiores, sed hæc postrema caa e qde permissionis peccati ō e obduraõis.

Rº 2º caam velut effectrice permissionis peccati interdum nulla ee pte dei voltate, interdum ee aliam nam vel permissio consideratur ante peccatum originale vel post; si prius nulla e caa pte voltate dei. si posterius aut peccatum originale deletum supponit aut ō. si deletus etiam dei voltas caa e, quamq imputatur quoque peccato quod ō conferatur gratia efficax. ō quod in renatis aliquid oderit deus; id ē damnat tridentinum sess. 5ª de originali peccato can. 5º sed quod illo peccato infectum fuisse sufficiens est caa, ne conferat uberiores graas si lice sufficientes, imo uberiores multo renatis quam ō renatis conferat si deletum ō est certe merito illi imputatur gratiarum efficacium defectus, cur a hominum infidelium aliquos efficaciter vocet hoc in una dei voltate referendum e.

Caa meritoria induraois, sunt antecedentia peccata, psal. 80° o audivit populus vocem meam, et Israel o intendit mihi, et dimisi eos scdm desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis Rom. 1° cum cognovissent deum o sicut deum glorificaverunt &c. ppter quod tradidit illos deus in desideria cordis eorum, in immunditiam. adque locum s. Aug. s. contra Julianum cap. 3° huic i, ~~videsca~~ utique vides caam ppter quam traditi sunt sine ulla ambiguitate monstratam. dixit quippe quid mali ante fecissent, et adiunxit ppter quod tradidit illos in desideria &c. proindeque praecedentis ex hac paena peccati.

Sectio Tertia

De

Certitudine pdestinationis.

De ea tractat s. Tho. art. 6° ibi vero duo expendit.

1° utrum pdestinatio secundum se certa sit.

2° utrum necessitate imponat

1a tuo pdestinaõ scdm se certa e.

1° ex scpra Joan. 10° oves meae vocem audiunt et ego vitam aeternam do eis, et non peribunt in aeternum, et non rapiet eas quisquam de manu mea.

2° ex pp. S^to Aug^o lib. de corrept. et gratia cap. 7° et 8° ubi horum, i, (praedestinatorum) si quisquam perit fallitur deus: sed nemo eorum perit, quia non fallitur deus. et S^to Fulgentio lib. 1 ad Monimum cap. 12° ubi affert illud ad Rom. 8° quos praedestinavit hos et glorificavit, et notat aptum uti verbo, glorificavit, ut sgrt praedestinatos certo esse glorificandos, quaecq, i, deus praescivit iam factum dicimus quia de faciendis dubitare non debemus.

3° Dei, nec decretum impediri pt cum sit omnipotens, nec praescientia falli cum sit infinite perfecta, ergo quod deus decrevit ac praescivit certissimum est. at decrevit ut praedestinati essent beati, illud q, futurum praescivit ergo illud certissimum est. ergo et praedestinatio certissima, nihil hanc esse certissimam q certissimum esse eius obiectum.

Obes ex scpra 2ae petri 1° satagite ut per bona opera certam vram vocationem et electionem faciatis et apoc. 3° tene quod habes, ne aliquis accipiat coronam tuam ergo praedestinatio non est certa.

negō cons. na prior locus ostendit solū electionē
faciendā ēē ex meritis, atq; ꝯ iis qui eligendi sunt la
borandū ēē. et ꝯ priori q̄ prævideantur laboraturi
certa ō ēē eorū electionē, ō ostendit electionē facta
ut ē ꝯ prævisione pendere ab aliquo qd incertum sit,
ac proinde incerta ēē. ē etiā sic sensus istius loci
salagite ut ostendatis vos ēē electos, ut explicat beda,
lyranus, vatablus. posterior locus illgdus ē de pdestinatis ad
aliquā grāā a qua excidere pūt qui ꝯ pdestinatus
ē ad grāā sc. stificante sī qdē coronā ex merito
nondū sī ex pdestinaōe dīa ut obuat s. Ego. a. 5° ad
1m ubi explicat quō alter eius qui lapsus ē coronā accipiat
sed et posterior locus si de gloria ageret eodem mō quo prior
intēpretandus ēēt.

Quaeres utrū pdestinaō respectu nri certa sit.

Rō ō ēē certa pfecta certitudine, ē contra novatores

pbr 1° ex scpra Rom. 11° tu si stas noli altū
sapere, sed time. 1ª ad corint. 4° meipsū ō iudico sed ō
ꝯ hoc iustificatus sū. et 9° cpus meū ꝯ servitutē redigo &c.
quae loca ostendunt aplū ō ēē certū pfecte de sua pdestinaōe.

2° ex s.to eug° lib. de corrept. et grāā c. 13°
quis ex multitudine fidelium qdiu ꝯ illa mortalitate
vivitur ꝯ nrō pdestinatorū se ēē praesumat.

3° certitudo illa vel esset diuinae praedestinationis in se cognitae, vel cognitae per aliud. ō prius. quis in dei praedestinatione in se penetrat, Inscrutabilia sunt iudicia dei Rom. 8°. ō posterius. Id in vel per fidem vel per scientiam pateret. ō per fidem. damnat in Cōcilio trid. sess. 6ª Can. 15° Iustificatum teneri ex fide ad credendum, se certo esse in numero praedestinatorum. ō per scientiam; nullum in medium vel apriori vel aposteriori datur, quod praedestinatum adducat in certam notitiam suae praedestinationis.

Confirmatur, si certitudo esset male nos supra hortaretur ad timorem, Psal. 21° seruite dno in timore, Rom. 11°, Tu fide stas, noli altum sapere sed time Philipp. 2° cum metu et tremore vestram salutem operamini et eo minus bene, quod teneretur credere nos praedestinatos. et nos certos esse oporteret de nostra perseuerantia, quam certam ostendit, ō esse in illud Rom. 11° Tu fide stas &c. Tu Cōcilium trid. cit. sess. can. 16°: tum S. Aug. lib. 11 de ciuit. dei cap. 12°. ac tandem qui certitudinem illam promunt volunt teneri omnes credere se esse praedestinatos, et in 7do ō possunt credere, cum fidei falsum ō subsit, et vere omnes praedestinati ō sint, neque omnes fideles, quos volunt credere se esse praedestinatos.

Opponitur supra. 1ª Ioan. 5° Hoc scribo vobis ut sciatis, quia vitam habetis aeternam, qui creditis in

noīe filii dei, et ephes. 1° ubi credentes dicuntur habere pignus hæreditatis.

R° neutrum locum nocere.

Nos 1ore. 1° q^a noīe vitæ æternæ ibi illigr vita æterna, ō perfecta et ꝯ re sed inchoata et ꝯ spe, quo Rom. 8° spe salui facti sumus. 2° q^a si de vita æterna ꝯ re illigatur, vult Ihus ꝯd sciri conditionate, ō absolute, ut sciatis q^a vitam habetis æternam, qui creditis ꝯ noīe filii, ꝯdest ꝯ qlum creditis viua fide, et si ꝯ ead. fide perseueretis. nam ꝯde s. Joannes epla seqle ꝯd explicat de credentibus et perseuerantibus quos monet sibi cauere debere, ne decidant a fide et graā, videte, ii vosmetipsos ne perdatis quæ operati estis, sed ut mercede plenam accipiatis, oīs qui recedit et ō permanet ꝯ doctrina xri, deum ō hī, sed et illo capite 5° manifeste docet perseuerantiam ee nriam, quam dum ad eam hortatur, ostendit certam ō ee.

ō posteriore, nam credentes hūt ~~illud~~ pignus hæreditatis. sed sciunt ne se habere. cum sæpe qui ō sunt vere fideles habeant sīlia vocaōis signa cum electis, ut agnoscit caluinus 3i Institut. cap. 24° parag. 7°. et si sciunt, ōne illud amissuri sunt, cum quidam circa fidem naufragauerint 1a ad timot. 1°. et si ō sunt amissuri, sciunt ne se amissuros ō ee. cum dico

sciunt ne, quaero etiam an certo credant.

Dixi 1° praedestinatione esse ordinarie certam respectu nostri, ut extraordinarie certa esse possit, sicut certa fuit beatae Virgini, quibusdam martyribus, aliisque omnibus sanctis sc. deo revelante, saltem privatim, ut dari possit privata revelatio quae se divinam esse sufficienter probat.

Dixi 2° esse certam certitudine perfecta, quae sc. dubitationem omnem excludat. Non nego dari posse signa quibus id valde probabiliter cognoscatur, quaelia sunt quae continentur octo beatitudinibus Matth. 5°, quibus addit ardens studium audiendi, legendi, docendi verbi dei, frequens sanctorum usus, insignis et repentina conversio, zelus honoris dei et salutis proximorum, frequens de deo cogitatio, desiderium patiendi pro Christo, in perferendo patientia, rerum caducarum contemptus, caelestium amor, ac praesertim in eo vivendi gratia, quod eligit, bene agendi studium constans ac perpetuum, inde semper vitae tenor, et praesertim in maxima et vera humilitate coniunctus. ea de re S. Greg. lib. 34 moral. cap. 18 et S. Bern. serm. 2° de octava paschae.

2a Cum praedestinatio necessitate non imponit praedestinatis.

probatur, quia vel ratione praescientiae, vel ratione decreti, necessitate imponeret.

non prius nam praescia vel est simplicis intelligentiae et sic
per se ipsam non movet, sed per decretum solum, quo sensu eam
sup. diximus practicam esse: vel est visionis, et sic obstantem
sum non ponit sed supponit. non posterius.

non posterius nam decretum dei supponit scientiam mediam
per quam praevideatur causa libera se se determinatura, in
hypothesi quod deus velit concurrere: sed hoc ostendit
per decretum necessitate non imponi, sicuti si manum tando
non praestes, nisi quem praevideas se se determinaturum ad
ambulandum si illi succurreris, ei necessitate non imponis.

opponitur s. Aug. 6. de genes. ad litt. cap. 15. ubi dei
iii voluntas rerum necessitas est. sed ibi agitur de 1a rerum creatione
quae facta est pro ut deus voluit quod ad praesentem quae non
pertinet.

Ex his sequitur hoc dilemma vel sum praedestinatus, vel non
si sum, quidquid egero, salvabor, si non, damnabor quidquid
egero hoc sensu falsum esse, quasi nostro et absolute secutura
sit salus ex praedestinatione, nam libere agere ea non obstante
possumus, quam salvandi aut damnandi praescimus ex
praevisione meritorum aut demeritorum. ~~atque~~ non libere
salvamur aut damnamur. aut si nostro, tantum hypo-
thetice, sicut et nostro sedemus, ex hypothesi, quod deus
sessionem nostram praevideret. quae hypothesis dependet a nobis.

e apud s.tum Aug.um lib. de bono perseverantiae cap. 15° quidam monachus qui sli argto utatur quem ex eo ymmalum profecisse scribit. Cavendum e, i, idem s. Aug. cap. 16°, ne dum timemus, tepescat hortatio, extinguatur oratio, accendatur Elatio, quod ut dictum e, contra eos qui salutis initium in se reponebant, ita usurpandum ad sus quosvis qui sibi proposito tali dilemmate aut praesumerent, aut animum abiicerent; cavendum e ne extinguatur oratio, ne omittantur opera bona, quia deus ut perseverantiae bonum non nisi orantibus, ita non nisi pie viventibus et perseverantibus gloriam praeparavit.

Articulus 7.us utrum numerus praedestinatorum sit certus.

Unica clusio, certus e praedestinatorum numerus ita s. eso.

1° ex s.to Aug.o lib. de corrept. et gratia c. 13°, quorum i, (praedestinatorum) ita certus e numerus, ut nec addatur eis quisq, nec minuatur ex eis.

2° novit deus, quot sint morituri in gratia, adeo ut nec plures nec pauciores futuri sint. go.

Dicit deuteron. c. 1° Moses sic precatur, dominus deus noster addat ad hunc numerum: go addi pt numero praedestinatorum.

nego consq.am, nam ibi agitur solum de iis qui electi erant ex Judaeis ad presentem Justitiam ut obviat s. eso.

ad 1.um vel scdm bona tporalia, qbus addendi erant multi ex gentilib.us, o agit de oibus electis ad gloriam qbus nulli addendi sunt.

Quaeres qmo certus sit nrus pdestinatorum nrus consideratur dupliciter 1° formaliter, ut sunt mille unitates abstrahentes ab his et illis peculiaribus subiectis 2° materialiter ut sunt mille hoes ~~pdestinati~~ detriati.

R.o 1° nrus pdestinatorum sumptus formaliter praefinitione certus e.

pbr q.a, ut sit praefinitione certus, satis e quod praefinierit deus tot pdestinatos quicqi tandem illi futuri eent. at res ita se habuit. par ij fuit, ut sicut architectus praefinit, quot futurae sint praecipuae ptes aedificii, licet o praefiniat ptes minus praecipuas, v.g. nrum lapidum, ita pdestinatorum qui sunt praecipuae vrsi ptes nrum praefiniri. et hanc praefinitionem agnoscit s.s emg.s 1.i retract. cap. 13° in statu innocentiae, ubi ait tamdiu hoes, si stetissent in gra pro gratiae multiplicandos fuisse in paradiso donec nrus caelestis civitatis impleretur.

quantus vo sit ille nrus o constat dicunt aliqui, ut obvat s.s Tho. tot ex hoibus salvandos qt ceciderunt angeli, quidam qt angeli remanserunt, alii, quot fuerunt

angeli creati. sed melius dr qd soli deo e cognitus nrus electorum 7, superna felicitate locandus, nam et s. Aug. lib. 22 c. 1° de civit. dei, licet immat. tunc fore nrum predestinatorum hominum, ut inde supplicatur et instauretur pars quae lapsa est angelorum, addit tn fortassis et dia veritas uberiore civium nro laetabr, ut pligamus ne 7. gre qde certum ullum nrum designari poe.

R° 2° nrum predestinatorum maaliter ~~tunc~~ certum tu futurum praescia.

pbr. o e certus praefinitione qsi nempe ante praevisione meritorum praefinitus sit go solum praescia.

Q. 2° utrum sit maior nrus predestinatorum, q reprborum multi sunt qde predestinati apoc. 7° vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat, sed an plures.

R° o ee sed econtra 1° qd immit spra matth. 7° lata porta et spatiosa via e quae ducit ad perditione, et multi sunt qui intrant per eam. angusta porta et arcta via e, quae ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam; matth. 20° et 22° multi sunt vocati pauci electi. 2° qd ostendit rao. 1° ante xrum natu totus mundus fuit fere infidelis. 2° post xrum adhuc maior pars mundi e 7. infidelitate. 3° inter xrianos

multi sunt hrici et schismatici. 4° inter fideles multi sunt improbi.

Dices nrus pdestinatorum salte formaliter ex dei praefinitione pendet. go plures sunt pdestinati q reprobi.

Esq^a pb^r. dei operaõ perfectior e q operaõ naturae: sed in operibus naae bonum invenitur in pluribus go in operaõe dei.

Nego esq^a. ad pbaõem dei operaõ pfectior est intensive, e extensive, disguo in iis quae ptinent ad coe bonum naae, e quae excedunt coe bonum naae, n. nam i. s^d eso. plures hoes sunt qui hnt sufficiente scientia ad regimen vitae, pauciores qui hac scientia carent, qui moriones et stulti dnr, sed paucissimi sunt, qui attingunt ad habenda scientia illigibilium rerum. at beatitudo aeterna excedit coem statum naturae, et praecipue scdm quod est gratiâ dei (sc. vegetiore) destituta per corruptione originalis peccati. quid quod s^d eso. in pore dorr pdestinatos pse eligi ad bonum totius, sive vrsi, reprobos a o eod. mo qm ordinati sunt a deo in bonum eletorum qbus oia cooperantur in bonum. contingit a vt quodo ita pse impenditur, illud multiplicetur, pro vt et qdiu iis quae pse intenta sunt, vtile fuerit, sicut multiplicantur animantia, hoim vsui servientia, qlenus vtile est hoi

et sic fit ob imbecillitatem naturae nostrae ut ex omni hominum numero dum salvantur aliqui plures intereant ac reprobentur.

Caeterum aliis placet Christianis plures salvari aliis pauciores, res ista certo definiri non potest, quia si parvuli et adulti sumantur simul plures Christianis praedestinatos esse probabilius asseritur.

Articulus 8us utrum praedestinatio

potest iuvari precibus Sanctorum?

Unica conclusio iuvari potest Sanctorum precibus. Ita S. Thomas et probatur 1° ex S. Augustino lib. de bono perseverantiae cap. 7° ubi orat, i, Ecclesia ut incredulis credant deus quos convertit ad fidem, orat ut credentes perseverent deus quos donat perseverantiam in fine; idem docet cap. 20° et 22°

2° quidquid praedestinatos iuvat ad merendum, illud praedestinationem iuvat, cum ex meritorum praevisione praedestinentur. Sed preces Sanctorum iuvant praedestinatos ad merendum, emerentur enim simpliciter aliis gratiam ut ostendetur tract. de gratia 1a 2a ad quaestionem 1a 2a et 4a a. 3°: ex quo reiicitur eorum opinio qui propter certitudinem praedestinationis superfluas esse orationes dicunt apud S. Thomam ubi et refellit alios qui putant deum ita flecti posse precibus ut eius ordinatio impediri queat quae errore aegyptiis attribuit

Caeterum dum in praedestinatione duo distinguit praeordinatione et effectum, et vult eam iuvari quoad effectum et quoad praeordinationem, et est sensus quod quoad executionem praedestinationis iuvent tamen preces sanctorum, quod ostenderet ~~solum~~ merita solum poni ad exequendam praedestinationem, ad eam et praevideri. Et tunc sensus, quod dum praedestinat praevideat sanctorum preces quibus iuvatur ad praedestinandum, iuvatur inquam et tamquam infirmus sed utendo iis itaque mediis, ut explicat S. doctor ad 2.um itaque, et decernit 1.o deus gloriam efficaciter, ac deinde preces, per quas obtineatur gloria sed videndo preces sanctorum quodammodo applicatur ad has decernendas gratias quae suum effectum obtineant, nam et ista vult se se habere preces ad praedestinationem, quomodo se habet causa 2.a ad effectum. at et prius decernit effectus quam causas 2.as; alias filius prius esset in intentione quam pater, et prius omnes adami posteri quam adamus.

Quaestio 24.a de Libro vitae.

Articulus 1.us utrum liber vitae sit idem quod praedestinatio?

Liber vitae vel est eorum, qui sunt electi ad vitam: vel eorum, quae ducunt ad vitam. hoc posteriore modo vel est agendorum, quale est vetus et novum testamentum, vel factorum, qualis est vis dei, qua fiet, ut in memoriam reducantur

que vous venies

facta sua, priore mo e ipsa notitia qua deus videt
qbusn. ab aeterno decreverit gloriam, et sic accipit hoc
loco. Eum vocat s. Aug. lib. de corrept. et gratia c. 9 me-
moriale patris, in quo filii dei in concussa stabilitate
sunt conscripti. hoc posito sit.

Unica clno, liber vitae e quid idem re, cum predestinatione,
ratione disgnitur.

prior pars ostendit predestinatio et liber vitae sunt actus
dei: sed actus dei sunt inter se quid idem, realiter sicut et
cum essentia sunt quid idem.

posterior probatur liber vitae e notitia dei, qua firmiter retinet
se aliquos predestinasse, ut sic docet s. Eso. sed illa notitia
ratione disgnitur a predestinatione; cum haec illi tq obiectum
praesupponatur, unde quod glossa in illud psal. 68 deleantur
de libro viventium, liber iste, e notitia dei, qua
predestinavit ad vitam quos praescivit, in sensu reali dictum
ee vult s. Eso. ad 3m o secundum ratione.

Quaeres sit ne in deo liber mortis.

R° pone admitti. 1° qa reprobi scripti sunt in aliquo
libro dei, psal. 138° in libro tuo omnes scribentur: o sunt
scripti in libro vitae: go in libro mortis. 2° ut predestinati
dicuntur scripti in caelis, lucae 10°, gaudete quod nomina vra scripta
sunt in caelis, ita reprobi dicuntur scripti in terra, hieremiae 17°

dne oes recedentes a te in terra scribentur. go sicut illi scripti sunt in libro vitae ita et si in libro mortis et ex duobus istis locis concludit s. basilius in cap. 4m Isaiae in deo esse librum vitae et librum mortis. attn s. eso. ad 3m negat esse librum mortis, o qa nullus sit sed qa o est, i, consuetum conscribi eos, qui repudiantur, id est rarius conscribuntur, atq; ideo o ita coitur dr liber mortis et liber vitae.

Articulus 2us utrum liber vitae sit solum respectu vitae gloriae praedestinatorum?

Unica est liber vitae spliciter et tum respectu vitae, gloriae, praedestinatorum. Ita s. eso.

1o id innuit scpra, quae librum vitae vocat respectu gloriae. 2o liber vitae eatenus dr qtenus in eo scribuntur hoes ut scribuntur ad vitam aeternam, id est ad quod aliquis ~~eligr~~ eligr, sicuti o competit scdm naam, ita et finis raoem habere dr, miles in i, s. eso. o ad hoc eligr aut conscribr, ut armetur, sed ut pugnet quod est proprium militiae officium. finis a supra naam existens est vita gloriae. go.

Dixi liber vitae spliciter, nam scdm quid dr respectu graae, qtenus graa refertur ad gloriam, ut explicat s. eso. ad 3m.

Ex alius 3us verum aliquis
deleatur de libro vitae.

Unica ratio nemo deletur e libro vitae spectatur sive ad gloriam, delentur aliqui e libro vitae secundum quid sive ad gratiam. Ita S. Tho.

prior pars ostenditur.

1° ex scriptura apoc. 3° qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, et non delebo nomen eius de libro vitae.

2° praedestinatio ad gloriam secundum se certa est. ergo nemo de libro vitae ad gloriam deletur.

posterior declaratur.

1° ex scriptura psal. 68° deleantur de libro viventium, quod saltem intelligendum de libro vitae ad gratiam.

2° quidam sunt ordinati ad gloriam per gratiam qui eandem gloriam non obtinent, sed a gratia excidunt. sed illi delentur de libro vitae ad gratiam.

atque haec pars intelligenda est non secundum opinionem hominum, sed etiam secundum rem, cum prior secundum rem tantum intelligenda sit. et ideo si fiat triplex liber vitae, primus scriptus intus et foris, 2us scriptus foris tantum, 3us scriptus intus, verum est quod secundum quod intus, idem in deo scriptus numquam deleatur, esto interdum deleatur in opinione hominum. cum autem liber gratiae dicitur deleri secundum rem

ō e sensus quod dei scientia sit mutabilis, quos
ꝯ novit scriptos in libro vitæ ad gratiam, ii pro eo
tpore, in quo scripti sunt, semper noscuntur a deo, sed
quod aliqua pt ee mutatio in hoibus scdm gratiam quæ
scdm gloriam ee ō pt.

Quod moyses exodi 32° aut dimitte, i, eis hanc noxam,
aut, si ō facis, dele me de libro tuo quem scripsisti
ō e illigdu de libro vitæ ad gloriam, saltem absolute pt
illigi de libro, in quo erant scripti principes populi,
aut ii qui in terram promissionis ingressuri erant, quod si
sit liber vitæ ad gloriam, ita loqr moses vel compassionis
affectu ex sto hieron. epla 12a vel excessu quodam
amoris ga populum ex abulensi, vel motu ptis in-
ferioris, quo mō dicit xrus, pater, si fieri pt transeat
a me calix iste, ex lyrano, vel tandem ex quadam
eximia confidentia, et tq securus de dia mia, cum
eet securus se ō ee delendum e libro dei, et pinde
liberandum populum, ut explicat sus eng q 147a in
Exodum.

neque aliud q illum amoris excessum, indicat, qd
aplus in epla ad Rom. optabam i, ego anathema ee
a xrō pro fratribus meis. nisi et anathema esse

sit ee maledictu, ut sc. optaret oibus execraoibus onerari, dum salvum faceret populum suum.

Quaestio 25a de Potentia Dei

artus 1us utrum in deo sit potentia.

Unica clus, o e in deo poa passiva, sed activa tantum, ita s9 eso.

prior pars ostendr, qa deus e splicissimus. go nihil recipit aut recipere pt, et pinde poam passivam o st. ~~[illegible]~~ at inquies verbum divinum recipr in patre.

nego neq; ei e dirsa naa, neq; accidens, sicut verbum nrum ut in eo recipiatur. e verbum subsistens quod pse existit.

posterior pbr. 1o ex scpra 1i paralip. 29o in manu tua dne virtus et poa. 2o poa activa e pfectio spliciter splex.

Caeterum s9 eso. poam dei totam ponit in actu, et actum ut summum ab ea disguit raoe, ut ~~[illegible]~~ patet ex Monsione ad 1m 2m et 3m. et sic o disgueret creatione a poa, nisi raoe, creatione inquam foaliter et entitative sptam. nam ead. spta triative a potentia disguitur. hoc alibi expendr.

Qes utrum poa sit attributum a voltate distinctum

R° ee ista s' eso. ad 4um.

1° qa voltas dei illigr solum ut ppium imperans executoe poa vo vt actu exequens. go iuste utramq; disguitur.

2° quae perfectiones in nobis disguntur realiter illae sunt in deo attributa plura o re, sed raoe dista, sic illectu et voltate in deo raoe disguimus. sed in nobis voltas et poa activa disguntur realiter.

Obiectiones ostendunt dei voltate efficace ee, psal. 135°, oia quaecq; volut deus fecit. sed hoc verum est per modum ppii imperantis, o per modum ppii exequentis. nam sicut scia dei efficax seu practica, sed per decretum, ista et voltas efficit proxime per poam. eo vo praesertim dei voltas efficax e, qa quidquid vult, hoc pt, atq; in dei poe velle e, i e tullianus lib. ad sus praxea c. 10° et o poe nolle.

Circlus 2us et 3us utrum poa dei sit infinita, et deus omnipotens.

1a clio poa dei e infinita. ista s' eso. a 2°

1° ex scpra psal. 144°, magnus dnus, et magnitudinis eius o e finis. magnus sc. vrte et poa. in addr grao et grao laudabit opera tua, et poam tuam pronuntiabunt.

2° ex S^to Hilario lib. 8° de trinit. ubi deus, i, e immensæ virtutis vivens et potens.

3° deus e infinitus in oi. gre ex dictis q^e 7^a a. 1°

4° deniq; poa dei tripliciter spectari pt 1° raoe actionis et modi agendi 2° raoe obti, 3° raoe subti, cuius e poa. sed his oibus modis poa dei e infinita. 1° qde, qm independens e, et nullius eget auxilio. 2° vo, qa pt creare plures et plures in infinitum creaturas. 3° deniq; qm subtum aut qsi subtum dia poa infinitum e, et prietates conditione sui subti sequi solent.

Cur tn deus o pducat effectum infinitum explicat St Tho. ad 2^m et 3^m, sc. quod agens univocum producat qde effectum sibi in perfectione parem, ut homo homine, quomo etsi daretur corpus infinitæ poæ moveret in o tempore, o ite agens æquivocum, cuius tota virtus o manifestatur in pductione sui effectus, v.g. virtus solis in pductione aalis ex putrefactione. neq; in o poa dei frustra est, qa frustra est, quod ordinatur ad finem quem o attingit. poa vo dei o ordinatur ad effectum sicut ad finem, sed ipsa e finis sui effectus.

2^a cluo deus e oipotens. Ita St Tho. a. 3°

1° ex Scpra genes. 35° ego deus oipotens; lucæ 1° o erit impossibile apud deum oe verbum.

2° ex Sbolo S^ti athanasii, oipotens pater oipotens

filius oipoens spirit. s. ydo sui oia sbola.

3° deus pt oia possibilia absolute. dico absolute, ut ne ttum dicam, deus pt id quod ei poibile e, qua ys re foret circulaõ. go deus e oipotens cur a deus pt oia poibilia, hæc raõ affertur, qa poa aliunde limitari o pt, q vel ex dissimilitudine effectus, vel ex eius maiori nobilitate, vel ex necessitate certæ maæ, ob 1a raoem equus o grat murem, ob 2a cpus angelum o creat, ob 3a ignis ex aqua o pducit igne. sed hæc o limitant poam dei. o 1m, qa nihil illi e dissle hoc sensu quod ys se eminenter oia contineat o 2m, qa deus rebus oibus infinite pfectior e, o 3m qa deus pt creare et ys maam inducere dispooes quasuis ad pducendum nrias. hæc raocinaõ pro demstraoe haberi pt.

Obuat a s. eso. id poibile dici quod o implicat contradictione, id vo tale ee, cuius tri o repugnant, sive cuius pdicatum o repugnat substo, sic hoi o repugnat aalitas, o raalitas, unde patet quid sit dicendum impoibile, illud sc. cuius tri repugnant, ex quo seqr, ut o subdatur oipoæ, qa raoe factibilis et poibilis o st. id imputat impoæ plinius lib. 2i hist. cap. 7°, ubi, imperfectæ vo inquit, ys hoc naæ præcipua solatia, ne deum

qde poe oia, na neq; sibi pt morte consistere si velit. atq; ille qde parum prudenter. Sapientius s. Aug. s. de civit. dei c. 10° deus mori falliq; o pt, qd si ei accideret, nequaquam eet oipotens, et ppter ea quaedam o pt, qa oipotens e. dicit s. Aug. quaed. o pt, manuel s. eso. dicere ea o poe fieri, q qd deus o pit ea facere.

Articulus 4us utrum deus pit facere, quod praeterita o fuerint.

o quaeritur utrum potuerit. Id ? certum e cum potuerit o destruere ea quae fuerunt, sed utrum pit.

Unica cluo, o pt deus facere quod pterita o fuerint. Ita s. eso.

1° ex s.to Hieron. ad Eustochium de custodia virginitatis, audacter i, loquar, cum oia pit deus, Nuscitare virgine o pt post ruinam, ide o pt decorrupta facere o corrupta. pt tn tollere oem corruptione mentis et cporis.

2° sub oipoam dei o cadit id quod contradictione implicat, sed praeterita o fuisse contradictione implicat. sicut ? contradictorium e, ee et o ee, ita et fuisse et o fuisse. Ito s. Aug. lib. 26 contra faustum cap. 5°, quisquis ita dicit, si deus oipotens e, faciat, ut quae facta sunt facta o fuerint, o videt hoc se dicere, si deus oipotens e, faciat ut ea quae vera sunt, eo ipso, quo

vera sunt falsa sint

9° quod fuit respectu alicuius tporis, illud quoq; necesse est fuisse respectu tporis sequtis. go fieri o pt, vt qd est pteritum illud o fuerit.

Dices potuit deus facere vt res quae existunt o existerent: go potuit facere vt praeterita o fuerint. &

Disgno aut vt res quae existunt qtenus o supponuntur existere; c. Secus, 11. Vnde et nego sq. nam pterita supponuntur fuisse, Joq; facere deus o pt vt o fuerint.

Nec dicas adamo v.g. contingens ee quod fuerit go illud spoliari poe illo isto attributo fuit. nam id contingens e adamo scdm se, o tn si spectatur qtenus fuit. Ita licet homo spoliari pt albedine, qtenus homo e, o tn homo albus qtenus albus, ea spoliari pt. hoi contingens e albedo, o hoi albo.

Cvrlus s.us, vtrum deus pt facere quae o facit?

Potentia dia considerat vel seorsim a decreto, vel sl cum decreto. sit

vnica lno poa seorsim a decreto pt facere, quae o facit. Ita s.e eso.

1° ex scpra matth. 26° an o possum rogare patre meum et exhibebit mihi modo plusq duodecim legiones angelorum.

2° ex patrib. Tertull. lib. ad s. praxeam c. 12°
potuit si voluisset deus hominem ad volandum instruxisse
quod et miluis praestitit, ergo tamen quae potuit statim effecit,
potuit et praxeam et omnes pariter hereticos statim extinxisse,
nec tamen quia potuit extinxit, et s.to Aug.° lib. de spiritu et
littera cap. 1° ubi id probat ex cit. cap. 36° matth.

3° neque ergo potest, quod agat ex necessitate naturae,
cum deus agat libere ad extra, neque, quod potentia
divina determinetur ad hunc rerum cursum, propter ordinem
sapientiae et iustitiae divinae, cum ordo rebus impositus ergo
adaequet sapientiam divinam, sicut nec dei bonitatem adaequat.
ergo ergo est cur negetur facere potentiae, quod ergo facit.

~~ipsi~~ dixi scorsim a decreto. nam sic cum illo posito, ergo
potest facere quae ergo facit cum nihil potest facere, nisi quod
decretum habuerit. quando consideratur potentia scorsim a decreto,
dicitur potentia absoluta, quando cum decreto, dicitur ordinata. et
sic dicitur deus secundum potentiam absolutam alia facere potentia quam
quae facit, secus secundum potentiam ordinatam, sive, ut alii
dicunt secundum potentiam ordinariam. quia potentia ordinaria
solet accipi, ergo ut absolutae sed ut extraordinariae op-
ponitur, quae extraordinaria supponit etiam decretum, sed
rerum faciendarum supra naturae exigentiam, qualis est suscitatio
Lazari.

Ex quibus patet quomodo vera sit illa propositio, deus non potest facere nisi quod dicit, et iustum est fieri. nam est vera secundum potentiam ordinatam. est enim eius sensus, deus nihil potest facere, nisi quod decreverit, quod sc. ex eius decreto sit, ut fieri debeat, at secundum potentiam absolutam hoc sensu falsa est, deus non potest facere, nisi quod modo conveniens est ac iustum: et hoc sensu vera, deus non potest facere nisi id, quod si faceret, esset conveniens et iustum. Id explicat sanctus Thomas ad 2um.

Articulus 6us utrum possit deus meliora facere ea quae facit?

1a conclusio potest deus ea quae facit meliora facere accidentario, non essentialiter. Ita sanctus Thomas.

1or pars ostenditur.

1o ex illo epistolae. 3o deus potest omnia facere abundantius, quam petimus aut intelligimus.

2o nova accidentia potest ~~facere~~ addere rebus creatis. v.g. homini maiorem sapientiam ac virtutem.

neque ideo potest aliquid facere melius adverbialiter sc. particula, melius se se tenente ex parte artificis. neque deus invidus est qui res meliores accidentario non fecerit. sicut si deus non genuisset filium sibi aequalem invidus fuisset ex sancto Eugenio 3i contra maximinum cap. 7o nempe quia filius postulat ~~aequari~~ aequari patri, cum ad perfectum venerit,

Creatura vo aequari o postulat.

Posterior Evidens e quia ex ppso 8 imps. textu 8° essiae rerum sunt sicut nobis quibus nihil addi pt aut detrahi quin mutentur.

2a Cuo deus pt pducere novas species pfectiores et perfectiores in infinitum id innuit s. Tho. in pore, et ad 3um.

1° qa deus continet oem pfectione quae pt cogitari, ita ut exhauriri nequeat. go o tot sunt, quae pt deus facere quo ad speciem quin pt facere pfectiora in infinitum.

2° quod eod. redit, essia dia modis infinitis participabilis e, neque e ulla creatura, quae eam pfecte imitetur. go semper aliquid superest pducendum perfectius ac pfectius.

Dices, pt creatura oium pfectissa pduci a deo. go deus ultra progredi o potuit.

nego ant. na neque una aliqua oium pfectissa novit e in illa ppria rao infiniti, ut in eo o cognoscatur id, quod ultimum est, na deus ultima lineae parte o cognoscit. neq; id o cognoscit pfecte lineam aut alia infinita. ut in ea pfecte noris, satis e, quod ea noris pro ut sunt. at pro ut sunt, nihil ultimum sunt, ut nullus infiniti cogitari pt terminus, ita et scientiae divinae nullus terminus sive intensive, sive extensive cogitari pt. fatetur s. Tho. ad 4um xro, visione beatifica et beata.

nihil fieri poe melius, sed quatenus vel includunt aliquid infinitum vel ad infinitum ordinem dicunt.

Quaestio 26ª De divina beatitudine.

Articulus 1us Utrum beatitudo Deo competat.

Unica Clusio, beatitudo deo competit.

1º ex aplo 1ª ad timot. ultimo, quem suis temporibus ostendet deus beatus et potens, rex regum et dnus dnicantium.

2º beatitudo est bonum perfectum intellectualis naturae, sive ut habet philosophus 1º ethi. cap. 4º. actus animi ratione utentis secundum virtutem perfectissimam: at deus habet esse actum, sive sit sola intellectio, sive amor.

Articulus 2us Utrum deus dicatur beatus secundum intellectum.

Unica Clusio est beatus secundum intellectum. Ita sequitur ex 3º.

probatur quia beatitudo consistit in operatione perfectissima naturae intellectualis per virtutem praestantissimam. talis est operatio intellectus, per quam natura intellectualis capit seu possidet omnia. ergo in illa sita est beatitudo. ergo est beatitudo dei. Utrum etiam amor ad beatitudinem pertineat explicatur 1ª 2ª.

Articulus 3us utrum deus sit beatitudo cuiuslibet beati?

Unica ratio deus est obiectiva beati cuiuslibet beatitudo ō formalis. ista sunt eso.

probatur quia beatitudo obiectiva est res cuius possessione beati sumus. ipsa vero possessio est beatitudo formalis. sed deus est res cuius possessione sumus beati, est quippe omne bonum Exodi 33°. de quo sunt eius confessionum cap. 4° beatus est qui te novit, etiamsi alia ignoret. ō est ipsa possessio quippe quae sit actus intellectus qui potest recipere magis et minus 1a corint. 15° stella differt a stella in claritate.

Articulus 4us utrum in dei beatitudine omnis beatitudo includatur?

Unica ratio, in dei beatitudine includitur omnis beatitudo. ista sunt eso.

probatur quia ut omnis beatitudo in eo includatur, satis est, quod ipse unus vera sit beatitudo, et quidquid sit quamvis beatitudinis speciem includatur in eo. sed deus unus et vera beatitudo et quidquid speciem quamvis beatitudinis sit, illud in deo continetur, ut pote in quo bonum omne eminentius praeexistat. ~~[illegible]~~ de felicitate contemplativa, ita sunt eso sit certissima contemplatione, de activa gubernatione totius universi,

de terrena quae consistit in voluptate, divitiis
potestate dignitate et fama. Et gaudium de se, et de omnibus
aliis pro delectatione, pro divitiis omnimoda sufficientia, quam
divitiae promittunt, pro potestate omnipotentia, pro dignitate,
omnium regimen pro fama admiratione totius creaturae.
Cui non sufficiat qui sufficit sibi? quis enim non appetat qui
sibi qui nobis in se deo uno ostendit omne bonum.

Finis.

BIBLIOTHÈQUE DE L'UNIVERSITÉ DE FRANCE.

TRACTATVS
DE
ATTRIBVT

BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
718